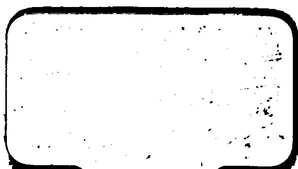

SPRAWOZDANIA

KOMISYI JĘZYKOWÉJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

Tom III.

W KRAKOWIE,
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO,
pod zarządem Ign. Stelcla.
1884.

SPRAWOZDANIA

KOMISYI JĘZYKOWEJ

AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI.

Tom III.

KRAKÓW.
W DRUKARNI UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Ignacego Stelcla
1884.

Spis rzeczy.

Wykaz form przypadkowych

zawartych w zabytku języka polskiego z wieku XV. pod tyt.: „*Glossa super epistolas per annum dominicales*", wydanym przez Dra Wł. Wisłockiego.

(Sprawozdania Komisyi językowéj Ak. Um. T. I. 1880).

opracował
Roman Zawiliński.

(Liczby przy formach przypadkowych umieszczone oznaczają perykopy tekstu w wydaniu Dra Wisłockiego; liczby w nawiasie podają wielokrotność formy w perykopie).

I. Deklinacyja rzeczownikowa.

§. 1. Singularis Nominativus. Temata na -a *masc. Na końcu znajduje się spółgłoska twarda*: czlowyek 3, 12, 13, 19, 32 (*2 r.*); człowek 29; czlek 37; grzek 3; yazyk 19; zwyąk 27; zwyęk 27; mlodzonek (*heres parwlus)* 5; uzythek 25, 37; przeczywnyk 31; bog 3, 13, 19 (*2 r.*); boog 2 (*2 r.*), 38; duch 36, 38, 45; grzech 16 (*2 r.*), 42; szluch 32; pochop 34; gnyew 33; klengoth (*? testimonium dei)*, 21; zywoth 30, 35; szlad 22; zaclad 11; wyatr 27; zakal 34; schum 27 (*2 r.)*; pan 2 (*2 r.*), 3, 28; krzesczyaan 12; zwon 13; czas 14; raz 34; wsdraz (forma, imago) 1; wzdraz 51; wzraaz 51.

Imiona własne; Luciper 19; Pawel 12; Adam 19; Cristus 19, 1 (*2 r.)*; Jesus 19.

Wzdłużone samogłoski napotykamy przeto przed dźwięcznym g: boog, *przed dźwięcznym* z: wzraaz; *przed nosowym* n: krzesczyaan.

§. 2. Temata na -ja *mascul. Końcówkami są spółgłoski miękkie:* oczecz 19; szluchacz 25; wypowyedacz 30; zaltarz 48; sząpyerz 21; zal 12; msczyczel 15; Isayaasch 2.

§. 3. Temata na -a *neutra. Po twardych spółgłoskach końcówką jest* o: krzesczyanstwo 25; lakomstwo 16 *(2 r.)*; nabozenstwo 25 *(2 r.)*; oczczowstwo 44; wolenstwo 23; stadlo 14.

§. 4. Temata na -ja *neutra. Po* j *resp. zmiękczonéj spółgłosce końcówką jest* e: myloserdze 7, 13; szyercze 44; dzecowanye 16; nyepokalanye 25; obczowanye 23; oczekawanye 42; offyerowanye 16; polayanye 42; przykasząnye 9, 15; przyrownanye 51; szkonanye 35, 51; wolanye 16; wydanye 16; wysnanye 2; zagnyewanye 42; broyenye 23; obyawyenye 38; pokolenye 2; popelnyenye 5, 35; potępyenye 51; przemyenyenye 24; przyrodzenye 32; rosumyenye 2; rostargnyenye 42; stworzenye 32; wyobrazenye 51; wzyawyenye 7; zaczmyenye 24; zaloszenye 44; zapadnyenye 51; zlomyonye 12.

§. 5. Temata na -ā *feminina:* chawala 3; chwala 2, 51; gądzba 48; lasska 29, 44; laszka 26, 29; mowa 16; nyeczystota 42; otplata 3; pobuthka 12; pokussa 37; prawda 2; sczodroba 42; stopa 22; szlvzba 42; vmowa 42.

Męskie: starosta 12.

§. 6. Temata na -jā *feminina:* maczycza 2; obyethnyczą 2; pracza 12; vola 48; wola 15; bracza 23, *używane jako collectivum w zastępstwie plur. od sg. nom.* brat. *Tu należą masculina:* męszoboycza 30; naszladowcza 51; przywyąscza 25.

§. 7. Temata męskie pierwot. na -i: dzen 14; ogyen 27.

Temata żeńskie pierw. na -i: czanscz 6; dobrocz 29, 42; kaszn 9; myedz 13; mocz (moc) 19; smyercz 35; szmyercz 35; zamyesz (zamieść, *od zamieszać, zaczynić np. ciasto*) 20; boyezlywoscz 33; chybkoscz 25; czvynoscz 12; czyerpedlywoscz 42; czyrpyedlywoscz 10; dlugoscz 44; falschiwoscz 22; gląbokoscz 44; gysznoscz (jisność, „*essencia*") 12; klamlywoscz 16; llsczywoscz 22; luboscz 37; luthoscz 7; lutoscz 10, 42; myloscz 33, 29, 13; nyewyadomoscz 23; opwytoscz 42; potrzebyznoscz 30; przezlysnoscz 26; przygemnoscz 7; pylnoscz 12; radoscz 32; szlawathnoscz 14; szmyslnoscz 42; szprosznoscz 16; szchyrokoscz 44; vmyernoscz 42, 10; wdzącznoscz 16; wolnoscz 32; wstawycznoscz *(ustawiczność)* 12; wyadomoscz 13; wyelgoscz 26; wyssokoscz 44; zaszroscz 42.

§. 8. Temata na -u *masc.:* syn 5; dom 27.

§. 9. Temata spółgłoskowe. Temata na -en *męskie:* korzeen 2.

Temata na -es *nijakie:* czalo 42, 45, 51.

§. 10. Genetivus sing. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką pierwotną* -a: angyola *(anioła)* 37; boga 2, 16, 19, 34; bogą 2; od boga 12, 23, 26; booga 29; brata 9; czlowyeka 32; ducha

32, 38 (*2 r.*); 43 (*2 r,*), 45; duchą 2; dvcha 36; luda *w zwrocie*: w roztargnyenyv luda 14; *i:* starosta ludą 12; oszla 9; pana 1, 19, 22; poszla (*posła*) 9; zywota 12; zywotha 34; zywothą 2.

W funkcyi accusativu: boga 7, 9 (*2 r.*); czlowyeka 12; ducha 44; pana 15, 45; zywota 30; przes proroką 2.

Kryska przy a (ą) *w końcówce imion:* bogą, duchą, ludą, zywothą, proroką, *jest omyłką pisarza. Długie* o (oo) *nominativu* boog *zjawia się i tu jeszcze w jednym przykładzie.*

Z końcówką -u: czaszu 14, 32; cząsv 5; czassu 35; czaszv 48; z gnyew (*z gniewu*) 13; grzechv 9, 22, 34, 43; od grzechv 8, 15, 22, 34; przez grzechv 22; z grzechv 34 (*2 r.*); oblokv 11; podlug rosumv 42; szandw 3; szmyechu 16; vmyszlu 33; vrzędv 6; vrzędu 7, 9; zakonv 12, 13; nyestatkv 9; vczynkv 33, 43.

Jezus ma gen. Jezu: Jesu Crista 1; podlug navky Yesu Crystowey 2; przez mocz Geszu Cristvszową 32. *Obok tego mamy formę Jezusa:* od Yezussa 38; przez pana Jezvsza 15. *Christus ma gen. Christusa:* podług Cristusza 22; nasladownyczy Cristussa 42; *obok* Christa: Jesu Crista 1; prze pana Crista 45.

§. 11. A zatym: Końcówka -a *znajduje się:*

a) *w wyrazach oznaczających pojęcie osobistości*: angyola, boga, brata, czlowyeka, ducha, luda, pana, poszla, proroka, Crista, Cristusza, Yezussa;

b) *w imionach źwiérząt:* oszla;

c) *w wyrazach oznaczających pojęcia umysłowe:* zywota.

Końcówkę zaś -u *mają:*

a) *wyrazy oznaczające władze i stan umysłu i duszy:* z gnyew, grzechv, podlug rosumv, szandv, szmyechu, vmyszlu, nyestatkv, vczynkv, vrzędu, zakonv;

b) *wyrazy oznaczające czas:* czassv;

c) *nazwy zjawisk w przyrodzie:* oblokv.

Ze stanowiska fonetycznego trudno postawić jakiekolwiek prawidło; widzimy bowiem, że z tąż spółgłoską temata mają różne końcówki.

§. 12. Temata na -ja *masc. Z końcówką* -a: conya (*konia*) 10; krzysza 22; pokoya 45; koncza 13; oczcza 19; otcza 25, 29, 34; otczą 2; tworcza 9; nyeprzyaczela 16.

W funkcyi accusat.: ysze mnye sądzycze yako nyewernego szchafarza 3; oczcza, mylvy oczcza 9.

Z końcówką -u: ze wschego rodzayv 27.

Temata na -i *masc. podług analogiji tematów na* -ja: dnya sządnego 31.

§. 13. Temata na -a *neutra mają końcówkę* -a: bostwa 19; czlowyeczenstwa 19; nyedowyarstwa 16; obloystwa 42; od poganstwa 12; pyanstwa 42; roszpaczstwa 16; zwolenstwa 25; bractwa 33; dzyedzycztwa 52; prorocztwa 13; szwadecztwa 9; podlug uwlocztwa 12.

§. 14. Temata na -ja *neutra mają końcówkę* -a: lycza 51, sercza 48; szercza 12, 45; szyercza 3; morza 12; s myloserdzą 2; s powyetrza 27; z pyczya 1; sz wesela 2; wessela 48; wyeszela 2; z gedzenya 1; nawyedzena 23, 31; obyawyenya 32; oczekawanya 44; odkupyenya 32; odszlonyenya 32; osządzena 32; pogorschenya 14; pokolenya 12; podlug położenyą 7; dla przeszrzenya 34; z przeszladowenya 12; dla przewyczązenya 16; przesz przezstąpya 12; rządzenya 51; bez schemranya 26; stworzenya 13; vznanya 52; weszwanya 45; podlug wstawyenya 34; wydzenya 12; wylanya 12; wyzwolenya 32; wuczalowanya 16; szbąwyenya 9; zbawyenya 14; zmyenyenya 32.

§. 15. Temata na -a *feminina mają* y, i: chwali 2; chwaly 7, 30, 32; chawaly 43; cznothy 26; lasky 6, 7, 26; laszky 13, 30; mowy 2; navky 2; odplati 35; pokvssy 37; pomsti 42; pomsty 13; podlug prawdy 2; od prawdy 25; szlugy 19; od slozby 32; od szlvzby 32; zluszby 7; szony 9; prze troszky 44; vyary 6; wyary 7.

§. 16. Temata na -ja *feminina mają końcówkę* -e (*stsł.* ѧ): wasze dusche 6; ktoreykole dusche 15; s teytho maczycze 2; w gednosczy nadzege 45; z przydcze (*per ignoranciam*) 43; szwyątey troycze a tagemnycze nyewymowney 12; zyemye obyeczaney 37. *Obok tego spotykamy już formy analogiczne do tematów na* -ā *z końcówką* -y: duszy 9; vaszey braczy 31, *a nawet do adiect. fem. dekl. złożonéj z końcówką* -ey: zlomyonye lodzey 12; s dobrey przydczey (*przygody*) 7; z woley 32; vznanye wolyey 52.

§. 17. Temata na -i *feminina mają końcówkę* -i: czczy 13; dobroczy 23; korysczy (*korzyści*) 9; podlug moczy 44, 51, 52; myszly 48; dla nyemoczy 35; od Wyelkyey noczy 27; rzeczy 13; szmerczy 34; do szmyerczy 19; szmyerczy 30, 34; z gorączoscy 12; ysznosczy 19; z krechcoszczy 43; lsczywosczy 7, 33; mylosczy 13, 33; przesz obludnosczy 7; pelnosczy 44; przesz przykrosczy 42; s przykrosczy 12; proznosczy 32; rownosczy 34; slosczy (*złości*) 7; sprawyedlywosczy 14; z sprawyedlywosczy 13; od sprawyedlywosczy 25; swyątosczy 7; szyemnosczy 51; szlosczy 35; s zlosczy 13; vmernosczy 42; vnyznosczy 51; wyelmoznosczy 51. *Końcówka ta jak widzimy jest konsekwentnie wyrażana przez* y, *gdzie my dziś* i *piszemy.*

§. 18. Temata pierw. na -u. *Z tych tematów męskich* syn *odmienia się zupełnie podług analogiji tem. na* -a *masc.:* syna 52; szyna 52 (*2 r.*); v szyna 25. *Tylko wół ma formę:* wolu 9 *i* pół *zachowało pierwotny genet. w wyrażeniu przysłówkowym:* spolv 10, 16, 26, 48.

§. 19. Temata na -s *neutra poszły pudług analogiji tematów na* -a: czala 12, 19, 30, 32 (*2 r.*), 35, 43; czyala 35, 36, 43; z nyeba 27.

Temata na -n *neutra.* jimię *stsł.* имѧ *gen.* имене *pomieszało się z subst. verb.* имѣние *gen.* имѣниꙗ; *oba bowiem* i jimię i ji-

mienie *mają w naszym zabytku genet.* jimienia: jimię: nye byerzy gymyenya boszego 9; nye prosz gymyenya 9; ymyenya 19 *(2 r.)*; jimienie: nye cradny gymyenya czvdzego 9; vaszego gymyena pozywa 12; acz rozdzelalbych .... wszythky gymyenya 13. *Plemię* (плємѧ) *ma genet. plemienia:* z plemyenya Abramova 12.

§. 20. Dativus singularis. Temata na -a *masculina mają końcówkę* -u: offyerowaly bogu 6; panw bogv 7; bogv luby 8; bogu 15; bogv oczczv 19, 29, 48; sze bogv rownacz 19; abyscze .... żyli bogv 52; kv bogv 2, 13 *(2 r.)*; ku bogv 45; dwchv 36; grzechv 34; kv grzechv 34, 43; panw bogv 7; gego pogrzebv 34; kv uzythkv 16; *obok analogicznéj końcówki tematów na* -u, -owi: nyszadnemw czlowyekowy 8; grzechowy 34 *(2 r.)*, 35; rosumowy 11; roszvmowy 36; kv Cristuszowy 25.

Temat na -ja *mascul.* oćec *ma końcówkę* -u: ku bogv otczv 2; kv oczczv 44; bogv otczczv 48; bogv oczczv 19; oczczv lubą 29; król *zaś końcówkę* -owi: krolowy 23, *w któréj to* o *nie przeszło na* e *jak w* i *innych tego czasu pomnikach.*

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -u: pyszmv wyerzącz 16; kv balwanstwv 38; *również i temata na* -ja *neutra:* cu pomozenv 10; kv popelnyenyv 35; ku skaszenyv 11; stworzenyv 23; wyobrazenyv 37; sbawyenyv 48; ku zbawyenv 13

Temata na -ā *femin. mają końcówkę* ě (ѣ): kv chwale 32; balwanszkyey modlye 16; kv wasey navcze 48; kv wynye 15.

Z tematów na ja *fem. nie napotykamy tu żadnego, tylko męski tu należący a mieszczący w sobie pojęcie zbiorowości* braćá (братиꙗ); *końcówką* -i: waszey braczy 31.

§. 21. Temata na -i *feminina mają końcówkę* -i (y): kv czczy 2; cu szmerczy 50; kv czystosczy 11; k nyeczystosczy 12, 16; kv nyeczystosczy 42; proznosczy 32; sprawyedlywosci 35; swyąthosczy 51; kv vmyernosczy 6; ku zlosczy 23.

§. 22. Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s *neutr.* ciało *ma końcówkę analog. do tem. na* -a: czalu 51.

Z tematów na -n *spotykamy* jimię: gymyenyevy chwala 2; *z końcówką* -evi.

§. 23. Accusativus singularis. Temata na a- *masc. kończą się na spółgłoskę, podobnie jak w nominativie:* nad szmak 16; na vzytek 7; macze vzytek 35; na vszytek 6; na wszytek *(użytek)* 7; nyedostatek czyrpyączy 14; prze bog 26; za ... grzech 25, 34; grzech 23, 38; prze grzech Adamow 32; o grzech 32; wpadayącz w grzech 12; grzech czynyly 35; przesz grzech 43; odpusczayącz sobye gnyev 10; zywoth 35; w zywoth 30; day boze szywoth 9; zachowacz rząnd stadla 9; vrząd 14; owocz 35; wząl ... wdzęczny dar 26; przez dar 38; przez mur 12; na wyathr 11; v czasz 31; odkupuyącz czassz 48; wyrzvczcze kwasz 20; na wzdraz 51.

Z tematów na -ja *masc. mamy tylko jeden:* myeycze pokoy 8.

Temata na -a *neutra mają acc. równy nominativowi:* czczyl swęto 9; rządzycz bądze poganstwo 2; posluschenstwo 36.

Toż samo temata na -ja *neutra:* w lycze 12; w myescze 12, *i w wyrażeniu przysłówkowym:* natemyescze 34; myloszerdze 13; prze myloszerdze 6; przez myloserdze 45; szercze 25; lakomstwo na ymyenye 16; lakomy na ymyenye 16; gymyenye (имѣнию od имѣти) 30; na oczysczenye 34; odkvpyenye y odpnszczenye 42; na oszwyęczenyę 35; przykazanye 25, 35; szamnyenye (*sumnienie*) 3; sconanye 35; o szbawyenye 32; na szkonanye 35; vstawyenye 25; wrąganye 14; wyobraszene 19; wyszwolenye 5; za zlorzeczenye 33.

§. 24. Temata na -ā *feminina mają końcówkę* ę *oznaczoną przez 1)* ą*:* laską, myecz laską moyą 9; mąką, bądze ząćz wyeczną mąką 43; matką, mylvy .... matką swoyą 9; otplatą, bysćze pochwaczyly wyeczną otplatą 11; offyarą, offyarą bogv oczczv lubą 29; skargą odpusczyl 10; w sluzbą 11; vmową, laskawą vmową 10; wyarą, na szwyathv wyarą weszwany 2; na wyarą 2; prze .... samyosską (*przez zamieszkę*) 44; nad zaslugą 44; zasloną ... mayącz 23. *W następujących przykładach brak znaku przy końcowéj samogłosce, któryby oznaczał nosowość:* o chwala wyeczna 32; dawa yalmvsna 7; wząl od boga ... laska 26; wyedząćz .... maka (*mękę*) 31; navka nasszą 44; prawdacz powyedam 12; sluszba, abysćze offyerowaly bogu ... sluszba wasćhą 6; w vczecha 12.

2) ę) przez chwalę 14, 34; laskę bozą 30; ktorą laskę 26; przesz laskę 35; przez ... laszkę 34; przesz laszkę 43; modlę 37; w nyeczystotę 15; oczczyznę 33; offeyrę (*zam.* offyerę) 6; przez omowę 14; na podporę *(in cibos)* vbogych 13; podporę czala 30; pokvszę 31; w thaką pokussę 43; vczechę 2; wyarę dobrą 2; przesz wyarę 34; sgodę 2. *Bez znaku nosowości:* wszelka navke 13; w pyche 12. *Tu należą wyrażenia przysłówkowe:* zaprawdą 2, 11; zaprawdę 3.

Temata na -jā *femin. mają końcówkę* ę, *oznaczoną przez* ą nadzeyą myecz 2; mamy nadzeyą 2; tarczą 49; wolą 10; nad wonyą 16; przez zbroyą 14; *przez* -ę: nadzeyę ma 13; nadzelę 9.

§. 25. Temata na -i *masculina. Na spółgłoskę zmiękczoną:* w dzen nawyedzenya 23.

Temata na -i *feminina mają formy accusat. równe nominativowi:* czescz czyncze 23; czynmy dobrocz 43; przez mocz 32; rzecz oprawyayą 5; prze szwyęthą recz 23; rzecz 26; na szmercz 16; na szmyercz 30; dawa cyrpiedlywoscz 2; przyyąl vasz w gednoscz 2; chowacz gednoscz 45; luthoscz vkąszvye 7; myloscz rządzy 26; w nyepewnoscz boyvyę 11; na podobnoscz 19; przez podobnoscz 13; pokornoscz w szerczu 10; w swyątoscz 15; nade wszytkę szlawatnoscz 19; obdarzyl szlawantnoscz 19; w szlothkoscz 12; prze sprżawyedlywoscz 33; zloscz poczynaly 23; za zloscz 33; przemagay szlosz 8.

§. 26. Temata spółgłoskowe neutra mają acc. równy nominativowi. I tak z tematów na -s *mamy:* czalo 11, 15, 30; szłowo 26; *z tematów na* -n: brzemę 43; brzemye 43; w gymyę pana 19.

§. 27. Vocativus singularis. Temata na -a *masc. kończą się na* e, *a poprzedzająca spółgłoska się zmiękcza:* boze 5; day boze szywoth 9.

Podobnie temat pierwot. na -ja oćec *ma:* otcze 5 *(2 r.). Temat. pierw. na* -u *masc. kończą się na* -u: synv boszy 2.

§. 28. Instrumentalis sing. Temata na -a *mascul. mają końcówkę* -em (ъмь): s bogem 34; przed czaszem 3; dvchem szwathym 42; dwchem swęthym 5; spyewayacz glosem 48; yednym gloszem 2; gwaltem 15; yazykem mowyącz 27; szwym ludem 2; panem 38; przycladem 34; przykladem 8; roszumem 6; vczynkyem 22, 25; vczynkem 48; z vmyslem 42; tym vmyszlem 8; z wmyąrem wyary 6; pod zakonem 42; krzesczyanem 25.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -em: z oczczem 34; odkvpyczelem 38.

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -em: oknem 12; crzesczyanstwem 23; myedzy poganstwem 2; poganystwem 23.

Temata na -ja *neutra mają również* -em; *atoli urobione za pomocą suff.* ije, *od tematów słownych mają* -im: pod zakryczym oblokv 11; zazszenym 36.

§. 29. Temata na -ā *femin. mają końcówkę* -ą: wyarą 25; laską 25; moczą bozą 6; dvszną nyemoczą 12; rądą 9; ręką 9; wodą Moyzeszową 11; sz pokvszą 37; s prawą wyęrą 9; s zlubą.

Bez znaku nosowości: waschą chwala 44. *Tu należy wyrażenie przysłówkowe:* sprawdą 2.

Temata na -jā *feminina mają* -ą: nadzeyą 25. *Temat masc.:* kasznodzeyczą 2.

§. 30. Temata na -i *feminina mają* -ą (*stsł.* -ыѭ): czczą 7; kazną 9; moczą 6, 35; pod moczną moczą 31; yednostaymą myslą 2; zlosczą 16. *Bez znaku nosowości:* s czyrpyedlywoscza, s laskawoscza 55.

Temata spółgłoskowe na -s *neutra mają końcówkę* -em: pod nyebem 27.

§. 31. Locativus singularis. Temata na -a *masculina mają dwie końcówki* -ě *i* -u, *z których druga analogiczna do tematów masc. na* -u *jest jeszcze rzadką. Końcówkę* -ě *mają:* w bodze 6, 12; wnątrznem czlecze 44; w czlowyecze 26; w grzesche 30; na krzcze 1, 34; na krzrzcze 34; w przycladze 2; na tem swecze 3, 9; na .... swyecze 13, 31, *i z niezmiękczonym* t: na szwyethe 16; w swarze 1; vmysle 42; w wmyszle 7; w zakonye 25; w zawodze 11.

Końcówkę -u *mają:* w dvchv 43; w szwyąkv (*w dźwięku)* 48; w vczynkv 10, 16, 25, 33; w Damascv 12, *a więc zakończone na*

gardłowe k, ch. *Ponieważ obok téj analogicznéj końcówki mają jeszcze i pierwotną* -ě: czlecze, czlowyecze, w grzesche, *możemy ztąd wnioskować, że temata zakończone na gardłowe, najpierw poczęły ulegać analogiji tem. na* -u.

Temata na -ja *masculina mają tylko końcówkę* -u: w boyv 11; w koszv 12; na krzyszv 34; w pomazanczu 19; w zbawyczelu 19.

§. 32. Temata na -a *neutra mają końcówkę* -ě: w pyekle 35; w szwętem pyszmye 2; w towarzystwye 12.

Temata na -ja *neutra mają wszystkie końcówkę* -u: w byczv 12, 14; w czvczv 12; na morzv 12 (*2 r.*); w nyesczęsczv 14; w oblyczv 7; w pyczv 42; w szerczu 7, 10; w sczęsczv 14; we wyeszelu 52.

W urobionych za pomocą suff. -ije (-ные): w broyenyv 10; w bronyenyv 19; w gedzenyv 42; w kaszanyv 7; v kazanv 43; w lacznyenyv 12; w lyeganyv 1; w napomynanv 7; w oblapyenyv 16; w obleczenyv 19; w oczekawanyv 14, 52; w odzenyv 42; w opusczenyv 43; w pamyathanyv 48; w pragnyenyv 13; w przyzwolenyv 37; w pyeczolowanyv 7; w rosumyenyv 52; w roszmyslanyv 48; w roszpaczenyv 12; w roztasgnyenyv 14; w roszdawanyv 7; w spomosenyv 6; w szromoczenyv 51; w vczysznyenyv 14; w vczysznyenv 12; w zbeztwyenyv 14; zsbawyenyv 7.

§. 33. Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -ě *równą datiwowi:* w chwale 2, 48; we wszelkey cznocze 52; w lascze 2, 12, 14, 44, 45; w mowye 10, 14, 33; w tey myerze 12; w navcze 2; w nawcze 7; w prawdze 16; w szlvzbe 12; w wyerze (věře *stsl.* вѣрѣ) 2; moczny wyerze 31; w zawaze (*wpływ języka czeskiego w zmiękczeniu* d *na* z) 45; veczney otplacze 43; na modlythwye 27; w modlitwe 33.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -i (y); na duschy 2; w nadzey 2 (*2 r.*), 7, 32; w nądzy 12; w nędzy 13; na puszczy 12, 37; na szemi 44; po woly 32; w rozkossy 43; *obok analog. do genet. i deklinacyi przymiotników złożonéj:* we zleyządzey 15.

§. 34. Temata na -i *feminina mają prawidłowe* -i: w częszczy 52; w dobroczy 8, 16; w moczy 34; po szmerczy 34; w boyasznosczy 48; w czyrpyedlywosczy 14, 52; w gednosczy 45; w głębokosczy 12; w lutosczy 7; w mylosczy 2 (*2 r.*), 16, 44; w nagosczy 12; w nowosczy 34; w podobnosczy 34; w prosznosczy 9; w pylnosczy 7; w rozumnosczy 12; w swąthosczy 51; w szlothkosczy 48; (we) szmacznosczy 52; we szprawyedlywosczy 16; w szwyąthosczy 3; w szwyątosczy 15; w szasdrosczy 1.

Temata na -u *masculina mają końcówkę* -u: w domu 27; w szynw 52; pospolu 34.

Temata spółgłoskowe. Temata na -s *neutra:* na dzewye 22; w nyebye 12, 44; w slowe 43; *poszły podług analogii tem. na* -a.

§. 35. Dualis. Genet. temata na -ā fem.: a tokom vszedl rękv gego 12; *jest jedyną formą dualu znajdującą się w Glossie.*

§. 36. Pluralis. Nominativus i vocativus.

Temata na -a masc. mają końcówkę i: apostoli 32; mylosnycy 32 (*2 r.*); mylossnyczy 33; mylosznyczy 10, 33; naszladownyczy 16; nasladownyczy 33, 42; vczęstnyczy 16; zwolyenyczy 27.

Obok tego występuje końcówka właściwa accusat. pl. -y: grzechy 22, 34; yazyky 13; yęzyky 13; rozdzaly 38; rozdzali 38; vczynky 36, 43; zoldy 35; pogany 2 (*3 r.*), 15; krzesczyany 16; *a nadto analogiczna do tem. na* -u *męskich* ove *w subst. osobowych:* Zydowye 12, 37; *i rzeczowych*: yęzykowye 27.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -e *właściwą accusat.:* naszladovcze 51; szwodycze 14. *Tylko subst.* dźedźic *na* -i: dzedzyczy 36.

Temata na -ja *neutra mają końcówkę* -a; przykazanya 15.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -i: slugy 14; *i ze zmiękczonym* g: szlvdzy 13; *obok* y: nyeszgody 42. *Męskie:* patriarchi 12.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -e (*stsl.* ѧ): owcze 22; tagemnyeze 12, 13.

§. 37. Temata na -i *masc. mają końcówkę* -e: ludze 8, 30, 32.

Temata na -i *femin. mają końcówkę* -i: częsczy 6; gąszly 17; gęszly 48; rzeczy 19; przykrosczy 12; roznosczy 38.

Temata na -u *masc. mają* -ove: synowye 16.

Temata spółgłoskowe na -s *neutra mają formę na wzór tem. na* -a: czyala 6.

§. 38. Genetivus pluralis. Temata na -a *masculina mają już tylko analogiczną końcówkę* -ow *właściwą tematom na* -u: grzechow 3, 30, 34; klopotow 12; z nyedostathkow 12; pyelgrzymow 23; sladow 22; szmyszlow 6; uczynkow 1; vczynkow 23, 35, 48; vrzędow 38; wrzodow 12; wyekow 37; wyekov 44.

Temata na -ja *masc. mają podobnież* -ow: dzeyow wypowyedacz 30; przychodnyow 23; -ev: rodzayew 44.

Temata na -a *neutra kończą się na spółgłoskę* balwanstw 37; gospodarstw 7.

Temata na -ā *feminina mają na końcu spółgłoskę:* roboth 38; sluzb 38; przekasz (*impedimenta*) 48; od granycz 37; tayemnycz 3. *Niezwykłą jest forma:* wyelorzonych lasky 26.

Temata na -ja *neutra. Wyrażenia przysłówkowe:* zewnątrz 15; zwnatrz 32; wnątrz 25, 32.

Temata na -jā *feminina, z których tu jeden tylko mamy przykład mają* -i, *podług analogiji tematów na* -i: od czelestnych ządzy.

§. 39. Temata na -i *masculina mają właściwą końcówkę* -i: pyęczdzesszązth dny 27; gosczy 23; ludzy 3, 7, 13, 19, 23.

Temata na -i *feminina mają* -i: rzeczy 2, 7, 37, 52 (*2 r.*); gąszly 58.

Temata na -u *masc. mają końcówkę* -ow: synow bozych 32; z synow 36; szynow 32; darow 26, 38.

§. 40. Dativus pluralis. Temata na -a *mascul. mają końcówkę* -om: apostolom 51; appostolom 31; grzechom 22, 35 *(2 r.)*; panom 23; Szydom 2; krzesczyanom 31.

Temata na -ja *mascul. mają końcówkę* -om: swyathym otczom 2.

Temata na -i *masculina mają* -om: szweczkym ludzom 6. *Feminina końcówkę właściwą tem. na* ā- *femin.* -am: potrzebnosczam 7.

§. 41. Accusativus pluralis. Temata na -a *masc. mają końcówkę* -y: dary 3, 26, 32; wszythky grzechy 34; za grzechy 35; prze klopothy 44; slady 22; smisli (zmysły) 11; czlonky 35; vczynky 8, 15; pod opyekadlnyky 5; pąthnyky 26; pod rzecznyky 5.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -e (*stsł.* ѧ): na ktore koncze 37; schafarze 3.

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -a: kolana 44; vsta 23, 33; w krolestwa 52.

Temata na -ja *neutra mają końcówkę* -a: zlorzeczenya 33.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -y: dząky 48; dzęky 46; męky 32; na modlytwy 33; potrzeby 32; syrothy 25.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -e (*stsł.* ѧ): dusche 6; nędze 32. *Masculina* na zloczyncze 33; roszdawcze 3.

§. 42. Temata na -i *masculina mają końcówkę* -i: w ony dny 27; gosczy 23.

Temata na -i *femin. kończą się na* -i: sprosznosczy 35; tagemnosczy 3.

Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s *neutra forma:* slowa 26 *podług analogiji tematów na* -a.

§. 43. Instrumentalis pluralis. Temata na -a *masc. mają końcówkę* -y. rozmagythymy yąszyky 27; dobrymy uczynky 6. *Analogiczną do tematów na* -u *końcówkę* -mi *ma temat* poganin: poganmy 38. *Od tematu* *Żydin *spotykamy formę na* -y: Zydiny 2.

Temata na -ja *masc. mają końcówkę* -mi *na wzór tematów na* -i: myedzy schafarzmy bozymy 3; myedzy schąfarzmy 3.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -mi: myotlamy, trzykrocz myotlamy byteszm 12.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -ami: przed granyczamy 37.

Temata na -i *masculina mają końcówkę* -mi: z wszythkymy ludzmy 8.

Temata spółgłoskowe. Z tematów na -s *neutra forma:* szlowy 16; *podług analogiji tematów na* -a *neutra.*

§. 44. Locativus pluralis. Temata na -a *masc. mają końcówkę* -ech: w klopoczech 7, 12, 14; w klopoczyech 25; w posczech 12; w raszyech 14; w ... uczynczech 43; -och: w dobrych uczynkoch 34; wczynkoch 32; o zlosznykoch 23; roboth wrządoch (v urządoch - *diuisiones operacionum*) 38; -ach *podług analogiji tematów na* -ā *femin.* w dobrych uczynkach 15; wyecznych vczynkach 48.

Temata na -a *neutra mają końcówkę* -ach: w yęcztwach 12; w yecztwach 14; w obloystwach 1; w sarloczstwach 1.

Podobnież i temata na -ja *neutra:* w serczach 44, 48; w szerczach 19, 33.

Temata na -ā *feminina mają końcówkę* -ach: na modlythwach 7, 26; w przekowach 12; ve sramkach 11; w szkodach 12 (*3 r.*); w troskach 7; o thaygemnyczach 6; -ech: w roboczech.

Temata na -jā *feminina mają końcówkę* -ach: w nadzach (nędzach) blysznyego 10.

Temata na -i *feminina mają również końcówkę* -ach, *podług analogiji tematów na* -ā: w nyeczystych myslach 1; w myszlach 16; w rzeczach 2, 9, 10, 37; we wschych rzechach (rzeczach) 10; w potrzebnosczach 14.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników.

§. 45. Nominativus singularis. Temata na -a *masculina*: nyemoczen 12; posluschen 19; rowyen 19.

Temata na -a *neutra*: barzo 19; często 48; częstho 7; dawno 22; gotowo 50; yawno 38; yednostayno 7; oszobno 10; pewno 32; podobno 11; potrzebno 12; skromno 32; wlno (wolno) 50; wyszoko 7.

Temata na -ja *neutra. Tu należą wyrażenia przysłówkowe:* wyele 6, 48; *i comparativy:* węczey 6, 16; lepyey 3; daley 24.

Genetivus singularis. Temata na -a *neutra. Tu należą possessiva urobione od imion własnych:* z plemyenya Abramova 12; podlug wstawyenya Cristussową 34; z Yakobowa pokolenya 12.

§. 46. Accusativus singularis. Temat na -a *masculinum:* prze grzech Adamow 32.

Temat na -a *neutrum*: Yesusowo, w gymyę pana Yesusowo 19.

Locativus singularis. Temata na -a *neutra:* w male, w malecz sze chwalę 12; w zymnye 12; czelestne 2; dobrze 7 (*2 r.*), 15, 23, 33, 43, 44; dokonalye (*perfecte*) 22; dostoyne 45, 52; dvchownye 36; moczne 7; mocznye 34, 44; nagle 27; nyepewnye 13 (*2 r*); nynye 5, 14, 35 (*2 r.*); oczywysztnye 12; pewnye 38; pospolicze 10, 27, 34, 43; pospolnye 36; rącze 27; rostropnye 48; sczedrze a wyeszele 26; wnątrznye 22.

Nominativus pluralis. Masculina: oschnadzyny bandze (*reformamini*) dusche wasze 6.

III. Deklinacyja rzeczownikowa imiesłowów.

§. 47. Nominativus singularis. Temata na -a *masc. Particip. praet. pass. na* -nъ: dan 6; daan 35; kamyonovan 12; layan 22; obmawyaan 22; poddan 32; poszlan 2; oklamaan 43; wkrzyzowan 34; męczon 21, 22; nalezon 19; odłączon 38; pochwatnyon 12; przewyczeson 8; przewyschoon 7; schalon 12; spvsczon 12; vsprawyedlywyon 3, 34.

Temata na -a *neutra:* myenyono 16; poganbyono 14; pyszano, popyszano 2; wyproznyono 13; wyzwolono 32; wyzbawono 32; wzyawyono 12; zamknono 9.

Temata na -jā *feminina:* nalezyona 22; woslawyona 32; ztwerdzona 2.

Part. praet. act. I. sg. nom. fem. do subst. w sg.: vbaczywszy 43; wsztawschy 34; polozywszy 31; rzvczywszy 31; vmarwschy 22; wstawschy 34.

§. 48. Accusativus singularis. Part. praes. act. na -ąc: bandzacz 25; chcząącz 19; chczacz 19; drapyeszące 12; gydącz 38; nyemayącz 25; nyeochelznayacz nyezatrzymawąyacz albo nyebvzdowayvncz 25; odwodzącz 25; powyedayacz 12; pelnyącz 25; przyrzadzayącz 26; rzwyącz (*rugiens*) 31; rządzacz 32; vycząngayącz 12; wpadayacz 12; wyadącz 34; wysząc 22; wyznawayącz 38; zalvyącz 12; bogaczącz 14; czynącz 8, 43; czynyącz 23, 48; czvyąncz 7; gadayacz 23; mayącz 23; mowącz 33, 48; mowyącz 27; naszladvyącz 7; navczayącz 48; nyedawayącz 14; nyemayącz 14; nyenarzącz 7; nyeprzyszwalayącz 36; oczekawayącz 32; odkupnyącz 48; odlayowayącz 33; odpusczay?cz 10; odpvsczayacz 16; pelnyącz 48; pobudzayącz 43; podpomagayącz 10, 45; prosząncz 52; przystawayącz 7; przywodzącz 43; roszwmyeyócz 7; roszumyeyócz 7; rozvmyeyącz 16; spyewayacz 48; stoyącz 7; szlusząncz 7; trzymayącz 7, 14; vbaczayącz 23; vczęstuyącz 7; wprzedzayącz 7; vznawayącz 23; vycząngayącz 12; wyedzącz 31; wyerzącz 16; wszpomynayącz 34; wyeszeląndcz sze 7; ządayącz 52.

§. 49. Nominativus pluralis. Part. praet. pass.: bogosławyeny 33; napelneny 44; napelnyeny 52; natchnyeny 42; nawroczeny 2; oczysczeny 11, 34; oczyschczeny 34; okszsczyeny 34; oszlepyeny 16; pogrzebyeny 34; potwerdzeny 10; poszyleny 20; przenyeszeny 30; rozkorzeneny 44; stwerdzeny 52; vczynyeny 34; wsczepyeny 34; wyodzeny 42; wyszwoleny 35; zaczmyeny 16.

Accusativus plur. w znaczeniu nom.: szkazony 34; wyproznyony 13.

IV. Deklinacyja zaimków.

§. 50. A) Zaimki rodzajowe. Nominativus singularis. Temata na -a *masculina:* ten 2, 3, 25, 43; then 27; tenze 38; sam 19; szam 3 *(2 r.)*, 12, 19, 22, *(2 r.)*, 43; wszytek 27; *i* geden 6, 15, 26 *(2 r.)*. 29 *(2 r.)*, 43 *(2 r.)*, 45, 48; yeden 7, 17.

Temata na -a *neutra:* tho 13, 32, 44 *(2 r.)*, 48; tocz 15. *Formy przysłówkowe:* yelko, yelkoz z wasz *(quod ex vobis est)* 8 *i odpowiednie temu:* telko, nye telko byscze bili bogv luby 8; yako 1, 11, 14 *(2 r.)*, 15, 19 *(2 r.)*, 22, 23 *(3 r.)*, 26 *(2 r.)*; 27 *(2 r.)*; yaka *(błędnie zam.* yako) 27; yako 48 *(2 r.)*; yako 38; yakoby 14 *(2 r.)*, 27; yacoscze 45; yakoscze 45; kako 48; tako 9, 26; wszyczko 13 *(2 r.)*, 15, 44; wszythko 2; wschytko 26.

Temata na -ja *masculina:* yen 7 *(3 r.)*, 22, 38, 43 *(2 r.)*, 52 *(2 r.)*; yensz 2; yensze 2, 3 *(2 r.)*; yenszeby 3; yenze 19, 32 *(2 r.)*, 52; gen 7; gensze 3; genze 22, 34.

Temata na -ja *neutra:* moyę, moyę szamnyenye 3.

Temata na -ja *feminina:* waszchą chwala 44.

§. 51. Genetivus singularis. Temata na -a *masc.:* tego 12, 25, 32.

Temata na -a *neutra:* tego 19, 25; tego dla 38; thego dla 43, 48; dla thego 44.

Temata na -ā *feminina:* tey 2; teytho 2.

Temata na -ja *masc.:* yego 2, 5, 22 *(2 r.)*; gego 9 *(2 r.)*, 12 *(2 r.)*, 19, 34 *(2 r.)*, 43, 44, 51; gyego 33; thwego, nyesstatkv thwego 9 *w funkcyji accus.:* thwego, ny mow na thwego blysznego 9; brata swego 9; szlugy szwego 19; vczynkv szwego 43; szyna zwego 52; swego blysznyego 30: naszego, tworcza naszego 9; ze wschego rodzayv 27.

Temata na -a *neutra:* mego, czala mego 12; thwego, stadla thwego 9; swogego, ndzelay swogego 9; szwego, czyala szwęgo 43; naszego czlowyeczenstwa 19; naszego, czala naszego, naschego 32; lycza naszego 51; vaszego gymyenya 12; czala waschego 35 *(2 r.)*; weszwanya waschego 45.

§. 52. Dativus singularis. Temata na -a *masc.:* Themu 44.

Temata na -a *neutra:* k temv 12; k themu 2.

Temata na -ja *masculina:* gyemv 31; naschemv, roszvmowy nachemv dobremv 36.

Temata na -ja *neutra:* gemv 32; twemv, a twemv gymyenyevy 2; naszemv, ku naszemv sbawyenv 12.

Temata na -ja *feminina:* waszey braczy 31; kv vasey navcze 48.

§. *53. Accusativus singularis. Temata na* -a *neutra:* przesz tho 2; tho 2.

Znajdujemy tu formę te *w zwrocie*: natemyescze 34, *któreto* e *można uważać za asymilowane* o *do następującego* e; *trudno go bowiem uważać za analogiczne do neutrów deklinacyji złożonéj.*

Temata na -a *feminina:* taz pokvszę 31; nade wszytkę szlawatnoscz 19.

Temata na -ja *masc.*: wyznawayącz y szwym odkvpyczelem 38; gy, podwyszyl gest gy 19; za nasz grzech 34.

Temata na -ja *feminina:* laską moyą 9; matką swoyą 9; navka naszą 44; sluszba waschą 6.

§. *54. Instrumentalis singularis. Temata na* -a *masc.*: tym vmyszlem 8. *Neutra:* thym 19, 23.

Temata na -ja *masculina:* sz nym 34; szwym ludem 2; wyznawayącz y szwym odkvpyczelem 38.

§. *55. Locativus singularis. Temata na* -a *masc.:* na tem swecze 3, 9; na onem szwyecze 13.

Temata na -a *neutra:* w tem 2, 3, 7, 13, 19; w them 23, 29, 30. *Femininum:* w tey myerze 12.

Temata na -ja *masculina:* w nyem 2; w yemsze 2; w szwem vczynkv 25. *Neutrum:* owszchem 12. *Femininum:* w nyey 25; we wszey dobroczy 16.

§. *56. Nominativus pluralis. Temata na* -a *masc.:* ony 11, 12, 37; wschyczczy 2; wszyczczy 2, 11; wszytheczy 11.

Temata na -ja *masc.:* moy, naszladovcze moy bądcze 51; nasze grzachy 22. *Femininum:* wasche dusche, 6.

Genetivus pluralis. Temata na -a *masc.*: z onych 36, 48; od wszythkych rodzayew 44.

W funkcyji accusativu: nasladwyączy thych 51.

Temata na -ja *masculina*: gych, w klopoczyech gych 25; gych yazykem 27; na modlytwy gych 33; z nych 27; z mych klopotow 12; od szwoych 12; wszech ludzy 13.

Dativus pluralis. Temata na -a *masc.*: thym 7; ku wssystkym 43; wszythkym 10.

Temata na -ja *masculina:* gym 27, 36, 37.

Accusativus pluralis. Temata na -a *masc.:* za thy 7; ony dary 27; w ony dary 27; w nasz szamy 32; wszythky w domu 27; wszythky ludze 8. *Femininum:* thy 12.

Temata na -ja *masculina:* ge pobyl 37; ge navcza 43. *Neutra:* moye kolana 44; czyala vasche 6.

Instrumentalis pluralis. Temat na -a: z wszythkymy ludzmy 8. *Temat na* -ja *masc.:* ze wschemi szwyąthymy 44.

Locativus pluralis. Temat na -a *masc.:* we wszythkych 44. *Temata na* -a *femin.:* w thych rzeczach 37.

Temata na -ja *neutra*: w waschych szerczach 33, 44; wasszych serczach 48. *Femininum:* we wschych rzechach 10.

§. 57. Zaimek kto, co *i złożone. Nominativus:* ktho 12, 26 *(2 r.)*; czo 2, 3, 5, 7, 12, 13 *(2 r.)*; czokoly 2, 13; czoz 19, 32; czooz (czoosch) 34; coscze 2; czczo 16; czso (чьсо) 34; czsso 48; czszo 16, 34, 51; nyektho 43; nykt 16; nyeczo 26, 43; nycz 13, 43; nyczszen 12.

Genetivus: dla czego 2; nykogo 8.

Dativus: nykomu 14.

Accusativus: czo 12, 23, 43; czom 12; czoz 2; czso 31; czsso 37; czszo 13.

Instrumentalis: czym 19 *(2 r.)*.

Locativus: w czem 12; nywczem 3.

§. 58. B) Zaimki nierodzajowe: ja, ty, my, wy *i zwrotny* się. *Singularis. Nominativus:* ya 3, 12 *(3 r.)*, 45; ti 43.

Genetivus: mnye 12. *W znaczeniu accusativu:* mnye 3 *(3 r.)*, 12 *(2 r.)*; szebye 3, 19 *(2 r.)*; sebye 43; szyebye 48.

Dativus: mnye 3, 6, 12 *(3 r.)*; my 6, 12; thobye 9; czy, powyedam czy wam 2; gest czy pan bog 3; w malecz sze chwalę 12; Tocz gest wola 15; szobye 19, 25; sobye 10; szobie 16.

Accusativus: mye 12; mya 45; cze, wyszluchalem cze 14; szę 1, 2, 7, 23; sze 3, 6, 7 *(3 r.)*, 10, 11, 12 *(11 r.)*, 13 *(3 r.)*, 14, 15 *(2 r.)*, 16 *(3 r.)*, 19 *(3 r.)*, 22, 25, 26, 27 *(7 r.)*, 29, 30, 31 *(3 r.)*, 33 *(2 r.)*, 34, 43, 51; ssze 13; szyę 33; szye 23, 35, 43 *(2 r.)*; sszye 13; syę 45; ssą 44.

Locativus: we mnye 3, 12; w szobye 7, 12, 16, 30.

§. 59. Pluralis. Nominativus: my 12, 32 *(2 r.)*; mi 34; vy 2; wy 34.

Genetivus: nasz 6; nassz 37; z wasz 8. *W funkcyji accusativu*: nasz 22, 32, 34, 52 *(2 r.)*; vasz 2, 12; vaasz 52; wasz 2, 3, 7, 12, 16, 23 *(3 r.)*, 30, 38, 52; waas 6; waasz 12, 14, 16; wąsz 12; was 15; wassz 35.

Dativus: wam 2, 6, 12, 33; waam 35; vam 2; vaam 2.

Instrumentalis: nad namy 29; myedzy wamy 16.

Locativus: w nasz 32, 44.

V. Deklinacyja przymiotników złożona.

§. 60. Singul. Nomin. Temata na -a *masc.*: kaszdy 6; lakomy 16; malvthky 13 *(2 r.)*; nyeczysti 16 (2 *r.*), 42; nyedostateczny 11; prawdzywy 14; prosti 42; przaszny 20; przygemny 14; szmertelny 29; szmęthny 14; wszelky 16, 19; wschelky 3; wyeczny 35; wyerny 12; zly 38; zywy 14, 34; vmarly 14; przyrownany 34; skowany 45; vznany 14; weszwany 2; ktory 12 *(2 r.)*; ktori 22; kthori 35; kthorikoli 38; drogy 6, 15; drugy 27, 43.

Temata na -a *neutra*: apostolszkye 14; czyste 25; dlugye 42; yednosthayne 2; kaznodzeyskye 14; krzesczyanskye 25; lekke 35; nyepewne 13; pewne 13; poczeszlywe 1; poddane 32; podobne 51;

prozne 25; sczęsne 24; wszelke 44; wyeczne 51; wsczepyone 24; kthore 16.

Temata na -a *feminina:* balwanska 42; czyąska 42; doskonala 6; laszkawa 42; lubyeszlywa 6; nyebyeszka 19; obyawna 32; przespyeczna 6; pyekyclna 19; roszwmna 6; schalona 16; twarda 42; wnątrzna 42; wszelka 19; wyeczna 35; wyelka 44; zemszka 19; dana 6; nalezyona 22; woslawyona 32; ztwerdzona 2; kthora 6, 19, 31.

Temata na -ja *masculina. Participia praes. act. Jako predykat w sing.*: czyrpyączy 13, 19; mayączy 13; nyeprzepamyethayączy 25; przychodzączy 27; trzaskayączy 27; zwonyączy 13. *W pluralis:* bandączy 22; cztączy 48; czyrpyączy 7, 14; dawayączy 37; myeskayączy 27; myluyączy 7; nasladwyączy 51; neschączy 7; nyewraczayączy 8; novopokvthvyączy 22; pożądayączy 37; przechodzęczy 7; przymvyączy 26; ządayączy 43.

Temata na -ja *neutra:* blyssche 1; bosze 15; boze 9; *czlowyecze 32 *(2 r.)*.

Temata na -ja *feminina:* boza 2, 13, 33, 48; powszednya 12.

§. 61. Genetivus singularis. Temata na -a *masculina:* cosczyelnego 7; dobrego 2; gynego 9; lubego 14; malzenskiego 9; mylego 52; mylosczywego 35; nyeczystego 9, 15; nyegednakego 6; nyewernego 3; novego 13; przygemnego 14; szmyerthnego 22; starego 12, 13; sządnego 31; szwyęthego 43; szwyathego 38; szwyątego 22; szwyethego 32; szwyęthego 38 (2 *r.)*; wschego 27; wszelkego 32; wyecznego 30; zydowskego 27; wchwatnyonego 12; zrządzonego *(natum)* 5; ktorego 5, 52. *W funkcyji accusativu*: maluthkyego 13; nyepokalanego 25; szwątego 43; drugego 7, 43; drugyego 29.

Temata na -a *neutra:* czvdzego 9; *dobrego 26, 43; dochownego 2; falsywego 9; nyebyeszkyego 48; oszobnego 2; owytego (obfitego) 1; przezpyecznego 25; serdecznego 2; szmyertelnego 32; sprawyedligwego 32; zadnego 14; zlego 8, 13, 33; zlego 33.

Temata na a- *feminina:* bosskyey 44; braczkyey 33; Crystowey 2; Cristuszowey 34; crzyszowey 19; dobrey 7; nyewymowney 12; obyeczaney 37; prozney 43; swyęthey 7; szwyątey 12; vyeczney 2; wyeczney 32; wecznyey 7; wyelgyey 26; od Wyelkyey noczy 27; wsselkyey 44; ktoreykole dusche 15.

Temata na -ja *masculina:* boszego 9; bozego 3, 25, 52; blysznogo 7; blysznyego 10; blyznego 7; blyznyego 13; brathnyego 9; wszechmogączego 25; myeskayączego, trwayączego 30. *W funkcyji accusativu:* blysznego 9; blysznyego 13, 30; będączego 12; czyrpyączego 30.

Temata na -ja *neutra*: bozego 32; rzekączego 12; wyrzeczonogo, vlozonogo 5.

Temata na -ja *feminina:* bozey 30.

§. 62. Dativus singularis. Temata na -a *masculina*: dobremu 36; gynschemu 7; szwyęthemv 36; kasdemv 6; nyszadnemv 8; gednemv 38; yednemv 2, 3, 6; drugemv 6, 38, 48; drvgemv 2, 3, 7; drugyemv 26; sządzączemv 22.

Temata na -a neutra: cv dobremv 7; nyememv 38; szkonanemv 35; przewyszonemv 23.

Temata na ā- feminina: balwanszkyey modlye 16; kv przyszley chwale 22.

Temata na -ja masculina: blysznyemv 10, 13 *(3 r.)*; blyszszemv 16.

Temata na -ja neutra: czlovyeczemv 23.

§. 63. Accusativus singularis. Temata na -a masculina: wdzęczny dar 26; vyeczny zywoth 35.

Temata na -a neutra: dobre 33; dobrowolne 16; zlego za sle 8; zydowske 2.

Temata na -ā feminina: dobrą 2; dobra 14; gotową 10; laskawą 10; lubą 29; moczną 10; szlothką, roszkoszną 16; szwyęthą 23; szątha 2; wstawyczną 26; wyeczną 11; wszelka navke 13; o chwala wyeczna 32; wyeczna oczczyznę 33; zagemną 26; nyeprzemyenoną 26; stwyerdzoną 6; w thaką pokussę 43; yednącz (krocz) kamyonowan ge 12; na szwyathv wyarą weszwany 2.

Temata na -ja neutra: bosze 25, 26; boze 45; za namnyeysche yest 3; w trzecze nyebo 12.

Temata na -jā feminina: laskę bozą 30, 35; offeyrę szywączą 6; wyplywayączą albo przewyszayączą 44.

§. 64. Vocativus singularis. Temat na -ja masc.: boszy, synv boszy 2.

Instrumentalis singularis. Temata na -a masculina: przycladem Cristuszowym 34; dobrym przykladem 8; starym, pod zakonem starym 42; szwathym, dvchem szwathym 5; dwchem swęthym 5; wyernym krzesczyanem 25; yednym glosem 2.

Temata na -a neutra: zlym crzesczyanstwem 13. *Widzimy tedy, że neutra i masculina mają tę samę końcówkę* -ym.

Temata na -ā feminina: appostolską 6; dvszną 12; yednostaymą myslą 2; prawą wyęrą 9; wyeczną 43; Moyzeszową 11.

Temata na -jā feminina: bozą, moczą bozą 6, 35; pod .... moczą bozą 31.

§. 65. Locativus singularis. Należące tu masculina i neutra mają wyłącznie końcówkę -em. *Temata na -a masculina:* w yednostaynem wmyszle 7; na kaszdem z nych 27; po dnyv sządnem 32; w grzesche w szmerthnem 30; w szwarze swadlywem 1; wnątrznem czlecze 44; *obok* w dvchv swathym 43.

Temata na -a neutra: w mękyem a w dlugem ;lyeganyv 1; w dlugyem oczekawanyv 14; w dwgem oczekawanyv 52 w dobrem 7, 51; w falszywen *(sic!)* towarzystwye 12; w lekem opvsęzenyv 43; w szwętem pyszmye 2; w veszolem obliczv 7.

Temata na -ā feminina: w lascze Cristuszowyey 12; w mowye lagodlywey 14; w lascze nyelsczywey, nyewobludney 14; w pewney ysznoszczy 19; veczney otplacze 43; w wyelkyey czyrpyedlywosczy 14; we wszelkey cznocze 52; we zley rządzey 15; we wszythkyey szmacznosczy 52.

Temata na ja *masculina*: w blysznem 7; w szynw bozem 52.

Temata na -jā *feminina:* w lascze boszyey 45; w lascze bozey 44; w ... chwale bozey 48; w boyasznosczy bozey 48.

§. 66. Pluralis. Nominativus. Temata na -a *masc.:* szlvdzy Cristvszowy 12; dzedzyczy Cristussowy 36; dlusznyszmy 36; dobrzy a szczodrzy schafarze 26; duchowny *(spirituales)* 43; nye bądzcze lenywy 7; byscze bili bogv luby 8; a lvby bycz bogu 15; luby bandzcze 52; lluthosczywy *(compacientes)* 33; maludczy 5; wyerny a mądrzy 48; bandcze moczny wyerze 31; mylosczywy 33; nyemądry mowyą 12; nyemądrzy 48; nyerostropny 48; nyeverny 48; nyeznamyenyczy 14; opatrzny 8; poddany 23, 48; pokorny 33; pylny 45, 48; rostropny 8, 26; roszny 27; rozvmny 12; szwęczy 10; ludze swyeczsczy 30; trzeszwy 31; wmyerny 33; volnyscze byly 35; wyerny 37, 48; wyeszely 14; przyrownany 34; wesszwany 33; weszwany 45.

Temata na -ā *feminina:* podobne rowne męky 32; nyewybadane drogi 28.

Temata na -ja *masculina:* ludze gynschy 32; namyleszschy synowye 16. *W znaczeniu accusativu:* namyleyschy *(Carissimi)* 26.

Temata na -jā *feminina:* gąszly swyękayącze 13; owcze blądzącze 22; będącze 27; rzekącze gąszly 48.

§. 67. Genetivus pluralis. Temata na -a *masculina:* z dobrych vczynkow 23; dobrych vczynkow 35, 48; grzesznych 36; z marthwych 34 *(2 r.)*, 51; nyerostropnych ludzy 23; przesrzanych szynow 32; szwyęthych 12; swyątych ludzy 7; na podporę vbogych 13; wyekow wyecznych 44; w szerczach wyernych 19; szmyszlow zwnątrznych 6; z wyzwolonych synow 36. *W znaczeniu accusativu:* pokornych naszladvyącz 7; wyelegych *(sic!)* bogacząç 14,

Temata na -ā *feminina:* od czelestnych ządzy 23; duchownych rzeczy 52; gystych gęszly 48; dla nyebyeszkych rzeczy 2; rzeczy przyszlych 13; przyslych rzeczy 7; roszmagythych wyelorzonych lasky 26; rzeczy sweczkych 52; zlych rzeczy 37; wyelowyobrazonych 26.

Temata na -ja *masculina:* boszych 3; darow boszych 26; szynow bozych 32; synow bożych 32; od gynschych ludzy 3. *Femininum:* gynschych rzeczy 37.

§. 68. Dativus pluralis. Temata na -a *masculina:* grzechom celestnym, grzechom dvsznym 35; nędznym 9; nyevstawycznym 23; sweczkym lvdzom 6; swyathym etczom 2; vmyernym 23; zlym panom 23; poslanym 23; vsławyonym 23.

Accusativus pluralis. Temata na -a *masculina:* przez dobre uczynky 15; marthwe 34; sczodre 3; na szwyethe a wyerne krzesczyany 16; zle vczynky 43.

Temata na -ā *feminina:* prze ktore rzeczy przerzeczone 19; Nymo (mimo) thy przykrosczy zewnątrzne 12.

Temata na -ja *masculina:* bosze dary 3; gynsze 48; obfytsze a wyęczsche dary 32. *Femininum:* boze slugy 14.

§. 69. Instrumentalis pluralis. Temata na -a *masculina:* dobrymy vczynky 6; z placzlywymi 7 *(2 r.)*; rozmagythymy yąszyky 27; sze .... szwyąthymy 44.

Temata na -a *neutra:* marnymy szlowy 16; proznymy szlowy 16.

Temata na -ja *masculina:* myedzy schąfaszmy bozymy 3; s weszelączimi 7.

Locativus pluralis. Temata na -a *masculina:* w dobrych vczynkach 15, 32, 34, 43; wyecznych vczynkach 48; w posczech wyelkych 12.

Temata na -ā *feminina:* w brathnych rzeczach 9; w nyeczystych myslach 1, 16; w rzeczach przeczywnych 2; w przeczywnych rzeczach 10.

Temata na -jā *feminina:* o thagemnyczach boszych 6; w roboczech wwyęczszych 12.

VI. Deklinacyja liczebników.

§. 70. Odmianę liczebnika jeden *podaliśmy przy odmianie zaimka:* ten, ta, to.

Trzy *ma dat. plur.* trzom: apostolow trszom 51.

Jako nom. sing. mamy formę pyęcdzesząth dny 27.

Ze zbiorowych mamy: dzeszanczoro yest przykasząnye boze 9.

Z porządkowych napotykamy formę femin. w nom. sing.: pyrzwa kaszu 9. *Inne wymieniliśmy przy deklinacyji przymiotników złożonéj.*

Wykaz form przypadkowych
w książeczce Nawojki,

opracował
Jan Hanusz.

(Materyjał do pracy téj czerpałem z wydania p. t. Książeczka do nabożeństwa, na którey się modliła ś. Jadwiga i t. d. .... staraniem i nakładem Jana Motty, w Poznaniu 1823. Liczby oznaczają stronice wspomnianego wydania).

I. Deklinacyja rzeczownikowa.

Singularis. Nominativus. Temata męskie pierwotnie na -a: yedynak 71; bok 95; robak 113; czlowyek 114; poczathek 149; sydrac-myzaac y abnagon 162; bog 52, 78, 101, 113, 155, 159; pan y bog 85; dvch 53, 101; duch 138; szwyath 43; sabaoth 97; zywoth 150; gnyew 181; lyew 186; dar 181; angyol 73, 181; kaplan 79 (*2 r.*); pan 81, 82, 86; pokarm 139, 152, 158, 153; czasz 75; yzaac 183; Amen 94, 102, 123, 133, 175; Am. 47, 96.

Temata męskie pierw. na -ja: pokoy 42, 148; oczyecz 52. 138, 155; konyecz 149; myecz 41; mystrz 81, 85, 86; krol 28; zbawyczyel 43, 140; odkupyczel 78; sthworzyczyel 78; stworzyczyel 81, 114; sthworzyczel 178; vczyeschyczyel 138; nyeprzyyaczyel 168, 185; gabriel, Raphael 184 *(w znaczeniu vocativu)*, szen (Jesu Cristhvszow) 42.

Temata nijakie pierw. na -a: pyeklo 166, 179; szwyadecztwo 88; bosthwo 115; lyekarstwo 146; lyekarsthwo 153.

Temata nijakie pierw. na -ja: sercze 120; szercze 160; odyaczye (*odjęcie*) 48; pyczye 99; przyyaczye 138; myloszyerdzye 36, 90, 93; vyeszyelye 44; veszelye 61, 148; dokonanye 147; kochanye 151; nalyezyenye 57; nawyedzenye 151; obronyenye 147; oczysczyenye 152; odkvpyenye 57; oszvyeczenye 57; oszwyeczenye 79;

pomnozenye bandz my oszwyeczenye 146; oszwyanczenye a poszylyenye 147, 148; podeprzenye 57; polyeczenye 147; poszylyenye 152; powyschschenye 57; pozdrowyenye 156; przyodzenye 57; przysthąpowanye 146; przythvlyenye 48; szkruschenye 101; szthwyerdzenye 153; sztworzenye 76; stworzenye 85, 87; sztworzenye 93; sthworzenye 114; vczyeschenye 48; vczyeszenye 47; vlyekczenye 57; zbawyenye 81, 86, 91; zgrzeschenye 93; szmylowanye 93.

Temata żeńskie pierw. na -a: opoka 160; vlyczka 42; mathka 48, 63, 74, 82, 182; ranka 98; Navoyka 112; pamyathka 153; droga 57; szluga 83; wczyecha 113; cznotha 112; czysthota 112; odplata 79; szkoda 85; lyczba 164; modlythwa 94, 129, 154; vyara 77, 139; offyara 115; chwala y modla 38 *(2 r.)*, 39 *(2 r.)*; chvala y modla 39; chwala 43; panna 82; perszona 155.

W znaczeniu vocativu: krolowa (pozdrowyona bandz) 173.

Temata żeńskie pierw. na -ja: nadzyeya 48, 175; threycza 49, 50, 51; troycza 80, 84; dzyewycza 182; grzeschnycza 118; nądznycza 129; dvscha 25, 69, 80, 87, 119, 122, 181; duscha 41, 108; zandza 34; kropya 91; zyemya 78, 124; karmya 98; stvdnya 61; mysthrzyny 173.

W znaczeniu vocativu: Maria (pozdrowyona bandz) 24, 26, 27, 33, 34 *(5 r.)*, 35 *(4 r.)*, 36 *(2 r.)*, 37 *(2 r.)*, 38 *(2 r.)*, 40, 42, 43, 45, 46, 172 *(5 r.)*, 173 *(4 r.)*, 174 *(2 r.)*, 175 *(3 r.)*, 177, 179, 182; badz wolya thwa 36; bandz volya twa 91; o polyvbyenicza Jesu Cristhova 46; angyelska cesarkyny 176; pozdrowyona bandz Maria poszelkyny 172; sdrowa bandz pany 29 *(2 r.)*, 31; pany oradvy zamna 33; pany szlvthuy szye 38.

Męskie: szandzya y tworcze wschego sthworzenya 97.

Temat męski pierw. na -i: goscz 138.

Temata żeńskie pierw. na -i: czescz 122; myloscz 121; szwyathoscz 114, 147, 152; szwyathloscz 117; szlothkoscz 147; szmyercz 150, 166; sczasznoscz 151; rzecz 182.

Temata męskie pierw. na -u: dom 42; szyn 27, 155.

Temata żeńskie pierw. na -u: czerkyew 67; krew 99, 156, 181; krewy *(sic)* 123.

Temat żeński pierw. na -er: macz *(starosł.* мати) 27.

Temat męski pierw. na -men: strumyen 95.

Temat nijaki pierw. na -men: gymyą 26.

Temata nijakie pierw. na -es: szlowo 78, czalo 79; czyalo 94, 97, 98, 102, 104, 123, 148; nyebo 78.

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -a: grzeschnego czlowyeka 88; myastho komornyka 127; jedynaka myloszego (czyalo) 133; przez myloscz ... yednaczka boga naschego 24; yedynaczka 40; yedynaczka thwego zbawyenye 56; przez madroscz yedynaczka bozego 71; przed oblycze szynaczka thwego 69; vymyą mąky y bolyesczy szynaczka twego 74; v szwego szynaczka 164; do boga 31; od boga 51, 52, 55; szlowa boga oycza 56; przez mocz boga 71; myloszyerdzye boga 73; szynu boga 75; czalo szamo pra-

wego boga 79; v boga ... y dvcha szwyąthego 140; z oycza boga 149; o czyalo boga zywego 154; bostwa yedynego boga 155; boga gynego nye 155; od pana boga 169; szynv nawyszschego boga 179; dary dvcha szwyanthego 51; (dobrotha) dvcha szwyanthego 73; ognyem twego ducha 97; (roszą) szwyathego dvcha 111; cznothy mysthrza szwyathego ducha 121; perszona szwyathwego dvcha 155; (poszelkyny) dvcha szwyąthego 172; zbawyczyelyv szwyatha 33; zbawyczyela wszego szwyata 40; naszlothsche okrazenye szwyata 42; zbawyczyel wschego szwyatha 43; przed wstawyenym tego szwyata 44; ty yesz vyeszyelye wschego szwyatha 44; przed sthworzenym szwyatha 49, 52; przeczyw mdlosczy y nyemoczy szwyatha wszego 52; (sbavyczyelya) wsego szwyatha 54; yego szwyatha myloscza dobrze zycz 56; sthego szwyata 59; na zbawyenye .... yego szwyatha 60; thego szwyatha proznosczy 76; wschego szwyatha odkupyczel 78; nadzyeya thego szwyatha 175; od czyemnosczy thego szwyatha 179; zbawyczyelv wszythkyego szwyatha 186; sztwego szwyantego zywotha 29; zywotha thwego 36; w bolyescz zywota twego 72; od vyekuysthego zywotha 112; vczyecha zywotha 113; czysthota mego zywotha 114; dokonanye moyego zywotha 147; lyekarsthwo zywotha 153; szynv zywotha 158; przy skonanyv zywotha 175; konyecz dobry zywotha mego 180; do skonyczenya zywotha 183; wszchego lyvda 26; w byalosczy chlyeba 78; chlyeba 79; do kosczyola 55; oszwyeczenye rozvma 146; do pana 131; pana sztworzenya szkoda by byla 85; w domv schymona 167.

Z końcówką -u: sthwego bokv 156; yenzesz yest przez poczathku 75; zgrzechu wsthaną 83; ode wschego grzechv 126; od grzechv 157, 178; z grobv 166; do thego czaszv 87; gdy czaszu ktorego 101.

Imiona własne: Jesu Crista 24, 130; Jesu cristha 133; Jesu krtsta 134; Jesv krystha 155, 172, 176; v krystha 176.

W znaczenia accusativu: noszyl boga y czlowyeka 39; przyymy .... barzo vbogyego czlowyeka 104; navczy mye nyevzythecznego czlowyeka 106; vczynyl czlowyeka 118; thako czlowyeka vmylowal 143; czlowyeka vythargnal 144; yedynaka szeszlacz 143; przed thwego yedynaczka 55; szynaczka thwego ... przyyala 60; noschacza boga 29; chwalycz yako pana boga 76; chwalczye pana boga 87; mego boga (przymovacz) 113; vydzyala dvcha szwyanthego 65; szeszly komnye .... dvcha szwyathego 92; ducha mego odnow 100; odpadz odemnye ducha 111; poszly ... szwyathego ducha 109; twego dvcha ... poszlal 127; zeszly szwyąthego dvcha 137; przez .... pana naschego Jesv Krystha 184; poszlal yest kthobye cznego posla 52; poszly my .... szwyatego angyola 111; poszlal angyola 127; yzby my poszlal angyola thwego 163; szeszli my ... szwyathego Michala Archangyola 183; noszycz pana 39; przed pana 82; abych czyebye pana (przyyala) 132; pana nad pany 132.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -a: krolvye przez konycza 41; przebyvacz przez konycza 44; przez poczathku y przez konycza 75; bez koncza 166; az do konycza 182; do boga oycza 31; od boga oycza 55; szlowa boga oycza 56; bylesz poszlen oczcza thwo-

yego 144; podzczye bogoszlaweny oycza mego 167; v boga oycza 140; z oycza boga 149; kamyenyv nyebyeszkyego polyvbyencza 42; na oltarzv szwyatego krzyzu 104; drzewo szwyathego krzyza 140; przez mąza bywschy 176; do mego mylego lyekarza 130; cznothy mystrza 121; myastho mystrza 127; czyala moyego mylego sthworzyczyela 130; myloszyerdzye zbawyczyela 36; rozo bez czyrnya 179.

Z końcówką -u: stego rodzayv 87; z rodzayvzydowskyego 186.

W znaczeniu accusativu: szeszly kvmnye schafarza szwego 92; krolya angyelskyego ... noszyla 53; krolya (abych przyyala) 132; racz oddalycz dvschnego nyeprzyaczyelya 158; yzbych przewyczyązyla dvschnego nyeprzyyaczyelya 169; sztworzyczyelya wszchego lyvda porodzyla yes 26; vyelby szye moya dvscha yako szthworzyczyelya szwego 87; dogyly zbawyczyela 40; kyedy yes porodzyla sbavyczyelya 54; yako mego boga y zbawyczyela (przymovacz) 113.

Imiona własne: wyslvchal thobyyascha 160; skrzeszyl Lazarza 166.

Temata nijakie pierw. na -a: w tayemnyczy swego boszthwa 49; mocza szwego boszthwa 51; w tayemnyczy bosztwa swego 52; bostwa yego pozywala 54; nawyedzenym bostwa szczlowyeczensthwem 53; przez vyszokoscz bostwa 71; bosthwa szwego 72; thwego bosthwa szlothkosczya 122; vola thwegò bosthwa 127; w thagyemnycze thwego bosthwa 128; zthwego bosthwa 128; bostwa yedynego 155; krewkosczy czlowyeczthwa mego 68; ku chwalye krolyesthwa szwego 80; od krolesthwa 169; nyeprzyazn lakomsthwa 111; z mariey panyensthwa 156; pokarm moyego podroszthwa 153; s pyekla 43.

Temata nijakie pierw. na -ja: dothkny sercza mego 35; z twego szercza 105; szkrvschenym mego szyercza 114; sthrachem mego szercza 119; rany twego szercza 120; we krwy thwego sercza 120; sthrozem szercza mego 177; oblycza krol .... pozadal yest 28; aby my nyepokazowal groznego oblycza 70; nye szwyeczkyey karmyey y pyczya 128; mathko myloszyerdzya 61; ya szluga myloszyerdzya twego 83; myloszyerdzya lyczby nye 87; z opphytego myloszyerdzya 91; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; vdzyel my myloszyerdza szwego 92; od twegó myloszyerdzya 104; thwego myloszyerdzya (nyemoza ogarnacz) 125; kv sthudnyczy myloszyerdza 130; dla thwego wyelykyego myloszyerdzya 137; dlya myloszyerdza szwego 165; pana .... morza 39; az do yego czyrpyenya 56; od czyrpyenya 95; czekayancz nawroczenya gyego 88; nyema yacz na szobye cznoth odzyenya angyelskyego 82; ktho czyebye gye przez omylenya 99; spokolyenya czlowyeczego y pyenya szwyanthych oyczow 51; od porodzenya szwego 89; nyewdzyącznoscz zlego pozadanya 111; w dzyen skonanya mego 26; az do mego skonanya y skonczenya 63; do skonyczenya 183; do skonanya 140; sztworzenya szkoda by byla 85; od stworzenya szwego 86; tworcze wschego sthworzenya 97; wschego sthworzenya 149; od vrodzenya mego 88; sthaloscz vznanya wyary 162; zadzey zapalyenya 147; nyeprzepusczay mye wlyczky zatraczenya 90; czy bych ya vlyczky zatraczenya przestapyla 91; o nawroczenye zbawyenya czlovyeczego 52; yesthesz

szwyathlosez wschego zbawyenya 117; proschą szluthovanya twego 51; thysz mathka szlyvthowanya 74.

Temata żeńskie pierw. na -a: lasky myloszney Lono othwarzasch 135; szthwyerdzenye laszky 153; od lasky szwoyey 177; przez thwey Mathky szyedm radoszczy 76; prze proszba mathky twey 85; w thwoyey mathky zyvoczye A mey mathky 125; przez zaszluga .... mathky yego 141; przez myloscz matky thwey 180; w ymyą mąky 74; przez gorzkoscz mąky thwey 12?; pamyathka thwey szwyathe mąky 153; 'do vłyczky rayskiey 41; nyeprzepuszczay mye wlyczky 90; nyezadala ny gedney vczyechy 151; czlowyeka wschey cznothy 104; mystrza wschey cznothy 127; od twey głębokyey y przezdenney dobrothy 104; vczyechą dobrothy twoyey 143; odewschey lakothy 58; abych .... neprzyyalą pomsthy 143; myłoszyerdzya lyczby nye 87; wyslvchal prosby moye (*zamiast:* moyey, *lub też uważać to trzebaby za accusativus pluralis);* nyerospomynay tedy zgloby moyey 68; w thwoy dom modlythwy 82; na vszlyschenye moyey nyedosthonyey modly Thwy (modlitwy) 48; na poczwyerdzenye vyary szwyąthey 61; sthaloscz vznanya vyary 162; schey chwaly dosthoyna 33; ducha prozney chwaly 111; kv krolyowy chwaly nyebyeszkyey 131; krolv wschey chwaly 162; s panny Mariey 77, 78; z panny czysthey 155; proscha szobye na pomocz panny Mariey 163; o napelnyenyv sczyrbyny Angyelskyey 51; poczathkv roskazy (?) 61.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -e: z nyepokałoney dzyewycze 31; od czystey dzyewycze 95; z dzyevycze 133; przez zaszluga vyelyebney dzyevycze 141; szlawa wschytkyey szwyanthey Troycze 66; na prawycza szwyathey Troycze 66; szwyąthey Troycze 172; czysthota czyala y dvsche 112; yasnoszczya mey dusche 114; zyvoczye mogyey dvsche 122; yesz czescz wschelykyey dvsche 122; kv vzdrowyenyv moyey dvsche 123; kv sthrzezenyv dvsche moyey 163; krol nyeba y zyemye 28; noszycz pana nyeba gy zyemye 39; do pana nyeba y zyemye 131.

Z końcówką -ej: zadzey (żądzéj?) 146; ode wschey rzyschey 66; czesarzv nyebyeszkyey rzyschey 97; podlug woley twey 83; yedney karmyey 104; szwyeczkyey karmyey 128; s panny Mariey 77, 78; od mariey 95; z dzyevycze Mariey 133; mathky yego bogosławyoney Mariey 141; na pomocz panny Mariey 163.

Z końcówką -i: przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; na zbawyenye dvschy moyey 60; nawyszscha vczyecha dvschy mey 67; vczyecha zywotha mego y duschy mey 113; mogey dvschy vczyecha 119.

Temata męskie pierw. na -i: trzeczyego dnya 154; kthorego czye dnya bada wzywala 160; do dzyszyeyschego dnya 171.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez pomoczy thwoyey 41, 45; żądacz vsthawycznye thwey pomoczy 157; zbaw me naglye y nyebezrzaney szmyerczy y szmyerczy vyekvysthey 60; yzbych ya vyeczney szmyerczy nyevkuschyla 80; on nye chcze szmyerczy 88; do skonanya szmyerczy moyey 140; az do szmyerczy okruthney 114; ze szmyer-

czy vyeczney 144; do szmyerczy 154; od szmyerczy przeklżthey 156; od szmyerczy wyekvysthey 167; od skodlywey szmyerczy 184; przeze wschey bolyesczy 54; vymyą mąky y bolyesczy 74; zadney nyemylowala czvdnosczy 151; nyerospomynay .... krewkosczy czlowyeczthw mego 68; poszylyenye theszknosczy i krewkosczy 152; mylosczy pelna 27, 182; przez yego gymya mylosczy 27; pelna mylosczy 34; stvdnya mylosczy 61; dowyeczney szwey mylosczy 96; czlowyeka wschey cznothy y mylosczy 104; zalozenye szwyathey mylosczy 112; od twey odlączycz mylosczy 112; vcząsthnyky thwoyey mylosczy 135; proschą .... thwoyey opfythosczy 131; od wschełykyey przeczywnosczy 161; kv vczwyerdzenyv czaley przeszpyecznosczy 123; pelna mylosczy y wschey szlothkosczy 34; zthwego bosthwa szlothkosczy 128; nye poczvla zadney szlothkosczy 151; kv szwyeczy szwyathlosczy vyeczney 130; bez szwyathlosczy 165; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109; przez omylenya albo wathplywosczy 99; vczynek twoyey vyecznosczy 137; any ogarnacz twey vyelyebnosczy 125; thwey vyelykosczy nyemoze oszyagnacz 124; wschey złosczy napelnyona 129; o odnowyenyv wschey thwarzy 52; z odchlany pyekyelney 161.

Temata męskie pierw. na -u: przez myloscz szyna thwego 24; przez szyna thwego myloszyerdzye 36; przez szmylowanye szyna thwego 37; przez myloscz szyna twego 40, 45; w krolyesthwye nyebyeszkyem szyna thwego 44; czyalo szyna thwoyego 133.

W znaczeniu accusativu: szyna bozego porodzycz 29; szyna bozego ... povyyala 29; szyna bozego dogyla 29; szyna bozego .... offyerowala 30; szyna bozego vydzyala 30, 31 *(2 r.)*; vydzyecz szyna bozego 41; przez mylego szyna thwego 63; v boga oycza szyna 140; szyna thwego mylosznego raczyl dacz 142; mylego szyna ... szeszlacz 143; v krystha szyna thwego 177; przez yedynego szyna 184.

Temata żeńskie pierw. na -u: krwye thwey vkuszy 99; twey drogyey krwye 110; thwey dosthoyney krwye 111; szwyathoscz czyala y krwye twey 152; pozdrowyenye twey krwye 156.

Temat nijaki pierw. na -men: ze wschysthkyego mozesch plyemyenya 117.

Temata nijakie pierw. na -es: s czyala mego 41; rozvmy mego czyala 47; szmego czyala 69; karmya yest czyala twoyego 99; twego vyelyebnego czyala 109; przez mocz thwego dosthoynego czyala 111; czysthota czyala 112; czyala mego czysthota 112; kv szwyathosczy nadroschszego czyala 129, 134; przed przyyaczym bozego czyala 129; nakarmycz thwoyago czyala 145; zebych pozyvala czyala thwego 181; krol nyeba 28; pana nyeba 39; z nyeba 77, 81, 159, 169; do pana nyeba 131; od yego stapyenya szlowa 56; twego lycza vydzenye 119.

Dativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -u: bogu .... ofyarowala 55; kv Bogv 136; chwala bandz bogv zywemv y dvschv (*zamiast:* dvchv) szyąthemv bogv .... yedynemv 158; yzby szye modlyli panv bogv 170; dyablv odeymy 68; kv panv bogv 179; kv Angyelskyemu stolv 122; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; przeczywko thwemv bozemv daru 106.

Z końcówką -owi: tho szye stala czlowyekowy 104; yednaczkowy poslużyla 57; bogoszlawyonemv żywothowy 39; Janowy polyeczyl 27.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -u: oyczu za nasz ofyarowala 55; thwemv oyczv 103.

Z końcówką -owi; vcznyowy szwemv 27; kv krolyowy 130.

Temata nijakie pierw. na -a: modla dzewsthwu 38; kv pyeklu 95.

Temata nijakie pierw. na -ja: szyerczv memv 162; oblyczv thvemv 38; kv przyanczv 116; kv napyczyv 104; modla myloszyerdzyv thwemv 39; myloszyerdzyv thwoyemv dzyąkvyacz 152; kv polyepschenyv 123; naprzeczywko przeczywyanyv 147; kv sthrzezenyv 163; kv vczwyerdzenyv 123; kv vzdrowyenyv 123; racz czye my bycz wspomozenyv 81; ku wspomozenyv 109; kv zbawyenyv 59, 70, 113; ku thwemu szluthowanyv 69 (*2 r.*); nyebyeszkyemv veszelyv 128.

Temata żeńskie pierw. na -a: mnye Nawoycze 70; kv prawdzye 109; modla dzewsthwu y czysthoczye thwey 39; yakosz byl oney nyewyesczye 167; wyerze szwyathey poczvyerdzy 68; ku chwalye 80, 99, 139; kv oyczyznye 94.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -i: yzby byla mnye nadznyczy na pomocz 26; pomozy mnye nadznyczy 27; kv sthudnyczy 130; kv szwyeczy 130; duschy moyey day myloscz 58; sthanye szye mogey dvschy 125; vzytheczno yest moyey dvschy 132.

Z końcówką -ej: kv tak vyelyebney panyey 83.

Temata żeńskie pierw. na -i: przeczyw mdloszczy y nyemoczy 52; kv czczy 139; przeczyw ... myloszczy 90; ku thwey myloszczy 134; thwoyey myloszczy (vczynycz) 138; kv szwyathoszczy 129, 134, 135.

Temat męski pierw. na -u: kv thwoyemv domv 142; *przysłówek:* pospolv 150.

Temata nijakie pierw. na -es: czyalv memv 148; przeczyw lyczv 128.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: za nasch szmuthek 95; aby czysthy przybythek raczyl ... vczynycz 138; thy moy dvch .... obezrzysz 25; w twoy zyvot 56; vmyerzyl żywoth thwoy 73; na then szwyath szeszlacz 143; vmorzycz then szwyath 150; prze lud Yszrayelsky 77; w dobry przyklad 57; omycz smrod 131; then chlyeb ... yest podala 98; zegnano chlyeb rąkama 98; bo szye barso yego gnyew boyą 177; day ze my then dar 159; na nawysschy dar 181; napelny moy szmyszl 123; yenby zrownal rozvm 121; day my .... rozvm 158; poznawam czasz moy 158; szlyschacz on glos 167. *Tu zaliczyć można także przysłówek* naprzod 78.

Temata męskie pierw. na -ja: konyecz (day) 180; nadmyeszyacz 28; przez szwyanthy krzyz 27, 95; szwyanthy olyey (przyyala) 61.

Temata nijakie pierw. na -a: day my vydzyecz lyczko 74; lono othwarzasch 135; wyednal bosthwo szwoye 72; gdy twe czlowyeczensthwo ... na krzyz dano 95; przez thwe dosthoyenysthwo 63; prze moye dostoyenysthwo 107; przez twe wschysthko dosthoyenysthwo 118;

prze me nyeprzeszpyeczenstwo 117; vbogaczycz vbosthwo 131; day wstawyczstwo 58; zagaszy .... wszytko nyevsthavyczensthwo 112; *W znaczeniu przysłówka:* myastho mystrza, myastho komornika 127;

Temata nijakie pierw. na -ja: zazzy boze szercze moye 97; szercze moye poruschyl 105; zbawy moye sercze 110; pograzy moye thwarde sercze 120; ogarn moye zle szyercze 120; w mogye szercze 126; szercze moye zapalycz 138; w moye szyercze 144; nakarmy szyercze moye 151; oszwyecz szercze moye 158, 159; szyercze .... stworz 180; wpadla w myescze 165; dal myescze 182; nad szlonycze 28; przed oblycze 41, 69; obrzadzy my szeszczye (*zejście*) sthego szwyata 59; na omyczye 61; wsczyangny myloszyerdzye 35; przez szyna thwego myloszyerdzye 36; przez thwe goracze myloszyerdzye 48; day myloserdzye 58; przez wschythko myloszyerdzye 73; na myloszyerdzye twe 85; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100, 106; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; dayancz zdrowye 52; zdrowye 56; day my zdrowye 93; zdrowye vdzyelasch 136; vzycz czelestne zdrowye 177; vydzyecz .... vyeszyelye 41; przez twe wyelkye czyrpyenye 99; przez thwe szwyanthe czyrpyenye 100; przez swyathe thwe narodzenye 26; o nawroczenye 52; vezrzy na obrazenye 96; za nasche odkvpyenye 30; na odpvsczenye 146; vproszymy laską y odpusczenye 175; odpusczenye 56; na vyeczne oszszadzenye 146; prze stho oszwyeczenye 53; na ozywyenye 61; day nam sczaszne pobydlyenye 156; day nam wyeczne poczyeschenye 157; na poczwyerdzenye 61; zazzy .... me wschytko pomyszlyenye 97; przyymy od nasz pozdrowyenye 155; oprawyl me poządanye 121; przemyeskawanye (vzycz) 178; day my vyerne skruschenye 100; oczysczy nasche szamnyenye 157; abysczye my dali .... spomozenye 185; day my vpamyathanye 94; prze twe vyednanye 62; na vszlyschenye 48; poczvla twego lycza vydzenye 119; wsthawy we mnye czyste zalozenye 112; na zathraczenye 146; przepowyedayacz zbawyenye 30; odzyersymy yedynaczka thwego zbawyenye 56; na zbawyenye 60, 139; prze nasche zbavyenye 141; zbawyenye lvczkyesz naprawyl 155; zbawyenye (day) 156; prze nasche zbawyenye 157; przez szmylowanye 37.

Temata żeńskie pierw. na -a. *Końcówka* ę *oznaczona: 1) przez* -ą: vproszymy laską 175; oszwyeczylesz mathką 159; przez yego szwyantha manką 64; poznacz thwa szwyatha mąką 120; prze twoya nyewymowna mąką 134; raką thwoya sczyagnacz 142; prze zasslugą 141; poczvla .... vczyechą 143; odzyacz nagothą 131; oszwyeczycz szlyepothą 131; za prawdą 116; vszlysch myly panye proszbą yego 76; wyarą pomnozycz 142; day my vyarą 180; na vschelyką godzyną 102; wlyey w moya duschą roszą (rosę) 112.

2) *przez* a: laszka .... raczy zapalycz 142; laska my day 153; day my .... laska 180; przez laską 184; na myą Nawoyka 83; vczyn nye Nawoyka 92; na szwa mathka 69; oblyvbyl czye sobye mathka ?; prze szwa myla mathką 75, 93; na okruthna maka (mękę) twą ?; prze twa maka 98; na twa szwyatha maka 105; day my ....

prawa droga 81; polyeczam .... szluga thwoya 47; prze szaszluga 141; przez zaszluga 141; pokazy my .... vczyecha 67; przyacz czyebye .... vczyecha 119; wsthawy .... czysthota czyala 112; day my .... czysthota 112; przez szmyerna dobrotha 72; prze thwoya dobrota 73; przez twa dobrotha 110; obezrzy moya nagota 58; wyszlvchal martha 166; przez tha pocztha 66; myal rada 51; przez wyara y przez prawda 160; vczynyla lyczba 88; mogla lyczba dacz 89; przez tha proszba 52; prze proszba 85; przez ma vyelyka zgloba 47; przez tha szlawa 51; szlawa .... obezrzala 66; wyslvchay modlithwa moyą 158; offyarowal .... yedną vyerną y prawa ofyara na oltarzv 103; przez twoya szmyara 62; w chwala przywyedz 153; vproszycz chwala wyeczna 163; bych thobye dobra modla dala 154; w ona godzyna 41; w korona szlawy 66; panna .... zosthawyl 156; ktho panna Maria od grzechv oczysczyl 178; vezrzal na Maria Magdalena 83.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* ę *lub* ǫ *wyrażoną 1) znakiem* -ą: mam wschytka nadzyeyą 92; nadzyeyą poszylycz 142; ogladay duschą moyą 126; na szwoya dvschą 143.

2) znakiem -a: przez ta nadzyeya 67; w nadzyeya twa 82; mayancz nadzyeya wthobye 130; day my nadzyeya 180; zbawyla mnye grzeschnycza 36; vysluchay mye grzeschnycza 37; przyymy vboga grzeschnyczaa 104; za mya nyedosthoyna grzeschnycza 165; mye grzeschna nadznycza dzyszya raczyl wezwacz 145; na prawycza .... pomyesczona 65; wzczyagny prawycza kv mnye szwoya 161; przez szwyatha Troycza 73; o kthoreyze pyecza masch 126; tobye polyeczam dvscha moya 46; moya duscha vczyeschyl 105; vczysczy moya dvscha 110; wlyey w moya duscha roszą 112; navczy mye dvscha 125; day myloscz 58; mnye nauczy vola 127; ta ystna karmya .... (yest podala) 98; przyancz twa nyebyeszka karmya 115, 121; vezrzal na Maria 83. *Męski:* abych przyala mego sthworcza 117.

Temata męskie pierw. na -i: w dzyen 26, 41; bych nye zgynala w dzyeny *(sic)* szadny 184.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez mocz 71, 80; abysczye my dali mocz 185; aby raczyl vlyeczycz moya nyemocz 131; przydzy na pomocz 25; na ponocz 26; day my pomocz 59; raczyz my bycz na pomoczy *(sic)* 150; na pomocz 163, 183; na twa gǫrzka szmyercz 105; przez twa nyewynna szmyercz 119; przez thwoyą szmyercz gorzka 149; w bolyescz 72; thaka czescz nagothowal thobye 45; przez czyrplywoscz 162; przez gorzkoscz 126; przez madroscz 71; day my .... madroscz 158; przez myloscz 24, 40, 45; day myloscz 58; przez ta myloscz 66; namyloscz 86; day my twa myloscz 107; thwa myloscz .... możesch vczynycz 117; przez myloscz 179; przestha radoscz 53; prze tha radoscz 54, 65 *(2 r.)*, 66; przez ta radoscz 54; przesta radoscz 55; prze tha radoscz 55; wspomynawschy na .... nawyszscha sprawyedlywoscz 89; day my .... sthaloscz 162; thobye vczynyl vyelkoscz 25; prze vyelykoscz 134; przez vyszokoscz

71; odpadz .... nyewdzyącznoscz 111; sprawyedlywa rzecz mylowacz 178; odpadz .... nyeprzyazn lakomsthwa 111.

Temat męski pierw. na u: w thwoy dom 82.

Temata żeńskie pierw. na -u (-ъв): krew 61; vydzyalo czyalo y krew 97; thwa droga krewy *(sic)* kv napyczyv dal yesz 104; przez twa droga krewy *(sic)* §. 105; thwa szwyątha krew pygyą 115; przyyancz .... y thwa droga krewy 107, 110; oszwyeczasch thwoyą szwyątha czerkew 137.

Temata nijakie pierw. na -men: przez yego gymya 27; vymyą mąky y bolyesczy 74; day ze my przez gymyą 86; przez gymyą thwoye 160.

Temata nijakie pierw. na -es: polyeczam .... czyalo moye 47; podnoscha .... czalo 94; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyąthe czyalo 107, 110; czyalo wprawdzye przymuya 115; na twe szwyathe czyalo 116; przyyacz Thwe szwyathy czyalo 121; ogladala .... czyalo yego 133; dayze my przyyacz czyalo 133; gyesz czyalo on raczyl wzyacz 133; zrzadz vemnye grzeschne czyalo 136; wzyalesz czyalo 155; prze tho naszwyathsche drzewo 140.

Vocativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -u: baranku 101; yedynaczkv 96; kwyathkv 61; myloszynykv 149; poczathkv 61; przebythkv 62; dvchu 94.

Z końcówką -e: boze 81, 99, 128, 133, 137, 140, 143, 164, 183 *(2 r.)*; zyvoczye 122; byskupye 103; chlyebye 77, 101, 125, 153; szkarbye apostolsky 35; szkarbye nyeprzebrany 92; gospodnye 97, 102, 103, 107, 109, 110 *(2 r.)*, 111, 112 *(2 r.)*, 114, 115, 116 *(2 r.)*, 117, 119 *(2 r.)*, 120, 121, 122 *(2 r.)*, 124, 125, 126; panye 75 *(2 r.)*, 76 *(2 r.)*, 77, 79, 80, 84, 85, 86 *(2 r.)*, 89, 90 *(2 r.)*, 91 *(2 r.)*, 93, 120, 124, 130, 145 *(2 r.)*, 147 *(2 r.)*, 148, 152, 159 *(2 r.)*, 161, 162, 164, 165, 166 *(2 r.)*, 167, 168, 169, 171, 182; kaplanye 103; thy szam yesz wyschy kaplanye 115; Jesu Criste 75, 123, 125, 127, 148, 152, 164; Jesu Cristhe 145; Jesv Crysthe 155; Jesu Kriste 149; Yesu Criste 76, 77, 96, 105, 112, 113, 118; Yesu Kriste 105, 106; myly Jezv 153; panye Kryste 167; Yesu xpe 103; myli Krysthe 166; panye Crysthe 169; Crysthe 179; panye Jezv krysthe 171; zbaw mye Jezvszye 182; szwyaty Pyetrze 168; szwyąthy Mychalye Archangyelye 183; Michalye Archangyele 184.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -u: o czeszarzv 92; czeszarzv 97; krolyv zyemszky 97; krolv wschey chwaly 162; vysluchay nasz zbawyczyelyv 33; o przesczodry zbawyczyelyv 92; moy zbawyczyelv 97; gospodnye y zbawyczyelv 107; myly zbawyczyelv 150; zbawiczyelv 160; zbawyczyelv 186.

Z końcówką -e: oycze moy 81; oycze 94, 133, 143; moy myly oblyvbyencze 136.

Temata nijakie pierw. na -ja: o ochlodzenye moye 150; o naszlothsche okrazenye 42; oprawyenye zgvbyonych 32; swyantha Ma-

ria slothkye vozyesschenye 37; vveszelenye wschech szwyanthych 32; nadzyeyo nascha y zbawyenye nasche 32; pozdrowyona bandz Maria zbawyenye y poczyeschenye 174.

Tematą żeńskie pierw. na -a: naczysczscha dzyewko 24; bogoslawyona dzyewko 26; sdrowa bandz dzyewko 30; o drabynko nyebyeszka 46; grzeschnych lyekarko 179; navczyczyelko apostholska 173; o matko bozą 46; mathko szlythovaną 51; mathko boza 59; mathko myloszyerdzya 61; o namyloscyywscha mathko 71; mathko pana naschego 172; mylosczywa mathko 175; grzeschnych poczyeschyczyelko 176; poczwyerdzyczyelko mączennykow 173; boza porodzycyelko 24; porodzyczyelko 28, 33, 35, 36, 40, 42; nalągodnyeyscha vczyecho 34; morszka gwyazdo 38; szyosthro angyelska 172; chwało luczka 32; corono dzyewycz 174; krolyewno nyebyeska 26; zdrowa bandz krolewno 29; krolyewno 30, 32 *(2 r.)*; myła panno 175; sthoba panno 154; radvy szye perszono 49.

Temata żeńskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -e: zdrowa bandz dzyewyczye chwałyebna 33; swyantha Maria dzyevycze vyekuystha 36; boza porodzyczyelko dzyewycze zawzdy 40; proscha czyebye dzyewycze 45; o dzyewycze boza 46; o matko boza dzyevycze Maria 46; radvy szye dzyewycze 49; dzyewycze naczyszczscha 49; pozdrowyona bandz Maria dzyewycze 172; o Maria dzyewycze 177; pozdrowyona badz Maria obyethnycze proroczka 172; sthudnycze y czudnosczy spowyednykow 173; zdrowa bandz gospodze 28 *(3 r.)*, 29; gospodze 33; o myłosczywa gospodze 41; o gospodze moya 46; gospodze moya 47, 53, 57, 61, 63, 70. *Męski:* tworcze wschego sthworzenya 97.

Z końcówką -o: nadzyeyo nascha 32; pozdrowyona bandz rozo 179; veszel szye nyebo y zyemyo 88.

Temata żeńskie pierw. na -i: pozdrowyona bandz Maria czczy y corono 174; szwyatha Maria Angyelska czvdnosczy 34; sthudnycze y czvdnosczy spowyednykow 173; o szlothkosczy dzyewycza 178; Jesu Kriste myly naszlodczeyscha madrosczy 149.

Temata męskie pierw. na -u: szynu 75; vythay myly szynv 77; szynv bozy 144; szynv 158; Crysthe szynv 179; szynv bozy 180; szynv yzaac 183.

Temata męskie pierw. na -men: o drogy kamyenyv 42; kamyenyv nyebyeszkyego polyvbyencza 42.

Temata nijakie pierw. na -es: o czyalo boga zywego 154; powythay dzyewicze czyalo 154.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a: myedzy człowyekyem y angyolem 42; z nyskym czlowyekyem 115; mylym yedynaczkyem 71; ogarnyona dvchem szwyathym 28; dvchem szwyanthym 58; duchem szwyathym 100; thwogym szwyathym duchem 107; duchem szwyąthym 125; kthorymze duchem szwyathym 137; dvchem szwyathym 159; ktorym strachem 107; ktorym sthrachem 114; sthra-

chem 119; przede wszchem szwyathem 55; kthorym obrzadem 113; darowal czye darem dzywnym 71; angyolem zavythana 28; bylesz poszlem 144; z thakym vmyszlem 132; szthakym rozvmem 102; gloszem wyelkym 161.

Temata męskie pierw. na -ja: z mogym wschythkym rodzayem 77; przed szwyathym krzyzem 186; bandz zawzdy sthrozem 177.

Temata nijakie pierw. na -a: prze twe vyednanye zboszthwem 62; szczlowyeczensthwem 53; znaschym czlowyeczensthwem 72; kthorym nabozensthwem 107.

Temata nijakie pierw. na -ja. *Z końcówką* -em: czysthym szerczem 110; thwym slotkym szerczem 120.

Z końcówką -im: przed przyyaczym bozego czyala 129; wschem myloszyerdzym napelnyona 37; myloszyerdzym thwym 96; ze cznym oradzym 52; wnątrznym veszelym 106; z dvchownym veszelym 119; z bozym kochanym 119; nawyedzenym bostwa 53; takym przymowyenym 52; przemowyenym angyelskym 53; wschem przemovyenym 62; szerdecznym szkrvschenym 60; kthorym szkrvschenym 114; szthakym szkrvschenym 132; przed sthworzenym 49; przed szthworzenym 52; przed wstawyenym 44; vczyeschy mye tedy maczyerzynym szlyvthowanym 68.

Temata żeńskie pierw. na -a: laszka a myloseczya 134; kyedy yesz yego mathka .... przeyavyla 54; kthorasz zasluzyla bycz mathka 176; czyebye wybral porodzyczyelka 178; ktoryz yesz vczyecha zywotha 113; kthora czysthota 114; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; thwoya proszba .... omygye 179; obral czye szobye czora namylyescha 71, 72; z thaka pokora 132; z wyara z czystha 132

Temata żeńskie pierw. na -ja: z czystha nadzyeya 132; racz proszycz zamna grzeschnycza 25; prosz zamna grzesznycza 34; ktoraz yesz stvdnya myloseczy 61; z duscha y sczyalem 65; czysthym szerczem a nabozna dvscha 110; nad moyą dvscha 122; kthorasz yesz nadzyeya 175.

Niektóre jednak z przytoczonych przykładów żeńskich mogą być też nominativem lub accusativem, zwłaszcza że końcówka ǫ *wyrażona zawsze znakiem* a

Temat męski pierw. na -i: ognyem 97.

Temata żeńskie pierw. na -i. *Końcówka* ǫ *wyrażona 1) znakiem* -ą: thaka nyemoczą 59; myszlią przysthapycz 129; *2) znakiem* -a: thaka szmyerczya 59; nagla szmyercza 185; mocza szwego boszthwa 51; szwoya mocza wszechmogacza 71; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; rozgrzeschyl .... tha mocza 169; thaka czczya 132; Thwoya goraczoseczya raczy zapalycz 142; kthora yasnoseczya mey dusche 114; szwoya madroseczya wschechmogacza obral Czye szobye 72; z thaka myloseczya 132; mylosecza dobrze zycz 56; z myloseczya szyebye przyyancz 93; ktora myloseczya yzbych mogla przyyancz 107; thwa szwyatha myloseczya 121; thaka poczczywoseczya 132; oczysczycz thwego bosthwa szlothkoseczya 122; kthora vsthavycznoseczya 114;

zgrzeschyla na przeczyw thobye wyelkosczya 164; naznamyonuy mye boyaznya boza 177.

Temata żeńskie pierw. na -u (-ъв): czalo szāmo prawego boga szkrwya 79; szwa krwya odkupyl 79; odkvpyčz szwoya nadroszscha krwya 164.

Temat nijaki pierw. na -men: ktorym kolwye gymyenyem vezwane 87.

Temata nijakie pierw. na -es: szcyalem onym 31; z duscha y sczyalem 65; szczyalem mogym 181; vezrzy okyem myloszyernym 83; mylosczywym okyem 149; lyczem przeczyw lyczv 128.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* ě: we wschelykyem szmathcze 62; na thym szwyeczye 64 *(2 r.)*; na thy (*sic*) szwyeczye 139; w zywoczye 50; w szwogym zywoczye 53; w thwoyey mathky zyvoczye 125; pothym zywoczye 128; po mogym zyvoczye 133; w zywoczye moyem 161; w groznem szandzye 69; w schadzye 89; w thwogym grobye 150; w kosczyelye 30; w szwyanthym zakonye 56.

Z końcówką -u: ve szmąthkv 148.

Temata męskie pierw. na -ja: w mem konyczv 60; vmogym konyczv 67; na krzyzv 30, 78, 79, 154; na oltharzv 81; na oltarzv 103.

Temat nijaki pierw. na -a: w krolyesthwye 44, 139, 152.

Temata nijakie pierw. na -ja: na wschelykyem myesczu 90; zagaszy w mym szerczv 112; w draczenyv 25; o napelnyenyv 51; o odnowyenyv 52; przy mem skonanyv 96; przy skonanyv 175; wprawym szkruschenyv 105; wyelkyem veszelyv 54.

Temata żeńskie pierw. na -a: w gyego mącze 64; na drodze 127, 185; na wodzye 185; w prawdzye 115; wskodzye 184.

Temata żeńskie pierw. na -ja: na prawyczy 167; w tayemnyczy 49, 52; w troyczy 51, 73, 158; w throyczy 52, 140, 155; w dvszy 63; na dvschy 141; na moyey dvschy 143; na mogyey dvschy 148; na dvschy 181; w thwey szwyathey voly 113; na zyemy 43, 67, 90, 127, 133, 169.

Temata męskie pierw. na -i: wednye 157, 183; vednye 170; w ognyv 185.

Temata żeńskie pierw. na -i: w noczy 157, 170, 183; w moczy 84; w szmyerthney nyemoczy 60; w gyego szmyerczy y poyego szmyerczy 64, 65; po mey szmyerczy 151; w byalosczy 78; na thwey mylosczy 116; w bozey szlothkosczy 119; o they wyelyebney szwyathosczy 109; vyelkiey radosczy 54.

Temat męski pierw. na -u: w thym bozem domv 141; w domv 167.

Temat żeński pierw. na -u: we krwy 95; w thwey drogyey krwy 106; we krwy 120.

Temata nijakie pierw. na -es: w czyelye 30, 63; o bozem czyelye 154; na czyelye 181; na drzewye 165; na nyebye 43, 66; w nyebye 90; vnyebye 126.

Dualis. Nominativus w znaczeniu vocativu: chwalczye pana boga szwego oszobye stego rodzayv 87.

Accusativus: schyly kv mnye vschy thwoye 48; racze thobye szkladaya 100; w grzeschne rącze 144.

Genetivus: zelzamy moych oczv 119; z oczv mogych 160, 167.

Locativus: w raku pyasthuye 79.

Instrumentalis: szlawnyma oczyma .... obezrzala 66; patrzycz .... moyma oczyma 116; zegnano chlyeb rąkama kaplanskyma 98.

Pluralis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -i: sluza tobye angiely y archangely 44; wschysczy Angyeli y Archangyeli 185; Maczennyczy y spowyednyczy 45.

Z końcówką -owie: prorokowye 43, 44; patriarchowye 43; patriarchowye 44; wszythky rodowye 25; wschysthczy korowye nyebyesczy 45.

Z końcówką -y grzechy moye sza nyewymowne 159; az szye sthrascha wszysthky sthawy vemnye 89; wschyczczy Apostholy 44.

Temat męski pierw. na -ja. *Z końcówką* -owie: trzey krolowye 55.

Temata nijakie pierw. na -a *i* -ja: ty wrota nyebyeszka 42; wrota nakraschsza othworzona sza 42, kolyana thobye zgybaya kv chwalye 99; gdzye sza vyrzchnya yednanya 115.

Temata żeńskie pierw. na -a: poczynaya szye modlythwy 103; kthorych reliquie sza w thym bozem domv 141.

Temat żeński pierw. na -ja: dzyewycze krysthowy 45.

Temat żeński pierw. na -i: thu sza znyeba Angyelskye moczy 81.

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a: proscha wschytkych Maczennykow 170; poczwyerdzyczyelko Mączennykow bozych 173; szwyanthych prorokow 51; wschytkych spowyednykow 170; czvdnosczy spowyednykow 174; kv polyepschenyv dobrych zbythkow 123; wszchech szye grzechow spowyedala 60; day my Vpamyathanye grzechow mogych 94; obrazenye grzechow naschych 96; pothem szye vyączey grzechow nyedopusczala 100; s grzechow mogych 101; od naschych grzechow 106; oczysczyenye grzechow 152; od grzechow czyaskych 165; grzechow szye wyarowacz 178; od wschyczkych grzechow 179; szercza thwogych szwyatych apostolow 137.

Temata męskie pierw. na -ja. *Podług analogiji* -u *tematów z końcówką* -ów: od mogych nyeprzyyaczyelow 183; pyenya szwyanthych oyczow 51; *podług analogiji zaś* -i *tematów z końcówką* -i: za dzyewyancz Myeszyaczy 53.

Temata nijakie pierw. na -a: od mlodych lyath moych 162, 164; od mogych mlodych lath 171.

Temata żeńskie pierw. na -a: nyemayacz na szobye cznoth 82; mathka od szyroth 48; podlug mogych zaslug 70; podlug zaszlvg 130; prze vyelykoscz mogych saszlug 134; dlya mogych zaszlvg 137; lya mogych zaslvg 165. *Męskie tu należące mają końcówkę* -ów,

przejętą od -u tematów: patryarchow 34; krolowa Patriarchow 173; mysthrzyny Ewangyelysthow 173.

Temat żeński pierw. na -ja: wschytkych dzyewycz 170.

Temata żeńskie pierw. na -i: proscha wasz wschysthkych moczy nyebyeskych 185; sthworzyczel wschythkich rzeczy 178; od czyemnoscy 179; od nyeczystych Lynboscy 110; od nyeczysthych myszly 110; od nyepodobnych myszly 127.

Temata nijakie pierw. na -es: krolyewno .... wschech nyebyosz 32; z nyebyosz 137; *z tematem skróconym:* podlug thwogych szlow 78.

Dativus. Temata męskie pierw. na -a: na wyeky vyekom 102, 145; na wyeky wyekom 171; mogym grzechom odpusczenye 56; krew na omyczye grzechom moym 61; nyeczysthym grzechom 102; na odpvsczenye mogym wschytkym grzechom 146, 175; kv vyekvysthym godom 128; dwyemanaczczye aposthołom yest podala 98.

Temata męskie pierw. na -ja: mogym nyeprzyyaczyelom 147; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczyelom 148; czthotham pomnozenye 146.

Temata żeńskie pierw. na -i: bogoslawyonym pyerszam 40; kv wschythkym zlosczyam 161.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: przez wschythky maczennyky twe 85; przez thy wszchythky szmathky (smętki) 64; na wyeky 75 (*2 r.*), 100, 102, 139, 145, 154, 165, 171; na vyeky 152; odegnal wschytky szly duchy 111; prosz za me grzechy 36; grzechy (nalyazla) 88; prze me vyelykye grzechy 117; odpusczy my moye wschyky grzechy 168; odpvsczylesz yey grzechy 168; thy zgladzy grzechy moye 180; przez yego wschytky trvdy 63; nad kory angyelskye 37; nadewschysthky kory angyelskye 65; wszwyanthe apostoly 65; wloszy oczyrala 168.

Temata męskie pierw. na -ja: ktory masch klvcze 169.

Temata nijakie pierw. na -ja: poszylyl szercza 137.

Temata żeńskie pierw. na -a: w thorekoły maky (męki) badą wrzvczona 70; vkroczycz mąky me 74; bych ya vlyczky zatraczenya przestapyla 91; nogy thwoye vmywala 168; poszly wmyą thwe cznothy 121; przez thy dobroty 58, 62; nade wschytky nyewyasthy 39; wyslvchal prosby moye 171; rany twego szercza (poznacz) 120; sthrony wyczyaza 186; *(przykład ten jednak niepewny jest, bo sensu w tym miejscu zrozumieć trudno, może to jest nawet instrumentalem plur. od rzeczownika* tron, *więc* z trony); odpusczyl nasche vyny 96; odpusczy my vyny me 100; przez thy lzy 64; wyliey lzy 160.

Temata żeńskie pierw. na -ja: thayemnycze boze vyedzacza 38; w thagemnycze thwego bosthwa 128.

Temata męskie pierw. na -i: vezwacz grzeschne ludzy 134.

Temata żeńskie pierw. na -i: przez thy wszysthky bolyesczy 64; raczy wlyekczycz bolyesczy 74; oddal odemnye marnosczy 76; abych mogla sczyrpyecz przeczywnosczy 86; czyrpy przeczywnosczy 88; oddal odemnye .... proznosczy 76; przesthy wszythky radosczy 55; przez thy wszysthky radosczy 67; przez thwey mathky szyedm ra-

doszczy 76; przewyczyazycz wschyczky złoszczy moye 171. *Tu wliczają też formę* dzieci: wybawyl Thwoye dzyeczy 161.

Temata nijakie pierw. na -es: wsthapvyacz na nyebyoszsza 31; *ze skróconym zaś tematem podług analogiji* -a *tematów nijakich:* Thy sslowa movy 79; przez szłowa szwe 109.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -y: dary dvcha szwyanthego obdarowala 51; trzey krolowye przyszly z dary 55; czynysch gye vcząsthnyky thwoyey myloszczy 135; mnye .... pokalaney grzechy 141; grzechy mogymy 164; pana nad pany 132.

Temat męski pierw. na -ja. *Z końcówką* -mi: nad krolmy 132.

Temat nijaki pierw. na -a. *Z końcówką* -y: Thwymy vsty dosthoynymy 98.

Temata żeńskie pierw. na -a. *Z końcówką* -ami: myedzy czorkamy 178; pyelyvchamy povyyala 29; nade wszemy nyewyasthamy 32; nad wschemy nyewyasthamy 35; ze lzamy moych oczv 119; ze łzamy 168.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -jech: w mych pyączy szmyszlyech 112.

Z końcówką -ach *przyjętą od tematów żeńskich:* w szmathkach (w smętkach) 174; w grzechach 176.

Temat nijaki pierw. na -a. *Z końcówką analogiczną* -ach: w gyaslkach pokladala 29.

Temat nijaki pierw. na -ja *z końcówką analogiczną* -ach: we wschech vdraczenyach 45.

Temata żeńskie pierw. na -a: w mogych mąkach 74; w makach (w mękach) 95; w nothach dobrych 162; w cznothach dobrych 177; w szwogych chwalach 67; we wschech potrzebyznach 40; we wschech vdraczenyach y pothrzebyznach 46; we wschech pothrzebyznach 59; w szmathkach potrzebyznach 174; w pokvszach 148; we wschytkych pokvszach 174.

Temata żeńskie pierw. na -ja: w mogych theszchnyczach 68; w nadzach mogych 40.

Temat męski pierw. na -i: w dnyoch mogych 159.

Temata żeńskie pierw. na -i: w nyemoczach mogych 174; we wschech rzeczach 27; o sprosznych rzeczach 163; w mogych bolyescyach 68; w mych myszlyach 112.

Temata nijakie pierw. na -es *z tematem skróconym i końcówką* -jech *właściwą* -a *tematom męskim i nijakim:* w mogych dzyelyech 56; w dobrych dzyelyech 63.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników i imiesłowów.

Singularis. Nominativus. Masculina. Adjectiva: moczen 25; tysz szen Jesu Cristhvszow 42; bandz myloszczyw 183. *Participium praeter. passiv.:* szyn thwoy przybyt byl 27; bok byl przeklоth 95; narodzon 78; przez czya szwyath oprawyon yest 43; pozdrowyon

bandz 155; nasch zbawyczyel vmączon 140; thy yesz sthworzon 125; pokoy .... vczynyon yesth 43.

Neutra. Adjectiva: Yesu Cristhowo vyerne czyalo 94; vzytheczno yest moyey dvschy 132. *Particip. praet. pass.:* twe czlowyeczensthwo .... na krzyz dano 95; czoszye .... narodzono 95; pochwalono bandz 94; yest poczwyerdzono 98; poszwyaczono y zegnano 98; bylo od boga oycza przepowyedzyano 55; wschytko dobre vczynyono yest 43; w makach y czyąskych zawyeschono 95.

Feminina zlały się z formami podobnymi deklinacyji złożonéj, przyjąć jednak można, że w tych razach, gdzie przymiotnik lub imiesłów jest orzeczeniem w zdaniu, zachowała się dłużéj forma pierwotna ich *t. j. rzeczownikową, niż tam gdzie są przydawkami. Dlatego więc wyliczę tu formy użyte predykatywnie*: bylasz dosthoyna 39, 73; nye yestem tak dosthoyna 83, 116; czego ya v czyebye nyedosthoyna 124; ya vynna thobye 90; naga badacz 130; ya przeczyw thobye lycha 124; bandz tedy na mya lyvthosczywa y laskawa 69; zdrowa bandz 28 *(3 r.)*, 29 *(2 r.)*, 31, 33; sdrowa bandz 27, 29 *(2 r.)*, 30 *(2 r.)*, 31 *(2 r.)*, 32; sdrowa y radvy szye 49. *Adiectivum possessivum:* o polyvbyencza Jesu Cristhova 46.

Particip. praes. act. temat pierw. na -i: kochayaczy bostwa yego pozywala 54.

Particip. praet. act. I. temata pierw. na -i: zasluzyla bycz mathka przez mąza bywschy 176; abych przyyawschy poczvla 143; wezrzavschy 69; wspomynawschy 89; zawythawschy 138. *Particip. praet. pass. użyte predykatywnie:* Modlythwa ma bycz movyona 94; abych od czyebye nye byla odlaczona 144; gdy yesz .... pomyesczona 66; pozdrowyona bandz Maria 172 *(5 r.)*, 173 *(4 r.)*, 174 *(2 r.)*, 175 *(2 r.)*, 179; gdy yesz mathka boza uczynyona 63; Thy yesz vybrana 44; yaz yeszm obnaszona 58; badą wrzvczona 70.

Accusativus. Adjectiva. Masculina w znaczeniu przysłówka: przeczyw mdlosczy 52; przeczyw 90, 124, 128, 164, 169.

Neutra podobnież jako przysłówki: przykazal yesz tako czyaszko 104; vyelmy myszko 124; thysz my vyszoko 124; wyslvchacz rychlo 160; dostoyno szam vczynysch 116; rzekl przez szlowa szwe gloszno 109; rostropno 56; az tutha sthraschno slacz 82; nyethylko 117; barzo 104; barso 117; *lub jako przyimki:* przeczywko thwemv bozemv daru 106; naprzeczywko przeczywyanyv 147; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczyelom 148.

Temata ze spółgłoską miękką: vyelye 37; *i forma na* -o *z analogiji do tematów twardych:* goraczo 154. *Tu téż należą comparativy przysłówków:* lyepyey 59; vyaczey 84; vyączey 99, 100, 102; wyaczey 165; dalyey 79; pyrzwey 84. *Superlativus:* nawyacze 175.

Imiesłowy. Masculina. Participium praes. act. temat pierw. na -ja: czvyacz (czując) 185; czekayancz 88; dayancz 52; dzyąkvyacz 152; nyemayacz 82; mayancz 130; przepowyedayacz 30; vydzyala dvcha szwyanthego stapuyancz w szwyanthe Apostoly 65; rzekacz 27, 136, 170; ktoregosz zesz vydzyala wstayacz z marthvych 31; lyezacz

szyedacz chodacz myszlyacz spyacz pyancz gygrayancz 101; vydzyala szyna bozego wsthapvyacz na nyebyoszsza 31.

Neutrum. Particip. praes. passivi w znaczeniu przysłówka: mymo wszythky 33.

Locativus. Adjectiva. Neutra w znaczeniu przysłówków: poczczyvye 66; prawdzywye 118, 180; dobrze 56, 116, 117; naglye 60; w rychlye 74; zlye 162; chwalebnye 156; dosthoynye 115; mocznye y zupelnye 77; prespyecznye 41; rozlyacz szwyebodnye za nasz grzeschne 157; vsthawycznye 157; nynye 81, 134, 171.

Pluralis. Nominativus. Neutr. Particip. praet. pass.: wrota nakraschsza othworzona sza 42.

Femin. Adiectivum: dzyewycze krysthowy 45.

Accusativus. Mascul. Adjectivum: odegnal wschytky szly duchy 111.

III. Deklinacyja zaimków.

A) Zaimki rodzajowe. 1) Temata twarde. Singularis. Nominativus. Masculina: then 99, 138; on 69, 88, 133, 178; szam 86, 102, 103, 115, 116, 159; yeden 81.

Neutra: tho 98, 104, 131, 138, 139, 146; szamo 79; wszythko 47; wschystko 87.

Feminina: tha 94, 152; szama 39; yedna 91; zadna 151, 166, 182.

Genetivus. Masculina: tego szwyata 44; sthego szwyata 59; thego szwyatha 76, 175, 179; chlyeba thego 78; s tego rodzayv 87; do thego czaszv 87; gynego nykogo nyewyem 86; boga gynego nye 155; zbawyczyelv wschythkyego szwyatha 186.

W znaczeniu accusativu: thego przyancz 73; przyacz czyebye szamego 119; yednego czyebye chwalyla 76; gynego mam proszycz 81.

Neutra: yz bych thego zandala 49; stego vyelby szye 87; yest szwyadecztwo tego 88; przyyay my Thego 118; thego my dopomozy 120; dlya thego 159, 163, 185; dla thego 162; ze wschysthkyego mozesch plyemyenya 117.

Feminina: yedney karmyey 104; nyezadala ny gyedney vczyechy 151; zadney nyemylowala czvdnosczy 151; nye poczvla zadney szlothkosczy 151; szlawa wschythkyey szwyanthey Troycze 66.

Dativus. Masculina: tobye szamemv 76; zgrzeschyla yemv szamemv 177; yakosz byl oney nyewyesczye 167.

Accusativus. Masculina: then chlyeb (yest podala) 98; na then szwyath 143; vmorzycz then szwyath 150; day ze my then dar 159; szlyschacz on glos 167.

Neutra: prze stho oszwyeczenye 53; ktory tho moze gyny vczynycz 84; uczyn tho 85, 93; przetho 45, 93, 131, 136, 140 *(2 r.)*, 142, 145; tho .... raczy dacz 102; raczyz my tho dacz 139, 143 *(2 r.)*; dayze my tho 147; abych tho szobye przyyala 148; thom

yesth ogladala 148; *przyczepne* to: thentho myly 138; gdzye tho 115, 122; otho 186; owo 27, 83, 91, 130; one wschytko pomyszlyenye (zazzy) 97; odpadz .... wschytko 111; vmorz wmych pyączy szmyszlyech wschythko 112; zagaszy .... wszytko nyevsthavyczensthwo 112; przez twe wschystko dosthoyenysthwo 118; yako 59, 69, 70, 76, 79, 82, 84, 83, 82, 85, 87, 105, 113, 128, 130, 131, 132, 144, 160 *(2 r.)*, 161, 166, 167, 168, 181, 186; tako 37, 82, 103, 104, 181; thako 107, 133, 136, 143, 144, 151, 163, 164, 166, 167; gynako 128; wschako 86; thamo 102, 128 *(2 r.)*; yedno 86, 88, 99, 128, 159.

Feminina: przez tha (tę) szlawa 51; przestha radoscz 53; przez tha radoscz 54, 65 *(3 r.)*; przez ta radoscz 54; przesta radoscz 55; prze tha radoscz 55; przez ta myloscz 66; przez tha pocztha 66; przez ta nadzyeya 67; ta (tę) ystna karmya (yest podala) 98; w ona godzyna 41; offyarowal .... yedną vyerną y prawa ofyara 103; vtobyecz ya mam wschytka nadzyeyą 92.

Instrumentalis Neutra. Z końcówką -ym: pothym 139; przed thym nyzli vmrą 168; szcyalem onym 31.

Z końcówką -em: pothem 100, 156, 180, 182; potem 178. *Tu więc analogija formy locativu działa już silnie.*

Feminin: rozgrzeschyl .... tha mocza 169.

Locativus. Masculina: na thym szwyeczye 63, 64; pothym zywoczye 128; na thy *(sic)* szwyeczye 139; w thym bozem domv 141.

Neutra: yz bych w them mogla przewyczyazycz 170.

Feminina: o they wyelyebney szwyathosczy 109.

Pluralis. Nominativus. Masculina: wschyczczy Apostholy 44; wschysthczy korowye nyebyesczy 45; proszymy wschythczy 96; wschysczy Angyeli 185.

Forma accusativu w znaczeniu nominativu: az szye sthrascha wszysthky sthawy vemnye 89; czyebye bogoszlawya wszythky rodowye 25.

Genetivus: prze zaszlugą thych szwyathych 141; wzywam onych 170; gynych thwogych wyernych 138; wschythkych pokvthuyaczych zbawyenye 86; prze szaszluga wschythkych twoych szwyathych 141; proscha wschytkych Maczennykow 170; wschythkych spowyednykow 170; od wschyczkych grzechow 179; od wschythkych mogych nyeprzyyaczyelow 183.

Feminina: wschytkych dzyewycz 170; sthworzyczel wschythkich rzeczy 178.

Dativus: thym wschythkym 135; onym .... lono othwarzasch 135; na odpusczenye mogym wschythkym grzechom 146, 175; kv wschythkym zloszczyam 161.

Accusativus. Masculina: przez thy wszchythky szmathky 64; nadewschysthky kory angyelskye 65; przez wschythky maczennyky twe 85; odegnal wschytky szly duchy 111; odpvsczy my moye wschyky grzechy 168.

Neutra. Forma analogiczna do mascul. i femin.: thy szłowa movy 79. *Możnaby tu zaliczyć partykułę* owa 148.

Feminina: mymo wszythky czesznyeyscha 33; nade wschythky nyewyasthy 39; przesthy wszythky radosczy 55; przez thy dobroty 58, 62; przez thy wszysthky bolyesczy 64; przez thy lzy 64; przez thy wszysthky radosczy 67; przewyczyazycz wschyczky złosczy moye 171.

Lovativus: we wschytkych pokvszach 174.

2) Temata miękkie. Singularis. Nominativus. Masculina: yen 121; gen 127; gyen 127, 128; yenze 39, 45, 71, 75, 102 (*2 r.*), 103, 122, 149, 25, 36, 37, 73, 77, 81, 136, 137; gyenze 52, 72, 135; *ten sam początek ma spójnik* jiże: yze 29, 57, 73, 82, 93, 143, 143, 145; yz 39, 80, 83, 104, 170; moy 78, 81, 85, 86, 113, 114, 138 (*3 r.*); *przy vocativie:* oycze moy 81; moy myly panye 90, 130; moy zbawyczyelv 97; moy myly oblyvbyencze 136; moy myly boze 140; moy myly Jesu Cristhe 145; moy myly panye 145; myloszynykv moy 149; moy myly zbawyczyelv 150; boze moy 164; thwoy 27, 71, 113, 181; twoy 95; nasch 140.

Neutra: moye 47, 98, 120, 151, 160; me 81, 93; *przy vocativie:* o ochodzenye moye 150; thwoye 90 *(2 r.)*, 138, 148, 151; thwe 76, 78. 104, 114, 123; twe 85, 93 (*2 r.*); *przy vocativie:* zbawyenye nasche 32.

Feminina: yazesz .... czudnyeyscha 28; yas yesz vydzyala 31; yaz yeszm obnaszona 58; moya dvscha 25, 107, 122, 181; moya vyara 77, 139; duscha moya 41, 80; ma dvscha 119; *przy vocativie:* gospodze moya 46, 47, 53, 57, 61, 63, 70; macz twoya 27; krew thwoya 181; thwa mathka 82; thwa krew 99; thwa mylosczy 117, 121; thwa dobra krewy 123; badz wolya thwa 36; bandz volya twa 91; nadzyeyo nascha 32.

Genetivus. Masculina: yego 26; przez yego gymya 27; yego mathka 54; bostwa yego 54; do yego czyrpyenya 56; yego szwyatha mylosczа 56; od yego stapyenya 56; yego szwyatha 60; przez yego wschytky trvdy 63; przez yego szwyantha maką 64; po yego szmyerczy 64; proszbą yego 76; czyalo yego 133; mathky yego 141; yego szobye nye przyyala 146; szyn yego 155; yego gnyew 177; w gyego mącze w gyego szmyerczy 64; czekayancz nawroczenya gyego 88.

W znaczeniu accusativu: yegozesz kamblala 29; *przy prepozycyjach z tak zwaną eufoniczną wstawką* n: z nyego 85; od nyego 88, 177; moyego mylego sthworzyczyela 129; moyego mylego pana 134; dokonanye moyego zywotha 147; myloszyerdzye zbawyczyela mego 36; vczyecha zywotha mego 113; czysthotha mego zyvotha 114; do mego mylego lyekarza 130; przy skonanyv zywotha mego 175; konyecz dobry zywotha mego 180; do skonyczenya zywotha mego 183.

W znaczeniu accusativu: ducha mego odnow 100; mego boga y zbawyczyela .... przymovacz 113; abych przyala mego sthworcza 117; czyalo szyna thwoyego 133; poszlem oczcza thwoyego 144; przez mylosczy szyna thwego 24; sztwego szwyantego zywotha 29;

szyna thwego 36; zywotha thwego 36; przez szmylowanye szyna thwego 37; przez myloscz szyna twego 40; szyna thwego 44, 45; yedynaczka thwego zbawyenye 56; przed oblycze szynaczka thwego 69; w bolyescz zywota twego 72; bolyesczy szynaczka twego 74; ognyem twego ducha 97; sthwego bokv 156; v krystha szyna thwego 177; *jako accusativus:* zeszly szwyąthego dvcha thwoyego 137; thwoyego mylego szyna .... szeszlacz 143; przed thwego yedynaczka 55; szynaczka thwego .... przyyala 60; przez mylego szyna thwego 63; poszly my .... twego szwyatego Angyola 111; poszlal Angyola thwego 127, 163; twego dvcha szwyathego (poszlal) 127; szyna thwego .... dacz 142; przed szthworzenym szwyatha szwego 52; v szwego mylego 70; v szwego szynaczka 163; *jako accusativus:* chwalczye pana boga szwego 87; yako sthworzyczyelya szwego 87; szeszly kv mnye schafarza szwego 92; przez myloscz .... boga naschego 24; czyalo .... pana naschego 133; mathko pana naschego 172, 175; *jako accusativus:* przez pana naschego 184; sztworzyczyelya wszchego lyvda 26; zbawyczyela wszego szwyatha 40; zbawyczyel wschego szwyatha 43; vyeszyelye wschego szwyatha 44; nyemoczy szwyatha wszego 52; wsego szwyatha 54; wschego szwyatha odkupyczel 78; ode wschego grzechv 126.

Neutra: pokarm moyego podroszthwa 153; w dzyen skonanya mego 26; dothkny szercza mego 35; z czyala mego 41; mego czyala 47; do mego skonanya 63; krewkosczy czlowyeczthwa mego 68; szmego czyala 69; od vrodzenya mego 88; czyala mego czysthota 112; szkrvschenym mego szyercza 114; sthrachem mego szercza 119; sthrozem szercza mego 177; z opphytego myloszyerdzya Twoyego 91; karmya yest czyala twoyego 99; nakarmycz thwoyago (*sic*) czyala 145; proschą szluthovanya twego 51; szluga myloszyerdzya twogo 83; mocza wyelkyego myloszyerdzya twego 91; twego myloszyerdzya 104; z twego szercza 105; twego vyelyebnego czyala 109; przez mocz thwego dosthoynego czyala 111; twego lycza vydzenye 119; we krwy thwego sercza 120; rany twego szercza 120; thwego bosthwa szlothkosczya 122; thwego myloszyerdzya 125; vola thwego bosthwa 127; z thwego bosthwa 128; w thagemnycze thwego bosthwa 128; dla thwego wyelykyego myloszyerdzya 137; zebych pozyvala czyala thwego 181; w tayemnyczy swego boszthwa 49; bosthwa szwego 72; mocza szwego boszthwa 51; w tayemnyczy bosztwa swego 52; groznego oblycza szwego 70; ku chwalye krolyesthwa szwego 80; od stworzenya szwego 86; od porodzenya szwego 89; vdzyelmy myloszyerdza szwego 92; dlya myloszyerdza szwego 165; od wschego zlego 36, 47; ze wschego 91; wschego sthworzenya 97, 149; wschego zbawyenya 117; wschego dobrego 131.

Feminina: yey oszwyeczenye 79; przy yey czczy 156; moyey nyedosthoyney modlythwy 48; na zbawyenye dvschy moyey 60; nyerozpomynay tedy zgloby moyey 68; mogey dvschy vczyecha 119; zyvoczye mogyey dvsche 122; kv vzdrowyenyv moyey dvsche 123; doskonanya szmyerczy moyey 140; od wschelykyey przeczywnosczy moyey 161; kv sthrzezenyv dvsche moyey 163; vczyecha dvschy mey

67, 113; dvschy mey .... odplata 79; mey mathky 126; przez pomoczy thwoyey 41; w thwoyey mathky zyvoczye 126; thwoyey opfythosczy 131; od thwogyey mylosczy 134; vcząsthnyky thwoyey mylosczy 135; thwoyey lasky 135; vczynek twoyey vyecznosczy 137; vszyechą dobrothy twoyey 143; twoyey 148; przez pomoczy thwey 45; thwey mathky 76; podlug woley twey 83; prze proszba Mathky twey 85; krwye thwey vkuszy 99; ku wspomożenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109; twey drogyey krwye 110; thwey dosthoyney krwye 111; od twey odłączyćź mylosczy 112; thwey vyelykosczy nyemoze oszyagnacz 124; any ogarnacz twey vyelyebnosczy 125; przez gorzkosez mąky thwey 126; szwyathoscz czyala y krwye twey 152; pamyathka thwey szwyathey mąky 153; pozdrowyenye twey krwye 156; ządacz .... thwey pomoczy 157; przez myloscz matky thwey 160; do wyeczney szwey mylosczy 96; od lasky szwoyey 177; pelna .... wschey szlothkosczy 34; o odnowyenyv wschey thwarzy 52; przeze wschey bolyesczy 54; odewschey lakothy 58; przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; ode wschey rzyschey 66; czlowyeka wschey cznothy 104; mysthrza wschey cznothy 127; wschey zlosczy napelnyona 129; krolv wschey chwaly 162.

Dativus. Masculina: yemv 177; kv thwoyemv domv 142; kv thwoyemv dostheynemv stholv 145; zywothowy thwemv 39; thwemv yednaczkowy 57; thwemv oyczv 103; przeczywko thwemv bozemv daru 106; vcznyowy szwemv Janowy 27.

Neutra: kv vyecznemv zbawyenyv memv 113; czyalv memv yesth szye przylaczylo 148; kazy szyerczv memv 162; myloszyerdzyv thwoyemv dzyąkvyącz 152; oblyczv thvemv 38; myloszyerdzyv thwemv 39; ku thwemu szluthowanyv 69 *(2 r.)*; kv wschemv dobrem 58.

Feminina: odpvsczylesz yey grzechy 168; yakosz wlyal yey 168; przyrownacz szye knyey 83; duschy moyey day myloscz 58; sthanye szye mogey dvschy 125; vzytheczno yest moyey dvschy 132; thwoyey myloszczy 138; czysthoczye thwey 39; przeczyw thwey naszwyathschey mylosczy 90; kv chwalye thwey 99; ku thwey mylosczy 134.

Accusativus. Masculina: gy w gyaslkach pokladala 30; gdysz gy do koseczyola noszyla 55; przen (prze -n -ji) 64; przez thwe dosthoyenysthwo genzesz *(zapewne omyłka, zamiast. neutr.* gezesz = jeżeś) tedy przyyala 63; thy moy dvch obezrzysz 25; zrownal rozvm moy 121; napelny moy szmyszl 123; poznawam czasz moy bycz blisky 158; w twoy zywot 56; vmyerzyl zywoth thwoy 73; w thwoy dom 82; za nasch szmuthek 95.

Neutra: szcyalem onym yez .... przyyacz rączyl 31; vczysczy ye (serce) 126; gyesz czyalo on ręczył 133; czyrpyal za nye (stworzenie) 86; polyeczam .... czyalo moye 47; zazzy .... szercze moje 97; szercze moye poruschyl 105; prze moye dostoyenysthwo 107; zbawy moye sercze 110; pograzy moye thwarde sercze 120; ogarn moye zle szyercze 120; w mogye szercze 126; szercze moye zapalycz

138; w moye szyercze 144; nakarmy szyercze moye 151; oszwyecz szercze moye 159; oszwyeczyl szyercze moye 159; me wschytko pomyszlyenye (zazzy) 97; prze me nyeprzeszpyeczensthwo 117; oprawyl me pozadanye 121; vydzyecz lyczko thwoye 75; przez gymyą thwoye 160; prze twe vyednanye 62; na myloszyerdzye twe 85; przez gymyą twe 86; twe czlowyeczensthwo na krzyz dano 95; przez twe wyelkye czyrpyenye 99; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100, 106; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyąthe czyalo 107, 110; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; twe czyalo wprawdzye przymuya 115; na twe szwyathe czyalo 116; przez twe wschysthko dosthoyenysthwo 118; przez swyathe thwe narodzenye 26; przez thwe goracze myloszyerdzye 48; przez thwe dosthoyenysthwo 63; thwe vyerne vydzyala czyalo 97; przez thwe szwyanthe czyrpyenye 100; przyyacz Thwe szwyathe czyalo 121; wyednal Bosthwo szwoye 72; przepowyedayacz zbawyenye nasche 30; za nasche odkvpyenye 30; prze nasche zbavyenye 141; oczysczy nasche szamnyenye 157; prze nasche zbawyenye 157.

Feminina: yaz (jąż) szwyatha Troycza .... oczysczyla 50; przez tha szlawa yazesz (jążeś) przyala 51; przez Tha proszba yazesz przyala 52; przestha radoscz .... yazesz myala 53, 54 (*2 r.*), 55, 65, 66; yasz tedy myala 55; iazesz tedy myala 65; przez ta myloscz yasz .... masz 67; przez tha poczthа yaz masz 66; ogladay duschą moyą y oczysczy ya (ją) 127; prze thwoya dobrota 73.

Końcówka wyrażona znakiem ą: ogladay duschą moyą 127; wyslvchay modlithwa moyą 158; oszwyeczasch thwoyą szwyątha czerkew 137; przez thwoyą szmyercz 149; *znakiem* -a: polyeczam dvscha moya 46; obezrzy moya nagota 58; moya duscha vczyeschyl 105; vczyscy moya dvscha 110; wlyey w moya duscha 112; vlyeczycz moya nyemocz 131; przez ma vyelyka zgloba 47; polyeczam .... y mnye szluga thwoya 47; day my pomocz thwoya 59; przez twoya szmyara 62; prze twoya nyewymowna mąką 134; raczyl raką thwoya szczyagnacz 142; przez mocz twa 80; w nadzyeya twa 82; na okruthna maka twa 89; prze twa maka 98; thwa drogą krewy .... dal yesz 104; na twa szwyatha maka 105; na twa gorzka szmyercz 105; przez twa droga krewy 105; przyyancz .... thwa droga krewy 107; twa droga krewy 110; day my twa myloscz 107; przez twa dobrotha 110; przyancz twa nyebyeszka karmya 115; thwa szwyątha krew pygyą 115; przez twa nyewynna szmyercz 119; poznacz thwa szwyatha mąką 119; przyyacz .... thwa nyebyeszka karmya 121; na szwoya dvschą 143; wczyagny prawycza kvmnye szwoya 161; na szwa mathka 69; prze szwa myla mathka 75, 93; vczyn mnye Nawoyka szluga szwa 92; oszwyeczylesz Mathką szwa 159.

Instrumentalis. Masculina: krolvye .... sznym (z nim) 41; sznym szye kochala 54; z mogym wschythkym rodzayem 77; thwogym szwyathym duchem 107; szwogym mylym Yedynaczkyem 71; przede wszchem szwyathem 54.

Neutra: szczyalem mogym 181; myloszyerdzym thwym 96; thym slotkym szerczem 120; z naschym czlowyeczensthwem 72; wschem myloszyerdzym napelnyona 37.

Feminina: nad moyą dvscha 122; thwoya (twoją) proszba 179; thwa szwyatha mylosczya 120; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; szwoya mocza 71; szwoya madrosczya 72; szwoya nadroszscha krwya 164; szwa krwya odkupyl 79.

Locativus. Masculina. Z końcówką pierwotną -em: w nyem thez odnowysch 99; w zywoczye moyem 161; w mem konyczv 60.

Z końcówką analogiczną -ym (-im): krzyz na nymze 27; v mogym konyczv 67; po mogym zyvoczye 133; w thwogym grobye 150; w szwogym zywoczye 53.

Neutra. Z końcówką pierwotną -em; w szwoyem boszthwye 51; przy mem szkonanyv 96; we wschem dobrem 58; we wschem przemovyenym (*sic*) 62.

Z końcówką analogiczną -ym (-im): w mym szerczv 112.

Feminina: na moyey dvschy 143; na mogyey dvschy 148; po mey szmyerczy 151; w moczy thwey 84; w thwey szwyathey voly 113; w thwey drogyey krwy 106; na thwey mylosczy 116; na prawyczy thwey 167.

Dualis. Instrumentalis: moyma oczyma (patrzycz) 116.

Pluralis. Nominativus: grzechy moye 159.

Genetivus. Masculina: zebych gych mogla zalovacz 160; lyczba gych 164; od moych starzeyschych 59; vpamyathanye grzechow mogych 94; s grzechow mogych 101; od wschythkych mogych nyeprzyyaczyelow 183; thwogych szwyathych apostolow 137; wschythkych twoych szwyathych 141; grzechow naschych 96; od naschych grzechow 106; wschech szwyanthych 32; morza y wschech czo w nym sza 39; przythvlyenye wschech odrzvczonych 48; nadzyeya wschech kayanczych 48; wszchech szye grzechow spowyedala 60; ode wschech zboznych 67; odewschech grzeschnych 67; szwyathoscz wschech szwyathych 114; panye wschechmogaczy 168.

Neutra: moych oczv 119; z oczv mogych 160, 167; od mlodych lyath moych 162; od mogych mlodych lath 171; podlug thwogych szlow 78; nyeoddalay panye oczv szwych 86; wschech nyebyosz 32.

Feminina: vytargnacz z nych (z mąk) 74; podlug mogych zaslug 70; podlug zaszlvg mogych 130; prze vyelykoscz mogych saszlug 134; nye dlya mogych zaszlvg 137, 165.

Dativus. Masculina: mogym grzechom 56, 61, 146, 175; mogym blyznym 57; mogym stharzeyschym 62; kv mogym blyszschym 62; mogym nyeprzyyaczyelom 147, 148; wschem obczym 61.

Feminin: zlosczyam mogym 161.

Accusativus. Masculina: za nye (grzechy) doszycz vczynyla 60; czynysch gye vcząsthnyky 135; odpusczy my moye wschyky grzechy 168; thy zgladzy grzechy moye 180; prosz za me grzechy 36; przez wschythky maczennyky twe 85.

Neutra: schyly ky mnye vachy thwoye 48; przez szlową szwe 109.

Feminina: radosczy yezesz myala 55; lzy yesesz przed nym bolyala 64; wyslvchal prosby moye 171; przewyczyazycz .... wschyczky zloszczy moye 171; vkroczycz mąky me 74; wlyekczycz bolyesczy me 74; odpusczy my vyny me 100; pize me vyelyke grzechy 117; przez thy dobroty Thwoye 58; gdy nogy thwoye vmywala 168; poszly w myą thwe cznothy 121; odpusczyl nasche vyny 96.

Instrumentalis: grzechy mogymy 164; thwymy vsty 98; bolyesczy gymysz gyesz przen bolyala 64; ze wschemy szwyatymy 24, 26; nade wszemy nyewyasthamy 32; nąd wschemy nyewyasthamy 35.

Locativus. Masculina: w mych pyączy szmyszlyech 112; w gynych thwogych vyernych 138; w dnyoch mogych 159.

Neutra: w mogych dzyelyech 56; we wschech vdraczenyach 45.

Feminina: we wschech rzeczach w gychze 27; w nadzach mogych 40; w mogych bolyescyach 68; w pothrzebyznach mọych 46; w nyemoczach mogych 174; w mych myszlyach 112; w mogych theszchnyczach 68; w mogych mąkąch 74; w szwogych chwalach 67; we wschech potrzebyznach 40, 59.

B) Zaimki osobowe i zwrotny. Osoba pierwsza. Singularis. Nominativus: ya 74, 76, 77, 80 (*2 r.*), 81, 82, 83 (*3 r.*), 84, 85, 90, 91 *(2 r.),* 92, 93 (*2 r.*), 101, 103, 106, 110, 112, 113 (*4 r.*), 114, 115, 116 (*4 r.*), 117, 118 (*3 r.*), 121, 123 *(2 r.),* 124 (*5 r.*), 126, 127, 130, 136, 140, 142, 152.

Genetivus: nyeosthawysch mnye 45; o demnye 76 *(2 r.)*; odemnye 111 *(2 r.)*; ze mnye 117, 118.

W znaczeniu accusativu: mnye vdraczona poznalesz 27; zbawyla mnye 36; polyeczam .... mnye 47; mnye chovasch 87; vczyn mnye 92; mnye boze dzyszya rosvmyey 99; mnye przemozesch 101; mnye navczyl 121; mnye gospodnye przyvythasch 125; gyen mnye wpusczy 127; gen mnye navczy 127; gydącza mnye vyedzy 153; aby mye sczyczyli mnye nądzna 170; poczyeschy mye mnye placzaczą 176; poczyeschy mye mnye grzeschna 176. *W trzech ostatnich przykładach mamy obok formy accusativu w tym samym prawie znaczeniu użytą formę genetivu. Różnica między nimi jest taka tylko, że na formie genetivu większy jest nacisk.*

Dativus: przydzy na pomocz mnye 25; mnye nadznyczy na pomocz 26; pomozy mnye nadznyczy 27; schyly kvmnye 48; raczy my vproszycz mnye Nawoycze 70; *obok formy enklitycznéj* mi *użyta pełna* mne *dla większego nacisku;* day mnye 123; mnye donyoszl 128; mnye nyedosthoney 141; mnye grzeschney dącz 143; kv mnye 161; na przeczyw mnye 169; bandz myloszczyw mnye 183; bandz mi Laskawy 167; pomozy my 41, 121; day my pomocz 59; dayze my yzbych 60 *(2 r.),* 100; pokazy my 67; aby my nyepokazowal 70; day my vydzyecz 74; day my 80, 92, 93 (*2 r.*), 100, 107, 110, 112, 119, 158, 162, 169; rącz czye my bycz wspomozenyy 81; rzeczy z my tąk 83; day ze my 85; ale my rzecz 90; vdzyel my myloszyerdza 92; odpusczy my 100; Tho .... my raczy dącz 102; aby my rzekl 109;

poszly my 110; przyyay my Thego 118; thego my dopomozy 120; yzesz my thy vyelyky 124; thysz my vyelmy szwyathy 124; thy yesz my vyelyebny 124; thysz my vyszoko 124; by my poszlal 127; raczyz my dacz 132, 146, 148; dayze my przyyacz 133; raczylo my bycz 139; sthan my szye 139; bandz my oszwyeczenye 146; przysthąpowanye bylo my na odpvsczenye 146; bandz my ...., moczne obronyenye 147; dayze my tho 147; raczyz my bycz na pomoczy 150; byla my oczysczyenye grzechow 152; laska my day 154; day se my 159; yzby my poszlal 163; odpusczy my 168; yzby my byl mylosczywy 171; day my nadzyeya 180; szeszli my na pomocz 183; abysczye my dali 185.

Accusativus myą (mię): poszly w myą thwe cznothy 121; prze myą czyrpyal 149; Aby myą .... oddalyla 150; mya: ny mya lyvthosczywa 69; na mya Nawoyka vezrzy 83; wzgladnacz na mya 149; za mya nyedosthoyna 165; mye: vysluchay mye 37; raczyla by mye vysluchacz 40; zbaw mye 59; vczym (*sic*) mye (czycha *i t. p.*) 62 (*3 r.*); vczyeschy mye 68; przygarny mye 69; przyvyedzy mye 69; iszby mye .... przylaczyl 70; raczy mye .... vytargnacz 74; raczy mye .... navyedzycz 74; vyszluchay mye grzechna 75; zbaw mye 80; yestesz mye oszadzyla 80; gesz mye vczynyl 81; bosz mye sthworzyl 84; mozesch Mye virwacz 91; ktoreyze mye raczy domyesczycz 94; yenze mye tez thamo raczy kszobye przyłączycz 102; navczy mye 106; czoby mye przyprawylo 109; yzby mye osthrzegl 111; czoby mye moglo albo chczyalo .,.. odłączycz 111; yzby mye wdzaczna vczynyly 112; mye thy .... dosthoyna mozesch vczynycz 117; navczy mye 125; aby mye thamv nakarmyl 128; mye .... raczyl wezwacz 145; mye raczyl nakarmycz 145; mye opusczycz 150; mye pogrzescz 150; mye wyslvchacz 160; wybaw mye 161; mye .... vchowacz 163; mye raczyl odkvpycz 164; wyrwy mye 165; mye rozgrzeschyl 169; wyslvchay mye 166; yzby mye wskrzeszyl 166; myey mye wymowyona 176; naznamyonvy mye 177; mye .... omygye 178; mye vybavyl 179; yczyn mye dosthoyna 181; wyslvchay mye 182; zeby mye sthrzegl 182; zbaw mye 182; sthrzezy mye 183; by mye bronyl 183; obron mye 184; aby mye wyrwal 184; by mye mogl ogarnacz 185; spomozczye mye 185; zbaw mye 186; Aby mye sczyczyli 170; poczyeschy mye 176 (*2 r.*). *Przy negacyji zamiast genetivu*: nyeodrzvczay mye 47; nyeosthay mye 68; any mye zdawal 70; nyeprzepusczay mye 90; nyeopusczay mye 93, 175; nyeoddalyay mye 177; by mye pyeklo nyepograzylo 179; nyechacz mye nyeomywa 181; mye .... nye mogl pothąpycz 185.

Instrumentalis: za mna (za mną) 25 (*2 r.*), 33 (*2 r.*), 34 (*7 r.*), 35 (*4 r.*), 40, 89, 170, 179; szemna (ze mną) 150, 174; nademna 36, 37, 38 (*3 r.*), 48, 70, 166, 168; na demna 183; przedemna 98.

Locativus: yemnye 58, 88, 89, 136; ve mnye 100; we mnye 112; we mnye 142, 164, 180; przy mnye 182.

Pluralis. Nominativus: my twe szwyathe czyalo przymyem 105.

Genetivus: od nasz (nas) 155,

W znaczeniu accusativu: za nasz 31, 55, 79, 157; vysluchay nasz 33; nasz szwa krwya odkupyl 79; odkvpylesz nasz 156; prze nasz grzeschne 95; zasczyczy nasz 95; nasz dowyodl 96; gdysz nasz omyl 106; sczycz nasz 156, 157; zywy nasz 157.

Dativus: pomozy nam 33; nam grzeschnym vkazuye 79; aby nam odpusczyl 96; day nam sczaszne pobydlyenye 156; day nam 157.

Osoba druga. Singularis. Nominativus: thy 25, 29 (*2 r.*), 30, 39, 43, 44, 74, 75, 77, 78 (*3 r.*), 80, 81 (*2 r.*), 82, 86 (*2 r.*), 87, 90, 91, 99, 101, 103, 106, 112, 113 (*2 r.*), 114, 115, 116, 117 (*2 r.*), 118, 120, 122, 125 (*2 r.*), 135, 137, 139, 159 (*2 r.*), 176, 180; ty 42 (*2 r.*), 44, 96, 128, 134.

Genetivus: przez czyebye (bez ćebe) 80; przesczyebye 122; od czyebye 112, 144, 150 (*2 r.*); vczyebye 124, 139; czyebye .... nyewydzyely 128.

W znaczeniu accusativu: czyebye bogoszlawya 25; czyebye ..... proschą 26, 164, 168; czyebye .... polyeczyl 27; czyebye .... mylvye 37; czyebye chwala 38; proscha czyebye 45, 105, 106, 112, 127; czyebye proscha 53, 57, 58, 59, 61, 63, 70, 126, 161, 168; czyebye chwalycz 76; czyebye chwalyla 76; czyebye zawzdy wydzy 77; czyebye przyancz 93, 115; ktho czyebye gye 99; ya czyebye ..... przyyala 101; czyebye .... przymovacz 113 (*2 r.*), 124; przyacż czyebye 118; czyebye mylovacz 120; szye czyebye bacz 120; czyebye przyyancz 123; czyebye .... przyyala 131; czyebye mylowala 154; czyebye wybral 178; czyebye proszy 182; czyebye proscha 184; Tzyebye proscha 62; czyebe poznacz 120.

Dativus: thobye vczynyl vyelkoscz 25; kthobye 25, 34, 47, 52 (*3 r.*), 61, 135; kv thobye 170; poszluchny sza thobye 44; nagothowal thobye 45; czoby szye thobye szlubylo 49; szye thobye .... dawam 86; ya vynna thobye 90; kolyana thobye zgybaya 99; racze thobye szkladaya 100; czo thobye nye yest szkrythe 101; thobye szluzycz 102; aby szye thobye lyvbylo 109; przeczyw thobye 124; thobye wdzyączną y podobna byla 125; ya thez szye thobye modlya 136; thobye kv czczy 139; modlyą szye thobye 140, 142, 145; dzyąkvya thobye 145; thobye dobra modla dala 154; thobye szynv 158; na przeczyw thobye 164; thoby (*sic*) szye modla 38; sluza tobye 44; tobye polyeczam 46; czoz yest tobye nyelubego 58; tobye szamemv 76. *Forma enklityczna:* ći: y sczy bylo .... przepowyedzyano 55; Bom czy w szobye nye nalyazla 88; acz czy bych ya .... przestapyla 91; bomczy zgrzeschyla 90; az czyby mala kropya vkanala 91; abych czy przysla 94; ć = ći: czocz .... zwyastowal 73; v tobyecz (w tobieć) 92; bocz (boć) zatwardzyale yesth szercze moye 160.

Accusativus: czyą (ćę): przez czyą 43; nad czyą 151; czya: przez czya 42 (*2 r.*), 43 (*3 r.*); w czya 53; przeczya (prze cię) 67; przed czya 82; nad czya 151, 155, 159; czye: proscha czye 40, 93; gdyz czye obral 51; darowal czye darem 71; obral czye 71; oblyvbyl czye 72; abral Czye szobye 72; oczysczyl Czye 73; gdy czye przyyma 93; yzbych czye .... wspomynacz 102; czye .... mogla

przyyancz 107; mogla bych czye przymovacz 113; yzbych czye poznala 159; czye proschą 159; kthorego czye dnya bada wzywala 160; dla thego czye proscha 162; czye bądzye wyznawalo 166; chwalycz czye 166; thako czye proschą 166; nynye czye proschą 171; proschą czye 176; czye 180; kthoraby czye nye chwalila 182.

Instrumentalis: sthoba (z tobą) 75, 150, 154.

Locativus: w tobye 84; v tobyecz 92; w thobye 130, 139, 147, 151, 166.

Pluralis. Nominativus: wysczye trzey 155.

Genetivus. W znaczeniu accusativu: proscha wasz 185.

Zaimek zwrotny. Genetivus w znaczeniu accusativu: szyebye offyarowal 103.

Dativus: obral czye szobye czora 71; kszobye 102; yego szobye nye przyyala 146; tho szobye przyyala 148; proscha szobye na pomocz 163; szobye vchowacz 163.

Accusativus: szyą (się): w szyą wyerzycz 92; szya: narodzyl szya yest 43; szye: narodzycz szye 36; slyvtvy szye 36, 37, 38 *(3 r.)*, 48, 68; thoby szye modla 38; kthobye szye vczyekaya 47; czoby szye thobye szlubylo 49; radvy szye 49; szluthowal szye 52, 70; sznym szye kochala 54; gdy szye trzey krolowye przyszly z dary 55; yz szye wzywa 71; szylyl szye 72; przemyenia szye 78; szye dawam 85, 86; vyelby szye 87; veszel szye 88; az szye sthrascha 89; then szye .... przemyeny 99; thy szye .... odnowysch 99; pothem szye .... nyedopusczala 100; yzbych szye .... nyewzdawala 102; kthora szye vyklada 103; tho szye stala 104; aby szye thobye lyvbylo 109; szye .... bacz 120; szmylvy szye 122; sthanye szye 125; kthorzy szye kthobye garna 135; szye .... modlya 136; abych szye .... kochala 139; modlyą szye 140, 142; vydacz szye 144; modlya szye 145; szye przylaczylo 148; znam szye 161; polozylesz szye 165; szlvthvyszye 166, 183; by szye nyeweszelyl 168; yzby szye modlyli 170; bo szye .... boyą 177; grzechow szye wyarowacz 178; zamna szye przyczyn 179; gdy szye .... badzye dzyelycz 181; za kthora szye .... proszy 182.

Locativus: na szobye 82; w szobye 84, 88, 89.

C) Zaimki: kto, co. *Nominativus:* ktho 99, 115, 178; czo 49, 58, 39; 94, 101, 109, 111, 112, 121, 156; nycz (nic) 85, 157.

Genetivus: kogo .... proszycz 81; nykogo nyewyem 86; sczego 84, 89; czegozem ya yvz .... doszwyaczczyla 84; czego ya vczyebye nyedosthoyna 124; czegoczyem zadala 148; vczynyl z nysczego 81, 84.

Accusativus: czocz szwyanty Angyol zwyastowal 73; czo proschą 139; czom zlye mowyla 162; nycz nye moga 80; nye nalyazla nycz 88; nye mogla nycz .... zosthawycz 89; nycz nyemoze 122; acz (a co) 91, 125.

IV. Deklinacyja złożona.

Singularis. Nominativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: thy vyelyky 124; szwyanty Angyol 73; szwyanty bok 95; duch szwyąthy 101; dvch szwyathy 53; thysz my vyelmy szwyathy 124; myly szwyathy duch 138; strumyen krwawy 95; bandz mi Laskawy 167; pan myloscyzwy 82; yz by my byl myloscyzwy 171; mylosczywy 180; prawy bog 78; myly sthworzyczyel 78; myly Mystrz 86; dvschny nyeprzyyaczyel 168; grzeschny czlowyek 114; Angyol .... moczny 182; thy yesz my vyelyebny 124; zadny nyeprzyyaczyel 185.

W znaczeniu vocativu: zywy chlyebye Angyelsky 77; powythay Sabaoth Angyelsky 97; Angyelsky chlyebye 153; szkarbye Apostolsky 35; chlyebye zywy nyebyeszky 101; krolyv zyemszky morsky 97; szlotky chlyebye 125; drogy kamyenyv 42; dvchu szwyathy 94; rzekacz Szwyaty Szwyathy Szwyathy 170; Swyąthy Mychalye 183; szwyąthy gabriel 184; szwyathy Michalye 184; szwyathy Raphael 184; o lyvthosczywy o dobrothlywy o sczodry Yesu criste myly 96; pyrwy byskupye 103; przesczodry zbawyczyelyv 92; myly panye 76 *(2 r.),* 79, 80, 84, 86, 90 *(2 r.).* 91 *(2 r.),* 93, 120, 124, 130, 145, 147, 148, 158, 159, 161, 162, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 182; myly gospodnye 102, 110 *(2 r.),* 112, 114, 115, 116 *(2 r.),* 117, 119, 120, 122 *(2 r),* 124; myly Yesu 105, 112, 113, 127, 145, 149, 153; myli Krysthe 166; myly boze 128, 137; myly boze w throyczy yedyny 140; myly oblyvbyencze 136; myly zbawyczyelv 150, 160; myly szwyaty Pyetrze 168; vyeczny panye 77; szkarbye nyeprzebrany 92; myloszyerny gospodnye 109, 119, 126; vyelkonoczny baranku 101.

Temata miękkie: Thy dom bozy 42.

W znaczeniu vocativu: bozy yedynaczkv 96; szynv bozy 144; kwyathkv dzyewyczy 61.

Participia. Particip. praet. pass.: bogoszlawyony yesz panye 75; na wyeky wyeczne przezwyeczony 75; na krzyzv vmaczony 78; s panny Mariey narodzony 77.

Particip. praes. act.: wschechmogaczy bog 101; *przy vocativie:* boze wschechmogaczy 81; wschechmogaczy gospodnye 107, 112, 119; panye wschechmogaczy 168.

Comparativy i Superlativy: thy vyschy kaplanye 103; wyschy kaplanye 115; przemylschy Yesu crtste 105; namylschy Yesu kriste 106; namylosczywszy panye 89; criste namilyeyschy 118; naszlothschy Jesu 123; napokornyeyschy boze 133; naszwyathschy 132.

Pronomina: ktory tho moze gyny vczynycz 84; kthory nasz .... przyprawyl 95; kthorys mnye przemozesch 101; kthorysz sthapyl z nyeba 159; kthory zywyesch 171; kthorysz mye odkvpyl 186; ktoryz yesz vczyecha 113; ktory masch klvcze 169; nyekthory czasz 75; gynschy 159.

Neutra. Adiectiva: Temata twarde: angyelskye veszelye 61; vyszokye bosthwo 115; slothkye vczyescheuye 37; szwyanthe gymyą 26; szwyate czyalo 104; szwyąthe czyalo 123; wschythko dobre 43; dobre sczasne dokonanye 147; lyekarstwo dvschne y tez czelesthne 146; myloszne nawyedzenye 151; moczne obronyenye 147; vyerne czyalo 94, 102.

Temata miękkie: czyalo boze 102; dzyewicze czyalo 154.

Participia: stworzenye .... vezwane 87; czo thobye nye yest szkrythe 101; zatwardzyale yesth szercze moye 160.

Comparativy i Superlativy: czyaszsche zgrzeschenye 93; vyaczsche myloszyerdzye 90; wyaczsche szmylowanye 93; o naszlothsche okrazenye szwyata 42.

Pronomina: thakyez tho przyyaczye 138; thakyez 141; czyalo .... kthoresz na krzyzv wiszyalo 154; kthore (myescze) zawzdy yest 165.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: vlyczka rayszka 42; wyelyka cznotha 112; vboga nądzna 131; vboga grzeschna 139; szwyantha Throycza 49; czerkyew szwyatha 67; szwyata Troycza 80; szwyatha Troycza 50, 84; nyeczystha 130; yakozem vynowata 70; thwa dobra krewy 123; thwa Mathka myla 82; mala kropya 91; grzeschna grzeschnycza 118; ya nyedosthoyna 152; szlothkoscz dvschna 147; dostoyna thwoya ranka 98; ya grzeschna 106; myloscy pelna 27, 132; yako nyemoczna 130; ya nadzna 142.

W znaczeniu vocativu: krolyewno nyebyeszka angyelska archangyelska 32; szwyatha Maria Angyelska czudnosczy 34; Angyelska Ceszarkyny 176; szyosthro Angyelska 172; navczyczyelko apostholska 173; chwalebna krolyewno nyebyeszka 26; proschą czye krolowa nyebyeska 176; drabynko nyebyeszka 46; chwalo luczka 32; zandza proroczka 34; obyethnycze proroczka 172; szwyantha Maria 26, 37 (*2 r.*); szwyantha boza porodzyczyelko 33; swyantha Maria dzyevycze vyekuystha, 36, 37; swyanta maria 24; szwyanta Maria 40; swyatha Maria 33, 34 (*3 r.*), 35 (*2 r.*), 38; swyata Maria 34, 35 (*2 r.*), 36; swyatha Maria morszka gwyazdo 38; mylosczywa boza porodzyczyelko 40; o mylosczywa gospodze 41; mylosczywa mathko 175; gospodze moya myla 47; myla panno 175; dzyewko chwalyebna 30; dzyewyczye chwalyebna 33; o chwalyebna Maria 42; wschey chwaly dosthoyna 33; pelna myloscy 34; szwyatla 37.

Temata miękkie: boza porodzyczyelko 24, 27, 33, 36, 40, 42; o dzyewycze boza 46; Matko boza 46, 59; o szlothkosczy dzyevycza 178.

Participia. Participium praet. pass.: swyatha maria blogoslawyona 35; nyepokalyona 35; ona vybrana panna 82; wschey zlosczy napelnyona 129; w tayemnyczy swego boszthwa obezrzana 49; poczczyvye koronovana 66; oszlyepyona kv szwyeczy 130.

W znaczeniu vocativu: bogoslawyona dzyewko 26; blogoszlawyona Maria 45; ogarnyona dvchem szwyathym 28; angyolem zavythana 28; wschem myloszyerdzym napelnyona 38.

Particip. praes. act.: noschacza boga 29; swyatha Marla thayemnycze boze vyedzacza 38.

Comparativy i Superlativy: yazesz .... czudnyeyscha 28; mymo wszythky czesznyeyscha 33; naczysczscha dzyewko 24; naszwyatsscha 32; namylosczywscha pany 33; nalagodnyeyscha vczyecho 34; o naszwyantscha o naszlotscha o namylosczywscha o namyloszyernyeyscha Maria 46; swyantha Maria nalagodlywscha y naszmyernyeyscha y naslodscha 37; gwyazdo naszwyethleyscha 38; gospodze moya naczudnyeyscha 46; dzyewycze Naczyszczscha y naszwyantscha 49; 50; O namylosczywscha mathko 73; nawyscha offyara 115; nadznycza ya .... nagrzeschnyeyscha 129; naszlodczeyscha madrosczy 149; krew thwoya naszwyaczscha 181.

Pronomina: ktorazesz .... vydzyala 30; ktorasz . .. vydzyala 31; ktoraz yesz stvdnya 61; kthora zesz 64; kthoraz yest wschytka 84; kthoraz ya 118; kthorasz yesz nadzyeya 175; kthora by czye nye chwalila 182; any yest thaka 178; wschelyka czysthota 112.

Liczebniki porządkowe: Drvga modlythwa 154; yedna pyatha zosthala 91.

Genetivus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: kamyenyv nyebyeszkyego polyvbyencza 42; Jesu Krystha nyebyeszkyego (czyalo) 155; z rodzayv zydowskyego 186; sztwego szwyantego zywotha 29; dary dvcha Szwyanthego 51; dobrotha ducha szwyanthego 73; ognyem twego ducha szwyantego 97; v dvcha szwyąthego 140; poszelkyny dvcha szwyąthego 172; mystrza szwyathego ducha 121; drzewo szwyathego Krzyza 140; perszona szwyathego dvcha 155; roszą szwyathego dvcha 111; na oltarzv szwyatego Krzyza 104; od vyekuysthego zywotha 112; szynv zywotha wyekvysthego 158; w pomv..schymona Thrądothawego 167; czalo szamo prawego boga 79; szynu boga zyvego 75; czyalo boga zywego 154; v szwego mylego 70; czyala moyego mylego sthworzyczyela 130; do mego mylego lyekarza 150; czyala moyego mylego pana 134; ode wschego grzechv czelesthnego y duchownego 126; nye chcze szmyerczy grzeschnego czlowyeka 88; od boga w troyczy yedynego 51, 52, 73, 155; bostwa yedynego boga 155; v szwego szynaczka yedynego 164; czyalo .... Jedynaka myloszniego 133; wyelmoznego pana 85; od grzechv szmyerthelnego 157.

W znaczeniu accusativu: gdy Jesz krolya Angyelskyego .... noszyla 53; Abych czyebye Pana Angyelszkyego (przyyala) 132; przyymy .... barzo vbogyego czlowyeka 104; gdy yesz vydzyala dvcha szwyanthego 65; poszly my .... twego szwyatego Angyola 111; zeszly szwyąthego dvcha thwoyego 137; twego dvcha szwyathego .... poszlal 127; szeszli my szwyathego Michala 183; szeszly kv mnye .... ducha szwyathego 92, 109; chwalycz yako pana boga zyvego 70; przez mylego szyna thwego 53; thwoyego mylego szyna .... szeszlacz 143; poszlal yesth kthobye cznego posla 52; oddalycz dvschnego nyeprzyyaczyelya 158; yzbych przewyczyązyla dvschnego nyeprzyyaczyelya 169; dosthoynego vczynycz 118; szyna thwego myloszniego

raczył dacz 142; przed pana tako mocznego 83; nauczy mye nyevzythecznego człowyeka 106; przez yedynego szyna 184.

Temata miękkie: przez madrosci yedynaczka bozego 72. *Jako accusativus:* szyna bozego porodzycz 29; szyna bozego dogylą 29; szyna bozego .... povygalą 29; szyna bozego .... offyerowalą 30; szyna bozego vydzyala 30, 31 (2 *r.*); vydzyecz szyna bozego 41; przez yedynego szyna bozego 184.

Participium praeter. pass.: na krzyzu rozbythego (vydzyala) 30; za nasz pogrzebyonego (vydzyalą) 31.

Particip. praes. act: przez mocz Boga wschechmogączego 71; nyeprzyyaczyelya .... czvyaczego y wałczaczego 169.

Comparativy i Superlativy: do thego czaszy dzyszyeyschego 87; az do dzyszyeyschego dnya 171; szynv nawyszchego boga 179.

Pronomina: gdy czaszu ktorego 101.

W znaczeniu accusativu: ktoregoszzesz vydzyala 31; ktoregoz ya N. proscha 74; ktorego dyscha moya vyelby 80.

Liczebnik porządkowy: trzeczyego dnya 154.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: odzyenya angyelskyego 82; od krolesthwa nyebyeskyego 169; przez vyszokoscz bostwa vyszokyego 71; mocza wyelkyego myloszyerdzya 91; dla thwego wyelykyego myloszyerdzya 137; z opphytego myloszyerdzya 91; plyemyenya luczkyego 117; z twego szercza szwyathego 105; czoz yest tobye nyelubego 58; nycz dobrego 88, 157; wschego dobrego 131; od wschego zlego 36, 47; zlego pozadanya 111; dosthoynego czyala 111, 145; nyepokazowal groznego oblycza szwego 70; vyelyebnego czyala 109.

Temata miękkie: spokolyenya człowyeczego 52; zbawyenya człovyeczego 52; bozego czyala 129

Particip. praes. act.: ode wschego zlego . .. przychodząnczego 47.

Comparativy i Superlativy: odewschego zlego y 'nynyeyschego 47; nadroschszego czyala 129; nadroszchego czyala 134; czyala thwego naszwyaczschego 181.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: o napelnyenyv sczyrbyny Angyelskyey 51; od twey gląbokyey y przezdenney dobrothy 104; ode wschey rzyschey nyebyeszkyey 66; czeszarzv nyebyeszkyey rzyschey 97; kv krolyowy chwaly nyebyeszkyey 131; do vlyczky rayskiey 41; nye szwyeczkyey karmyey 129; yestem vyelykiey nadzyeye 84; twey drogyey krwye 110; z vbogyey grzeschney yedyney 118; od mariey czystey 95; z panny czysthey 155; vyary szwyąthey 61; szwyąthey Troycze 172; szlawa wschythkyey szwyanthey Troycze 66; przebythkv wszey szwyathey Troyczy 62; na prawycza szwyąthey Troycze 66; zalozenye szwyathey myloscy 112; pamyathka thwey szwyathey mąky 153; pozdrowyenye twey krwye szwyathey 156; vznanya wyary szwyathey 162; szmyerczy vyekyysthey 60; od szmyerczy wyekyysthey 167; az do szmyerczy okruthney krzyzowey 144; od skodlywey szmyerczy 184; kv vczwyerdzenyv czaley przeszpyecznosczy 123; ku wspomozenyv thwey dostoyney szwyathosczy 109;

thwey dosthoyney krwye 111; na vszlyschenye moyey nyedosthoyney modly Thwy 48; z odchlany pyekyelney 161; lasky myloszney Lono 135; ducha prozney chwaly 111; vyeczney szmyerczy nyevkuschyla 80; do wyeczney szwey myloszczy 96; kv szwyeczy szwyathloszczy vyeczney 130; ze szmyerczy vyeczney 144; proschą beszmyerney vyelmozney thwoyey opfythoszczy 131; przez zaszluga vyelyebney dzyevycze 141.

Particip. praet. pass.: z nyepokaloney dzyewycze 31; bogoslawyoney Mariey 141; od szmyerczy przeklathey 156; modlyaczey nye wzgardzycz 142; z odchlany pyekyelney gorayaczey 161.

Superlativus: gorzkoscz mąky thwey naszwyąthschey 126.

Pronomina: czescz wschelykyey dvsche 122; od wschelykyey przeczywnosczy moyey 161; matky thwey ktorey czye zywoth 180.

Dativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: kv Angyelskyemu stolv 122; thwemv oyczv nyebyeszkyemv 103; dvschv *(sic)* szyąthemv bogv w troyczy yedynemv 158; chwala bandz bogv zywemv 158; kv thwoyemv dosthoynemv stholv 145; przeczywko thwemv bozemv daru 106.

Participium praet. pass.: bogoszlawyonemv zywothowy thwemv 39.

Particip. praes. act.: kv Bogv wschechmogaczemv 136.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: nyebyeszkyemv veszelyv 128; kv vyecznemv zbawyenyv 113; nyewymownemv myloszyerdzyv thwoyemv 152; kv wschemv dobremv 58.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: wyerze szwyathey 68; kv oyczyznye wyekuystey 94; kv tak vyelyebney panyey 83; kv szwyathosczy myloszney 135; mnye nyedosthoney 141; raczyz tho mnye grzeschney dacz 143; bandz mylosczyw mnye grzeschney 183.

Particip. praet. pass.: mnye .... pokalaney 141; nyewyesczye wzgardzoney 167.

Superlativus: przeczyw thwey naszwyathschey mylosczy 90; kv oyczyznye .... ktorey ze mye raczy domyesczycz 94.

Accusativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: prze lud Yszrayelsky 77; poznawam czasz moy bycz blisky 158; przez szwyanthy krzyz 27; aby czysthy przybythek raczyl .... vczynycz 138; w dobry przyklad byla 57; konyecz dobry (day) 180; w dzyen szandny 41; w dzyeny szadny 184.

Particip. praes. act.: moy dvch .... obezrzysz wolayaczy kthobye 25.

Superlativus: na nawysschy dar 180.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: zbawyenye lvczkyesz naprawyl 155; przez twe wyelkye czyrpyenye 99; kthora szye vyklada laczynskye 103; prze twe vyelyke myloszyerdzye 107; wsthawy wemnye czyste zalozenye 112; szyercze we mnye czyste stworz 180; przez swyathe thwe narodzenye 26; przez thwe szwyanthe czyrpyenye 100; przez twe szwyathe myloszyerdzye 100; twe szwyathe czyalo przymyem 105; przyyancz twe szwyąthe czyalo 107; szwyathe czyalo 110, 121; na twe swyathe czyalo 116; pograzy moye thwarde sercze

120; ogarn moye zle szyercze 120; zdrowye dvschne y czyelne 56; vzycz czelestne zdrowye 177; dvschne zbawyenye (day) 156; przez gymyą thwoye dzywne 160; w mogye szercze grzeschne 126; zrzadz vemnye grzeschne czyalo 136; day nam sczaszne pobydlyenye 156; w myescze sproszne 165; day my zdrowye vyeczne 93; na vyeczne osszadzenye 146; day nam wyeczne poczyeschenye 157; kyedy podnoscha boze vyerne czalo 94; ya thwe vyerne vydzyala czyalo 97; day my vyerne skruschenye 100.

Temata miękkie: przed oblycze boze 41; przez thwe goracze myloszyerdzye 48.

Particip. praet. pass.: ogladala bogoszlawyone czyalo 133.

Superlativy: vydzyecz lyczko thwoye nakraszche 75; prze tho naszwyathsche drzewo 140.

Pronomina: ktoresz (ciało) kaplan w raku pyasthuye 79.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: abral Czye szobye czora namylyescha gląboka 72; na twa gorzka szmyercz 105; przez thwoyą szmyercz gorzka 149; przyancz twa nyebyeszka karmya 115, 121; przez ma vyelyka zgloba 47; thwa droga krewy kv napyczyv dal yesz 104; przez twa droga krewy 105; przyyancz .... thwa droga krewy 107, 110; przyymy vboga grzeschnycza 104; przez yego szwyantha manką 64; przez szwyatha Troycza 73; na twa szwyatha maka wspomynaly 105; thwa szwyątha krew pygyą 115; poznacz thwa szwyatha mąką 120; genze oszwyeczasch thwoyą szwyątha czerkew 137; krew szwyatha 156; day my .... prawa droga 81; yedną vyerną y prawa ofyara (offyarowal) 103; day my prawa czyała mego czysthota 112; sprawyedlywa rzecz mylowacz 178; bych thobye dobra modla dala 154; day my nadzyeya vyarą dobra laska doskonala 180; wezrzavschy yako na szwa mathka myla 69; prze szwa myla mathka 75; prze szwa myla Mathka 93; yz vyszluchay mye grzechna 75; mye grzeschna nadznycza dzyszya raczyl wezwacz 145; Aby mye sczyczyli mnye nądzna grzeschna 170; poczyeschy mye mnye grzeschna 176; przez myą czyrpyal grzeschna 149; wzgladnacz na mya grzeschna 149; ta ystna karmya ..... yest podala 98; za mya nyedosthoyna grzeschnycza 165; przez twa nyewynna szmyercz 119; wspomynawschy na okruthna maka twa 89; przez szmyerna dobrotha 72; prze thwoya dobrota szmyerna 73; vproszycz chwala wyeczna 163; prze twa maka vyelyebna 98; prze twoya nyewymowna mąką 134.

Particip. praet. pass.: vpadnyoną podnyescz 142; mnye vdraczona poznalesz 27; przez czya bogoslawyona 42; mocza kthora masch .... pozyczona 169; myey mye wymowyona 176.

Particip. praes. act.: w ona godzyna drzancza 41; bladzacza odvodzy 153; vpadayacza podnaschay 153; przywraczayacza przyymy 153; thrwayacza w chwala przywyedz 153; gydącza mnye vyedzy 153; wyslvchay mye dvfayacza w thobye 166; poczyeschy mye mnye laczacza 176.

Comparativy i Superlativy: pokazy my nawyzscha vczyecha dvschy mey 67; wspomynawschy na .... nawyszscha sprawyedlywoscz 89; na pyrwscha 103.

Pronomina: kthora thy przymyesz 80; kthora zbawysch 126; vyara .... kthoraz ya vyerza 140; kthoraz ya .... przyyala 152; kthorasz wzyal 156; kthorasz prze mya czyrpyal 149; mocza kthora masch 169; za kthora 182; przez laska kthorasz zaslyzyl 184; thaka czescz nagothowal 45; na vschelyką godzyną 102.

Instrumentalis. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: z nyskym czlowyekyem 115; gloszem wyelkym 161; dvchem szwyanthym 58; duchem szwyąthym 125; dvchem szwyathym 28, 100, 107, 137, 159; przed szwyathym krzyzem 186; szwogym mylym Yedynaczkyem 71; darowal czye darem dzywnym 71.

Pronomina: sz ktorym 80; ktorym strachem 107, 114; kthorym obrzadem 113; szthakym rozvmem 102; zthakym vmyszlem 132.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: przemowyenym angyelskym 53; z nyszkym vyszokye bosthwo 115; thwym slotkym szerczem 120; czysthym szerczem 110; mylosczywym okyem 149; ze cznym oradzym 52; z dvchownym veszelym 119; mączyerzynym szlyvthowanym 68; okyem myloszyernym 83; szerdecznym szkrvschenym 60; wnątrznym veszelym 106.

Temat miękki: z bozym kochanym 119.

Pronomina: myloszyerdzye ktorymzesz thy nasz vmylowal 106; kthorym nabozensthwem 107; kthorym szkrvschenym 114; takym przymowyenym 52; szthakym szkrvschenym 132. *Wyłączną więc jest tu końcówka* -ym (-im).

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: vczyn mye czycha y szmyerna y podobna 62; czysta w dvszy y w czyelye (vczyn mye) 68; z wyara z czystha nadzyeya 132; dopomozy .... thwa szwyatha mylosczya 120; napelny moy szmyszl twa swyatha dobrotha 123; vczyn mye .... szthydlywa 62; any nagla szmyerczya 185; yz mye thy .... dosthoyna mozesch vczynycz 117; vczyn mye dosthoyna 181; vczyn mye .... Miloszyerna 62; czysthym szerczem a nabozna duscha 110; vsthawyczna w dobrych dzyelyech (vczyn mye) 68; yzby mye wdzaczna vczynyly 112; zeby thobye wdzyączną y podobna byłą 125.

Temata miękkie: gdy yesz mathka boza uczynyona 63; naznamyony mye boyaznya boza 177.

Particip. praes. act.: zamna .... kthobye vczyek ayacza 34; vczyn mye czyrpyacza 62; szwoya mocza wschechmogacza 71; szwoya madrosczya wschechmogacza 72.

Superlativy: obral czye szobye czora namylyescha 71, 72; odkvpycz szwoya nadroszscha krwya 164.

Pronomina: ktora mylosczya 107; myłosczya ktora yesz raczyl vezwacz grzeschne ludzy 134; kthora vsthavycznosczya kthora czy-

sirota .... kthora yasznosczya mey dusche mogla bych przyyancz 114; Thaka nyemoczą y thaka szmyerczya 59; z thaka pokora 132; thaka poczczywosczya y thaka czczya .... y z thaka myloszczya 132.

Locativus. Masculina. Z końcówką -em: w groznem szandzye 69; w thym bozem domv 141; we wschelykyem szmathcze 62.

Z końcówką analogiczną -ym: w szwyanthym zak.nye 56; w zywoczye mathczynym 50; krzyza na kthorym .... vmączon 140.

Neutra. Z końcówką -em: w krolyesthwye nyebyeszkyem 44; 152; wyelkyem veszelyv 54; przy mem szkonanyv poszlyednyem 96; o bozem czyelye 154; na wschelykyem myesczu 90.

Z końcówką analogiczną -ym: w nyebyeszkym krolyesthwye 139; w prawym szkruschenyv 105.

Feminina: vyelkiey radosczy 54; w thwey drogyey krwy 106; na drodze szwyąthey 127; w thwey szwyathey voly 113; wszwyathey throyczy nyerozdzyelyoney 140; wszmyerthney Nyemoczy 60; vemnye nadzney 88; o they wyelyebney szwyathosczy 109; w bozey szlothkosczy 119; o kthorey ze pyecza masch 126.

Dualis. Instrumentalis: szlawnyma oczyma .... obezrzala 66; zegnano chlyeb rąkama kaplanskyma 98.

Pluralis. Nominativus. Masculina. Z końcówką -i: korowye nyebyesczy 45; poszluchny sza thobye patriarchovye 44; Angyeli y Archangyeli bozy 185; podzczye bogoszlaweny oycza mego 167; wschysthczy rospaczeny 67; kthorzy szye kthobye garna 135; kthorzy mamy ządacz 157; kthorzy .... nyeprzesthawaya 170.

Z końcówką analogiczną -e: grzechy moye sza nyewymowne 159.

Neutra: wrota nyebyeszka 42; gdzye sza vyrzchnya yednanya 115; wrota nakraschsza othworzona sza 42.

Feminina: thusza z nyeba Angyelskye moczy 81; modlythwy vyelmy dobre 103.

Genetivus. Adiectiva. Temata twarde: od grzechow czyaskych 165; podeprzenye krewkych 57; odyaczye vbogych 48; z nyeczysthych czysthe 135; vveszelenye wschech szwyanthych 32; szwyantych oyczow y szwyanthych prorokow 51; szwyathoscz wschech szwyathych 114; thwogych szwyathych apostolow 137; prze zaszlugą thych szwyąthych 141 *(2 r.)*; spowyednykow szwyąthych 174; wstayacz marthvych 31; z marthwych wsthalo 154; poczyeschenye zywych y vmarlych 174; kv polyepschenyv dobrych zbythkow 123; droga yesz bladnych 57; oszvyeczenye czyemnych 57; vlyekczenye nyemocznych 57; odewschech grzeschnych 67; grzeschnych poczyeschyczyelko 176; grzeschnych lyekarko 179; czynysch z nyedosthoynych 135; odewschech zboznych 67; od mlodych lyath moych 162; od mogych mlodych lyath 164, 171; proscha wasz wschysthkych moczy nyebyeskych 185; corbno dzyewycz szwyąthych 174; od nyeczysthych Lyv-

boseczy 110; od nyeczysthych myszly 110; od nyepodobnych myszly 127.

Temat miękki: Mączennykow bozych 173.

Particip. praes. act.: wschech kayanczych 48; vczyeschenye wzdychayanczych 48; nalyezyenye zagynaczych 57; pokvthuyaczych zbawyenye 86.

Particip. praet. pass.: oprawyenye zgvbyonych 32; przythvlyenye wschech odrzvczonych 48; odkvpyenye yanthych 57; przyodzenye obnaschonych 57.

Particip. praet. act. II.: powyschschenye vpadlych 57.

Comparativus: od moych starzeyschych 59.

Pronomen: kthorych reliquie sza 141.

Dativus. Adiectiva. Temata twarde: nyeczysthym grzechom 102; kv vyekvysthym godom 128; nam grzeschnym vkazuye 79; naprzeczywko mogym nyeprzyyaczyelom dvschnym y czyelyesthnym 148; nyemocznym zdrowye vdzyelasch 136.

Temata miękkie: mogym blyznym w dobry przyklad byla 57; wschem obczym 61.

Particip. praes. pass.: nyeprzyyaczyelom vydomym y nyewydomym 147.

Particip. praet. pass.: bogoslawyonym pyerszam 40.

Particip. praes. act.: wschem .... kthobye vczyekayaczym 61.

Comparativy: podobna mogym starzeyschym 62; kv mogym blyszschym 62.

Accusativus. Masculina. Adiectiva Temata twarde: nad kory Angyelskye 37, 65; prze me vyelykye grzechy 117; czynysch .... z nyeczysthych czysthe 135; w szwyanthe Apostoly 65; wsprawyedlywyasch nyemylosczywe 136; czynysch z nyedosthoynych dosthoyne 135; prze nasz grzeschne 95; vezwacz grzeschne ludzy 134; za nasz grzeschne 157; na wyeky wyeczne 75; na vyeky vyeczne 139, 152.

Particip. praet. act. II.: ozywyasch vmarle 136.

Pronomina: grzechy .... kthorem czynyla 164; trvdy kthory (*zamiast* kthore) zesch .... czyrpyal 63.

Neutra: schyly kvmnye vschy thwoye naszwyanthsche 48.

Feminina: thayemnycze boze vyedzacza 38; zloszczy .... kthorem popelnyala 171; w thore koly *(sic)* maky badą wrzvczona 70.

Instrumentalis. Końcówka -ymi (-imi) *na wszystkie trzy rodzaje:* ze wschemy szwyatymy 24, 26; myedzy sprawyedlywymy 182; vsty dosthoynymy 98; myedzy czorkamy nyewyesczymy 178.

Locativus: w dobrych dzyelyech 63; w gynych thwogycb vyernych 138: w nothach (*sic)* dobrych 162; w cznothach dobrych 177; we wschech pothrzebyznach moych dvschnych y czyelyesthnych 59; o sprosznych rzeczach.

V. Deklinacyja liczebników.

Temata pierw. na -i. *Accusativus:* za dzyewyancz Myeszyaczy 53. *Locativus:* w mych pyączy szmyszlyech 112.

Forma: dwyemanaczczye (apostholom) *jest złożoną, pierwsza część* dwiema *jest dativ. dualis, druga zaś* naćcie *powstała z* na dziesięcie.

Inne formy przypadkowe nie dość jasno jeszcze wytłumaczone są w książeczce Nawojki: doszycz 60; dzyszya 99, 127, 129, 142; dzysz 44, 45; vyelmy 103, 124 (*2 r.*).

Wykaz form przypadkowych

zawartych w kilku mniejszych zabytkach języka polskiego z wieku XV,

opracował

JAN HANUSZ.

Praca ta opiera się na następujących materyjałach:

1) Trzy zabytki języka polskiego XIV i XV wieku, z manuskryptów podał Józef Szujski (Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń Wydziału filolog. Akad. Umiejętności, Tom 1. Kraków, 1874, str. 40—48), co oznaczam w pracy przez Sz.

2) Trzy zabytki języka polskiego z drugiéj połowy XV wieku, podał Dr. Władysław Seredyński (Sprawozdania Komisyi językowéj Akad. Umiej. Tom I. Kraków, 1880, str. 155—160), oznaczam przez S.

Ponieważ między zabytkami pod 1) wymienionymi najwięcéj materyjału deklinacyjnego, szczególniéj do nominativu sing., zawiera słownik Piotra Świątkowica z Uścia, przeto obok znaku Sz. *będę go wymieniał znakiem* P. *Liczby oznaczają stronice we wspomnionych wydaniach.*

I. Deklinacyja rzeczowników.

Singularis. Nominativus. Temata męskie pierw. na -**a**: **prostak** Sz. 47; **wercijmak** Sz. P. 46; **czlowyek** Sz. 47; **koszlek** *(Lucilia avis)* Sz. P. 46; **pacholek** Sz. 47; **volek** Sz. 47; **wiprothek** *(alias marthvi, abhortivus)* Sz. P. 44; **nynak** *(Marcua piscis)* Sz. P. 46; **barthnyk** Sz. P. 44; **geblecznyk** Sz. P. 45; **povoynẏk** *(fascia)* Sz. P. 45; **thlumok** Sz. P. 45; **zarlok** Sz. P. 44; **thluk** Sz. P. 46; **rarog** Sz. P. 44; **plug** Sz. 47; **szopuch** *(furnus)* Sz. P. 45; **sarlath** *(Bom-*

biaina). Sz. P. 44; osseth Sz. P. 46; przeclad Sz. P. 44; droszd Sz. P. 46; vynstab Sz. P. 45; karzel Sz. P. 45; coczyel Sz. P. 45; oszyel S. 157 *(2 r)*; angÿol S. 157; thul Sz. P. 45 *(faretra, por. Psałterz* Flor. 10.2 *i Puławski pag.* 18 r.); barchan Sz. P. 46; rostuchan Sz. P. 45; pan Sz. 47, S. 157; zagon Sz. P. 46; klyn Sz. P. 45; Amen Sz. 42; klos Sz. P. 44; trzos Sz. P. 44; myentus Sz. P. 44; xpus S. 157.

Nominativus lub accusativus jest glossa sczyth *(scutum)* Sz. 42.

W znaczeniu genetivu: od kerstrag Sz. 44.

Temata męskie pierw. na -ja: xenyecz *(Entera)* Sz. P. 45; szvoÿecz *(zwojec)* Sz. P. 45; drabacz *(gradarius equus molliter incedens)* Sz. P. 45; partącz *(sic, pictaciarius)* Sz. P. 46; harasz *(arrasium)* Sz. P. 44; carasch *(gracius)* Sz. 45; orkysz Sz. P. 46; Mesias S. 157; mosez *(Achasia*, moszcz?); karp Sz. P. 144; kurp Sz. P. 45; czyetrzew Sz. P. 45; sczaw Sz. P. 45; dubyel Sz. P. 45; kakol Sz. P. 45; modzel Sz. P. 44; pysczel Sz. P. 45; ligy *(Embotus* lij?) Sz. P. 45; gronostay Sz. P. 46.

Temata nijakie pierw. na -a: kalysko *(volutabrum)* Sz. P. 46; tartko *(frutillum)* Sz. P. 45; czasto Sz. P. 44; kopitho Sz. P. 44, 45; pusczadlo Sz. P. 45; vyadlo Sz. P. 44; szegadlo Sz. P. 45; byelmo Sz. P. 45.

Temata nijakie pierw. na -ja: sczrzele Sz. P. 44; pozadanye Sz. 42; kobylenye Sz. P. 46; narodzene S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -a: babka Sz. P. 44; brzecka Sz. P. 44; dÿabÿanka *(galla)* Sz. P. 45; szerpanka Sz. P. 44; frigorka Sz. P. 46; grabolnska *(Ascalaphus avis)* Sz. P. 44; ludarka *(fraudula avis)* Sz. P. 45; przepyorka Sz. P. 46; thatarka Sz. P. 44; thkanka Sz. P. 44; rzezucha Sz. P. 45; glysta Sz. P. 46; kapusta Sz. P. 44; pyastha Sz. P. 45; santha *(Marrubium herba)* Sz. P. 46; loboda Sz. P. 46; skapa Sz. P. 46; slotovyrzba Sz. P. 45; szyeba *(frigellus avis*, zięba?) Sz. P. 45; kuropathwa Sz. 43 *(wyraz ten jest glossą nad łacińskim: perdicem, może więc być i accusativem, jeśli* a *stoji zamiast* ą, *co się często w pomnikach wieku XV. zdarza)*; dabrova Sz. P. 46; szyara Sz. P. 46; szmyothana Sz. P. 46; panna S. 156 *(2 r)*; novÿna S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -ja: pachaczycza *(frigia vestes)* Sz. P. 45; procza *(funda)* Sz. P. 45 i procz *(catabula)* Sz. P. 44; tarcza Sz. P. 46; olsza Sz. P. 44; oczzą *(dextralis. i e. securis)* Sz. P. 45, *znak* ą *może oznacza tu* á *ściśnione;* czesza (dzieża) Sz. P. 44; kytla *(cubrum)* Sz. P. 44; kythla *(cubris)* Sz. P. 45; kyttla *(plauntum)* Sz. P. 46; szabla Sz. P. 45; luthnÿa Sz. P. 45; lusznya Sz. P. 45; Maria S. 157, 160. *Jak wyżéj* proc *jest obok* proca, *tak też* koley Sz. P. 46 *jest skróconym nominativem zamiast* koleja.

W znaczeniu vocativu: przydzy szwyecza, sercz Sz. 41; *męski:* przydzy dawcza, darow Sz. 41; Maria panno czÿstha S. 158.

Temata żeńskie pierw. na -i: chitroszcz, lesczyvoscz Sz. P. 45; kassn (kaźń) S. 158.

Tematu męskie pierw. na -u: syn Sz. P. 44; vol (wół) S. 157 *(2 r.).*

Genetivus. Temata męskie pierw. na -a *użyte jako genetivus lub w znaczeniu accusativu. Z końcówką* -a: prosz sza namy szynaczka thvego S. 158; nÿemass mÿecz boga gÿnssego S. 158; mÿlego ducha szvÿethego S. 156; nÿessabÿaÿ bratha thwego S. 159; sedw do chrosta Sz. 47; biezy do chrosta Sz. 47; Panna *(sic)* naszego S. 156; Panna *(sic)* S. 156 *(2 r.); Jesu xpa S. 157.*

Z końcówką u: do przibÿthkv szvoÿego S. 157; Po prossnosczÿ nÿesthathku thwego S. 158; nÿeczÿn grzechu nÿeczÿssthego S. 159.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -a: prorsz *(sic)* .... krola nÿebÿeszkÿego S. 157; krola angÿelszÿego S. 158; krola nÿebÿeszkÿego S. 157; krola nebÿejeszkÿego S. 157; szbavÿczela S. 156; sthvorzÿczela S. 156; Pyrwa kassn thworcza nassego S. 158 *(nom. sic.* tworzec); Thczÿ oÿczą *(sic)* ÿ mathką thwoÿą S. 159.

Z końcówką -u: Placzu uwyeszelenye Sz. 42.

Temata nijakie pierw. na -a: pannÿenszthva neszthraczÿla S. 157; procz malssenssthwa sswyąthego S. 159; nÿeszwÿatczy ..... szwÿadessthwą *(sic)* phalszÿvego S. 159; veszella vszÿvą *(pro:* vszyva) S. 158; szvego narodzenÿa S. 157.

Temat nijaki pierw. na -ja: nÿe kradnÿ hÿmÿenÿa czudzego S. 159.

Temat żeński pierw. na -a: Nÿepossadaÿ ssony (żony) S. 159; pannÿ S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -ja: slothky gosczu nasey dusze Sz. 41; narodzÿl szÿa szczÿevÿcze (z dziewice) S. 157.

Temata żeńskie pierw. na -i: Any szadneÿ rzeczÿ S. 159; sathanszkÿey moczy S. 160; nyekorzÿssczÿ S. 159; promyen swey swyathloszczy Sz. 41.

Temata męskie pierw. na -u: prorsz *(sic)* szannamÿ szÿna thvego S. 157; szÿna povÿla S. 157.

Z końcówką -a: doma (= w domu) Sz. 47.

Temat nijaki pierw. na -men: nÿebÿerz nadaremno hÿmÿenÿą *(sic)* bossego S. 158. *Godna uwagi, że forma ta analogiczna od tematu* jimen *(nom. sing.* jimę) *ma końcówką oznaczoną przez* ą, *co możnaby uważać za ā ścieśnione, podczas gdy w tym samym dekalogu przytoczona już wyżéj forma* hÿmÿenÿa *od nom. sing.* jimenije *(tem. na* -ja *neutr.) tego znaku w końcówce nie ma.*

Dativus. Temata na -a *męskie:* daÿcze bogv chvalą S. 156, 157; ysz sye panu zlye urodzy Sz. 47; gdy dzyen panu robycz mayą Sz. 47.

Temat na -ja *nijaki:* ÿego narodzenv offÿerovalÿ S. 157.

Temat na -a *żeński*: pannÿe S. 156.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: wyprzagaya chory dobythek Sz. 47; na plug wlozy Sz. 47; obÿavylczÿ nam ÿvsz szwoy czas S. 157.

Temat męski pierw. na -ja: w lemiess klyekczye Sz. 47.

Temata nijakie pierw. na -ja: day wyscze sbawyonych Sz. 42; na czlovẏecze oblicze S. 157; day nam wyecznye wyessele Sz. 42; przesz ẏego narodzene S. 156; ẏego narodzenẏe angẏol obẏavẏl S. 157; wẏego narodzene S. 157; nowe pẏenẏe spẏwalẏ S. 160; pod poludnye Sz. 47; mamẏ sbavẏene S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -a. *Końcówka oznaczona: 1) przez ą:* Boszą laską thako ssobẏe szẏssczesz S. 159; Thczẏ oẏczą ẏ mathką thwoẏą S. 159; zaprawdą Sz. P. 44; daẏcze bogv chvalą S. 157. *2) przez* -a: mẏecz lasska moẏą S. 159; daẏcze bogv chvala S. 156.

Temata żeńskie pierw. na -ja: gdẏ Marią prowaczẏlẏ S. 160 (*2 r.*); czczẏl sswẏatho ẏ nẏedzela S. 159.

Temata męskie pierw. na -i: gdy dzyen panu robycz mayą Sz. 47; chcząc zlechmanycz then dzyen wsisthek Sz. 47.

Temata żeńskie pierw. na -i: day thwym milim thwoya miloscz wyerzacim setmiora swyathoscz Sz. 42; zelazna vycz (wić) doma szlozy Sz. 47; day nam .... wieczna radoszcz Sz. 42.

Temat męski pierw. na -men: szesli nam nyebyesky promyen Sz. 41.

Temat nijaki pierw. na -es: w nẏebo wszẏatha S. 160.

Vocativus. Temata męskie pierw. na -a *mają w tych zabytkach zawsze końcówkę* -e: przydzy dusze swyathy Sz. 41; vẏerz czlovẏecze S. 157.

Temata męskie pierw. na -ja. *Z końcówką* -e: przydzy otzcze Sz. 41.

Z końcówką -u: o nalepszy uczesziczelu Sz. 41.

Temata nijakie pierw. na -ja: slothkye ochlodzenye Sz. 41; w robocze othpoczynienye Sz. 42; placzu uwyeszelenye Sz. 42.

Temata żeńskie pierw. na -a: o mathko S. 157; Maria panno czẏstha S. 158.

Temat pierw. na -i *męski:* slothky gosczu Sz. 41; *żeński:* o swiathloscży Sz. 42.

Instrumentalis. Temat męski pierw. na -a: Namyszlem Sz. 47.

Temat męski pierw. na -ja: za krzem Sz. 47 (*nom. sing:* kierz *por. Kazania Paterka:* kyerz albo drzeuo 55 v.; wydzyal kyerz 101 r.; ue krzu 56 r.).

Temata żeńskie pierw. na -a: panna (*sic*) zoszthala gẏ mathką Jesu xpa 157; Nẏessabẏaẏ bratha thwego raką ..... anẏ radą S. 159.

Temata żeńskie pierw. na -ja: raczẏ bẏcz oradovnẏcza (*sic*) S. 158; kloczą *(culmo cooperiuntur)* Sz. 45.

Temat żeński pierw. na -i: kassnẏą S. 159.

Locativus. Temata męskie pierw. na -a. *Z końcówką* -ě: pothem sziwocze Sz. 42.

Z końcówką -u: w przẏbẏthku S. 158.

Temat nijaki pierw. na -ja: w gich sierczu Sz. 47.

Tematy żeńskie pierw. na -a: na drodze Sz. 47; w roboeze Sz. 42; na postawye Sz. 47.

Temat żeński pierw. na -ja: na roly Sz. 47.

Temat żeński pierw. na -i: po prossnoszczy.

Pluralis. Nominativus. Tematy męskie pierw. na -a. *Z końcówką właściwą* -i: Angeli S. 160; angely S. 160; Archangely y angely S. 160; potesthaczy S. 160.

Z końcówką pierw. -u *tematów* -owie: wy bȳelaszy, pannoszȳe S. 156; szączkovȳe S. 156.

Z końcówką analogiczną -y: naszynnyky Sz. P. 45; ceszky (*Andromeda vestis facta ex pellibus*) Sz. P. 44; wȳdly Sz. P. 45; czepy (*tribula*) Sz. P. 46.

Tematy męskie pierw. na -ja: Trzȳey krolevȳe S. 157, *z końcówką analog.* -ewie. *Podobnież analogiczną jest końcówka* -e: Dryenye (*fulica avis*) Sz. P. 45; kmyeczye Sz 47.

Tematy nijakie pierw. na -a: noszȳdla Sz. P. 45; prawydla Sz. P. 45; dząsla Sz. P. 46.

Temat żeński pierw. na -a: geszyny Sz. P. 45; *na* -ja: szacze (sadze? *fuligo*) Sz. P. 45.

Temat nijaki pierw. na -ent: blyznȳętha Sz. P. 45.

Genetivus. Tem. pierw. na -a, *masc.*: dawcza darow Sz. 41; *femin.*: wyernich slug; *na* -ja *neutra*: szwyeczą sercz. Sz. 41.

Dativus. Tem. męski pierw. na -a. *Z końcówką tematów żeńskich* -am: pasztvcham obȳavȳl S. 157.

Accusativus. Temata męskie pierw. na -a: plugy opravyaya Sz. 47; darȳ mv offȳerovaly S. 157; potraczy klyny Sz. 47; czy sathanthany (*sic*) othpadzȳlȳ S. 160.

Temata żeńskie pierw. na -a: oczoszacz ryby Sz. P. 45; *pierw. na* -i: wszȳawȳlȳ ȳey thaȳemnoszęzȳ S. 160; napeluy wnathrnoscy Sz. 42.

Instrumentalis. Temata męskie pierw. na -a *z końcówką* -y: rzeczniki (*et actoribus*) Sz. 45; spany Sz. 47.

Locativus. Temat żeński pierw. na -i: w rzeczach S. 159.

II. Deklinacyja rzeczownikowa przymiotników i imiesłowów.

Singularis. Nominativus. Temata nijakie, a) pierw. na -a: dobro Sz. P. 45; *b) pierw. na* -ja: wyelyc Sz. 47.

Accusativus. Temata nijakie. a) pierw. na -a: by czczȳl sswȳatho S. 159; *jako przysłówki*: robyą sylno Sz. 47; ledwo vynydą Sz. 47; Cząstokrocz Sz. 47 (często, *pierw.* -i *temat* kroć); ryehlo Sz. 47; nadaremno S. 158; barscho S. 160; szlothko S. 160; *b) pierw. na* -ja; pamȳathaȳ tho thobȳe vȳelye S. 159.

Comparativy: gorze Sz. 47; radnȳeȳ S. 159.

Locativus. Temata pierw. na -a nijakie w znaczeniu przysłówków: prawye Sz. 47; chitrze Sz. 47; dobrze Sz. 47; zlye Sz. 47; obludnye Sz. 47; umyszlinye Sz. 47; nẏne S. 156.

Imiesłowy. Particip. praes. act. accusativus singul.: chcącz Sz. 47.

Particip. praes. pass. accusat, sing. neutr.: rzekomo Sz. 47 *(2 r.)*.

Particip. praet. act. I. nom. sing. masc.: sedw Sz. 47.

III. Deklinacyja zaimków.

1) Zaimki rodzajowe. a) Temata twarde. Singularis. Nominativus: sam S. 151. *Genetivus:* szadney rzeczy S. 159. *Accusativus. Masculina:* zlechmanycz then dzyen wsisthek Sz. 47.

Neutra: na to godzy Sz. 47; chvala za tho zatho to to to to S. 156; za tho to to to S. 157; gdzesz tho szam przebẏva S. 158; Pamẏathaẏ tho S. 159; yako Sz. 47 *(2 r.)*; thako S. 159.

Instrumentalis: pothem sziwocze Sz. 42. *forma analogiczna do locativu.*

Pluralis. Nominativus. Mascul.: czẏ .... othpadzẏlẏ S. 160.

Dativus: bandz wsthkẏem luthoszczẏwa S. 157, *forma analogiczna.*

b) Temata miękkie. Singularis. Nominativus. Mascul.: ẏsz Sz. 47, S. 156, 157; *w znaczeniu spójnika:* xpus nasz S. 157.

Genetivus. Masculina: ẏego narodzene S. 156, 157 *(2 r.)*; ẏego narodzenv 157; w rzeczach ẏego S. 159; szadneẏ rzeczẏ ẏego S. 159; szẏna thvego S. 157; szynaczka thvego S. 158; nyesthathku thwego S. 158; bratha thwego S. 159; blẏssnego thwego S. 159 *(2 r.)*; do przibẏthkv szvoẏego S. 157; Panna naszego S. 156; thworcza nassego S. 158.

Neutra: szvego narodzenẏa S. 157; vdzelaẏ szwego S. 159.

Feminina: promyen swey swẏathloszczy Sz. 41; gosczu nasey dusze Sz. 41.

Dativus. Masculina: mu plug oracz nye chczye Sz. 47; dary mv ffẏerovalẏ S. 157.

Feminina: szwyaczẏlẏ ẏeẏ angely S. 160; wszẏawẏalẏ ẏeẏ S. 160 *(2 r.)*.

Accusativus. Masculina: ẏesth gẏ falẏl S. 157; obẏavẏlczẏ nam ẏvsz szwoy czas S. 157.

Feminina: mẏecz lasska moẏą S. 159; Thczẏ .... mathką thwoyą S. 159; twoya milosz wyerzacim Sz. 42.

Pluralis. Genetivus: thwich wyernich slug Sz. 42; w gich sierczu Sz. 47.

Dativus: day thwẏm milim Sz. 42.

2) Zaimki osobowe i zwrotny. Osoba 1. Pluralis. Genetivus w znaczeniu accusativu: aby nasz tham domẏesczyl S. 157.

Dativus: szesli nam Sz. 41; k'nam Sz. 41; sthala szÿa nam novÿna S. 157; ysz nam narodzÿl pan S. 157; abÿ nam raczÿl daczÿ S. 158.

Instrumentalis: prorsz *(sic)* szannamÿ (za nami) S. 157; prosz szanamy S. 158.

Osoba 2. Singularis. Dativus: thobÿe S. 159; *enklityczne przyczepne* ć = ći: bocz Sz. 47; czocz Sz. 42 (*3 r.*); alÿecz Sz. 47; ći: vsznalczÿ S. 157.

Pluralis. Nominativus: vij S. 156.

Zaimek zwrotny. Dativus: ssobÿe szÿssczesz S. 159.

Accusativus: syę Sz. 47; sye Sz. 47 *(2 r.)*; szÿa S. 156 *(2 r.)*, 157 *(2 r.)*; scha S. 157; schą S. 160; zassya (zaśę) Sz. 47.

3) Zaimek co: thwyerdzy czocz vladnye Sz. 42; sgrzeyh czocz symnye Sz. 42; pochil czocz pysnye Sz. 42.

IV. Deklinacyja złożona.

Singularis. Nominativus. Masculina. Adiectiva. Temata twarde: nazarenszkÿ S. 157; Mesias vÿernÿ S. 157; marthvi Sz. 44; zolthy Sz. 45; nyevymovny Sz. 46.

W znaczeniu vocativu: slothky gosczu Sz. 41; czlovÿecze chrzesczÿanszkÿ S. 157; dusze swyathy Sz. 41.

Temata miękkie: szajączÿ (zajęczy) sczaw Sz. P. 45; chitrzi pacholek Sz. 47.

Participium praet. pass.: wyswolony syn Sz. P. 44.

Superlativus: O nalepszy uczesziczelu Sz. 41.

Pronomen: kasdy czlowyek Sz. 47.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: slothkye ochlodzenye Sz. 41; wolne dobro Sz. P. 45; sgrzeyh czocz symnye, thwyerdzye czocz vladnye, pochil czocz pysnye Sz. 42; bosze narodzene S. 157.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: Pÿrwa kassn S. 158.

W znaczeniu vocativu: panno czÿstha S. 158; mathko mÿloszczÿwą S. 157 (*znak* ą *może tu oznaczać* á *ścieśnione*).

Particip. praet. pass.: Maria wnÿebo wszÿatha S. 160.

Superlativus: o swiathlosczy nablogoslawyensza Sz. 42.

Pronomen: nÿgdÿ thaka ne bÿla S. 157.

Genetivus. Masculina. Adiectiva twarde: krola nebÿejeszkÿego *(sic)* S. 157; krola nÿebÿeszkÿego S. 157 *(2 r.)*; krola angÿelsz(k)ÿego S. 158; mÿlego ducha szvÿethego S. 156; Nÿeczÿn grzechu nÿeczÿssthego S. 159.

Temata miękkie: blÿssnego thwego S. 159 (*2 r.*).

Particip. praet. pass.: do przeysrzanego Sz. 43.

Pronomen: boga gÿnssego S. 158.

Neutra. Adiectiva. Temata twarde: procz malssenssthwa sswyąthego S. 159; szwÿadessthwą phalszÿvego S. 159.

Temata miękkie: hÿmÿenÿą bossego S. 158; hÿmÿenÿa czudzego S. 159.

Femin: sathanszkÿey moczÿ S. 160.

Accusativus. Masculina. Adiectiva z tematową twardą: szesli nam nyebyesky promyen Sz. 41; wprzagaya chory dobythek Sz. 47.

Pronomen: po gyny (klin) Sz. 47.

Neutra. Adiectiva. Temat twardy: nowe pÿenÿe spÿwalÿ S. 160.

Temata miękkie: day nam wyecznye wyessele Sz. 42; na czlovÿecze oblicze S. 157.

Feminina. Adiectiva. Temata twarde: wieczna radoszcz (day nam) Sz. 42; setmiora swyathoscz (day) Sz. 42; Zelazna vycz doma szlozy, A drewnianą na plug wlozy Sz. 47.

Temat miękki: Boszą laską thako ssobÿe szÿssczesz S. 159, (*może to być jednak i instrumentalis*):

Pluralis. Nominativus Masculina: bÿelszczy pannovÿe S. 156; Potesthaczÿ a skromliwÿ S. 160; czynaczy (*factores*) Sz. 42.

Fem. lub. neutr.: myeczykowe (*gladiolus*) Sz. P. 45.

Genetivus: otzcze ubogwich Sz. 41; wyscze sbawyonich Sz. 42; thwich wyernich slug Sz. 42.

Dativus: day thwym milim twoya miloscz wyerzacim Sz. 42; vbogÿm nacznem (*sic* nędznym) radu̇ÿeÿ vdzelaÿ szwego S. 159. *Por. Kazania Paterka:* daÿ ubogÿem 131 v.

Accusativus. Adiectivum. Temat miękki: napelny wnathrnoscy serdecznye Sz. 42.

Z liczebników znajdujemy w tych zabytkach tylko: trzÿey krolevÿe S. 157. *Z innych form przypadkowych nie dających się jeszcze dokładnie objaśnić przytaczam:* hilojdnÿczÿ (*Estuarium*) Sz. P. 45; *prof. Szujski przypuszcza, że znaczy to* chłodnica S. 156; strechz (*pariscolus avis*) Sz. P. 46.

Nadmienić tu jeszcze można, że pierwszy z zabytków wydanych przez prof. Szujskiego, t. j. tłumaczenie pieśni kościelnéj do św. Ducha, odznacza się wielką ilością (w stosunku do całości) tematów przymiotników miękkich i to takich, w których upatrywać możemy ślady zmiękczenia dyjalektycznego jak: serdecznye, symnye, vladnye, pysnye, wyecznye Sz. 42.

DWA PRZYCZYNKI
do starożytnego słownictwa polskiego

podał

Teodor Wierzbowski.

I.

W biblijotece Towarzystwa Naukowego w Toruniu znajduje się rękopism in 4°, papierowy (pergaminowe tylko piérwsza i ostatnia karta; obie wyblakłym pismem pokryte), oprawny w dębowe deszczułki pergaminem obłożone, o 822 stronicach. Rękopism zawiéra kazania *(sermones)* na rozmaite święta. Wszystkie one pisane są po łacinie, w łacińskim jednak tekscie w kilku miejscach spotykają się wyrazy polskie i jeden większy ustęp w tymże języku, co zdaje mi się dowodzić, że autor, który je pisał, kazać musiał do ludu w języku ojczystym, mając przed oczyma rękopism łaciński (pismo zapewne dla tego dosyć duże i grube, żeby je można było czytać z pewnéj odległości), notował tylko te wyrazy polskie, które mu trudniéj spamiętać było, a raczéj, które nie od razu przychodziły mu, że tak powiem, na język, gdy się do kazania, powtarzając je sobie, przygotowywał, lub gdy je pisał z myślą, że w innym języku głosić je będzie.

Rękopism, jak sądzę, pochodzi z XV wieku; cały pisany jest tą samą ręką, jednostajnym pismem, jakie na załączonéj podobiznie widzieć można, przy końcu dopiéro rękopismu staje się nie tak rozwlekłe i bardziéj niedbałe. Papier rękopismu jest rozmaity; znaki bowiem wodne są niejednakowe, ale nie zawsze rozróżnić się dają, gdyż nie pozwala na to ścisłe pismo i bardzo wąskie marginesy i ponieważ przypadają w miejscach, w których karty są złożone; najczęściéj spotyka się znak wodny, przedstawiający głowę wołu czy jelenia z długą między rogami laską, zakończoną małym krzyżem rycerskim; inny

znak wodny przedstawia tarczę a na niéj klucz na krzyż z mieczem (na sposób rzymskiéj dziesiątki złożone) z prostopadle między niemi położoną strzałą czy berłem.

Z pojedynczych wyrazów polskich znajdują się w rękopiśmie następujące:

Na str. 155 na dolnym marginesie pod łacińskim tekstem: sromotha, pthwarz, mirszaczka; na str. 317 uczisnyeye (*angustatio*); na str. 318 zaloscz (*tristitia*); na str. 331 przemosznosczy (*potentia*); na str. 361 uczyecha (*consolatio*), w radosczy (*in solatione*).

Te ostatnie pięć wyrazów znajdują się w samym tekscie zaraz po łacińskich wyrazach, podanych w nawiasie. Na stronicy zaś 257 w łacińskim tekscie również spotykamy następujący ustęp po polsku bez łacińskiego tłómaczenia:

Otho / usta Jusz zamknyona / czso wczora o pyenyodze / sya targowala Jusz / na marach milczancz / leszi czso nabivayacz / gymyena przestapowal / zakon bozi k nyemu / braczstwo sbiraya a prz / yacele sya o gymyenye / targaya a dzathky za / losno placza poky na / oczcza w domu patrzą / zona splatayącz rancze / gorzka crziczi poky / swoni zwonyacz slischi. -/

W tym ustępie są ślady rymów; napisany w rękopiśmie jednym ciągiem, w zmodernizowanéj formie, z podziałem na wiersze tak się może przedstawiać:

Oto usta już zamkniona,
Co wczora o pieniądze się targowała;
Już na marach milcząc leży,
Co, nabywając mienia,
Przestępował zakon boży.
K niemu bractwo zbierają,
A przyjaciele się o mienie targają,
A dziatki żałośno płaczą,
Póki na ojca w domu patrzą.
Zona, splatając ręce, gorzko krzyczy
Póki dzwony dzwoniąc słyszy.

II.

Rozpatrując katalog rękopismów nadwornéj biblijoteki w Wiedniu, zaintrygowany zostałem tytułem jednego z nich: „*Rapturale cuiusdam medici polonici*", tém bardziéj, że obok stała notatka, że pochodzi z XVI wieku; wziąłem się więc do bliższego zbadania jego treści, na co, jak widać z poniższego, zupełnie zasługiwał. Jest to mały papierowy rękopism podłużnego kształtu, jak obecne nasze „notesy", składający się z 249 kart, oprawny w ciemną brunatną skórę ze złotemi wyciskami (ramki naokoło okładki a w środku męzka głowa w hełmie na sposób grecki na czoło odsuniętym, nad nią napis „*Rapturale*", pod nią zaś „1536"); na białéj kartce w czasach późniejszych przylepionéj na grzbiecie jest napis: „*collectio variorum secretorum medicorum*"; rękopism oznaczony jest obecnie liczbą 11255 (między manuskryptami łacińskiemi), poprzednio zaś nosił sygnaturę: „*Codex manuscriptus medicus N. CCXXXII, olim S. N.*" (*sine numero*).

Ponieważ na stronnicy 4a znajdujemy napis: „*In nomine domini incipit rapturale 1529*“, na str. 33b obok recepty datę: „1529, 29 Aprilis“, na str. 65a znowu datę: „anno domini 1529“, na str. 227a datę: „1531“, przy samym zaś końcu rękopismu na str. 242b następującą notatkę: „Anno domini 1535, dum Moscovita Litfanie suo cum exercitu erat, bellumque cessit cum Sigismundo rege Polonie gracia Dei duce Russie, Prussie etc., sub eodem anno ego disciplinam perfeci. Laus sit regi, qui est benedictus in seculą, huic gratias agimus sempiternas“, a na zewnętrznéj okładce wyciśnięty rok 1536, to wnioskować na pewno możemy, że autor w latach 1529—1535 swoje studyja odbywał, że zaczął pisać ten raptularz na początku 1529 a skończył go w 1535 roku i w następnym kazał go oprawić, by mu służył przy lekarskiéj praktyce.

Jak każdy tego rodzaju rękopism, zawiéra i raptularz naszego medyka, oprócz recept, rozmaite notatki i curiosa, jako to na str. 205a: „Proverbium domini doctoris Michaelis, quem (sic) solebat semper dicere in fabulis: Infinitivi sunt modi querendi pecunias (sic) diligo rusticum, quem mihi bis duo portant quintum“; na str. 205b: „Aeger an morietur, sive non? De verbena in pasionari(?) habetur, quod si medicus visitando infirmum ipsam in manu portaferit, nesciente aegroto, et dicet aegroto: Qualiter etc.; si aeger dicet; „bene“ sanabitur, si dicet „male“ morietur; lub na str. 235 i następnych wykaz ziół i chorób w językach łacińskim i polskim, a w części nawet i w niemieckim. Resztę rękopismu zajmują recepty na rozmaite choroby; obok nich przytaczane są niekiedy nazwiska lekarzy, przez których zostały skomponowane, jako to: wzmiankują się na str. 11a Martinus doctor, canonicus Vilnensis; str. 20b i 23a doctor Valentinus; str. 22a Morsselus imperatoris doctor; 33b doctor Solffa; 60a, 61a, 98b, jakiś Nicolaus; 65a doctor Solvanus; 84a medicamentum missum regi Francorum a magistris Parisiensibus; 205a doctor Michael; 214b Petrus Cirurgicus; str. 227a Samuel Jacobi de Prossyenycza. Przytaczane bywają niekiedy i nazwiska osób znakomitszych, dla których lekarstwa przeznaczone były; przytaczam je wszystkie, gdyż nie są bez pewnego historycznego interesu:

Stronnica 2a Unguentum ad cogitum (sic! chyba lapsus calami zamiast digitum) expertissimum pro domino Laski, (zapewne dla sławnego Hieronima Łaskiego, wojewody Sieradzkiego w 1524—1542).

Str. 9b Tragia (?) regis piae memoriae Vladislai (króla Węgierskiego, który zginął pod Mochaczem w 1526 r.), confortans omnia mambra (sic!).

Str. 14a Confeccio confortativa contra cordiacam passionem magnifici palatini Cracoviensis (Jędrzeja z Tęczyna 1526—1533).

Str. 22a Morsseli imperatoris doctoris mychwuthe (?) pro domino Bonar (Seweryn, kasztelan Biecki, żupnik i wielkorządzca krakowski, zmarły w r. 1540).

Str. 23a Pulvis odoriferus pro magnifico domino Pacz (bezwątpienia Jan Pac, podczaszy litewski w r. 1524, przez Niesieckiego w wyd. II, tom VII na str. 219 wspomniany).

Str. 23a Aqua pro facie pro eodem.

Str. 29a Solutio pro matre reverendissimi domini episcopi Vilnensis (Anny Monwidówny, matki Wojciecha Radziwiłła, biskupa Wileńskiego 1505—1519).

Str. 32a Emplastrum pro magnifico domino palatino Vilnensi Gastoldo ad pedogram (Wojciech Gastold, wojewoda Wileński 1522—1539, pierwszy mąż Barbary Radziwiłłówny).

Str. 33b pro domino Wolphgango aurifabre pro colera purganda haustus solutivus et digestivus).

Str. 41b Pulvis odoriferus regis Sigismundi.

Str. 65a Fomentatio pro magnifica domina Trocensi, capitanea Grodensi (nieznana z nazwiska Niesieckiemu żona Piotra Stanisława Kiszki, kasztelana Trockiego 1528—1533). Syropus digestivus contra melancoliam pro reverendissimo domino episcopo Samocensi (dla biskupa Zmudzkiego Mikołaja Wizgajły lub Jerzego Talata.

Str. 66a Pillulae pro domino plebano Salot.

Str. 160b Unguentum pro reverendissimo episcopo Vilnensi (Jana z książąt Litewskich lub Pawła Algimunta).

Str. 223a Unguentum pro Regia Majestate.

Str. 224b Unguentum pro Rege.

Z tych danych widać, że spisywacz raptularza u piórwszych lekarzy się uczył lub był z nimi w stosunkach, skoro dostawał recepty na lekarstwa znakomitym osobom ordynowane.

Nazwy roślin i chorób w języku polskim znajdują się w końcu raptularza, jak wspomniałem wyżéj; prócz nich w kilku miejscach rękopismu zdarzają się również wyrazy polskie; wypisuję najprzód te ostatnie, podając zarazem przy nich jak i przy tamtych łacińskie, (a jeżeli gdzie jest i niemieckie) ich znaczenie dla lepszego zrozumienia rzeczy, pisownię wszystkich zachowując przytem niezmienioną.

Str. 9b linimentum alias m y o d e k;

„ 18a recepta n a p y e g y;

„ 26a emplastrum ad lesuram alias n a s b i c z y e;

„ 37a ad lentigines et maculas faciei alias n a p y e g y;

„ 135b musturda alias g o r c z y c a;

„ 155a emplastrum super tonsum sive rasum capud (sic) alias n a c z e m y ą;

„ 161a unguentum ad vulnus, quod non bene sanatum allas n a v y s z n ą;

„ 205a acorus m y e c z y k;

„ 208b contra s u c h o t i puerorum;

„ 246a unguentum g d y s y a o g y e n p r z y b y n y e;

„ 247a aqua ad morbum alias n a d m y e n i c z a;

„ „ unguentum bonum n a b l i s n i.

Str. 235a Sequuntur vocabula herbarum per alphabetum: absinthum, pyolun, wermuth; abrotamen, boze dzewko, stabwurcz; altea, wyszoky szlasz, ibisch; acorus, myeczyk; accetuossa, szczaw, saurampff; agrimonia, zrepyk, odermenig.

Str. 235b alenum, czosznek, knoblauch; alcancenge, szwondy, judenkiessen; ameos, tanacetum, wrothycz, farnkraut; anetuum, copr, tille; apium, opych, epich; artemisia, bylycza et est mater omnium herbarum; aristologia longa, kokornak, langholwurcz.

Str. 236a Aristologia rotunda, sondnyk, rundholwurcz; azarum, kopythnyk, hasselwurcz; atriplex, loboda; aaron, jarus, ku rove yayko; auricula muris, myssye ussy, meusorlein; arnoglossa, bapka; amborsina, salvia polna; assodillus, szłothoglow.

Str. 236b Agnus castus, baranek czysthy, schaffmuel; borago, borak, borago; buglossa, wolowy yazyk, ochsenczung; betonica, bugnycza, betonica; branca vesina, barszcz, berenklaw; betta, czwjkla, bera; brussa pastorum, kokoszka, hirtenpfiff.

Str. 237a Basilicon, basylyca, basilica; bryonia, przesthap; bedegar, kostropesth, hagdorn; cicorea, poddrosnyk, wegwarth; calamentum, byala lebyothka; centaurea, centarya, tausentgulden; cantamus, crokosz, wildsaffran; cinoglossa, pszy ąsyk, hundszung.

Str. 237b camonilla, romien, camillen; camepiteos, osanka mala, gelenger; capillus veneris, mathky bozey wloszky, maicraut; cepa, cybula, czwibel; coriandrum, braxia, coriander, coriander; cusenta, powoy vel ganya przedza, seid; celidonia, szlothnyk, schelwurcz; catapucia, thylecz.

Str. 238a cucumer, ogorek; cucurbita, banyą, kurbs; calamus, tatarszkye szyele, calmus; canapus, konopka; dauca, polna marchephyw, wildmoren; dictamus, trzemdala, dipran; dominus, pan, her; dens, sąp. czan.

Str. 238b esula, solubca, wolfsmilch; endiva, szuÿnÿ malecz, endivie; eupatorium, dzyewączesnyk sadzyecz, wildersalbei; enulla campana, oman, alantwurcz; epatica, wathrobye szyele, leberkraut; eleborus albus, -niger, czemyerzycza, nieswurcz; ebulus, chepth, atich.

Str. 239a edera terestris, bluscz svyny, gundel; edera arborea, dzrzvny bluscz; fumus tere, polna rutha, erdrauch; feniculus, wloszky copr, fenchol; fragaria, posanky, erdberen; faxius, yessyn; grana solis, wrople prosso, hyrsse.

Str. 239b galetricum, kuroszy lep, scharlach; gariofoli, goszdyky, neglen: gemiana, goryczka, enzian; gramen, wlossy; gramina, thrawa, gras; hermodactulus, paluchy, zeitlos; jusquianus, byelon, bilsen; isopus, izop, isop.

Str. 240a jereos vel yeris, myeczyk vel cossorząсz modry; juniperus, yaloneycz; jumquus, mykolayek; ipericonis, szwonyec, sanct Johan blumen; lylium, lelyą, lilia; lilium conva-

lyium, lanysz meyblumen; lupulus, chmyel, hopff; lapacium acutum, kobyly sczaph, latich; lactuca, wlocząga, lactuca; levisticus, lupyeszczek.

Str. 240b lavendula, czyszczecż; laureola, vylcze lyko, druswurcz; melissa, pszczelnyk et vocant ozynym, mutterkraut; mylefolium, crawawnyk, garbe; malwa, szlasz, papelen; melilotum, noszdzrek, steinklee; metrıcaría, marona; marubium, szanytha, andorn; mara celsii, yessyny; madragora, pokrzyk, alraun.

Str. 241a mercurialis, szczerzycza, bingelkraut; milefolium, thysacz lysthow, garbe; nastrucium, rzessucha, kresse; nasturcium aquaticum, wodna rzesucha, wasserkresse; nigella, kabal vel zayaczy mak, nadenn; nenufar, grzybye, nenufarn; organum, lebyathka, tosten; priretrium, pirethr; pionia, pywonya; petruselium, pyothruska.

Str. 241b polipodium, paprothka; paritaria, nocz y dzyn; partulaca, kurza noga, borgel; polegium, poley, polei; porum, por, lauch; panthafolium, pacz lysthow, funfinger; pipinella, pyacz lysthow, bibinelle; papaver, mak, magsam; populus, thopola, peplenn; pastivaka, pasternak; rossa, rossa, rossa; raffhanus, szarthlyeph, retich; radix, chrzan; rutha, rutha, rauch; rapa, rzepa, ruben; ribis, szwathego yana syele; rubea tinctarum, marzana; solaterum, psynky; sumach, spynach; serpentaria, vasownyk; satiriones, kossyelky yelythko; byslo stendelkraut.

Str. 242a strades citruum, corzenky solthe; salvia, saluia, salbei; semperviva, ragewnyk; sambucus, besz, hollunder; salix, vyszba, weide; saxifragia, kamyenne szyele, stenbrech; scolopendina, yelenye (sic) yąszyk, hirschzung; scabyosa, polna dryakyw, scabios; serpilium, maczerza duszka, quendel; tapsus barbatus, dzyewana; tromentilla, przeny pamper; titinula, romanowe syele.

Str. 242b viola, fyolky, feiel; virga pastorum, szzetha, hirtenpfiff; urtica, pokrywa, nesselen; valeriana, kossyelek; unugulla, cobelina podbyl, bruchlatich; venicularum, roschothnyk.

Tutaj znajduje się przytoczona wyżéj historyczna notatka: „Anno domini 1535 dum Moscovita Litfanie cum suo exercitu erat etc.“, a potem zaś na str. 243a po łacinie i po polsku tylko „sequuntur vocabula herbarum vulgari exposita“: abortana, melaria, gnyewas; apium, opych; apium sylvestre, gyr; apium rusticum, opich; aristolegia, kocornak; altea ortensis, vloska rosa; althea agrestis, polny slyas; atriplex, loboda; allelugia, panis cuculi, zayaci mak; nardus, kopytnik; affodilus, marciscus, szlotoglow; ambrosia salvia, agrest; krwawnyk; aneta..a kaczynyec.

Str. 243b pilosella, nyedoszpyalek; auricula leporis, koszmata bapka; auricula gliris, szypyk; agraria, czysczycza; al-

[1]) Na str. 241b wykaz pisany w dwie kolumny.

tifraga, szmlyod; anabula, pszy mlyecz; anatropya, navrot; andorna, bzsducha; alpang, trzasyeczina; amantilla, pszy rumyen; valeriana, koszlek; armica, lusk; arcolilla tutigena, zabyk; aridana, zagorzalik; azonka primica, barvynek.

Str. 244a arifa, alga, rzyszko; armofrodita, myeszyacznik; artetica, barba sancti pauli [1]; balsamita, kobylya myatka; baldomonia, olyesznik; bardana, podbyal; bedagar, spyk; bufagium, maslyes; bulargo, nyevyeseczy szwar; buxana, zimozyelen; brumella, glovyenki; bursa pastoris, igyelnik; barvana, spisvrot.

Str. 244b De variis morborum generibus: formen, czarvona nyemocz; hinanche, czopek w gardlye; hemipleria, gdy yedna cząscz zarazona; apoplexia, gdy czlovyek zarazon povyetrzym; arpetica, zakrzywienie rąk; chiragia, lamanye w rąkach; mintagra, lupyaczy trąt; purumonia, zapalenye plucz; (li)thotomes, ktori kamin rzeze; catarus, nyezyt; nefrites, bolenye w nyrkach; veternus, spyącza nyemocz; paritis, wrzot przy uchu; porrigo, glowny strup; pruritus, swyerp.

Str. 245a fannaticus, na poly szalony; spasmus, kurcz; tenasmus, zapyeklosca; spatieus, skazenye wnatrzu; astma, czyasznoscz w gardlye; pleuritis, boczna nyemocz; verruka, brodawka; tabes, szuchoti; extaticus, rosztargniony; scrophula, sawyny wrzot; liposichia, omdlyvoscz; pr...a carbo, cryspel; amphrax, pyekyelny ogyen; gangrena, martwe czyalo; hernia, przepukloscz, abscedo, smret z ust; singultus, rzyganye; epidimia, povyetrze; hidroplukia, zakasenye szalonego psa; vermina, morenye oth glysth; hemoptisis, ktori plu........ (kawałek téj karty wydarty).

---

[1]) Musiano to ziele nazywać widać po polsku: „broda świętego Pawła“.

MODLITEWNIK SIOSTRY KONSTANCYI

z r. 1527,

z rękopisu biblijoteki Jagiellońskiéj

wydał

Dr. Wł. Wisłocki.

Zabytek staropolski z r. 1527, pięknym i wyrobionym pisany językiem, choć w brzmieniach i formach licznymi zasiany czechizmami, który obecnie jako „Modlitewnik siostry Konstancyi“ wychodzi na światło dzienne, znajduje się w zbiorze rękopisów biblijoteki Jagiellońskiéj pod nrem 3268, dawniéj pod znakiem DD XV 39. Jestto całkiem małego formatu kodex, prawie w 16ce, liczy w dzisiejszym stanie swoim kart 311, ponumerowanych za czasów J. S. Bandtkiego około r. 1830, który téż w tym czasie dał go oprawić i na okładce jego własnoręcznie zanotował: „Stary oczyecz napysał, 1527“.

Rękopis dostał się biblijotece Jagiellońskiéj prawdopodobnie od ks. Hieronima Juszyńskiego, autora „Dykcyjonarza poetów polskich“, po którym biblijoteka jeszcze kilka innych kodexów posiada. Przemawia za tém okoliczność, że w dawniejszych katalogach biblijotecznych, przed Bandtkiem, niema o nim nigdzie żadnéj wzmianki, i że na marginesach niektórych jego kart znajdujemy dopiski, położone ręką Juszyńskiego, jak na k. 48 „to samo mam w ułomku z Wietora drukami“, lub k. 224 „do zakonnic“, i t. p. Gdzieby go zaś nabyć mógł Juszyński, nie jest wiadomo.

Pisany jest prawie cały, gdyż od k. 1—158 i 174—289, jedną i tą samą ręką, dosyć dużą i czytelną gotyką, a tym samym charakterem dopisane są także wszędzie rubro tytuły i tytuliki, jako téż większe początkowe litery. Koniec tylko kodexu, czyli k. 290—310, dopisała inna ręka w tym samym czasie lub

nieco późniéj, filigrany bowiem są w całym rękopisie jednakowe, mniéj więcéj z czasu około r. 1527, i dodała rubro przy końcu: „1527. Starÿ oczÿecz napÿsal". Karty zaś 158 v. — 173 i 310 v. — 311, pierwotnie także próżne, zapisane zostały modlitwami różnéj treści dopiéro pod koniec w. XVIgo i w XVIItym w., dlaczego je téż jako nienależące do integralnéj całości rękopisu z r. 1527, w wydaniu niniejszém pominięto.

Uszkodzony zresztą na początku od wilgoci w znacznéj bardzo części, prawie do k. 49, otrzymał kodex tytuł: „Modlitewnik siostry Konstancyi" dopiero w ostatnich latach przy katalogowaniu rękopisów biblijotecznych, a to dla treści swojéj. Oprócz bowiem „Męki Chrystusa Pana", zebranéj krótko z czterech ewangelistów, znajdującéj się zaraz na początku rękopisu w stanie uszkodzonym, zawiera on same tylko krótsze i dłuższe rozmyślania i modlitwy, ułożone dla kobiet, a w szczególności dla zakonnic, co już Juszyńskiemu w oko wpadło było, mianowicie zaś dla jakiéjś siostry Konstancyi, która w dwóch miejscach kodexu po imieniu wyraźnie jest nazwana. Na k. 132 modli się ona: „O Ihesu, szÿnu dzewÿcze pannÿ Marÿeÿ, racz wlacz w szercze moÿe, szluzebnÿczkÿ twoÿeÿ, Konstanczÿeÿ, laszka thwoÿe". Podobnie na k. 268 w modlitwie „gydącz spacz", dziękuje bogu, że ją „nyedostoÿną szluzebnÿczą, Constanczÿą", raczył tego dnia strzéc od wszystkiego złego.

Kto była siostra Konstancyja i w którym przebywała klasztorze, nie daje się już obecnie z naszego rękopisu, pozbawionego początku i pierwotnego tytułu, wyśledzić. To tylko pewna, że „Modlitewnik", jak go posiadamy, nie jest pracą oryginalną polskiego autora, lecz odpisem z kodexu starszego. Przemawia za tém, jak zwykle w takich razach, całkiem wyraźnie okoliczność, że pozostawiono w nim tu i owdzie, n. p. na k. 126 v. i 156 v., miejsca próżne na wyrazy, których kopista w oryginale odczytać nie mógł, że glosy niektóre, położone w oryginale nad wyrazami, dostały się w naszym rękopisie w ciąg textu, że tu i owdzie w nim dla opuszczenia w odpisywaniu przez pomyłkę jednego lub więcéj wyrazów, całe miejsca pozbawione sensu nie są zrozumiałe, i że kopista tu i owdzie po jednemu lub więcéj wyrazów napisał przez nieuwagę dwukrotnie, a spostrzegszy się późniéj, przekréślił je potém własnoręcznie.

Oryginał natomiast, z którego poszedł nasz odpis z r. 1527, nie mógł prędzéj powstać, jak przy końcu w. XVgo lub na samym początku w. XVIgo. Autor bowiem, a raczéj kompilator „Modlitewnika", złożonego, jak się już nadmieniło, z samych tylko prawie modlitw i rozmyślań, w szczególności zaś wcale zgrabnie wykrojonego z „Objaśnień" czyli „Rewelacyj" św. Brygidy i św. Matyldy, z dzieła „Malogranatum" Galusa, opata

królodworskich Cystersów w Czechach z końca w. XIVgo, i z innych dzieł, cytuje w jedném miejscu pisarza, który dopiéro r. 1491 zeszedł z tego świata. „O thŷm pŷsse na Magnificat — czytamy na k. 250 v. kodexu — Jacobus de Valencia, bŷszkup Krŷstopolitanus“, czyli Jacobus Perez, wcale płodny swego czasu pisarz z zakonu św. Augustyna, który właśnie w latach 1468—1491 bŷł biskupem tytularnym w Neapolis albo Christopolis w Tracyi.

Czy zaś oryginał ów z końca w. XVgo lub początku w. XVIgo, z którego powstał nasz „Modlitewnik“, był polski, czyli raczéj łaciński lub czeski, i z tych dopiero na polski język przełożony został, pytanie to niemałéj dla naszego kodexu wagi. Wiele zdaje się za tém przemawiać, że oryginał nie był ani polski ani łaciński, lecz czeski. Najprawdopodobniéj jednak r. 1527 lub trochę przedtém ułożony został z tłómaczenia starszego do użytku polskiéj zakonnicy przez kopistę mnicha, który wprawdzie mówił po polsku, ale mocno z czeska zatrącał. W ten téż tylko sposób, choć „Modlitewnik“ z małym wyjątkiem pisany jest piękną, płynną i wyrobioną już polszczyzną, dają się w nim wytłómaczyć wcale liczne czechizmy. Są one różnego kroju:

Pisarz dosyć często wyraża *ó* ówczesnym zwyczajem z czeska przez *uo*: buog = bóg 6; szynuow = synów 32; szuoste = szóste 38 v.; grobuow = grobów 44; funtuow = funtów 46 v.; puol = pół 60; i t. p.

Z czeska używa także:

d zamiast *dź*: ŷedna z dŷwek = dziwek 26 v.; gdŷe = gdzie 27; do dŷszeŷszego dnŷa = dzisiejszego 32; nŷewdecznoszczŷ = niewdzięczności 55; wzdŷeczna = wdzięczna 69 v.; ku duram = dziuram 108 v.; ledwŷe = lędźwie 125 a.; spowŷed = spowiedź 156; nadŷeŷa = nadzieja 187; widŷ = widzi 194 v.; gdŷez = gdzież 195; od czeladŷ = czeladzi 206 v.; gde = gdzie 210 v.; sz dŷwnego = dziwnego 255 v.; nŷgdŷe = nigdzie 288 v.

h zam. *g:* bohu = bogu 255; lub chrzŷpczŷe = grzbiecie 125 a.; chrzechŷ = grzechy 190 v.

r zam. *rz:* mŷstruow = mistrzów 23; od wŷrchu, do wŷrchu, z wŷrchu = wirzchu 44, 109 v., 115 i t. d.; zrala = zrzała, patrzyła 152; szkrŷdlo = skrzydło 176 v.

t zam. *ć*: mathŷcza, w matŷczŷ = macica, w macicy 10 v.; przŷtŷszneli = przycisnęli 39 v.; pyenthdzŷesząth = pięćdziesiąt 65 v.; thessa bolescz = cięższa 69; szestnaszczŷe = sześćnaście 92 v.; w uczthŷwoszczŷ = uczciwości 98; mathŷczo = macico 120 v.; ku cztŷ = czci 122 v.; thŷezeŷ = ciężéj 144; lest = leść, podstęp 157; pŷett =

pięć 175; z maticze, mathẏczẏ = macice, macicy 208 v.; thẏche mowenẏe = ciche 288; lub z czeszka po polsku: wzẏwathz = wzywać 90; mowẏtz = mówić 123 v.; czestz = cześć 175; stworzẏtz = stworzyć 272 v.

u zamiast *ę*: pobẏeru = pobierę 7; w cząstku = cząstkę 69; hanbu dzalaẏą = hańbę 83 v.; skruchu mẏal = skruchę 92; proszẏl o laszku = łaskę 92; nẏektorą cząstku = cząstkę 174; strussawa = strzęsawa, roztrząsa 196 v.; przẏstupuẏmẏ = przystępujmy 260 v.; ya naẏdu = najdę 286 v.

Z czeska pisze także często:

(i)e zamiast *(i)a*, starosł. ѧ: przesledowanẏa = prześladowania 62 v.; naszleduẏe = naśladuje 70 v.; poszwẏeta = poświata, światło 103; szwẏeta = świata 153 v., 155, 184, 232 v.

i(e) zam. *i(o)*, które wprawdzie poszło z *(i)e* rodzimego, starosł. є, ale r. 1527 lub na kilka lat przedtém było już chyba czechizmem: rzeczeno = rzeczono 32; bẏl wẏedzenẏ = wiedziony 40; wẏlozeno = wyłożono 43; vmorzenego = umorzonego 61 v.;do namẏethu = namiotu 82 v.; poszobẏenẏ = posobiony, przybrany 83; pogrązeną = pogrążoną 116; rozmnozena = rozmnożona 117 v.; pochwaleną = pochwaloną 145 v.; osządzeno = osądzono 147; stworzeneẏ rzeczẏ = stworzonéj 150 v.; possobẏenẏe szẏnẏ = posobione 273; i t. p.

Zapomina się przytém po wielekroć i zamiast z polska, kończy wyrazy po czesku. Używa więc często i w zakończeniach:

(i)e zam. *(i)a*: naslachethnẏeysza dusse = dusza 52 v.; zyemẏe drzala = ziemia 58 v.; dusse proszẏ 77 v.; ẏedna dusse 80 v.; dusse mẏla 83; zwlaszcze = zwłaszcza 114; twoẏa zẏemẏe 192.

í zam. *i(e)*: bluznẏenẏ = bluźnienie 29; laknẏenẏ = łaknienie 51 v.; zdrowẏ moẏe = zdrowie 59; kamẏonowanẏ = kamienowanie 64; pobudzenẏ = pobudzenie 81; stworzenẏ rozumne = stworzenie 88; przẏẏeczẏ dostoẏne = przyjęcie 114 i 244 v.; duffanẏ moẏe = dufanie 154; slodke szdrowẏ 190 v.; na tho zgotowanẏ = zgotowanie 220; wnẏebowzẏeczẏ = wniebowzięcie 255.

ích zam. *(i)ech*, *och* lub *ach*: o thwoẏch nẏedostatzczẏch = niedostatcech, niedostatkach 49; w gẏch czẏelẏch = ciałach 65; w tych szlowẏch = słowach 70 v.; po tych sczeblẏch = szczeblach 75 v.

Podobnież pisze z czeska:

si czyli *jsi* zam. *jeś* = jesteś: w oneẏ wdzẏecznoszczẏ, ktoreẏ szẏ ẏemu dzakowal 139.

jsą czyli *jsu* zam. *są*: nẏe ẏszą 74 v., 192, 216.

Po czesku brzmią także formy: k tomu = k temu 215; muszÿl = musiał 35 v., 72 v.; mussÿla = musiała 144.

Żywcem wreszcie są z czeskiego wzięte: zamÿetaÿą = zarzucają 28, czesk. zametati; czÿalo otharchale = otargane 82, z czesk. otrhati; z nÿewÿmlowną mÿloszczÿą = niewymowną 126 a. v.; nÿerozdÿlne spoÿenÿe = nierozdzielne 136 v., czesk. nerozdílné; szglaznala w nÿeprawoszczÿach moÿch dussa moÿa = okryła się wrzodami, stała się trędowatą 156 v., por. w czesk. hlíza, hlieza i zhlíznatěti; pokarm nÿedaktorÿ = lada który 208 v., czesk. nedakterý; sprzedpÿekla = z przedpiekła, z czyśca 248, czesk. předpeklí; na wÿszelÿczÿ = na szubienicy 276 v., czesk., wiselice.

Charakterystycznêm wielce w naszym zabytku jest dalêj, że tu do innego w nim pojawu przystąpimy, drugorzędne miękczenie już miękkich spółgłosek językowo-podniebiennych i zębowych, jako têż miękczenie innych. Kopista miękczy:

cz, sz, szcz, ż: czÿartem = cziartem, czartem 190 v.; czÿąstkÿ = cziąstki, cząstki 68 v.; czÿemu = cziemu, czemu 6 v., 27; ÿnaczÿe = inaczie, inaczêj 7; czlowÿeczÿe = człowieczie, człowiecze 155; baczÿe = baczię, baczę 52; czÿasczeÿ = czięściêj, częściêj, 218; okrzczÿono = okrzcziono, ochrzczono 123 v.; czÿuczÿa = cziucia, czucia, vigiliae 73; yednaczÿu = jednacziu, jednaczu 234; — odszÿedl = odsziedł, odszedł 22; naszÿe = naszie, nasze 37, 175, 176; zawszÿe = zawszie, zawsze 64; ku skruszÿenÿu = ku skuszieniu, skruszeniu 84 v.; szÿemrzączÿ = sziemrzący, szemrzący 97; szÿemranÿa = sziemrania 282 v.; proszÿe = proszię, proszę 62; szÿosta = sziósta, szósta 43; okraszÿon = okraszion, okraszon 127; — plaszczÿa = płaszczia, płaszcza 39; spuszczÿam = spuszcziam, spuszczam 136; dopuszczÿal = dopuszcział, dopuszczał 146; zwlaszczÿa = zwłaszczia, zwłaszcza 265; mÿesczÿanow = mieszczianów, mieszczanów 200; ÿeszczÿe = jeszczie, jeszcze 6, 14 v., 29, 30; szczÿeble = szczieble, szczeble 75; puszczÿe = puszczię, puszczę 26 v.; sczÿesznÿ = szczięsny, szczęsny 87 v.; odpuszczÿonych = odpuszczionych, odpuszczonych 95; — zÿądzÿ = żiądzy, żądzy 94; bozÿą = bożią, bożą 214, 253, 256; yzÿe = iżie, iże, iż 5 v.; zÿe = żie, że 6; mozÿeczÿe = możiecie, możecie 14 v.; azazÿem = azażiem, azażem 30; takzÿe = takżie, także 41; bozÿe = bożie, boże 42; mozÿe = możie, może 42; bozÿego = boziego, bożego 46; strozÿe = stróżie, stróże 47 v.; zazÿegaÿą = zażiegają, zażegają 82; azÿebÿ = ażieby, ażeby 116; azÿe = ażie, aże, aż 17 v.; bozÿeÿ = bożiêj, bożêj 199; dokazÿe = dokażię, dokażę 57 v., 58, 58 v.

c, s, dz, rz: krzywoprzÿszyeszczÿa = krzywoprzysięscia, krzywoprzysięsca 90 v.; mayączÿa = mającia, mająca 203 v.; chczÿącz = chciąc, chcąc 139; chczÿe = chcie, chce 58 v.; tyszączÿe = tysiącie, tysięce 175; łaszczÿe = łascie, łasce 275 v.; szwÿeczÿenÿa = święcienia, święcenia 251; chczÿe = chcię, chcę 50; chczÿą = chcią, chcą 146 v., 156 v.; na mÿeszczÿu = mieściu, mieseu, miejscu 109 v., 274; — szÿą = sią, są 89 v.; szÿerdecznÿe = sierdecznie, serdecznie 77; — szÿedzÿączÿ = siedziący, siedzący 31; chodzÿącz = chodziąc, chodząc 61; szÿedzÿączego = siedziącego, siedzącego 236; ÿedzÿenÿe = jedzienie, jedzenie 2; o bodzÿe = bodzie, bodze, bogu 195 v., 26 v., 289; — trzÿeba = trzieba, trzeba 16 v.; trzÿeczÿ = trzieci, trzeci 22; grzÿal = grział, grzał 26; dobrzÿeli = dobrzieli, dobrzeli 27 v.; vmrzÿecz = umrzieć, umrzeć 84 v.; na drzÿewÿu = drziewiu, drzewiu 92; brzÿemÿe = brziemię, brzemię 136 v., 137; przÿe = przie, prze 188; przÿetho = przieto, przeto 216; na drzÿewÿe = drziewie, drzewie 276.

Podobnież miękczy:

d: ÿedzÿnÿ = jedziny, jedyny 54, 118 v.; bedzącz = będziąc, będąc 55 v.; stądz = stądź, stąd 64 v.; — *g*: drogÿą krwÿą = drogią, drogą 135 v.; — *n*: zewnÿątrz = zewniątrz, zewnątrz 52; wiecznÿeÿ chwalÿ = wieczniéj, wiecznéj 209; — *p*: pÿamÿątka = piamiątka, pamiątka 106 v., 110; — *r*: rzadzÿ bÿlÿ = rzadzi, radzi 1 v.; na strzozą = strzóżę, stróżę 86; — *t*: tÿemysz szlowy = tiemiż, temi 22, jakby pozostałość starosł. tьmi; tÿego = tiego, tego 207 v.; przed thÿem = tiém, tém 208 v.; s czÿszączem = cisącem, tysiącem 124, 204; — *w*: czyrwÿona = czyrwiona, czerwona 150; sz lathwÿoszczÿą = z łatwiością, łatwością 154; — *z*: wzÿaÿem = wziajem, wzajemnie 52 v., 56 v.; zÿe szmÿerczÿ = zie, ze, z 63 v.; zÿe wszÿczkego szÿercza = zie, ze, z 278.

Miękczenie to ma zresztą „Modlitewnik“ wspólne z „Bibliją królowéj Zofii“, wydaną r. 1871 przez dra A. Małeckiego, która, jak wiadomo, także z czeskiego poszła źródła. Zachodzi wszakże między obydwoma zabytkami znaczna w tym względzie różnica: co w poważnéj rozmiarami „Biblii“, jak to z odnośnych przykładów, zebranych przez ks. dra Ogonowskiego w Jagića „Archiv für slavische Philologie“, IV 251—254, wypływa, tylko sporadycznie, w rzadkich nader razach się pojawia, to w niewielkim kodexie naszym występuje stosunkowo bardzo obficie; ani cząstki bowiem drobnéj nie przytoczyliśmy powyżéj przykładów, od których się w nim formalnie roi.

Z innych pojawów w „Modlitewniku“ należy podnieść jeszcze następujące. Znajdujemy w nim często użyte:

a zam. *e* i odwrotnie *e* zam. *a*: niechey = niechaj 42, 153; w tay mecze = tėj 57; zbranyey = zbraniaj 62; wyssay = wyższėj 68, 68 v.; przenaszczyadrzeysza = przenaszcziadrzejsza, przenaszczodrzejsza 91 v.; s tay = tėj 178 v.; naymylayssy = najmilejszy 191; myaszkanya = mieszkania 220; winnay = winnėj 213 v.; myaszka = mieszka 215; chlebowaу = chlebowėj 216; slyczuaysza = śliczniejsza 260 v.; dzyszayszе = dzisiejsze 265; Yawy, Yawynym = Ewy, Ewinym 284, 284 v.

g zam. *k* i odwrotnie *k* zam. *g*: szgarga = skarga 32; bog = bok 45 v.; ogyem = okiem 84; zamgnąl = zamknął 98; w korzkoszczy = gorzkości 112; bog, wylkoszczy = bok, wilgości 121; mozku = mózgu 124; przykody zley = przygody 196; kotow = gotów 197 v.; na gozdy dzen = koźdy, każdy 217 v., 218; czyekom = cziegom, czegom 238 v.; glebogą = głęboką 242 v.; kwyazdy = gwiazdy 260 v.; glabogosczy = głębokości 261 v.; zagrzywdzyenye = zakrzywdzienie, zakrzywdzenie 278 v.

Kopista pisze w czasie przeszłym, co zresztą i inni w owym czasie czynili: przysed = przyszedł 21; rozdar = rozdarł 29; rzek = rzekł 4, 5 v., 6 v. i t. p. Nie zna prawie podwojonych samogłosek: rospyatee = rozpięte 124. Zamiast potrzeba używa często krótszėj postaci: potrzeb bylo tego znamyena 52; potrzeb yest, aby mye naszladowala 74 v.; potrzeb yest, aby yeden vmarl 85; potrzeb yest czlowyekowy 219; potrzeb ku zbawyenyu dusznemu 220.

Ulubionym jego, a raczėj tłómacza, jest przytėm wyraz ciem = enim, bowiem, albowiem, powstałe tak z ć + jem (= jeśm), jak także podług dra Semenoviča w Jagića „Archivie", VI 30—32, z ć + wiem, i to tak samo ciem, jak w złożeniach: bociem, abociem, owaciem, które wyraża niekiedy: aboczym 10 v.; owaczym 44; haboczym 95. Ulubionėm jest także u niego cusz = to jest. Używa więc obydwóch, szczególniėj piérwszego, przy lada sposobności, często nawet bez żadnėj potrzeby.

Co się tyczy strony czysto graficznėj, jakby nie znał liter *i*, *y*, gdyż używa prawie wyłącznie ÿ z dwiema kropkami czyli tak zwanego „dwoje i" średniowiecznego, które jest dla niego ówczesnym zwyczajem wszystkiém: *i*, *ji*, *y*, *j* i znakiem miękczenia. Przykłady użycia samego *i*, lub samego *y* bez kropek, są stosunkowo tak rzadkie, że ich nawet w rachubę brać niemożna.

Podobnież na oznaczenie brzmień nosowych używa prawie wyłącznie litery *ą*, a odstępy, jakieby pod tym względem w kodexie zebrać można, jak wyrażanie tych brzmień przez *an*, *ąn*, *a*, *e*, nie są także stosunkowo liczne. Zastanawia natomiast bar-

dzo w „Modlitewniku“ pisanie wyrazów: nauka, nauczać, nauczanie. Dwa razy czytamy w nim wprawdzie: naucz = naucz 115; nauczenẏa = nauczenia 145. Ale w innych, o wiele liczniejszych razach pisze je inaczéj: nąką 27; nączal 27; nączaẏącz 34; nąucza 82; nączyla 132; nąką 133 v.; nączẏl 135, 137, 154 v.; nąkẏ 206 v. i 206 v.; nącza 214 v. i 221 v.; nąka 219 v.; nączal 226; nączẏcz 228; nąka 229; nączẏl 232; nąkẏ 237; nąk 237; nączy 241; nąkẏ 245; nąką 276 v. Widocznie wymawiał on wyrazy te nauka, nauczać i t. p., dwusylabnie, jak to ze sposobu podobnego, jakim dwa obce wyrazy z takiém *au* napisał, wypływać się zdaje: ẏkąst = inkaust 176; Hemąsz = Emaus 207.

Wszystko to naturalnie, co się wyżéj powiedziało o czechizmach i tych innych pojawach językowych w kodexie naszym, tyczy się tylko właściwego kopisty „Modlitewnika“, czyli kart jego 1—158 i 174—289, pisanych r. 1527 lub trochę przedtém. Co zaś do „starego ojca“ z r. 1527, który innym charakterem dopisał k. 290—310, ten wolny jest od tego wszystkiego. Polszczyzna jego jest czysta, bez wyraźniejszych naleciałości postronnych, i nie sprawia téż znaczniejszych trudności. Dwa razy użył on uć = późniejszego ujść: vcz vyecznego rozłączenya 295 v.; vcz varg twego yedynego szyna 300. Użył także tu i owdzie, chociaż był „stary“, znanéj już w ówczesnych drukach polskich od lat mniéj więcéj dziesięciu litery *ł*: chczyał 291; słovo 291; złesz = złez, łez 294.

Na zakończenie jeszcze jedno: położona w wydaniu niniejszém miejscami gwiazdka * = sic! lub tak!

Kraków, w maju r. 1882.

Dr. W. W.

(*1*) wlawszÿ[1] thą mascz na czÿa- | lo moÿą, ku pogrzebu me- | mu vczÿnÿla. Zaprawda | powÿedam wam: Gdzÿesz | . . . iek bądzÿe przepowÿe- | . . . . . panyeka* ta po- | . . . . rzeką, | . . . . . matką tego | . . . . tedy | . . . . ktorego | . . . . ÿednego | . . . . . . a powstaw- | . . . . | . . . . | . . . . przeli | . . . . ÿÿ | . . . . Czo w | . . . . | (*v.*) wydam. Onÿ vszlÿszaw- | szÿ, rzadzÿ[2] bÿlÿ a szmow- | ÿly dacz mu trzÿdzÿesczÿ | pÿenÿedzÿ srebr . . . | On ÿm szlubo . . . . . . | od . . . . | . . . . | acz bez . . . . | szedl dzy . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | . . . . | (*2*) wam w mÿasto zabyezÿ | wam człowÿek, noszącz | zban wodÿ. Naszladuczÿesz* | go do domu, w ktorÿ wnÿ- | . . . . czczÿe: Gospoda | . . . ego domu kazal | . . . . . . ÿ mÿstrz, czasz | . . . . ÿest, v czÿebecz | . . . . anka zwo- | . . . . dzÿe | . . . . a szyen, gdzÿe | . . . . . . ÿadl zwo- | . . . . a onczÿ | . . . . ÿedzÿenÿe | . . . . gotuÿ | . . . . tedÿ | . . . . przÿslÿ | . . . . | (*v.*) ÿm bÿl powyedzal Ihesus, | ÿ nagothowalÿ baranka. | A gdÿ szÿ* wÿeczor stal, | przÿszedl ze dwanaszczÿe, | a gdÿ bÿla godz . . . | a dwanasczÿe . . . . | sz nÿm, a gdÿ . . . | ÿ ÿedlÿ . . . . . . | wÿe ząd . . . . . | a . . . . | thÿm . . . . | al . . . . | od thÿ . . . . . . | go ÿad . . . . | nÿ w . . . . . . | 8 . . . . | . . . . | . . . . | (*3*) iest na stole. A zaszmączeny | barzo poczelÿ kozdÿ

[1] Pasyja Jezusa Chrystusa, z czterech ewangelistów krótko zebrana, bez początku. Kropkami wypunktowane miejsca oznaczają pojedyncze wyrazy lub całe wiersze, w rękopisie od wilgoci zupełnie zniszczone. [2] rzadzi = radzi.

z nÿch | badacz medzÿ szobą, ktobÿ | tho mÿal vczÿnÿcz, rzekąncz: | Izalÿm ÿa ÿest panÿe? A on | . . . ÿedaÿącz, ÿ rzekl ÿm: | . . dwanaszczÿe, ktorÿ | . . . . . rękę sczÿągnie | . . . . . nczÿ mÿe wÿda | . . . . lowÿeczÿ ÿdze | . . . . . . o, ÿ szkonczono | . . . . akzÿe bądzÿe [1] | . . . . ÿekowÿ temu | . . . . . . pogorszenie | . . . . . esz, ktorego szÿn | . . . . . dzÿe wÿdan, | . . . . . by szÿa bÿl | . . . . ÿek ten | . . . . Iudasz, | (v.) ktorÿ go wÿdal, a rzekl: Yza- | lÿm ÿa ÿest mÿstrzu? A on | mu: Tÿsz rzekl. Patrzalÿ te- | dÿ zwolenÿczÿ po szobÿe, | nÿewÿedząсz, o kÿmby to | rzekl. Owa bÿl ÿeden . . | lenÿkuow, ÿego . . . . | lonÿe Ihezusz . . . | go mÿlowal . . . . | wzglądnąl . . . . . | ÿemu, kto . . . . . | mowÿ, a . . . . . . | on napÿerszy . . . . . | ÿch rzekl, ÿ . . . . . | kto takÿ, ÿ . . . . | dzal Ihesusz . . . . . . | remu . . . . . . | pod . . . . . . | (4) Szÿmona Scarÿotha. A | po onÿm keszÿe tedÿsz w- | stąpÿl wen dÿabel ÿ rzek* | mu Ihesus: Czo czÿnÿsz, czÿn | rÿchleÿ. A tego zadnÿ szÿedzÿączÿch nÿe wÿedzÿal, cze- | . . . . . mu tho mowÿl. | . . . . zÿ tedÿ mnÿmalÿ | . . , sz workÿ mÿal ze | . . . al Ihesus: Kup tho, | . . . . potrzeba ku dnÿu. | . . . . albo abÿ nÿe | . . . dal, a wząwszÿ | . . . . . natÿchmÿast | . . . laczÿm ÿusz nocz | . . . tez ÿ wspor* me | . . . . . ÿbÿ z nÿch | . . . . ÿenszÿ ÿ rzekl | . . . . . ludsczÿ | . . . . zÿ mocz | (v.) maÿą nad nÿmÿ, pany ÿe | zową, wÿ nÿe tak, ale kto | ÿest wÿeczszÿ z wasz, nÿechaÿ | bedzÿe ÿako mlodszÿ, a kto | naprzod chodzÿ, ma bÿcz ÿa- | ko szluga, abowÿ . . . . | wÿąnczszy yest . . . . | dzy albo ktory . . . . | ÿa poszrzodk . . . . . | then ktorÿ . . . . | czÿe ktorzÿs . . . . . | mną wpo . . . . . . | a ÿa gotu . . . . . | zgotowal . . . . . | lewstwo . . . . . . | a pÿlÿ . . . . . | lewst . . . . . | szÿedz . . . . . | (5) czÿe szządząсz, dwoÿenasczÿe | pokolenÿe ÿsrahelszke. I | rzekl pan Szÿmonowÿ: Szÿ- | monÿe, otho szatan barzo | ządal czÿebe, abÿ trzebÿl | ÿako psenÿcze, alem ÿa pro- | . . . . aby nÿe vstawala | . . . woÿa, a thÿ nÿegdÿ | . . . . wszÿ szÿe potw- | . . . zÿą twoÿe, ktorÿ | . . . . . Panÿe gotho- | . . . . ÿ do wÿezÿenia | . . . ÿdz. A on rzekl | . . . . tobÿe Pÿetrze | . . . dzÿsz kur, azÿe- | . . . . . mnÿe zaprz- | . . . . . asz przesz | . . . . . vÿ, azaz | (v.) wam czego nÿedostawalo? | A onÿ rzeklÿ: Nÿczego. A | tedÿ ÿm rzek*: Ale nÿnÿe | kto ma worek, vczÿn takez | ÿ tobole, a kto nÿema, nÿech | szuknÿe szwą, a kupÿ szobÿe | szuknÿe [2] mÿecz . . . . | wam, yzÿe ye . . . . | szano, muszÿ . . . . | we mnÿe . . . . . | polÿczon . . . . . | rzeczÿ, kto . . . . . | nÿecz ma . . . . . . | panÿe, otho . . . . . | tu. A on .

---

[1] „bądzije“ przekreślone. [2] „szuknije“ przekreślone.

. . . | Gdÿ tedÿ . . . . | wÿl . . . . | ÿes . . .
. . . | ob . . . . | (6) Iestlÿzÿe buog obÿasznÿon | ÿest, w nÿm ÿ bog obÿasz- | nÿ go w samÿm szobÿe, | a natychmÿasth obÿasznÿ | go. Szÿnaczkowe, ÿeszczÿe- | czÿem na malÿ czasz sz wa- | mÿ . . dzÿeczÿe mÿe szuk- | . . . . kom rzekl Zÿdom, | . . . . gÿde, wÿ nÿe | . . . . przÿd i wam te | . . .
. . e. Przÿkazanÿe | . . . . , ... | . . . .
. . | . . . . | . . . . | . . . .
. . | . . . . | . . . . | . . . .
. . | (v.) Pÿotr: Panÿe, kedÿ ÿdzÿesz? | Odpowÿedzal mu Ihesus: | Gdÿecz ÿa ÿdą, nÿe mozesz | mÿe terasz naszladowacz, | a wszakoz bedzes naszlado- | wal potÿm. I rzek* panu | Pÿotr: A czÿemu . .
. . | zÿe czÿe naszlad . . | dusze moÿe z . . . | Odpowÿedz
. . . . | i dusse szw . . . | . . . . | . . . . .
. . . . | . . . . | . . . . | . . . . .
. . . . | . . . . | . . . . | . . . . .
. . . | (7) oÿcza mego meszkanÿa | szą mnoge. Bÿcz ÿnaczÿe | bÿlo, powÿedzalbÿch wam, | bocz ÿda gothowacz wam | mÿescza. A ÿeszlÿ ÿa odeÿ- | dą, zgotuÿe wam mÿescze, | . . . ÿdą, a pobÿeru* | . .
. . ÿsz gdzÿem ÿa | . . . . szczÿe bÿlÿ, a | . . . . ÿecze ÿ dro- | . . . . mu | . . . . | . . . . . .
. . . | . . . . | . . . . | . . . . . .
. . | . . . . | . . . . | (v.) bÿlÿbÿszczÿe poznalÿ, a od- | tÿchmÿast poznaczÿe go | ÿ wÿdzÿelÿsczÿe go. Rzekl | ÿemu Philÿp: Panÿe vkaz | nam oÿcza, a doszÿcz nam. | Rzek ÿemu Ihesus; Tako dlu- | go sz wamÿ mesz . . | nÿe poznalÿsczÿe . . . . | lipe, kto wÿdzÿ . . . . | wÿdzÿ ÿ oÿcza . . | ÿakosz . . . . | . . . . | . . . . .
. . . . | . . . . | . . . . | . . . .
. . | . . . . | . . . . | . . . . | (8) czÿnÿcz bedze ÿ wÿeczsze | vczÿnÿ, bocz ÿa do oÿcza | ÿde, a oczkolwÿe bedzeczÿe | proszÿcz oÿcza mego w ÿ- | mÿe moÿe, tocz vczÿnÿ, | abÿ bÿl obÿasznÿon oczÿecz. | . . . Iestlÿ mÿluÿe- | . .
. . . e przÿkazanÿe | . . waÿcze, a ÿa bede | . . . a y drugego | . . . ela dacz wam | . . . sz wamÿ na | . . . . a prawdÿ | . . . . nÿe moze | . . . . nÿe wÿdzÿ | . . . . wÿ poz- | . . . . asz bedze | . . . . rze | (v.) tamÿ* przÿdzÿecz do wasz, | ÿesczecz maluczko [1], a yusz | mÿą szwÿath nÿe vzrzÿ, | ale wÿ vzrzÿczÿe mÿe, | bo ÿa zÿwą ÿ wÿ zÿwÿ | bedzÿeczÿe. Onego dnÿa | poznaczÿe, ÿzÿem ÿa w oÿ- | czu moÿm, a wÿ
. . | A ÿa wasz, kto . . . | zanÿe moÿe, a . . . | on czÿ ÿest, kto . . . | mnÿe, a kto . . . | bedze mÿlow . . . | mego, ÿ ÿa b . . . . | lowal a obÿa . . . . | mnÿe szam . . .
. . | dasz nÿe on . . . . | Panÿe . . . . | masz . .

---

[1] Na brzegu ręką ks. Juszyńskiego: „Joannis XIV“.

. . . . | (*9*) a nÿe szwÿathu. Odpow- | ÿedzal Ihezus ÿ rzÿekl yemu: | Iestlÿ kto mÿluÿe mnÿe, | mową moÿe bedze cho- | wal, a oczÿecz moÿ bedzÿe | . . . lowal ÿ do nÿego | . . . mÿ, a meszkanie | . . . . vczÿnÿmÿ, kto | . . . . e mnÿe mow- | . . . . . chowa a mo- | . . . . ÿe szlÿszÿelÿ, | . . . oÿa, ale one- | . . . . e poszlal oÿcza, | . . . . n mowÿl v | . . . . acz, ale po | . . . . . szwÿąthÿ | . . . . . ÿecz wÿ- | . . . . | (*v.*) wam pokoy ostawyam, | wam pokoÿ moÿ dawam | wam*, nÿe ÿako szwÿat da- | wa, ÿa dawam wam. | Nÿechaÿ szÿe nÿe szmączÿ | szercze wasze, anÿ szÿe le- | ka. Szlÿsselÿsczÿe. ÿzem ÿa | rzekl wam: ÿdecz, ÿ . . | odze do wasz. By . . | mÿlowalÿ w . . . | szÿe radowalÿ . . . | oÿcza, bocz ocz . . | mnÿe ÿest, a . . . | dzalem wam . . . . | lÿ szÿe stalo . . . . . | stanÿe wÿ . . . . | czÿ nÿew . . . . | wÿl szw . . . . . | kxÿązÿ . . . . . | (*10*) we mnÿe nÿema nÿcz, ale | ÿszbÿ poznal szwÿath, ÿze | mÿluÿą oÿcza, a ÿako oczÿ- | ecz przÿkazanÿe mÿ dal, | tako czÿnÿe. Wstanczÿe, | podzmÿ stąd[1]. Iaczem wÿn- | . . . . ÿcza prawa, a o | . . . . ÿ oracz ÿest wsz- | . . . . we mnÿe nÿe | . . . . owoczu o dru- | . . . szelka, ktora da- | . . . . . sczÿ ÿą, abÿ | . . . . czczu przÿnosz- | . . . . ÿ czÿsczÿ dla | . . . . . nowÿl wam | . . . . . nÿe, a ÿa | . . . . . . ÿemo, | . . . . . szama | . . . . . . eszka | . . . . . . la | (*v.*) w matÿczÿ*, tak anÿ wÿ, ÿe- | szlÿ we mnÿe meszkacz nÿe | bądzÿeczÿe. Iam ÿest mathÿ- | cza* wÿnna, ÿ wÿ yesteszczÿe | latoroszlÿ, kto meszka we m- | nÿe a ÿa w nÿm, tenczÿ przÿ- | nÿesze owocz mnogÿ, abocÿm | beze mnÿe nÿcz . . . | czÿe vczÿnÿcz. Ie . . . . | mnÿe nÿe bądz . . . . | bedze wÿrzucze . . . . | ko lathorosl, a . . . . | brawszÿ w ogÿ . . . . . | ÿ zgore. Iesly . . . . | meszkacz w ÿe . . . . . | wa moÿą . . . . . . | w wasz . . . . . . | czÿe ch . . . . . . | wan . . . . | (*11*) iest oczÿecz moÿ, abÿszczÿe | owocz mnogÿ przÿneszlÿ, | a stalÿsczÿe szÿe moÿmÿ | zwolenÿkÿ. Iako mÿlowal | mÿe oczÿecz, ÿ ÿa mÿlow- | alem wasz. Meskaÿczÿe | w mÿloszczÿ moÿeÿ, ÿako | ÿ . . cza mego, przÿka- | . . . . . owalem, ÿ mesz | . . . . go mÿloszczÿ, | . . . . vam mowÿl | . . . . . ÿe moÿe w vasz | . . . . selÿe wasze, | . . . . nÿono. Tocz | . . . . moÿe, abÿsz | . . . . ÿlowalÿ spo- | . . . . mÿlowal | . . . . ÿloszcz, | (*v.*) abÿ kto dusse szwą polo- | zÿl za przÿaczÿele szwoÿe. | Wÿ przÿaczele moÿ ÿeste- | szczÿe, ieslÿ vczÿnÿczÿe, czo | ÿa wam przÿkazuÿe, iusz | nÿe rzeke wasz . . . | bo szluga nÿ . . . . | czÿnÿ ÿego . . . | ÿa wasz we . . . . | czÿelÿ, bo . . . . | kolwÿekem . . . . . . | cza mego . . . . . | vczÿnÿl . . . . . .| wÿbralÿ . . .

[1] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Joannis XV".

. . . | wÿbral . . . . | . . . . | (*12*) abÿ trwal, ysz oczbÿszczÿe- | kolwÿek proszÿlÿ oÿcza | w ÿmÿe moÿe, dalbÿ wam. | Tocz przÿkazavÿe[1] wam, | abÿszczÿe szÿe mÿlowalÿ | spolem. Ieszlÿcz wasz szwÿat | nÿenawÿdzÿ, wÿedczÿe | . . . mnÿe pÿrweÿ nÿz- | . . . . . nÿenawÿszczÿ | . . . . . sczÿe bÿlÿ szwÿ- | . . . . ÿest ÿego szwÿat | . . . . wal, ale ÿsz | . . . . . eÿeszczÿe, alem | . . . . . wasz sszwyata | . . . . enawÿdzÿ was | . . . . . ÿetaÿczÿe | . . . . . e ktorąm | . . . . . . eyesczÿ | (*v.*) szluga wÿeczszÿ nad pa- | na szwego, ÿeszlÿcz mÿe | przeszladowalÿ, waszczÿ | przeszladowacz bądą, iesz- | lÿcz mowe moÿe chowalÿ, | ÿ wasze chowacz bedą. | Alecz tho wszÿ . . . . | wam dla ÿ . . . . . | abo nÿewÿe . . . . . | rÿ mÿe po . . . . . | nÿe przÿsze . . . . . | ÿm grzech . . . . . . | mÿelÿ, ale . . . . . . | kÿ nÿem . . . . . . | wego . . . . | wÿdz . . . . | nÿ . . . . | kt . . . . | (*13*) nÿl grzechu, bÿ bÿli nÿe | mÿelÿ; ale terasz ÿ wÿe- | dzÿelÿ ÿ nÿenawÿdzelÿ* | mnÿe ÿ oÿcza mego, a to | abÿ szÿe napelnÿla mo- | wa, ktora w zakonÿe ÿch | napÿszana ÿest, isz w nÿe- | . . . szczÿ mÿe mÿelÿ, | . . . a wszakoz gdÿ przy- | . . . . . essÿczÿel, ktore- | . . . . . le wam od oÿcza | . . . . . wdÿ, ÿen od oÿ- | . . . . . ÿ on szwÿad- | . . . . . ÿda o mnÿe, ÿ | . . . . . eczthwo wÿda | . . . . . oczątku szem | . . . . Toczÿem[2] | . . . . abÿscze | (*v.*) szÿe nÿe pogorzszÿlÿ, bocz | od zborow bedą wÿpądzacz | wasz. Przÿszla czÿem godzÿ- | na, ÿsz wszelkÿ, ktorÿ zabÿ- | ÿe wasz, | bedzÿe mnÿmal, | ÿszbÿ thÿm bogu szluzbe | vczÿnÿl, a tho wam . . | czÿnÿcz, bo nÿe . . . | cza, anÿ mnÿe . . . . | wam powÿ . . . . . . | przÿdzÿe go . . . . . . | wspomÿone . . . . . | czÿ ÿa mow . . . . . . | gom wam . . . . . . | nÿe powÿe . . . . . . | ÿ bÿl . . . . | . . . . | (*14*) mÿe, dokąd ÿdzÿesz. Alem[3] | ÿzem to wam powÿedzal, | szmątek napelnÿl szercze | wasze, ale ÿa prawde mo- | wÿe wam, potrzebno wam, | abÿch ÿa odszedl. Iestlÿbÿch | ÿa nÿe odszedl, poczÿessÿ- | . . nÿe przÿdzÿe do wasz, | . . . . . odÿdą, poszle | . . . . . . a gdÿ on przÿ- | . . . . . ÿe karal szwÿat | . . . . . szprawedlÿwosz- | . . . . . . Z grzechu ÿz | . . . . . zÿlÿ w mÿe- | . . . . . ÿwoszczÿ, ÿsz do | . . . . . . sz nÿevzrzÿ- | . . . . . . sządu, ÿzÿe | . . . . . . yela ÿusz | (*v.*) osządzeno* ÿest. Ieszczÿecz | wÿelÿ mam wam pow- | ÿedacz, alÿe nÿ mozÿeczÿe | terasz znoszÿcz. Wszak gdÿ | gdÿ* przÿdzÿe on duch pr- | awdÿ, nÿe bedzÿe czÿem | mowÿl szam . . . . . . | ale czokolw . . . . . . | bedzÿe mow . . . . . | rzeczÿ ma . . . . . . | wÿ wam . . . . . . | ÿasznÿ, bo . . . . . | a obÿawÿ . . . . . . | rzeczÿ, kt . . . . . | oczÿecz .

---

[1] Litera *a* w „przijkazavije" przekreślona. [2] Na marginesie ręką Juszyńskiego „Joan., XVI". [3] Litera *m* w „Alem" przekreślona.

. . . . . . | go rz . . . . | go . . . . | (*15*) maluczko, a ẏusz nẏe vzrzẏ- | czẏe mẏe, bocz ẏde do oẏ- | cza. Rzeklẏ tedẏ zwolenẏ | czẏ ẏego do szẏebe, czo to | ẏest, czo mowẏ nam, ma- | luczko, a vzrzẏczẏe mye | . . . do oẏcza. Mowẏlẏ | . . ẏest tho, czo nam | . . . maluczko nẏe wẏ- | . . . . . mowẏ i vba- | . . . . . . go chczẏąlẏ | . . . . . . ekl ẏm: O tẏm | . . . . medzẏ wamẏ | . . . . . . maluczko | . . . . zẏe mẏe, ale | . . . . a vzrzẏczẏe | . . . . zaprawdą | . . . . . . bedzẏecze | (*v.*) lkacz ẏ plakacz wẏ, a szwẏ- | ath szẏe bedzẏe weszelẏcz, | wẏ szẏe bedzẏecze szmą- | czẏcz, ale szmątek wasz ob- | roczẏ szẏe w wesele. Nẏew- | ẏasta gdẏ rodzẏ, szmątek | ma, ẏsz przẏslą godzẏna | ẏeẏ; ale gdẏ porodzẏ dzẏ- | czẏe, ẏusz nẏe po . . . . | czẏszku dla we . . . . | czlowẏek naro . . . | ẏath, ẏ wẏ nẏ . . . . | bądzẏeczẏe . . . . . | szẏe vzrze wa . . . . | czẏe [1] szẏe rad . . . . | waszẏe, a w . . . . | go zadr . . . . | od wasz . . . . | (*16*) nẏe bedzẏeczye mẏe proszẏcz | mocz*. Zaprawda mowẏe | wam, ieslẏ ocz bądzẏeczẏe | proszẏcz oẏcza w ẏmẏe mo- | ẏe, dacz wam. Asz dotẏch- | mẏast nẏe proszẏlẏszczẏe | . . . w ẏmẏe moẏe pro- | . . . dzẏe wam dano, | . . . . e wasze zupel- | . . . . czẏem w przẏ- | . . . . . ch powyedal | . . . . . przẏszla go- | . . . . usz nẏe wprzẏ- | . . . . ch bede mo- | . . . . le ẏawnẏe | . . . . . Obẏawẏe | . . . . . oẏcza | . . . . . czẏ ocz- | . . . . eszczẏe | (*v*) wẏ mẏe vmẏlowalẏ ẏ v- | wẏerzẏlẏszczẏe, ẏzem ẏa | od boga wẏszedl. Wẏszedl- | em od oẏcza, a przẏszedlem | na szwẏath, zaszẏe opusz- | czam szwẏat, a yde do oẏ- | cza. Rzeklẏ ẏemu zwol- | lenẏczẏ: Otho nẏ . . . | nẏe mowẏsz . . . . | ẏeszczẏ zadneẏ . . . . | ẏedasz. Nẏnẏe . . . . | wẏesz wszẏthko . . . . . | trzẏeba* tobẏe . . . . | pẏtal, a przeto . . . | ẏzesz od boga . . . . | powẏedzal, ẏ . . . . . | wẏerzẏcz . . . . . . | godzẏ . . . . . . | (*17*) isz szẏe rospẏrchnẏeczẏe | ẏeden kozdẏ k szwẏm rze- | czam, as [2] mnẏe szamego | ostawẏczẏe, alemczẏ ẏa | nẏe szam, bo oczẏecz sze m- | ną ẏest. Toczẏem wam | . . ẏedzẏal, abẏszczẏe w | . . . pokoẏ mẏleẏ, bo | . . . e vczẏsnẏenie | . . . . ẏecz, a wsza- | . . . . e boczẏem ẏa | . . . . szwẏath. Tẏto [3] | . . . . ẏl ẏest Ihesus, | . . . . ẏ oczẏ w nẏebo | . . . . . przẏslacz go- | . . . . . ẏ szẏną sz- | . . . . . . thwoẏ | . . . . . iakosz | . . . . . . czẏalo, | (*v.*) abẏ wszẏtko, czosz mu dal, | dal ẏm zẏwoth wẏecznẏ, | a tenczẏ yest zywot wẏe- | cznẏ, abẏ poznalẏ czẏebe | szamego, wẏernego boga, | ẏ ktoregosz poslal, Ihesusa Xrẏsta. | Iam czẏe obẏasznẏl, na zẏe- | mẏ dzyalom skonal, kto- | resz mẏ dal, abẏch . . . | a nẏnẏ obẏasz . . . . | oẏcze v szamo . . . . . | yasznoszczẏą, kt . .

---

[1] „czije“ przekreślone. [2] Litera *s* w „as“ przekreślona. [3] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Joan., XVII“.

. . . | pẏrweẏ nẏzl . . . . | v czẏebe. Obẏa . . . . | ẏmẏe twoẏe . . . . | ktoresz mẏ d . . . | thwoẏcz, bẏ . . . . | ẏą dal ẏ . . . . . | chowal . . . . . . | (*18*) ẏsz wszẏtkẏ rzeczẏ, ktoresz | mẏ dal, od czẏebe szą, abo- | czẏm szlowa, ktoresz mẏ | dal, od czẏebe szą [1], dalem ẏm, | a onẏ przẏielẏ ẏ poznalẏ | prawẏe, ẏzẏem od czẏebe | wẏszedl, ẏ vwẏerzẏlẏ ẏ | . . . . mnẏe poszlal, | . . . . . prosze, nẏe za- | . . . . . . rosze, ale zame | . . . . . al, bocz twoẏ | . . . . . wszẏtkẏ rzeczẏ | . . . . . . a obẏasznẏo- | . . . . . nẏe ẏ ẏuzem | . . . . szwẏeczẏe, czẏcz | . . . . szą, ale ẏa do | . . . . . ẏcze szwẏetẏ | . . . . . . ẏmẏe th | . . . . | (*v.*) bẏlẏ ẏedno, ẏako ẏ mẏ. Gd- | ẏmczẏ bẏl sz nẏmẏ, ẏam ẏe | chowal w ẏmẏe thwoẏe, | ktoresz mẏ dal; ẏam ẏch strz- | egl, a zadnẏ sz nẏch nẏe zgẏ- | nąl, ẏedno szẏn straczenẏa, | abẏ szẏe pẏszmo wẏpelnẏ- | lo, a nẏnẏe do czẏebe ẏdą. | Tocz mowẏe nasz . . . | abẏ mẏelẏ wesse . . . | napelnẏone . . . . . | szobẏe. Iam dal . . . . | twoẏe a szwẏa . . . . | nawẏsczy mẏa . . . . | nẏeẏszą z szwẏe . . . . | sze, abẏsz ẏe zach . . . | go, nẏesącz zs . . . . | ẏa nẏe yest . . . . . | (*19*) poszwyeczẏ ẏe w pramdze [2], | mowa twoẏa prawda | ẏest. Iakosz thẏ mnẏe posz- | lal na szwẏath, ẏ ẏam ẏą | poszlal na szwẏath, a ẏa | za nẏe poszwẏaczam szam | szẏebe, abẏ bẏlẏ ẏ onẏ posz- | wẏeczenẏ w prawdzẏe, a | nẏet . . ko szẏe za tẏ modle, | ale . . nẏ ktorzẏ maẏą | v . . . . przesz szlowa | ẏ . . . . , aby wszẏczẏ | ẏ . . . . . ẏako tẏ oẏcze | . . . . ẏa w tobẏe, abẏ | . . . . asz ẏedno bẏlẏ, | . . . . . th wẏerzẏl, ẏ | . . . . e poszlal, a ẏa | . . . . asz mẏ dal da- | . . . . yedno | (*v.*) iesteszmẏ, ia w nẏch a tẏ we | mnẏe, abẏ bẏlẏ szkonanẏ | w ẏedno, a poznal szwẏath, | ẏzesz thẏ mnẏe poszlal, a | mẏlowalem ẏą*, ẏakosz ẏ thẏ | mẏlowal mnẏe oẏcze, | ktoresz mẏ dal ch . . . | gdzẏem ẏa ẏe . . . . | mną bẏlẏ, al . . . . . | yasznoszcz moẏ . . . . | dal, bosz mẏ . . . . | przed posta . . . . . | ẏąta. Oycze . . . . . | szwẏath czẏ . . . . . | alem ẏa o . . . . | czẏ poznalẏ . . . . . | poslal . . . . . . | vczẏnẏl . . . . . | (*20*) znaẏome vczẏnẏe, abẏ | mẏloscz, ktorasz mẏe mẏ- | lowal, bẏla w nẏch.

Pẏrwe [3] poszczẏe do og- | roda. A modlẏtwe z- | mowẏwszẏ, wẏszedl | ẏest Ihezus zwolenẏkẏ szwẏ | mẏ za rzeke Czedron do wsẏ, | ktora rzeczona Gethse- | m . . na gore Olẏwną, | . . . ogrod, w ktorẏ | . . . . szam ẏ zwole- | . . . . podlug zwẏ- | . . . . ẏedzal tesz ẏ Iu- | . . . . go wẏdal mẏescze | . . . . schadzal szẏe | . . . . . nẏkẏ szwẏmẏ | . . . . Ihesus wszẏcz- | . . . . . szenẏe bedze | . . . . teẏ- | (*v.*) to noczẏ. Pẏsano czẏem ẏest, | vbẏe pastẏrza, a rosproszą | szẏe owcze trzodẏ, ale

---

[1] „od czijebe szą" przekreślone. [2] Powinno być „prawdze". [3] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Passya zebrana z 4 ewangelistów".

po- | tÿm, gdÿ wstanÿe [1], vprzedze | wasz do Galÿlee. A odpow- | ÿedzawszÿ Pÿotr, rzekl ÿe- | mu: Choczÿabÿ szÿe wszÿt- | ċzÿ pogorszÿlÿ . . . | szÿe nÿgdÿ nÿ . . . | I rzekl ÿemu . . . . | dą mowÿe . . . . . | dzÿsza noczy . . . . . | nÿzlÿ kur dr . . . . | trzÿ razÿ szÿ . . . . | zaprzecz, a . . . . . . | czeÿ mow . . . . | lem s tob . . . . . | nÿezaw . . . . . | takÿ . . . . | (*21*) lenÿczÿ rzeklÿ. A gdÿ przÿ- | szed* na mÿesczÿe, rzekl zwo- | lenÿkom szwÿm: Szÿedċzÿe | tu, azczÿ ÿa poÿde tam, abÿch | szÿe modlÿl. I wzÿął Pÿotra, | Iacuba ÿ Iana, dwu szÿnu | Zebedeussowÿch, s szobą, a | począl szÿe lekacz, teszknÿcz, | szm . . . nÿ bÿcz ÿ zaloszny, a | . . . ze ÿm. Szmuthna | yest . . moÿa, asz nasz | . . . . vaÿcze-tu, a czuÿcze | . . . . modczÿe* szÿe, abÿ | . . . . weslÿ w pokusse | . . . . . oddalÿl szÿe | . . . . . ÿest czÿsznÿe- | . . . . nÿez, a poszedszÿ | . . . . lozÿwszy kola | . . . . . . szwoÿe (*v.*) na zÿemÿ, a modlÿl szÿe, ÿsz | ÿestlÿbÿ moglo bÿcz, odstą- | pÿla od nÿego godzÿna ÿ | rzekl: Abba! oÿcze mÿlÿ! w- | szÿtkÿ rzeczÿ tobÿe podobne | szą, ÿestlÿ ÿest podobno, prze- | nesz kelÿch ten . . . . | a wszakoz nÿe . . . . | ale ÿako tÿ a . . . | modlÿtwÿ . . . . | zwolenÿkow . . . . . | ÿe spÿącze ÿ . . . . | wÿ Sÿmon . . . | glesz ÿedneÿ . . . . . | sze mną cze . . . . | anczÿe czuÿ . . . . . | szÿe, abÿsz . . . . . | w pok . . . . | ÿ l . . . . | (*22*) I modlÿl szÿe tÿemÿsz* szlowÿ, | rzekąncz: Oÿcze mÿlÿ! ÿeslÿ | nÿe moze ten kelÿch odÿdz, | azÿebÿch geÿ* pÿl, bądz wola | twa. Y przÿszedl zaszÿe, a | nalazl ÿe spÿącze, bÿlÿ czÿem | oczÿ ÿch obczÿązonÿ, ÿ nÿe | wÿedzÿelÿ, czo mu mÿelÿ | odpowÿedzÿecz. A opuszczÿw- | szÿ . . ak, odszÿedl ÿ mo- | dlÿ . . trzÿeczÿ raz tÿmÿz | szl . . . kącz: Oÿcze! ÿestlÿ | . . . . nÿesz kelÿch, | to . . . . ÿe, a wszakosz nÿe | m . . . . ale twoÿa bądz | ÿ . . . . u szÿe angÿol | z . . . . czÿeszaÿącz go, a | . . . . nanÿu dluzeÿ, | sz . . . . stal szÿe ÿest | ÿ . . . . . . opÿe | (*v.*) krwÿe bÿezązeÿ* na zyemÿe. | A gdÿ wstal od modlÿtwÿ, | a przÿsedl trzÿeczÿe do zwo- | lenÿkow szwoÿch, a nalazl | ÿe spÿącze dla szmutku, ÿ | rzekl do nÿch: Spÿczÿe ÿusz, | a odpoczÿwaÿczÿe* dosÿczÿ, | otho przÿblÿzÿ szÿe godzÿ- | na, a szÿn czlow . . . . | zÿe wÿdan n . . . . . . | nÿkom wsta . . . . . | mÿ. O tho kt . . . . . | da blÿzkocz . , . . . | czÿe mowÿl . . . . . . | szczÿa, a ktorz . . . . . | Iudasz ÿed . . . . | przÿszedl . . . . | ludzÿ z sz . . . . . . | mÿ ÿ . . . . | (*23*) mÿstruow, ÿdącz przed nÿ- | mÿ. A ktorÿ go wÿdal, | dal ÿm znamÿe, rzekącz: ktoregoczkolwÿek ÿa bede | czalowal, tenczÿ ÿest, trzÿ- | maÿczÿesz go a wÿedczÿe | opatrznÿe. Iudasz tedÿ | gdÿ wzÿął rothą od bÿsz- | ku . . ÿ lÿczomÿernÿ- | . . . . przÿszedl | . . . . amÿ spoch- | . . . . zbroÿą. Ale | . .

---

[1] Litera *ÿ* w „wstanije“ przekreślona.

. . wszÿtko, czo | . . . . . . nan wÿstą- | . . . . kogo szu- | . . . . ÿedzÿelÿ: | . . . . Ihezus: Ia | . . . . . . Iudasz. | (*v.*) Gdÿ tedÿ rzekl ÿm: Ia ÿe- | stem, wstąpÿlÿ szÿe [1] na- | zad ÿ padlÿ na zÿemÿe. | A on drugÿ rasz spÿtal ÿch, | kogo szukaczÿe? Onÿ rzeklÿ: | Ihesusza Nazarenszkego. Od- | powÿedzal Ihesus: Rzeklem | wam, ÿzem ÿa ÿest, ÿestlÿ | tedÿ mnÿe szukaczÿe, daÿ- | czÿe thÿm odÿdz . . szÿe | napelnÿla, mo . . rą | mowÿl, ÿsz kt . . . dal | nÿe straczÿlem . . . . | dnego ÿ przÿ . . . ÿe | Iudasz ku |Yez . . . . bÿ | go poczalow . . . . | Gdy przÿs . . . . . | mÿast . . . . . . zÿ | do nÿ . . . . . . w: (*24*) Mÿstrzu! Y rzekl ÿemu Ihesus: | Przÿaczÿelu, dlaczegosz | przÿszedl? A on poczalowal | go. Rzecze ÿemu Ihesus: Iu- | dassu! poczalowanÿm szÿ- | na czlowÿeczego wÿda- | wasz. A tedÿ przystąpÿlÿ | a recze wrzuczÿlÿ na Ihesu- | sza, ÿ ÿelÿ ÿego. Ale wÿ | dza . . onÿ, ktorzÿ przÿ nÿm | bÿ . . . mÿalo bÿcz, rzek- | lÿ . . . Panÿe! mamÿ | . . . ÿeczÿem. A Sÿ- | m . . . . tr ieden sz nÿch | z . . . . rzÿ bÿlÿ z Iezu- | sz . . . . ÿącz mÿecz, dobÿl | . . . . . ÿwszÿ szluge | k . . . . . kaplanszkego | . . . . rawe | . . . . ÿmÿe | (*v.*) Malchusz [2]. Odpoweÿdzal Ihesus, | rzekl: Nÿechaÿczesz nÿnÿe. | Y rzekl Yeszus Pÿetrowÿ: Odwrocz, a wloz mÿecz twoÿ | w noznÿ ÿ w mÿeszcze ÿe- | go, bo wszÿtczÿ, ktorzÿ bÿo- | rą mÿecz, meÿczÿ . . pogÿ- | ną, kelÿch ktor . . . . | oczÿecz nÿech . . . . | gÿ pÿl, a za . . . . . | bÿch nÿe mo . . . . . . | oÿcza mego . . . . . | terasz wÿą . . . . . | nasczÿe czÿ . . . . . | a ÿakoz te . . . . . | pÿszm . . . . . . | bÿ . . . . | ÿ . . . . | (*25*) Wÿencz godzÿną pan Ihesus | rzekl do onÿch, ktorzÿ bÿlÿ | przÿszlÿ naÿn: Kxÿązetha | kaplanszke ÿ przelozenÿ | kosczÿela ÿ starszÿ, iako | na lotra wÿszlÿszczÿe z mÿ- | eczmÿ ÿ sz kÿmÿ, ÿmowacz | mÿe, gdÿzem kozdy dzen | sz wamÿ w koszczÿele szÿe- | dzÿ . . avczaÿącz a nÿe | yel . . e mÿe, onÿsczÿe | scz . . . ÿ reke szwoÿe | . . . . lecz ta ÿest godzÿ- | n . . . . . ÿ mocz czemno- | szcz . . . . wszytko stalo | sz . . . . ÿe napelnÿlÿ | p . . . . roroczke. Thedy | . . . . lenÿczÿ wszÿczÿ | o . . . . . wego vczÿeklÿ, | (*v.*) a mlodzÿenÿecz nÿektory | naszladowal go, odzÿanÿ | ruchem ploczÿennÿm | na czÿalo nage, ktorego | ÿąlÿ; ale on puszczÿwszÿ | rucho, vczÿekl od nÿch. | Ale rotha ÿ rothmÿstrz | ÿ szludzÿ zÿdowszczÿ | ÿąwszÿ Ihesusa . . . | go, ÿ przÿw . . . . . | szą napÿrw . . . . . | szwÿekÿer . . . . . | ktorÿ bÿl . . . . . | trzÿeba . . . . | vm . . . . | (*26*) Ihesusza z daleka. Y drugÿ | zwolenÿk, a on zwole- | nÿk bÿl znaÿomÿ bÿszku- | powÿ, ÿ wszedl z Yezuszem | do szÿenÿ bÿszkupÿ, ale | Pÿotr stal v drzwÿ na dwo- | rze. Wÿszedl

---

[1] = vustąpili się = ustąpili. [2] Nad literą *ch* w „Malchusz" dopisane *k*.

tedÿ zwole- | nÿk, ktorÿ bÿl znaÿomÿ | bÿszkupowÿ, ÿ rzekl wro- | thn . . e, abÿ wpusczÿla | pÿ . . . . wszedszy, wnÿ- | ą . . . zÿal wposzrod | ssz . . . . dole z slugamÿ | a . . . . . . szÿe grzÿal, | ab . . . . ÿal konÿecz, a | g . . . . olo szÿedzÿelÿ | by . . . . . nedzÿ ÿmÿ | kt . . . . dzÿewka | (*v.*) nÿektora wrothnÿczka, | ÿedna z dÿwek* nawÿsse- | go kaplana. Szÿedzączego | a grzeÿączego szÿe v og- | nÿa wezrzawszÿ naÿn, | ÿ rzekla: A ÿ tysz z onÿm | Ihesuszem Galÿleÿszkÿm | Nazarenszkÿm bÿl, a snadz | ÿ tÿ ÿestesz z z . . ÿkow | czlowÿeka, o . . . . | szÿe go zapr . . . . | szÿtkÿmÿ . . . . . . | wÿasto . . . . | wÿem, a . . . . | I wÿszedl . . . . . . | en a nat . . . . . . | zapÿal . . . . | pÿt . . . . | (*27*) iego ÿ nąką* ÿego. Odpo- | wÿedzal ÿemu Ihesus: Iaw- | nÿemczÿ ÿa mowÿl szw- | ÿatu ÿ ząwzdÿm nączal[1] | w zborze ÿ w koszczÿele, gdÿe * | wszÿtczÿ Zÿdowe szÿe sz- | chodzÿlÿ, a pokąthnÿem | nÿe mowÿl nycz, czÿemu | mÿe pÿtasz, pÿtaÿ onÿch, | ktorzÿ szluchalÿ, czom ÿm | powÿedal, otocz czÿ wÿe- | dz . . ÿa mowÿl. A gdÿ | th . . . ekl, ieden szluzeb- | ny . . . przÿstąpÿwszÿ | . . . . . zek Ihezussowÿ | rz . . . . Tak odpowÿed- | a . . . . owÿ. Odpow- | ÿe . . . . Ieszus: Ieslÿm | (*v.*) zle rzekl, powÿedz, ÿako zle, | a dobrzÿelÿ, przÿecz* mÿe | bÿÿesz. I poszlął go Annasz | zwÿązanego do Kaÿffasza, | bÿszkupa ÿ kxÿązÿeczÿa | kaplanszkego, gdzÿe wszÿ- | czÿ kaplanÿ, mÿstrzowe ÿ | starszÿ spolem szÿe bÿlÿ | zeszlÿ. A Pÿotr zdaleka na- | szladowal go, a . . . . . | nawÿssego kap . . . . | wÿssÿ kxÿezÿ . . . . | rada szukal . . . . . | szwÿadeczt . . . . . . | Ihesussowÿ . . . . | ercz wyda . . . . . . | choczÿa . . . . . . | szwÿatko . . . . | (*28*) mnodzÿ czÿem falszÿwe sz- | wÿadeczthwo mowÿlÿ | przeczÿw ÿemu, ale zgod- | ne szwÿadeczthwo gÿch | nÿe bÿlo, asz na ostathku | dwa przÿszlÿ falssÿwÿ z*- | szwÿatkowÿe a ffalssÿwe | szwÿadeczthwo dawalÿ | przeczÿw ÿemu, rzekącz: | Ten mowÿl, ÿ szlÿsselÿszmÿ | mo . . ego: Moge szką- | zÿ . . . koszczÿol reką | vd . . . ÿ, a za trzÿ dnÿ | ÿ . . . . reką dzÿalanÿ | zb . . . . z, a nÿe bÿlo zgo- | d . . . . . wÿadeczthwo | I p . . . . nawÿssÿ ka- | pl . . . od spÿtal Ihesusza, | (*v.*) rzekącz: Tedÿ nÿcz nÿe od- | powÿedasz na to, czocz oto | zamÿetaÿą, a czÿ przeczÿw | tobÿe szwÿaczą*. Ale Ihesuz | mÿlczal, ÿ nÿcz nÿe odpo- | wÿedzal. Zaszÿe lepak na- | wÿssÿ kaplan pÿtal go | ÿ mowÿl k nÿemu: Poprz- | ÿszegam czÿe przesz boga | zÿwego, abÿ mÿ powÿe- | dzal: Ieslÿsz thÿ . . . | ga bogoslaw . . . . . | mu rzekl: Iam . . . . . | wÿsz a wsza- . . . , | wam od th . . . . . | rzÿcze szÿw . . . . | szÿedzączego . . . . . | boszkeÿ a . . . . . | w oblocz . . . .

---

[1] Nad *ą* w „nączal“ dopisane rubro *v*.

. . | (*29*) Tedÿ kxÿązÿe kaplanszke | rozdar* odzÿenÿe szwoÿe, | rzekącz: Othocz bluznÿ, czosz | ÿeszczÿe potrzebuÿemÿ sz- | wÿatkow, otoszczÿe terasz | slÿssÿelÿ bluznÿenÿ, czosz | szÿe wam wÿdzÿ? Ktorzÿ | wszÿczszÿ* pothapÿlÿ wÿn- | nego bÿcz szmÿerczÿ, a onÿ | mezowe, ktorzÿ go trzyma- | lÿ . . awalÿ go, bÿÿącz, | ÿ po . . go nÿektorzÿ pl | w . . . clanÿacz oblÿcze | ÿe . . . ssÿkÿgo* bÿlÿ. a | dr . . . onÿamÿ w oblÿ- | cze . . . dawalÿ, ÿ pÿtalÿ | g . . . . Prorokuÿ nam, | . . . . st ktorÿ czÿe v- | de . . . szludzÿ go poszÿ- | ko . . . . gÿe bluznÿenÿa | (*v.*) przeczÿw ÿemu mowÿlÿ. | Stalÿ tesz tam nÿewolnÿ- | czÿ y szludzÿ v ognÿa, bo | zÿmno bÿlo, a grzalÿ szÿe. | A bÿl tesz sz nÿmÿ Pÿotr Si- | mon, stoÿącz ÿ grzeÿącz | szÿe. A po maleÿ chwÿlÿ | lepak, gdÿ go wÿdzala dru- | ga dzÿwka, iela mowÿcz | o nÿm, ktorzÿ tam okolo | stalÿ, ÿ tenczÿ . . . | szuszem . . . . . . | rzeklÿ, ÿemv . . . . . | ÿestes zw . . . . . | a on ÿ dru . . . . . . | przal sprz . . . . . . | a nÿm zw . . . . . | gdÿ szÿe . . . . . | bÿ ÿed . . . . | (*30*) stąpÿlÿ, ktorzÿ tam stalÿ, | ÿ rzekli Pÿetrowÿ: Wÿeras tÿ | ÿeszt z onÿch, mowa thwo- | ÿa ÿawnego czÿe czÿnÿ, | bo ÿ Galÿleÿczÿk ÿestesz. | Rzekl ÿeden z szlug bÿszku- | pÿch, przÿrodzonÿ onego, | ktoremu bÿl Pÿotr vcho | vczÿąl: Azazÿem ÿa nÿe- | wÿdzal czÿebe w ogrodzÿe | sz nÿm . . zaszÿe szÿe zaprzal | Pÿotr . . . ąl przeklÿnacz, la- | ÿa . . . szegacz, ÿsz nÿe z- | n . . . wÿeka tego, ktore- | go . . . cze, a nathÿch- | m . . . ÿencz, gdÿ ÿeszczÿe | m . . . . r zapÿal, a obro- | czÿ . . . . pan Ihesus wez- | rz . . . . . Y wspomÿonąl | (*v.*) Pÿotr na szlowa panszszkÿe, | ktore mu bÿl rzekl Ihesus, ÿsz | pÿrweÿ, nÿszlÿ kur dwa- | krocz zapoÿe, trzÿ razÿ szÿe | mnÿe zaprzÿsz, a wÿszed- | szÿ wen*, gorzko plakal. | A gdÿ szÿe stal dzÿen, zeszlÿ | szÿe starszÿ z ludu ÿ wszÿcz- | kÿ kxÿązÿeta kaplanszke | ÿ mÿstrzowe ze . . . . | radą naprzeczÿ . . . . | abÿ go naszmÿ . . . | ÿ wÿedlÿ go . . . . | ÿeÿ pÿtaÿąc . . . . | ÿest Christu . . . . | A on rzekl ÿ . . . | wam pow . . . . | czÿe mÿ . . . . . | bÿch tesz . . . . . | wÿcze . . . . . | (*31*) czÿczÿe, alecz odtąnd bedzÿe | szÿn czlowÿeczÿ szÿedzÿą- | czÿ na prawÿczÿ boszkeÿ. | Y rzeklÿ wszÿtczÿ, a wÿecz | ÿest thÿ szÿn bozÿ, | ktory rzekl: Wÿ mowÿczÿe, ÿzem | ÿa yest. A onÿ rzeklÿ: Czosz | ÿesczÿe ządamÿ szwÿadecz- | thwa, a toszmÿ szamÿ szlÿ- | szÿelÿ z ust ÿego. A wstaw- | szÿ wszÿtko mnosthwo | ÿch z . . zawszÿ Ihesusza | . . . d Kaÿphasza, ÿ wÿ | da . . . onszkemu Pÿla- | tow . . . roszczÿe na ratusz, | ab . . . no. A tedÿ wÿ- | dz . . . asz, ktorÿ go bÿl | w . . . . ÿest ÿusz oszą- | dz . . . aloszczÿa przÿ- | w . . . . . roczÿl trzÿ- | (*v.*) dzÿeszczÿ pÿenÿedzÿ srebr- | nÿch kxÿązetom kaplan- | szkÿm ÿ starszÿm, rzekącz: | Zgrzessÿlem, wÿdawszÿ | krew sprawedlÿwą. A onÿ | rzeklÿ: Czo nam do tego, tÿ | patrz. A porzuczÿwszÿ pÿe- | nÿądze w koszczÿele, od- | szedl, a bÿezawszÿ obyeszÿl | szÿe. A kxÿązeta . . . | wzÿąwszÿ pÿ . . . . | klÿ: Nÿegodn . . . . | klascz do skar . . . . . | mÿto krwÿ . . . .

. . | w radą kupy̆ . . . . | garnczarzow . . . . . | py̆elgrzy̆m . . . . . . | heldem . . . . | (*32*) krwy̆e asz do dy̆szey̆szego* | dny̆a. A tedy̆ spelny̆lo szy̆e, | czo rzeczeno* przesz proroka | Ieremy̆asza, mowy̆ączego: | Y wzy̆ely̆ trzy̆dzy̆eszczy̆ sre- | brny̆ch my̆to naietego, kto- | rego nay̆ely̆ od szy̆nuow | Israhelszky̆ch, a daly̆ y̆e na | rolą garnczarzowe*, y̆ako | my̆ vstawy̆l pan.

I stal Ihezus przed staro- | . . . a ony̆ ny̆e wesly̆ | do . . . . aby̆ szy̆e ny̆e | po . . ly̆, ale iszby̆ ba- | ra . . . dly̆. Wszedszy̆ | te . . . ath do ny̆ch wen*, | y̆ . . . orą szgarga* przy̆ | w . . . . . przeczy̆w czlo- | w . . . . . Odpowy̆e- | (*v.*) dzy̆ely̆, a rzekly̆ y̆emu: By̆ | then ny̆e by̆l zloczy̆ncza, | ny̆e daly̆by̆szmy̆ go toby̆e. | Rzekl tedy̆ Py̆lat: Wezmy̆- | czy̆esz go wy̆, a podlug | zakonu waszego oszedcz*- | y̆e go [1]. I rzekly̆ mu Zy̆do- | wy̆e: Nam szy̆e ny̆e go- | dzy̆ zaby̆acz ny̆kogo, a- | by̆ szy̆e mowa Ihesusowa | napelny̆la, ktor . . mowy̆l, | znamy̆onu . . . . . sz- | my̆erczy̆ą . . . . . . | I poczely̆ go . . . . . | acz, rzekącz . . . . . | lezly̆ odw . . . . . . | lud nasz, a . . . . . . | dany̆ . . . . | a mowy̆ . . . . | (*33*) Christuszem krolem zy̆do- | wszky̆m. Wszedl tedy̆ zaszy̆e | na rathuz Py̆lat, a zawo- | lal Ihesusza, y̆ rzekl y̆emu: Ty̆ly̆ y̆estes krol zy̆dowsz- | ky̆? Odpowy̆edzal Ihesus: Od | szy̆ebe szamego to mow- | y̆sz, albo y̆ny̆ powy̆edali | toby̆e o mny̆e? Odpowy̆e- | dzal Py̆lat: Azaly̆zem y̆a | Zy̆d, lud twoy̆, by̆szkupo- | we twoy̆ wy̆daly̆ czy̆e | m . . czosz vczy̆ny̆l. Od- | po . . al Ihesus: krolew- | stw . . . y̆e ny̆e y̆eszczy̆* | s te . . . y̆ata, by̆ s tego | szw . . . y̆lo krolewstwo | mo . . . . dzy̆ moy̆ wzdy̆ | by̆ . . . my̆ly̆, aby̆ch | ny̆ . . . . Zy̆dom; | (*v.*) ale ny̆ny̆e krolewstwo mo- | y̆e ny̆e y̆est stąd. Rzekl mu | tedy̆ Py̆lat: A wy̆eczy̆esz thy | krol. Odpowy̆edzal Ihesus: | Ty̆ mowy̆sz, y̆zem y̆a krol. | Odpowy̆edzal Ihesus [2]. Iaczy̆em | szy̆e na to narodzy̆l, y̆ na | tom przy̆szedl na ten szw- | y̆ath, aby̆ch szwy̆adecztwa | wy̆dal o prawdzy̆e. Wszel- | ky̆, kto y̆est spraw . . szlu- | cha gloszu me . . . . | y̆emu Py̆lat . . . . . . | wda, a gdy̆ . . . . | wy̆szedl do . . . . | kxy̆ąząt . . . . . . | y̆ do tluszcz . . . . . | y̆ą ny̆e . . . . | ny̆ w ty̆m . . . . . . | a ony̆ . . . . | (*34*) lowaly̆, rzekąncz: Poruszy̆l- | czy̆ lud, nączay̆ącz po wsz- | yczkey̆ zy̆dowszkey̆ zy̆emy̆, | począwszy̆ od Galy̆lee asz tu. | A Py̆lath szly̆sząncz Galy̆lea, | py̆tal, y̆estly̆by̆ czlowy̆ek | Galy̆ley̆czy̆k by̆l. A gdy̆ szy̆e | dowy̆edzal, y̆sz by̆l z moczy̆ | Herodowey̆, odeszlal go | do Heroda, ktory̆ tesz w Yeru- | szalem by̆l ony̆ch dny̆ow. | Ale Herod vzrzawszy̆ pana | Ihesusza . . by̆l barzo, bo go | da . . . ządal wy̆dzy̆ecz. | On . . . rzetho, y̆sz wy̆ely̆ | szly̆ . . . ony̆m, y̆ nadzy̆e- | w . . . namy̆eny̆a ny̆e | y̆a . . . y̆dzy̆ecz od ny̆ego, | a p . . . . mogy̆my̆ szlowy̆. | (*v.*) Ale on mu ny̆cz ny̆e odpow- | y̆edzal, a kxy̆ązetha kaplan- | szke y̆ my̆strzowe

---

[1] = osądźcie go. [2] „Odpowijedzal Ihesus" przekreślone.

staly v- | pornye, oszkarzayącz onego. | I wzgardzyl go Herod z woy- | szkem szwym a w poszmych | obroczyl, oblokszy w odzenye | byale, y odeslal go do Pyla- | ta, a staly szye przyaczyelmy | Herod y Pylat onego dnya, | aboczym przedthym nye- | przyaczelmy . . . . | wespolek a . . . . . . | zezwawszy . . . . . . | lanszke vrze . . . . . . | rzekl do nych . . . . . | my czlowy . . . . | by odwra . . . . . . | a to ya . . . . . | yącz za . . . . . . | (*35*) Nye nayduye w czlowyecze | thym podlug rzeczy thych, | w ktorychyeszczye go szoczyly, | ale any Herod, abom wasz | byl odeszlal do nyego, a oto | nycz godnego szmyerczy | nye stalo szye mu, a takze | szkarawszy, wypuszczye* go. | A wszakoz oszkarzaly go na- | wyssy kaplany w wyelye* | rzeczach, a gdy byl oszkarzan, | nycz nye odpowyedzal. A | tedy rzekl yemu Pylat: Nye- | szly . . . ako mowyą prze- | czyw . . . ye szwyadeczthwa | m . . . odpowyedasz, patrz | ya . . . le na czye szkarzą. | Ale . . . ym wyenczey nycz | nye . . . . dal yemu na | (*v.*) zadne szlowo, tak ysz szye | starosta barzo dzywowal. | A na dzyen vroczyszsty* | byl obyczay, ysz muszyl* pu- | szczycz ym yednego z wy- | eznyow, ktoregoby kolwy- | ek chczyely y proszyly. I | myal tedy yednego wyez- | nya znamenytego, ktory | byl rzeczon Barrabasz. Ten | ysz byl zwadzcza, . . yal | wyezyenyu . . . . . . | vczynyl byl . . . . . | a gdy przysl . . . . . | yely proszy . . . . . | zdy czynyl . . . . . | odpowyed . . . . . . | Ieszczy oby . . . . | yedneg . . . . . . | (*36*) Wyelkąnocz, ktoregosz tedy | chczeczye, abych wam pu- | szczyl: Barabasza albo kro- | la zydowszkego Ihesusza, | ktory rzeczon Krystus. Wye- | dzal czem*, ysz prze nyena- | wyscz wydaly mu onego, | a byskupowe tedy pobu- | dzyly poszpolstwo, aby le- | pyey Barabasze* ym puszczyl. | Y zawolal wsytek lud, rze- | kąncz: Ztrzacz tego, a puscz | nam Barabasza. A Pylat | lep . . . wyl do nych ch- | czyą . . . puszczycz Ihesusza, | a cz . . . . mam vczynycz | kro . . . dowszkemu, kto- | ry . . . . Chrystus. A ony | za . . . . kącz: Vkrzyzuy, | (*v.*) vkrzyzuy go! I trzeczye* rasz | rzekl ym: A czoz zlego vczy- | nyl, zadney czy ya przyczy- | ny szmyerczy nye naydu- | ye w nym, szkarze go te- | dy a puszczye. A ony tym | wyeczyey vszylowaly, wy- | elkymy gloszmy ządayącz, | aby vkrzyzowan byl, a szy- | lyly szye gloszy ych. Vidzącz | tedy Pylat, ysz nye mogl | przewyescz, a . . . . . | zburzenye b . . . . . | wode vmyl . . . . . . | przed ludem . . . . . | wynyenem . . . . . | go sprawye . . . . . | szye patrz . . . . . . | dzyawszy . . . . . . | (*37*) krew yego na nasz y na | szyny naszye. A tedy yąl | Pylat Ihesusza y vbyczowal, | a zoldnyrze yego poyąwszy | go na ratusz, zebraly do nye- | go wszytką rothe, a zwlok- | szy go, wodzyaly go plasczem | czyrwonym, y vplotszy | wyenyecz s czyrnya, wlozy- | ly na glową yego, y daly | trczyną w rąke yego, a kle- | kayącz przed nym, poszmy- | waly go, rzekącz: Bądz zdrow | krol . . wszky, y dawa- | ly . szyky, a pluyącz | nay . . ząwszy trzczyne | byl

. . ẏego, asz wẏ- | sze . . . . Pẏlat wen, ẏ | rzek . . . tho-czẏem przẏ- | wẏ . . . . am wen, abẏscze | (*v.*) abẏszczẏe* po-znalẏ, ẏszczẏ | zadneẏ przẏczẏnẏ nẏe | naẏduẏe w nẏm. I wẏsel | Ihesus, noszącz czẏrnẏową | koroną ẏ odzẏenẏe czẏr- | wone. I rzekl Pẏlat do | nẏch: Otho czlowẏek. Ale | gdẏ go vzrzelẏ bẏszkupo- | we ẏ sludzẏ, wolalẏ rze- | kącz: Vkrzẏzuẏ, vkrzẏzuẏ | onego! Rzekl ẏm Pẏlat: | Wezmẏczẏe go . . vkr- | zẏzuẏczẏe, bocz . . . | duẏe w nẏm . . . . . . | Odpowẏedze . . . . . . | we: Mẏ zako . . . . | podlug zako . . . . . . | rzecz, ẏsz szẏe . . . . . . | ẏm dzala . . . . . . | te mow . . . . . . | (*38*) sze bal, a wszed na ratusz | drugẏ rasz, rzekl do Ihesusza: | Szkądesz tẏ? A Ihesus mu odpo- | wẏedzẏ nẏe dal. Rzekl mu | tedẏ Pẏlat: Nẏe mowẏsz | sze mną, azaz nẏe wẏsz, ẏsz | ẏa mam mocz vkrzẏzo-wacz | czẏe ẏ mam mocz wẏpusz- | czẏcz czẏe. Odpowẏedzal | Ihesus: Nẏe mẏalby moczẏ | przeczẏwko mnẏe zadneẏ, | gdẏczbẏ nẏedano z wẏszoka, | a przeto kto mẏe wẏdal | tob . . ẏenczẏcz grzech | ma . . d zẏe Pẏlat szukal | go . . . uszczẏcz, ale Zẏdo | we . . . lẏ mowẏącz: Ie- | szlẏ . . . vẏpusczẏsz, nẏe | ẏest . . . aczẏel czeszarzo- | wẏ . . . . z to Pẏlath, | (*v.*) przẏwẏodl Ihesusza, ẏ szyadl | na stolczu na mẏosczu, kto- | re zową likostratos a po | zẏ-dowszku gabata. A bẏlo | to w pẏątek przed Welką | nocą godzẏnẏ ẏakobẏ | szuoste. A gdẏ szẏedzẏal Pẏ- | lath na sządzẏe, poszlala | k nẏemu zona ẏego mo- | wẏącz: Nẏe czẏn nẏcz spra- | wedlẏwemu . . . . bocz- | yem wẏelẏe . . . . . a | dzẏsz prześ . . . . . | nẏego, ẏ rzek . . . . | krol wasz a . . . . . . | Vezmẏ wezw . . . . . | go. Rzekl ẏm . . . . . | wassego vk . . . . . . | wẏedzẏelẏ . . . . . | mamẏ k. . . . . . . | (*39*) A tedẏ Pẏlat chcącz dosz- | ẏcz vczẏnẏcz ludu, a przẏ- | sządzẏwszẏ, ẏszbẏ bẏla | proszba ẏch, puszczẏl ẏm | Barabasza tego, ktorẏ dla | mezo-boẏstwa ẏ zwadẏ | wszadzon bẏl do wẏezẏe- | nẏa, ktorego proszẏlẏ, a | Ihesusza bẏczmẏ vbẏtego | podal wolẏ ẏch, abẏ vkrz- | ẏzowan bẏl. A poẏąwszẏ | tedẏ Ihesusza, gdẏ go ẏusz | na . . alẏ, zwleklẏ go | zs cz . . onego plaszczẏa, a | oble . . . go odzẏenẏm ẏego, | y n . . . dlẏ, abẏ go vkrzẏ- | zow. |

A . . . . szącz na szobẏe | . . . . . ẏ szedl na ono | mẏ . . . . e rzeczono bẏlo | (*v.*) Lẏsina a po zdowszku* Gol- | gatha*. A gdẏ wẏszlẏ wẏe- | dącz go, polapẏlẏ nẏeẏake- | go Simona Czẏrenszkego, | ẏdączego ze wszẏ oẏcza, Ale- | xandra ẏ Ruffa, a tego przẏ- | tẏszneli* ẏ kazalẏ krzẏsz nescz | za Ihesuszem. A naslado-wala | go tluszcza wẏelka ludu ẏ | nẏewẏast, ktore zalowalẏ | ẏ pla-kalẏ onego . . . . | czẏwszẏ szẏe d . . . . | ẏ rzekl: Czorkẏ . . . | nẏe chczẏeẏcz . . . . | mẏe, ale pla . . . . | na szẏe ẏ n . . . . . | aboczẏm ot . . . . | w ktorẏch . . . . . | wẏone . . . . | towẏe . . . . | (*40*) i pẏer-szẏ, ktore nẏe doẏlẏ. | Tedẏ wẏecz poczną mowẏcz | goram, padnẏ-czẏe na nasz, | a pagorkom, przẏkrẏczẏe | nasz, aboczẏm ẏeslẏcz nad | zẏelonẏm drzẏewẏe* tho | czẏnẏą, nad suchem czo be- | dzẏe?

I bẏl tesz wẏedzenẏ ẏ | drudzẏ dwa zlosznẏczẏ, abẏ | sz nẏm bẏlẏ straczonẏ*. | Gdẏ tedẏ przẏszlẏ na | mẏescze, ktore rzeczono | Golg. . czo szẏe wẏklada | mẏ . . . Lẏsinẏ, dalẏ mu | mẏ . . . wẏno pẏcz z- | mẏe . . . wszẏ z zolczẏą. A | gdy . . . ẏl, nẏe chczẏal | pẏcz . . . a godzẏna trze- | czẏa . . . ẏego wẏencz v- | krzẏ . . . . a sz nẏm | (*v.*) drugẏch dwu lotru, ẏedne- | go na prawẏczẏ, a druge- | go na lewẏczẏ, a w poszrod- | ku Ihesusa. Y napelnẏlo szẏe | Pẏszmo, ktore mowẏ, isz ze | szloznẏkẏ polẏczon ẏest. A | napẏszal tesz ẏ nadpẏsz | Pẏlath obwẏnẏenẏa ẏe- | go, a bẏlo napẏszano: Ihesus | Nazarenszkẏ, krol zẏdowskẏ. | Ten tedẏ napẏsz mnodzẏ | Zẏdow cztlẏ [1], bo . . . . . | mẏesta bẏlo . . . . . . | bẏl vkrzẏzow . . . . . . | bẏlo napẏsan . . . . . | grecczke y la . . . . . . | wẏlẏ tedẏ . . . . | szkupowe z . . . . . . | pẏsz krol . . . . | ẏsz mow . . . . . . |
(*41*) zẏdowszkẏ. Odpowẏedzal | Pẏlath: Czom napẏszal, | thom napẏszal. Zolnẏrze | tedẏ, gdẏ go vkrzẏzowalẏ, | wzẏelẏ szathẏ ẏego, a v- | czẏnẏlẏ czthẏrzẏ czeszczẏ, | kozdemu zoldnẏerzowẏ | czescz polozẏlẏ, tesz ẏ suknie, | ktora bẏla nẏeszẏta, ale w- | szẏtka tkana. Y rzeklẏ szo- | bẏe spolem: Nẏe rozrzẏnaẏ- | mẏ ẏeẏ, ale rzuczmẏ losz, | onẏ . . ẏa ma bẏcz, abẏ szẏe | Pẏsz . . napelnẏlo, rzekącz: | Roz . . lẏlẏ szobẏe odzẏe- | nẏe . . ẏe, a na szuknẏe | m . . . sczẏlẏ losz. A tak- | zẏe . . . lnẏerze vczẏnẏlẏ, | a sz . . . . strzeglẏ go. | (*v.*) Ale onẏ, ktorzẏ przemẏalẏ, | bluznẏlẏ go, kẏwaẏącz glo- | wamy szwoẏmẏ, a mow- | ẏącz: Wach! ktorẏ kazẏsz | koszczẏol bozẏ a we trzech | dnẏoch zaszẏe buduẏesz, | zbawẏenego vczẏn szam | szẏebe, a ẏestlẏsz szẏn bozẏ, | zstąp z krzẏza. A tako tesz | ẏ nawẏssẏ kaplanẏ, | na- | grawaẏącz ẏeden ku dru- | gẏemu z mẏst . . . star- | szẏmẏ mowẏ . . . . | wẏone czẏnẏ . . . . . | ẏebẏe nem . . . . . | nego vczẏn . . . . . | krol Israhe . . . . | chaẏ stąpẏ . . . . . | za, abẏsz . . . . |
(*42*) wẏerzẏlẏ ẏemu, duffal | czẏem w bozẏe, nẏecheẏ* go | terasz wẏbawẏ, ẏestlẏ mo- | zẏe, mowẏl czẏem, ẏzẏem | szẏn bozẏ. A toz tesz ẏ lotrowe, ktorzẏ sz nẏm bẏlẏ vkrzẏzo- | wanẏ, vrągalẏ ẏemu. Stal | tedẏ lud, czekaẏącz, a Ihesus | mowẏl: Oẏcze! odpuscz ẏm, | bo nẏe wẏedzą, czo czẏnẏą. | Ale ẏeden z onẏch lotrow, | ktorẏ wẏszẏal, bluznẏl go, | rzekącz: Ieslẏs tẏ ẏest Christus, | zbawẏonego vczẏn samego | szẏebẏ . . nasz. A odpowẏe- | dza . . . drugẏ, zbagal go, | rze . . . ẏ szẏe thẏ boga bo- | ẏsz . . . . w tẏmze pota- | pẏe . . . mẏ ẏsczẏe spra- | (*v.*) wedlẏwẏe, bo godną zap- | late za szwe vczẏnkẏ bẏe- | rzẏmẏ, ale tento czo zle- | go czẏnẏl? Y mowẏl do Ihe- | zusa: Panẏe, pamẏetaẏ | na mẏe, gdẏ przẏdzẏesz w | krolewstwo twoẏe. I rzekl | ẏemu Ihesus: Zaprawde mo- | wẏe tobẏe, dzẏsz sze mna | bądzẏesz w raẏu. A stalẏ szą | podle krzẏza

[1] = czytali.

Ihesuszowego | matka ÿego . . . . . . | matkÿ ÿego . . . . . | phina ÿ Ma . . . . | lena. Gdÿ tedy . . . . . . | Ihesus matke . . . . . . | stoÿączego . . . . . . | wal mow . . . . . . : | Nÿewÿast . . . . | (*43*) Potÿm rzekl zwolenÿko- | wÿ: Otho matka thwoÿa. | A od oneÿ godzÿnÿ wzÿąl | ÿą zwolenÿk za szwoÿe, | a bÿla nÿemal godzÿna | szÿosta, od ktoreÿ czemno- | szczÿ stalÿ szÿe po wszÿt- | keÿ zÿemÿ asz do godzÿnÿ | dzÿewÿątheÿ, a zaczmÿlo | szÿe szluncze. A o godzÿnie | dzÿewÿąthey zawolal | Ihesus gloszem wÿelkÿm, | rzekącz: Helÿ, helÿ, lama, | zab . . anÿ, a to ÿest wÿ- | lozeno, Boze, boze moÿ! | czem . . . mÿe opuszczÿl. Ale | nÿ . . . . tamo stoÿączÿ | ÿ sl . . . . . czÿ mowÿlÿ: | Oto . . . . Heliasza wola. | (*v.*) A potem* wÿedzacz Ihesus, | zÿe szÿe wszÿtkÿ rzeczÿ | wypelnÿlÿ, abÿ szÿe | spelnÿlo Pÿszmo, rzek | kąncz [1]: Pragne! A bÿl tam | sząd postawÿonÿ, pelnÿ | ocztu, a tedÿ bÿezal ÿed- | en z nÿch, wząwszÿ gab- | kÿe, napoÿl oÿtem* [2], a | obwÿązawszÿ ku trzÿ- | nÿe [3], podawal mu-pÿcz. | A tedÿ ÿnÿ mowÿlÿ: | Nÿechaÿcze . . . . | ÿestlÿ przÿdzÿe . . . . . | szeÿmowacz . . . . | dÿ przÿÿąl . . . rzekl: Spel . . . . | a wolaÿą . . . . . . | kÿm rzek . . . . . . | (*44*) thwoÿe poleczam du- | cha mego, a naklonÿw- | szÿ glowe, wÿpusczÿl du- | cha mego [4]. A owaczÿm | zaszlona kosczÿelnÿa roz- | darla szÿe na dwÿe czÿe- | sczÿ od wÿrchu asz na dol, | a zÿemÿa szÿe ruszala ÿ | skalÿ szÿe sczÿepalÿ ÿ gro- | bÿ szÿe othwarzalÿ, ÿ | mnogÿe czÿala szwÿetÿch, | ktore bÿlÿ zmarlÿ, powsta- | lÿ, a wÿszedszÿ z grobuow | po z marthwÿch wstanÿu | ÿego . . zÿsly do szwÿetego | mÿe . . a vkazalÿ szÿe mno- | gÿ . . szethnÿk wÿecz, kto- | rÿ . . wko stal, ÿ ktorzÿ | sznÿ. . . lÿ, strzegącz Ihesu- | sza . . . . cz zÿemÿe drzenie, | (*v.*) i onÿ rzeczÿ, ktore szÿe dz- | alÿ, a ÿsz tak wolaÿącz, szko- | nal, balÿ szÿe barzo, chwa- | łącz boga ÿ mowÿącz: Isz- | czÿe, szÿn bozÿ bÿl spra- | wedlÿwÿ ten. A wszÿtka | zgraÿa onÿch, ktorzÿ spo- | lem stalÿ ku dzÿwowÿ | onemu, bo wÿdzelÿ, czo | szÿe dzÿalo, a bÿącz pÿer- | szÿ szwoÿe, odchodzÿlÿ. A | stalÿ tesz tam wszÿtczÿ zna- | ÿomÿ ÿego opodal, bÿlÿ | tesz ÿ nÿewÿastÿ . . . . | patrzącz zdaleka . . . . | ktorÿmÿ bÿla . . . Ma- | gdalena ÿ Ma . . . . . . | mnÿeÿszego . . . . | zepha ÿ Szalo . . . . . | (*45*) szÿnuow Zebedeuszowÿch, | ktore nasladowalÿ Ihesusa | od Galÿleÿ, szlużącz ÿemu, | ÿ gÿne mnoge, ktore spo- | lem sz nÿm weszlÿ bÿlÿ | do Iheruszalem. Zÿdowe | tedÿ, ÿsz Wÿelkanocz bÿla, abÿ nÿe ostalÿ na krzÿzu | czÿala w szwÿeto, byl czÿem | wÿelkÿ on dzÿen szwÿetÿ, | proszÿlÿ Pÿlata, abÿ pola- | malÿ ÿch golenÿ, ÿszbÿ | bÿlÿ zÿeczÿ. I przÿszlÿ zolnie- | rze, pÿrwemu polamalÿ | ÿego golenÿ, ÿ drugemu, | tak . . ktorÿ sz nÿm bÿl | vkrzyzovan. Ale gdÿ do | Ihesusza przÿslÿ, a wÿ-

---

[1] „kąncz“ przekreślone. [2] Przez pomyłkę zam. „oczatem“ = octem. [3] = trzcinie. [4] „mego“ przekreślone.

dzẏelẏ | go . . . marlego, nẏe la- | ma . . . . nẏ ẏego, ale | (*v.*) ieden zoldnẏerzow wlocz- | nẏą bog*[1] ẏego othworz- | ẏl, a natẏchmẏast wẏsla | krew ẏ woda, a ktorẏ wẏ- | dzal, szwẏadeczthwo wẏ- | dal a prawdzẏwe ẏest | szwẏadecztwo ẏego, a on | wẏe, ẏsz prawde mowẏ, | abẏszczẏe ẏ wẏ wẏerzẏlẏ. | Stalẏ czẏem szẏe thẏ rze- | czẏ, abẏ szẏe Pẏszmo nap- | elnẏlo: koszczẏ w nẏem | nẏe zlomẏczẏe, a druge | pẏszmo mowẏ . . . . . | ẏą, w ktoıego . . . . Po- | tẏm wẏenz* gdẏ . . . . | weczor stal . . . . . . | ktora ẏest . . . . . . | Owaczẏem . . . . | (*46*) ktorẏ czlowẏek ẏmẏenẏem | Iozeff, ẏen bẏl znakomẏthẏ | dzẏeszẏąthnẏk, mąz dobrẏ | ẏ sprawedlẏwẏ, ten nẏe p- | rzẏzwalal radzẏe ẏ vczẏn- | kom ẏch, od Arimatieẏ | mẏasta zẏdowszkego, kto- | rẏ tesz oczekawal krolew- | stwa bozẏego, przetho zẏe | bẏl zwolenẏk Ihezusow, | ale taẏemnẏ dla boẏaznẏ | Zẏdow. Ten tedẏ szmẏele | przẏstąpẏl do Pẏlata ẏ pro- | szẏl . . ẏ wzẏąl czẏalo Ihe- | zussowo, a Pẏlath dzẏwo- | wal . . ẏsz bẏ tak rẏchlo | vm . . przẏzwawszẏ sze- | th . . . pẏtal go, ẏestlẏ | ẏusz . . . rl. |

(*v.*) A gdẏ szẏe dowẏedzal | od szethnẏka, daro- | wal czẏalo Iozephowẏ. | A przẏszedl tez ẏ Nicodem, | ien bẏl pẏrweẏ przẏszedl | do Ihesusza w noczẏ, nosząc | szmẏeszanẏe mẏrzẏ* ẏ a- | loes, ẏakobẏ funtuow sto. | Wzelẏ tedẏ czẏalo Iezusso- | wo, a zẏąwszẏ, obwẏnąlẏ | ẏe przesczẏeradlem ẏ ma- | szczẏamẏ, ẏako ẏest Zẏdom, | pomazalẏ . . . . . . | pogrzebu Ioseph . . . . | kupẏl przesz . . . . | obwẏnąl cz . . . . . | szczẏeradlo . . . . . | na mẏesczu . . . . | rzẏzowan . . . . . | (*47*) dzẏo* grob nowẏ wẏkowa- | nẏ w szkale, w ktorẏm ẏe- | szczẏe zadnẏ nẏe bẏl polo- | zon. Tam tedẏ dla szwẏeta | zẏdowszkego, ẏsz blẏzko bẏl | grob, polozẏlẏ Ihezusza, ẏ | przẏwalẏl Yozeph kamẏen | wẏelky do drzwẏ grobowẏch, | ẏ odszedl. A bẏlẏ tam Marẏa | Magdalena ẏ druga Ma- | rẏa, szẏedzẏącze przeczẏw gro- | bu. Ale drugego dnẏa, kto- | rẏ ẏest po wẏgilẏ, szeslẏ | szẏe tedẏ kxẏązeta kaplan- | szke, lẏczemẏernẏczẏ do | Pẏlata, rzekącz: Panẏe, w- | spo . . lẏszmẏ, ẏsz on zwo- | dnẏ . . . ẏl, ẏesczẏe bądącz | (*v.*) zẏw: Po trzech dnẏoch wsta- | ne. Przẏkazẏsz tedẏ strzecz | grobu asz do dnẏa trzẏe- | czẏego, abẏ nẏe przẏslẏ zwo- | lenẏczẏ ẏego, a vkradszẏ | go, rzeklẏ, wstal z marth- | wẏch, a takbẏ bẏl bląd | poszlądnẏ* gorszẏ pẏrw- | ego. Rzekl ẏm Pẏlath: Oto | maczẏe strozẏe, strzeszczẏesz, | ẏako wẏeczẏe. A onẏ odesz- | lẏ ẏ oszadzẏlẏ grob stroz- | mẏ, zapẏeczyetowawszẏ | kamẏen. |

(*48*) P o c z ẏ n a s z ẏ e v m o w a[2] g r z- | e s z n e ẏ d u s s e s p a n e m m ẏ- | l ẏ m I h e s u C h r y s t e m v k r z ẏ z o w a- | n ẏ m, o n a k n ẏ e m u p o k o r- | n ẏ e, a o n d o n ẏ e l a s z k a w ẏ e, | b ẏ n ẏ e r o z p a c z a l a s z o b ẏ e | w s z w o ẏ c h g r z e s z e c h. |

M o w ẏ d u s a: | Odpuscz mẏ, prosze | czẏe, nalaszkawszẏ | panẏe Ihesu Chryste, nanẏe- | dostoẏnẏeẏszeẏ ẏ nanẏe- | szczessnẏeẏ-

[1] = bok. [2] Na marginesie ręką Juszyńskiego: „Nb. to samo mam w ułomku z Wietora drukami".

szÿ* sludze, s tobą | nÿeczo potrzebnego szama | szÿe . . owÿcz. Vkrzÿzowanÿ | rzekl: Ktho ÿest thÿ? | Grzesna dussa odpowÿe- | da: Y . . . . raczem w roz- | (*v.*) magÿtoscz grzechow ÿ | w mÿzerÿe ÿ w smrodlÿ- | woszczÿ nÿeszczÿeszna | pratkko vpadla, a po sko- | nanÿu zÿwota mego | w rÿchle czÿezeÿ w wÿecz- | ne mÿserÿe po grzechu | wpascz mam, a to czusz | mąkÿ pÿekelne. Crucifÿx | odpowÿeda: Tego vpa- | du do pÿekla nÿe boÿ sze | tak thÿm obÿczaÿem, | bądÿeszlÿ* wÿernÿe po- | kuthowala, za pr . . . . na- | le grzechÿ . . . . . . | szÿe szÿch[1] . . . . . . | dzÿesz abo . . . . | dącz narosz . . . . . ÿ | (*49*) w bogoslawnoszczÿ po- | wÿssonÿ, s krolewszkego | maÿestatu chwalÿ mo- | ÿeÿ stąpÿlem a przÿÿa- | lem nÿezmÿerne bolesz- | czÿ, ktorem dobrowolnie | w czÿele, w duszÿ, w czlon- | kach, w szmÿszlech, w | stawÿech czÿrpÿal, abÿch | czÿe od wÿecznego sz- | mątku pÿekelnego wÿ- | bawÿl a do nÿebeszkeÿ | wÿeczneÿ radoszczÿ do- | prowadzÿl. O thwoÿch | nÿedostatzczÿch* zadną | mÿ . . . nÿe wąthpÿ | za . . . . etam ÿa wsze- | go . . . . . thÿ ÿedno | w th . . . . . zleÿ woleÿ | (*v.*) ÿ zlego nalogu zapamÿe- | tacz bądzÿesz chczÿala, | zapamÿetam owszeÿkeÿ* | a zgladze wszÿtkÿ zlosz- | czÿ thwoÿe, a yako dale- | ko wschod od zachodu | szluncza, tak daleko od- | dale od czÿebe zloszczÿ | thwe, a od grzechu wsz- | elkego oczÿsczÿe czÿebe, | a nÿe przestane szmÿlo- | wanÿa, asz szÿe napelnÿ | tho Pÿszmo w thobÿe: | Gdzÿe obfÿto . . . zloscz | ÿ grzechÿ . . . . | okwÿtowa . . . . | moÿa ÿ w . . . . | Iesczÿe na. . . . . . . | (*50*) ssenÿe, wspomÿetaÿ* | na moÿe dawną przÿ- | szągą, przesz Ezechÿela | proroka obÿeczaną, g- | dzÿem tak przÿszągl: | Zÿwÿm ÿa buog, nÿe | chczÿe potapÿenÿa grze- | sznego czlowÿeka, ale | moÿą wola ÿest, abÿ | bÿl zÿw sze mną na | wÿekÿ, a ktoreÿ godzÿ- | nÿ grzesznÿ weszthch- | nÿe za szwe grzechÿ, | teÿ ÿa nÿe chcze pamÿe- | tacz ÿego grzechow, za | pamÿetacz czÿe nÿe mo- | ge mÿloszÿerdzÿm, bom | czÿe szobÿe dobrze, ÿako | (*v.*) mÿe wÿdzÿsz, na krzÿzu | napÿszal na moÿch rąku. | Wÿeczeÿ tam szlow vczÿ- | esznÿch naÿdzÿesz moÿch | v tego proroka na poczÿe- | chą thwoÿą, alecz owsz- | eÿkÿ chczÿe bÿcz mÿlo- | wan, chczÿe, abÿ we m- | nÿe nadzÿeÿe mÿala, | chcze bÿcz proszon naboz- | nÿe, wzdÿchaÿacz ÿ s pla- | czem, bocz nÿcz przÿyem- | nÿeÿssego nÿe mozÿe | mÿ bÿcz od grzesznego, | wÿernÿe pokuthuÿączego, | a nÿcz mÿ szlodzeÿ nÿe brz- | nÿ[2] w uszu moÿch, ÿako | modlÿtwa szercza szkruszo- | (*51*) nego pochodząncza. Y an- | gelom moÿm w nÿebÿe | wÿelÿke wesselÿe ÿest | z ÿednego grzesznego, | wÿernÿe pokuthuÿączego, lzÿ ÿego szą ÿako wÿno | roszkoszne; ządnego tedÿ | mÿesczÿa w tobÿe nÿema | mÿecz rospacz za grzechÿ | thwoÿe. Dussa: O krzÿzo- | wanÿ panÿe Ihesu Chryste, | ÿusz znam ÿ wÿem ÿ | wÿerze, ÿzem drossza to- | bÿe, nÿzlÿ ÿa

---

[1] Litery *sz* w „szijch“ przekreślone. [2] = brzmi.

szama szo- | bye. Thobye zawsze yesz- | tem droga, a tho w tym, | yze pyszano o tobye, my- | luyesz wszyczko the, czosz | (v.) vdzyelal, a nyczego nye | nayźrzysz, czosz stworzyl, | a zaszye czlowyek szyebe | szam nye zazrzy w tym, | gdy myluye grzech albo | ktorą zlosczi. Crucifixus | mowy: Wyedzye* zayste, | yzemczy wszytkym mo- | ym zywothem they my- | loszczy k tobye y ku wszyt- | kym dokazal, aboczyem | yesczye w zywoczye math- | ky mey począ- | ląm* czyrp- | yecz, a tak myalem zawsze | w pamyeczy szercza me- | go wszytka mąką moye, | a ktemu czyrpyalem pra- | gnyenye, laknyeny*, | (52) trudy noszkam moym, | szukayącz zbawyenya | thwego. A gdy szye yusz | przyblyzyl czasz okruth- | ney mąky mo- yey, ze w- | szyczkego czyala mego | krwawy poth szye ply- | nąl [1], obficzye asz na zye- | mye polal. Thosz czo by- | lo tayemnego w szerczu | y w myszlenyu o mącze | czyąszkey moyey, vkazalo | szye zewnyątrz*, potrzeb | bylo tego znamyena | na vkazanye prawdy- | wey mąky y wyerney | myloszczy, ktorąm k tobye | myal. Dussa mowy: Baczye | (v.) o naszlodszy Ihezu w tym | krwawym poczye, ktorym- | esz oblan, yzesz we wszyt- | kych czlonkach czyrpyel*, | ale y twoye* naslacheth- | nyeysza dusse* wszytka | szmąthna byla, aboczy- | em wszytka we wszytkym | czyele bedącz, wszytekesz | byl struchlal. Raczysz my | powyedzyecz, czego ządasz | ode mnye za taką boleszcz | y szmątek krwawy, za | mye przyiety. Crucifixus: Nycz gynego, yedno my- | lowanya wzyayem, bo- | czyem nye przyecz* gyne- | go nye czyrpyal tey meky, | (53) iedno abych byl mylow- | an. Dussa: Offszeyky na- | dostoynyeyszy yesz wza- | yem od* mylowanya, yzesz | dobry y nawysse dobre. | Nykt nyedobry, yedno | szam buog, tesz yzesz pan | moczny, wybawyayącz | nasz z moczy dyabelszkey | y szluzby nyewolney ye- | go, tesz yzesz buog, yensze | grzechy szam odpuszczasz, | tesz myluyącze czyebe my- | luyesz. Szamzye mowysz: | Ia myluyącze mnye my- | luye, yzye tesz wysluchawasz proszącze czye, gdzesz | mowy prorok: Mylowalem | (v.) czusz boga, aboczyem wy- | szluchal mye zawsze. Tysz | tesz myly panye, iakoby | pochodnyą palayączą lasz | ką, przyszedszy na szwyat | ku roznyeczenyu y podpa- | lenyu zymnych szyercz y | ostydlych*, mowylesz: Iam | przyszedl, aby zywoth mye- | ly, czusz laszky nynye, y ye- | szczye aby wyąnczey mya- | ly, czusz wyeczny zywoth | w nyebye, dostoynesz tedy | bezmyernego mylowa- | nya. Crucifixus: Zaysteczpo- | wyedam, yzecz nycz nye | yest tak godnyeyszego | ku roznyeczenyu boszkego | (54) ognya mylowanyu* w ser- | czu thwoym, iako cząste | baczenye y rozwazanye | tych szlow przerzeczonych: | Iam przysedl, aby zywoth | myely, y yesczye aby okwy- | czyey myely, y drugye szlo- | wa tym rowne: Tak bog | vmylowal szwyat, ysz szy- | na szwego yedzynego | dal, czusz na okruthną mąką. Dussa: Wyernye nądzny | y nanedznyeyszy ten yest, | w ktorego szyerczu

[1] p w „plijnąl“ przekreślone.

ogÿen | mÿloszczÿ nÿe gore, gdÿ | ÿedno vzna thÿ znamÿo- | na, w ktorÿchesz vkazal | boszką twoÿe wÿelką laske; | (*v.*) ale o ÿedzÿnÿ szÿnu bozÿ | prosze czÿe, nÿe czÿrp we m- | nÿe szerdcza tak twardo | zamarzlego ÿ twardego, | zapÿeklego, ale owa szmÿ- | lowawszÿ szÿe nade mną, | daÿ mÿ w rozmÿslanÿu | thÿch szlow twoÿch, abÿ | szÿercze moÿe na wzrasz | sznÿegu ku szluczu* [1] szÿe | rostopÿlo, abÿch tak ƶag- | rzana mogla rzecz z wÿ- | bornÿm prorokem: Stalo | szÿe ÿest szÿercze moÿe, | ÿako wosk rosthopÿonÿ. | Crucifixus: Bralo przÿczÿ- | ne pokolenÿe ludzke | przeczÿwko mnÿe nÿesz- | prawedlÿwÿe szemracz, | (*55*) a nÿewdzÿecznoscz mo- | wÿlÿ ludzÿe stworzenÿ, | ale ÿesczÿe bÿlÿ nÿeodku- | pÿenÿ. Nÿcz wÿeczeÿ nÿe | ÿesteszmÿ powÿnnÿ bo- | gu, ÿedno ÿako gÿnsze | sthworzenÿa, boczem rzek- | szÿ on slowem, stalÿsmÿ | szÿe, a przetho nÿe wÿensze | pracze mÿal sz namÿ, thw- | orzącz nasz, nÿzlÿ ÿele* | z gÿnszÿmÿ szwÿerzathÿ | nÿemÿmÿ. Ale ÿusz stu- | lÿla zloscz vsta, a ÿusz nÿe- | masz mÿeszcza nÿewdecz- | noszczÿ*, aboczÿem wÿen- | szą m pracze podÿąl sza- | mÿm odkupowanÿm czlo- | wÿeka, nÿzlÿ w stworzeniu | (*v.*) wszego szwyeta*, ÿako | mowÿ moÿ szluga Au- | gustÿn: Trudnÿeÿ bogu | vsprawedlÿwÿcz grzesz- | nego czlowÿeka, nÿz nÿe- | bo ÿ zÿemÿe znowu stwo- | rzÿcz. A tho nÿe stronÿ meÿ, | ale z ÿego lenÿwego dob- | rowolenstwa, aboczÿm | ÿa bedącz panem, stalem | szÿe szlugą, sz bogatego | stalem szÿe vbogÿm, bed- | zącz* nÿeszmÿertelnÿm, | vmarlem, slowo stalo szÿe | czÿalo, szÿna bozÿego sta- | lem szÿe szÿnem czlowÿe- | czÿm, cÿrpÿalem szromothÿ, | ganÿbÿ, cÿrpÿalem pod- | (*56*) strzÿeganÿa w uczÿnkach | moÿch, czÿrpÿalem prze- | czÿwe szlowam* moÿm | prawdzÿwÿm, czÿrpÿalem | naÿgrawaczÿe* w uczÿsznÿe- | nÿu, czÿrpÿalem wÿelke | nÿewczesznoszczÿ czÿala, | czÿrpÿalem okropnoscz | szmÿerczÿ, ktorązem na | krzÿzu dobrowolnÿe przÿ- | ÿąl. Dusza mowÿ: O ÿak- | az tho dzÿwna ÿ zumÿe- | la mÿloscz, ach czosz ÿa | nadzna oddam za take | okruthne mekÿ ÿ boles- | czÿ tobÿe, moÿ naÿmÿleÿ- | szÿ panÿe. Crucifixus: | O dusso [2], abÿ mogla przes | mÿlowanÿe ÿ tez przesz [2] | (*v.*) bedeszlÿ rozmÿszlala ÿ | rozwazala, czom za czÿe | czÿrpÿal, ÿa pan wÿelmo- | znego maÿestatu, szÿn | bozÿ, mowÿe tobÿe, bÿ | thÿsząckzrocz szmÿercz czÿr- | pÿala, nÿgdÿ wzÿaÿem | doszÿcz nÿe vdzÿelasz mecze | moÿeÿ, bocz drogoscz ÿ w- | aznoscz thego mÿta row- | nÿe nÿema. Dussa rada: | Szlÿsząc ÿa tak welÿką | laszke twoÿe, naÿmÿleÿszÿ | panÿe, radabÿch nÿeczo | tobÿe odsluzÿla, bocz gÿn- | szeÿ nadzÿeÿe nemam, | ÿedno w mącze thwoÿeÿ, | przesz ktorąsz mam otrzÿ- | macz one chwale krolew- | (*57*) stwa nÿebeszkego, ktoreÿ | anÿ oko przeÿrzalo, anÿ | vcho przeslÿszalo, anÿ w | sercze wstąpÿlo, czosz thÿ | zgotowal mÿluÿączÿm | czÿebe. Rospowÿedz mÿ | ÿesczÿe szÿrzeÿ onÿ szlow- |

---

[1] = ku słońcu. [2] Obydwa wiersze: „O dusso, abij mogla przes | mylowanije ij tez presz“, przekreślone.

ka, czosz mÿ ÿą [1] drzewÿeÿ | powÿedzal, tho ÿzÿesz | w taÿ* czÿą-szkeÿ męcze | mÿal w thwoÿeÿ dussÿ | naszwÿątsseÿ przÿczÿnÿ | szmątku, od thwego po- | czÿeczÿa w zÿwoczÿe tweÿ | mÿleÿ matkÿ mÿal w | mÿszlÿ tw oÿ krzÿsz ÿ thwą | wszÿczke meką. Crucifix: | O dusso, abÿ mogla przes | mÿlowanÿe ÿ tesz przesz | zalowanÿe mekÿ moÿeÿ | (*v.*) bÿcz wdzÿeczna, offÿare | bogu, yako kadzÿdlo offÿe- | ruÿą, na ognÿu palą, | tako tesz ÿ thÿ masz szercza | szwego wÿpalÿcz wszÿcz- | ką rze [2] ÿ zuzel grzechu | wszelkego gorącą mÿ-lo- | szczÿą bozą, baczÿsz szÿer- | czem zÿwÿm pÿlnÿe, ÿ- | zemczÿ ÿą dwoÿakÿe mą- | czennÿstwo czÿrpÿal, gÿed- | no na czÿele, druge w duszÿ | przÿ maczenÿczthwÿe mo- | ÿm. Na czÿele bacz, ÿzecz nÿ- | gdÿ nÿe bÿl zadnÿ mącze- | nnÿk tak twardą meke | czÿrpÿe-czÿ, ktorabÿ szÿe meÿ | mącze mogla przÿrownacz, | a tegoz dokazÿe Pÿszmem, | (*58*) znamÿenÿem ÿ rozu- | mÿem [3]. Naÿpÿrweÿ Pÿsz- | mem, aboczÿm szam ÿa | mowÿl ono pÿszmo Iere- | mÿasza, gdÿm na krzÿzu | wÿszÿal: O wÿ wszÿczÿ, | czo ÿdzÿeczÿe po droze*, | baczczÿe a oglądaÿczÿe, ÿe- | szlÿ bolescz rowna nad | bolescz moÿe, ÿakobÿ rzek, | nÿe ÿest. Wtore dokazÿe | tego znamÿenem, abo- | czÿm nÿgÿ nÿe bÿlÿ wÿ- | dzanÿ takÿe znamÿona | przÿ mącze kto-rego ma- | czennÿka, ÿako przÿ mącze | moÿeÿ, vkazuÿącz thÿm | bÿcz okruthną moÿe gor- | zką make, aboczyem szloncze | (*v.*) szÿe zaczmÿlo, zyemÿe* drz- | ala etc., iakobÿ zaloblÿwÿ- | mÿ gloszÿ luto-walÿ mą- | kÿ moÿeÿ nÿewÿnneÿ, | mnÿe szÿna bozÿego na | krzÿzu oplakawaÿącz. Nÿe- | moglo stworzenÿe czÿr- | pÿecz krzÿwdÿ stwo-rzÿ- | czÿela, a tÿm karze nÿero- | zumne stworzenÿe thw- | arde, za-pÿekle, zloszczÿwe, | ludszke szÿercza, ktoresz | nÿe chczÿe szÿe szlu-towacz | anÿ zalowacz meÿ nÿew- | ÿnneÿ mekÿ. Trzÿeczÿe | dokazÿe gorzkoscz meÿ | mekÿ bÿcz wÿelką, a tho | rozumem, aboczÿem moÿa | plęcz ÿ natura bÿla prze- | (*59*) naszlachethnÿeÿsza ÿusz | przetho, ÿsz czÿalo moÿe | nÿe vznalo zarazenÿa od | grzechu, ÿusz tesz stronÿ | szgodneÿ mÿarÿ w zÿwÿe- | lech, to czusz ognÿa, pow- | ÿe-trza, wodÿ, zÿemÿe, | bÿlÿ we mnÿe nazrzod- | nÿeÿssÿe. Przeto zdrowÿ* | moÿe bÿlobÿ moglo bÿcz | trwale, bÿ bÿlo nÿe dzÿe- | lano gwalthu w makach | okruthnÿch czÿalu me- | mu, aboczÿm ÿa wzÿąl | czÿalo nÿeszkazone s pan- | nÿ przeczÿsteÿ, nÿewÿnne | wszelkego narazenÿa | grzechu pÿrworodnego, | to ÿest nÿerządneÿ ządlÿ- | (*v.*) woszczÿ. Thakeÿ plczÿ przÿ- | stogÿ bÿcz szlÿczneÿ, czu- | derneÿ, w szÿlach moczneÿ, | a przeto stąd vznacz mo- | zesz, ÿzÿe gdÿ na-rządnÿe- | ÿsze szą w czlowÿeczÿe | cztÿrzÿ zÿwyolÿ, tÿm czÿa- | sse* bÿwa dusse s czÿalem | rozdzÿelenÿe, trudne, | boleszczÿwe, gorzke. Ia | thakÿ będącz szdrowÿ, vrodnÿ, nad wszÿtkÿ szÿ- | nÿ ludczkÿe* naszlÿcznÿeÿ- | szÿ, wÿerz ÿ za tho mÿeÿ, | ÿzecz moÿa szmÿercz ÿ | moÿa meka bÿla nad w- | szÿttkÿ szÿnÿ ludszke sz- | mÿerczÿ czÿassa. Szlÿszalas | (*60*) mąką moÿe na czÿele, sz- | luchaÿ boleszczÿ dusse

---

[1] = je. [2] = rdzę. [3] Litera *ij* w „rozumijem“ przekreślona.

mo- | ẏeẏ, bosz tego chczẏala | szlẏssẏecz. Maczennẏcztwo | duchowne, ktorem czẏrp- | ẏal w dussẏ moẏeẏ, masz | wẏedzẏecz, ẏzẏe, ẏakomczẏ | drzewẏeẏ powẏedzal, ẏa- | ko szkoro dussa moẏa s czẏa- | lem stworzona, tako bez | zadnego przestanku przes | trzẏdzẏeszczẏ lath ẏ puol | cztwarta lata, asz na krzẏ- | zu zawẏesson. Gdẏ szẏe | dussa łączẏla s czẏalem, | dotẏchmẏast bẏlem ma- | czennẏkem, a przetomczẏ | nẏe bẏl besz mąkẏ na meẏ | mẏleẏ dussẏ, czobẏ na ẏedno | mgnẏenẏe oka. Ona nocz | (*v.*) ẏeczẏa mego ẏ on dzẏen, | w ktorẏ mẏe vmorzẏcz | mẏano, ẏ naẏgrawano, | ẏ szromoczono, ẏ vplwano, | bẏczowano, koronowano, | ocztem, zolczẏą napawano, gozmẏ* na krzẏz przẏbẏano. | Tho wszẏtko w dussẏ moẏeẏ | naszwyątsseẏ czẏrpẏal, ale | na to wszẏczko masz baczẏcz | oblẏcznoscz moẏe namẏlsze | matkẏ, pannẏ Marẏeẏ, | ktorasz chczẏala przẏ wsz- | ẏthkẏm bẏcz, czo szẏe sze m- | ną dzẏalo. Ach coz mẏ | geẏ bẏlo zal, ach czosz mie- | czow boleszczẏ mego szer- | cza przenẏkalẏ, wẏdząncz | (*61*) ią za mną w sządzẏe cho- | dzẏącz, choczam ẏeẏ mo- | wẏl we szrode w Betanẏe, | v Marthẏ na weczerzẏ, | onẏ szlowka, czo mowẏl | mẏlosznẏk do oblubẏenẏcze | w Kanthẏkach [1]: Auerte ocu- | los tuos a me, quia ipsi me | auolare fecerunt, moẏa | naẏmẏleẏsza matuchno, | tocz bẏch nẏerad, abẏ bẏla | w pẏątek w Yerusalem. | Wezrzawszẏ na mẏe prat- | ko, ẏala mẏe za ramẏe, | rzekla mẏ: A czemu nẏe | mam bẏcz o naẏedzẏne | szercze moẏe mẏle? Rzek- | lem ẏeẏ: Przeto ẏsz tham | nẏe bądzesz sze mnie poczẏe- | (*v.*) ssẏenẏą mẏecz, boczẏem | mẏe vzrzẏsz vplwanego, | nagẏego, vbẏczowanego, | czẏrnẏm korunowane- | go, na krzẏzu zawẏesso- | nego ẏ vmorzenego*, | a thamzẏe czẏe bedzẏe | trzeba, abẏ czẏalo moẏe | w grob wlozẏla. Odpo- | wẏedzala mẏ, rzekąncz: | Ach czẏeszko mẏ to bedze | wẏdzecz, alebẏch przẏ | thẏm nẏe mẏala bẏcz, | stokroczbẏch szẏe gorzeẏ | mẏala, a przetho mẏe nẏcz | nẏe rozlączẏ od czẏebe, moẏ | naẏmẏleẏszẏ szẏnu, go- | thowam s tobą gẏdz ẏ | do czemnẏcze ẏ na smẏercz, | (*62*) a przetho czẏe proszẏe, nẏe | zbranẏeẏ mẏ thego. Vz- | naẏzẏe tu dusso moẏa | cząszką mąka dusse mo- | ẏeẏ, bocz wszẏczkẏ ẏeẏ bo- | leszczẏ bẏlẏ meẏ dussẏ | take strzalẏ przerazaẏące | nowẏmẏ boleszczẏamẏ. | Tu powẏeda Ihesus dusse | szweẏ boleszczẏ, ktore czẏrp- | ẏal na dussẏ, a ẏako dlugo: | W duszẏ meẏ ta bẏla bolescz | wszẏtorakẏch mączennẏ- | kow ẏ maczennẏczek, ktore | dla mnẏe czẏrpẏelẏ ẏ czẏr- | pẏecz mẏelẏ mogẏ mẏlo- | sznẏczẏ. A przetosz zapraw- | da powẏedam, ẏzecz wsz- | ẏtkẏ onẏ mąkẏ od Abla | asz do ostatecznego czlowẏeka, | (*v.*) ktorẏ na konczu szwẏata szẏe | narodzẏ, czẏrpẏelẏ ẏ czẏr- | pẏecz bedą tak na czẏele, | ẏako na duszẏ szmątkẏ, | vdrączenẏa, przesledowa- | nẏa* ẏ mẏserẏe, tom ẏa | wszẏtko zawsze czẏrpẏal | w duszẏ moẏeẏ zupelnie, | a z oneẏ zalobẏ wẏączeẏ | mẏe vrazalo, w dussẏ meẏ | gorzczeẏszą ẏ ostrszą bolescz | zadawalẏ, nẏzlẏ oszobne | mekẏ, czom ẏe czẏr-

[1] Cantica canticorum.

pẏal | na mẏm czẏelẏe, a nẏzlẏ | onẏ, czo ẏe szamẏ czẏrpẏelẏ | na szwẏch czelẏch. A tego | szą dwẏe przẏczẏnẏe, ktore | daẏą szwẏadeczthwo praw- | dzẏe teẏ. Yedna przẏczẏna | (*63*) iest tha, ẏzẏe ẏa wẏecznẏm | zwẏerczadle mego bostwa | wszẏdkẏ* stworzone ẏ czo | mẏalẏ bẏcz stworzone, prze- | szle, nẏnẏeẏsze ẏ przẏsle, | vstawẏcznẏe zawszę oczẏ- | wẏszczẏe wẏdzal, a tusz | masz, ẏzecz thedẏ, ẏak szko- | ro dussa bẏla w czalo mo- | ẏe wlana, wszẏtko tho | wẏdzala, azem na krzẏzu | zawẏeszon, wszẏtkẏ mąkẏ | na mẏe przẏsle, a czokolẏ | mogẏ wẏbranẏ czẏrpẏ- | ecz mẏalẏ ẏ czo ẏeszczẏe | szẏe narodzẏ gẏch ẏ czẏr- | pẏecz bedze asz do skona- | nẏa szwẏata, tom ẏą | wszẏczko czẏrpẏal w nẏsseẏ | (*v.*) cząsczẏe szẏlẏ dusse moẏeẏ, | a oszobnẏe za kazdego wy- | eczeẏ ẏ cząszeẏ vdrączon | bẏlem w duszẏ moẏeẏ, | nẏzlẏ ktorẏ z nẏch w szwẏm | wlosznẏm czẏele czassu | onego, gdẏ maczon abo | drączon. Druga przẏczẏna, | ktorasz taką mąka w duszẏ | meẏ mnozẏla, bẏla obfẏ- | ta mẏloscz, aboczẏem mẏ- | loscz mnozẏ szmątek ẏ bo- | lescz w duchu, a tho tego | doszwẏaczẏsz szama w szo- | bẏe, ẏzẏe ẏako wẏelką mẏ- | loscz thwoẏe ku mnẏe ẏ | theze* bedzẏe, tẏlesz bedze | szmąthna dussa thwoẏa | z mąkẏ moẏeẏ ẏ zẏe* szmẏ- | (*64*) erczẏ meẏ. Och! alem ẏa | czẏebe ẏ wszelkego czlowẏe- | ka zawszẏe* wẏenczẏ ẏ bez- | mẏernẏe mẏlowal, nẏzlẏ | ktorẏ z wasz szam szẏebẏe | mẏlowacz mogl. Przetom | w dussẏ meẏ czẏrpẏal mą- | ką za onego kazdego, kto- | rẏ czẏrpẏecz mẏal nẏegdẏ | na zẏemẏ, abo czẏrpẏecz | bedzẏe asz do sządnego dnẏa. | Wẏesz, ẏzẏe Pauel przẏzwo- | lẏl na kamẏonowanẏ* Sczẏe- | pana s., a potẏm ẏąl barzo | przeszladowacz moẏe krzẏe- | szczẏanẏ. Rzeklem ẏemu: Szawle! czemu mẏe prze- | sladuẏesz? A wsakoz mnẏe | w meẏ wlosznеẏ perszone | (*v.*) nẏe przeszladowal, ale w | perszonẏe moẏch mẏlo- | sznẏkuow ẏ przẏaczẏelow, | aboczẏem czokolwẏe moẏm | przẏaczelom dobrego | albo zlego szẏe stanẏe od | kogo, tho wszẏtko ẏako | mnẏe szamemu, a tho | wszẏczko pochodzẏ z welẏ- | keẏ mẏloszczẏ, ktorą ku czlo- | wẏekowẏ mam. A takoz | stądz* vznacz mozesz, dla- | czego mąka moẏa prze- | wẏssala wszẏczkẏch mą- | zednẏkuow [1] mąkẏ, bom | ẏa czẏrpẏal na duszẏ ẏ na | czẏele, a besz wẏnẏ a w ro- | szkoszneẏ naturze, a tak dlu- | go przesz trzẏdzẏesczẏ ẏ | puol cztwarta lata. Waw- | (*65*) rzẏnẏecz s. yedneẏ noczẏ | vpẏeczon bẏl na kraczẏe, | Bartholomẏeẏ ẏednego | dnẏa zẏwo oblupẏon, Ka- | tharzẏna ẏedneẏ godzẏnẏ | sczẏatha etc. Tẏ wszẏczkẏ | mąkẏ zadnego tak nẏe | vczẏązalẏ w gẏch czẏelẏch | wlosznẏch, ẏako mnẏe | dreczẏlẏ w duszẏ mogẏeẏ | trzẏdzẏeszczẏ ẏ puol cztwar- | ta lata. Isaẏas o them | prorokowal: Wẏerą cho- | robẏ nasze on szam noszẏl, | a boleszczẏ naszẏe on szam | od nasz oddalẏl. A przetom | ẏa nẏgdẏ szẏe nẏe szmẏal, | ale owszem czastom pla- | kal, a wẏdzalem szẏe bẏcz | Zẏdom, ẏakobẏ mẏ bẏlo lath | (*v.*) pyenthdzẏeszątḣ*, gdẏzem | ledwẏ mẏal trzẏdzẏesz- | czẏ

[1] = męczenników.

ÿ puotrzÿeczÿa* latha. | A tho przÿszlo dla vstawÿcz- | nego szmątku, ktorÿm | bez przestanku noszÿl o |_moÿeÿ mącze przÿszleÿ | ÿ moÿch wÿbranÿch, kto- | rązem zawsze ÿasznÿe ÿ | boleszczÿwÿe noszÿl wÿ- | dzenÿm duszneÿ szÿlÿ, | a takem czast o oczczu ma- | wÿal, czo pÿszal Ieremÿasz, | wÿlkÿe szą lkanÿa moÿe | a szÿercze moÿe szmathne | ÿest. A tobÿe dusso abÿ | lutoszczÿą ÿ mÿloszczÿą szÿe | ku mnÿe mÿala, mowÿ- | ącz wÿrszÿk w Zaltarzu na- | (*66*) pÿsanÿ, ÿzecz wszÿtek zÿ- | woth moy szkanąl* w bo- | leszczÿach, a latha moÿe | we lkanÿu ÿ plakanÿu. | O thÿch moÿch szmątkach | ÿ boleszczÿach dusznÿch ÿ | czÿelesznÿch dowodnÿe na- | pÿszano w kxÿegach, czo | ÿe zową Szentenciarum [1]. | Dusza żąda: O dobrÿ, na- | slodszÿ Ihesu, iuzem vslÿssala | ÿ porozumÿela* gruntow- | nÿe welÿkoscz | vczÿszkuow ÿ szmąthkuow thweÿ na- | szwÿąthszeÿ dusse a thwe- | go naszwÿąthszego czÿala | mąk ÿ boleszczÿ, zadnÿ sz- | mÿsl ÿ rozum wÿmÿszlÿcz | nÿe staczÿ*; ale czÿe ÿeszczÿe | (*v.*) pokornÿe prosze, odpuscz | mÿ, ocz czÿe bedą pÿtala, | bocz s teÿ laszkaweÿ odpo- | wÿedzÿ thweÿ wpadlo | w szÿercze meÿ* to pÿtanie: | iako thweÿ naszwÿeczszÿe | dussÿ ÿ nablogoslawnÿ- | eÿszeÿ mogla ktora bole- | scz albo mąką albo szmą- | tek przÿpascz, gdÿsz ona | zawsze bÿla w nadnawÿ- | szseÿ* roszkoszÿ, w opatrze- | nÿu ÿ w bogomÿszlenÿu | naszwÿąthszego bostwa, | ktorez tako mÿloszne, tako | przÿiemne, tako lubÿezne | ÿest ku wÿdzenÿu ÿ roz- | mÿszlanÿu, ÿzÿe bÿ onÿ nadznÿ pothąpÿenÿ w (*67*) pÿekle moglÿ nÿeczo wÿ- | dzÿecz mÿlosznego oblÿcza | bozego, ÿako wÿdze* bogo- | szlawÿone dusse w nÿe- | beszkÿm krolewstwÿe, | zadna bolescz, zadnÿ szm- | atekbÿ gÿch nÿe dręczÿl, | anÿ ogÿenÿ pÿekelnÿ | anÿ oblÿcznoscz szkara- | dÿch* dÿabluow. Krucifÿx | odpowÿedzal: To, czo mo- | wÿsz dusso, prawdacz ÿest, | ÿzecz prosta, szama sczÿ- | gulna dussa moÿa, czÿsta, | blogoslawÿona bÿla od | szwego sthworzenÿa po- | czÿeczÿa, a pothÿm zaw- | sze, aczkolÿ czÿalo szmÿer- | telne moÿe bÿlo, ÿ owszem | (*v.*) i na krzÿzu ÿ w odchlanÿu* | tako bogoslawÿona ÿ w | takÿm wÿeszÿelu ÿ w ro- | szkoszÿ bÿla, ÿako dzÿsz | ÿest w nÿebÿe, szedzącz | na prawÿczÿ boga oczcza. | Ale w nÿszssÿch szÿlach | bÿla vstawÿczna ÿ trwa- | la meką* ÿ szmątek s prze- | rzeczonÿch przÿczÿn, ale | tho ÿnaczeÿ nÿe moglo | bÿcz przes przÿrodzenÿe, | abÿ w ÿedneÿ ÿ w teÿzÿe | dussÿ spolem ÿednącz | stalo wÿesselÿe ÿ szmatek | takÿ; alecz tho bÿlo we m- | nÿe dzÿwem ÿ moczą bo | stwa, aboczÿem podlug | bÿegu przÿrodzenÿa we- | (*68*) ssele ÿ rozkosz wÿpądza | szmątek ÿ bolescz, a nÿe | mogą szÿe spolem zgo- | dzÿcz w teÿzÿe ÿedneÿ du- | ssÿ. Abÿ tho lepÿeÿ zrozu- | mÿela*, masz wÿedzÿecz, | ÿzÿe wzor ÿ początek w- | szÿczkÿch moÿch boleszczÿ | bÿlo ono nawÿsse a nÿe- | wÿmowne boszke zrad- | zenÿe, ktorÿm bÿlo zabro- | nÿono we mnÿe, abÿ z | wÿszaÿ* czÿąstkÿ rozumu | dusse nÿe stapowala rad- | oscz ÿ wessele w nÿssą czą- | szczką* szÿlÿ duszneÿ, bo | ÿnaczeÿ nÿkake

---

[1] „Sententiarum libri“ Piotra Lombarda.

bÿch bÿl | nÿe uczul zadnego szmątku | w dussÿ, anÿ w czÿele boleszÿ, | (v.) ale ÿzÿe to wolanÿe rado- | szczÿ ÿ wÿessela z wÿdze- | nÿa bosthwa z wÿssaÿ* czÿ- | ąstkÿ rozumu zabronÿ- | ono boszkÿm zrądzenÿm*, | a przetom nadnawÿsse | spolem doszkonale vzyw- | al wÿsselÿa z wÿdzenÿa | bosthwa podlug wÿssÿch | czÿesczÿ rozumu, a tezem | doszkonale ÿ nadnawÿsse | czÿrpÿal, ÿ bÿl vdrączon | podlug nÿszszÿch szyl rozu- | mu, a tako dzÿwnÿm zrzą- | dzenÿm bog oczecz moczą | szwą złączÿl nawÿssą bo- | lescz z nawÿssą szlodkoszczÿą | a nawÿssą wszechmocznoscz | (69) ku nanÿsseÿ nÿemoczno- | szczÿ. To, czo bÿlo zabro- | nÿono, wlanÿe poczÿesse- | nÿa w nÿssą cząstku* rozu- | mu mego, bÿlocz owszeÿ- | kÿ nad bÿeg przÿrodzenia, | aboczÿem s przÿrodzenÿa | ÿest, abÿ szÿlÿ wÿsse w- | spomagalÿ nÿsse, a nÿsse | abÿ bÿlÿ wlepÿone ÿ pod- | dane wÿssÿm, a gÿm bÿ- | lo tho zrządzenie dzÿw- | nÿeÿsse, thÿm bÿlo we | mnÿe ostrzsse vdrączenie | ÿ thessa*[1] bolescz. Wÿedz | tesz, ÿzem czÿ nature me- | go przÿrodzenÿa chowal | w szÿle przÿ moczÿ czasu | mąkÿ moÿeÿ asz do osta- | (v.) tecznego szkonanÿa szmÿ- | erczÿ, a to dla napelnÿe- | nÿa pÿszma proroczke- | go, ÿszbÿ wszÿtko spelnÿ- | lÿ nade mną, czo bÿlo pÿ- | szano o mnÿe, przetom | rzekl: Spelnÿlo szÿe ÿest, | czusz wszÿtko, czo pÿszano | o meÿ macze, a przeto dla | thego przedluzÿenÿa cza- | szu vczÿązÿla szÿe mnÿe | mąka moÿa. D u s z a: Wzd- | ÿeczna*[2] offszeÿke szmÿer- | czÿ, ktorÿ* tobÿe mÿlÿ pa- | nÿe Ihesu nÿe dzekuÿe s teÿ | welÿkeÿ laszkÿ, ÿenzesz | zÿwoth thwoÿ polozÿl | za nasz. A thakÿ czlowÿek | (70) zÿwÿacz podlug czÿala, | vmarl na dussÿ, ktorÿ na | pamÿątką nÿe przÿwo- | dzÿ szobÿe czasto gorzkeÿ | mąkÿ thwoÿeÿ, ÿenze | tesz vkrzÿzowanÿa thwe- | go nÿe wÿobraza w u- | mÿszlenÿu dusse szwoÿeÿ, | anÿ noszÿ blÿzn twoÿch | na czÿele szwoÿm przes | ostra pokuthą, a na olta- | rzu szercza szwego szam | szÿebÿe tobÿe nÿe krzÿzuÿe, | a tho w thÿm, ÿzÿe czele- | sznÿm ządzam ÿ luboszcz- | am szÿe nÿemąznÿe sprze- | czÿwÿa. C r u c i f i x m o w ÿ: | Ktho chcze wnÿdz do nÿeba | (v.) za mną, zaprzÿ szÿ* szam | szÿebe, a nÿechaÿ wez- | mÿe krzÿsz szwoÿ zawzdÿ, | nÿechaÿzecz mÿe naszle- | duÿe*. D u s s a o d p o w ÿ e d a: | O Ihesuszÿe, mÿlÿ panÿe, | szÿlo ÿ moczÿ* boga oÿcza | daÿ mÿ zrozumÿecz thÿ | szlowa. C r u c i f ÿ x o d p o w ÿ e d a: | W tych szlowÿch* moÿch | trzÿ rzeczÿ polozÿlem czlo- | wÿekowÿ stworzonemu | na obraz bozÿ, to ÿest sz- | luzba, gruboscz, ostroscz. | Szluzba w zaprzenÿu sza- | mego szÿebe ÿ ssweÿ wo- | lÿeÿ, rozumÿe sze wÿeczne | obwÿązanÿe na szluzbe | (71) moÿe przesz noszenÿe | krzÿza, rozumÿe szÿe gru- | boscz a ostroscz przes nasla- | dowanÿe mnÿe, rozum- | ÿe szÿe szrogoscz ÿ vmÿer- | noscz w pÿczÿu ÿ gÿedze- | nÿu, abÿ ÿenze przes nÿe- | poszlusszÿenstwo ze stadlą | troÿakeÿ sczesczneszczÿ* bÿl | vpadl, tak zaszÿe przesz | pokorne udrączenÿe tro- | ÿakeÿ mÿzerÿeÿ przesz | poszlusenstwo abÿ pow- | stal. Odpadl bÿl szam od | szÿebÿe, odpadl

[1] = cięższa. [2] = wdzięczna.

były od tho- | warzystwa angelszkego, | odpadl był od wydzenya | boszkego, to yest od wy- | (v.) zwolenstwa, od dostoyen- | stwa, od bloguslawyen- | stwa. Poszluchayzye tey | rady dusso myla, aby za- | przawzssy szye szama szye- | be, tho yest wlostney wo- | ly, naprawysz szwe wyz- | wolenstwo, byerącz krzys | szwoy, to yest wybyray- | ącz wzgardzoną bycz y | opuszczoną, przywrocz- | ysz szye ku thowarzysth- | wu angelszkemu, mnye | Ihesusza naszladuyącz, to czusz mąka moyą rozmy- | szlayącz, czyala thwego | ostro, srogo karząncz, zysz- | czesz szobye mego boga- | (72) slawyonego* oblycza we- | ssole, wyeczne wydzenie. | Dussą szye raduyącz od- | powyedzela*: Wyera dost- | oyno y sprawedlywye | to yest y potrzebno, aby | s tobą spolem czyrpyely, | ktorzy s tobą krolowacz | ządayą, aby czye naslado- | waly, ktorzy czyebe na w- | yeky wzywacz pragną | y łaknyeyą. Crucifix chwa- | ly rzecz: Szczeszne tho th- | wych vst wlosznych zka- | zanye y yescze raz, dwa, | trzykrocz naszczessnyeyssye, | ktory zawsze rozmyszla, | yak sczyaszna* y trudna, yak | (v.) gorzka y ostra yest dro- | ga, ktora wyedze do zyw- | otha, gdyzem yą muszyl | czyrpyecz, abych wszedl | w chwalą moyą. Iestem- | ly ya wlosszną chwale | moye tako drogo kupyl, | a ktoz yą daremno otrzy- | ma, lely polely nycz nye- | czyrpyącz, nycz dobrego | nyedzyelayącz, zapraw- | dą, zaprawdą, nye yest | gyna droga, ktorąby | przydz do zywota wyecz- | nego, yedno przes pracze | y robothą. On bogacz, kto- | ry roszkosznye vzywal, | a nycz nye czyrpyal, any | (73) pokutowal, na wyeky | w pyekle w mąkach czyr- | py, a Lazarz ysz szkromno | bolesczy y glod czyrpyal, | wyeczną koroną w nyebye | otrzymal. Tobye thu czu- | dny vpomynek, aby szo- | bye nye teszknyla w zako- | nye szwyąnthym, pospo- | lythy zywoth trzymayącz, | yako szą czyuczya, ranego | wstawanya, disciplyny, | posty, modlytwy, spyewa- | nye chwaly bozey etc., bocz | tho bądzye tobye dusso | myla dobrze w nyebye za- | placzono. Dussa szmątno | odpowyeda: Nye stoyczye | (v.) mnye y byeda, yzem kedy | podlug czyala y szmyszno- | sczy* moyey chodzyla y | wyessyela szwyeczkego | przyglądala, a tymem sz- | wyedzona y zdradzona, | gdzyem czyebe myala | nasladowacz, yenzesz cza- | sto beleszczy [1] y szmathky | czyrpyal y czasto plakal, | a yednącz tylko w duchu | twy* yesz szye, yako czczemy, | vradowal, Marya, matka | twoya, myla panna, yed- | nącz w duchu szye vradow- | ala, kedy Magnificat du- | chem szwyenthym szlo- | zyla. O yako wyelekrocz | yey naszwyąnszą* dusse | (74) myecz bolesczy przechodzyl. | Ian szwyąnty Krczyczyel, | zwyerczadlo y przepowye- | dacz pokuthy, yednączze | szye vradowal w zywoczye | matky Helzbyety, ten cza- | sto bywal szmączen, na | puszczy meszkayącz, a osta- | tecznye w czyemnyczy | sczyąth, a ya nadzna s czym | mam gydz do nyeba? | Krzyzowany odpowyeda: | Ia wyszącz na krzyzu, zad- | nemu rayu nye obyeczal, | yedno na krzyzu wyszą- | czemu. Tho czusz, ktorzy | czyala szwoye

[1] = boleści.

drączą, by* | czuyą posty etc., wszytky | szwe szmyszlnoszczy w sobye | (*v.*) y namyethnosczy marthw- | yą y krzyzuyą. Na krzyzum | szye modlyl tylko za nye- | wyedome grzeszącze, rze- | kącz: Odpuscz boze occzce, | bocz nye wyedzą, czo czynyą. | Nye za grzeszące zloszczyą | y wyadomoszczyą, yako by- | ly Annasz, Kayphasz, Pilat, | boczyem poky w zloczy* szą, | nye yszą w moym oblapye- | nyu rąku moych, ktorymy | oblapyam wszydky*, za kto- | rem czyrpyal. Przes to chczą- | ly* za mną wstąpycz, a sze mną w nye- bye krolewacz, | potrzeb yest, aby mye na- | szladowala drogą krzy- zo- | wą, ktorąm ya wszedl w | (*75*) chwalą moye, nye na- | dzyway szye lepsey y lacz- | nyensze*, yedno kadym ya | szedl, bo yedno mego tho- | ru chybysz, szbłądzysz y za- | gynyesz. Baczysz pylnye, | abys wyedzyela, ktorą dro- | gą do nyeba moglaby | wstąpycz, y ya szam zagy- | ste z nyeba stapuyącz na sz- | wyath, stąpylem po dra- | bynye, mayączą* trzy sz- | czyeble. Pyrwszy byl po- | kora, o thym masz pysa- | no w ewangely o mnye: Naydzeczye dzyeczye polo- | zone w yaszlyczkach. Wto- | ry sczyebel vbostwa, tam- | zye pyszano: O pyeluszky | (*v.*) obwynyone. Trzyeczy sczye- | bel ostroszczy, tamzye | pyszano: Lezącze na obye- | dzynach w yaslyczkach me- | dzy zwyrzathy. Po teyzye | drabynye wroczylem szye | do nyeba y po tych sczeblych. | O tych pysal moy wybra- | ny sząd, apostol Pauel, ta- | ko mowyącz o mnye: Pan | Chrystus wynyszczyl szye szam | szyebe. Otoz masz stopyen | vbostwa, fforma y kztalth* | szlugy nyewolnyka przy- | yąl. Otho masz stopyen | mey pokory: Stal szye | posluszny asz do szmy- | erczy krzyzowey. Otho | (*76*) masz stopyen mey gorzko- | szczy. A gdyesz* mye do- | wyedly ty trzy stopyenie | tey drabyny? Sluchay, | czocz daley pyszal s. Pauel: | Dla tego czusz vpokorze- | nya, czyrpyenya, bog | powyszyl yego, a dal mu | gymye, ktore yest nad | wszytky ymyona etc. | Glupy tedy szą a nyedo- | brego rozumu, ktorzy | przesz przeczywną dra- | byną y przeczywne sto- | pyenye nye chczą za mną | do nyeba wstąpycz. Boga- | czthwa, czthy, roszkoszy, | tacz drabyna wyedze do | (*v.*) pyekla, yako pyrwsza do | nyeba. D u s s a m o w y: Wyel- | ka nyerząd- noscz yest, | gdy szluga roszkosznye | vzywa, goduye, a pan | yego praczuye y robotu- | ye. V k r z y z o w a n y: Ktokol- | wye naboznye moyą | meką rospomyna, ten- | czy szye chrony czyelesznej rozkossy y | luboszczy, me- | go vkrzyzowanya pamye- | ta, ten szye powszczyą- ga | od czyelesznej zązdey y | luboszczy, mego vkrzyzo- | wanya pamyątka y rosz- | myszlanye morzy wszytky | (*77*) grzechy, y w bole- sczyach | moych [1] meky moyey w- | szytky roszkossy czyelesznе | y szwyeczke potlumyene | bedą, ktore chczeszly zwy- | czyezycz besz trudnosczy, | masz meka moye naboz- | nye rozmyszlacz a w nyey | naszlodzey szye kochacz, ku | ranam moym szyerdecz- | nye przystacz, y owssey e* | y dyablu chczeszly czyaszko | vdzyelacz, iensze oszo-

---

[1] „moijch" przekreślone.

bnÿe | zakonnÿm personam prze- | kaza, a ÿe przesladuÿe, | masz mąka moÿe zawsze | naboznÿe rozmÿszlacz. | Thesz [1] potrzebno ÿest, abÿ | (v.) vkrzÿzowanÿa mego | wzor ÿ przyklad w szo- | bÿe mÿala a ÿe dobrze | w pamÿecz wlepÿla, abÿ | szÿe thą bronÿą sczÿ- | czÿla, | ktoreÿ wÿerze zÿwÿesz, | abÿ znamÿe krzÿza bÿ- | lo na czÿele, ktorÿmbÿ | szÿe mogla zawsze bro- | nÿcz, bo gÿnaczeÿ oblu- | dnÿe herb noszÿ onego, | ktorego przÿkazanÿm | gardzÿ* [2]. Dusse* naboznÿe | Ihesusza proszÿ: O nalaszk- | awszÿ Ihesusze, szluchu | memu raczÿ dacz wÿącz- | ssÿe poczÿessenÿe, racz | mÿ wÿdacz nÿektorą lÿcz- | *(78)* be, mnÿe nÿedostoÿneÿ | stuczek makÿ thweÿ, roz- | mÿszlanÿa thweÿ nasz- | wÿątsseÿ makÿ. Vkrzÿ- | zowany rospowÿeda dussÿ: | Szmÿerczÿ moÿeÿ pa- | mÿątka na oltarzu szÿer- | cza thwego przes vstaw- | ne rozssuchanÿe gorzecz | ma dla rozmagÿtÿch v- | zÿthkuow. Pÿrwszÿ vzÿtek, | isz nÿcz wdzÿeczнÿeÿssego | mnÿe nÿe mozesz vdza- | lacz, ÿako o meÿ naszwÿ- | eczsseÿ* mącze rozmÿslacz, | szercze thwoÿe z mÿlosz- | czÿą ÿ z lutoszczÿą ÿ s pocz- | lÿwosczÿą ÿ z nasladowanÿm, | (v.) o czÿmzÿe tobÿe nÿe ÿest | ządne wątpÿenÿe, ÿzesz | vpewnÿona mocznÿm | pÿszmem szwÿethÿch | ÿ takÿch doctorow. A prze- | tocz ÿa czÿebe wÿernÿe | vpomÿnam, abÿ moÿe | bolesczÿwą mÿlosci ÿ mÿ- | losczÿwą meka w szerczu | thwoÿm zapÿeczÿetow- | ala, a mnÿe dzÿekuÿ, rze- | kąncz: Poloz mÿe ÿako | znamÿąszczko na szercze | thwoÿe, to ÿest mÿluÿ | mÿe, ÿako ÿa czÿebe, pa- | mÿetaÿ nÿe tÿlko to, czom | czÿ dobrego vdzalal, ale | tesz czom trudnego ÿ gorz- | *(79)* kego za czÿe czÿrpÿal, a | obezrzÿ, ÿestlÿ nÿezlÿe | dzalasz przeczÿw mnÿe, | kedÿ mnÿe nÿe mÿluÿesz. | I ktoz czÿe wÿaczeÿ wÿer- | nÿe mÿluÿe, ÿako ÿa? | Otho czczÿ szobÿe szlowa | moÿe: Poloz mÿe ÿako | znamÿoszko na szercze | thwoÿe, abÿ mÿe wszÿt- | ką szÿlą mÿlowala, po- | loz mÿe na ramÿąszko | thwoÿe, abÿ to wszÿczko, | czo mnÿe mÿlo, ot czÿebe | wszytką pÿlnoszczÿą | z mÿloszczÿ dzÿalala, po- | loz mÿe na szÿercze th- | we, abÿ to wszÿtko, czo | moze bÿcz mÿlego, lubego, | (v.) drogego, to wszÿtko nÿ- | zeÿ a mnÿe zwÿrchow- | nÿe przÿlozÿla, a mnÿe | zawsze wÿaczeÿ mÿlowa- | la. Rozumÿeÿzÿe tho | przÿkazanÿe moÿe, czo | tho ÿest, mÿluÿ boga ze | wszego szercza twego etc. | Wtorÿ vzÿtek rozmÿsla- | nÿa mąkÿ moÿe: Mąka | moÿe vstawÿcznÿe masz | rospamÿetawacz, abocz- | ÿem aboczÿm* przes thą | pamÿątką masz ÿakobÿ | zarączką, powod, ku mÿ- | loszczÿ moÿeÿ, aboczÿm | przes mąka moÿą vka- | zalem tobÿe wÿelÿkoscz | *(80)* mÿloszczÿ moÿeÿ, a prze- | tho ÿzÿe mÿloscz chcze | bÿcz wzaÿem odmÿlo- | wana. Rozumÿeÿ, czocz | mowÿe tu: Nÿe chczÿalem | czlowÿeka odkupÿcz na | zadną proszbe, anÿ an- | gelszką, anÿ szwÿetÿch | ludzÿ, aboczÿem czlow- | ÿek czlowÿeka czastokrocz | proszbą z gÿesthwa wÿ- | bawÿa. Tezem nÿe chczal | wÿkupÿcz zlothem anÿ | srebrem, bo tesz takÿm | mÿtem wÿkupuÿą

---

[1] Poprawione z „Czesz“. [2] = gardzi.

wo- ¦ lẏ ẏ owcze, ale ale* dusso | moẏa mẏla krwẏą mo- | ẏą drogą, abẏ stąd vz- | nala drogoscz rzeczẏ | (v.) kupẏoneẏ, czusz dussẏe*, | a moẏe welẏką gorączą | mẏloscz k tobẏe. Nẏe za | maląsz szẏe rzecz wazẏ | dusso mẏla, gdẏzczẏ ta- | ke mẏto dano za czẏe, | aboczẏm bẏch ẏa bẏl zlo- | them, srzebrem dusse | odkupowal, mnẏmano- | bẏ, abẏch czesznẏmẏ bo- | gaczthwẏ wẏeczne dusse | odkupowal, mnẏmano- | bẏ [1], gdẏsz ẏedna dusse* | v mnẏe ẏest drossa, nẏzlẏ | wszẏtkẏ czẏala, a nẏzlẏ | wszẏtkẏ szkarbẏ tego sz- | wẏata, ẏ offszeẏą* nẏeẏa- | ko drossa mẏ, nẏzlẏ moẏa | krew, bom ẏą wszẏtką, | (*81*) wszytką*, wẏlal na od- | kupẏenẏe duszne, abo- | czẏem ona rzecz, ktorą | odkupuẏą, drossa ẏest, | nẏzlẏ ono, czẏm rzecz bẏ- | wa odkupẏona. Baczẏsz | w tẏm drogoscz ẏ waznoscz | twoẏe. | Trzẏeczẏ vzẏtek rozmẏsz- | lenẏa* mąkẏ moẏeẏ | ẏestczẏ pobudzenẏ ku na- | bozenstwu. Masz tego fi- | gurą o Szamszonẏe, ktorẏ | gdẏ lwowẏ gabą rozdar*, | vmorzẏl go, a po kẏelu | dnẏ wroczẏl szẏe do nẏego, | a nalazl roẏ pczol w usz- | czẏech ẏego ẏ czẏstẏ plastr | mẏodu, ẏ sznẏadl gẏ. | (v.) Iamczẏ ẏest lew Ihesus z poko- | lenẏa Iuda, vmalẏ* na k- | rzẏzu a ze szmẏerczẏ meẏ | w pamẏeczẏ thweẏ naẏ- | dzẏesz slodkoscz nabozen- | stwa twego, a gẏm poczẏe- | ssẏsz dusse twoẏe. Obẏ pẏl- | no rozmẏszlala, ẏakomczẏ | ẏa, na krzẏzu wẏszącz, vsta | moẏe bẏl othworzẏl, ẏa- | ko zabẏtẏ, abowẏem nẏktt | nẏe zamknąl gẏch, gdẏm | vmẏral, ẏzem wẏszoko | wẏszal, a tak krwẏa bẏlẏ | zaplẏnąlẏ. Matka moya | mẏ a nẏe mogla mẏ nẏcz [2] | w czẏm poszluzẏcz, czo dzẏa- | laẏą nad vmẏraẏączẏmẏ, | (*82*) izẏe gẏm oczẏ zamẏkaẏą | ẏ vsta, gdẏ ẏusz szkonaẏą, | ẏ szwẏecze zaszẏegaẏą; teẏ | poszlugẏ ẏam na krzẏzu | nẏe mẏal, przeto moye | czẏalo otharchale wẏszalo. | Obẏ tesz stalone szẏercza | mẏala, w takẏm roszmẏsz- | lanẏu muszẏcz szẏe rostą- | pẏcz w szlodke naboczenstwo*. | Czwarthẏ pozẏtek rozm- | ẏszlanẏa mąkẏ moẏeẏ, | ẏzẏe w nẏeẏ bẏwa nale- | zona obrona naprzeczẏ- | wo nẏeprzẏaczẏelom. | Nąucza czẏe szwẏenthẏ Pẏo- | tr w szweẏ kanonẏcze [3], rze- | kąncz: Crẏstuszem vkrzẏzo- | (v.) wanẏm, thẏm szẏe bron- | czẏe od nẏeprzẏaczelnow, | rozmẏszlaẏącz o nẏm. Isaẏ- | asz takesz radzẏ: Wstąp w o- | poką, czusz w Krẏstusza vkr- | zẏzowanego, ẏako rẏczẏerz, | gdẏ w boẏu vstawa, vczẏe- | czka ma do namẏethu, a | temu nẏeprzẏaczel nẏcz nie | zaszkodẏ*, ktorẏ szẏe vstaw- | ẏcznẏe w meẏ mącze obẏra. | Pẏąthẏ vzẏtek roszmẏszla- | nẏa mekẏ moẏeẏ ẏest | obfẏthe cznoth rozmnozenie, | aboczẏm grunth wszelkeẏ | laszkẏ ẏ korzenẏ zaszlugẏ czlo- | wẏeczeẏ zalezẏ w boleszczẏ | szẏercza ẏ czẏala mego vkrzẏ- | (*83*) zowanẏa, dlatego moẏ | wẏbranẏ apostol Pauel | mowẏ o szobẏe: Nẏcz nẏe | vmẏm medzẏ wamẏ, | ẏedno Ihesusza Chrysta, tego vkrz- | ẏzowanego. A nabożnẏ | szẏn poszobẏenẏ blogosla- | wẏonẏeẏ matkẏ meẏ, | Bẏernarth: Tocz moẏa na- | wẏssa

---

[1] „mnijmanobij" przekreślone. [2] Litery *cz* w „nijcz" przekreślone. [3] Epistola b. Petri apostoli canonica.

philozophia ẏest, | vmẏecz ẏ znacz Ihesusza Chrysta, | thegoz vkrzẏzowanego. | Ale pozaluẏ tego dusse | mẏla, ẏzecz wẏelẏ* ẏest | nẏeprzẏaczẏelẏ krzẏza me- | go, a tho mẏlosznẏczẏ lu- | bostzẏ* nadzneẏ, czeleszneẏ, | plugaweẏ, wẏelczẏ moẏ | przeczẏwnẏczẏ wẏnnẏ szą | (*v.*) szmẏerczẏ moẏeẏ, gardzacz | zasslugą makẏ moẏeẏ | w szobẏe wẏnẏszczẏaẏa, | ktorzẏ nẏebeszkego bogosla- | wẏenstwa ẏ nẏewẏmow- | neẏ chwalẏ czẏnẏą szẏe | bẏcz nẏedostoẏnẏmẏ, kto- | rzẏ w takẏch szmrodlẏwo- | sczẏach yako szwẏnẏe w b- | łoczẏe szẏe kalącz, taẏem- | nẏcze mąkẏ moẏeẏ w posz- | mẏecz maẏą, mnẏe szẏna | bozẏego przẏmuẏącz w zle | szomnẏenẏe, we bloto po- | deptaẏą, a duchu szwẏą- | temu hanbu* dzalaẏą. | Hach! nẏe stoẏczẏe* zẏwoth | czẏelesznẏ, krzẏda* bogu ẏest, | (*84*) mącze moẏeẏ poszromocze- | nẏe, wszẏczkeẏ troẏczẏ sz- | wẏąteẏ nẏeuczczẏenẏe w- | ẏelke. Szostẏ vzẏtek rosz- | mẏszlanẏa mąkẏ moẏeẏ | ẏest vlzenẏe robotẏ ẏ bol- | esczẏ przẏgodnẏch na dro- | dze pokuthẏ szwẏeteẏ ẏ | zẏwotha trudnego zakon- | nego. Naboznẏ zakonnẏk ẏ | zakonẏcza nẏe czuẏe tak | barzo boleszczẏ, gdẏ poglą- | da dusznẏm ogẏem* na | ranẏ krola szwego nẏebez- | kego, ẏako wẏernẏ rẏczẏerz. | Szuodmẏ vzẏtek ẏest czele- | ssnẏch ządz zgassenẏe, | aboczẏem pomẏszlącz na mo- | ẏe vmączenẏe szẏerdecznẏe, | (*v.*) vczẏchną wszẏczkẏ w czẏe- | le pobudzenẏa. Oszmẏ | vzẏtek ẏest pobudzenie | ku skruszẏenẏu ẏ ku po- | kuthowanẏu za grzechẏ. | O zagẏste! to ẏest szluszno, | ẏ kto szẏe nẏe pobudzẏ | ku boleszczẏ za grzechẏ, | vznawszẏ yako bogu ocz- | czu ẏego grzechẏ bẏlẏ | mẏerzone, ẏsz dla ẏch | zgladzenẏa namẏlszego | szẏna szwego dopusczẏl | na krzẏzu vmrzẏecz. | Dzẏewatẏ vzẏtek ẏest | dobreẏ nadzẏeẏe ẏ du- | faloszczẏ w boze rozmno- | zenẏe, aboczẏm do moẏeẏ | mąkẏ grzesznẏ czlowẏek | (*85*) ma vczẏeczka, ẏako mązo- | boẏcza do klastora, na sz- | wẏeczonẏ czmẏtarz, bo- | czẏem nẏe mozẏe bẏcz tak- | czẏaskẏ grzech szmẏertel- | nẏ, ktorẏbẏ moẏą szmẏ- | erczą nẏe bẏl vzdrowẏon. | Hortel[1] twego wyecznego | potąpẏenẏa przemẏenẏ- | lem na krzẏzu w czeszną | mąką, czẏrpẏącz na moẏm | czẏele. Napelnẏlem Kaẏ- | phaszowo szlowo ẏ pro- | roczthwo, ktorẏm rada | dal, rzekącz: Potrzeb ẏest, | abẏ ẏeden vmarl za lud, | abẏ wszẏtek szwẏat nẏe | zagẏnął. Takẏesz przẏẏą- | lem ortel od Pẏlatha | na szẏe wzdanẏ nẏewẏnnie, | (*v.*) abẏch wszẏczkẏ wẏnne, g- | rzeszne, od wszẏtkẏch grze- | chow odkupẏl, w ktorẏch | wẏelẏ* czaszuow lezelẏ, | oszązdzonem* na krzẏzową | szmẏercz. | Dussa zumẏewszẏ szẏe, mowẏ: | Iusz thu znam ẏ wẏsoko | rozmẏszlam naẏmẏleẏ- | szẏ Ihesu s tẏch szlow, czosz | ku mnẏe grzeszneẏ prze- | mowẏl, bo aczkolwẏe | ten ortel bẏl barzo prze- | wrothnẏ na czẏe wẏdan, | ẏzesz bẏl nẏewẏnnẏ, a | czlowẏek nẏe mẏal moczy | na boga, wẏnnẏ na nẏe- | wẏnnego, ale ẏelko | k nam bẏlczẏ barzo vzẏ- | (*86*) tecznẏ, a przeto nam mẏlẏ, | a od nasz ma bẏcz barzo |

---

[1] = ortyl.

chwalebnỳ, izỳe on ortel | za grzechỳ pyrwemu czlo- | wỳekowỳ zdanỳ owszeykỳ | odezwal*, aboczỳm zdan | bỳl ortel wỳgnanỳa bo- | leszczỳwego, rzekąncz: kto- | reỳ godzỳnỳ vkusysz etc., | ỳ wỳgnal go buog z raỳu | roszkosznego, a postawỳl | bog angỳola na strzozą | drogỳ ku drzewu zỳwota, | abỳ nỳe bỳl przỳstąp zadnỳ | k nỳemu. O sczesznỳ ỳ wỳe- | lebnỳ ortel thwoỳ, ỳen- | zỳe wỳgnancza przỳw- | roczỳl, a tho thedỳ, kedỳ | szỳn za szlugą od rathaỳow | (*v.*) wỳnnỳczỳe, czusz Moỳsze- | ssowego zakonu, szrom- | othnỳe ỳ nỳewỳnnỳe | z dzỳedzỳczthwa wỳrzu- | czon ỳ hanỳebnỳe ỳest | zabỳth. Dussa: Slỳssalam, | kỳedỳ czczono lỳst aposto- | la Pawla do Zỳdow na- | wroczonỳch, szlowka vczỳ- | eszna, rzekącz Ihesus, abỳ | nasz oszwỳeczỳl, przed bro- | ną Ierozolỳmszką wỳ- | wỳedzon, a tamzỳe vmo- | rzon a dobrze mowỳ, ỳ- | zỳe wỳwỳedzon, abỳ nasz | vwỳedl do nỳebeskego | mỳasta Iheruszalem. | S tegosz tobỳe bądz czescz ỳ chwala, ỳsz ỳusz mamỳ | (*87*) pewne weszczỳe nỳe do | raỳu zỳemszkego, ale | s pomoczą thwą przesz | krew thwoỳe do krolew- | stwa nỳebeszkego. | Dussa proszỳ Ihesusza pokor- | nỳe: A przetho czỳe pro- | sze z glabokeỳ ządzeỳ me- | go vbogego szỳercza na- | mỳloszỳernỳeỳszỳ Ihesu, | abỳ przesz onỳ boleszczỳ, | ktorez yakobỳ naostrze* | strzalỳ przechodzỳlỳ na- | szlodsse szỳercze thwe | ỳ blogoslawỳoneỳ mat- | kỳ thweỳ, szlỳszącz on or- | tel, od Pỳlatha szkazuỳą- | czỳ czỳe na szmỳercz, wỳ- | bawzỳe czaszu szmỳerczỳ | (*v.*) ỳ dnỳa sządnego od ost- | rego zkazanỳa, pothą- | pỳenỳa, ktore rzeczesz | wszỳtkỳm zatraczonỳm: | Odstąpczỳe ode mnỳe | przekleczỳ w ogỳen wỳecznỳ. | Laskawỳe odpowỳeda | vkrzỳzowanỳ Ihesus: O | sczỳesznỳ ten, od ktorego | pamỳeczỳ ỳego ostatecz- | nỳ ząd nỳe odchodzỳ nỳ- | gdỳ, abỳ acz nỳcz strachem | ỳego zỳwota szwego | od zloczỳ ỳ czeleszneỳ lu- | boszczỳ powsczỳągnąl szỳe, | bocz zaỳste powỳedam: | Straszlỳwỳ bądzỳe ząd, | na ktorỳm besz szwỳatkow | (*88*) wszỳtko yawno bądzỳe, | gdzỳesz wszỳtkỳch ange- | low ỳ wszỳtkỳch szwỳan- | thỳch zastąpỳą, obstąpỳą, | od welkego maỳestatu | wezdrzą*, a przed stolczem | moỳm wszelkỳe stworze- | nỳ* rozumne strachem | wỳelkỳm stanỳe. Czoz | rzeką, ktorzỳ czassu kroth- | kego zỳwotha szwego | gnusznỳe a zamỳeszkale | zỳlỳ? Iacz wasz czỳrpỳed- | lỳwỳe oczekawam, a | wszỳthkỳch wasz do nỳe- | ba wzỳwam, lỳczbỳ po- | ządam ze wszỳczkego za- | meszkanỳa wassego, a | rzeką wam: Dla wasz | (*v.*) szklonỳlem szỳe do zỳe- | mỳe ỳ mỳeszkalem trzỳ- | dzỳeszczỳ ỳ puol stwarta* | lata, dla wasz vbỳczowan, | dla wasz ỳestem vplwan, | dla wasz polỳczkowan, | zaszỳkowan, dla wasz | ỳestem na szmỳercz oszą- | dzon, dla wasz ỳestem | vkrzỳzowan, zolczỳa na- | karmỳon, ocztem napa- | wan, abỳch wasz szwỳą- | nthe vdzỳelal, wszỳczkỳch | wasz braczỳą, szỳostramỳ | szobỳe wezwal, oczczu me- | mu wasz offỳerowal, du- | cham szwỳąntego wam | zeszlal, nỳebom wam | (*89*) othworzỳl. Czozem w- | ỳencze wam vdzỳalacz | mỳal, a nỳe udzelalem*, | ỳszbỳszczỳe zbawỳenỳ bỳ- | lỳ? Tỳcz rzeczỳ bendą sp- | rawỳal na onỳm sządze. | Dussą zalobno mowỳ: | Hach! a ỳa nądznỳcza, czo | rzeką, abo czo poczną, | ỳestlỳ nỳcz dobrego nỳe | przỳnỳoszą przed ta-

kego | sządzÿa? **Ihezus laszkawÿe | mowÿ:** Zÿwotha thwe- | go, pokÿ czasz masz, pop- | rawÿaÿ, obÿczaÿe twoÿe | zmÿenÿ, pokuszÿ zle mo- | czno zwÿczÿezÿ, grzechÿ | przemÿnale oplakawaÿ, | nÿechacz thwe grzechÿ | (*v.*) czebe szame maÿą pom- | szczÿczelką, abÿ thÿ mnÿe | mÿala nÿe sządzÿego, | ale zbawÿczela laszkaw- | ego. A ÿestlÿ tho wÿer- | nÿe vdzÿelasz, thedÿ w | on dzÿen przespÿeczna | bąndzÿesz, a nÿechaÿ czÿe | nÿe strassÿ wÿelkoscz, gru- | boscz grzechow thwoÿch, | bomczÿ ÿa daleko mÿlo- | szÿernÿeszÿ, nÿzlÿ twe | wszÿtkÿ grzechÿ, ÿ offszem | nÿzlÿ wszego szwÿatha. | Thwoÿe grzech* acczÿ | szÿą* [1] wÿelke ÿ mnoge, | a wzdam ÿm ÿest lÿczba, | ale mÿloszÿerdzu memu | nÿemasz koncza anÿ zad | (*90*) neÿ mÿarÿ. Tÿ szÿe mÿ- | nÿsz bÿcz grzeszną, a mnie | mÿnÿą [2] baranek bozÿ, | ktorÿ zgladza grzechÿ | szwÿatha, a tako ÿest off- | szelkÿ*, bom nÿe przÿszedl | wzÿwathcz* sprawedlÿw- | ÿch ale grzesznÿch, sz kto- | rÿch ÿesz thÿ yedna. Prze- | tho garnÿ szÿe ku mnÿe | przesz pokuthą, bo mnÿe | naÿdzÿesz mÿloszÿerdnÿ- | eÿssego ÿ mÿloszczÿwsze- | go, nÿz szÿe kÿedÿ nadzÿe- | ÿesz, aboczÿm dzÿsz tego | czasz, potÿm bedze czasz | sprawedlÿwoszczÿ, Amen. |

Bÿernardt s. o mÿloszÿer- | dzu bozÿm. |

(*v.*) Byernart s. o mÿloszÿerdzu | bozÿm mowÿ: Bÿ podob- | no bÿlo, iszbÿ ÿeden czlo- | wÿek mogl tÿle zgrzeszÿcz | ÿ tak czÿeszko, ÿako Kaÿm, | Iudasz, Pÿlatt ÿ ÿelko w- | szÿczÿ ludzÿe od początku | szwÿata, abÿ tesz buog | przÿsządgl nÿeszmÿlow- | acz szÿe nad grzesznÿm, | a on ÿestlÿ szÿe nawroczÿ, | tedÿ buog bÿlbÿ krzÿwo- | przÿszÿeszczÿa, a czlowÿek | grzesznÿ laszke otrzÿma. | Alÿe tho bÿcz nÿe mozÿe, | anÿ bÿlo, anÿ w Pÿszmÿe | szwÿąnthÿm naÿdzÿesz, | bÿcz szÿe buog nÿe chczÿal | (*91*) nad grzesznÿm szmÿ- | lowacz, boczÿem ÿest | wloszno [3] ÿemu szmÿlo- | wacz szÿe nad grzesznÿm, | gdÿ wÿernÿe zaluÿe | grzechow szwoÿch. Wÿe- | lÿkolÿkrocz szÿe odwroczÿ, | a zaszÿe szÿe nawroczÿ, | odpusczÿe mu grzechÿ, nÿe | szÿedmkrocz, ale szÿedm- | dzÿeszątn ÿ szÿedmkrocz. | I owszem przÿsządgl szmÿ- | lowacz szÿe, yako mowÿl | przesz Ezechÿela proroka, | rzekąncz: Zÿwem ÿa bog, | ÿestlÿ szÿe zloszlÿwÿ czlo- | wÿek nawroczÿ od szweÿch* | zloszczÿ, nÿe chcze pamÿetacz | (*v.*) iego grzechow. Na tÿ szlo- | wa proroczke mowÿ s. | Czÿprÿan: Na thÿm szwÿe- | czÿe zÿwÿączemu czlow- | yekowÿ, badz nagorsze- | mu, nÿe ÿest pozdna po- | kutha, aboczÿm ku odpu- | szczÿenÿu bog ÿest rÿchlÿ, | a szukaÿączÿm go lacznÿ | przÿstąp k nÿemu, kto ch- | cze rozumÿecz temu pra- | wdzÿwemu boszkemu slo- | wu, ktore rzekl pod przÿ- | szegą, zÿwem ÿa bog etc. | O przenaszÿrsse lono mÿ- | loszÿerdzÿa bozÿego, o pr- | zenaszczÿadrzeÿsza* laszko | nawÿssego stworzÿczela, | (*92*) ktora taka ÿest okwÿta, | ÿzÿe pokÿd* czlowÿek ÿest | zÿw na szwÿeczÿe, bÿ mÿal | wszÿczkÿch dÿabluow grz- | echÿ, mocz zakamÿelosczÿ* | gÿch, ÿ wszÿcz-

---

[1] = są. [2] = mienią. [3] = włosno = własne.

kẏch ludzẏ, | czo gẏch w sządnẏ dzẏen | poẏdzẏe na pothapẏenie, | ẏ offszem ẏesczebẏ tẏle | grzechow, ẏelẏ gwẏazd | na nẏebẏe, ẏelẏ kropẏ | wodẏ w morzu, ielẏe | lẏsczẏa na drzẏewẏu po w- | szẏczkẏm szwẏeczẏe, ielẏe | kwẏczẏa ẏ trawẏ na polach, | a za nẏe wẏerną skruchu* | mẏal, a pokornẏe boga | mẏlego, naẏmẏleẏszego, | proszẏl o laszku*, o szmẏlo- | (*v.*) wanẏe, bez wszego wąt- | pẏenẏa naẏdze go takego, | yako szam przẏsządl przes | Ezechiela proroka: Zẏw- | em ẏa buog etc. |

Znamẏona szestnaszczẏe*, | przesz ktore mozẏe bẏcz vz- | nano, kto ẏest z lẏczbẏ zba- | wẏonẏch albo potapẏe- | nẏch, a thẏ stuczkẏ zebranẏ | szą s Pẏszma szwẏątego, kto- | re szą w rozmagitẏch kxẏe- | gach szẏerzẏe napẏszane, | w Malogranaczẏe[1], w Pome- | riusze[2] etc. |

Aczkolwẏe zadnẏ nẏe | wẏe zapewne, bedącz | zẏw na tym szwẏeczẏe, | ẏestlẏ ma bẏcz zbawẏon | albo potąpẏon, procz oszo- | (*93*) bnego boszkego obẏawẏ- | enẏa, boczẏem pẏszano | we* Eclesiasticu: Nẏe wẏ | czlowẏek, ẏestlẏ w mẏlosz- | czẏ bozeẏ albo w nẏena- | wẏsczẏ, tho czusz zapewne, | a wszakoz szą nẏektore | znamẏona, przesz ktore | domnẏmacz szẏe moze | ktho bẏcz z lẏczbẏ zbawẏo- | nẏch albo pothąpẏonẏch, | a gẏm wẏąnczeẏ takẏch | znamẏon w szobẏe kto | naẏdze, tym wẏensza na- | dzẏeẏą ma mẏecz, ale w | dobrẏch vczẏnkach bedącz, | a paklẏ we zlẏch, thẏm szẏe | wẏączẏ bacz a gẏch posz- | bẏwacz. Szwẏentẏ Bẏernart | (*v.*) mowẏ: Bẏ nẏe bẏlo zadne | znamẏe czlowẏekowẏ za | zẏwotha o krolewstwẏe | nẏebeszkẏm, anẏ o pẏek- | elnẏm pothapẏenyu, a | ktorazbẏ tedẏ mogla bẏcz | poczẏecha ludzem* na sz- | wẏeczẏe meszkaẏączẏm | medzẏ nadzẏeẏą zbawẏe- | nẏa a medzẏ boẏaznẏą | potapẏenẏa. A przetocz | wezdam* mẏlẏ bog nẏe | offseẏkeẏ opusczẏl szwẏch | wẏbranẏch besz znamẏon | gẏch poczẏessenẏa ẏ gẏch | zbawẏenẏa. | Pẏrwe znamẏe zbawẏenẏa | ẏestczẏ tho: | Grzechow wlosznẏch ob- | (*94*) rzẏdzenẏe tak w mẏszlẏ, | w zẏądzẏ, w wolẏ, w szlo- | wẏech, gdẏsz czẏ bedą mẏe- | rzone ẏako naszmrodlẏw- | sza marcha, tosz pewna | laszkẏ bozẏeẏ. O thẏm mo- | wẏ szwẏąnthẏ Ieronẏm: | Tedẏ dopẏro szbawẏenẏe | szẏe poczẏna grzesznemu | czlowẏekowẏ, gdẏ wẏer- | nẏe a prawdzẏwẏe grze- | chow szwoẏch zaluẏe, tocz | ẏest ẏedno znamẏe wẏ- | branẏch. A w Zaltarzu pro- | rok Dauid: Ktorzẏ mẏluẏe- | cze boga, nẏe nazrzẏcze | zloscz. A zaszẏe znamẏe | potapẏenẏa: Gdẏ szẏe we- | sselẏ z grzezhow a w nẏch | (*v.*) iesczẏe szobẏe lubuẏe, a | w szweẏ mẏszlẏ czasto mo- | wẏ, chcze mẏ szẏe tego | albo owego. O takẏch | pẏszano Prouerbiorum ẏ[3]: | Wesselą szẏe, gdẏ szle vdz- | ẏelaẏą,

---

[1] „Malogranatum seu dialogus inter patrem et filium“, napisany przez opata Cystersów pod Pragą, Gallusa, około r. 1370. [2] Pomerius Julianus, arcybiskup z Toledo, † r. 691. [3] W II księdze „Przypowieści“ Salomonowych.

a raduÿą szÿe w- | rzeczach nÿezbednÿch. Tocz | ÿest zle znamÿe, aboczÿm | mowÿ szwÿąnthÿ Grze- | gorz: Ktocz ÿescze przes nÿe- | rządne żądze pala, a w nÿch | ÿego szÿercze plÿwa, zaÿ- | ste ten boga nÿe mÿluÿe, | aboczÿem mu w szweÿ zleÿ | wolÿ szÿe przeczÿwÿa. Au- | gustÿn s. o thÿmzÿe pÿsse | w ÿednÿm lÿsczÿe do ÿednego | (*95*) Wÿelmoznego pana, rze- | kąncz: Zadnÿ grzech przed | bogem nÿe ÿest tak zad- | lÿwy ÿ mÿerzonÿ, yako | then s przeslÿch grzechow | odpuszczÿonÿch w pamÿe- | czÿ ÿ w mÿszlÿ szobÿe lub- | owacz, ÿ w nÿch szÿe zle | wesselÿcz, haboczÿm* tho | ÿest znamÿe, ÿsz mu ÿes- | czÿe nÿgdÿ nÿe omÿerzlÿ, | a przeto tesz barzo lathw- | ÿe w tÿssz abo w gorsze | wraczacz szÿe, iako mowÿ | pan Krÿstus: Bądą poszle- | dnÿ grzechÿ gorzsse, nÿz | bÿlÿ pÿrwsze. | W t h o r e z n a m ÿ e z b a w ÿ e n a ÿ e s t: | (*v.*) Mÿle ÿ lube szluchanÿe | szlowa bozego. Tho zna- | mÿe szam pan Crystus wÿ- | dal, rzekąncz: Kto z boga | ÿest, szlowa bozego rad | szlucha, aboczÿem szlowo | bozÿe ÿest pokarm duss- | nÿ. O ktorÿm pan Chrystus | mowÿ: Nÿe tÿlko czlow- | ÿek chlebem zÿwe, ale | szlowem bozÿm, czo poch- | odzÿ z ust bozÿch. Augu- | stin szwÿąnthÿ mowÿ: | Zadne wÿensze znamÿe | nÿe ÿest wÿecznego zbaw- | ÿenÿa ÿ przeszlanÿa, ÿedno | kto rad szlucha szlowa bo- | zÿego. Ale zaszÿe z n a m ÿ e | p o t a p ÿ e n ÿ a: Kto nÿerad | (*96*) szlucha szlowa bozego, | a tho znamÿe szam pan | Chrÿstus przÿepowÿed- | zal, rzekącz Zÿdom: Prze- | to wÿ nÿe szluchaczÿe, | ÿzeszssczÿe nÿe z boga, ale | z dÿabla, ÿsz ÿego wolą | chczÿeczÿe napelnÿcz ÿ | napelnÿczÿe, kedÿ mÿe | vmączÿczÿe. Przÿklad | wezmÿ z nÿemocznego | na szmÿercz, gdÿcz pokar- | mu nÿe pozÿwa, znamÿe | pewne szmÿerczÿ, thakesz | ten ma znamÿe szmÿer- | czÿ wÿeczne, czo nÿerad | szlucha szlowa bozÿego. | T r z ÿ e c z ÿ e z n a m ÿ e zbawÿe- | nÿa ÿest: Ktho szkromno | (*v.*) czÿrpÿ karanÿe boszkÿe, | ÿako szą nÿemoczÿ na | czÿele, zubozÿenÿe w | rzeczach czesznÿch, szro- | moczenÿa na ÿego po- | czÿessnoszczÿ, ponÿzenie | ÿego waznoszczÿ. Apo- | stol szwÿenthÿ Pauel | mowÿ: Pan buog ka- | rze szÿnÿ ÿ dzÿewkÿ, kto- | re mÿluÿe. A szam bog | mowÿ w Vÿdzenÿu [1] s. | Iana: Ia ktore mÿluÿe, | thÿ karze, ÿestlÿ czlowÿek | szkromnÿe czÿrpÿ, szna- | mÿe dobre ma zbawÿenia. | C z w a r t h e z n a m ÿ e zbaw- | ÿenÿa: Gdÿ czlowÿek | w karanÿu boskem polep- | (*97*) sza zÿwota szwego, mo- | wÿącz z Dawÿdem: Szmą- | tek ÿ bolescz nalazlam, | a gÿmÿena bozego na | pomocz wzwalam. Przÿ- | klad u Zÿwoczÿech szwÿ- | entych oczczow, ÿsz ÿeden | sz nÿch mawÿal ku bogu, | kÿedÿ nÿe bÿl nÿemoczen: | Ktorego roku zapamÿeta- | lesz mÿe mÿlÿ panÿe, | abosz szÿe na mÿe rozgnie- | wal, ÿzesz mÿe tego roku | nÿemoczą nÿe szkaral. | A z a s z ÿ e n ÿ e d o b r e z n a m ÿ e | thakÿemu: Kedÿ ktho be- | dze zuchwalÿ, zapÿeklÿ | w szerczu ÿ szÿemrzączÿ | przÿeczÿwko mÿlemu bogu, | (*v.*) nÿedobre znamÿe ma w | szobÿe, aboczÿem pÿsza- | no: Twarde szÿercze szle | szÿe bendze mÿalo na szko- | nanÿu. Sluchaÿ

---

[1] = w Apokalypsie.

szlowa | sczaszlÿwego szwÿentego | Grzegorza: Ktorzÿ w kara- | nÿu boszkÿm gorszÿ by- | waÿą, thakÿm ÿusz czesz- | ne karanÿe poczÿna szÿe | wÿeczne mączenÿe, abÿ | tu ÿusz vczulÿ, ÿako ma- | ÿą czÿrpÿecz na wÿekÿ | w pÿekle. Przÿgladÿ* szą | pÿszane o rozmaÿtych | takÿch zuffalczÿech, czo ÿe | bog thu począwszÿ karacz, | poszlal na pothepÿenÿe, | iako bÿl Herod, iako bÿl | Anthyochus etc. | (*98*) Pyąthe znamÿe zbawÿe- | nÿa: Kedÿ kto szlugÿ bo- | zÿe ma w uczthÿwoszczÿ*, | ÿsz gÿm przÿiaÿe. To zna- | mÿe zamgnął*[1] Dauid | w onÿm psalmÿe: Domine, | quis habitabit in taberna- | culo tuo, panÿe, kto ben- | dze meszkal w przebÿtku | thwoÿm? Odpowÿeda | pan buog prorokowÿ: Kto | chodzÿ besz pokalenÿa, | kto dzÿala sprawedlÿwoscz, | kto mowÿ prawdą a nÿe- | ma lczÿwoszczÿ*[2] w ÿazÿku | szwoÿm, kto nÿe czÿnÿ nÿcz | zlego blÿznÿemu szwemu, | a nÿe trzÿma mÿerzączkÿ | przeczÿw blÿznÿemu sz∢emu, | (*v.*) a nÿe trzÿma mÿerzączkÿ | przeczÿw blÿznÿemu sz- | wemu *, za nÿcz szobÿe | nÿe wazÿ zloszczÿwego, | ale bogoboÿne welmÿ | czczÿ a chwalÿ, kto praw- | dzÿwÿe przÿszÿega blÿz- | nÿemu a nÿe zdradza, | kto pÿenÿedzÿ nÿe dawa | na lÿchwą, kto daruow | nÿe bÿerze nad nÿewÿn- | nÿm, kto tak bedze dzalal, | nÿe bedze porusson z nÿe- | ba na wÿekÿ. Zaszÿe zna- | mÿe pothąpÿenÿa: Kto | dobre przesladuÿe, szlugam | bozÿm vwlacza, iako bÿl | Kaÿm, ktorÿ Abla zabÿl, | Ezau Iacoba przesladowal. | (*99*) Thocz nÿedobre znamÿe, | szamzÿe pan Chrystus tho | powÿedzal: Czosczÿe ÿed- | nemu z namnÿeÿszÿch | moÿch vczÿnÿlÿ, toszczÿe | mnÿe vczÿnÿlÿ. | Szoste znamÿe zbawÿenia: | Pokora, aboczÿm pÿszano | ÿest. Pÿsznÿm szÿe buog | przeczÿwÿa, pokornÿm sz- | wą laszką dawa- Znamÿe | pothapÿenÿa: Augustÿn | szwÿąnthÿ mowÿ: Zaÿste, | kto ÿest pÿsznÿ, wszÿtke- | go zlego ma początek. | Czesz*[3] mowÿ s. Grzegorz: | Gÿsthne znamÿe pota- | pÿenÿch ÿesthczÿ pÿcha, | (*v.*) wÿbranÿch pewne zna- | mÿe pokora zbawÿenia. | Szodme znamÿe zbaw- | ÿenÿa ÿest tho: Kÿedÿ kto | nÿerad szlucha vwloczst- | wa, albo zle mowÿcz o sz- | wÿm blÿznÿm, a wszÿth- | kÿ szlowa ÿ vczÿnkÿ ÿego | w dobre obracza. Tocz ÿest | znamÿe mÿloszczÿ praw- | dzÿweÿ szwego blÿznÿe- | go, o thÿm szam Ihesus mo- | wÿl: W tÿm vznaÿą wsz- | ÿszczÿ, ÿzeszczÿe moÿ zwo- | lenÿczÿ, gdÿ mÿlosczme- | dzÿ szobą mÿecz bądzeczÿe. | Oszme znamÿe zbawÿenÿa: | Kedÿ kto w potrzÿebÿe | blÿznÿego szwego wÿdz- | (*100*) ącz, mÿloszÿerdzÿe nad nÿm | ma ÿ lutoscz. O tÿm pÿsz- | ano w Zaltarzu: Iocundus | homo, qui miseretur etc., | wessolÿ czlowÿek, to ÿest | czÿstego szomnÿenÿa, mÿ- | loszÿerdze dzala ÿ rad po- | zÿcza vbogego zaklada, | tenczÿ na wÿekÿ nÿe be- | dzÿe oddalÿon zbawÿenÿa | wÿecznego. A pan Ihesus to | pothwÿerdzÿl, rzekąncz: | Blogoslowÿenÿ mÿloszÿ- | erdnÿ, bocz onÿ mÿloszer- | dze

[1] = zamknął. [2] = łściwości, fałszywości.
[3] Powinno być „Thesz" = też.

otrzÿmaÿą. A s. Grze- | gorz tesz mowÿ: Znamÿe | zbawÿenÿa ÿest mÿlosz- | ÿerdze, bo gÿnaczeÿ nÿe | stanÿemÿ szÿe czlonkÿ na- | (v) ssego odkupÿczÿela, ÿed- | no przes mÿloszÿerdzÿe. | Dzÿewąthe znamÿe zba- | wÿenÿa ÿest: Kedÿ kto | rÿchlo odpuszczÿ blÿznÿe- | mu gnÿew ÿ mÿerzączką | szÿercza. Augustin s. mo- | wÿ: Takÿe odpuszczÿenie | kazdÿ wezme grzechom | od boga, yakÿe on vkazu- | ÿe albo dzala szwemu b- | lÿznÿemu, przeto kto ÿest | szklonnÿ ku odpuszczÿenÿu, | ten ma dobre znamÿe | ku zbawÿenÿu. Ale zaszÿe | zle znamÿe: Kto ÿest oszÿer- | dÿsthÿ*, nÿe chcze odpuszczÿcz. | O ktorÿch mowÿ s. Am- | broszÿ: Nÿedostoÿen ÿest | (*101*) then, bÿ szÿe nad nÿm | bog szmÿlowal, kto yest | twardÿ ku odpuszczÿenÿu | szwemu blÿznÿemu. | Dzÿesząthe znamÿe zba- | wÿenÿa: Kedÿ kto w zą- | dzÿ szweÿ czasto odnaw- | ÿa wolą, abÿ dobrÿm albo | dobrą bÿla. O takÿch pan | Ihesus szam mowÿ: Blogo- | slawÿenÿ, ktorzÿ laknÿe- | ÿą ÿ pragną sprawedlÿ- | woszczÿ ÿ szwego polepse- | nÿa. | Gedenaczte* znamÿe zba- | wÿenÿa: Kÿedÿ kto naboz- | nÿe a czasto rozmÿszla | vmączenÿe bozÿe, dzÿa- | kuyącz ÿemu s teÿ welkeÿ | (v.) laszkÿ, z othkupÿenÿa, abo- | czÿm takÿe kazal bog an- | gÿelowÿ szwÿetemu | znamÿonacz na czÿelech, ÿako pÿszano v proroka | Ezechiela, rzekącz: Znamÿ- | enuÿ tha* na czÿelÿech, tho | ÿesth znamÿe crzÿza szw- | ÿantego †. | Dwanaczte | znamÿe zbawÿenÿa: Kto ÿest szklonnÿ ku napel- | nÿenÿu bozego przÿka- | zanÿa. Tho znamÿe szam | pan Ihesus obÿawÿl, kedÿ | rzekl mlodzÿenczowÿ: | Chczeslÿ wÿecznÿ zÿwoth | mÿecz, peln przÿkazanie. | (*102*) Ale zaszÿe kto nÿepelnÿ | bozÿego przÿkazanÿa, | klątffa na nÿe: Maledicti, | qui declinant a mandatis | tuis, przeklączÿ, ktorzÿ | odstapuÿą od przÿkazania | thwego. | Trzÿeczÿenaszthe znamÿe | zbawÿenÿa to ÿest: Ke- | dÿ ktho gorącze ząda a | wzdÿcha wÿdzecz mÿlego | boga, thak ÿsz mowÿ | z Iopem szwÿątÿm: Tesz- | no mÿe ÿusz zÿcz na szw- | ÿeczÿe, chcze mÿ szÿe wÿ- | dzÿecz stworzÿczÿela ÿ | odkupÿczÿela mego. Ta- | kÿesz Dauid s placzem mowÿl: | (v.) Bÿlÿ mÿ lzÿ w noczÿ ÿ | we dnÿe mÿąsto chleba, | gdÿ mÿe pÿtano, gdzÿe | ÿest bog thwoÿ? | Czwartenaszte znamÿe | zbawÿenÿa ÿest: Kto w szwo- | ÿch szlubÿech ÿ obÿetnÿ- | czach ÿ w dobrÿch vczÿnkach | ma zawsze prostÿ, dobrÿ | vmÿszl, ÿsz czokolwÿe dza- | la, tho dla mÿlego boga | dzala, bocz mowÿ szwÿe- | nthÿ Grzegorz: Vmÿszl | nÿechacz wÿda fundament | wszelkÿmu* vczÿnkowÿ na- | ssemu, a czuÿnÿm baczenÿm | przesz wszÿtkÿ nasze vczÿn- | kÿ vmÿszl nÿechaÿcz bedzÿe | (*103*) wazon, iako oko czÿalu | ÿest poszwÿeta, tako przesz | promÿen vmÿszlu oszwÿe- | czenÿe bedą dzala nassego | zaszluzenÿa v boga. | Pÿąthenaste znamÿe zba- | wÿenÿa: W tych wszÿczkÿch | rzeczach, tho ÿest w dobrÿch | vczÿnkach do szmÿerczÿ tr- | wanÿe. O thÿ* pan Ihesus | mowÿl: Kto zetrwa asz | do koncza, ten bądze zbaw- | ÿen [1]. Grzegorz s.: Darem- | no do-

---

[1] „zbawijen“ poprawione rubro na „zbawijon“.

brÿ vczÿnek poczÿ- | na, kto do koncza nÿe trwa. | Szuostenascze* znamÿe zba- | wÿenÿa ÿest: Ostateczne | boszke slodke mÿlowanÿe, | aboczÿm szama mÿloscz | (*v.*) dzÿala roznoscz medzÿ szÿ- | nÿ bozÿmÿ a medzÿ szÿ- | nÿ dÿabelszkÿmÿ. | Konÿecz thÿmÿ szlowÿ zaw- | ÿązÿemÿ, ktore na prÿmÿe | spÿewaÿa: Quicunque wlt | saluus esse etc, na konczu | ktorÿ badzÿe dzÿalacz poÿ- [1] | dobrzÿe, poÿdą w zÿwoth | wÿecznÿ, a ktorzÿ zle, poÿ- | dą w ogÿen wÿecznÿ, ÿe- | go bozÿe vchowaÿ.

Poczÿnaÿą szÿe modlÿtwÿ | szwÿąntheÿ Brÿgittÿ [2]. |

Szwÿeta Brÿgitto, go- | rącza ÿ nabozna mÿlosz | nÿczo pana Ihesu Chrysta ÿ | mąkÿ gorącze ÿego, modl | szÿe za namÿ grzesznÿmÿ, | (*104*) ÿzebÿszmÿ zbawÿenÿ bÿ- | lÿ, wÿeczne wesselÿe otrz- | ÿmalÿ, Amen. | Racz mÿ dacz mylosczÿwÿ | panÿe Ihesu Chryste, czÿebe | dostoÿnÿe chwalÿcz ÿ na- | szwÿątssÿe mąkÿ thwoÿeÿ | rozmÿszlanÿe wÿznawacz, | daÿ mÿ mocz, zwÿczeze- | nÿe*, przeczÿw nÿeprzÿa- | czelom thwoÿm ÿ mogÿm, | Amen. | O panÿe Ihesu Chrÿste, | wÿeczna slodkosz- | czÿ, v* czÿebÿe mÿ- | luÿączÿch radoszczÿ, we- | sselÿa wszelkego ÿ wsz- | ÿczka ządza przewÿszaÿą- | cza, moczna nadzÿeÿo | (*v.*) rospaczaÿączÿch, prawdzÿ- | we zdrowÿe nadznÿch, | laszkawÿ ÿ mÿloszczÿwÿ | wszÿczkÿch grzesznÿch po- | kuthuÿączÿch, ktorÿzesz | rosskossÿ twoÿe wÿzna- | lesz ÿe bÿcz szÿnmÿ lucz- | kÿmÿ, a dla czlowÿeka sta- | lesz szÿe czlowÿekem, na | skonanÿu ostatecznego | wÿeku wspamÿetaÿ mÿ- | lÿ panÿe Ihesu na ono th- | woÿe wszelkne roszmÿszla- | nÿe ÿ wnatrzne teszlÿwe* | bolenÿe, ktores od począt- | ku poczÿeczÿa thwego czlo- | wÿeczenstwa naturze na | szÿerczu mÿal ÿ czÿrpÿal, | (*105*) a naÿwÿeczÿ, gdÿ szÿe | czasz mąkÿ twoÿeÿ, od bo- | ga oczcza zrzadzonÿ, przÿ- | blÿzal. Wspamÿetaÿ mÿ- | loszczÿwÿ panÿe Ihesu wsz- | ÿtkÿ szmatkÿ ÿ boleszczÿ | ÿ gorzkosczÿ, ktoresz z dosz- | wÿaczÿenÿa* thwego w du- | ssÿ thwoÿeÿ mÿal, gdÿsz | rzekl: szmathna ÿest du- | ssa moÿa aze do szmÿerczÿ, | gdÿsz przÿ ostateczneÿ we- | czerzÿ apostolom twoÿm | czÿalo ÿ krew thwoÿe da- | wal, nogÿ pokornÿe gÿch | vmÿwal ÿ poczalowal, | slodkosz ÿe poczÿeszal, | mąkasz szwoÿe przÿblÿza- | ÿączą szÿe gÿm powÿedalesz. | (*v.*) Wspamÿetaÿ mÿlÿ panÿe | Ihesu ono wszÿczko lkanÿe, | boleszczÿ ÿ vdrączenÿe, kto- | resz w roszkosznÿm czÿele | thwoÿm przed maką krz- | ÿzową za mÿe grzeszną | czÿrpÿal, kÿedÿsz na gorze | Olÿwneÿ krwawÿ poth | po troÿakeÿ modlÿtwÿe | s thwego naszwÿąthssego | czÿala wÿlewal, od vcznÿa | twego wlasznego wÿdan, | od ludu wÿbranego twego | bÿlesz wÿdan, yath ÿ wÿą- | zan, od falssÿwÿch szwÿat- | kow oskarzan, od trzech | sządzÿ bÿles nÿesprawed- | lÿwÿe sządzon, wÿbranÿm | (*106*) mÿesczÿe twoÿm Ierusa- | lem czassu wÿelkonocz- | nego, w mlodoszczÿ ros- kosz- | neÿ czÿala thwego nÿe- | wÿnnÿe bÿlesz potapÿon, | wÿdan,

---

[1] „poij" przekreślone.

[2] Wyjątki z dzieła: „Revelationes s. Brigittae".

targan, popÿchan, | czÿągnon, pchan, plwan, | zz* odzÿenÿa thwego wlasz- | nego zwloczon, w odzenÿe | gÿnsze czudze obleczon, na | oblÿczu thwoÿm naszw- | ÿathssÿm w oczu twoÿch | bÿlesz zawÿązan, possÿ- | kowan, polÿczkowan, ku | szlupowÿ wÿązan, okruth- | nÿe, nÿemÿloszczÿwÿe | bÿczowan, czÿrnÿm koro- | nowan, ktorąz koroną g- | walthem na glową twoÿe | (*v.*) naszwyątszą wpoÿona bÿ- | la, nÿewÿlÿczonÿmÿ ÿ | nÿewÿmowÿonÿmÿ gÿ- | nÿmÿ makamÿ vdrączo- | nesz bÿl. Przesz toz o namÿ- | losczÿwszÿ panÿe lhesu Xryste | dla pÿamÿątkÿ* rozmÿszla- | nÿa twoÿch ran, ktoresz | czÿrpÿal przed szmÿerczą | krzÿzową, racz mÿ dacz | przed szmÿerczą moÿą zu- | pelną, prawdzÿwą, szkru- | chą z szÿercza moÿego, | zlez wÿlenÿe, zupelną | prawdzÿwą, skruchą z sze- | rcza moÿego [1], vstną spo- | wÿedz, sluszne dosÿcz vczÿ- | nÿenÿe ÿ wszÿtkÿch moÿch | (*107*) grzechow zupelne odpu- | szczÿenÿe, Amen. | Poszdrowÿon bądz namÿ- | loszczÿwszÿ panÿe Ihesu Xryste, | racz bÿcz mÿloszczÿw mnÿe | grzesznеÿ, Amen. | O c z c z e n a s z a Z d r o w a M a r ÿ a. | O panÿe Ihesu Xryste, praw- | dzÿwe zwolenstwo | angelskÿe, roskoszÿ raÿska, | pamÿetaÿ mÿlÿ panÿe | Ihesu na boÿaznÿ ÿ lkanÿe, | ktoresz mÿal ÿ czÿrpÿal, | kedÿ wszÿczÿ nÿeprzÿa- | czÿele twoÿ ÿako lwo- | wÿe okruthnÿ srogÿm | a gnÿewlÿwÿm wzro- | kem czÿebe obstąpÿly | (*v.*) bÿlÿ, gdzes possÿkowanÿm, | targanÿm, popÿchanÿm, | plwanÿm ÿ gÿnÿmÿ czÿ- | aszkÿmÿ makamÿ okruth- | nÿmÿ, nÿeszlÿchanÿmÿ, | bilÿ ÿ zaszmączalÿ. O na- | mÿloszczÿwszÿ panÿe | Ihesu Chryste, ktorÿmÿ a yako | wÿelkÿmÿ krzÿwdamÿ, | gwaltem, blÿznÿenÿm*[2] | ÿ vdrączenÿm przeslado- | walÿ czÿebe, a nade wsz- | ÿczko szlowa potworne, | czÿaszke bÿczÿe, okruthne | mąkÿ, ktorÿmÿsz wsÿsczÿ | nÿeprzÿaczele twoÿ czÿe- | be przesladowalÿ ÿ bÿlÿ. | Proszÿe czÿe mÿlÿ panie | (*108*) Ihesu Chryste, ÿzÿebÿ mÿe ra- | czÿl wÿrwacz ode wszÿczkÿch | nÿeprzÿaczÿol moÿch, wÿ- | domÿch ÿ nÿewÿdomÿch, | racz mÿ dacz pod czÿnÿem* | moczÿ rąk twoÿch zaszczÿ- | czÿenÿe, otrzÿmanÿe ÿ | wÿeczne zbawenÿe, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | O c z c z e n a s a Z d r o w a M a r ÿ a. | iij. O panie Ihesu Chryste, | stworzÿczÿelu szwÿata, | luczkego plemÿena spraw- | cza, ktoregoz zadna ÿsznoscz | prawdzÿwÿm szkonczenÿm | wyszlowÿcz nÿe moze, kto- | rÿsz nÿebo ÿ zÿemÿe w ra- | ku zatrzÿmasz, wspamietaÿ | (*v.*) na one gorzką bolescz, kto- | rąsz czÿrpÿal, gdÿ nÿewÿ- | ernÿ Zÿdowÿe naszwÿecz- | ssÿe racze ÿ naroszkosznÿ- | oÿszÿe nogÿ thwoÿe na | krzÿzu tąpÿmÿ gwozdmÿ* | przÿbÿÿalÿ, a gdÿs nÿe | bÿl zgodzon na wolą gÿch, | na dluzą ÿ na szÿrokoscz | czÿala thwego naszwÿecz- | ssego ku duram [3] na krzÿ- | zu przewÿerczÿenÿm bo- | lescz ku boleszczÿ naszwÿ- | ączszÿm ranam twoÿm | przÿdawalÿ, tako ÿzÿe | okruthnÿe ÿ nÿemÿloszcz- | ÿwÿe powrozmÿ rozczÿą- | galÿ na dluzą ÿ na szyrzą, | (*109*) aze wszÿczkÿ stawÿ ÿ zÿlÿ | czlonkuow twoÿch nasz- |

---

[1] Wyrazy „szkruchą z szercza moijego“ przekreślone. [2] = bluźnieniem. [3] = dziuram, czesk. daura, dura.

wÿączszÿch gwalthem | porwanÿ bÿlÿ. Proszÿe | czÿe naszlodszÿ mÿlÿ pa- | nÿe Ihesu Chryste przes nasz- | wÿączszą gorzką mąką | ÿ na krzÿzu bolescz ÿ roz- | mÿszlanÿe ÿeÿ, racz mÿ | dacz szwÿątą boÿazn | ÿ mÿloscz ku blÿznÿemu | memu, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa Marya. | iiij. O panÿe Ihesu Chryste, krolu | wÿecznÿeÿ* chwalÿ, | prawdzÿwÿ lekarzu lucz- | kego rodzaÿu, wspamÿe- | taÿ na nÿemocz ÿ na bo- | (*v.*) lesczÿ, ktoresz na wÿszokosczÿ | krzÿza, gdÿsz podnÿeszon | bÿl, we wszÿczkÿch stawÿch | thwoÿch ÿestesz czÿrpÿal, | tako ÿzÿe zadnÿ na szwem | mÿeszczÿu nÿe ostal bÿl | przesz porussenÿa, zadna | bolescz boleszczÿ thweÿ | rowna nÿe ÿest, ÿzÿe od | pÿethÿ nozneÿ aze do | wÿrchu glowÿ nÿe bÿlo | w tobÿe zdrowÿe naleze- | no, nÿ namnÿeÿsze mÿ- | eszczÿe* czÿala thwego | przes obrazenÿa, nad to | thÿch wszÿczkÿch ran bo- | lesczÿ nÿe pamÿetaÿącz, | bogu oÿczu modlÿlesz sze | (*110*) za twoÿmÿ nÿeprzÿaczel- | mÿ, rzekąncz: Oÿcze od- | puszczÿ gÿm, ÿzÿe nÿe w- | ÿedzą, czo dzalaÿą. Przes | ta nÿewÿmowną laszką | mÿloszÿerdzÿa thwego | ÿ dla pamÿąthkÿ gorzkeÿ | mąkÿ thweÿ roszmÿszla- | nÿa, racz mÿ dacz namÿ- | loszczÿwszÿ panÿe Ihesu | Chryste, ÿzebÿ ta pÿamÿątka | roszmÿslanÿa thweÿ gorz- | keÿ mąkÿ bÿlabÿ mnÿe | moÿch wszÿczkÿch grze- | chow zupelne odpuscze- | nÿe, wszÿczkÿch zloszczÿ | oddalenÿe ÿ przeczÿw | dÿabelszkemu podusczenÿu | (*v.*) ÿ pokuszam ÿego czyala | ÿ dusse moÿeÿ szlussne ob- | ronÿenÿe, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa Maria. | v. O panÿe Ihesu Chryste, | zwÿerczadlo wÿeczneÿ | szwÿatlosczÿ, mądrosczÿ | boga oÿcza, wspamÿetaÿ | na oną rzewnoscz placzu | szercza twego, ktorąsz rze- | wnoscz mÿal, gdÿzesz z- | wÿerczadle naÿasznеÿsse- | go maÿestatu thwego wÿ- | dzal wÿbranÿch thwoÿch | przes gorzką mąka thwo- | ÿe przeszlane bÿcz ku | (*111*) wÿecznemu zÿwotowÿ, | a ÿzesz przesrzal wzgar- | dzonÿch zlÿch dla nÿew- | dzÿecznosczÿ gÿch bÿcz po- | tapÿone, przez glabokoscz | myloszÿerdzÿa twego, | ktorÿmze nam grzesnÿm | nadznÿm, w grzechoch | rospaczaÿączÿm, ÿestesz | lutoscz vkazal, a zwlascza | przes mÿloszÿerdzÿe, kto- | resz lotrowÿ na krzÿzu wÿ- | szącz, vkazal, rzekącz, dzÿssa | sze mną wraÿu bądzÿesz, | proszÿe czÿe mÿloszczÿwÿ | panÿe Ihesu Chryste, boze | moÿ, zstworzÿczelu moÿ, | (*v.*) odkupÿczÿelu moÿ, ÿzÿe- | bÿ raczÿl sze mną grzesz- | ną mÿloszÿerdzÿe twoÿe | vczÿnÿcz, bÿ mÿ raczÿl dacz | prawdzÿwą szkruchą szÿ- | ercza mego, dostateczne | wÿspowÿedanÿe, slusznе | a dostateczne za moÿe | grzechÿ pokutÿ wÿpel- | nÿenÿe, racz mÿ vkazacz | dacz* nÿnÿe ÿ godzÿnÿ sz- | mÿerczÿ moÿeÿ laszką | ÿ mÿloszÿerdzÿe twoÿe, Amen. | Poszdrowÿon. Oczcze nasz. | vj. O panÿe Ihesu Chryste, | krolu namÿloszczÿw- | szÿ, przÿaczÿelu roskosnÿ, | wszÿstekządaÿączÿ, wspa- | (*112*) mÿetaÿ na oną gorzkoscz | ÿ czÿaszkoscz, ktorąs mÿal, | gdÿsz od wszÿczkÿch przÿ- | aczÿelÿ ÿ znaÿomÿch | twoÿch opusczon bÿl na | krzÿzu, nagÿ, vnądzonÿ, | przÿbÿtÿ wÿszÿal, gdesz* | przÿaczÿele ÿ znaÿomÿ | twoÿ przeczÿw tobÿe sta- | lÿ, a zadnÿ nÿe bÿl, ktorÿ- | bÿ bÿl poczÿessÿl, tÿlko | szama namÿloszczÿwsza | ma-

tuchna twoÿa, pan- | na Marÿa, przÿ skonanÿu | twoÿm bÿla ÿ wÿer-
nÿe | stala, w korzkoszczÿ* dusse | szwoÿeÿ, ktorązesz vcznÿo- | wÿ
twemu Yanowÿ sz- | wÿatemv poleczÿl, ÿ dalesz | (*v.*) ÿeÿ tegoz
vcznÿa mÿasto | szÿebe, rzeknącz*: nÿewÿa- | sto, oto szÿn thwcÿ,
do | vcznÿa, oto matka thwo- | ÿa. Prosze czÿe namÿlosz- | czÿwszÿ
Ihesu Chryste przez | on mÿecz bolesczÿ, ktorąs | ku matuchnÿe thweÿ |
mÿal, wÿdząсz ÿą szma- | thną ÿ pelną bolesczÿ | pod krzÿzem sto-
ÿączą, | racz mÿ lutoszczÿw bÿcz, | a wspomoz mÿe we w- | szÿths-
kÿch* szmątkach ÿ | w udrączÿenÿu czeleszn- | ÿm ÿ dusznÿm, racz
mÿ | dacz poczessenÿe wszÿcz- | kego czassu szmatkow | moÿch, Amen.
Poszdrowÿon. | O c z c z e n a s a Z d r o w a M a r i a. | (*113*) vij. O pa-
nÿe Ihesu Chryste, | korono nÿewÿmow- | neÿ radosczÿ, ktorÿzesz |
ÿest szkarb wszÿczkeÿ sz- | czaslÿwosczÿ, studnÿcza | ÿ początek po-
czÿessenÿa | nÿeprzeczÿrpanego mÿlo- | szÿerdzÿa, ÿenzesz zewn- |
atrzneÿ thweÿ mÿlosczÿ, | na krzÿzu wÿsząсz, zawo- | lal: pragna, to
ÿest ludsz- | kego zbawÿenÿa, pokor- | nÿe czÿe proszÿmÿ, zapal |
a dopuscz naszą ządzą | ku wszelknemu vczÿnku | doszkonalemu, a pra-
gnÿe- | nÿe czelesznego pożąda- | nÿa, zapalenÿe ku szwÿecz- | kÿm
rzeczam szwÿata | (*v.*) tego lubowanÿa w nasz | zkaz ÿ vszmÿerz,
Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | O c z c z e n a s a Z d r o w a M a r i a. |
viij. O panÿe Ihesu Chrÿste, | prawdzÿwa szwÿat- | losczÿ wÿerzą-
czÿch w czÿe, | wÿeczna slodkosczÿ ÿ po- | czessenÿe pokornÿch
sze- | rcz, nÿewÿmowna po- | czÿecho duszna, przesz | oną gorzkoscz
zolczÿ sz o- | czthem, ktorąs dla nasz | na krzÿzu makÿ thwoÿeÿ |
napawan, daÿ nam | nadznÿm grzesznÿm | czÿalo ÿ krew twą nasz- |
wÿaczszą czasu zÿwota | nassego wszÿczkego, a | (*114*) zwlaszcze*
w godzÿna szm- | ÿerczÿ naszeÿ, dostoÿnÿe | przÿÿącz ku lekarstwu
ÿ | poczÿessenÿu ÿ ku zdro- | wÿu czÿala ÿ dusz nasz- | ÿch. Vzÿcz
tes nam, ÿze- | bÿ tÿmÿ szwÿątoszczÿa- | mÿ wszÿczkÿmÿ przesz |
dostoÿne przÿÿeczÿ* gÿch | bÿlÿbÿchmÿ od wszÿczkÿch | przeczÿ-
wnoszczÿ obronÿe- | nÿ, a bÿlÿbÿ nam przesz- | pÿecznoscz nÿewÿ-
mow- | nego wesselÿa przed | oblÿcznoszczÿą maÿestatu | twego, Amen.
Poszdrowÿon. | O c z c z e n a s z a Z d r o w e* M a r i a. | ix. O panÿe
Ihesu Chryste, czno- | tlÿwa moczÿ krolew- | ska, poczÿeszna rado-
szczÿ | (*v.*) duszna, wspamÿetaÿ na | oną bolescz vdrączenÿa | thwego,
ktorąsz dla nasz | na krzÿzu czÿrpÿal, kedÿ | dla gorzkoszczÿ szmÿer-
czÿ | ÿ poszmÿwanÿa, ponaÿ- | grawanÿa ÿ bluznÿenÿa | vstawÿcz-
nego zÿdowsz- | kego, gloszem welkÿm, | placzlÿwÿm, ÿakobÿ od |
boga opusczonego* wo- | lalesz, rzekącz: Helÿ, Helÿ, | lamazabathanÿ,
to ÿest | bozÿe moÿ, czemusz mÿe | opuszczÿl. Przes thą bolescz |
vdrączenÿa thwego mÿ- | lÿ panÿe Ihesu, pokornÿe | czÿe prosze,
ÿzebÿ nÿnÿe | ÿ vdrączenÿu* czassu godzÿnÿ | (*115*) szmÿerczÿ mo-
ÿeÿ nÿe | raczÿl mÿe opuszczÿcz, | panÿe bozÿe moÿ, stwo- | rzÿczelu
moÿ, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | O c z c z e n a s z a Z d r o w a
M a r i a. | x. O panÿe Ihesu Xryste, ÿen- | zesz ÿest początek ÿ | do-
konanÿe, ÿednoscz ÿ | mocznoscz cznoth wszÿtkÿch, | pamÿetaÿ, ÿzÿe
od wÿr- | chu glowÿ asz do nozneÿ | pÿethÿ dla nasz māka- | mÿ

wÿelkÿmÿ bÿlesz zra- | nÿon, dla szÿrokosczÿ ÿ | wÿelkoszczÿ ran twoÿch | naucz mÿe mÿlÿ panÿe | Ihesu przes prawdzÿwą | (*v.*) laszką strzedz | ssÿrokego | przÿkazanÿa thwego, | a racz mÿe przÿÿącz w la- | szką twoÿą, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa. | xj. O panÿe Ihesu Chryste, na- | wÿssa dobroczÿ szw- | ÿątÿch thwoÿch ÿ wÿe- | czne blogoslawÿenstwo, | nÿewymowna glabo- | koszczÿ mÿloszÿerdzÿa | thwego, proszÿe czÿe | dla globokoszczÿ* ran th- | woÿch, ktorez przenÿk- | nalÿ bÿlÿ kosczÿ nasz- | wÿątsse wnatrznosczÿ | thwoÿch, ÿzÿebÿ mÿe | (*116*) nadzną, grzeszną, w grze- | chach pogrązeną* wÿ- | norzÿl a raczÿl mÿe scho- | wacz w ranach naszwÿącz- | ssÿch twoÿch od oblÿcza | gnÿewu thwego, azÿe- | bÿ przemÿnąl gnÿew | twoÿ, a mÿloszÿerdzÿe | thwoÿe ÿzÿebÿ mnÿe | bÿlo dano, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nasz a Zdrowa. | xij. O panÿe Ihesu Chryste, ÿen- | zesz ÿest znamÿe ÿed- | nosczÿ, spoÿenÿe laskaw- | eÿ mÿloszczÿ, zwÿrczadlo* | prawdzÿweÿ ÿasznoszczÿ, | wspamÿetaÿ na nÿewÿ- | (*v.*) mowną wÿelkosez ran | twoÿch naszwÿąthszÿch, | ktorÿmÿsz od wÿrchu glo- | wÿ asz do pÿąth noznÿch | thwoÿch zranÿon bÿl, | a od zloszczÿwÿch Zÿdow | bÿlesz nÿemÿloszczÿwÿe | zdrapan, krwÿą naszw- | ÿąthszą twoÿą skropÿon, | ktorÿzesz nÿewÿmowną | welÿką bolescz w panÿ- | enszkÿm naszwÿącz- szÿm | czÿele twoÿm, z laszkÿ | prawdzÿweÿ mÿloszczÿ | thweÿ, dla nasz czÿrpÿecz | raczÿl. O namÿloszczÿwszÿ | panÿe Ihesu Chryste, czozesz | (*117*) ÿesczÿe nad tho wszÿczko | czÿnÿcz ÿ czÿrpÿecz raczÿl, | ÿ czegobÿ bÿl ÿesczÿe nÿe | vczÿnÿl, o namÿloszczÿw- | szÿ panÿe Ihesu pokornÿe | czÿe proszÿe, raczÿ thwoÿe* | naszwÿątssą krwÿą wsz- | ÿczkÿ ranÿ thwoÿe w szer- | czu moÿm popÿsacz, ÿze- | bÿch ÿa o nÿch rozmÿsz- | lala ÿ na pamÿącz szobÿe | vstawÿcznÿe bolescz ÿ mÿ- | loscz thwoÿe naboznÿe | przÿwodzÿla, yzebÿ pa- | mÿątka ÿch zawzdÿ w zam- | knÿenÿu szercza mego bÿ- | la, a bolescz mąkÿ twoÿeÿ | (*v.*) naszwÿątssÿe vstawÿcz- | nÿe rozmnozena* we m- | nÿe ÿ mÿloscz odnowÿo- | na bÿla, ÿzebÿch tako | w chale* ÿ wzdÿekowanÿu* | aze do skonanÿa zÿwota | mego vstawÿcznÿe trwa- | la, azÿe* do czÿebeządlÿ- | wemu szkarbu wszÿczkeÿ | dobroczÿ wesselÿa nÿewÿ- | mownego przyda, ktorez | mÿ racz dacz mÿlosczÿwÿ | panÿe Ihesu Chryste w zÿwo- | czÿe moÿm, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nas a Zdrowa. | xiij. O panÿe Ihesu Xryste, ÿen- | zesz rzeczon lew mo- | cznÿ, krolu nÿeszmÿertelnÿ | (*118*)[1] a nÿezwÿczozenÿ*[2], wspa- | mÿetaÿ na oną bolescz | vdrączenÿa twego, na- | mÿloszczÿwszÿ panÿe | Ihesu, ktorązesz czÿrpÿal, gdÿ | wszÿczkÿ moczÿ szÿercza | ÿ czÿala twego ÿuze bÿlÿ | vstalÿ, a szklonÿwszÿ glo- | wą twoÿą z bolesczÿa rze- | klesz: Popelnÿlo szÿe ÿest. | Przesz thą bolescz vdrącze- | nÿa twego namÿloszczÿw- | szÿ panÿe Ihesu naboznÿe | czÿe proszÿe, szmÿluÿzÿe | szÿe nade mną nÿnÿe ÿ | przÿ skonanÿu zÿwotha | mego, gdÿ dussa moÿa | vdrączona bądze, Amen. |

---

[1] Między kartami 117—118 ślad jednéj karty wyciętéj. [2] = niezwyciężony.

(*v.*) Poszdrowÿon bądz | namÿloszczÿwszÿ pa- | nÿe Ihesu Christe, ra- | cz bÿcz mÿloszczÿw | mnÿe grzesznéÿ, Amen. | Oczcze nasz a Zdrowa | Marÿa. Modlÿtwa xiiij. | O panÿe Ihesu Chri- | ste, ÿedzÿnÿ szÿnu na- | wÿssego boga oycza, ÿa- | sznoscz chwalÿ wÿobra- | zÿenÿa naturÿ ÿego, | wspamÿetaÿ na ono po- | korne twoÿe polÿczanÿe, | ktorÿmzesz bogu oÿczu | glossem wÿelkÿm dusse | (*119*) thwoÿe poleczÿl, rzekącz: | Boze oÿcze, w racze two- | ÿe poleczam ducha me- | go, a szklonÿwszÿ glową, | podlug czlowÿeczenstwa | szkonalesz, a tako na krzÿzu | przÿbÿtÿ wÿszaľesz zdra- | panÿm, zlamanÿm, v- | marlÿm thwoÿm nasz- | wÿeczszÿm czele, s krwa- | wÿmÿ ranamÿ, z wÿplÿ- | waÿączÿmÿ krwÿe na- | drossÿ strumÿonmÿ*, z sÿ- | nÿm, szmÿertelnÿm oblÿ- | czem, ostrą, czÿrnÿową | koroną koronowanÿ, z ro- | zczÿągnonÿmÿ rakama*, | (*v.*) starganÿmÿ zÿlamÿ czlon- | kuow wszÿczkÿch, wnatrza | wszÿczkego, rzewnoszczÿą | placzu thwoÿch naszwÿ- | ąthszÿch oczu, z othworze- | nÿm vsth roszkosznÿch, | s przebodzonÿm bokÿem, | z rozkroÿonÿm szÿerczem | naszwÿąthszÿm thwoÿm, | s ktoregosz studnÿcza* szÿe- | dm kosczÿelnÿch szwÿą- | toszczÿ nam grzesznÿm | na odkupÿenÿe wÿplÿ- | nalÿ. O namÿloszczÿwszÿ | panÿe Ihesu Christe, kto- | rÿzes na takÿe okruthne | mąkÿ czÿaszke naszwÿe- | (*120*) ÿeczsse*, nÿewÿnne, panÿ- | enszke czÿalo thwoÿe | dla naszych grzechow | dobrowolnÿe wÿdal, du- | sse naszwÿąthssą thwoÿe | za nasz grzeszne nądzne | na odkupÿenÿe, na krzÿzu | wÿsząCz, bogu oÿczu w ra- | cze poleczÿl, przesz thą | nadrossą nÿewÿnną sz- | mÿercz thwoÿą ÿ mocz | krzÿza szwÿatego, prosze | czÿe pokornÿe panÿe | Ihesu Chryste, oÿcze nÿewÿmo- | wnego mÿloszÿerdzÿa, | krolu wszÿczkeÿ chwalÿ, | racz mÿe wspomocz, pocz- | wÿrdzÿcz ku przeczÿwÿe- | nÿu dÿablu, szwÿathu, | (*v.*) czÿalu, ÿzÿebÿch szwÿatu | themu marthwa, vmarla | bÿla, tylko tobÿe samemu | zÿwa bÿla, a przÿ ostatecz- | neÿ godzÿnÿe wÿsczÿa | dusse moÿeÿ racz przÿ- | ÿącz k tobÿe dusse moÿe | pÿelgrzÿmuÿączą, Amen. | Poszdrowÿon bądz etc. | Oczcze nas, Zdrowas* Maria. | xv. O panÿe Ihesu Chryste, pra- | wdzÿwa mathÿczo* | rozmnazaÿącza, wspam- | ÿetaÿ na obfÿthe oblÿ- | wanÿe ÿ thweÿ naszw- | ÿąthsseÿ krwÿe wÿlanie, | ktorązesz s czÿala thwego | tako obfÿczÿe wÿlal, na | (*121*) krzÿzu wÿsząCz, gdÿ bog* | twoy naszwÿączssÿ wlocz- | nÿą bÿl othworzon, s kto- | regosz krew ÿ woda obfÿ- | czÿe wÿlal, na krzÿzu wÿ- | sząCz, gdÿ bog* twoÿ nasz- | wÿąthssÿ [1] wyplÿnala, tako | ÿzÿe namnÿeÿsza kropÿa | w tobÿe bÿla nÿe ostala, | na krzÿzu wÿsząCz, bÿlesz | wÿszusson, czÿalo, kosczÿ | thwoÿe, wszÿczkÿ stawÿ | w sobÿe wÿlkoszczÿ* thwo- | ÿe [2] nÿe mÿalÿ. Przesz to | nadrosse thweÿ naszwÿ- | eczsseÿ krwÿe wÿlanÿe, | przes gorzką mąka th- | woÿe, przesz nÿewÿnną, | okruthną, szmÿercz ÿ przesz | (*v.*) thwoÿe naszwÿaczsse ra- | nÿ, proszÿe czÿe namÿlo- | szczÿwszÿ panÿe Ihesu Xryste, |

---

[1] „wijlal, na krzijzu wij- | sząCz, gdij bog twoij nasz- | wijąthssij" przekreślone. [2] „thwoije" przekreślone.

sranŷ szlodkoszczŷą ran | thwoŷch naszwŷączssŷch | szercze moŷe, a zapal mŷe | ku mŷloszczŷ thwoŷeŷ, ŷ- | zŷebŷ lzŷ pokutŷ mŷlos- | czŷ thweŷ bŷlŷ chlebem | mnŷe we dnŷe ŷ w noczŷ, | racz mŷe k tobŷe zupel- | nŷe nawroczŷcz, yzebŷ | szŷercze moŷe tobŷe sza- | memu bŷlo mŷlŷm, lu- | bŷeznŷm, przŷbŷtkem w- | ŷekuŷstŷm, obczowanŷe | moŷe na tŷm placzlŷwŷm | padole ŷzebŷ lube a przŷ- | ŷemne tobŷe bŷlo, skona- | (*122*) nŷe zŷwota mego ŷzebŷ | tako chwalebne bŷlo, | abŷ po szkonanŷu zŷwota | mego czŷebe namŷlosz- | czŷwszŷ panŷe ze wszŷczkŷ- | mŷ szwŷątŷmŷ thwoŷ- | mŷ dostoŷna bŷch bŷla | czŷebe na wŷekŷ chwalŷcz, | Amen. Poszdrowŷon etc. | O c z c z e n a s z a Z d r o w a s* M a r ŷ a. | Thŷ modlŷtwŷ offŷe- | ruŷe tobŷe naszlod- | szŷ ŷ namŷloszczŷwszŷ | panŷe Ihesu Chryste, thweŷ | naszwŷeczsseŷ mŷloszczŷ | dzakŷ nŷewŷmowne | dawam za naszwŷąnszŷe* | ranŷ thwoŷe, dla wŷle- | nŷa* nadrosseŷ krwŷe | (*v.*) twoŷeŷ naszwŷeczsseŷ, | za chwalebną ŷ namŷ- | loszczŷwszą mąką ŷ gorz- | ką nŷewŷnną szmŷercz | thwoŷą, ŷ za wszŷczkŷ | dobrodzeŷstwa thwoŷe, | mnŷe grzeszneŷ z laszkŷ | thweŷ naszwŷątsseŷ | daneŷ, ku cztŷ* ŷ chwale | naszlodssego gŷmyena | thwego, na wŷekŷ chw- | alebnego, racz mŷ dacz | ŷ otrzŷmacz moŷ namŷ- | loszczŷwszŷ panŷe, ŷzŷe | czokolŷ bŷlo nŷedostoŷ- | nŷe a nŷenaboznŷe | (*123*) w tŷch ŷ w gŷnŷch mod- | lŷtwach moŷch, thweŷ | naszwŷaczsseŷ mŷloszczŷ, | przesz mŷe grzeszną | popelnŷono, racz mŷ | odpuszczŷcz a proszbą | modlŷtw moŷch racz | przŷŷącz, ŷ tesz we wszŷt- | kŷch dobrŷch vczŷnkach | racz mŷe pomnozŷcz, | ŷenze kroluŷesz z bogem | oŷczem na wŷekŷ wŷe- | kom, Amen. |

P o c z ŷ n a s z ŷ e m o d l ŷ t w a, a k t o | ŷ ą z n a b o z n ŷ m s z y e r c z e m | m o w ŷ n a k a z d ŷ d z ŷ e n, t e n | o t r z ŷ m a p ŷ e c z d a r u o w l a- | s k a w ŷ c h o d m ŷ l e g o b o g a: | n a ŷ- p ŷ r w e ŷ ŷ z ŷ e t r z ŷ d u s s e | (*v.*) z ŷ e g o p o k o l e n ŷ a b ą d ą z b a- | w ŷ o n ŷ, c z o m ŷ a l ŷ b ŷ c z p o t a- | p ŷ o n ŷ; w t o r ŷ d a r, ŷ s z t a k o | b ą n d z e c z ŷ s t o d g r z e c h o w, | t a k o* b ŷ l, k ŷ e d ŷ g ŷ o k r z c z ŷ o- | n o; t r z e c z ŷ e, ŷ s z t a k ą l a- s z k ą | o t r z ŷ m a v b o g a, y a k o b ŷ | o n s z a m t ą m ą k ą c z ŷ r- p ŷ a l, | c z o ŷ ą w s z y c z ŷ m a c z e n n ŷ- | c z ŷ c z ŷ r p ŷ e l ŷ; c z w a r t h ŷ, ŷ- | z ŷ e t a k ŷ m o z e b ŷ c z w t a k ą | z ą d z ą z a- p a l o n, ŷ z ŷ e p a n | b u o g w s z y t k ŷ t h ŷ d u s s e, | z a k t o r e s z e* o n m o d l ŷ, z m ą k | w ŷ b a w ŷ; p ŷ ą t h ŷ d a r, a c z- | b ŷ t h e n c z l o w ŷ e k t e g o r o k u | a l b o m ŷ e s z ą c z a v m a r l, g d ŷ- | b ŷ p o c z ą l t a m o d l ŷ t w a m o- | w ŷ t z*, t e d ŷ ŷ e m u m ŷ l ŷ b o g | d a t a k ą o d p l a t ą, ŷ a k o b ŷ ŷ ą | (*124*) p ŷ ą t h n a s c z e l a t h m o w ŷ l | ŷ t r z ŷ m a l, k t o r a s z s z ŷ e t a k o | p o c z ŷ n a m o d l ŷ t w a:

Poszdrowŷonŷ bądz- | czŷe naroszkosznŷeŷ- | szŷe czlonkŷ [1] nego namŷ- | lszego odkupŷczela, pana | Ihesu Chrysta, na oltarzu

[1] Wyjątki z dziełka: „Pozdrawianie członków pana Jezusowych", wydanego później w Krakowie u Unglera około r. 1530.

krzÿ- | za rospÿatee*. | Poszdrowÿona bądz glo- | wo nadostoÿnÿeÿsza tro- | nu panstwa, czczÿ ÿ chw- | alÿ, czÿrnową koroną | s czÿszączem* ostrego czÿr- | nÿa szklota ÿ krwÿą ob- | lana ÿ obnÿeczczona*. | Poszdrowÿon bądz nasz- | wÿąthssÿ mozku[1], od czÿr- | nÿa ostrego szklotÿ ÿ | (v.) zdÿurkowanÿ*. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | nakrasse wloszÿ, w udrą- | czenÿu ossepanÿ ÿ otar- | ganÿ. | Poszdrowyono bądz sz- | lÿczne czolo, ktoremu szlu- | sza noszÿcz koroną tego | szwÿata wszeÿ chwalÿ, | na wszÿczkÿ stronÿ krw- | ÿą oblane. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | oczÿ, ktoresczÿe szÿebe wÿ- | puszczÿalÿ ÿasznoscz bosz- | thwa, w bolesczÿach mą- | kÿ gorzkeÿ wÿlewalÿsczÿe | zlszÿ* gorzkoszczÿ. | Poszdrowÿon* bądzczÿe | (*125*) nadobrotlÿwszÿe vssÿ, od | szlow zÿdowszkÿch posz- | mÿewanÿm, vrąganÿm | ÿ bluznÿenÿm, ÿ przeko- | ramÿ ÿ bluznÿenÿm na- | pelnÿonÿe. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | naczÿszczse nozdrze, kto- | reszczÿe czÿrpÿelÿ nÿe- | wÿmownÿ szmrod od | przewrothnÿch Zÿdow | barzo szkromnÿe. | Poszdrowÿono bądz bo- | ze oblÿcze mÿlosne, rozkwÿtaÿącze nad roszą, | ktoresz za nasz twarde | razÿ bralo. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | wargÿ mÿloszne ÿ rosz- | (v.) kwÿtaÿącze, ktoreszczÿe za | nasz okruthne polÿczkÿ | bralÿ. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | naslodsse vsta, ktoresczÿe | wolalÿ w bolesczÿ przed | gorzkoszczÿą mąk: Boze moÿ, | boze moÿ, czemusz mÿe | opuszczÿl. | Poszdrowÿon bądz naszw- | ÿąthszÿ ÿazÿku, ktorÿ prze- | chodzÿ wszÿczkÿ slodkoszczÿ, | ktorÿsz w bolesczÿ dla nasz | przÿlÿpal ku podnÿebÿe- | nÿu vst, dla pragnÿenÿa | ÿ w pragnÿenÿu vszchnÿenÿa. | Poszdrowÿon bądz | naszlodszÿ glosze, ktorÿsz | nad spÿewanÿe slodkÿe, | (*126*) angelszke wszÿtkÿch nÿebÿ- | osz, za nasz polozon w gorz- | keÿ mowÿe. | Poszdrowÿon bądz krtanÿu, | slodko brzmÿączÿ, dla nasz | przesz czÿaszke wzdÿchanÿe | vszchnale* ÿ omÿenÿalÿ*. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | dzÿasla ÿ zambÿ, przed* ra- | zÿ z dzÿąsl wÿstapuÿącze. | Pozdrowÿonÿ bądzczÿe | czeluszczÿ naszlodsse, zolczÿą | ÿ oczthem napawane. | Poszdrowÿono bądz namÿ- | loszczÿwszÿ* wezrzenÿe Chrÿ- | stusza mÿlego, pelno dzÿ- | wneÿ czudnoszczÿ, ktorego | czudnoscz roskosznÿe karmÿ | ÿ wesselÿ angÿolÿ nÿebeske, | (v.) plwoczÿnamÿ zÿdowszkÿ- | mÿ oszkaradzone ÿ welÿ- | kÿmÿ razÿ nÿekztaltownÿe | vdzÿelane, tako ÿzÿe ÿed- | nemu wzgardzonemu ÿ | wÿrzuczonemu bÿlo wÿ- | dzano ÿ przÿrownano. | Poszdrowÿona bądz tÿ | rÿczÿerzka szÿÿo, czosz razÿ | czÿrpÿala ÿ przÿmowala | zaszÿkÿ od rąku zydowszkÿch. | Poszdrowÿone bądzczÿe | krolewszke pleczÿ, ktoresz | pod brzemÿenem szwÿąte- | go krzÿza szklonÿwszÿ sze, | nÿoszlÿszczÿe szwą zalosz- | ną mąką na szobÿe. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | (*124 a.*) wÿ nablogoslawÿensze | ramÿona, na krzÿzu bar- | zo gorzko roszpÿathe, kto- | resz na kozdÿ czasz gotho- | wÿ szą przÿÿącz ÿ wzÿącz | mnÿe szÿna straczonego. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | wÿ naszwÿączssÿe racze, | okruthnÿmÿ gozd-

---

[1] = mózgu.

mÿ przeklote. | Poszdrowÿonÿ | bądzczÿe boszke pÿerszÿ, | przes wzdÿchanÿe pozqd- | lÿwe za nasz nÿeustawÿcz- | ne proszącze. | Poszdrowÿono bądz szercze | tego szbawÿczela, dawąÿącz | nawÿssÿ szkarb tego bost- | wa, ze wszÿtkÿch ssÿl meÿ | dusse dzÿaka tobÿe dawam | (*v.*) ÿ bądz pozdrowÿono, abo- | wÿem balszam wÿeczne- | go zbawÿenÿa ÿest nam | s czÿebÿe sczÿedrze wÿplÿ- | nął. Poszdrowÿonÿ bądz- | czÿe wnatrze ÿ mÿloszer- | ne wnątrznoszczÿ, przesz | ktore nasz nawÿedzÿlo | ÿest tho wÿscze s teÿ wÿ- | szokoszczÿ ocztzowskeÿ* cztÿ*, | ktorez wnątrznoszczÿ w | mącze za nasz pragnalÿ | ÿ vszchnalÿ. | Poszdrowÿon bądz boku | tego zbawÿczÿela, wloczuÿą | othworzonÿ a krwÿą ÿ | wodą oblanÿ, w tobÿe ÿest | wszÿtko zbawÿenÿe nasse | ÿ wszÿczka nawÿssa zap- | (*125 a.*) latha ÿ dokonanÿe szba- | wÿenÿa nassego. | Poszdrowÿon bądz czesz- | arszkÿ chrzÿpczÿe, bÿczo- | wanÿ na wszÿczkÿ stro- | nÿ, zranÿonÿ wszÿtek, | czÿalÿe* zlamanÿ, starga- | nÿ ÿ szepanÿ. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | naczÿsczÿe ledwÿe*[1] rozk- | wÿtaÿącze, czÿstoszczÿą | obwÿązane, dla nasz prze- | paszane passem wzgar- | dzenÿa ÿ poszmÿwanÿa, | na wsze stronÿ obnazonÿ. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | wÿ koszczÿ pana mego, | ktore zÿemÿe czÿaske dro- | gÿ dla nasz przebÿegalÿsczÿe. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | (*v.*) wÿ naszwÿączssÿe kolana, | w modlÿtwach tako vsta- | wÿcznÿe dla nasz szkla- | naÿącze, a w teÿ mącze | szą drzalÿ ÿ krwÿą zma- | czanÿ ÿ oblanÿ. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | wÿ nogÿ nÿepokalone* | zadną makulą, ktoresz- | czÿe przÿebÿeglÿ ÿ prze- | wandrowalÿ tÿ wszÿcz- | kÿ drogÿ nassego wszÿ- | tkego vczÿessenÿa, okru- | thnÿmÿ gwozdmÿ przebÿte. | Poszdrowÿono | bądz bozÿe czÿalo, na szu- | bÿenÿczÿ szwÿątego krz- | ÿza wszÿtko okruthnÿe | wboleszczÿach ÿ w makach | (*126 a.*) roszczÿągnÿono, bolesczÿ | ÿ mącze poddano, mą- | ką ÿ boleszczÿą ogarnÿo- | no, wszÿczko krwÿą ob-| lano ÿ gorzkoszczÿą we- | lÿką napelnÿono. | Poszdrowÿona bądz na- | slachethnÿeÿsza dusso te- | go zbawÿczela Chrÿstusza | mÿlego, ku tobÿe ÿa wo- | lam z wnątrzÿ szÿercza | mego, bądz poszdrowÿo- | na a weszel szÿe na wsz- | elkÿ czasz, bo w tobÿe ÿest | wÿczÿsznÿona fÿgura | troÿcze szwÿąteÿ, oszwÿe- | czona thą szwÿatlosczÿą | bostwa, ktorasz bÿla wÿ- | puszczona z gÿaczthwa (*v.*) tego czÿala, z nÿewÿmlo- | wną* mÿloszczÿą twoÿą | ÿ napozodlÿwszą oczÿ- | wÿsznoszczÿą ÿestesz bo- | gu oÿczu tÿ wzÿawÿla, | a thą straczoną owczą | . . . . .[2] dzÿwnÿm pozÿ- | szkanÿm ÿestesz zaszÿe | dal theÿ praweÿ racze th- | wego mÿlego oÿcza. | Poszdrowÿonÿ bądzczÿe | tesz wÿ naÿasznеÿssÿe | ranÿ, wszech drogego ka- | mÿenÿa szwÿetleÿsse*, nad | wszÿczko kamenÿe dro- | gÿe welebnÿeÿsze, szla- | chethnÿeÿsse ÿ kraszny- | eÿsse, wÿ szwÿatle kamenie | (*127*) drogo wÿelebne, wÿ | mÿloszne ranÿ mego | mÿlego pana, ktorÿmÿ | on bÿl okraszÿon, od pod- | eszwÿ nog szwÿch

[1] = lędzwie. [2] Miejsce próżne na jeden wyraz, siedm lub ośm liter.

asz | do wÿrchu glowy szweÿ, | ktore mnÿe w moÿe szer- | cze wczÿsżną ÿ wlepÿą | tą mocz teÿ welÿkeÿ mÿ- | loszczÿ, ÿasz chwalÿe twe | wszÿczkÿ czlonkÿ ÿ modle | szÿe thwÿm wszÿczkÿm | stawom, a w nÿch thwą | szwÿąthą mÿloscz poszd- | rawÿam, ÿa ÿe obeÿmu- | ÿe ÿ czaluÿe thwe nasz- | wÿątsse ranÿ, ktorÿchesz | tÿ mÿlÿ panÿe moÿ bÿl | (*v.*) pelen od pÿąnth thwÿch | szwÿątÿch nog asz do w- | ÿrchu glowÿ thweÿ, ÿa | moÿ mÿlÿ panÿe dzakÿ | dawam thweÿ szwÿą- | teÿ mÿloszczÿ ze wszÿcz- | keÿządze mego szÿercza, | za tÿ nÿewÿmownÿ sz- | matkÿ ÿ boleszczÿ, ktore- | zesz tÿ mÿlÿ panÿe mÿal, | gdÿ yedna rana drugą | przechodzÿla w boleszczÿ, | ÿ za thwoÿe szwÿąthą | krew, ktorąsz thÿ tako | okwÿczÿe z thwÿch ran | raczÿlesz wÿlacz dlÿa zba- | wÿenÿa naszego. O tÿ | ÿedzÿna poznawcza* | (*128*) meÿ oczÿwÿsznoszczÿ, daÿ | mÿ tho, abÿ wszÿczkÿ th- | woÿe ranÿ muszalÿ bÿcz | ÿedno zapalenÿe thweÿ | mÿloszczÿ w meÿ dussÿ | ÿ ÿedna ognÿowa strza- | la, ktorabÿ me szÿercze | tako moczno przestrzelÿ- | la, ÿszbÿ zadneÿ rzeczÿ | czesżneÿ w szobÿe zadzÿr- | zecz nÿe mogla na wszel- | kÿ czasz, yedno tÿlko po* | ÿszbÿ po tobÿe szamem | pragnalo, a nad tho ÿsz- | bÿch ÿa mocznÿm, gorą- | czÿm pożądanÿm czÿebe | ku mnÿe z gwalthem | przÿczÿągnala, abÿ thÿ | w tem mÿlÿ panÿe spra- | (*v.*) wÿal wszÿczkÿ moÿe vcz- | ÿnkÿ w ÿednem, przÿ- | gÿemnem obÿczaÿu mu- | ssalÿbÿ bÿcz vtwÿerdzonÿ, | a wszytkÿ mÿszlÿ tÿ szÿ- | ercza mego vstawÿcznÿe | w thweÿ chwalÿe musza- | lÿbÿ szwÿeczÿcz rownÿe, | ÿakobÿ onÿ przes omÿcze | thwÿch szwÿątÿch ran | bÿlÿ okrassonÿ. Tesz wsz- | ÿezkÿ szlowa vst moÿch, | bo* thwoÿeÿ chwalÿe ÿ | ku polepszenÿu mego blÿz- | nÿego s taką szluszną vzÿ- | tecznoszczÿą muszalÿbÿ | bÿcz dokonanÿe* prawa | staloscżą na to ku thweÿ | (*129*) chwalÿe, ÿ na to, abÿ moÿe | dusse* s twą mÿloszczÿą | bÿla przÿodzÿana tako, ÿa- | kobÿ ÿednÿm zwÿązanÿm, | nÿerozlączenÿm anÿ roz- | dzÿelonÿm* s tobą mÿlÿ | panÿe bÿla zwÿązana | na wÿekÿ wÿeczne w ch- | wale thweÿ, Amen.

Modlÿtwa o naszlodszÿm | gÿmÿenÿu Ihesus. |

O nadobrotlÿwszÿ | Ihesu, o nalaszkaw- | szÿ Ihesu, o namo- | czneÿszÿ Ihesu, o nÿeprze- | moszonÿ Ihesu, o zwÿczez- | nÿ Ihesu, o Ihesu, Ihesu, zwÿcz- | aszczo wÿeczneÿ szmÿerczÿ, | (*v.*) o namadrszÿ Ihesu, o naro- | stropnÿeÿszÿ Ihesu, o Ihesu | szkarnÿe wszÿczkeÿ boszkeÿ | mądroszczÿ, o namÿlosz- | ÿerdnÿeÿszÿ Ihesu, o nalu- | toszczÿwszÿ Ihesu, o naw- | czassnÿeÿszÿ Ihesu, o nalas- | kawszÿ Ihesu, o Ihesu, szÿnu | dzewÿcze pannÿ Marÿeÿ, | pelnÿ mÿloszczÿ ÿ praw- | dÿ, racz bÿcz mÿloczÿw* | mnÿe grzeszney podlug | wÿelkoszczÿ mÿloszÿerdza | thwego. O nalaszkawszÿ | Ihesu, prosze czÿe przesz oną | krew drogą twoÿą, ktorąs | raczÿl za nasz grzeszne na- | dzne na oltarzu krzÿza | (*130*) wÿlacz, abÿ omÿl wszÿtkÿ | zloczÿ moÿe, a nÿewz- | gardzaÿ czÿebe pokornie | proszączego, twoÿeto ÿmÿe | Ihesu naszwÿąthsze wzÿw- | aÿącze*, to ÿmÿe Ihesus, o | Ihesus, barzo szlodkÿ* ÿest to | ÿmÿe Ihesus, o Ihesus, barzo | roszkosznÿ

ẏest to gẏmẏe | Ihesus, o Ihesus, barzo wspo- | magaẏączẏ ẏest, o nado- | brothlẏwszẏ Ihesu, ẏenzesz | mnẏe stworzẏl ẏ twą | nadrossą krwẏą odkupẏl, | nẏe dopuszczaẏzẏe mnẏe | bẏcz potapẏeną, ẏenzesz | mẏe stworzẏl z nẏzczego*. | To gẏmẏe naszwẏączssẏ | Ihesus wẏklada sze zbawẏczel, | (*v.*) o nadobrotlẏwszẏ Ihesu nẏe | przẏepuszczaẏ mẏą na sz- | traczenẏe dla zloszczẏ mo- | ẏch, ẏzẏe mnẏe stworzẏla | wszechmoczna dobrocz th- | woẏa. O nadobrothlẏwszẏ | Ihesu racz vznacz tho, czo ẏest | we mnẏe thwego, a oddal | tho, czo ẏest nẏeprzẏaczẏel | dusse meẏ, ode mnẏe. O | nadobrothlẏwszẏ Ihesu racz | mẏ bẏcz mẏloszczẏw, po- | kąd czasz ẏest mẏloszẏer- | dzẏa twego, a nẏe potapẏ- | aẏ mẏe w dzẏen thwego | sządu barzo szrogego. O | nadobrothlẏwszẏ Ihesu, ẏe- | szlẏ ẏzẏebẏch ẏa zaszluzẏ- | la s tweẏ welkeẏ sprawed- | (*131*) lẏwoszczẏ mąką wẏeku- | ẏstą dla wẏelkoszczẏ grzẏ- | chow moẏch, ẏesczẏe po- | kornẏe odzẏwam do [1] th- | weẏ wẏerneẏ sprawedlẏ- | woszczẏ ku thwemu welẏ- | kemu mẏloszẏerdzu a | nẏewẏmownemu, abẏ | mẏ raczẏl bẏcz mẏloszczẏw | ẏako oczẏecz mẏloszczẏwẏ | ẏ pan barzo lutoszczẏwẏ. | O nadobrothlẏwszẏ Ihesu, | ẏ ktorẏ badzẏe vzẏtek z | wẏlanẏa krwẏe nadrosz- | seẏ tweẏ, ẏestlẏ ẏa grze- | szna stąpẏe ku potąpẏe- | nẏu wẏecznemu, a wsza- | ko mẏlẏ panẏe vmarlẏ | chwalẏcz czẏebe nẏe bądą, | (*v.*) anẏ onẏ wszẏczẏ, ktorzẏ | stapuẏą do pẏekla, ale | mẏ tẏlko, ẏzẏeszmẏ zẏ- | wẏ. O namẏlosczẏwszẏ | Ihesu, o naszlodszẏ Ihesu, o | nalaszkawszẏ Ihesu, o na- | pokornẏeẏszẏ Ihesu, o na- | czyszczy* Ihesu bądz mẏ g- | rzeszneẏ mẏloszczẏw. O | nadobrothlẏwszẏ Ihesu racz | mẏe przẏẏącz grzeszną | w lẏczbą thwoẏch wẏbra- | nẏch. O Ihesu zdrowẏe w- | szẏthkẏm w czẏe wẏerzą- | czẏm, o Ihesu zdrowẏe | wszẏczkẏm w czẏe duffa- | ẏączẏm, o Ihesu, thẏ ẏesz | szlodkẏ* odpuszczenẏe | (*132*) grzechow moẏch, szmẏ- | lnẏ szẏe nade mną. O | Ihesu, szẏnu dzewẏcze pan- | nẏ Marẏeẏ, racz wlacz | w szercze moẏe, szluzebnẏcz- | kẏ twoẏeẏ Konstanczẏeẏ, | laszka thwoẏe, mądroscz | szwẏata, laszka nẏeobl- | udną, czẏstoscz ẏ pokora, | czẏrplẏwoscz szwẏeta | we wszẏczkẏch przeczẏw- | noszczẏach moẏch, ẏzẏe- | bẏch mogla dostatecz- | nẏe, prawdzẏwẏe, czẏe- | be szamego mẏlowacz, | w tobẏe szamẏm szẏe | kochacz, radowacz, rosz- | mẏszlacz, ẏzẏe z oẏczem | ẏ z duchem szwẏąntẏm | zẏwẏesz ẏ kroluẏesz w ẏe- | dnoszczẏ na wẏekẏ, Amen.

Dla staloszczẏ we wszẏtkẏm | dobrem ẏ dla sczasznego | szkonanẏa trzẏ Zdrowe Ma- | rẏeẏ* maẏą bẏcz mowẏo- | ne, ktore naszwẏathssa pan- | na Marẏa obẏawẏla ẏ | nączẏla szwẏąntha Mechel- | dẏsz [2], mowẏącz, tak mẏ sze | bądzesz modlẏla: |

Pẏrwsa Zdrowa Maria. | Wwszechmogącza pan- | no, nẏebeszka ẏ zẏem- | szka dzewẏczo, panno | Marẏa, proszę, ẏzẏe ẏako |

---

[1] „do" poprawione na „od". [2] Wyjątki z dzieła: „Liber gratiae spiritualis, visionum et revelationum b. Mechtildis".

bog oczyecz podlug w- | szechmocznoszczy szwey | wyelkoszczy czyebe szobye | (*133*) na stolczu nawyssym | poszadzyl, aby my vpro- | szyla we wszyczkych vczy- | szkach moych y w mod- | lythwach moych mocz, | ktorą bądącz poszylona | y vmocznyona, abych nye | vstala w ktorychkolwye | pokuszach albo w przecz- | ywnoszczyach, yzyebych | szye sprzeczywycz mogla, | a raczy przy mnye bycz | w godzyna szmyerczy | moyey, poczyessayącz | y wypądzayącz wszyczka | mocz przeczywną, Amen. | Wtora Zdrowa Marya. | O namadrzsza* mystrzyny, | apostolszka dzewyczo, | (*v.*) panno Marya, proszye czye, | yzye yako szyn bozy po- | dlug szwey nyewybada- | ney mądroszczy przewy- | szoną nąką mądroszczy | y rozumem czye mystrzy- | nyą okraszyl y wszytka | napelnyl, yzye nade w- | szyczky szwyąthe wyan- | czym* vznanym vzywasz | blogoslawyeney* troycze, | a ktory tako wyelką yasz- | noszczyą czyebe oszwye- | czyl, yzye yakoby szloncze | szwyeczącz, w moczy wszyt- | ko nyebo oszwyeczasz, v- | prosysz my we wszyczkych | vczynkoch moych y w mo- | dlytwach mądroscz, kto- | (*134*) raby mye oszwyeczyla, | abych nye zblądzyla, abych | tesz nye byla zwyedzona | ktoremkolwyek bladem | od sprawedlywoszczy, a | w godzyna szmyerczy | moyey dussa moya sz- | wyatloszczyą wyary y | boyazny y vznanym | oszwyecz, aby wyara mo- | ya nyewyadomoszczyą | albo ktorem zgladem* | nye byla kussona, Amen. | Trzyeczya Zdrowa Marya. | O namyloszczywszya po- | czyessyczelko nadznych, | dzewyczo panno Marya, | proszye czye, yzye yako | duch szwyąnthy z mocz- | noszczy szwey boszkey | (*v.*) myloszczy zupelney tobye | wlal y yako szlodka, na- | pokornyeysza y namylo- | szyerdnyeysza vczynyl, | yzye po mylem boze sz- | lodsza bądącz, mnye do- | brocz laszky a myloszczy | racz vproszycz, ktoraby | mye poczyessyla we w- | szytkych szmathkach y mo- | dlytwach moych, abych | nygdy nye byla przewy- | czozona* szmatkem albo | zaszmączenym, abych | nye vstala, a racz bycz przy | szkonanyu moym, wle- | wayącz dussy moyey sz- | macznoszczy boszkey my- | (*135*) loszczy, ktora tako barzo | nyechay przemaga, pa- | nuye we mnye, aby wsz- | ytka mąka szmatku y | gorzkoszczy szmyerczy byla- | by my szlodka, Amen.

Pan Ihesus w ponyedzalek | wyelkonoczny nączyl tych szlow w ewangely | meszkayączych:

O iedzyny mylosznyku | moy, dobry myly | panye Ihesu, meszkay, pro- | szye czye, sze mną, bo dzyen | zywotha mego szklonyl | szye azye do weczora, me- | szkay moy yedyny panye | sze mną, iako oczyecz nalasz- | kawszy sz czorką szwoyą, | (*v.*) rozdzyelayącz sze mną | nyebeszką dzedzyna, kto- | rąsz my kupyl twoyą | drogyą krwyą, ze wszycz- | kym dobrym, ktoresz my | kolwyek kupyl za trzy- | dzyeszczy y za trzy latha, | tho my wszyczko raczy | dacz. Wtura* proszba: | Meszkay sze mną yako | przyaczyel z przyaczye- | lem szwoym nawyer- | nyeyszym, a yako czlo- | wyek, gdy wyernego | ma przyaczyela, do nye- | go szye we wszytkym v- | czyeka, w potrzyebye | k nyemu zawzdy przy- | stayącz, takyek* y ya

do | (*136*) czẏebẏe, ktorẏ moẏ przẏa- | czẏel ẏestesz nade wszẏcz- | kẏ nawẏernẏeẏszẏ, zaw- | zdẏ przespẏecznẏe nẏe- | chaẏ bąda mẏala vczẏecz- | ka k tobẏe ẏ w nẏemoczẏ | moẏe ẏ wszẏtkẏ moẏe | szmatkẏ na czẏe spusz- | czẏam ẏ tobẏe polẏeczam, | bo thẏ wẏernẏe ku wszẏt- | kemu dobremu spomocz | mẏe raczẏsz. Trzẏeczẏa proszba: | Abẏ raczẏl sze mną meszkacz | ẏako oblubẏenẏecz z ob- | lubẏenẏczą, medzẏ ktoreẏ- | mẏ* zadno nẏe mozye | bẏcz rozdzẏelenẏe, alẏsz | szẏe w nẏemoczẏ rostawa, | (*v.*) alẏe nẏezlẏ ẏa zanẏemo- | gą, thẏ ẏestesz lekarz | navczenszẏ, a od wszelẏ- | keẏ nẏemoczẏ mẏe vz- | drowẏcz mozesz, a me- | dzẏ namẏ nẏechaẏ nẏe | bądzẏe zadnego rozdzẏe- | lẏenẏa, ale nẏechaẏ | bądzẏe wẏeczne złącze- | nẏe ẏ nẏerozdẏlne* spoẏe- | nẏe. Czwarta proszba: | Ieszczẏe czẏe proszẏe, abẏ | raczẏl sze mną mẏeszkacz | ẏako thowarzẏsz s tow- | arzẏssem wẏernẏm, | sz ktorẏch ẏestlẏbẏ ẏe- | den brzẏemẏe noszẏlbẏ, | natẏchmẏast drugẏ ono | (*137*) brzẏemẏe bẏerze ẏ sz nẏm | pospolu nẏesse, takẏesz ẏ | thẏ o naszlodssẏ Ihesu w- | szẏczkẏ brzẏemẏenẏa* sz- | mąthkuow ẏ nẏemoczẏ | moẏch sze mną mẏlosz- | ẏernẏe raczẏ noszẏcz, bo | wszẏtko mnẏe s tobą bą- | dze leko ku znoszẏenẏu, Amen. |

Poszdrowenẏe pana Ihesu- | ssowego szercza za kazdą | zameszkaloscz, ktorego pan | Ihesus nączẏl: |

Poszdrawẏam kwẏth- | nącze ẏ mẏluẏącze szer- | cze naszlodszego mẏlosz- | nẏka mego, pana Ihesu | Chrysta, w boszkeẏ dobroczẏ, | (*v.*) ktora ona ẏest studnẏa | ẏ początek wszẏtkego | dobrego ẏ odkąd wszẏcz- | ko dobre pochodzẏ. | Poszdrawẏam thwe | przenaszlodsze szercze | boszke w okwẏthoszczẏ | wszẏczkeẏ laszkẏ, ktora | wẏplẏnala ẏ wẏplẏwa | ẏ wẏplẏnẏe nad wszẏt- | kẏ szwẏenthe ẏ dusse | zbawẏone. | Poszdrawẏam thwe | naszwẏąthsse szercze | w szkonczenẏu oneẏ szlo- | dkoszczẏ nalaszkawszego | szercza thwego, ktore | wẏekrocz* wyprẏsznąwszẏ, | (*138*) wlalo ẏ vpoẏlo dusse | moẏe strumẏenem th- | woẏeẏ boszkeẏ dobroczẏ | ẏ roszkoszẏ, Amen. |

Vczẏeczką, ktorą czlowyek | ma mẏecz w przeczẏwnosz- | czẏach do pana Ihesusza: |

Czo szẏe bogu w dussẏ | wẏerneẏ barzo lubẏ, kto- | ra szwego poczẏessẏenẏa | nẏe przeklada nad boszke, | bo szam Ihesus pan rzekl, | we wszelkẏm szmatku | nẏechaẏ przẏdzẏe do mnẏe, | a nẏechaẏ szẏe trzẏma | szercza mego boszkego, |ządaẏącz bẏcz poczẏesso- | na tham, a thedẏ ẏe na- | wẏekẏ nẏe opuszczẏe, a thẏ | (*v.*) wszẏczkẏ czẏrpẏenẏa | mẏloszczẏ moẏeẏ pole- | czaẏ, rzekąncz: O mẏloszczẏ | them vmẏslem, kto- | remesz thẏ mẏe do szẏer- | cza boszkego przẏnẏosla, | thobẏe poleczam a prosze, | abẏ moẏe wszẏtkẏ prze- | czẏwnoszczẏ w nawẏsseẏ | wdzẏecznoszczẏ doszko- | naleẏ thamo nazlaczẏ- | la, a we wszẏthkẏm szm- | atku ẏ w praczẏ o naszlo- | dsza mẏloszczẏ wspomozẏ | mẏe. |

A kyedy czlowyek w smatku | albo w przeczywnoszczy yest, | ma tak mowycz panu Ihe- | zussowy: |

(*139*). Chwalye czye o naszlod- | szy panye Ihesu w zlą- | czenyu oney chwaly, kto- | rąsz thy na krzyzu v boga | oycza w mąkach twoych | chwalyl, y w oney wdzyecz- | noszczy, ktorey szy* yemu | dzakowal, | y zye czye ch- | czyal dla zbawyenya sz- | wyata tako wyely czyr- | pyecz, y w myloszczy, w ktorey- | zesz thy wszytky mąky | rad y chczyącz* czyrpyal, | proszye, by za moye czyr- | pyenye bogu oyczu chwa- | la wydal. | Blogoslawyony yestesz | Adonay, oycze pana nassego | (*v.*) Ihesu Xrysta, w ogrodzye nye- | ba, ktorysz vczynyl nyebo | y zyemye y wszytko, czo | w nych yest, szlawny y | chwalebny y powyszo- | ny na wyek wyekom, Amen. |

Kedy czlowyek bywa w | czym oczyąszon, v nog |, moych nyechay szye po- | lozy, a tąmo wszyczko brzemye szwoye mnye | poleczayącz, ma szlozycz | y ma mowycz tha mod- | lytwa: |

Wzglądny, prosze czye | myly panye, ną mye | szlugą thwoyą, panye | szwyąnthy oycze, za ktore | (*140*) pan Ihesus Chrystus nye wąth- | pyl rakom szye podacz | wynnym y krzyzową pod- | yącz mąką. A proszye, | aby raczyl ogyem[1] mylo- | szyerdzya thwego na | mye wzglądnącz a oszw- | yeczycz dusse moye, abych | mogla vznacz ku czemu | ysz* takyey myloszczy, tosz | my przyhodzycz dopusczyl, | abych tho dla chwaly | thwey y wszytko mnye | przeczywne sczyrpyecz | pokornye mogla, Potym | **wracze bozye ma szye | poleczycz cztaczt*[2] tha responsa:** | Wypuscz panye mądroscz | (*v.*) sztolcza wyelmoznosczy | twoy*, aby sze mną byla | y sze mną robyla, abych | wyedzala, czo przyyem- | nego yest przed tobą | na wszelky czasz. V. Day my | myloszczywy panye stol- | czow thwoych thowarz- | yszka mądroscz, aby etc. | Chwala oyczu y szynu | y duchu szwyąntemu, aby etc. | A prosze moy myly pa- | nye, aby twoya boszka | mądroscz, naprawyczelka | y spomozyczelka moya | byla, aby tho poczyesse- | nye na thwoye boszką | chwalą y memu pozytku, | (*141*) i ku pozytku pospolytemu, | moglabych sczyrpyecz, | do szercza mego masz przy- | stąpycz. | O nyedomnymane vmy- | lowanye laszky, aby | szluga odkupyl, szynasz | wydal, O dzywne myto, | ktorego waznoszczyą yacz- | thwo szwyata odkupyo- | no yest, y pyeklo zlama- | no yest y othworzona | yest nam vlyczka krolew- | stwa nyebeszkego. A prosze | o naszlodszy Ihesu, aby przes | myloscz boszkego szyercza | thwego, ktorysz wszyczkych | ludzy brzemyona noszyl, | aby vczynyl brzemye szm- | atku | (*v.*) mego z wdzyecznoszczyą | y z myloszczyą, |

---

[1] „ogiem" poprawione na „okiem". [2] = czytając.

A tako pan Ihesus szuka, kto | yemu szwoye szmątky | polecza, a w nym duffa, | mowyącz tak: |

Bostwo moye przezeg- | na czye, czlowyeczenstwo | moye potwyerdzy czye, | myloszyerdzye moye prz- | ymye czyebe, mylosćz | moya zachowa czye. |

Aby czlowyek vszkarzal szye | na obczyąząnye szwe przed | szamem panem bogem | y yemu wszytko polyczal, | rzekl pan Ihesus: |

Czlowyek we wszytkym | szmatku do mnye tylko | (*142*) nyechay ma vczyeczka, | a nykomu szye nyechay | nye szkarzy, ale mnye sza- | memu wszyczko obrządze- | nye szyercza szwego sz | wyernoszczyą y z dufanym | nyechay obyawy, tego | ya w yego potrzebyznach | nygdy nye opuszczye. A | yzye przyeczywnoszczy y | obczyązyenya ma wye- | dzyecz czlowyek bycz zna- | myona wybranya y przes- | pyecznoszczy, pan nasz Ihesus | Chrystus byl naczyrplywszy | we wszyczkych przesladowa- | nyach y w szmatkach szwo- | ych, takyesz czlowyek | ku wszytkym mąkam y | (*v.*) krzywdam ma bycz go- | thow dla pana Ihesusa | laszkawye ye czyrpyecz. | Yako owcza, gdy na past- | wye yest, thedy czasto | wrzeszczy, ale kedy od | rzesznyka na szubyeny- | czą bywa wyedzona, | thedy mylczy: thakyesz | dussa wyerna kyedy | nye czuye zadnego ob- | czyaszenya, myalaby sze | bacz, ale kedy szye szmą- | czy, lubo w czyele lubo | w dussy barzo przespyecz- | na yesth. A przetho wsz- | ytky przeczywnoszczy, | ktore czyrpysz, tak dusszne | yako czeleszne, nye thobye | (*143*) alye mnye, yakobych ya | tho wszyczko czyrpyal, tak | thy czyrpy. | Aby czlowyek to troye | v boga myal dawanye | yednego czassu, za yedna* | szye modlyla, zadayącz | wyedzyecz, czoby pan bog | od nyey nawyeczy chczyal, | dla ktorey taką odpow- | yedz wzyala: Thako szye | tha nyechay ma ku m- | nye, yako dzyeczye, ktore | mylnye oycza szwego a | zawzdy do nyego przy- | byga*, aby czo wzyalo, kto- | remu czokolwyek oczyecz | da, szyedzye, ktore yego | mylnye za wyelką y za | (*v.*) myłą rzecz chowacz bą- | dzye: takyez y ona zaw- | zdy do mey chwaly nye- | chay wzdycha a wszycz- | ko, czo yey dam, nygdy | za malo nyechay nye | mywa*, ale sz myloszczyą, | z wyelką wzdzyącznosz- | czyą* przyąwszy, za wszy- | thko ma dzyakowacz. | Wtore nyechay szye ma | yako oblubyenycza, kto- | ra nye dla bogaczthwa | any dla czudnoszczy by- | wa wybrana y mylo- | wana, y do krolewstwa | szlyczności bywa do- | wyedzona: tako oblub- | yenycza wyaczey wdzye- | (*144*) cznayssa y wyernyey y | wyączey mylująca | bywa nalezona sprawa, | yestlyby oblubyenycza | albo dla nyego sczyrpyecz | mussyla*, z wyeczszą czyr- | plywoszczyą znoszy, tha- | kyesz y ona thyezey* ma | wspomynacz, yakom ya | wdyecznye* obral przed | szwyathem stworzenym, | yakom drogyem mytem | moyey krwye odkupy- | lem yą na to, na oszobną | mylosćz y thowarzystwa* | sobyesz yą wezwal. A yako | przyaczyel ku przyaczye- | lowy, ktory wszythko, | (*v.*) czo yest przyaczyelowe, |

szwoÿe bÿcz mnÿma, ta- | kÿesz ÿ ona we wszÿth- | kÿm bozeÿ chwalÿ ma | sukacz, a ÿelÿe mozÿe, | nÿechaÿ ÿą mnozÿ, a | czo naprzeczÿwko panu | bogu ÿest, nÿkako row- | nem vmÿszlem nÿema | czÿrpÿecz. W tych wszÿth- | kÿch rzeczach ÿestlÿ ke- | dÿ oneÿ rzeczÿ, ktoreÿ | ząda, nÿe dostąpÿ albo | z welkeÿ laszkÿ albo po- | czÿessÿenÿa boszkÿego, | iszbÿ od thego na then | czasz bÿla oddalona, nÿe- | ma szÿe nathÿchmÿast | (*145*) szmącÿcz, anÿ dla kto- | reÿ mÿerzączkÿ onÿego* | nÿema dobrego ostacz, | albo szÿebe od boga opu- | szczoną nÿema szÿe do- | mnÿmacz, bo wÿernÿ | oczÿecz nÿe* takÿeÿ szÿno- | wÿ nÿe dawa, ÿestlÿ te- | go proszÿ, ktore ÿemu | nÿe szluzÿe dacz. A ÿako | nÿegdÿ oblubÿenÿecz szro- | goscz nÿektorą oblubÿe- | nÿczÿ vkazuÿe nÿe z mÿe- | rzączkÿ, ale dla ÿeÿ nau- | czenÿa: takÿesz ÿ pan bog | wÿernoszczÿ dusse chcze | doszwÿaczÿcz, nÿe ÿzÿebÿ | o nÿeÿ nÿe wÿedzal, ale | (*v.*) yzÿebÿ ÿą przed wszÿth- | kÿmÿ szwÿąthÿmÿ poch- | waleną* vczÿnÿl. | Iako czlowÿek ma mÿsz- | lÿcz, ÿzÿe przeczÿwnosz- | czÿą szą odzenÿm pana | Krÿstussowem, w ktorem | on chodzÿ, gdÿ czlowÿek | ÿest w uczÿązÿenÿu al- | bo w przeczÿwnoszczÿ, kto- | reÿ kedÿ ÿeden rasz ba- | rzo nÿe mogla, vkazal | szÿe ÿeÿ pan mÿlÿ Ihesus | w bÿalem odzÿenÿu o- | bleczonÿ, a ona dzÿwuÿ- | ącz szÿe panu, gdÿ wÿe- | dzÿecz ządala, czegobÿ | (*146*) tho chczÿal, rzekl do | nÿeÿ pan Ihesus: Othom | thweÿmÿ* makamÿ ÿ czÿr- | pÿenÿm przÿodzÿalem | szÿe. Iedna szÿostra w | ÿedno szwÿątho modlÿ- | la szÿe za Mechÿldÿsz, | a ÿsz bÿla nÿemoczna, vsz- | karzaÿącz szÿe mÿloszczÿ- | wÿe panu bogu, modlącz | szÿe a mowÿącz, czemu- | bÿ na mÿlosznÿczą szwoÿą | takÿe nÿemoczÿ dopusz- | czÿal, albo dopusczÿl szÿe | roznÿemocz, ktorąsz wÿe- | dzÿal vstawÿczną ÿ gorą- | czą na szluzbÿe szwoÿe | (*v.*) bÿcz zawzdÿ. Ktoreÿ pan | Ihesus rzekl: ÿzalÿ mÿ nÿe- | szlussÿe czÿnÿcz sz mÿlosz- | nÿczą moÿą, czo chcze | kochacz szÿe ÿ wesselÿcz | szÿe, kÿedÿ ÿa chczÿą, | bo czlowÿek kozdÿ, gdÿ | nÿe mozÿe, oblekam* szÿe | dussą ÿego, ÿakobÿ odze- | nÿm szlÿcznoszczÿ a tako | wesseloszczÿ* szercza me- | go. Stoÿe przed oÿczem | moÿm, dzÿakuÿącz mu | ÿ chwalącz go za wszÿth- | kÿ mąkÿ ÿ boleszczÿ ÿ | vdrączenÿa, ktore czÿr- | pÿeÿ* czlowÿek, | (*147*) iako czlowÿek ma mÿslÿcz, | ÿako vdzÿeczno ÿest | panu Ihesussowÿ, ÿsz dlÿa | nÿego czlowÿek przeczÿw- | ne rzeczÿ czÿrpÿ dobro- | wolnÿe, ÿakobÿ zaÿn | vmarl, tak mu tho ÿesth | mÿlo. Gdÿ thesz modlÿla | szÿe za ÿedna personą, | rzekl do nÿeÿ pan Ihesus: | Iestlÿ szÿe kto tak szmączÿ, | ÿzÿe szÿe mu wÿdzÿ, | ÿzÿebÿ radnÿeÿ vmarl, | nÿzlÿbÿ mÿal czÿrpÿecz | on szmąthek, ÿelÿ mÿ | krocz bądze offÿerowal, | mÿszlącz othÿchmÿasth | (*v.*) w nÿm trwacz, tele raz- | ow ono offÿerowanÿe | przÿmą, iakobÿ za mÿe | czÿrpÿal, Amen.

N a b o z n e r o s z m ÿ s z l a n ÿ e p r z- | e d n a s z w ÿ e t h s z ą k o m u n ÿ ą | s z ÿ e d m ÿ o r a k e : |

Napÿrweÿ | miloscz ÿ laszka rozpalona, | ÿsz nas tak vmÿlowal, | ÿsz z wÿelkeÿ laszkÿ sam | szÿebÿe nam w pokarm | duszny

dal ẏ w podarze- | nẏe wẏelkẏe. | Pokora vkazana, ẏsz takẏ | pan buog ẏ czlowẏek | pod taką naszwẏąthszą | szwẏątoszczẏą raczẏ przẏ- | chodzẏcz w dusse nasse, | (*148*) w dom szẏercza naszego, | o wẏelka pokora. | Maką boleszczẏą napel- | nẏona, bo tuto masz | mẏecz w pamẏeczẏ maką | Krẏstusza mẏlego, ktorą | dla czẏebe czẏrpẏel* grzesznego. | Dostoẏnoscz | nẏewẏszlowẏona, o w- | ẏelka dostoẏnoscz, gdzẏe | bostwo nẏestworzone, | dussa nẏepokalona, blo- | goslawẏona, czẏalo nẏe- | pokalone. | Nẏedostoẏnoscz przẏ- | mowanẏa, rozumẏeẏ | czlowẏeka ta szwẏątoscz | z mẏlem bogem przẏe- | (*v.*) mẏnẏamẏ szye w boga | bącz tho*. | Pozẏthkẏ otrzẏmanẏa, | abowẏm tho mamẏ str- | onẏ czẏala odkupẏenẏa | przesz krew oczẏsczẏenẏa, | z dusse ẏego ozẏwẏenẏa, | z bosthwa ẏego naszwẏ- | athssego naszẏczẏenẏe | ẏ wszẏczko poczẏessenẏe | ẏ zachowanẏe. |

Dwanasczẏe pozẏtkow z | dostoẏnego przẏẏeczẏa | czẏala bozego: |

Ozẏwẏaẏączẏ, bowẏm | dawa zẏwoth du- | chownẏ, cznotẏ nẏebeske. | Oszwẏczaẏączẏ ku nẏebesz- | kẏm rzeczam ẏ ku zbaw- | (*149*) ẏenẏu wlasznemu. | Karmẏączẏ, karmẏ nasz | lubowanẏm nabozen- | stwa szlodkoszczẏ. | Pozẏwaẏączẏ przeczẏwko | pokuszam czẏala, szwẏata | ẏ ducha zlego. | Oczẏszczẏaẏączẏ grzechẏ | powszednẏe ẏ thesz sz- | mẏertelne zapamẏetale. | Doszycz czẏnẏączẏe* po- | kuthẏ nẏewẏpelnẏone, | zameszkaloszczẏ vdzẏelane. | Bronẏącze od nẏeprzesz- | pẏecznoszczẏ ẏ od prze- | czẏwnoszczẏ wẏelkẏch. | Podnoszączẏ grzeszą- | czẏch s krechkochsczẏ*, | (*v.*) vpadaẏączẏch s poduszczẏenia. | Mnozączẏ cznothẏ ẏ zaszlu- | gẏ ẏ darẏ mẏlego boga | ẏ przẏazn luczką. | Zachowaẏączy darẏ ẏ lasz- | kẏ przẏathe ẏ obraz boga | mẏlego. | Trwaẏączẏ, dawa trwa- | nẏe w dobreẏ rzeczẏ począ- | theẏ do koẏncza. | Wẏelmozączẏ, dawa oth- | worzenẏe vlẏczkẏ krolew- | stwa bozego. | Panẏe Ihesu Chryste, bozẏe | namẏloszẏernẏeẏszẏ, | daẏ mẏ otrzẏmacz grzesz- | neẏ thẏ pozẏthkẏ, ktorem | (*150*) przẏẏala w theẏ naszw- | ẏąthsseẏ szwẏątoszczẏ | czẏala thwego naszwẏ- | ąthssego ẏ boszkego, Amen.

Modlẏtwa o mącze pana | Chrẏstuszoweẏ:

Eya [1] rosza czẏrwẏona | nawonnẏeẏszẏ laszkẏ, | proszẏe czẏe przesz mocz | oneẏ mẏloszczẏ, ktora | twoẏa naszlachethnẏeẏ- | sza dusza od thwego cz- | ẏala oddzẏelẏla, daẏ | mẏ mẏloscz, ktorabẏ mẏe | wszytką rostopẏla, pam- | ẏeczẏ nadrosseẏ ẏ mẏlo- | szneẏ szmẏerczẏ thwoẏeẏ | s tobą szlączẏla nẏerozdzẏelonẏm | (*v.*) a sczẏasznẏm szlączenẏm. | Eẏa Ihesu, moẏe ządlẏwe | wszẏtko dobre, daẏ, abẏ | twoẏa zbawẏenna sz- | mẏercz mnẏe ozẏwẏla | ẏ ku zẏwotu ządlẏwemu | naprawẏla. O Ihesu, koro- | no wẏecznego wessela, | przes oną mądroscz, kto- | ra naszwẏątssa dussa th- | woẏa czaszu mąkẏ mẏa- | la z othkupẏenẏa czlow- | ẏeczego, przẏczẏągnẏ k | szobẏe

---

[1] Ej! łacińskie Eja!

szẏerdcze moẏe | ẏ dusza moyą, ẏszbẏch | procz czẏebẏe nẏe mogla | szẏe w zadneẏ stworzeneẏ* | rzeczẏ namnẏeẏ kochacz. | (*151*) Eẏa Ihesu szerdecznẏ, daẏ | mẏ wolą, abẏch czẏe | we wszẏtkẏm ẏ nade w- | szẏczko chwalẏla za sz- | mẏercz thwoẏą barzo | gorzką. O naszlodszẏ Ihesu, | daẏ mẏ nabozenstwo, | abẏch thwoẏą nachwa- | lebnẏeẏszą wolą zawz- | dẏ pelnẏcz mogla a to- | bẏe szẏe podobacz, Amen. |

O mącze Krẏstussoweẏ do | boga oẏcza modlẏtwa: |

Panẏe szwẏąnthẏ oẏ- | cze, dla thwoẏeẏ ok- | wẏtheẏ sczodroszczẏ ẏ dla | mąkẏ szẏna thwego | ẏ gorzkeẏ szmẏerczẏ, ktorą | (*v.*) za mẏe czẏrpẏal, a dla mą- | kẏ ẏego nawẏsseẏ sz- | wẏątoszczẏ y wszẏtkẏch | szwẏątẏch zasziug, racz | mẏ dacz grzesznemu, | dobrodzẏeẏstwa twego | nẏedostoẏnemu, abẏch | czẏe szamego mẏlowal, | w tweẏ mẏloszczẏ zaw- | zdẏ palal, thweẏ czczẏ | zawzdẏ pragnąl, a do- | brodzeẏstwo mąkẏ szẏ- | na thwego vstawẏcz- | nẏe w szẏerczu mẏal, | abẏch szwą nadze poz- | nal a od wszẏtkẏch w- | gardzon* bẏcz żądal. Nẏcz | mẏe nẏechaẏ nẏe czẏessẏ, | ẏedno thẏ, nẏcz mẏe | (*152*) nẏechaẏ nẏe szmączẏ, | ẏedno wẏna moẏa. | O panẏe Ihesu, zranẏ sz- | woẏmẏ ranamẏ szercze | moẏe, a vpoẏ krwẏą | szwoẏą dusse moẏą, | ẏsz gdzẏebẏch szẏe ẏe- | dno obroczẏla, zawzdẏ- | bẏch czẏe vkrzẏzowa- | nego wẏdzala, a na czo- | bẏch wzglądnąla, wsz- | ẏtkobẏ mẏ szẏe thwo- | ẏą krwẏą rumẏone | wẏdzalo, ẏszbẏch tak | wszẏtka na czẏe zrala*, | nẏcz krom czẏebẏe nẏe | nalazla, a mẏnącz* ẏed- | no na thwe ranẏ mogla | (*v.*) patrzẏcz. To moẏe nẏe- | chaẏ badzẏe poczẏesse- | nẏe s tobą vranẏonẏm | bẏcz, ta nẏechaẏ bądzẏe | moẏa zaloscz, bez czẏebẏe | nẏeczo mẏszlẏcz, nẏech- | aẏ nẏe bądzẏe spokoẏ- | no szercze moẏe, mẏlẏ | panẏe Ihesu, alẏesczẏe na- | ẏdzẏe przẏbẏtek szwoẏ, | gdzẏe vleze a żądzẏ sz- | woẏeẏ dokona. Przeb- | odcz* naszlodszy Ihesu wn- | atrznoszczy dusse moẏeẏ | nalaszkawszą rana mẏ- | loszczẏ thweẏ, a napelnẏ | ẏą szmacznoszczẏą nẏe- | beszką, abẏm gorzala ẏ | (*153*) rosplẏwala szẏe dussa | moẏa szama tẏlko zą- | dzą thwoẏą, nẏecheẏ* | zada a nẏecheẏ omdle- | wa dussa moẏa, a do | przẏbẏtkow thwoẏch | nẏecheẏ żąda rozwẏą- | zanẏa [1] bẏcz, a s tobą szẏe | szlączẏcz. Daẏ, abẏ czẏe | szamego pragnala, ch- | leba angelszkego, wẏ- | crnego naszẏczenẏa | dusznego chleba na- | szego powszednẏego, | maẏączego w szobẏe | sczodroscz ẏ szmak ẏ ko- | chanẏe wszẏtkeẏ rosz- | koszẏ, na ktorego zadaẏą | angelẏ patrzẏcz zawzdẏ. | (*v.*) Nẏechaẏ lacznẏe a pozẏ- | wa szercze moẏe, a szlod- | koszczẏą szmątku thw- | ego nẏechaẏ bądzẏe | napelnẏona dussa mo | ẏa, czẏebe nẏechaẏ za- | wzdẏ pragnẏe, studnẏe | zẏwey, studnẏe zẏwo- | ta ẏ mądroszczẏ, studnie | wẏecznego szwẏetla*, | strumẏenẏa roszkoszẏ | ẏ okwẏtoszczẏ domu

[1] Litera *ẏ* w „rozwyązanija“ przekreślona.

bo- | szyego, czyebye nyechay | szuka, czyebye nyechay | naydzye, do czyebye | szye nyechay kwapy, | k tobye nyechay przy- | byezy, w tobye nyechay | (*154*) rozmyszla, o thobye nye- | chay mowy, wszytko | nyechay dzala ku czczy | y chwale ymyenyu th- | wemu, sz pokorą, z rosz- | tropyenstwem, sz my- | loszczyą, sz kochanym, | sz lathwyoszczyą* y z dobrą | wolą, ze trwanym asz | do koncza. A ty bądz my | zawzdy nadzyeya moya | y wszyczko duffany* mo- ye, | bogaczthwa moyą*, koch- | anye moye, wessele mo- | ye, radoscz moya, odpo- | czynyenye moye, pokoy | moy, naszyczenye moye, | vczyeczka moya, wspomo- | (*v.*) zenye moye, mądroscz | moya, szkarb moy, w | ktorem mocznye a nye- | poruszenye nyechay | szye wkorzeny dussa | moya y szercze moye, | na wyeky wyekuow, | Amen. |

Poszdrowyenye pana | Ihesu Chrysta, ktorego on sam | nączyl yednego nabozne- | go czlowyeka, napomy- | nayącz go, aby go tak zaw- | zdy poszdrawyal, mowyącz: |

Bądz posdrowyon pa- | nye Ihesu Chryste, krolu | blogoslawyony, szlo- | wo oycza, szynu dzewy- | czy, baranku bozy, zba- | (*155*) wyenye szwyeta*, offya- | ro szwyąta, szlowo w- | czolene* [1], wzdroyu my- | losczy. | Bądz poszdrowyon pa- | nye Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawyony, wesselye | angelszke, chwalo szw- | yetych, wydzenye poko- | yu, bosthwo zupelne, | prawy czlowyeczye, kw- | yatku y owothczu* dze- | wyczy. | Bądz poszdrowyon pa- | nye Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawyony, yasznosczy | oyczowszka, kxyąza po- | koyu, vlyczko nyebeszka, | (*v.*) chlebye zywy, szynu | dzewyczy, zą‌dzye* czysto- | sczy. | Badz poszdrowyon pa- | nye Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawyony, szwyątosz- | czy nyebeszka, odkupye- | nye szwyata, radoszczy | nasza, chlebye angelsky, | kochanye serdeczne, kro- | lu y oblubyencze dzye- | wycze matky. | Bądz poszdrowyon pa- | nye Ihesu Chryste, krolu blo- | goslawyony, drugo* [2] pro | sta, prawdo doszkonala, | odplatho nasza, myloszczy | nawyssa, wzdroyu lasky, | (*156*) pokoyu trwaly, odpo- | czynyenye prawe, zywo- | czye wyeczny, szmyluy | szye nad namy, Amen. |

Modlytwy, ktore mayą bycz | we mszą mowyone, a | naprzod spowyed* podlug | szwyątego Augustina | przede mszą: |

Lutoszczywy y mylo- | szyerny, wyelky y | straszlywy bozye, tobye | szye spowyedam grze- | chow moych, tobye od- | krywam rany moye, | thy dla nyewymow- | ney dobroczy thwoyey | vzycz mnye nadznemu | (*v.*) lekarstwa, wszakosz thy | namyloszczywszy panie | raczyl rzecz: nye chczyą | szmyerczy grzesznego, | ale by szye nawroczyl, | a byl zyw. Spowyedam | czy szye, bocz nyeprawy | a przewrothny yest pr- | zed oblycznoszczyą thwo- | yą zywoth moy, vpadl- |

---

[1] = wcielone. [2] = drógo, drogo.

czÿ* . . . . . [1] nadze zÿwot | moÿ, szglaznala w nÿe- | prawosczÿach moÿch du- | ssa moÿa, luboscz, kocha- | nÿe, nÿerządne vczÿnkÿ | szlostne, gnÿew, pÿcha, | nÿeczÿrplÿwoscz, zazroscz, | obzarstwo, kradzÿestwo, | (*157*) drapÿezÿenÿe, lest, krzÿ- | woprzÿszesstwo, vwlocz- | thwo, szalona mowa, | szemranÿe, vwlaczanÿe, | nÿevmÿeÿethnoscz, nÿe- | wÿara, nÿeduffanÿe, bo- | zÿego przÿkazanÿe* za- | meszkanÿe ÿ gÿne grze- | chÿ zabÿlÿ dussą moÿą, | zmazalo szÿe szÿercze mo- | ÿe ÿ wargÿ moÿe, wzrok, | szluch ÿ vkusząnÿe*, wonÿe- | nÿe, dothÿkanÿe zem- | dlÿlÿ w grzechoch dusse | moÿe, a owszeÿkÿ ÿ mÿ- | szlenÿm ÿ dzÿalanÿm | zgÿnąl. Prosze mÿlÿ | panÿe, ktorego lutoscz | (*v.*) koncza nÿema, przÿ- | czÿągnÿ mnÿe k szob- | ÿe, ÿakosz przÿczÿągnąl | nÿewÿasta grzeszną, | a ÿakosz ÿeÿ dal, ÿsz nÿe | przestawala, czaluÿącz | oblewacz lzamÿ nog | thwoÿch ÿ wloszÿ oczÿ- | raÿącz: tako tesz mnie | laszkawÿe raczÿ vzÿcz- | ÿcz, abÿ podlug mno- | stwa szloszczÿ moÿch | stala szÿe nade mną | wÿelka mÿloscz thwo- | ÿa, abÿ dla nÿezmÿer- | neÿ laszkÿ thweÿ od- | pvszczÿl wszÿczky grzechÿ | (*158*) moÿe. Daÿzÿe mÿ prze- | szlÿch grzechow odpu- | szczÿenÿe, od nÿnÿeÿ- | szÿch wczÿąganÿe, od- | przÿchodzączÿch strze- | zÿenÿe. Racz dacz pÿr- | weÿ, nÿz vmrą, abÿch | dostąpÿla zupelnÿe mÿ- | loszÿerdzÿa thwego, a | przed thÿm nÿe szkoncz- | aweÿ* dnÿow moÿch, | asz mÿ grzechÿ odpusz- | czÿsz, a ÿako wÿesz ÿ v- | mÿesz ÿ raczÿsz szÿe | mÿloszczÿwÿ panÿe | szmÿlowacz nade mną, | Amen [2]. |

(*174*) P o c z ÿ n a ÿ ą s z ÿ e p a c z ÿ e r z e | m o w ÿ c z n a k a z d ÿ d z ÿ e n d o | r o k a, t e d ÿ ÿ e d n e ÿ r a n ÿ e | p a c z ÿ e r z s z ÿ e d o s t a n ÿ e, c z e s c z | ÿ m o d l a d a w a ÿ p a n u I h e s u- | s z o w ÿ z a t a k ą g o r z k ą m ą k a, | k t o r ą z d l a n a s z c z ÿ r p ÿ a l, a p r z ÿ | t h ÿ c h p a c z ÿ e r z o c h n ÿ e k t o r ą | c z ą s t k u* b o z e g o v m ą c z e n ÿ a | r o z m ÿ s z l a c z: |

Czaszu ÿączÿa szÿna bo- | zÿego w ogrodczu bÿlo | dwÿesczÿe w zÿelezÿe vbra- | nÿch, | cztÿrzÿsta strzelczow, | dwÿeszczÿe ÿ trzÿdzÿesczÿ | z pochodnÿamÿ ÿ z laternamÿ, | trzÿe* namoczneÿssÿ s pow- | rozamÿ, trzÿdzÿezczÿ rasz | (*v.*) w lÿcze bÿto, | sÿedmkrocz na zÿemÿe | padl na drodze, | dwadzÿeszczÿa mu po- | szÿkuow dalÿ, wÿedącz | go do Annasza, | trzÿdzÿesczÿ rasz nanÿ | plwalÿ, wÿodącz do Kaÿfasza, | cztherdzÿeszczÿ mu polÿ- | czkuow dalÿ tamzÿe, | a przÿwedlÿ go w dom | Kaÿphasze*, cztÿerdzeszczÿ | mu ÿ pÿącz polÿczkuow | dalÿ ÿ tÿlekrocz tamzÿe | naÿn plwalÿ, | krzÿsz nosząncz, szÿedmkrocz | vpadl pod nÿm. | L ÿ c z b a r a n p a n a I h e s u C h r y s t a | t e l k o k r w a w ÿ c h, ÿ a k o n a p ÿ- | (*175*) s a l d o c t o r L u-

---

[1] Miejsce próżne na jeden wyraz, 5 lub 6 liter. [2] Na kartach 158 v. —173, pierwotnie próżnych, dopisała inna ręka z końca w. XVI kilka modlitw, jak „Przed obrazem vkrzyzowanija bozego“ i t. p., które jako późniejsze wtrącenie, nienależące właściwie do „Modlitewnika siostry Konstancyi“, z r. 1527, w niniejszém wydaniu się opuszcza.

dolfus ÿ mÿstrz | Iordan: | Pÿett* thÿszÿeczÿ cztÿrÿsta | szÿedmdzÿesząth ÿ pÿeth*, | s ktorÿch ran wÿszlo kropÿ | krwÿe nadrossey | oszmdzÿeszątk tÿszeczÿ ÿ | dwa tÿszączÿe sto dwa- | dzyeszczÿa ÿ pÿecz, wÿslo | z ÿego naszwÿączssego | czÿala na naszÿe odkupÿ- | enÿe, badz ÿemu czestz* ÿ | chwala na wÿekÿ. | Bÿtÿch szÿnÿch ran bÿlo | tÿsząocz sto dzÿewÿedz eszat | ÿ ÿedna. | A thu dusso nabozna | ÿ bogoboÿna szÿercze | szwoÿe rozkrwÿaw, zranÿ | ÿ rozkwÿel, a bacz, kto czÿrpÿ, | (*v.*) bo nÿe czeszarszkÿ anÿ krolewszkÿ szÿn, alÿe mądr- | oscz wÿekuÿsta, szÿn ÿe- | dzÿnÿ wszechmogączego | boga oczca. O thÿ dusso | namÿleÿsza, porusz szwe | wnątrznoszczÿ, a placz*, | czo czÿrpÿ, ÿzÿe czÿrpÿ | naokruthnÿeÿszą mąką. | O czlowÿecze szmÿertelnÿ | bacz, czo za czÿe czÿrpÿ nÿe- | szmÿertelnÿ, weÿzrzÿ tu, | ÿzÿe za czÿe dawa obÿetą | thaką. Wezrzÿ szÿnu bo- | zÿ poszobÿonÿ, tho ÿest | wÿernÿ krzÿesczÿanÿnÿe, | na mÿe przÿaczela twego, | takczÿ mÿe vkrzÿzowalÿ | Zÿdowÿe. Otocz vmÿram | (*176*) za czÿe, a bacz, ÿzecz nÿe- | moze bÿcz wÿąnthsza la- | szka nad thą. O dusso | mÿla, ÿaczÿem on wÿer- | nÿ pellÿkan, ktorÿm dal | szÿercze moÿe dla dzÿa- | tek szranÿcz szam, abÿ- | chom wÿelÿkoscz mąkÿ | nassego namÿleÿszego | pana Ihesu Chrysta chczÿelÿ | wÿpÿszacz albo wÿmo- | wÿcz, bÿ szÿe ÿazÿkÿ na- | szÿe obroczÿlÿ, wszytko | lÿszczÿe wszÿtkÿch laszow | w pÿora ÿ wszÿthkÿch traw | sczbla* polnÿch ÿ wszÿtko | morze w ÿkąst [1], ÿesczÿebÿ | nÿe moglÿ wÿpÿszacz a- | nÿ wÿmowÿcz mąkÿ | (*v.*) nÿewÿnneÿ nassego mÿ- | lego pana Ihesu Chrysta. Da- | ley dusso nabozna, obracz*, | promÿen ÿ szkrÿdlo*, to | ÿest ządzą serdeczną ku | bogu ÿ szama k szobÿe, a | bacz, ÿzecz ÿusz nÿe mogl | wÿąnszeÿ laszkÿ vkazacz, | a tho w tÿm, ÿzÿe czÿe na | szwe szwÿąthe lÿcze po- | dlug dusse stworzÿl, a th- | woÿe plecz raczÿl przÿiącz | ÿ drogą tobÿe ku krulew- | stwu nÿebeszkemu prze- | czÿnÿcz a vkązacz. A potÿm | masz baczÿcz, za kogo czÿr- | pÿal, izÿe za szromothne | stworzenÿe, tho ÿest za | grzesznego czlowÿeka, | (*177*) ktorÿ bÿl dostoÿen wÿ- | ecznego potąpÿenÿa. A | dobrze tu mowÿ, za szro- | mothne, bo bÿ baczÿl | czlowÿek szwą gruboscz, | czo z ussu, czo z oczu, czo | z nossa, czo z ust pochodzÿ, | a prze ÿnsze czlonkÿ, ÿako | szwÿaczÿ s. Bÿernarth, | gdzÿe mowÿ: nÿemasz | szmrodlÿwszeÿ szachthÿ*, | ÿako czlowÿek. Oÿ! asz tho | thwoÿa dostoÿnoscz czlo- | wÿeczÿe, gdÿ szÿe vznasz, | tedÿ szÿe szam szÿebe za- | szromasz. Daleÿ obrocz | bogomÿszlenÿe dusso na- | bozna ku bogu mÿlemu | ÿ ku ÿego mathcze, bo | (*v.*) nÿgdÿ ÿe nÿe naÿdzÿesz | wÿenszego vczÿessÿenÿa, | ÿedno tam, wÿatsseÿ szlo- | thkoszczÿ ÿ przÿewÿczÿezÿe- | nÿa pokusz zlego ducha, | czÿala ÿ szwÿata, a tho masz | nÿe na lÿstkach, alÿe wÿącz- | eÿ szÿercz em a duchem lu- | thoszczÿwÿm rozmÿszlacz. | A naÿpÿrwe: Glowa | ÿego, namÿleÿszą glową, | ÿako ÿest bÿla czÿrnową | koroną sczÿsznÿona, ÿego | wloszÿ naszwÿączsse

[1] = w inkaust.

wẏ- | targano, b r w ẏ ẏego brwẏ* | wẏrwanẏ, ẏego c z ẏ a l o | szwẏąnthe okruthnẏe z- | drapano. O dusso naẏmẏ- | leẏsza, tu szercze szwoẏe | (*178*) rozkrwaw, a zranẏ ẏ roz- | rzewnẏ, rozkwẏel a po- | rusz szẏe ku nabozenstwu. | Tesz masz baczẏcz, ẏako o c z ẏ | ẏego naszwẏątleẏsse za- | wẏązano szmẏerdzączą | szmatką; l ẏ c z e tesz masz | baczẏcz, ẏako ẏego lẏcze | naszlẏczneẏsze, na ktore | angẏole szwẏąnthẏ | zawzdẏ ządaẏą glądacz, | vplwano ẏ vpolẏkowa- | no*[1]; n o s z p o c z e s z n ẏ iego, | nosz ẏego szwẏąnthẏ szm- | rodem okruthnẏm napel- | nẏon; v s t a vsta* ẏego na- | prawdzẏwsze ocztem, zol- | czẏą napawane; b r o d a | yego navczczẏwsza wẏtar- | gano*; s z ẏ ą ẏego napokor- | (*v.*) nẏeẏsza possẏkowano ẏ | powrosz z lanczuchem okr- | uthnẏm vwẏązano; r a- | m ẏ o n a ẏego szwẏąthe roz- | czẏagnẏono; r a c z e ẏego | naszwẏąthsze, ktore stwo- | rzẏlẏ nẏebo ẏ zẏemẏe, | a gozdmẏ okruthnẏmẏ | przebẏto; p ẏ e r s z ẏ ẏego | naszlodsse, na ktorẏch mẏ- | lẏ szwẏąnty Ian odpoczẏ- | wal, a s tąẏ naszlodsseẏ stu- | dnẏcze mądrosczẏ bozeẏ | ẏest szẏe napẏl, tẏcz szą | okruthnẏe pẏeszczẏamẏ | ẏ palẏczamẏ tluczonẏ ẏ no- | gamẏ deptanẏ; z ẏ w o t h | ẏego naszwẏątssẏ okruth- | nẏmẏ pągamẏ ẏ mẏotla- | (*179*) mẏ ẏest szẏeczon; b o k ẏego | naszlodszẏ wlocznẏą okr- | uthną othworzono; r a- | m ẏ o n a ẏego ẏ grzeb* ba- | rzo czẏaszkẏm krzẏzem v- | czẏązono; l o n o ẏego prze- | nasczẏszczẏe* obẏawẏono; | n o g ẏ ẏ r a c z e yego nẏew- | ẏnne barzo twardo do sz- | lupa przẏwẏązano, takesz | ku krzẏzu kẏlophẏ przẏbẏ- | ẏano, a tako od wẏrchu | glowẏ asz do pẏąth nẏe bẏ- | lo w nẏm czalego mẏescza. | O thẏ dusso naẏmẏleẏsza, | othworz szẏercze thwoẏe | a rozmẏszlaẏ tho wszẏtko | naboznẏe: thu nẏechaẏ | bedze twoẏ przẏbẏtek, th- | woẏa komora, twoẏ dom, | (*v*) thwoẏ grob, twoẏ nadro- | ssẏ szkąrb, abẏ szẏe w tob- | ẏe spelnẏlo to, czo mowẏl | pan Ihesus: Gdzẏe ẏest twoẏ | szkarb, tu twe szẏercze. | Daẏzecz tho panẏe mẏlẏ | Ihesu Chryste, a ẏestlẏbẏ szẏe | kto w tem rad obẏral, te- | dẏ mẏlẏ buog ẏego zach- | owa od nagleẏ szmẏerczẏ | ẏ od grzechu szmẏertel- | nego, od szwẏeczkeẏ szro- | mothẏ, a tu na tẏm szw- | ẏeczẏe da laszką szwą sz- | wẏąnthą, a potẏm da | ẏemu slodke szkonanẏe | a po szmẏerczẏ wẏecznẏ | zẏwoth w krolewstwẏe | nẏebeszkẏm, ktorego racz etc. | (*180*) [2] Szwą szwẏetą mẏloscz | na thẏm szwẏeczẏe, ẏsz- | bẏch czẏe ẏa grzeszna szlu- | ga twoẏa na meẏ posz- | lednẏeẏ godzẏnẏe mẏlo- | szerdne thwe szwẏąnte | oblẏczeẏ* mogla wẏdzecz, | Amen. |

O d o s t o y n ẏ m p r z ẏ m o- | w a n ẏ u c z y a l a b o z e g o. |

Czo za vzẏtkẏ z dostoẏ- | nego przẏẏeczẏa bo- | zẏego czẏala nam przẏ- | chodzẏ*, na krotcze pod o- | prawẏenẏm koszczẏola | szwẏątego chczą rzecz. | Napẏrweẏ tho dobre, ẏsz | mamẏ przẏ szobẏe oblẏcz- | (*v.*) noscz tego, ẏegosz twarz | pelna ẏest wszeẏ mẏlo- | szczẏ, bo gdẏsz bog oczyecz | nam szwego mẏlego szẏ- | na przẏącz

---

[1] = upoliczkowano. [2] Między k. 179—180 ślad jednéj karty wyciętéj.

dal, ẏakozbẏ | tho bẏlo, abẏ nam sz nẏm | wszego dobra nẏe dal. Ia- | kobẏ rzekl s. Pauel, ẏ ow- | szem wszẏczko dobre sz nẏm | nam da. Ta tesz szwẏatoscz | rozmnaza dar mẏloszczẏ | ku szẏlnẏeẏszẏ przẏẏem- | noszczẏ ẏ ku wẏątsseẏ go- | rączoszczẏ mẏloszczẏ bo- | zeẏ, bo ẏest ẏako wągl* | ognẏszthẏ, a ẏako kto ch- | leb czeplẏ s pẏecza wzẏą- | wszẏ ẏ gẏe pospolu s cz- | ẏeplem, rozmnaza tesz | (*181*) ilko* ku poszẏlenẏu mẏszlẏ | szwẏąthe ẏ cznothẏ, bo | szklanẏa ku vczẏnku dob- | remu ẏ oddala lenẏwst- | wo przesz slodkoscz mą- | droszczẏ, ẏako stoẏ pẏszano: | Panem de celo, chleb z nẏe- | ba dalesz ẏm, maẏączẏ | w szobẏe kazdą roszkosz sz- | lodkoszczẏ. Pod figurą te- | go szwẏąntego chleba szẏ- | nowe ẏszrahelsczẏ po- szẏ- | walẏ mannẏ z nẏeba | czterdzẏesczẏ lath. Tento | chleb dawa poszẏlenẏe | przeczẏwo szmączenẏu, | bo stoẏ pẏszano w Zalta- | rzu: Chleb szẏercze czlo- | wẏeczẏ* potwẏerdzẏ. |

(*v.*) Dwanaszczẏe vzẏtkow | wẏelebnẏch a szw- | ẏąntẏch przẏchodzẏ s p- | rzẏiaczẏa dostoẏnego | bozẏego czẏala, ẏesz mẏe- | nẏą doctorowe, szwẏą- | tego Pẏszma wẏkladacze, | dwanaczẏe* owoczuow | drzewa zẏwotha stoẏą- | czego weszrzod raẏu, o | nẏch ẏest pẏszano w kzẏe- | gach taẏemnẏcz szwẏ- | ąntego Iana w posled- | nẏ capitule, przesz ktore | szẏe rozumẏeẏą dwa- | nasczẏe vzẏthkow bozego | czẏala, dostoẏnẏe przẏ- | muẏączego, a w tẏch | (*182*) wẏrszẏkach szẏe zamẏkaẏą: | Podpẏra, sczdwẏerdza*, rosz- | mnaza chleb szwẏentẏ; | Czẏstzẏ*, karmẏ, zẏwoth da- | wa; | Roznẏecza, wspomẏna, | złączą; | Pothwẏerdza, wẏarẏ cza- | leẏ na zẏemẏ grzech v- | mnẏeẏsza. W ẏ k l a d t ẏ c h w ẏ r s s. | Izẏe bozẏe czẏalo pobudza | ku mẏloszczẏ bozeẏ, ws- | pomẏna to ẏest ku pa- | mẏeczẏ przẏwodzẏ mąka | Ihesu Chrysta mẏlego, pod- | pẏra [1] mąka Ihesu Chrysta mẏ- | lego[1], podpẏra, abẏ czlow- | ẏek nẏe upadl w grzech, | ku ktoremu vpadu gotow | (*v.*) iest podlug szweẏ krech- | koszczẏ, stwẏerdza ku | dokonanẏu vczẏnka dob- | rego, roszẏrza albo rozm- | naza nadzẏeẏe ku zbaw- | ẏenẏu, czẏsczẏ wszednẏe | szmẏertelne grzechẏ, a to | rozumẏeẏ o tẏch grzeszech, | ktorẏch nẏe pomnẏ a rad- | bẏ wszemẏ szẏlamẏ, rozu- | mem, wolą, pamẏeczẏą, | ẏsz szẏe spowẏedal, ẏako | kolẏ da szẏe na wspomnẏe- | nẏe personẏ, czaszu, mẏ- | escza, przẏczẏnẏ, thowarzẏ- | szthwa, opczowanẏa, kar- | mẏ then szwẏąnthẏ ch- | leb, tho czusz wnątrznẏm, | (*183*) dusznẏm vwesselenẏm | zẏwoth dawa, aboczẏm | szam mowẏ: Ya ẏestem | chleb zẏwẏ, ktho mẏe po- | zẏwa, badzẏe zẏw na wẏe- | kẏ. Roznẏcza, tho ẏest do- | bre vczẏnkẏ w gorączeẏ | mẏloszczẏ bozeẏ, ẏakobẏ | wrzączẏ spẏeszno ẏ we- | ssele dzẏala. Szlącza ten | szwẏąthẏ chleb, tho ẏest | z bogem mẏlẏm yeden | duch sz nẏm bądzẏe, iako | mowẏ Pawel apostol. | Pocztwẏerdza* ten chleb | szwẏąthẏ, to ẏest w wẏe- | rze mocznego dzala, cusz | wẏąncz, tu wẏarẏ moczneẏ | (*v.*) trzẏeba, bocz tho rzecz waz- | na, wẏszoka, trudna ku | dorozumẏenẏu, bo zapr- | awda wẏ-

---

[1] Wyrazy „pod | pijra mąka Ihesu Chrysta mij- | lego" przekreślone.

pÿszacz albo wÿ- | mowÿcz albo wÿmÿszlÿcz | człowÿek nÿe może, ale | tu wezmÿ szobÿe za po- | czÿecha on wÿrsz sz proszÿ: [1] | Quod non capis, quod non | vides, animosa firmat | fides preter rerum ordinem. | Tak szÿe wÿklada: Czego | rozumem nÿe ogarnÿesz, | czego oczÿma nÿe doszrz- | ÿsz, tho duszną wÿarą | moczno trzÿmaÿ, bocz | tu szą thaÿemnÿcze nad | rząd rzeczÿ stworzonÿch. | (*184*) Pÿszano w Klementÿnach [2], | w prawÿe duchownÿm, | bula papÿeska Clÿmÿenta, o teÿ | szwÿątoszczÿ czÿa- | la bozego, ÿsz ÿest w nÿm | wszÿtka duszna slodkoscz, | iakobÿ chczÿal rzecz, yzÿe | mÿ* geÿ yeden nÿemo- | zÿe wÿmowÿcz. Tocz | yest konÿecznÿ szkarb, | konÿecznÿ testamenth, | tocz ÿest konÿeczne zwÿ- | ązanÿe mÿloszczÿ, gÿm- | sze Krÿstus Ihesus, bÿerącz | szÿe s tego szwÿeta do | oczcza szwego, gdy czasz | makÿ ÿego przÿblÿzal | szÿe, raczÿl szÿe mÿlosz- | (*v.*) czÿwÿe sz namÿ szlączÿcz, | mowÿącz ku apostolom: | Ządzą ządalem teÿ we- | czerzÿ wÿelkonocneÿ | sz wamÿ pozÿwacz, prze- | to abÿch wasz czÿm po- | darowal drzewÿeÿ, nÿz | bądą vmączon. A czoz | nam chcesz dacz namÿl- | szÿ panÿe Ihesu? To wam | dam, czego bądzeczÿe ba- | rzo wdzÿecznÿ, bo bÿch- | czÿ wam dal nÿebo ÿ | zÿemÿe ÿ tho, czo w nÿch | ÿest, malÿ mÿ szÿe wÿ- | dzÿ dar. Bocz mowÿ s. | Augustin: Wolalbÿch | (*185*) bÿcz w pÿekle a boga | wÿdzÿecz, nÿzlÿ w nÿebie | a boga nÿewÿdzecz. O- | tozczÿ ÿa szÿe wam da- | wam, wezmÿczÿe, pozÿ- | waÿcze, a tho gÿlekrocz | bądzeczÿe dzalacz, telekrocz | na pamÿątką moÿe dza- | laÿcze, a ÿa sz wamÿ ÿe- | stem pod tÿm kstaltem | chleba ÿ wÿna asz do | szkonanÿa szwÿata Tu | dusso podnÿesz rozum, | bocz pamÿecz dzÿwna, pamÿecz zÿwÿącza, | pamÿecz roszkoszna, pa- | mÿecz szlodka, pamÿecz | napewnÿeÿsza, pamyecz | (*v.*) pomoczna, droga nade | wszyczkÿ szkarbÿ, pam- | ÿecz zbawÿenÿa*, pa- | mÿecz naszwÿąthssa, pa- | mÿecz wÿekuÿa, pam- | ÿecz na wÿekÿ pamÿeta- | yącza, pamÿecz wÿeleb- | na, pamÿecz wÿessyela, | pamÿecz wÿessyelu placz- | lÿwa, pamÿecz szmÿer- | czÿ szkazenÿą, pamÿecz | zÿwotha naprawenÿe | pamÿecz nasczodrsza, pa- | mÿecz nalepsa, pamÿecz | nawonneÿsza, pamÿecz | nawaznÿeÿsza, pamÿecz | cznoth, | pamÿecz szÿlÿ, | pamÿecz dobroczÿ, pamÿecz | (*186*) mądroszczÿ, pamÿecz pa- | nuÿączÿ* pelna ÿ pamÿe- | czÿ dostoÿna, aboczÿm | czlowÿeka szlachczÿ, ÿasz- | dobrzÿ, ÿasz lepszÿ, ÿasz | strzezÿe, ÿasz zaszlanÿa, | ÿasz oddawa, yasz odzÿ- | wa, ÿąsz wÿelbÿ, yasz v- | bÿela, yąsz vszwÿetla, | ÿąsz vmÿwa, pamÿecz | wÿszoka, pamÿecz szÿroka, | pamÿecz bezmÿerna, | pamÿecz zlez, pamÿecz | wessela, pamÿecz skarbu, | pamÿecz szkladu, pamÿ- | ecz nad mÿsl, pamÿecz | nad rozum, pamÿącz nad | ządza, pamÿecz nad pÿsmo, | (*v.*) pamÿetz nad ÿazÿk, pa- | mÿecz nade wszÿczko gÿn- | ne, pamÿecz, ÿąsz spra- | wÿa, yąsz leczÿ, pamÿesz*, | ÿasz zdrowÿe*, pamÿecz, | ÿasz zÿwÿ, pamÿecz, ÿasz | krzeszÿ, pamÿącz o nasz | początek, pamÿecz, ÿasz | konecz, pamÿecz wÿerze | wÿekuÿsznoszczÿ, w nÿeÿ- | zÿe nowÿna,

---

[1] = z prozy. [2] Constitutiones Clementinae.

w nyeyzye | starzyna*, pamyecz, w nyey- | zye bostwo, w nyeyzye | czlowyeczenstwo, pamyecz, | w nyeyze wyszokoscz, w n- | yeyze nyzkoscz yest, pa- | myecz gednosczy, pamyecz | roszmaytosczy, pamyecz | (*187*) ffundament wyernym, | nadyeya* boyączym szye | boga, milosczz pokornym, | pamyecz od boga, pamy- | ecz ku bogu, pamyecz | o bodzę, pamyecz przy | boze*, pamyacz*, yasz gro- | zy, pamyecz, yasz straszy, | pamyecz, yasz waby, pa- | myecz, yass vkazuye, pa- | myecz, yasz wodzy, pamy- | ecz, yasz nawodzy, pam- | yecz, yasz przywodzy, pa- | myecz o thym, yanzye* | nade wszyczko, w gymzye | wszyczko, pod gymzye | wszyczko yest, k temu ta | szwyąta pamyecz dowodzy, | (*v.*) pamyecz, yasz zatwarza, | yasz othwarza, pamyecz, | yasz yest szmyercz, yasz | yest zywoth. Ale czo pyo- | ro, albo mowa, albo ro- | zum o tym powyedacz | mozę, iakoby rzekl: nyka- | ke nye staczy wypyszacz | o wyszokoszczy tey nasz- | wyąthssey szwyątoszczy. | Pomoz wyaro, pomosz | wyaro, pomosz wyaro, | nadzyeya pewna dzerzy, | myloscz gorącza dokona- | wa. O myly panye, o dzy- | wny nadę wszelky dzywy | boze, czo za to dacz, czym- | czy tho oddacz, czymczy | (*188*) tho odwazycz, yzye prze | mye stworzenye thy | stbworzyczyelu, przye | mye szlugą thwą thy | gospodarzu, przye mye | bladną ty myly oycze, | thy, yemusz tronowe | panstwa szluzą, iemusz | szeraphinowe, cheruby- | nowye, iemu wszyczky | kory [1] y ierarchye angel- | szke szye dzywyą a na- | patrzycz szye nye mogą, | a patrząoz nany, nygdy | oyczu [2] nye zmruzą, abo- | czym by myaly szwyączy | tak dlugo boga nyewy- | (*v.*) dzyecz, czoby okem gnal*, | bylaby gym mąka wyel- | ka s tego. Tocz yest zywoth | wyeczny, yako szamzye | pan Chrystus mowy, aby | czye vznaly bycz wyer- | nego boga a ktoregosz* | poszlal Ihesu Chrysta, nye mo- | gą szye naradowacz bez | nyedostatku, nye mogą | szye nadzywowacz besz | przestanką, nanyze pa- | trzącz, dzywuyą szye, ra- | duyą szye, wesselyą szye, | a wesselącz szye, pozywa- | yą yego bostwa, dzaku- | yącz mu s tego, ysz szye | s czlowyekem raczyl tako | (*189*) szlączycz, tako zyednacz, aby | s tobą byl yedno. O ktoz | tho mozye thą to wyszo- | koscz ogarnącz, ktoby tą | glabogoscz* mogl przeszę- | gnącz tey nyewymowney, | dzyzwney, bezmyerney | myloszczy? Moy tany rozum | temu nye sprosta, tylko | wszelka szyla y mocz mo- | ya zumyeye szye asz do | vmglenya, mowyącz | s Pawlem apostolem: O | wyssokosczy bogaczthwa, | mądrosczy y vmyątnosz- | czy boszkey, yako nyeog- | arnyone szą sządy yego | a nyesczygnyone drogy | (*v.*) iego, a wszakoz bądącz tą- | ky wyelmozny pan, ra- | czy szye dacz czlowyekowy | szmyertelnemu przyyącz | w szakramyenczye nasz- | wyąthssym, ktoresz czya- | lo raczyl wydacz na czy- | eszke mąky, zą wynną | nyewynny, zą nyeczy- | stą czysty, za nyelutoszcz- | ywą namyloszyernyey- | szy, zą szmrodlywą wo- | nyą nyebeszką, za plesz- |

---

[1] = chóry, łacińskie „chorus“, w średniowiecznéj łacinie „corus“.
[2] Literą *y*, w „ojczu“ przekreśloną.

nẏwą szlodkoscz angel- | szką, za zẏemẏe grubą | szluncze* sprawedlẏwo- | szczẏ, za tharn czẏrnẏowẏ | drogẏ kwẏatek narosz- | kosznẏeẏszẏ, za czeladnẏczka | (190) dobrẏ gospodarz, za owczą | wẏernẏ pastẏrz, za nẏesz- | tateczną zwolenẏczka | naẏmadrszẏ mẏstr*, prawẏ | doctor, prawẏ papẏez, pra- | wẏ kaplan, za szluzebnẏczką | dobrẏ pan, za stworze- | nẏe stworzẏczẏel, a konẏecz- | nẏe za czlowẏeka bog | offẏarowal szẏe. O nado- | stoẏnẏeẏsza obẏato, o | slodka offẏaro, tocz o to- | bẏe szlodko mẏszlẏcz, sz- | lodko mowẏcz, szlodko | pẏszacz, o tobẏe naszlodzeẏ | wẏknącz*, slodko radzẏcz, | slodko kazacz, szlodko skla- | dacz, szlodko zẏwu* bẏcz, | szlodko w tobẏe vmrzẏecz, | (v.) szlodko o tobẏe Pẏszmo | czẏscz, slodko w tobẏe vsz- | nącz, slodko ẏescz ẏ pẏcz, | szlodko poszczẏcz szẏe s to- | bą na puszczẏ, slodkẏ po- | koẏ w tobẏe, slodke vmą- | czenẏe dla czẏebe, slodka | nẏemocz na czẏele, slodke | szdrowẏ* pozẏczone od czẏe- | be, slodke wesselẏe w tobẏe, | szlodkẏ placz dla czẏebe, | szlodka sczessnoscz, szlodka | przeczẏwnoscz dla czẏebe | od ludzẏ, szlodka walka | s czẏartem*, s czẏalem, szwẏą- | tem, s pomoczą thwoẏą | szlodka druga*, szlodkẏ trud, | szlodkẏ szwar sz chrzechẏ*, | (191) szlodke odzẏenẏe, slodką | nagota, slodka zẏmnoscz, | slodka gorączoscz, szlodka | woda, szlodkẏ ogẏen, | szlodke powẏetrze, slodka | karmẏa, slodka robota, | szlodkẏ tesz szen, szlodke | vbostwo, szlodka nadza, | szlodke vdrączenie, slodkẏ | glod, konẏecznẏe* gorzkoscz | slodnẏeẏe w tobẏe, wszẏcz- | ka wonnoscz w tobẏe. Mẏ- | lẏ Chryste ẏ naẏmẏlaẏssẏ*, | namẏloszẏernẏeẏssẏ Ihesu | Chryste, boze moẏ, panẏe | moẏ, mẏstrzu moẏ, gospo- | darzu moẏ, stworzẏczelu | moẏ, yacz nẏe mogą lepẏeẏ | (v.) mowẏcz anẏ mẏszlẏcz | o tobẏe, ẏacz nẏemam | czo tobẏe przẏrownacz, | czo nad czẏe lepszego, | czo mẏmo czẏe krasznẏeẏ- | szego, pẏekosznẏeẏssego*, | czo nad czẏe drossego, czo | nad czẏe mądrssego, czo | nad czẏe welebneẏssego, | czo tako szẏlnego, czo ta- | ko mocznego, czo tako | zẏwego. ach! ach! czo tako | mẏlego, czo tako lubego, | czo tak czudnego, nẏe- | mam, nẏemam tobẏe | dacz, tobẏe za to odwazẏcz. | Bo aczbẏch tesz mẏala | czo dobrego, ẏakoz mam, | (192) ale wszẏczko od czẏebe | mam, mam czẏalo, mam | dussą, rozum, wolą, pa- | mẏecz, pẏecz krasznẏch | szmẏszlow, oczẏ, vszẏ, | powonẏenẏe, mowẏe- | nẏe, rakoma wladnẏe- | nẏe, nogama chodzenie. | Zlota, srebra nẏemam, a tesz o nẏe nẏe dbam, bo | wszẏczkẏ skarbẏ thego | szwẏata nẏcz nẏe ẏszą* | przeczẏw thweẏ drogo- | sczẏ. Twoẏa zẏemẏe* ẏ | pelnoscz ẏeẏ, twoẏ ptaczẏ | na powẏetrzu, rẏbẏ w | morzu ẏ w ẏezorach, twe | okrągẏ nẏebeszke, twe | gwẏazdẏ, twe sluneczko | (v.) i mẏesząncz, twe gorẏ ẏ | laszẏ, twe wszẏczko stw- | orzenẏe. Czoz raczẏsz o- | de mnẏe moẏ naẏmẏ- | leẏszẏ panẏe? Czorko | moẏa, szlugo moẏa, daẏ | mẏ szercze twe! O na- | mẏlszẏ, roszkosznẏ ptaku | pellẏcanẏe, szercza me- | goządasz, a ẏa ẏ tego | dacz tobẏe nẏe mogą bez | twego przẏspẏechu. Dzẏsz | szẏe vzkarzam przed to- | bą, o vznawcza wszẏtkẏch | szerdecznẏch taẏemnẏcz, | na me nadzne, vboge | zaszle szẏercze, azalẏ | moze czo dobrego mẏslẏcz | (193) besz czẏebe, azalẏ moze | czo do-

brego chczecz bez | czÿebe, azalÿ ono mo- | ze czo dobrego vmÿecz | besz czÿebe? Nÿe! ofseÿke, | a vczÿnku dobrego nÿka- | ke bez czÿebe. Pamÿe- | tam panÿe twe szlowa, | czosz mowÿl: Beze mnie ¦ nÿcz dobrego vdzÿelacz | nÿe mozeczÿe. Znam to | moÿ mÿlÿ panÿe, ÿzecz | nÿe tÿlko nÿemam go | oddacz, ale tesz ÿ szama | szÿebe tobÿe dacz nÿe | mogą bez powodu th- | weÿ prawÿcze, besz | pomoczÿ laszkÿ thweÿ, | (*v.*) ktoraz ma podeprzÿcz | moÿe dobrowolenstwo | ku wszelkemu dobremu | vczÿnku. Oto ÿusz po- | kladam nÿnÿe w um- | ÿszle moÿm then na- | szwÿąthszÿ sacrament, | czÿalo thwe przÿyacz, | raczzÿe mÿe wspomocz | ÿ ządzą we mÿe roznÿe- | czÿcz mÿlÿ Chryste. Czekaÿą | czÿe ządze wszÿczkÿ du- | sse moÿey, abÿ raczÿl ¦ nawÿedzÿcz przebÿtek | vbogÿ dusse meÿ, w th- | woÿch raku szmÿercz ÿ | zÿwoth, rozmnoz we | mnÿe chczenÿe dobre, | (*194*) abÿch ÿa tesz tego chcza- | la dobrego, czego thÿ | chczesz mÿecz po mnÿe. | Tÿ to zÿednaÿ, tÿ to sp- | raw, abÿ taka offÿera, | tako welÿka obÿeta we | mnÿe nÿe zagÿnala, | abÿch bÿla stala, moczna, | w pokuszach czÿrplÿwa, | w przezpecznosczÿach abÿch | bÿla stateczna, abÿch bÿ- | la rozumna ku dobremu, | yako znasz lepÿeÿ mą | potrzeba ku zbawÿenÿu | memu. Tÿsz moÿa wÿa- | ra, tÿsz moÿa nadzÿeÿa, tÿ ÿesz moÿa radoscz, | tbÿsz moÿa szÿla ÿ mocz, | (*v.*) tÿsz moÿa vczÿeczka, tÿsz | moÿe stwÿrdzenÿe, tÿ | moÿa korona, tÿ moÿa | chwala, wecznÿ bozze Ihesu | Chrÿste. | Widÿ mÿ szÿe*, yzÿe nÿe | ÿako mozemy dom- | nÿmanÿe mÿecz, abÿch- | om bozą mÿloscz mÿelÿ, | a to s tego naÿpÿrweÿ mo- | wÿącz o tÿmto czlowÿe- | czÿe, ÿenze w grzechÿ v- ¦ padl bÿl czÿaske ÿ rozma- | gÿte. Malÿ boleszcz, szkru- ¦ chą, zaloscz za przemÿna- | le grzechÿ a wÿspowÿe- | danÿch*, gÿmÿszboga roz- | gnÿewal, tocz ÿest znamie | barzo dobre, a takÿmzÿe | (*195*) mÿloszczÿwe lato y kaz- | de prawdzÿwe odpustÿ | barzo pomoczne ÿ vzÿ- | teczne, gdÿez* mowÿą | lÿstÿ papÿezke, bulÿ: | Spowÿedaÿączÿm szÿe | a szkrussonego szercza da- | wamÿ zupelne grzech- | om odpuszczÿenÿe ÿ rosz- | grzessenÿe od wÿnÿ ÿ od | mąkÿ. Wtore znamÿe, ÿzesz | w laszcze bozeÿ a dostoÿnie | czÿalo bozeÿ* przÿmÿesz, | maszlÿ stalÿ vmÿsl, abÿ | daleÿ grzechu nÿe pow- | tarzala. To masz dwoÿe | znamÿe laszkÿ bozeÿ. | Trzÿeczÿe znamÿe, maslÿ | roszkosz w poszluchanÿu bo- | (*v.*) zÿego szlowa, albo w- | kazanÿu albo w rzeczÿ | o bodze, czo wÿe, ÿsz tho | prawÿe mÿluÿe, rad | slÿssÿ, gdÿ mowÿą o | mÿlÿm bodzÿe*, a ÿego | slow rządnÿe poslucha | ÿ ÿe baczÿ. Czwarthe | znamÿe mÿloszczÿ bo- | zeÿ, ÿestlÿ czlowÿek go- | tow ku dobremu dzalu | bozemu, bo mÿloscz pro- | zna bÿcz nÿe moze, ale | czÿnÿ dobre vczÿnkÿ, ÿe- | stÿ prawa mÿloscz, a | paklÿ nÿe czÿnÿ dobrÿch | szkuthkow albo dobre- | go dzala, nÿe ÿest praw- | dzÿwa mÿloscz. | (*196*) Pÿąthe znamÿe: Malÿ | czlowÿek szmączenÿe | s tego, kedÿ wÿdzÿ albo ¦ szlÿssÿ, ÿsz szÿe komu du- | chowna szkoda stanÿe, | to ÿest ÿsz vpadl w grzech, | albo yestlÿ ma wesselÿe | ÿ radoscz, kÿedÿ szÿe kto | pomnaza w dobrÿch v- | czÿnkach, w dobrÿm zÿw- | oczÿe. Bo kto nÿe zaluÿe | przÿkodÿ* zleÿ szwego blÿz- | nÿego, nÿe ÿest

w nym | myloszyerdze bozye. | Drugy* znamye. | Wyanczsze y doszko-nal- | szye, szą ta znamyona my- | loszczy bozey. Pyrwsze | (v.) zna-mye yest, kedy czlo- | wyek czasto szwe szom- | nyenye sprawedly-wye | rozsządza y strussawa*, | a tak yako zlotho prze- | plawya w ognyu szom- | nyenye nye tylko szmy- | ertlne* ale y wszedny | grzechy, bo wszedny grz- | ech przyeczywya szye | gorączoszczy my-loszczy, | aczkoly z myloszczyą pos- | polu stogy. Druge zna- | mye yest, kedy czlowyek | ma w szobye yawne a | wydome y nye yako od | dawnego czassu vmny- | eyszenye ządzy szwyącz- | (197) key y czelesznej. Trzye- | czye znamye yest, kedy | czlowyek polepsza szye | woly, w rozumye, w pa- | myeczy y w gynszych w- | natrz-nych szmyszlach, | dusznych szylach, to zna- | mye yest wydzymy-szye* | myloszczy czthwyrdzoney*, | a nawyączey po przyye- | czyu czyala bozego. | Czwarthe znamye yest, | kedy rządnye y pylnye | czlowyek chowa przyka- | zanye boze podlug* ya- | ko myloszczywy pan Ihesus | Christus mowy: Kto my- | luye mnye, bądzye chowacz | (v.) me przykazanye | Pyąthe znamye yest, | kedy czlowyek ma wza- | wyenye*[1] bozych szkrytych | rzeczy y prawdy, podlug | yako pan Chrystus szam mo- | wy: Ynsz nye bąde wasz | zwacz szlugamy ale przy- | aczelmy, bom wam wsz- | ytko obyawyl, czom szly- | szal od oycza mego. | Znamye laszky bozyey. | Dokonaną myloscz, ta- | ko wydzy my szye po- | dlug rzeczy yednego | doctora poznacz moze, | yestly kto kotow* vmrzecz | dla zbawyenya szwego | (198) blyznyego, nasladuyącz | Ihesu Chrysta, mylego pana, | w tymto przykladzye: | A to pyrwsze znamye, | myluyely kto szwe nye- | przyaczyele a gym dobrze | czyny. Trzeczye* znamye | myloszczy bozyey, ysz bo- | ga myluye, yestly czyr- | plywye y szmyernye w- | szyczky przeczy-wnoszczy | dla boga myluye[2] a nye- | wynnye czyrpy, mowye | nye-wynnye, bo kto szye | przewyny, nyema od- | platy, yako czartho-wye, | zlodzeye czyrpyą, ysz szą | wynny. Tele masz szwyą- | (v.) toszczy, gyle czyrplywosczy, | yako szą byly apostolowe, gdy ye vby-czowano na | rathuszu w Yeruzalem, wy- | szly z radoszczyą, ysz byly | dostoyny czyrpyecz prze | boze gymye. Cawarthe | znamye do-szkonaley my- | loszczy bozey, yestly gotow | wszyczko opusczycz a pana | Ihesusza w ubostwye naszla- | dowacz, yako szą dobrzy, | wyerny zakonyczy y zako- | nyczky, nycz wlosznego | nyemayącz. Pyathe zna- | mye, nye bogyly szye ny- | kogo, yedno szamego my- | (199) lego boga boyaznyą szy- | nowszką, a to czyny czy- | ste szo-mnyenye, bo mo- | wy apostol: Wyganya z | dusse boyazny prawa | boza, myloscz y laszka ye- | go. Szoste znamye la- | szky bozye, maly czlow- | yek welykye, glabokye | y wnatrzne duszne w- | zdychanye w nabozným | na modlytwye rozmysz- | lanyu o mylem panye | Ihesu-sze, w yego wszytkym | zywoczye, a nawyączey | o yego gorzkey, welykey | mądze. Szuodme zna- | mye laszky bozyey, maly | (v.) czlo-

---

[1] = wzjawienie, objawienie. [2] „mijluije“ przekreślone.

wẙek gorączą ządzą, | ktorą rządnẙe czẙągnẙe | mẙszlą w szwẙrchowne | dobre, to czusz w boga sza- | mego wszechmocznego. | Oszme znamẙe, kẙedẙ | czlowẙek mẙeszkaẙącz w | czẙele na tẙmto nadznẙm | szwẙeczẙe, ẙakobẙ mdlal | a ẙakobẙ tesznẙcze maẙącz, | w tẙch przẙemẙenẙuẙą- | czẙch czesznẙch rzeczach, | mowẙącz szwẙątẙm Bẙer- | nartem: Ach! bẙ* ale nẙe- | trzẙeba gẙescz, anẙ pẙcz, | anẙ spacz, ẙednobẙ rẙch- | leẙ z bogem krolowacz. | Dzẙewąthe* znamẙe, kẙe- | dẙ czlowẙek czekaẙącz | (*200*) koronẙ nẙebeszkeẙ, tesz- | nẙ szobẙe bez thowarzẙ- | stwa angelszkego ẙ onẙch | mẙlẙch szwẙąnthẙch, | mẙesczẙanow nẙebesz- | kẙch, ktorzẙsz nasz ząda- | ẙą barzo szobą mẙecz w- | towarzẙstwẙe. A przeto | czasto mowẙ dussa taka | czasto* z Yopem szwẙątẙm: | Tedet animam meam vi- | te mee, theszno dussẙ | meẙ w żẙwoczẙe albo | w czẙele tẙm, bo gdẙ ten- | to przemẙennẙ zẙwot | pocznẙe teszknẙcz, thedẙ | boza oblẙcznoscz pocznẙe | slodka bẙcz. Dzẙeszą̨the | znamẙe, kedẙ dussa ẙakobẙ | (*v.*) przes czẙala bẙla, zapom- | nẙ wszech szwẙeczkẙch | rzeczẙ ẙ wszelkeẙ zewn- | ątrzneẙ poczẙechẙ, wẙ- | chodzącza | precz mẙszla, | bo gdzẙe ẙest zachwẙczo- | na nad gẙne mẙloszczẙ, | nẙegdẙ ẙakobẙ pẙaną | dusse czẙnẙ, w nẙeẙakẙm | zapomnẙenẙu albo nẙe- | pamẙeczẙ, a nẙegdẙ czlo- | wẙeka tako przemẙenẙ, | ẙzẙe takẙ szam szẙebe | nẙe czuẙe, anẙ nẙgednẙ | rzeczẙ, ẙasz ẙest na szwẙe- | czẙ. Takẙ bẙl bratr* Egi- | dius, laẙk szwẙetẙ, takẙ | bẙl s. Ffranczẙssek, takẙ | (*201*) bẙl s. Bẙernart ẙ wẙelẙ | gẙnszẙch bogomẙsznẙch*, | tym vczẙesznẙm znamẙe- | nem darowanẙ od mẙ- | lego boga, ẙesczẙe za ẙch | zẙwota bądączẙ na szw- | ẙeczẙe. Mowẙ o szobẙe | s. Pauel: Zẙw ẙestem, ale | ẙusz nẙe ẙa, zẙwẙe za- | gẙste we mnẙe Chrystus. | Tocz szą znamẙona, przes | ktorez domnẙmacz szẙe | moze czlowẙek, ẙsz ẙest | w laszcze bozeẙ ẙ w mẙ- | loszczẙ, gdẙ nẙektore | z nẙch vzna w szobẙe | bẙcz, a wszakoz szẙe w tẙm | nẙe uprzespẙeczacz, ale | zawsze szẙe bacz, a bogu | (*v.*) s tego dzẙekowacz, ẙ ẙego | szwẙątheẙ mẙloszczẙ w- | szẙczko poleczacz a nẙwcz- | ẙm w szobẙe nẙedufacz, | bo konecznẙ sząd bozẙ | szkrẙtẙ ẙest. |

Po przẙẙeczu czẙalo* boze- | go iako szẙe mẙecz. |

Tako* czlowẙek ma szẙe | mẙecz po przẙẙeczu | bozego czẙala, yusz chczą | mowẙcz, bo nẙe doszẙcz | w tẙmto, abẙ czlowẙek | k temu pokarmu szẙe | przẙprawẙal, podlug | czẙala chądogo, boczẙm | mowẙ szwẙąnthẙ Aug- | ustin: Y czoz przẙprawẙasz | zaląd ek* albo ząbẙ wẙ- | (*202*) mẙwasz ku przẙẙeczẙu | teẙ szwẙątoszczẙ. Wẙerz | a przẙalesz pana boga, | ẙakobẙ rzekl, przẙpraw | szẙe cznotamẙ ẙ mẙlo- | szẙerdnẙmẙ vczẙnkẙ ro- | zumnẙe, a ządlẙwẙe a | mądrze, pamẙetlẙwẙe | a nẙe nẙedbale, a nẙe | drzemlẙwẙe, a nẙe blad- | lẙwẙe, a nẙe zwẙczaẙu | a nẙe z boẙasznẙ, a nẙe z | marneẙ chwalẙ, ale s p- | raweẙ, czẙsteẙ mẙloszczẙ | ẙ wzdẙecznoszczẙ* przẙmẙ | szwego mẙlego pana | szobẙe na zbawenẙe, grze- | chom odpuszczẙenẙe, cznot | pomnozenẙe, zẙwotha | (*v.*) polepsenẙe a do krolew- | stwa nẙebeszkego sczeszne | poprowadzenẙe. |

Duchownye rozumyeyącz | odzyenye meszne[1], przypr- | aw szye w ty cznoty, ktore | szye znamenuyą przes nye.

Przesz vmeral[2] zna- | myonuye szye roszązdenie | a rozwazenye grzechow | szwoych. Alba na szye ob- | leczesz, kedy szye w czystosz- | czy duszney y czeleszney | zachowasz. Paszkem szye | przepaszesz, kedy szye bąd- | zyesz myecz vmyernye w | pyczyu y w yedzyenyu przes | post rostropny. Manipularz | badzyesz myecz na leuey | racze, to yest twardoscz, | (*203*) staloscz wyary szwyatey | krzesczyanszkey, aboczym | sczyth pospolyczye w lew- | ey racze dzyerzą. Stolą | ogarnyesz szye, to yest nye- | wynna badzyesz wszego | grzechu. Kazulą[3] wszytko | przykryyesz, to yest my- | loszyerdzym wszyczko osz- | lodzysz. Tymy y gynymy | cznothamy przyprawysz | szye na ty roszkoszne gody | ku przyeczyu czyala bozego. | Przymyesz ten chleb zy- | wy angelsky, then chleb | szythny, bo czye naszyczy | wyecznye, a daly buog | nyerzekącz: Przyaczelko, | yakosz tu weszla, nyemayą- | (*v.*) czya* odzyenya szwadeb- | nego. Po przyyączyu czya- | la bozego przesz nyekto- | ry czassek potrzebno yest, | aby szye vpokogyla a szwe | wszytky szyly zgromadzy- | la, aby tego mylego gosz- | czya przywytala, a ządly- | wye oblapyla. Potrzeba | yest, aby rospamyetala | szye y vbaczyla, a na my- | szlenye szye poddala, ba- | cząсz, ktory to yest, yaky | tho yest, yzye krol nad kr- | olmy, kxyązye nad kxyą- | zathy, pan nade wszyczky | pany, gen tho ma pysz- | mo na szwem bocze, krol | nad krolmy, pan nad pany, | (*204*) iaky yest myly thwoy, | yest byaly y rumyąny, | wybrany s czyszączuow. | A gdyszczy yest byaly y | rumyony*, chczecz w bya- | loszczy czystego szyercza, | w czystey myszly, czystey | woley, czystego, czystego* | czyala, czystego domu. | A gdyszczy rumyony yest | thwoy myly, chczecz, aby | rumyenoscz* w szerczu th- | wym, w pamyączy thwey | nossyla, to yest yego dro- | gyey krwye rozlewanye | rozlyczala y rozmyszlala, | y yego gorzką szmyercz w- | pamyeczy myala, a tako | mylemu myla badzyesz | (*v.*) y przyelubyala, a bądeszly* | w temto trwala, na w- | yeky s tobą w myloszczy | zostane. Tesz masz ba- | czycz, ktory to yest, czosz | go przyiala. O zapraw- | da, yestczy wszechmocz- | ny, bezmyerny, wszyt- | ko wyedzączy, namądr- | szy, naylepszy, zwyrcho- | wne dobre nyevmyerza- | yącze, nyeogarnyony, | zawzdy zywy, wszego | dobrego początek y roz- | mnozyczyel, zachowacz | warujączy, stworzyczyel | wszyczko wydzączy, wszy- | tko przeyrzączy, wszyczko | dzyrzączy, rozednayączy*, | (*205*) odwazayączy, a konyecz- | nye szkarb, sklad, studnya, | zamek, zalozenye, szwye- | cza, sluncze, schowanye, | wszytko we wszem, na- | de wszytko wszytko

[1] = mszalne, przy mszy św. i innych obrzędach religijnych używane.
[2] = humerał, naramiennik, łac. humerale. [3] = ornat, łac. casula.

mÿ- | mc wszÿtko, wszech sko- | nanÿe, wszech sczessnoscz, | wszech odplata, mowÿą | mową dobrÿch, wszech | radoscz dobrÿch, korona | wszech zbawÿonÿch, w- | ÿeczna chwala. To ÿ gÿ- | nne baczącz, ma gospo- | dnÿu dzÿakowacz, ÿzÿe | w taką klecz, w taką par- | tÿla* szwego stworzenia | vbogeÿ ssÿrotÿ raczÿl | szklonÿcz szÿe, a baczącz | ÿego nÿewÿmowną | (v.) mÿloscz a laszką, tu szpa- | mÿe- taÿ ÿego gorzką | szmÿercz, przecz ÿą czÿr- | pÿal, a czo dobrego to- bÿe | s tego przÿszlo. O zapraw- | dą, nÿe malo atolÿ grze- | chom odpuszczÿenÿe a | krolewstwa nÿebeszkego | othworzenÿe, zapraw- | da, ÿest tu czo mÿlowacz, | tak wÿelkego goszczÿa | maÿącz, ktorego nÿebo | ÿ zÿemÿe* nÿe moze o- | garnącz. Baczzÿe ÿego | wÿelmoz- noscz a twoÿe | gruboscz, abÿ w szwÿm | domu to ÿest w szom- | nÿenÿu thwoÿm nÿe | bÿlo napotÿm, czobÿ | *(206)* mu bÿlo mÿe- rzono, ÿ | szwą czeladz, to ÿest szwe | szmÿslÿ dobrze rządzÿla, | a wÿstrzegala szÿe od zleÿ | wolÿ, bocz on dobreÿ zą- | da, od zlego vczÿnka, bocz | yemu prÿÿeczÿwÿen, od | lenÿstwa, bocz on ÿest | mÿloscz, a tacz zawzdÿ do- | brego chcze czÿnÿcz, ode z- | lego obÿ- czaÿa, od prozno- | szczÿ, od obwÿązanÿa nÿe- | vzÿtecznego, od nÿe- rozu- | mneÿ a nÿestateczneÿ | rzeczÿ, od gnÿewu dluge- | go ÿ za- starzalego, od pro- | zneÿ chwalÿ, od blądne- | go somnÿenÿa, od nÿe- | rządnego vmÿenÿa, od | (v.) nÿerozumnego żądanÿa, | od nÿe- rosztropneÿ szlu- | zbÿ, od lechkego* a rÿch- | lego dowÿerzenÿe*, od | czeladÿ* zleÿ, od opczowa- | nÿa zlego, od thowarzÿ- | stwą zlego, od nąkÿ lczÿ- | weÿ* [1], od nąkÿ blądneÿ, | od nÿevmÿerneÿ mÿlo- | szczÿ rzeczÿ czesznÿch, od | oczethnego, nÿeboÿącze- | go szer- cza sprawedlÿwo- | szczÿ bozeÿ, od rospaczÿ, | od poządanÿa rzeczÿ blÿz- | nÿego, od vwloczthwa, | od zlego przÿkladu, od | zleÿ woleÿ ku ktoremu | kole grzechu przeczÿwo | wszemu bozÿemu przÿ- | *(207)* kazanÿu, od pokolenÿa* | czeleszneg ÿ dusznego, od- | e wszego czu- dzego grzecha, | podle tego ÿako czlowÿe- | ka krechkoscz strzeze. A | gdÿsz rządnÿe czlowÿek | tego goszczÿa ÿ gospoda- | rza badze czczÿcz, nÿe tak | ÿako Zÿdowe, gÿsz szą | ÿa* ÿego w kwÿethną | nÿedzÿele chwalÿlÿ, ale | czescz ÿemu w ÿego przÿ- | szczu masz dacz ÿ ÿego | mÿeszkanÿa s tobą po- | kornÿe ządacz, mowÿącz | k nÿemu zwolenÿkÿ w | Hemąsz [2]: Meszkaÿ sze mną | mÿlÿ panÿe, bocz ÿusz | weczor szÿe przÿblÿzÿl, | (v.) szmÿercz moÿa nÿe w- | ÿm, kedÿ mÿe zachwÿczÿ. | Czescz w przÿÿeczÿu dostoÿ- | nÿm, a gdÿsz szwÿąthÿ | zÿwoth szwą dusse, sz- | woÿ rozum, szwą pa- | mÿecz, szwe szmÿslÿ ta- | ko rządzÿcz bądzesz, pozÿ- | wesz tego an- gelskego, | tÿego* nÿebeszkego, tego | slodkoszczÿ pelnego chle- | ba, a w ÿego poszÿlenÿu | ÿako prorok Helÿas po- | zÿl chleba czesz- nego, pod- | plonÿka* [3] pÿeczonego, do- | szedl gorÿ bozeÿ Oreb, | ta- kÿesz doÿdzÿe kazdÿ | zboznÿ czlowÿek, ÿ tÿ | sz nÿmÿ, ÿ ÿa

---

[1] = od nauki lściwéj. [2] = w Emaus. [3] = podpłomyka.

sz wamÿ | (*208*) do teÿ gorÿ wÿszokosczÿ | krolewstwa nÿebe-szkego, | gdzesz oczÿecz, szÿn, duch | szwÿąnthÿ, bog w troÿczÿ | ge-dzÿnÿ, kroluÿe na wÿe- | kÿ wÿekom, Amen. |

[1] czÿele bozÿm tho | rozumÿeÿcze, ÿsz tam | maÿą bÿcz przÿ po- | szwÿeczÿenÿu cztÿrzÿ rze- | czÿ. Naprzod vrząd kaplan- | szkÿ, vmÿsl poszwÿeczÿe- | nÿa, materia szluszna. | Szlowa na to od pana Ihe- | szusza vstawÿonÿ: mate- | ria theÿ szwÿątoszczÿ ÿest | chleb zboza, a wÿno z ma- | ticze* korzenÿa, bo then | pokarm a to pÿczÿe medzÿ | (*v.*) gÿnszÿmÿ ÿest naszlussz- | nÿeÿsze, napospolÿczszÿ*, | navzÿtecznÿeÿszÿ ÿ naz- | drowszÿ. Przetho Ihesus | nasz pan przÿrownal sze | zarnu psenÿcznemu a | mathÿczÿ wÿnneÿ przed | thÿem*, nÿzlÿ ÿesczÿe thą | szwÿątoscz bÿl vstawÿl. | Przeto pod thÿmÿ osso-ba- | mÿ thą szwÿątoscz vsta- | wÿl, znamÿenuÿącz, ÿsz | ten pokarm nÿe mÿal bÿcz | nÿedaktorÿ*, ale szlusznÿ, | pospolÿtÿ a zdrowÿ. | Isz wÿno mÿeszaÿą z wodą, | tho znamÿenuÿe lud, a | ÿsz oszoba chlebową w- | puszczÿaÿą w ossobą wÿnną, | (*209*) w poszwÿaczoną, znam- | ÿonuÿe nasz, ÿsz mamÿ | bÿcz szlączenÿ z glową | naszą, z Christuszem panem | Ihesuszem naszÿm. Patrzmÿsz, | bÿszmÿ bÿlÿ go-dnÿ k teÿ | glowÿe, bÿ nÿerzeczono, | odethnÿcze glową od czlon- | kuow geÿ. Slow thu nÿe | wÿpÿssuÿe, wÿem dlaczego. | W theÿ szwÿą-toszczÿ zna- | mÿenuÿe szÿe mąka bo- | za, a przetho szÿedm krocz | tham krzÿzem kaplan | poszwÿaczuÿącz, zegna. | Pÿrwem razem trzÿ razÿ | zÿegna, znamÿenuÿącz | troÿe pana Ihesusza wÿda- | nÿe, od boga, od Iudasza | (*v.*) a od Zÿdow, od boga oczcza | z laszkÿ odku-pÿenÿa, od | Iudasza z lakomstwa a | z nÿeprzÿaznÿ, od Zÿdow | stwa zawÿszczÿ. Wturÿm* | razem pÿecz razuow ze- | gnaÿą, znamenuÿącz pÿ- | ecz perszon, ktore bÿlÿ przÿ | ÿego wÿdanÿu. Pÿrwa | persona pana Ihesusowa | na mąką pragnączą, Iu- | dassowa okruthna a zdra- | dzaÿącza, persona phari- | zeuszuow dla dzÿwuow, | ktore Ihesus czÿ-nÿl, ÿemu | szÿe przeczÿwÿaÿącza, per- | sona bÿskupuow dla czczÿ, | ktora lud pospolÿthÿ ÿe- | mu czÿnÿe, gemu nÿeprz- | (*210*) ÿiaÿą-cza persona zakonna, | ÿsz ÿe karal, ÿego kupuÿą- | cza. Trzeczÿm razem ze- | gnaÿą dwa razÿ, zname- | nuÿącz dwogÿeÿ* ossobÿ | mo-czą szlow przemÿenie- | nÿe*. Czwartÿm razem | pÿecz razuow, zna-menu- | ÿącz pÿecz ran wÿelkÿch | w rąku, w nogu a w boku. | Pÿą-thÿm razem dwa | razÿ zegnaÿą, znamenu- | ÿącz powrozÿ, lanczu-chÿ | ÿ gÿnsze ku zwÿązanÿu | ÿego naczÿnÿ* czÿala blo- | goslawÿo-nego, a ÿusz na | mąką gothowego, ÿ zna- | mÿonuÿącz bÿczowanÿa, | (*v.*) okruthnoscz bÿczmÿ, lan- | czuchÿ a mÿotlamÿ, gde* | czÿalo ÿego bÿlo vbÿtho, | wÿtargano a zephchano* | do ÿego zemglenÿa, bo | gdÿ od szlupa odwÿązan, | na zÿemÿe vpadl, bolesz- | czÿą ÿusz zka-zonÿ, tham | ÿ panna ÿego ÿusz poz- | nacz nÿe mogla. Szo- | stÿm razem bÿwaÿą trzÿ | krzÿzÿe, znamÿonuÿącz | troÿe zÿdowszke wola-

---

[1] Miejsce próżne na literę początkową *O.*

nie: | vkrzyzuy, vkrzyzuy, vkrzyzuy, | czo gdy panna slyssala, prze- | mowycz w zaloszczye do Ia- | na nye mogla. Szodme | bywayą trzy czyalem | bozym nad kelychem, | (*211*) dla troyakey mąky, ysz | czyrpyal nad mocz czlo- | wyeczenstwa, gdy bostwu | złączonemu sromothą, | bluznyenym, czynyly | mąka czlowyeczenstwa, | ysz wszytka krew wylaly, | mąką zaloszną y matcze | yego w nym sromothą | czynyly, gdy gy yakoby | zloczyncza thak vmordo- | waly a ostatecznye gy | sromothnye zabyly. O- | stateczne dwa krzyza by- | wayą, znamyenuyącz | dwoyey* rzeczy, z boku prze- | klothego wyplynyenye | wody y krwye ku zmaza- | nyu grzechow naszych. | (*v.*) Thu rozmyszlay, proszye | czyebe y mnye*, ysz Chrystus | nye tylko przyyął czlow- | yeczenstwo ale y yego | czyrplywoszczy, bo przyiął | czyrpyenye glodu, prag- | nyenya, praczowanya, | ktore yest podlug czyala, | y tesz czyrpyenye na | dussy, yako szmatek, placz, | lkanye, boyazn, bolescz. | A wzdy nye wszythkego | czyrpyenya czelesznego | przyyął, bo nyemoczy nye | myal, yako y panna Ma | rya, ale yą szobye y yey | na mąką szwą byl zacho- | (*212*) wal, any tesz czyrplywo- | sczy dussney wszysstky | myal, bo nyeumyeyeth- | noszczy a przyeczywyanya | czala ku dussy nye myal, | w tey tho naturze czyrpyal | mąką w czyele wszytkym, | a tako mąka wszysthka, | ysz nye tylko na czlonkach | czelesnych, ale thesz pod- | lug kazdey szyly dusznej. | Czyrpyal tesz mąką ba- | rzo gorzką, a tho ysz myal | complexią, to yest przy- | rodzenye barzo dobrze | sprawyone, krom nye- | ktorego napsowanya, bo- | wym myal czalo subtylne; | (*v.*) thesz dla welkey czudno- | szczy szwych szmyszluow, | tesz dla vstawyczney przes | przestanya mąky w by- | czu, w tluczenyu, rwanyu, | thez ysz czyrpyal yako ran- | ny, czyerplywye, tesz yako | za nasse grzechy lutoszczy- | wye. Czyrpyal tesz | mąką sromothną, ysz na | szubyenyczy krzyza szwy- | ątego, ktora byla mąka | lotrowsska a zlych ludzy. | Thesz ysz czyrpyal polyczo- | ny medzy lotry, na szmy- | ercz osządzonymy, dla ych | złoszczy, czyrpyal maka | szmyerczy, bo asz rozdzyelyl | (*213*) dusse od czyala, krom roz- | dzyelenya bostwa od dusse | y czyala. Byloby to kaczer- | stwo, ktoby szmyal rzecz, | ysz by Christus naturą, ktorą | rasz przyyął, aby yą kedy | opuszczycz myal, a tako y | w grobye y w pyekle byl | buog, a tako y tu na olta- | rzu moczą szlow ossoba | chlebowa przemyenyu- | ye*sse w czalo bozye, krew | naszladuye czala, dussa | Christussowa gye ozywya, | szyn bozy then szye k nye- | mu złącza, troycza szw- | yantha tha wszytka by- | wa, ysz gdzye yedna yest | persona, tham wszytky. | (*v.*) Tak tesz w oszobye wynnay* | rozumyey, dwuoy | yest obyczay przymowa- | nya they naszwyąthssey | szwyątoszczy. Ieden pod | szwyątoszczyą a drugy | duchowny, bo kto dobrze | sprawyony przymuye, | then y yako szwyątoscz | y dochownye przymuye, | kto, boze zachoway, nye- | dostoynye, ten telko pod | szwyątoszczyą. Nyektorzy | przymuyą vsthy czelesz- | nymy, a czy telko szwyą- | toscz, tho yest wyerne czya- | lo bozye, ale bozey laszky | nycz, ale czy, ktorzy przy- | (*214*) muyą y pod szwyą-

toszczÿą | ÿ duchownÿe, czÿ ÿ czÿalo | wÿernÿe bozÿeÿ* przÿmu- | ÿą ÿ laszką bozÿą bÿerą | przes rozmÿszlanÿe gorą- | czeÿ laszkÿ ÿego, ktorą szÿe | złączaÿą, yąsz prawÿe ÿa- | ko członkÿ z głową bogu | mÿlemu, a gÿesz doskona- | łoscz bÿerzą nÿerozłączenÿa | s po- chopnoszczÿą ku dobrÿm | vczÿnkom ÿ ÿego mÿło- | wanÿu. Przetho tak mo- | wÿ s. Augustyn. Czo tho ÿest | Christusza pozÿwacz, nÿe | ÿestczÿ tho thÿlko czÿała | yego pozÿwacz, bocz ÿego | wÿełÿ złÿch przÿmuÿe, | (v.) ale w nÿm mÿeszkacz a | mÿecz ÿego w szobÿe mÿe- | szkaÿączego nÿe maÿą; | bo then tesz duchownÿe | przÿmuÿe, ktorÿ w ÿedno- | szczÿ Chrÿstussa ÿ ÿego kosz- | czÿoła, ktorÿ ko- szczÿoł szw- | yątoscz znamenuÿe, mÿe- | szka, bo kto od Krÿstusza | szÿe oddzÿełÿł, anÿ czÿała | yego, anÿ krwÿe pozÿwa. | Pÿtałbÿsz, ÿako mamÿ po- | zÿwacz Christusza? Odpow- | ÿedam, ÿsz tak, yako Chrÿ- | stus nącza, mowÿącz: Kto- | rÿ pozÿwa mego czÿała | a pÿge krew mogÿe, | (*215*) we mnÿe meszka a ÿa | w nÿm, gdÿ thedÿ mÿasz- | ka* we mnÿe, thedÿ pozÿ- | wa, ale ktorÿ nÿe mÿeska | we mnÿe, anÿ gÿa w nÿm | tesz. A przetho sznacz kozde- | go dostoÿnÿe przÿmuÿą- | czego, gdÿ po przÿÿeczÿu | pełnÿ wolą przykazanÿa | yego, a k tomu* szÿe ma, | ÿszbÿ chwałÿ ÿego nÿgdÿ | nÿe zamÿe- szkał, ÿ owszem, | abÿ gÿ gorącze* mÿłował, | k temu szÿe ma ÿ przÿ- czÿ- | nÿa. Spÿtałbÿ daleÿ, | czemu pod dwoÿą ossobą | kapłanÿ przÿ- muÿą, gdÿ | ÿako mÿ proszczÿ pod ÿedną? | (v.) Iest zupełnÿ Chrÿ- stus odpo- | wÿedam, ÿsz tho ÿest ta- | ÿemnÿcza, abÿ bÿło vkaza- | no, ÿsz wszÿtka naturą prz- | ÿyął, bo wszÿczką zbawÿł, | po* przes ossobą chlebową | znamÿenuÿe szÿe czało, | przesz wÿnną ossobą du- | ssą, a przetho gdÿ kapłan- | thą offÿerą offÿaruÿe, te- | dÿ pod ossobą chlebową | dla zbawÿenÿa czÿał na- | szÿch, pod wÿnną dla dusz | offÿaruÿe, iako tho zna- | menował Moÿszesz, gdÿ | zwÿerzÿeczÿ* mÿasso za | czÿała zÿdowszke a krew | (*216*) za gÿch dusse offÿero- wał. | Dlatego na ołtarzu nÿe ÿ- | szą* dwÿe szwÿątoszczÿ ale | ÿe- dna, bo pod oboÿą spo- | sobą[1] gednego przÿmuÿe, | a przÿetho nÿe przÿemÿ- | nÿa* szÿe ossoba chlebowa | ÿedno w czÿało, a wÿnna | ossoba ÿedno w krew. | Spÿtałbÿ, czemu kapłanÿ | łamÿą ostÿą[2], od- powÿe- | dam, ÿsz tham nÿe ÿest | czała Chrÿstuszowego ła- | manÿe, ale thełko hostÿe | chlebowaÿ* dzełenÿe. | Spÿtałbÿ ÿeszczÿe, czo | znamenuÿe tho łamanÿe, | (v.) odpowÿedam, ÿsz cząstką | w kelÿch wpuszczona zna- | mÿenuÿe czÿało Christu- | ssowe, ktore wzmarthwe* | wstało, cząstka przesz ka- | płana przÿyeta znamÿo- | nuÿe czało Chri- stussowe, | po szwÿeczÿe chodzącze, | cząstka pod patheną zcho- | wana znamÿenuÿe cza- | ło w grobÿe leżącze. | Spÿtałbÿ, czemu ÿest | vstawÿona tha szwÿątoscz, | odpowÿedam, ÿsz dla dwu | przÿczÿn. Naprzod ku po- | mnozenÿu łaszkÿ, wtore | dla lekarsthwa dussnego, | (*217*) kthorego na gozdÿ* dzen | potrzebuÿemÿ. Przetho | mowÿ tak s. Ambroszÿ: | Na kozdÿ dzÿen ÿsz grze- | szą, zawdÿbÿch* mÿał |

---

[1] Litery *sp* w „sposobą" przekreślone. [2] = hostyą.

czÿala pozÿwacz bozego, | gdyz przeczÿwko grzech- | om lekarzstwa* potrzebu- | ÿą. S. Augustyn powtarzaÿą* | tha szwÿątoscz, acz Chrystus | ÿeden rasz vczÿerpÿal, | ÿsz grzessÿmÿ zawzdÿ, | za nasz Chrystusza offÿeruÿą [1], | przesz ktorych grzechow | czlowÿecza grech [2] krewkoscz | zÿcz nÿe moze, a gdÿz zaw- | zdÿ grzeszÿmÿ, zawzdÿ | (*v.*) za nasz Christusza offÿeru- | ÿa, dal bowÿm nam ta | szwÿątoscz, ÿsz ÿusz Chrystus | za nasze grzechÿ vmrzecz | nÿe moze, przes tha szw- | ÿątoscz grzechom odpu- | szczÿenÿe wzalÿbÿszmÿ, | zawzdÿ ÿego pozÿwamÿ | prawdzÿwÿe, lubo dost- | oÿnÿe lubo nÿedostoÿnie, | a wzdÿ zupelnÿ a zÿwÿ | ostagÿe ÿ ÿest. | Spÿtalbÿ ÿescze, gdÿ taka | laszka bÿwa s tego przÿ- | eczÿa dana, wÿele raz | do roku mam ÿą przÿmo- | wacz? Odpowÿedam, yako | mowÿ s. Augustyn: Sluchaÿ, | (*218*) zawzdÿ przÿmowacz czalo | boze, anÿ chwale anÿ ga- | nÿe, a wszako na goszdÿ* | nÿedzÿelnÿ dzÿen abÿszmÿ | przÿmowalÿ, vpomÿnam, | ale ÿestlÿbÿ dussa zawzdÿ | wgrzessÿenÿa* bÿla, wÿącz- | eÿ ku zgrzessenÿu badze | opcząnzona*, nÿzlÿ oczÿszcz- | ÿona, a ÿestlÿbÿ kto od | grzechu bÿl w szomnÿe- | nÿu grÿzon, a nÿgdÿ grze- | ssÿcz ząndzebÿ nÿe mÿal, | vczÿnÿwszÿ za grzechÿ po- | pelnÿone dosÿcz placzem, | modlÿtwą a spowÿedzą, | nÿechaÿ przÿmÿe przesz- | pÿecznÿe. A wszako to mowÿą | (*v.*) o thÿm, ktorego grzechÿ | szmÿertelne nÿe grÿzą, a | wszako ÿestlÿ nÿe czÿasczeÿ, | tedÿ trzÿ razÿ do roku, wÿ- | gÿąwszÿ*, | ÿszbÿ komu grze- | chÿ skodzÿlÿ: na Welkanocz, | Szwÿąthkÿ a na Bozÿe na- | rodzenÿe. Y mowÿ daleÿ: | Nÿechaÿ przÿmuÿą w- | szÿsczÿ, ktorzÿ chczą bÿcz po- | lÿczonÿ w koszczÿele szwÿ- | ąnthÿm. Pozÿtek teÿ | szwÿątoszczÿ duchownÿ | ÿest, ku bogu slączaczaÿe* | znowu, bo nÿzlÿ czlowÿek | przÿmÿe czalo boze, ma | szÿe przesz pokuthą a prz- | esz zaloscz grzechow z bogem | (*219*) złączacz, ÿesczÿe wÿąnczeÿ | yego przÿlączÿcz, bo tha | welebna szwÿątoscz tego, | ktho ÿą przÿmuÿe, czÿnÿ | gorączszego ÿako wągl* | ognÿszthÿ, ÿ moczneÿszego | ÿako pokarm dobrÿ. | Abÿ then vczÿnek w czlow- | ÿeczÿe vczÿnÿla tha szw- | ÿątoscz, potrzeb ÿest czlo- | wÿekowÿ, abÿ ÿą rozesnal | od gÿnszÿch rzeczÿ przesz | wÿara, wtore, abÿ geÿ | gospodą zÿednal przesz | wlaszne doszwÿaczenÿe, | trzeczÿe, abÿ w gospodze | zgothowane ÿego s poczesz- | noszczÿą przÿÿąl, bo then | (*v.*) telko rzeczon dostoÿnÿ | przÿstapowacz. | Ktobÿ chczÿal doszÿcz vczÿ- | nÿcz, ÿako mowÿ szwÿan- | thÿ Augustyn, tedÿ ma | przÿczÿnÿ grzechow opu- | szczÿcz, a przÿstapÿ* poku- | szam nÿeprzÿczÿnÿacz, a | podlug Anszelma ÿest | powÿnnoscz bogu wroczÿcz. |

Czudna nąka [3] |

Czorko w panÿe boze mÿ- | la, ia ÿako oczÿecz twoÿ | duchownÿ ÿ przÿaczÿel | dusse thwoÿeÿ wÿernÿ, | proszÿe czÿe, abÿsz czasto, | nÿe mozelÿ bÿcz zawzdÿ, | pamÿetala, ÿzÿe na tÿm | (*220*)

---

[1] „za nasz Chrystusza offijeruiją“ przekreślone. [2] „grech“ przekreślny. [3] Na brzegu ręką Juszyńskiego: „Do zakonnic“.

szwyeczye nyemasz dlu- | gego myaszkanya*, bo kro- | lewstwo nyebeszke yest | wyeczne myeszkanye th- | woye, a iusz tam barzo | rychlo masz bycz, yedno | szye vstawycznye gotuy. | A na tho zgotowany* po- | lyczam* czy za thestament | cztyrzy cznothy, w ktorych | yestly wyernye bądzyesz | szye sprawyala, a zywoth | szwoy y obczowanye bą- | dzyesz w nych napraszczala, | dacz myly pan buog | wszytky gynsze, ktorych | tobye potrzeb ku zbawye- | nyu dusznemu [1] | (*221 v.*) A przetosz iusz poleczam, | aby pamyetala czyrply- | wocz*, pokoy duszny, sp- | olną myloscz y modlyth- | wą. Tako nasz myly pan | Ihesus nącza: W czyrplywosz- | czy waszey zachowaczye | dusse wasze, odpuszcz- | ayczye a bądze wam od- | puszczyono, myluyczye | nyeprzyaczyele wasze, | dobrze dzyelayczo thym, | ktorzy wasz nye nawydzą, | bogoslawczye tym, ktorzy | wasz przeklynayą, a mo- | dlcze szye za thy, kthorzy | wasz przeszladuyą y po- | twarzayą, a yestly czye | (*222*) kto vderzy w yedno lycze, | nastaw mu drugego, bo- | goszlawyony bądzczyeczye*, | gdy wasz bądą nyena- | wydzyecz, przesladowacz | y przeklynacz, a bądą mo- | wycz na wasz wszytko zle, | klamayącz, a tho szkrom- | nye bądzeczye czyrpyecz | nye tylko dla waszych | grzechow, alye wyączey | dla szyna bozyego. Wesz- | elczye szye onego dnya | a raduydze* szye, bo wasze* | odplatha wyelka yest | w nyebye, a yestly odpu- | sczyczye s prawego szerdcza | szwemu blyznyemu mye- | (*v.*) rzyączka y krzywde vdzye- | laną, odpuszczy tesz wam | wasz oczyecz nyebeszky | wasze grzechy, ale yestly | nye odpuszczyczye, tedy | tesz wam oczyecz nyebesz- | ky nye odpuszczy grzech- | ow waszych. |

O pokoyu, yako szye w nym | zachowacz. |

Czhczeszly* szye czorko myla | zachowacz w pokoyu, tako | szye masz rządzycz. | Naypyrwey potrzebno, aby | to, na czosz powynna po- | dlug szwego wezwanya | y tesz vrzadu, s pylnoszczyą | napelnyla, nyeczekayacz | (*223*) przypądzenya any kara- | nya. Wtore, aby zadney | ssessczrze* myerzączky nye | dzalala, any szlowem | any vczynkem any zna- | myenyem, y czokolyeby | wydzala yey bycz nye- | lubo. Trzeczye, yestlyby | tobye ktora myerzączka | vdzyelala, aby czye w roz- | targnyenye przywyodla | szlowem, vczynkem abo | znamyonem, tego szobye | barzo nye obczyązay, a ye- | szlyby szye powszczyąg- | nącz nye mogla od zaszm- | ączenya, przeto mylcz | a zadnego szlowa nye | (*v.*) odpowyeday, ale precz | vstapy, a day myescze | gnyewowy, poleczayącz | panu bogu krzywdą | thwoyą; a yestlyby | czye odproszyla, odpu- | szszy yey s prawego szer- | cza, a wyerz moczno, | ysz tobye pan buog za | tho thwoye grzechy od- | puszczy. Czwarthe, aby | wyeszczy any tayemnycz, | ktore bywayą powyeda- | ny o szyostrach, nye szlu- | chala, a yestlyby cze ta- | kego slychala, by tego | zadney szyestrze nye po- | wyedala, a naywyeczy |-

---

[1] Karty 220 v. i 221 próżne.

(*224*) tego, czÿmbÿ szÿostrÿ | mogla zwadzÿcz ÿ me- | dzÿ gÿmÿ laszke szkazÿcz, | bo taka sprawa nÿe ÿest | pobozna alÿe sprawa | Luczÿperowa ÿ yego tho- | warzÿssow ÿ tych lu- | dzÿ, ktorzÿ ÿego wolą | pelnÿącz, tako dzalaÿą. | Pÿąthe [1], abÿ wÿstapow | ÿ nÿedostatkuow szÿe- | strzÿnczkÿch* nÿe baczÿla, | anÿ o nÿch mowÿla, | anÿ szÿe z nÿch gorszÿla. | Szoste, abÿ nad thÿmÿ | wÿstąpnÿmÿ lutoscz | mÿala, a gÿch nÿestatkÿ | szkromnÿe noszÿla, a za | (*v.*) wszÿthkÿ szÿe modlÿla. |

O spolneÿ mÿloszczÿ. |

Pan mÿlÿ Ihesus tak nam | przÿkazuÿe: To wam przÿ- | kazuÿe, abÿszczÿe szÿe | mÿlowalÿ spolem, w tÿm- | czÿ vznaÿą wszÿczÿ, ÿ- | zeszczÿe wÿ moÿ zwole- | nÿczÿ, ÿestlÿ badzeczÿe | mÿecz mÿloscz medzÿ szo- | bą. A przetho czokolÿe | chczeczÿe, | ÿzÿebÿ wam | dzÿalano, tho tesz drugÿm | dzÿalaÿcze. Doswÿaczÿenie. | A chczeszlÿ tho vznacz | w szobÿe ÿ w gÿnszÿch, | sluchaÿ s. Pawla, ktorÿ | tako napÿszal: Mÿloscz, | (*225*) tho ÿest czlowÿek, ktorÿ | ma w szobÿe ÿ w gÿnszÿch | mÿloscz mÿlego boga | ÿ szwego blÿznÿego, czÿr- | plÿwÿ ÿest, laskawÿ ÿest, | nÿe zarzÿ, nÿe nadÿma | szÿe pÿchą, nÿe ząda pod- | nÿessÿenÿa, nÿe szuka, | czo szobÿe ÿest, nÿe draz- | nÿ ÿ tesz draznÿenie | sczÿrpÿ, nÿe mÿslÿ nÿcz | zlego, nÿe wesselÿ szÿe | ze zloszczÿ, raduÿe szÿe pr- | awdzÿewÿe [2], wszÿczko scz- | ÿrpÿ, wszÿczko, czo ma bÿcz | wÿerzono, wÿerzÿ, wszÿcz- | kego szÿe dobrego nadzÿ- | wa, wszÿczkego dobrego | oczekawa | (*v.*) Tho pamÿetaÿ, | a przeto zupelnoscz zako- | nu bozego ÿ pewnoscz | zbawÿenÿa naszego ÿest | mÿloscz, a kto mÿeszka | w mÿloszczÿ, w bodze mÿ- | eszka a bog w nÿm, a | ktobÿ mowÿl, mÿluÿe | boga, a szwego blÿznÿe- | go w nÿenawÿsczÿ ma, | nÿeprawdÿ mowÿ, bo | nÿe mogą bÿcz rozezna- | nÿ czorkÿ bozÿe od czorek | zlego ducha, ÿedno przes | mÿloscz.

O modlÿtwÿe, | ktora ÿest barzo potrzebna. |

Pan mÿlÿ Ihesus chczącz | nam vkazacz waznoscz | (*226*) modlÿthwÿ, czasto szÿe | szam modlÿl, ÿ zwolenÿ- | kÿ szwoÿe ÿ nasz, bÿch | mÿ szÿe modlÿlÿ, nączal | ÿ vpomÿnal, mowÿącz: | Potrzebno ÿest zawzdÿ | szÿe modlÿcz, a czokolÿe | badzeczÿe proszÿcz oczcza | mego w gÿmÿe moÿe, | da wam. Waznoscz modlÿtwÿ. | A przeto czorko mÿla zą- | daszlÿ zbawÿenÿa dusz- | nego, modl szÿe mÿlemu | bogu czasto czÿsthÿm a | pokornÿm szerczem, to ÿest | nÿeobczÿązonÿm nÿerzą- | dną mÿloszczÿą, nÿenawÿsczÿą, | (*v.*) gnÿewem, zazdroszczÿą | abo ktorÿm gÿnszÿm du- | chownÿm grzechem, ÿ | w kazdeÿ potrzebÿznÿe | wlasneÿ ÿ pospolÿteÿ do | modlÿtwÿ szÿe zawzdÿ | vczÿekaÿ; thacz ÿest na- | sza namocznÿeÿsza obro- | na przeczÿwko nÿeprzÿa- | czelom dusznÿm ÿ czelesz- | nÿm, to ÿest poga-

---

[1] Na brzegu ręką Juszyńskiego „Do zakonnic". [2] Litery *wije* w „pr- | awdzijewije" przekreślone.

nom, | ktorzy̆ zawzdy̆ pragną | krwy̆e naszey̆ krzy̆esczy̆an- | szke. Dobrze to pamy̆etay̆. | Przetho mamy̆ Py̆szmo, | y̆zy̆e wy̆ąnczey̆ zwalczy̆ | y̆eden czlowy̆ek sprawed- | ly̆wy̆ modly̆twą, ny̆zly̆ | (*227*) wy̆ele thy̆szy̆eczy̆ mą- | znow by̆thwą. Czhczesly̆* | tedy̆ przeczy̆wne przy̆go- | dy̆ czy̆rply̆wy̆e znoszy̆cz, | modl szy̆e; chczesly̆ zle | ządze w szoby̆e vmorzy̆cz, | modl szy̆e; chceszly̆ chy̆- | troszczy̆ zlego ducha vz- | nacz y̆ tesz szy̆e gy̆ch v- | wy̆erowacz, modl szy̆e; | chczeszly̆ poczeszny̆e y̆ | wessele na sluzby̆e bozey̆ | trwacz a trudnosczy̆ y̆ | pracze lekko znozy̆cz*, | modl szy̆e; chczesly̆ szy̆e | w duchowny̆m zy̆woczy̆e | y̆ w nabozenstwy̆e po- | mnozy̆cz a ządze y̆ pobudky̆ | (*v.*) albo szklonnoszczy̆ czeleszne | potlumy̆cz, modl szy̆e; | chczeszly̆ my̆sly̆ skodly̆we | y̆ prozne od szy̆ercza szwo- | y̆ego odpądzy̆cz, modl szy̆e; | chczeszly̆ dusche twoy̆e | dobrimy̆ y̆ szwy̆ąty̆my̆ | my̆slamy̆ y̆ ządzamy̆ y̆ | tęsz nabozenstwem vtuczy̆cz, | modl szy̆e; chczeszly̆ szer- | cze twoy̆e mązny̆m du- | chem y̆ staly̆m vmy̆szlem | na bozey̆ woley̆ y̆ y̆ego | zrzadzeny̆u vstanowy̆cz, | modl szy̆e; chczesly̆ grzechy̆ | z dusze twoy̆ey̆ wy̆korze- | ny̆cz a cznotamy̆ szwy̆aty̆- | my̆ napelny̆cz, modl szy̆e; | czhczeszly̆* szy̆e czego, czocz | (*228*) szy̆e trudnego wy̆dzy̆, | nączy̆cz, modl szy̆e; | chczeszly̆ zaszmączeny̆e y̆ | kazdą ny̆ewzasznoscz*[1] lek- | ko noszy̆cz, modl szy̆e; chczeszly̆ dusze szwoy̆e w | my̆lego boga podny̆escz | y̆ slodkoszczy̆ ny̆ebeszkey̆ | zakuszy̆cz, modl szy̆e. | Nad tho wszy̆czko w kazdey̆ | potrzeby̆zny̆e masz szy̆e | do modly̆twy̆ szwy̆ąnthey̆ | vczy̆ekacz, ktoraz zle duchy̆ | od nasz odpądza, a szwy̆- | anthe angy̆oly̆ do nasz | przy̆waby̆a. Wy̆elky̆e | znamy̆e y̆est lasky̆ bozey̆ | w ty̆m, kto szy̆e rad czasto | (*v.*) modly̆, a przetho poky̆ czu- | y̆esz, y̆zecz szmakuy̆e szluz- | ba bozy̆a y̆ modly̆twa, | wy̆ecz* zapewne, y̆ze s tobą | y̆est my̆loszy̆erdze bozey̆*. | Szwy̆ąnthy̆ By̆ernarth | tako napy̆sal: Wyerzy̆my̆, | y̆zy̆e kedy̆ szy̆e modly̆my̆, | tedy̆ angy̆elowe szwy̆ąty̆* | przy̆ nasz stoy̆ą, a offy̆eru- | y̆ą my̆lemu bogu nasze | ządze y̆ modly̆twy̆, a to | kedy̆ wy̆dzą, y̆zy̆e czy̆ste | racze ku my̆lemu bogu | podnoszy̆my̆, tho y̆est | y̆zechmy̆ w dobrym szo- | my̆eny̆u y̆ w dobrey̆ zgo- | dzy̆e, ny̆emay̆ącz gny̆ewu | (*229*) any̆ ny̆enawy̆szczy̆, any̆ | rozstargny̆eny̆a ny̆ nako- | go.

Nąka s. Bonawentury̆ | panny̆e zakonney̆: |

Nay̆py̆rwe, aby̆ by̆la py̆lna | s. modly̆twy̆, naboznego | czczy̆eny̆a y̆ rozmy̆szlany̆a, | a dlatego masz my̆eszczy̆e* | nabozne my̆lowacz y̆ na | ny̆ch czasto przemeszka- | wacz. Wtore, z welką | py̆lnoszczy̆ą strzezy̆ szercza | twoy̆ego od ny̆erządny̆ch | y̆ plugawy̆ch my̆szly̆, y̆ | szmy̆szly̆ szwoy̆e wszy̆tky̆ | my̆ey̆ w karnoszczy̆ a ny̆e | rospuszczay̆ gy̆ch dly̆a za- | dney̆ rzeczy̆ prozney̆. Bacz | to dobrzy̆e, a przeto z ządna | (*v.*) personą osobnego obczow- | any̆a podezrzanego ny̆e | my̆ey̆, ale thwoy̆ę obczo- | wany̆e ma by̆cz sz kazdą | y̆ednaky̆e, wy̆muy̆ącz po- | szlugą laszkawą y̆ potrze- | bną y̆ tez poczeszną. Trze- |

---

[1] = niewdzięczność.

czÿe, abÿ strzegla yazÿka | szwoÿego od kazdeÿ roz- | mowÿ nÿevzÿteczneÿ | ÿ tesz od szlowa proznego, | iedno tho mowÿcz, czo ÿest | potrzebno a przesz czego | nÿe moze bÿcz, abo tess ke- | dÿ o czo pÿtaÿą, rostropnie | odpowÿedzecz. Tu ÿest sąk, | czwarthe, abÿ wÿdzane- | go abo szlÿchanego nÿg- | dÿ nÿe powÿedala, wÿmu- | (*230*) ÿącz, czobÿ bÿlo poczeszne | abo potrzebne, s czegobÿ | moglo wÿnÿcz polepsenie | abo pogorszenÿe. Pÿąte, | abÿ czasto wspomÿnala | mąka mÿlego pana ÿ | dobrodzeÿstwa ÿego, grze- | chÿ przeszle ku oplakanÿu | a nÿe ku lubowanÿu, ma- | kÿ pÿekelne, weszelÿe | nÿebeszke, trudnoszczÿ, | szmathkÿ ÿ gÿnsze nądze | szwÿeczke, s ktorÿch czÿe | pan buog wÿbawÿl, bądz | zÿe wzdÿetzno,[1] wdzÿeczna. |

Kedÿ do koszczÿola przÿdzÿesz, | offyaruÿ szÿe mÿlemu bo- | gu, tako mowÿącz: |

(*v.*) O naszwÿatssÿ ÿ namÿlosz- | ÿernÿeÿssÿ moÿ mÿlÿ | panÿe, tweÿ naszwÿath- | sseÿ mÿloszczÿ offÿeruÿą | szÿe grzeszna na szluzbe th- | woÿe, ÿ proszÿe pokornÿe, | raczÿsz mÿe moÿ mÿlÿ pa- | nÿe wspomocz laszką th- | woÿą, abÿch then dzen | sztrawÿla na szluzbÿe th- | woÿeÿ pÿlnÿe ÿ nabozsÿe, | tak ÿako tobÿe lubo ÿ mnie | grzeszneÿ ku zbawÿenÿu | vzÿteczno ÿ wszÿczkÿm | thÿm, za ktorem szÿe po- | wÿnna modlÿcz, zÿwÿm | ÿ vmarlÿm. |

Przed comunÿą ÿ gÿnedÿ, | kÿedÿ pan buog da ducha | (*231*) pokornego, tako szÿe poleczacz: |

O naszwÿąthszÿ ÿ namÿ- | loszÿerdnÿeÿszÿ moÿ mÿ- | lÿ panÿe, ktorÿsz mÿe | stworzÿl ÿ odkupÿl ÿ na | tho stadlo zakonne wez- | wal, tobÿe moÿ mÿlÿ | panÿe ÿawna ÿest krew, | koscz moÿa, thÿ moÿ | mÿlÿ panÿe znasz, ÿzem- | czÿ grzeszna, nÿedostoÿ- | na, plugawa, nÿeczÿsta, | zÿmna. Alÿe moÿ mÿlÿ | panÿe, gdzÿesz szÿe mam | grzeszna podzÿecz, do ko- | goz szÿe mam vczÿecz, | ÿedno do czÿebe namÿ- | loszÿerdnÿeÿszÿ panÿe, | (*v.*) bo thÿ szam z nÿewÿczÿr- | pnÿoneÿ* dobroczÿ thw- | eÿ dzalasz z grzesznÿch | sprawedlÿwÿe, s plu- | gawÿch chadoge, i to- | bÿe moÿ mÿlÿ panÿe | offÿeruÿe dusse moÿe | ÿ czÿalo moÿe, wolą | moÿe ÿ grzechÿ moÿe, | ÿ prosze pokornÿe, nÿe | raczÿ mÿe moÿ mÿlÿ | panÿe wzgardzacz, alÿe | raczÿ grzechÿ moÿe od- | puszczÿcz, ÿ nÿedostatkÿ | moÿe we mnÿe napra- | wÿcz, a raczÿ mÿe rząd- | zÿcz podlug laszkÿ th- | woÿeÿ ÿ ku zbawenÿu | (*232*) moÿemu, a przeto w ra- | cze thwoÿe mÿlÿ panÿe | polÿczam* dusse moÿe ÿ | zbawÿenÿe moÿe, Amen. |

Wÿeszÿelÿa pana Iheszuszo- | we, ktore mÿal wzmar- | thwÿch wstanÿu ÿ | szwem vwÿelbÿenÿu podlug bostwa ÿ czlowÿ- | eczenstwa, oszoblÿwÿe pÿenczÿoro wesselÿe, | ktore on szam nączÿl ÿ | obÿawÿl ÿedneÿ panÿe | zakonne, a pÿencz darow |

---

[1] = „wzdijetzno" przekreślone.

b a r z o w ẏ e l k ẏ c h o b ẏ e c z a l | k a z d e m u, k t o ẏ e b a n d z ẏ e n a b o z n ẏ e r o z m ẏ s z l a c z. | A t u s z ẏ e p o c z ẏ n a p ẏ r w s z a | m o d l ẏ t w a: |

(*v.*) Chwale ẏ blogoslawẏe, | wẏelbẏe ẏ pozdra- | wẏam czẏebe przena- | szwẏeczszẏ* ẏ naszlodszẏ | panẏe Ihesu Xriste, odku- | pẏczẏelu szwẏeta*, w o- | kwẏtoszczẏ wesselẏa, | ktore dzẏszẏa mẏalo | thwoẏe naszwẏeczszẏe | bostwo s czlowẏeczen- | stwa thwego blogosla- | wẏonego, a zaszẏe czlo- | wẏeczenstwo sz bostwa | naszwẏącz- ssego. Proszẏe | czẏe, naszlodszẏ panẏe | Ihesu, daẏzẏe mẏ zakuszẏcz | przed szmẏerczą moẏą | bostwa thwego ẏ tweẏ | (*233*) slodkeẏ mẏlosczẏ, Amen. | 1 P a c z ẏ e r z. Chwalẏe, | bogoslawẏe, wẏelbẏe | ẏ pozdrawẏam czẏebẏe | przenaszẏerdecznẏeẏszẏ | mẏlosznẏku moẏ, panẏe | Ihesu Chryste, w okwẏtoszczẏ | wesselẏa, ktoresz mẏal, | gdẏ mẏloszczẏ boszka | za wszẏczkẏ gorzkoszczẏ, | ktoremẏ czẏe przẏ mącze | napelnẏlẏ. O nẏedom- | nẏmanẏm wesselẏm | ẏ szweẏ s[1] boszkeẏ sladko- | szczẏ* okwẏtoszczẏą wszẏt- | kẏ czlonkẏ twoẏe prze- | nẏknala weszelẏe twoẏe*. | Daẏzẏe mẏ oszwẏeczonẏ | (*v.*) rozum ẏ ẏaszne czẏebe | vznanẏe, oszlodzẏe* mẏ | szlodko mẏloszczẏą two- | ẏą wszẏtkẏ szmątkẏ | moẏe ẏ boleszczẏ szercza | mego, raczẏ mẏ ẏe prze- | mẏenẏcz wesselẏe wẏecz- | nego zbawẏenẏa, Amen. P r.[2] | Chwale, blogoslawie, | wẏelbẏe ẏ pozdra- | wẏam czẏebe naszlod- | szẏ panẏe Ihesu Chryste w o- | kwẏtoszczy wessela, kto- | resz mẏal, kẏedẏs bogu | oẏczu nadrossẏ szaklak* | dusse szwoẏeẏ ze wszẏt- | kẏmẏ dussamẏ, ktoresz | odkupẏl z nẏewẏmow- | (*234*) nym weszelẏm offẏero- | wal. O nalutoszczẏwszẏ | panẏe Ihesu, przes to thw- | oẏe wẏelkẏe wesselẏe | pokornẏe czẏe proszẏe, | raczẏsz dusse moẏe na | skonanẏu mem bogu | oẏczu offẏerowacz ze w- | szẏtkẏm mẏloszẏerdzẏm | twoẏm, a czego mnẏe | nẏedostane, raczẏsz tho | szam przesz szẏe wszẏczko | napelnẏcz za mẏe, Amen. Pr. | Chwalẏe, blogoslawẏe, | wẏelbẏe ẏ pozdraw- | ẏam czẏebẏe, o szẏerdecz- | nẏ moẏ odkupẏczẏelu | bozẏ ẏ czlowẏeczẏ yednaczẏu, | (*v.*) w okwẏtoszczẏ weszela, | ktoresz mẏal, kẏedẏ bog | oczẏecz nẏebeszkẏ szupel- | ną mocz dal vczczẏcz, vbo- | gaczẏcz ẏ nadarzẏcz w- | szẏstkẏ przẏaczẏele two- | ẏe, ktorẏch ẏesz s taką pra- | cą ẏ s takẏm drogẏm | mẏtem nabẏl. O prze to | welke wesselẏe, ktoresz | mẏal, proszẏe pokornẏe | thweẏ naszwẏączszeẏ bosz- | keẏ mẏloszczẏ, raczẏsz mẏ | dacz wszẏstek pozẏtek, | ẏ pospolẏtowanẏa ẏ czẏr- | pẏenẏa, ẏ wszẏtkẏ robotẏ | pracze thwoẏe mnẏe na | wẏeczne zbawenẏe, a | (*235*) raczẏsz mẏ bẏcz rzecznẏ- | kem, obronczą ẏ przẏẏem- | czą laszkawẏm czaszu sz- | mẏerczẏ moẏe ẏ na sządze | thwoẏm, Amen. P a c z ẏ e r z. | Chwale ẏ blogoslawẏe, | wẏelbẏe ẏ pozdraw- | ẏam czẏebẏe o szẏerdecznẏ | mẏlosznẏku moẏ, panẏe | Ihesu Chryste, w okwẏtoszczẏ | wesselẏa, ktoresz mẏal | stąd, ẏzecz bog oczẏecz od- | kupẏenẏe

---

[1] Litera *s* przekreślona. [2] = pacierz.

thwoÿe przÿ- | mÿrzenÿm wÿecznÿm | tobÿe przÿlączÿl, abÿ | bÿlÿ odtÿchmÿast two- | ÿemÿ dzÿedzÿczmÿ ÿ* stolu | thwego wÿecznÿe goduÿączÿ, | (*v.*) a napelnÿla szÿe thwoÿa | boszka ządza ÿ pokorna | proszba, ktorąsz vczÿnÿl, | mowÿącz do boga, oÿcza | szwego, ÿsz cheze, gdzÿe | ÿa ÿestem, abÿ onÿ wsz- | ÿczÿ bÿlÿ, ktorzÿ w mÿe | wÿerzą ÿ mnÿe mÿlu- | ÿą ÿ naszladuÿą, abÿ | meszkanÿe wÿeczne sze m- | ną mÿelÿ. O naszlodszÿ | panÿe Ihesu, przes to thw- | oÿe wÿelkÿe wesselÿe | ÿ przes wszÿczko vwÿel- | bÿenÿe thwego naszla- | chethnÿeÿszego czlowÿe- | czenstwa, z bostwem szlą- | czonego, iusz na prawÿczÿ | (*236*) boga oÿcza szÿedzÿącze- | go, raczÿsz mÿ dącz w- | ÿeczne thowarzÿstwo | ÿ szkonczenÿe ÿ* ze wszÿt- | kÿmÿ szwÿethÿmÿ, Amen. |

P a c z ÿ e r z a Z d r o w e M a r ÿ ą, | d z ÿ a k o w a n ÿ e p a n u b o g u | c z u d n e t o ÿ e s t: |

Dzyekuÿe tweÿ nasz- | wÿąnszÿ* mÿloszczÿ, | o namÿlszÿ panÿe boze, | za wszelką dobrocz twoÿe | ÿ laszkawoscz, ktorąsz mÿ | kedÿ vczÿnÿl ÿ zawzdÿ czÿ- | nÿsz na dussÿ ÿ na czÿele, | ÿ za wszÿtkÿ darÿ ÿ dobro- | dzeÿstwa thwoÿe, ktore | w nÿebÿe ÿ na zem ÿ vsta- | wÿcznÿe sprawÿasz. Za | (*v.*) thÿ bądz tobÿe, naszlodszÿ | panÿe bozÿe, chwala, | czescz ÿ dzÿaka na wÿek | wÿekom, Amen. |

K o c h a n ÿ e ÿ m o d l e n ÿ e | p r z ÿ m s z ÿ s z w ÿ ą t e ÿ M a c h- | e l d i s z o b ÿ a w ÿ o n e[1]: |

P r z ÿ i n t r o ÿ c z ÿ e. Panÿe Ihesu | Chryste szmÿluÿ szÿe etc. | K ÿ r ÿ e l e ÿ s o n. Szmÿluÿ szÿe | nad namÿ panÿe Ihesu Xryste. | D o m i n u s v o b i s c u m. O mÿlosz- | czÿwÿ oÿcze, takÿe nasz | szwoÿą laszką raczÿ vczÿ- | nÿcz, sz ktoremÿ bÿsczÿal*[2] | mÿeszkacz na wÿekÿ. | E p i s t o l a. O panÿe Ihesu Xryste | dzÿakuÿe thweÿ naszw- | yethszÿ mÿloszczÿ, z nÿeba | (*237*) daneÿ mądroszczÿ twoÿeÿ, | za wszÿtkÿ nąkÿ szwÿą- | thÿch ÿ za pyszma proroczke. | G r a d a l. O panÿe Ihesu Xryste, | raczÿz mÿ pozÿczÿcz szkru- | chÿ ÿ zaloszczÿ dussÿch* | vczÿnÿenÿa. | A l l e l u ÿ a. O panÿe Ihesu Xryste, | przesz ono wesselÿe, ktore | maÿą szwÿęnczÿ w nÿe- | bÿe, abÿszmÿ tesz tho | pÿenÿe spÿewalÿ. | E w a n g e l i u m. Moÿ mÿlÿ | panÿe Ihesu Chryste naszlod- | ssÿ, thweÿ naszwÿątsseÿ | mÿloszczÿ dzÿekuÿe ze | wszÿthkÿch nąk ÿ szlow, | ktore poszlÿ s thwÿch | naszwÿąthszÿch vsth | (*v.*) ÿ s thwego naszlodszego | szercza boszkego. | C r e d o. Wszechmogączÿ | bozÿe, thweÿ naszwÿącz- | szeÿ mÿloszczÿ proszÿe, | raczÿ mÿe moczą bosth- | wa thwego tako bÿcz | pothwÿrdzona, abÿch | szÿe nÿgdÿ od prawdzÿ- | weÿ wÿarÿ nÿe mogla | odklonÿcz. | D r u g a m o d l ÿ t w a. | Wszechmogączÿ szÿnu | bozÿ, thweÿ naszwÿąth- | szeÿ mÿloszczÿ proszÿe, | abÿ mÿe szwÿatloszczÿą | boszkego vznanÿa racz- | ÿl oszwÿeczÿtz, abÿch | szÿe od

---

[1] Z dzieła: „Liber gratiae spiritualis visionum et revelationum b. Mechtildis“. [2] = byś chciał.

prawdzŷwey | (*238*) wŷarŷ nŷe bląkala. | Trzŷeczŷa modlŷttwa. | Wszechmogączŷ duchu | szwŷąnthŷ, thwey wel- | moznosczŷ prossŷe, abŷ | wŷara moŷa przesz mŷ- | loscz thwoŷą wszŷthko | we mnŷe tako dzalala, | abŷ doszkonale ŷ w dokon- | czenŷu w godzŷną szmŷ- | erczŷ moŷeŷ bŷla naleŷ- | zona* stale. Offertorium. | Naszlodssŷ panŷe Ihesu Xryste, | offŷeruŷą twoŷeŷ nasz- | wŷączssŷ mŷloszczŷ szer- | cze moŷe, ŷako oltarz | lŷubŷeznŷ ze wszŷczkego | szŷercza mego wŷernos- | czŷą, a proszŷe, abŷ przesz | (*v.*) mŷloscz szercza thwego | naszlodszego bŷlo oczŷ- | szczŷono ze wszŷczkego, | czŷekom* [1] szŷe przesz nŷe- | wŷernoscz dopuszczala. | Wtora. Wtore offŷeruŷe | tobŷe ze wszŷczkeŷ roszko- | ssŷ szŷercza thwego, ŷsz- | bŷ wszelką roszkosz dla czŷ- | ebe opuszczŷla. Trzŷeczŷa. | Offŷeruŷe yako korona, | ktorąbŷch na them szwŷe- | czŷe otrzŷmacz mogla, | abŷsz thŷ szam chwalą | moŷą bŷl ŷ koroną. | Czwarthe. Raczŷ ŷą przŷ- | ŷącz ŷako kelŷch zlothŷ, | sz ktoregobŷsz szwoŷą | (*239*) szlodkoscz pŷl. Pŷąthe. | Yako szloŷek s czŷszthą | maszczŷą, sz ktoregobŷsz | szam szŷebŷe pozŷwal. | Druga offer. Proszŷe | czŷe mŷlŷ panŷe, szer- | cze pokorne ŷ laszkawe | ŷ czŷrplŷwe. Gdŷ szŷe | kaplan obracza, mowŷącz, | Orathe fratres. Laszka du- | cha szwŷąnthego racz | obŷasznŷcz ŷ oszwŷeczŷcz | szercze moŷe, abŷ przŷ- | ŷąl panŷe bozŷe tą off- | ŷerą serdeczną, raczŷ | ŷbŷcz wzdzŷaczna* za grze- | chŷ ŷ za wŷstapŷ moŷe. | Sursum corda. Podnŷessŷ | (*v.*) k szobŷe panŷe mŷlŷ szer- | cze moŷe, abŷ tu na zŷe- | mŷ zadneŷ luboszczŷ | nŷe mŷalo, ŷedno szŷe | w tobŷe] kochalo. | Gracias agamus domino. | Dzŷakuŷącz tobŷe, stud- | nŷo ŷ począthku wsze- | go dobrego, za wszŷtkŷ | dobrodzŷeŷstwa mnŷe | od czŷebe dane, iakozech | ŷa thobŷe prawŷe zaw- | zdŷ powŷnna. | Per quem maiestatem. | Chwale czŷe w złączenŷu | naszlodszŷ panŷe nŷe- | beszkŷ chwalŷ, ktora szŷe | vczlŷwa* szwŷata troŷcza | (*240*) spolem chwalŷ, ŷ pro- | szŷe czŷe, raczŷ mŷ odpu- | szczŷcz moŷe wszŷczkŷ za- | meszkaloszczŷ. Sanctus. | Prosze, ŷszbŷ wszechmo- | czną, mądrą, slodką ŷ la- | szkawą mŷloszczŷą sercza | thwego raczŷl weŷzrzecz | godzŷnŷ oneŷ, abŷch | bŷla dostoŷna duchow- | nŷe w dussŷe moŷe przŷ- | ŷącz czŷebe. Agnus dei pŷrwe. | Raczŷ szŷe offŷerowacz | bogu oŷczu ze wszŷczką | thwoŷą czŷrplŷwoszczŷą | za nasz grzeszne. | Agnus wtore. Raczŷ szŷe | (*v.*) offŷerowacz ze wszŷczką | gorzkoszczŷą mąkŷ two- | ŷe na zupelne zŷedna- | nŷe nasz z bogem. | Agnus dei trzeczŷe. | Raczŷ szŷe offŷerowacz | ze wszŷthką mŷloszczŷą | szercza twego boszkego | na wŷpelnŷenŷe wszŷsz- | thkego dobra ŷ wszŷczkŷch | zameszkaloszczŷ moŷch, | ktorech* powŷnna pelnŷcz. | Communia. Chwale czŷe | o mŷloszczŷ namocznŷeŷ- | sza, blogoslawŷe czŷe o mŷ- | loszczŷ namadrsza, wŷel- | bŷe czŷe o mŷloszczŷ nasz- | lodssa, wŷel-

---

[1] = czegom.

mozẏ czẏe | (*241*) o mẏlosczẏ nalaszkawsza, | we wszẏthkem ẏ za wczẏor- | nasthko dobro, ktore two- | ẏe chwalebne bostwo | ẏ blogoslawẏone czlow- | ẏeczenstwo vczẏnẏlo we | mnẏe albo w nasz przesz | naslachethnẏeẏszą spra- | wą szercza twego nasz- | lodssego, ẏ bądze dzalacz | na wẏekẏ wẏeczne. | Benedicat. Nẏechaẏ mẏe | przezegna thwoẏa wsz- | echmocznoscz, nẏechaẏ | mẏe nączẏ thwoẏa mą- | droscz, nẏechaẏ mẏe na- | pelnẏ thwoẏa szlodkoscz, | nẏechaẏ mẏe przẏczẏągne | ẏ zlączẏ s tobą twoẏa lasz- | (*v.*) kawoscz przesz koncza, Amen. | Benedicat gẏnsse. | Bostwo thwoẏe nẏe- | chaẏ mẏe przezegna, | czlowẏeczenstwo twoẏe | nẏechaẏ mẏe pothwẏe- | rdzẏ, mẏloszẏerdzẏe th- | woẏe nẏechaẏ mẏe o- | garnẏe, mẏloscz thwoẏa | nẏechaẏ mẏe zachowa: | Benedicat nostri na dei- | tas vnaque maẏestas, pa- | ter, filius, spiritus sanctus, | in secula seculorum, Amen. |

O pannẏe Marẏeẏ modlẏtwa. |

Szdrowa bądz dzewẏ- | czo nawẏssa sz kapa- | nẏa* naszwẏąthssego, | (*242*) o namẏloszczẏwsza | gospodze, dzewẏczo | panno Marẏa, prosze | czẏe przesz gorączoszcz, kto- | ra dussa thwoẏa w boga, | ẏakobẏ ẏszkerka w ogẏen | szwoẏ, wleczala a ẏego | boszkemu szẏerczu ẏako- | bẏ pẏerla*, wẏelkẏm przẏ- | pądzenẏm przẏczẏag- | nona, przẏstala, tako | prosze, abẏ dussa mo- | ẏa tako gorączą mẏlosz- | czẏą rospalona bẏla, | abẏ w godzẏna szmẏer- | czẏ moẏeẏ od wszelkego | nagabanẏa wolna, ẏa- | kobẏ pẏorko, do nẏeba | (*v.*) szczẏasnẏe mogla dole- | czẏecz, a w mẏlego boga | wẏecznẏe szẏe wpoẏcz, | Amen. |

Szwẏeta Mecheldis pẏr- | we, nẏzlẏ czẏalo bozẏe | przẏmowala, mẏala zwẏ- | czaẏ mowẏcz pẏecz Zdrowẏch Marẏe, a napẏrw- | szą napomẏnala yą tak: |

Proszẏe ẏ napomẏ- | nam czẏe o nablo- | goslawẏensza dzewẏczo | panno Marẏa, z onego | naszlodszego przẏẏeczẏa, | ktorẏm w dzẏewyczeẏ | czẏstoszczẏ szẏnasz bozego | angẏolem zwẏestuẏą- | czẏm z wẏelką a z globogą* | (*243*) pokorą, ẏzẏesz yego kro- | lewszkego stolcza przẏ- | czẏagnala, prosze, abẏ | mẏ otrzẏmala czẏste so- | mnẏenẏe a prawdzẏ- | wą pokorą, Amen. | Wtora Zdrowa Marẏa. | Proszẏe ẏ napomẏnam | czẏe o naszlodsza mat- | ko, z onego przẏeczẏa, kto- | remesz ẏego przẏala, | kedẏsz go naẏpẏrweẏ | w czlowẏeczenstwẏe og- | lądala a prawdzẏwegosz | boga bẏcz vznala, pro- | se, abẏ mẏ otrzẏmala | oszwẏczone vznanẏe, Amen. | Trzẏeczẏa Zdrową Maria. | (*v.*) Prosze ẏ napominam | czẏe o naszczẏasznẏeẏ- | sza panno, ẏakosz na koz- | dą godzẏną gothowa | bẏla ku przẏẏeczẏu laszk | boszkẏch, a ẏzẏesz nẏgdẏ | w szobẏe laszkẏ bozeẏ | nẏe przenagabala, prosze | czẏe o moẏa nalaszkaw- | sza matko, vproszẏsz mẏ | szercze mẏecz zawzdẏ | gothowe ku bozeẏ lascze. | Czwartha. | Proszẏe ẏ napomẏ- | nam czẏe o przẏbẏt- | ku ducha szwẏąntego, | o ẏakosz z welkẏm nabo- | zensthwem ẏ wzdẏecz- | noszczẏą szwego mẏlego | (*244*) szẏna czẏalo na zyemẏ | karmẏla, kąpala ẏ wsz- | ẏtkẏ poszlugẏ nawdzẏecz- | neẏ ẏemusz wẏdawala, |

bo nad ÿnsze zupelnÿe, | ÿ vznalꞇ, ÿako zbawe- | nÿe czlowÿekowÿ s tego | mÿalo przÿcz, proszÿe | czÿe o panno Marÿa, v- | prosz mÿ dostoÿnoscz, w- | dÿecznoscz, Amen. Pÿątha. | Proszÿe ÿ napomÿnam | czÿe o matko wszÿtkeÿ | laszkÿ, z onego szłodkego | przÿączÿa, ktorem czÿe | szÿn twoÿ naszwÿątszÿ | s tego szmatku wezwał | na wÿeczne wesselÿe, | (v.) prosze czÿe o nadzÿeÿo | moÿego zbawÿenÿa, | vprosz mÿ dostoÿne prz- | ÿyeczÿ* czÿała szÿna th- | wego, abÿch go przÿala | z duchownem wesselÿm | za wÿeczne wessele, Amen. |

O pannÿe Marÿe młodlÿtwa. |

Szdrowa bącz* dzewÿ- | czo nawÿssa kapla- | na naszwÿethssego, ktore | szercze z naszwÿethsseÿ | troÿcze od wÿeka plÿna- | lo w czÿe, s tego naszczass- | nÿeÿssego przÿzrzenÿa*. | Poszdrowÿena bądz | dzewÿczó naszwÿąthssa | w plÿnÿenÿu naszlodszÿm, | ktore szercza naszwÿątsse | (245) troÿcze w czÿe mÿła pan- | no plÿnalo, s tego na- | wÿernÿessego opczow- | anÿa. | Szdrowa bądz dzewÿczo | naszlachethnÿeÿsza w | kaplanÿe naszlodszÿm, kto- | re szwÿąteÿ troÿcze plÿ- | nalo w czÿe s szÿna th- | wego naszlodszeÿ nąkÿ | ÿ kazanÿa. | Szdrowa bądz dzewÿczo | namÿleÿsza w czÿeczÿe- | nÿu szłodkÿm, ktore sz- | wÿątheÿ troÿcze wÿ- | czeklo w czÿe, s twego ÿe- | dzÿnego szÿna czassu | mąkÿ gorzkeÿ szmÿerczÿ. | Poszdrowÿona bądz | dzewÿczo nadostoÿnÿeÿsza | (v.) w plÿnÿenÿu, z ktoreÿ blo- | goslawÿoneÿ troÿcze sz- | wÿątheÿ w czÿe plÿna- | lo we wszÿczkeÿ chwale | wesseloszczÿ*, w ktorem szÿe | terasz wesselÿsz ÿ na wÿe- | kÿ bądzÿes szÿe weszelÿla, | nade wszÿtkÿ stworzenÿa | w nÿebÿe ÿ na zÿemÿ wÿ- | brana przed szwÿatem | stworzenÿa. |

Druga modlÿtwa o pan- | nÿe Marÿe. |

Szdrowa bądz z boga | oÿcza wÿelmoznosczÿ, | szdrowa bądz z boga | szÿna mądrosczÿ, szdro- | wa bądz z boga z ducha szwÿąn- | tego laszkawosczÿ, | (246) naslodsza Marÿa nÿebo | ÿ zÿemÿe oszwÿeczaÿącz, | laszkÿ pelna wlewaÿącz | we wszÿczkÿ czÿebe mÿ- | luÿącze, pan s tobą, boga | oÿcza ÿedzÿnÿ szÿn a | twego dzewÿczego szercza | ÿedzÿnÿ przÿaczÿel ÿ | oblubÿenÿecz naszlodssÿ. | Blogosławÿona thÿ me- | dzÿ nÿewÿastamÿ, ktorasz | Yewÿno[1] oddalÿla prze- | kleczÿe, ÿ blogoslowÿen* | owocz zÿwotha thwego, | wszythkÿch stworzÿczel | ÿ pan wszÿczkego, wszÿcz- | ko blogosławÿącz ÿ po- | szwÿączaÿącz, wszÿczko | ozÿwÿaÿącz ÿ vbogacza- | ÿącz, Amen. |

(v.) Poczÿnaÿą szÿe nabozne | rozmÿszlanÿe* o wesselu | szÿedmÿorakÿm pannÿ | przenaszwÿeczssÿe Marÿeÿ | w szwÿatha bosske ÿ przesz | ÿch octawÿ, a napÿrweÿ | dzen Bozego narodzenÿą ÿ | przesz octaua ÿego. |

Wessolego porodzenÿa, | ktore asz do szmÿerczÿ | bÿlo w pamÿeczÿ szercza | ÿeÿ, rozumÿeÿ tho wesze- | le rodzenÿa mÿlego ÿ |

[1] = Ewy.

szlodkego pẏestowanẏa*, | kto tho moze wẏmẏsz- | lẏcz, rozmẏszlaẏ. | Angelszkego spẏwanẏa | czaszu narodzenẏa, ktore | panna wẏdzala w perso- | (*247*) nach ẏ pothom czasto | spẏwalẏ Ihesussowẏ. | Dzẏwne karmẏenẏe | dzẏeczẏątka mẏlego, abo- | wẏem w kozdem czlonku | szwego czẏala szlodkoscz | wẏelką czula. | Iasznego wẏdzenẏa, | rozumẏeẏ bostwa ẏego | naszwẏatszego, pod czlo- | wẏeczenstwem skrẏtego, | o ẏake tho wesselẏe. | Boszkẏego obczowanẏa, | ẏzẏe ẏusz vstawẏcznẏe | z bogem obczowalasz, z | szẏnem ẏ* szwoẏm, podlug | czlowẏeczenstwa yeden | szẏn boga oẏcza ẏ pannẏ | Marẏe. | (*v.*) Mocznego mẏlowanẏa, | ẏzẏe poznala bẏcz nad | wszẏtko vmẏlowana st- | worzenẏe od boga, gdẏ | ẏą matką obral szẏna | szwego, ktorego porodzẏla. |

Na Welkanocz rozmẏslanie | szyedm radosczẏ pannẏ | Marẏe. |

Angelszkego spẏewa- | nẏa, gdẏ vszlẏssala | spẏwaẏącz nad czellą | wessele angẏola Gabrẏ- | ela: Regina celẏ. | Dzẏwnego poczẏessenia, | ktore s takego spẏwanẏa | wzala, dzẏwną slothkoscz, | wszẏtek szmątek ẏusz | odstąpẏl. | (*248*) Iasznego vkazanẏa, | gdẏ vzrzala z marthw- | ẏch wstalego, chwaleb- | nego, ẏasznego nad sz- | loncze w czlowẏeczenst- | wẏe szwoẏm. | Wyelmoznego obstąp- | ẏenẏa, angelẏ ẏ dusse | szwẏąnthe, ktore wẏwẏ- | odl s przedpẏekla, obstą- | pẏlẏ, a tho panna wẏ- | dzala. | Wdzẏecznego pozdrawẏe- | nẏa*, gdẏ ẏą poszdrowẏl, | rzeknącz: Poszdrowẏena | bądz porodzẏczelko boza, | matko moya mẏla. | Chwalebnego oszlawẏe- | nẏa, przed wszẏtkẏmẏ | (*v.*) dussamẏ szwẏąthẏmẏ | oszlauẏl a* bẏcz krolewą | wszẏthkego, ktoreẏ dusse | thamo dalẏ welką chwa- | lą, dzakuyacz sz laskẏ. |

Na Boze czẏalo rosmẏslanie | weczerzeẏ czwarthku wẏel- | kego. |

Godowanẏe | chwalebne ẏest posz- | polu zwolenẏkẏ weczerza- | ẏącz, czego zawzdẏ żądal, | iako Lukasz szwẏąnthẏ pẏsse. | Szluzenẏe | pokorne, tho ẏest nogẏ, | rakamẏ szwoẏmẏ boszkẏ- | mẏ, nogẏ zwolenẏkom | vmẏwayącz, na szwe kola- | na klekaẏącz. | Podarowanẏe dostoẏne, | (*249*) tho ẏest czalo szwoẏe na- | szwẏąthsse ẏm podawa- | ẏącz ẏ ostawaẏącz ¦asz do | koncza szwẏata. | Rozmawanẏe* przẏyem- | ne, tho ẏest szẏnmẏ ẏ prz- | ẏaczelmẏ ẏe zowẏącz, | ẏ szwoẏmẏ thowarzẏszmẏ | mẏanuẏącz. | Poleczanẏe mẏloszerne, | tho ẏest bogu oẏczu ẏe za- | lẏczaẏącz, abẏ gẏch zach- | owal od zlego, to ẏest | od vpadu zlego. | Rozdzẏelenẏe szmathne, | tho ẏest mąką szwoẏą | gẏm rẏchleẏ odpowẏeda- | yącz, przes ktorą stalo szẏe | (*v.*) na czasz szmąthne rozlą- | czenẏe. | Poczẏessenẏe lubezne, | tho ẏest gdẏ ẏm obẏa- | wẏl ẏaszne szwoẏe, rẏ- | chle z martwẏch wstanie. |

Poczẏna szẏe nabozne rosz- | mẏszlanẏe we szwẏatha | pannẏ Marẏe radosczẏ, a | napẏrweẏ w szwẏato pan- | nẏ Marẏey Poczẏeczẏa: |

Wyelkego vmylowa- | nya, abowyem nad | wszytko stworzenye w- | yeczey yest vmylowana | od troycze szwyąntey. | Dostoynego wybranya | y przeslanya na wyelką | rzecz w przybytek troycze | (*250*) sswyąnthey y macze- | rzynstwa bozego. | Wessolego zwyestowania, | gdy angyol Gabryel Io- | achymowy y mathcze | szwyąnthey Hannye ob- | yawyl they panny pooczeczye. | Szystego [1] poczynanya, | gdy szye poczala krom | zarodku szwego y przesz | grzechu pyrworodnego, | yle ku dussy. | Boszkego vwesselenya, | rozumyey s poczyeczya | czyala szamego nad w- | szytky czyala luczkye, yako | napyszanow kxyegach | y [2] Brygytty szwyąnthey. | (*v.*) Wszythkych laszk napel- | nyona, gdy dussa byla | wlana, wyatssey lasky, | myala w zywoczye bozey | matky szwey bądącz, nyz- | ly mayą wszyczy szwye- | czy w nyebye. Tho mo- | wy Augustin w kxyegach | O poczeczyu panny czystey. | Rozumu pozywanye, | bądacz w zywoczye ye- | sczye matky szwey, zup- | elnye pozywala rozu- | mu, yako o thym pysse | na Magnificat Iacobus | de Valencia, byszkup kry- | stopolitanus, on wyersz: | A dzyalal my wyely*, kto- | ry moczny yest. |

(*251*) Na szwyeto Narodzenye* | panny Marye roszmyszla- | nye szyedmyorake. |

Boszkego poczyessenia, | abo [3] wszytka troycze | szwyata radowala szye | z narodzenya they panny, | yako napyszano w Brygydzye. | Angelszkego | szwyeczyenya, bo natych- | myast, gdy szye narodzy- | la tha panna, poczaly sz- | wyączycz then dzyen an- | gely sswyąnthy*. | Wszytkego szwyąta we- | szelenya, yako tho wyz- | nawa koszczyol, spyewa- | yącz: Narodzenye thwoye | rodzyczelko boza etc. | (*v.*) Laszky bozyey napelnyo- | na, abowym szye naro- | dzyla pelna mylego bo- | ga, laszk y daruow y w- | szyczkych cznoth. | Mądroszczyą boszką oszla- | chczyenya, abo [4] narodzyla | szye mądroscz boszka, ma- | yącz w szobye ku nyebesz- | kym rzeczam. | Szudnosczyą* [5] wyelką o- | krassona, ktorey czudnosczy | dzywuyą szye angely y | wszyczko stworzenye, szlo- | ncze y myeszącz. | Angelszkego obczowania, | yako szye rychło narodzy- | la, iusz szwyąteymy* an- | (*252*) gyolmy obczowala a | potym w koszczyele bozym. |

Na szwyeto szyna bozego | Poczyeczya roszmyslanye | wessela szyedmyorakego | panny Maryey. |

W mylego boga podnye- | ssenye, wszytka byla | zachwyczona w mylego | boga, gdy yey angyol | myal zwyestowacz tho | począczye. | Nyezwyczayne pozdro- | wenye albo dzywne a | barzo wessele* pannye, | ysz boga myala począcz, | bycz matką szyna bozego. | Angelszke rozmawyenie*, | szluchayącz, pytayącz, | (*v.*) yako tho mozye bycz rzecz | nygdy nyeslychana, aby | dzewycza porodzyla. | Ducha

[1] = czystego. [2] = w księdze Ilgiéj. [3] = abociem.
[4] = abociem. [5] = cudnością.

szwyątego za- | czmyenye, czo yest yed- | no szwyatloscz y laszka, | ktora dusse yey podnye- | szla do trzyeczyego nyeba. | Dzywne szyna bozyego | wczelenye, w ocze mgnye- | nyu zupelny czlowyek | y bog, yako pyszye Iere- | myasz prorok 31 capitule. | W laszkach bosskych po- | thwyerdzenye, tak ysz | potym nye mogla nyg- | dy zgrzeszycz, by tesz | chczyala. | (*253*) Nowego gymyenya | wlozenya, ktore yest | lasky pelną, ktore ne* | szlussy zadnemu sthwo- | rzenyu, yedno pannye Marye. |

Na szwyeto Nawy- | dzenya Alzbyethy panny Marye. |

Boszkego meszkanya | w zywoczye, gdy ye- | go noszyla w zywoczye | dzyewyecz myeszyeczy, | meszkal w nyey, yako w nyebye. | Wnatrznego | oszwyeczenya, wydzala | yako szye rodzy w nyebye | z oycza, tak tesz rodzy szye | w yey zywoczye szyn | z oycza. | (*v.*) Slodkego noszyenya, abo* [1] | zadney nye myela* czyasz- | koszczy, nosząсz, ale wyel- | ka slodkoscz a lechkoscz | we wszythkym czyele. | Dzywnego wylewania, | abo [1] w nyey laszka, ktorey | byla pelna, wylewala | szye na Yana w zywo- | czye, pothym na matka | yego. | Maczyerzynszkego mya- | nowanya, gdy Elzbyeta | duchem szwyątym nath- | chnyona, matką bozyą | bycz yą poznala. | Chwaly bozey spyewa- | nya, gdy wszytka w bo- | ga zachyczona, przysedszy | (*254*) k szobye, weszele spywa- | la: Chwala bogu, Magnificat. | Uznanego blogoslawye- | nya, abowym gdy rzekla | Elzbyeta, Blogoslawyona | thy bądz medzy nyew- | yestamy*, vznala szye | bycz blogoslawyeną od | kozdego stworzenya, a | dlatego spyewala: We- | szral na pokorą etc. |

Na szwyeto Gromnycz pan- | ny Marye weszelye. |

Gdy panna z domu | wychodzyla, gdy | yusz czterdzyesczy dny | bylo wyslo, sz wesolosz- | czyą, z nabozenstwem | y z offyarą. | (*v.*) Gdy szyna szwego na ra- | cze wzala, nyoszla go do | koszczyola s poczczywoscz- | yą y z radosczyą y z welką | szlodkosczyą. | Gdy yą rzysza* angelska | prowadzyla, nyektorzy spy- | wayącz, nyektorзy chwala | dawayącz, druzy* szlusącz. | Gdy do koszczyola wstąpy- | la szromyeszlywosczyą, s przy- | kladnoszczyą y s pokornosz- | czyą ku wszytkemu nasze- | mu pozytkowy. | Gdy Szymeonowy kapla- | nowy dzyeczyątko dala, | ktory yey zabyezal s prad- | koszczyą, sządlywosczyą, y | wzyal dzyczyątko s poczly- | (*255*) wosczyą, spywayącz, wyz- | nawayącz go* bogyem. | Gdy go bogu oyczu of- | fyerowala nadzywny- | esza, naprzyyemnyeysza, | za naszye zbawyenye, | ku naszemu odkupyenyu. | Bohu* oyczu podzyeko- | wala pokornye, poklek- | nąwszy, z obyeczanya, z wy- | pelnyenya y s poslanya | szyna szwego. |

---

[1] = abociem.

Na szwyato Wnyebowz- | yeczy* panny Marye rosmyslanie.

Sz gabokoszczy [1] w bost- | wo poszadzona, gdy | myala vmrzyecz, prawye | wszytka wnykhala* w boga. | Z angelskego nawydze- | (v.) nya, ktory szye yey ysth- | nye vkazal, powyeda- | yącz, ysz trzyeczyego | dnya przydzye po czye | szyn thwoy. | Z apostolszkego zebra- | nya, ktore buog dzyw- | no zebral ku szmyerczy | matuchny szwoyey, ya- | ko tego proszyla przes | angyola. | Sz wesolego dokonanya, | gdy szye vkazal syn pan | Ihesus, mowyącz, matuchno | moya myla, poydz do nyeba. | Sz dywnego* do | nyeba prowadzenye* | z dussą y s czyalem, szam | pan Ihesus ze wszytkymy | angyoly. | (*256*) Sz wyszokego poszadze- | nya, poszadzyl yą szyn | na prawyczy szwoyey | y powyszyl nad wszytky | angyoly, o yake to wesse- | le pannye. | We wszythkych szwyątych | vweszelenya, bo wszytczy | tego dnya czekaly, aby | matką bozyą w nyebye | oglądaly. |

Wessele szyodmyorake*, kto- | re ma w nyebye panna. |

Zupelnoscz chwaly | nad wszytky szwye- | the, ktore mayą wszyczy | w nyebye osobną chwala. | Wyelkoscz oszwyeczyenya, | bo taką szwyatloscz wzala | (v.) od boga, ysz yako szluncze | szwyath, tak ona wszytky | szwyątą oszwycza. | Wyelkoscz powyszenya, abo [2] | nad wszytky kory angel- | szke, yako spywa koszczyol: | O wyelke tbo pannye weselie. | Iednoscz woley s złącze- | nya, rozumyey sz mylym | bogem, tak ysz czo buog | chcze, tbo ona, a czo ona, | to tesz buog chcze. | Szyrokoscz oddarzenya*, | rozumyey szlug panny | Maryey, ysz yako ona chcze, | tak pan buog obdarza | szlugy yey. | Blyszkoscz meszkanya, | (*257*) abowym blyzko troycze | naszwyątszey poszadzona | yest panna myla. | Pewnoscz trwanya tego wszyczkego wessela, bo [2] by | nycz nye bylo wessela, ke- | dyby trwanya nye bylo. |

Na szwyato do koszczyola | Offyerowanya panny | Marie. |

Rychlego wstąpyenya, | o z yaką chwaply- | wosczya* szla do koszczyela* | na szluzbą panu bogu | mloda panna, dzyczyątko | we trzech leczyech, przesz | pyathnaszczye stopyenyow | maznye wstapuyącz. | Naboznego offyerowanya, | (v.) sama szyebe offyeru- | yącz panu bogu z dussą | y s czyalem na wyeczną | szluzbą. | Wdzyecznego przymow- | anya, o yako wdzyecznye | myly buog oczyecz przy- | yąl tha offyara, panna* | mylą nad wszytky offyary. | Naboznego szluzenya, | o yako naboznye, pylnye | y przyyyemnye szluzyla | panu bogu we dnye y w | noczy, roszmyszlay. | Angelskego obczowanya | y karmyenya, abowym | sz nyą angely obczowaly, | pokarmem nyebeszkym | (*258*) karmyly. | Nyebeszkego zywyenya, | bo tham me-

---

[1] = z głębokości. [2] = bociem, bowiem.

szkaÿącz, | zÿwoth nÿebeszkÿ wÿod- | la, wszÿtkÿm pannam | przÿkladna, wsÿtkÿm mÿla. | Boszkego poczÿessenÿa, dzÿwne boszke poczesse- | nÿe tam mÿela*, rozmÿslaÿ. |

Na Bozÿe wstąpÿenÿe rosz- | mÿslanÿe wessela szyedmÿo- | rake pannÿ Marÿeÿ. |

Iasznego vkazanÿa, | gdÿ ÿusz mÿal do nÿe- | ba wstąpÿcz, vkazal szÿe | mathcze welkeÿ ÿasznosz- | czy nÿewÿslowÿoneÿ. | Wessolego wÿwÿedzenÿa, | (*v.*) to ÿest dusz wszÿtkÿch | ÿ angelow, ktorzÿ go | do nÿeba prowadzÿcz | mÿalÿ. | Dostoÿne poleczenÿe | ÿ przelozenÿe, poleczÿl | czÿ apostolÿ, vdzÿelal | ÿa gÿch mÿstrzÿnÿą ÿ | panÿą. | Milego pozegnanÿa, | gdÿ ÿus mÿal wstąpÿcz | w nÿebo, oblapÿl ÿ blo- | goslawÿl szwoÿe ma- | tuchną ÿ czaluÿącz ÿą. | Slodkego spÿwanÿa, | abo [1] szlÿssala spÿwanÿe | angelske slodke, ktorzÿ | go do nÿeba prowadzÿlÿ, | (*259*) spÿwaÿącz wszÿsczÿ | angelÿ. | Wÿszokego zachwÿcze- | nÿa, wÿdzala ÿako szÿad* | na prawÿczÿ boga oÿcza, | ÿako ÿest przÿwÿtan | od boga oÿcza. |

Na Szwÿątÿ duch roszmÿ- | szlanÿe wessela pannÿ Marÿe. |

Nadzÿwanÿe zupel- | noszczÿ, tho ÿest od | wszÿtkeÿ troÿcze szwÿą- | teÿ czuÿnÿe ale nÿe- | wÿdomÿe nad wszÿtkÿ | apostolÿ. | Roszpalenÿa w gorączo- | szczÿ, wszÿtka palala og- | nÿem ducha szwÿątego | (*v.*) ÿ gorzala od bostwa na- | szwÿąthssego. | Z napoÿena* welkeÿ slod- | koszczÿ, z nÿewÿmowne- | go napelnÿenÿa slod- | kosczÿ ducha szwÿąntego, | wszÿtkÿ czlonkÿ to czulÿ. | Poczÿessenÿa w nÿewÿ- | mownosczÿ, tho ÿest | nad wszÿtko wÿmow- | ÿenÿe ÿ angelskÿ* z wÿ- | dzenÿa bostwa. | Przemÿenÿona w gla- | bokosczÿ, to ÿest wszÿtka | ÿest szÿe w globokoscz* | bosthwa ponorzÿla ÿ | przemÿenÿla. | Podnÿessenÿe wÿszo- | (*260*) koszczÿ, tho ÿest szama | nad szÿe podnÿessona | bÿla, gdzÿe taÿemnosczÿ | boszke wÿdzala. | Podarowana w zupel- | noszczÿ darmÿ ducha | szwÿątego, abÿ wszÿcz- | kÿm ządaÿączÿm ÿ na- | bosznÿm wÿlewala. |

Modlÿtwa ku naszwÿet- | szÿe pannÿe Marÿe prze- | czÿw powÿetrzu moro- | wemu. |

Tacz* yest przenaÿasz- | nÿeÿszÿ sząd szame- | go poczÿessÿczÿela du- | cha szwÿątego, tacz | ÿest mÿasto nachwa- | lebnÿeÿszÿe boga w tro- | (*v.*) ÿczÿ naszwÿąthssego, | tacz ÿest nÿewÿasta | mocznosczÿ, ktora szkru- | szÿla glowa waze* w- | szeÿ zloczczÿ*, tacz ÿest | nad szluncze szlÿcznaÿ- | sza*, nad kxÿezÿcz czud- | nÿeÿsza, nad zarze* roz- | kwÿthnÿeÿsza, nad | kwÿazdÿ* ÿasznÿeÿsza. | Po theÿ grzesznÿ na- | boznÿe przÿstupuÿmÿ*, | nasze pÿerszÿ zlosczÿwe | bÿmÿ [2], mowÿącz: Szw- | ÿenta, szwÿentha, szw- | ÿentha Marÿa, mÿlosz- | czÿwa panÿ nasza lasz | kawa, nasz od szmÿerczÿ | (*261*)

---

[1] = abowiem. [2] = bijmy.

nagley ÿ od powÿetrza | morowego ÿ od szmatku | wszelkego thwoÿmÿ | szwÿąthÿmÿ modlÿth- | wamÿ wÿbawÿenÿ | domÿesczÿ nasz thowa- | rzÿstwa szwÿątÿch ch- | walÿ krolewstwa nÿe- | beszkego, Amen. |

Po kozdeÿ korunncze tho | mowcze. |

Panno Marÿa czÿsta, | przes thwe szÿedm | radosczÿ postaw mÿe | na drodze sprawedlÿ- | wosczÿ, o panno wsz- | ÿtkeÿ czÿstoszczÿ pamÿe- | taÿ na mÿe w godzÿną | moÿeÿ szmÿerczÿ, Amen. |

(*v.*) Korunka ze dwanasczÿe | gwÿazd pannÿ Marÿe, | duchownÿe rozumÿeÿącz. | Pÿrwsza gwÿazda: |

1. Czÿstosez zewnatrz- | neÿ czudnosczÿ, gdzÿe | przÿganÿ nÿe przÿmÿ- | szalo szÿe; | 2. Stalosez welkeÿ mocznosczÿ; | 3. Wÿara dostoÿnosczÿ; | 4. Laska gorączosszczÿ; | 5. Pokora glabogosczÿ*; | 6. Przÿkladnoscz wÿecznosczÿ; | 7. Pÿlnoscz czuÿnosczÿ; | 8. Nabozenstwo rospalonosczÿ; | 9. Dzÿewÿcztwa zupelnosczÿ; | 10. Plodnoscz slachethnosczÿ; | 11. Czÿrplÿwoscz stalosczÿ. | 12. Angÿelÿe, patriarche, | proroczÿ, apostolÿ, macz- | ennÿczÿ, spowÿednÿczÿ, | doctorzÿ, kaplanÿ, zako- | nÿczÿ, dzewÿcze, manzol- | kÿ*, wdowÿ, przewÿsza | panna wszÿtkÿ thÿ | stadla nÿezmÿernÿe [1]. |

(*262*) Szÿedm radosczÿ panny Marÿe, | ktores maÿą rozmÿszlacz | ludzÿe przesz Adwenth, | ktore znamenuÿą szÿedm | szwÿecz rorathnÿch. |

1. S pozdrowÿenÿa an- | gÿola Gabrÿela, gdÿ | szobÿe panna rozwazÿ- | la, kto do nÿeÿ poszlal | angÿola tak ÿasznego, | nadobnego, bo* pan bog | w troÿczÿ ÿedzÿnÿ, a z ÿa- | ką nowÿną, o s poczÿesz- | ną zbawÿenÿa ludske- | go, thedÿ nÿeslÿchane | weszele mÿala. Wtora. | S poczÿeczÿa dzÿwnego, | slotkego, duchem szwÿe- | tÿm onego dzÿeczÿecza | (*v.*) namÿlszego w zÿwoczÿe | ÿeÿ panÿenszkÿm, przÿ | ktorem poczÿeczÿu dussa | ÿeÿ wÿdzala bostwo tro- | ycze szwÿąteÿ, s czego ÿa- | ką slodkoscz mÿala, zad- | ne szercze wÿmÿszlÿcz | anÿ zadnÿ ÿazÿk wÿsz- | lowÿcz mozÿe. Trzeczÿe. | Z wÿbranÿa, ÿsz na to | od boga wÿbrana ze w- | szÿthkego rodzaÿu ludzÿ, | abÿ bÿla matką zbawÿ- | czÿela naszego, dlaczego | rozumÿela* szÿe bÿcz ta- | keÿ dostoÿnosczÿ, ÿsz po | bodzÿe nÿcz nÿe ÿest | lepszego, vaznÿeÿssego | nad nÿe. Czwarthe. | (*263*) Z nalezenÿa laszkÿ bo- | zeÿ, ktora nalazla nÿe | tÿlko szobÿe, ale wszÿth- | kemu rodzaÿowÿ czlo- | wÿeczemu, ktoreÿ nÿe | moglÿ nalescz wszÿtczÿ | patrÿarchowÿe, proro | czÿ, kaplanowÿe ÿ kro- | lowe ÿ wszytczÿ naszw- | ÿąthszÿ ludzÿe, a ktora | tesz ÿsz szÿe w nÿ* pan | buog raczÿl stacz czlow- | ÿekem, czo ÿeÿ przepow- | ÿedzal Gabrÿel, mowÿącz: | Nÿe boÿ szÿe Marÿa, na- | laszlas laska. Pÿą-

[1] Ustęp 12 dopisany tą samą ręką na osobnéj karteczce, włożonéj właśnie między k. 261—262.

the. | S noszyenya naszlodszego | onego dzyeczyczyątka* | boszkego w zywoczye | (v.) przesz dzyewyecz mye- | szyeczy, gdy panna roz- | myslala, ysz onego w cz- | lowyeczenstwye noszy- | la, ktory w bostwye | trzyma wszytek szwyat, | nyewymowną poczye- | cha myala, ktorego | przesz wszelky czaszko- | szczy noszyla. Sosthe. | Sz wypelnyenya czaszu, | ysz tego doczekala, cze- | go ządala, wszysczy lu- | dzye przes pyecz thyszącz | lath modlyly szye, wo- | laly, ządaly, ona docze- | kala onego sczasznego | czassu, ktorego poszlal | (264) bog oczyecz szyna szwe- | go yedzynego dla zba- | wyenya czloweczego. | Szyodma. Z oczyekawanya, | o z yaką poczyechą, z yaką | ządzą y z radosczyą czekala | onego naszwyątssego | narodzenya szyna boze- | go, aby rychley oglądala | takego pana, sz ktorego | taką szlodkoscz na dussy | czula, ktorego mylosczyą | palala, ktorego wydzala | bycz zbawyczyelem wszycz- | kego szwyata, yako yey | przepowyedal Gabryel: | Otho pocznes y porodzysz | szyna a wzowyes ymye | iego Ihesus, to yest zbawyczel, | Amen. |

(265) [1]Thy modlytwy mayą bycz | mowyeny, kedy kto gydze | spacz, a szą barzo roskoszne | y nabozne kazdemu. |

Wyznawacz tobye będą | panye bozye wszech- | mogączy, stworzyczelu | nyeba y zyemye, wszytky | grzechy moye, ktorem | kolwyek vczynyla od mlo- | dosczy moyey asz do dzy- | szayszye* godzyny, wyado- | mye albo nyewyadomye, | a zwlaszczya ktorem pop- | elnyla tego dnya vczynky, | szlowy, myszlamy, naprz- | eczywko thwoyey boszkey | (v.) woley, tobye panye wyzna- | wam z ssercza mego y pro- | szye odpuszczyenya, abo- | wyem grzechy moye | szą nyezlyczne*; pokornye | proszye, yszbysz zapom- | nyal wszyczkych grzech- | ow moych, w ktorych sze | ya znam bycz wynna | y grzeszna w zywoczye | moym, zapal tez we m- | nye ogyen thwey laszky | y boyazny, a day my mo- | czne a stale polepszenye | zywotha mego s prawdzy- | wą nadzyeyą y wyarą | y laszką, o myloszczywy, | (267)[2] o laszkawy, o slodky Ihesu, | szynu dzewyczy Maryey, Amen. | Modlytwa druga, gydącz | spacz. | O Ihesu naszlodszy, Ihesu | oycze iamyloszczywszy, | thy sze mną zostany they | noczy, sze mną spy, aby | czyalo szen wzyalo, ale szer- | cze aby nygdy nye zasnalo, | ale yszby s tobą czulo, yszby | szye wszego zlego wystrze- | galo, angyol szwyąthy | nyechay myę strzyezye | y znamyenem krzyza sz- | wyątego nyechay mye | naznamyenaye, nyechay | (v.) stąd szathan precz vczye- | czye, a szam pan Ihesus | nyechay szą* mną zosta- | nye y blogoslawyącz, | nyechay mye sczyczy y | na wyeky nyechay mye | brony, Amen. | Druga modlytwa, gydącz spacz. | Wssechmogączy y wyecz- | ny bozye, tobye pokor- | nye dzyekuye, yzess mye | z laszky thwey ossoblywey | raczyl strzecz. Proszye czye | myly panye,

[1] Karta 264 v. próżna. [2] Karta 266 przeskoczona w liczbowaniu.

czomkolwÿe | tego dnÿa mÿszlącz, mow- | ÿącz, czÿnÿącz, patrzącz, chÿ- | troszczÿą czyala, szwÿata | (*268*) abo czartha zgrzessÿla, | abÿ mÿ raczÿl tho od- | puszczÿcz przesz mąką th- | woÿą nadrossą ÿ przes | krzÿsz twoÿ, a raczÿl mÿe | strzecz od wszelkeÿ nÿe- | przespÿecznoszczÿ duszneÿ | ÿ czeleszneÿ, abÿch wsta- | la zdrowa na chwalą | gÿmÿenÿa wÿelmozno- | szczÿ thwoÿeÿ, abÿch czÿ | mÿlÿ panÿe mogla szlu- | zÿcz w dobreÿ wolÿ czÿsth- | em szÿerczem ÿ czÿalem, | s prawem wesselem ÿ | z dzÿekowanÿm thweÿ | naszwÿąthszeÿ mÿlosczÿ, | Amen. | (*v.*) **Druga modlÿtwa.** | Dzÿakÿ tobÿe czÿnÿe | panÿe szwÿąnthÿ, | oÿcze wszechmocznÿ, wÿ- | ekuÿstÿ bozÿe, ktorÿsz | mÿe nÿedostoÿną szlu- | zebnÿczą twoÿą, Constan- | czÿą, nÿe dla moÿch | zaszlug ale twoÿą nasz- | wÿąthszą laszką raczÿl | strzecz thego dnÿa, prosse | thweÿ naszwÿąthsseÿ | mÿloszczÿ namÿloszÿer- | nÿeÿssÿ panÿe bozÿe, | abÿ mÿ raczÿl tha przÿ- | szlą nocz czÿstem szerczem | ÿ czÿalem tak przetrwacz, | (*269*) iszbÿm rano stawszÿ, | moglabÿch vczÿnÿcz | wdzÿączną poszlugą | thweÿ naszwÿąthsseÿ | mÿloszczÿ, czo panÿe bo- | zÿe racz mÿ grzeszney | dacz przes pana naszego | Ihesu Chrysta, szÿna thwego, | ktorÿ s tobą zÿwe ÿ kro- | luÿe w ÿednoszczÿ du- | cha szwÿąntego na w- | ÿekÿ wÿeczne, Amen. |

Hÿmna Crÿste, qui lux. |

Chrÿste, ktorÿ ÿestesz | szwÿatloscz ÿ dzÿen, | noczne czemnoszczÿ od- | krÿwasz ÿ tesz ÿasznoszczÿ, | (*v.*) szwÿatloscz ÿestesz, szwÿa- | tloscz blogoslawÿoną prze- | powÿedaÿącz. | Proszÿemÿ szwÿathÿ pą- | nÿe, obron nasz theÿ no- | czÿ, nÿechaÿ nam bądze | w tobÿe odpoczÿnÿenÿe, | daÿ nam spokoÿną nocz. | Abÿ nasz czasskÿ ssen nÿe | ogarnąl abo nÿeprzÿa- | czÿol* podchwÿczÿl, abÿ | mu czÿalo nÿe przÿzwolÿlo, | abÿ nasz tobÿe wÿnne | nÿe postawÿlo. | Oczÿ nÿechaÿ szen wez- | mą, ale szercze do czÿebe | mÿlÿ panÿe nÿechaÿ za- | (*270*) wzdÿ czuÿe, prawÿcza th- | woÿa nÿechaÿ obronÿ | szlugÿ, ktorzÿ czÿe mÿluÿą. | Obronÿczelu nasz, wezrzÿ, | przeczÿwnÿkÿ nasse po- | tlum, racz rządzÿcz szlu- | gÿ thwoÿe, ktoresz thwo- | ÿą krwÿą odkupÿl. | Pamÿetaÿ na nasz mÿlÿ | panÿe w temto nassem | czÿasskÿm czÿele, ktorÿsz | ÿest obronczą dusse, bądz | nam na pomoczÿ panÿe. | Chwala bądz bogu oÿ- | czu ÿ ÿego szÿnowÿ mÿ- | lemu ÿ z duchem szwÿą- | thÿm poczÿessÿczÿelem, | nÿnÿe ÿ na wÿekÿ wÿecz- | ne, Amen. |

(*v.*) **Modlÿtwa po hÿmnÿe.** |

Racz oszwÿeczÿcz, pro- | szÿemÿ czÿe mÿlÿ panÿe, | czemnosczÿ nasse, ÿ wszÿt- | keÿ theÿ noczÿ czarthow- | szkeÿ* thÿ mÿloszÿernÿ | panÿe racz od nasz odpa- | dzÿcz, przesz Krÿstusza pa- | na nassego, Amen. |

Modlÿtwÿ gdÿ rano wstaniesz. |

W ÿmÿe pana nassego | Ihesu Chrysta vkrzÿzowane- | go wstaÿe, ktorÿ mÿe | odkupÿl szwoÿą nadro- | ssą krwÿą, then mÿe | nÿechaÿ rządzÿ, prze- | zegna, nÿechaÿ mÿe strze- | (*271*) zÿe ÿ potwÿerdzÿ

we w- | szelkym dobrym vczynku, | dzysz y zawszye y po tem | nadznem zywoczye, aby | mye raczyl przywyescz | do zywota wyecznego, Amen. | Druga modlytwa. | Dzyąky dawam tobye | panye szwyąnthy, | oycze wszechmoczny, wye- | czny bozye, ktorysz mye | raczyl tey noczy strzecz | przesz thwoye wyelke | myloszyerdzye, proszye | nyezmyerney myloszczy | thwoyey, aby my raczyl | dacz then przysly dzyen | ze wszyczką pokorą, czystosz- | (*v.*) czyą, laszką, czyrplywosczyą, | boyaznyą y praczowanym, | tako przetrwacz y wypel- | nycz, yszby szye thwey | szwyątey myloszczy mo- | ya szluzba spodobala y | wzdzyączna* byla, Amen. |

To zegnanye moze bycz mo- | wyono weczor abo rano. |

Pokoy pana naszego | Ihesu Chrysta, mocz naszw- | wyączssy mąky yego y | znamye krzyza † szwy- | ąntego, ezalosca y zupeln- | oscz blogoslawyoney dze- | wycze Maryey, przezeg- | † nanye wszytkych sz- | wyąntych, angelszka stro- | za y wspomozenye wszyt- | (*272*) kych wybranych bozych | nyechay bądzye medzy | mną y medzy wszytky- | my nyeprzyaczyelmy mo- | ymy, wydomymy y nye- | wydomymy, nynye y cza- | ssu szmyerczy moyey, w | ymye † oycza y † szyna | y † ducha szwyąntego, Amen. |

Ktokolwye thy szlowa zaw- | zdy mowy, then naglą | szmyerczą nye vmrze, yako | to wypyszano w czudoch Czesary. |

Ihesus Nazarensky, | krol zydowszky, napysz | zwyczyezny, raczy nasz | obronycz ode wszytkych | zloszczy, szwyenty bozye, | szwyanthy moczny bozye, | (*v.*) szwyąnthy y nyeszmy- | ertelny boze, szmyluy | szye nad namy. |

Dzyakowanye za rozma- | ythe dary y dobrodzey- | stwa boze y za wybawe- | nye od rozmaytych nye- | przespyecznoszczy dusznych | y czelesznych. |

Dzyeky tobye dawam | y chwalą tobye czy- | nye panye bozye moy, | ktorysz mye raczyl z nycze- | go na wyobrazenye y na | podobenstwo twoye stwo- | rzytz* y twoyą nadrossą | krwyą odkupycz, y przes | omyczye krzthu szwyąte- | (*273*) go raczylesz mye polyczycz | medzy possobyenye* szyny | thwoye, czyalem thwoym | naszwyąthssym y krwyą | twoyą naszwyathssą y | nadrossą raczylesz mye | naszyczycz, thobye dzekuye | y czyebe chwale myly | panye, ktorysz mye od mlo- | doszczy moyey asz do they | godzyny ku polepszenyu | raczyl czekacz, czyebe chwa- | le, czebye wyelbye, ktory | mye z wyela vczyszkow | y szmątkow y z nyedostat- | kuow raczysz wybawyacz, | ktorysz mye z mąk wyecz- | nych raczyl wykupycz. | (*v.*) Czyebe panye chwalye y | wyelbye, ktorysz my sza- | mey dobroczy thwoyey | y z myloszyerdzya twego | raczyl dacz zdro-

wÿe[1] czl- | onkÿ czÿala mego, spok- | oÿne czassÿ ÿ gÿnsse do- | bra czeszne. Prosze pa- | nÿe bozÿe moÿ nÿewÿ- | mowneÿ thwoÿeÿ do- | broczÿ, abÿsz poczathe | dobrodzeÿstwa ÿ darÿ we | mnÿe raczÿl konacz ÿ do | koncza sprawÿacz, a czo | szÿe tobÿe we mnÿe nÿe | podoba, abÿ tho raczÿl | ode mnÿe oddalÿcz ÿ od przÿ- | szlÿch szmatkow ÿ od roz- | *(274)* maÿtÿch zloszczÿ, w ktorÿch | ÿeszth vpleczÿona, abÿ mÿe | raczÿl wÿbawÿcz, mÿszlÿ, | mowÿ ÿ vczÿnkÿ moÿe | podlug thweÿ woleÿ | szwÿąntheÿ raczÿ rządzÿcz | we szczÿeszczÿu ÿ w nÿesz- | czÿeszczÿu moÿm, abÿ mÿe zawzdÿ ÿ na wszelkÿm | mÿeszczÿu raczÿl strzedz, | a po them zÿwoczÿe abÿ | mÿe sczaszlÿwÿe raczÿl | przÿwÿescz do ządlÿwego | wessela wÿdzenÿa thw- | ego, ktorÿ z oÿzem* ÿ z du- | chem szwÿątÿm zÿwesz | ÿ kroluÿesz, bog przesz | wszÿtkÿ wÿekÿ wÿekow, | Amen. | (*v.*) Drugÿe dzÿekowanÿe. | Chwalÿe czÿe ÿ wÿel- | bÿe czÿe panÿe boze | moÿ, ÿzesz mÿe od wÿe- | ku w szÿerczu thwoÿm | przeszlal* a rozumnem | czlowÿekem y zs* krzeszcz- | ÿanszkÿch rodzÿczow | raczÿlesz mÿe obdarzÿcz | pÿeczÿ* szmÿszluow czele- | sznÿch ÿ wszÿthkÿmÿ po- | trzebamÿ dusznemÿ ÿ | czeleszuÿmÿ, ÿ przÿwÿod- | lesz mÿe ku laszczÿe* krz- | thu, od wÿela zlego ra- | czÿlesz mÿe obronÿcz. | Chwalÿe czÿe ÿ wÿelbÿe | *(275)* ÿ dzÿekÿ czÿnÿe thweÿ | naszwÿącz- sseÿ mÿloszczÿ, | za wszÿczkÿ nawÿedzenÿa, | ktoresz szerczu memu kto- | remkolwÿek obÿczaÿem | dawal, ÿ za wszÿtką laszką | ÿ dobrodzÿeÿstwa twoÿe | pokornÿe dzÿekuÿe, kto- | resz mnÿe ÿ przÿaczÿelom | moÿm, ÿako kedÿ thez | ktoremu czlowÿekowÿ, | raczÿl czÿnÿcz na dussÿ | ÿ na czÿele, Amen. |

Polÿczanÿe do boga oÿcza. |

W racze nÿewÿmowne- | go mÿloszÿerdzÿa thwego | poleczam ÿa grzeszna duszą | (*v.*) moÿe ÿ czÿalo moÿe, szmÿ- | szlÿ moÿe y mowÿ ÿ vcz- | ÿnkÿ moÿe, radÿ moÿe, | rozum moÿ, szlowa moÿe, | chodzenÿe moÿe, mÿslÿ | moÿe ÿ wszÿtkÿ sprawÿ | moÿe, wszÿtkÿ potrzebÿz- | noszczÿ dusse moÿeÿ ÿ cza- | la mego, weszczÿe ÿ wÿsz- | czÿe moÿe, wÿarą ÿ obcz- | owanÿe moÿe, wszÿstek | bÿeg ÿ konÿecz zÿwotha | mego, dzÿen ÿ godzÿna | oddzÿelenÿa dusse moÿeÿ | od czÿala mego, szmÿercz | moÿe, odpoczÿnÿenÿe ÿ | powstanÿe dusse moÿeÿ, | *(276)* ze wszÿczkemÿ szwÿątÿmÿ | ÿ wÿbranÿmÿ thwemÿ | mÿlÿmÿ panÿe, tobÿe | nÿechaÿ bądzÿe czescz ÿ | chwala, nÿnÿe ÿ zawzdÿ | ÿ na wÿekÿ wÿeczne, Amen. | Bozÿe, genzes rącze th- | woÿe ÿ nogÿ thwoÿe, | szÿercze ÿ wszÿczko czÿalo | thwe za nasz za grzeszne | na drzÿewÿe szwÿatego | krzÿza raczÿlesz zawÿeszÿcz | ÿ koroną czÿrnÿową od | Zÿduow na zganbÿenÿe | thwego naszwÿącz- ssego | czÿala na glowÿe raczÿles | czÿrpÿecz, ÿ pÿecz ran za | (*v.*) nasz za grzeszne na wÿsze- | lÿczÿ* szwÿatego krzÿza | raczÿlesz czÿrpÿecz, ÿ twą | naszwÿątszą krwÿą ra- | czÿlesz nasz odkupÿcz, daÿ |

---

[1] Litery *ij* w „zdrowije" przekreślona.

nam, proszÿmÿ panÿe, | dzÿszÿa ÿ na kozdÿ dzÿen | vzÿthnÿ* zwÿczaÿ szwÿe- | theÿ pokuthÿ, wzdzÿerz- | enÿe skromnosczÿ, pokor | nosczÿ, czÿstoszczÿ, szwÿa- | tloszczÿ szmÿsluow ÿ ro- | zumu, ÿ prawą nąką, | asz do szkonanÿa przesz | czÿe Ihesu Chryste, krolu wÿ- | eczneÿ chwalÿ, odkupÿ- | czÿelu szwÿatha, gÿen | (*277*) z bogem ocz- czem ÿ z duch- | em szwÿąthÿm zÿwÿesz | ÿ kroluÿesz, buog przes | koncza po wsze wÿekÿ wÿek*, | Amen. |

Czterdzÿesczÿ thÿszącz ÿ dwa | thÿsząoze trzÿdzÿeszczÿ ÿ | szescz dnÿ odpusta przÿda- | lÿ dwa papÿezÿe od theÿ | modlÿthwÿ, Amen. |

Bozÿe, ktorÿsz rzekl | przes proroka, ÿa | mÿszlą mÿszlÿ pokoÿa | a nÿe vdrączenÿa, boze, | boze moÿ, bądz a pamÿe- | taÿ we mnÿe pokoÿ a | nÿe vdrączenÿe, a nÿe za- | chowaÿ moÿe zloszczÿ | (*v.*) na potem, alÿe mÿ daÿ | boÿasn twoÿą szwÿetą, | czÿstą ÿ boÿazn, ktorabÿ | we mnÿe trwala na w- | ÿekÿ wÿekom. Pokornÿ | Ihesu, ktorÿsz rzekl ÿ nad | ktorÿm ÿa odpoczÿwam, | ÿedno nad pokornÿm ÿ | spokoÿnÿm, vpokorz szer- | cze moÿe przed oblÿczno- | sczÿą thwoÿą, asz vznam | ÿą szwoÿą nadze ÿ two- | ÿe mÿloszernoscz, bÿch | mogla szÿebe wzgardzÿcz, | a thobÿ mÿlÿ panÿe w | nÿektore czassÿ spodobacz | szÿe, ÿszbÿch mogla szla- | (*278*) macz wolÿą moÿą za | wolą twoÿą ÿ wzÿącz | krzÿz moÿ a nasladowacz | czÿebe Crÿste, ÿszbÿch | tesz nÿcz nÿe poządala mÿ- | lÿ panÿe mÿloscz* ona, | ktoreÿ szwÿath od czÿala | nÿe moze, ÿszbÿch czÿebe | zÿe wszÿczkego szÿercza ÿ | ze wszÿczkeÿ dusse ÿ ze wsz- | ÿczkÿch ssÿl moÿch mogla | mÿlowacz ÿ chwalÿcz, tobÿe | szluzÿcz ÿ czÿebe szluchacz | asz do szmÿerczÿ wÿerzÿcz | podlug wÿarÿ krzÿesczÿ- | anszkeÿ, blÿznÿe szwe | ÿako szama szÿebe mÿlowacz, | (*v.*) ÿ daÿ mÿ mÿlÿ panÿe | skromnoscz, abÿch zagrz- | ÿwdzÿenÿe* ÿ przÿkrosz- | czÿ dlÿa gÿmÿena th- | wego moglabÿch szno- | szÿcz, przÿdąly naprzecz- | ÿw mnÿe przeczÿwnosz- | czÿ, nÿe bąda szÿe bala, | ÿeszlÿ sczÿeszczÿe nÿe po- | dnÿeszÿe mnÿe, szercze | moÿe zrządzÿ mÿlÿ pa- | nÿe mÿedzÿ przeczÿwn- | osczÿamÿ moczne, a | medzÿ sczÿeszczÿm pokor- | ne, ÿ wÿsluchaÿ mÿe | mÿlÿ panÿe za wszÿtek | lud krzÿesczÿanskÿ, zÿwÿ | (*279*) i marthwÿ, ÿ za wszÿtkÿ | znaÿome moÿe ÿ przÿ- | aczÿele moÿe, ÿ za thÿ, | ktorÿmem szÿe spowÿe- | dala ÿ za ktorÿm kolÿm* | powÿnnabÿch thweÿ | szwÿetaÿ* mÿlosczÿ pro- | szÿla. Tÿ mÿlÿ panÿe | wszÿczkÿch strzez ÿ obro- | nÿ w szlowÿe thwem, | ÿ szmÿluÿ szÿe nade mną | przesz zastąp ÿ zaszlugą | szwÿąteÿ matkÿ thweÿ, | dostoÿneÿ dzewÿczÿe, | ÿ wszÿtkÿch szwÿąthÿch | thwoÿch, ktorzÿ mÿe | przeklÿnaÿą ÿ zle ządaÿą, | (*v.*) a tÿ mÿlÿ panÿe raczÿ | vblogoslawÿcz na onÿm | szwÿeczÿe, a nÿe vstaw- | ÿaÿ gÿm tego za grzech, | bocz nÿe wÿedzą, czo czÿ- | nÿą, a wÿszluchaÿ mÿe | slugą szwego, za ktorego* | thÿ nÿewÿnnÿe na krzÿ- | zu wÿszal, ÿa grzeszna | poleczam szÿe tobÿe | w rącze, abÿ mÿe nÿkth | nÿe wząl z rąką* twoÿch, | ale bąnda szluchala

czÿe- | bÿe, mÿlowala czÿebe, | naszladowala czÿebÿe | na wÿek wÿekom, kto- | rÿ kroluÿesz ÿ zÿwÿes, Amen. |

Ktorÿkolwÿe czlowÿek tha | modlÿtwą wÿpÿszaną | (*280*) badzÿe mowÿl przesz yeden | rok na kozdÿ dzen, tedÿ z | ÿego pokolenÿa pÿethna- | sczÿe dusz z mąk bądzÿe | wÿbawÿeno ÿ pÿethna- | sczÿe grzesznÿch bądą na- | wroczenÿ, ÿ pÿetnaczczÿe* | w dobrÿm stadlÿe bądą | potwÿerdzenÿ, ÿ then otrzÿ- | ma laszką przespÿecznosz- | czÿ ÿ gorzke szkrussenÿe | ku vznanÿu wszÿtkÿch grz- | echow, Amen. |

O nadobrothlÿwszÿ | Ihesu Chryste, weÿzrzÿ | na mÿe na nÿedostoÿ- | ną grzesznÿczą, szluzeb- | nÿczka thwoÿe, oczÿma | thwego naszwÿączssego | mÿloszÿerdzÿa, ktorÿmesz | (*v.*) wzglądnąl na Pÿetra w- | ÿamÿe rzewno placząncze- | go, na Marÿą Magdale- | ne na godzÿech, ÿ lotra | na krzÿzu wÿsząnczego, | tak mÿ szkuchą* vkazÿ dla | twÿch pÿecz ran, ÿszbÿch | s Pÿotrem apostolem grze- | chÿ moÿe oplakala, a sz- | wÿątą Marÿą Magdale- | ną doszkonale czÿebe mÿ- | lowala, a z lotrem w nÿe- | beszkÿm Iherusalem czÿe- | bebÿch wÿdzala, Amen. |

Od theÿ modlÿtwÿ dwadze- | sczÿa lÿat od smyertelnÿch | grzechow odpustuow, | modlÿtwa s. Bÿernartha | barzo czudna. |

(*281*) Daÿ mÿ, proszÿe czÿebe | wszechmogączÿ ÿ mÿ- | loszernÿ panÿe bozÿe, to, | czo ÿest tobÿe lubo, gorą- | czo ządacz, rostropnÿe szu- | kacz, prawdzÿwÿe vznacz | a doszkonale spelnÿcz ku | chwale ÿ szlawÿe gÿmÿe- | na thwego. Srządzÿ stad- | lo moÿe, daÿ mÿ tho, cze- | go ode mnÿe ządasz, bÿch | vmÿala ÿ chczÿala ÿ mo- | gla czÿnÿcz, ÿako ÿest po- | trzebno ÿ vzÿteczno du- | szÿ moÿeÿ; drogą mÿ kto- | bÿe bąndz przÿespÿeczną, | prostą ÿ doskonalą, nÿe- | vstaÿączą mÿedzÿ sczÿasz- | czÿm ÿ przÿeczÿwnosczÿamÿ, | (*v.*) bÿch w czÿaszczÿu* [1] nÿe bÿla | w pÿchą podnÿessona, a | w nÿesczÿaszczÿu roszpaczą | nÿezdradzona, w zadneÿ | rzeczÿ nÿe bąndz mÿ wÿe- | sselÿe, yedno w teÿ, czo mÿ | pomaga k tobÿe, w ządneÿ | rzeczÿ nÿechaÿ nÿe bądą | zaszmąnczona, ÿedno w teÿ, | czo mÿe odwodzÿ od czÿebe, | abÿch nÿkomu lÿuba bÿcz | nÿe ządala albo mÿeszÿecz* | szÿą bala, ÿedno tobÿe; | mÿrzenÿ mÿ nÿechaÿ be- | dą wszÿczÿ szkodząnce rze- | czÿ prze czÿe, a mÿlÿ mÿ | bądczÿe* wszÿtkÿ twe ÿ | thÿ bozÿe wÿąnczeÿ, nÿzlÿ | wszÿtko stworzenÿe, przÿ- | kro mÿ bądz wÿesselÿe, | (*282*) ktore ÿest przes czÿebe, | anÿ mÿ czo ządlÿwo bądz, | ÿesz ÿest nÿe s tobą, mÿla | mÿ bądz robota, yasz ÿescz* [2] | prze czÿe, a teszklÿw mÿ | bądz wszelkÿ pokoÿ, ÿen | ÿest nÿe w tobÿe; daÿ | mÿ boze szercze moÿe | czasto k tobÿe sprawÿacz, | a grzechÿ me z umÿslem | polepsenÿa zaluÿącz,

---

[1] = w szczęściu. [2] = jest!

roz- | wazacz, vczẏn mẏe boze | moẏ pokorną przes rosz- | puszczẏenẏa, szmąthną | przesz zdradzenẏa, stalą | przesz trudnosczẏ, rączą | przesz lechkosczẏ, praw- | dzẏwą przesz dwoẏakosczẏ, | boẏazną przes rospaczẏ, | (*v.*) w tobẏe nadzẏeẏe maẏą- | czą przes szmẏaloszczẏ | blẏznẏego karacz, przesz | obludnoszczẏ a ẏego szlo- | wem ẏ przẏkladem lẏe- | pszẏcz przes pẏsznoszczẏ; | daẏ mẏ bozẏe moẏ, bẏch | bẏla poszluszna przesz od- | mawẏanẏa, szkromna | przesz szẏemranẏa, daẏ | mẏ naszlodszẏ bozẏe sercze | czuyącze, ẏegozbẏ zadna | rzecz szwẏeczka od czẏebe | nẏe odwẏodla; mẏszlenẏe | daẏ mẏ twarde, ẏegoz | bẏ zadna rzecz [1] szwẏeczka | od czẏebẏe nẏe odwẏodla [1], | zle ządanẏe od czẏebẏe | nẏe odtargnalo, daẏ mẏ | (*283*) szercze nẏeprzẏewẏczẏe- | zone, yegoszbẏ zadne | nẏe pomdlẏlo czẏrpẏenẏe; | daẏ mẏ proste, ẏegoszbẏ | z ossobna nẏe szkrzẏwẏl | zlẏ vmẏsl, daẏ mẏ panie | bozẏe rozum, czẏebe poz- | nawaẏączẏ, pẏlnoscz czẏe- | be szukaẏączą, mądroscz | czẏebe naẏduẏączą, bro- | ẏenẏe tobẏe lube, trwa- | loscz czẏebe naẏduẏączą, | wẏerną nadzẏeẏą czẏebe | dostopuẏączą*, w makach | czẏrpẏenẏe przes pokuthą | thwego wẏessẏela, w nẏe- | bẏe pozẏwanie przesz | chwalą, yenze zẏwesz ẏ | kroluẏesz bog na wẏekẏ | wẏekom, Amen. |

(*v.*) Zdrowasz Marẏa, ktoras | od szwẏąthey troẏcze od | wẏeka wẏbrana panną | ẏ matką bozẏą. | Zdrowas Maria, ktorasz | szẏe poczala przes pẏrwo- | rodnego grzechu w zẏw- | oczẏe thwoẏeẏ mathkẏ | szwẏentheẏ Hannẏ. | Zdrowas Marẏa, ktorazes | wszẏtkẏ zlẏ duchẏ prze- | mogla. | Zdrowas Marẏa, ktorazesz | wszẏtkẏm kaplanom ẏ | pannam wzor czẏstosczẏ dala. | Zdrowas Marẏa, | ktorazesz wszẏtkẏm grzesz- | nẏm ẏ rozpaczaẏączẏm | ẏ tesz wszẏtkẏm wẏernẏe | (*284*) pokuthuẏączẏm mathką | mẏloszczẏwą zostala. | Zdrowas Marẏa, ktorazesz | w tẏm zẏwoczẏe szmẏercz | matkẏ Yawẏ* [2] pogrązẏla. | Zdrowas Marẏa, nẏevzẏ- | tecznego szwẏatha rzecz- | nẏczko ẏ oblubẏenẏczo ẏ | tesz nẏepokalona* rodzẏcz- | elko Ihesu Chrysta. | Zdrowasz Marẏa, ktora- | zesz zẏwẏ kosczẏol, zẏwego | boga porodzẏla. | Zdrowas Marẏa, nẏeba | ẏ zẏemẏe nawẏssẏ przẏ- | bẏtku bozẏ. | Zdrowas Marẏa, ẏego | matko mẏla, ktorẏ nẏe | ẏest wzẏąthẏ albo ogarnẏonẏ | od tego szwẏata. | (*v.*) Szdrowas Marẏa, ẏsz przes | czẏe lekarz dobrẏ nẏe- | mocznẏm szẏnom Yaw- | ẏnẏm od boga oczcza ẏest | zeszlan. | Wessel szẏe Marẏa, ma- | tko boza, dzewẏczo | nẏepokalona. Wessel sze | panno Marẏa, ktorasz w | zẏwoczẏe [3] od angẏola przẏ- | ẏala pozdrowenẏe. Wesz- | el szẏe panno Marẏa, kto- | ras w zẏwoczẏe ruszaẏą- | czego boga ẏ czlowẏeka, | o ẏakẏezesz szlodkosczẏ | nẏewẏmowneẏ bẏla | napelnẏona, noszącz mẏ- | (*285*) losznego Ihesusza w szobẏe. | Wessel szẏe panno Marẏa, | ktoras od szwẏetheẏ Helzb- | ẏethẏ ẏ od szwẏatego | Yna* [4] w zẏwoczẏe

[1] Wyrazy „rzecz szwijeczka | od czijebije nije odwijodla“ przekreślone.
[2] = Ewy. [3] „w zijwoczije“ przekreślone. [4] = Jana.

matkŷ | ŷego wŷsnąna matką | bozą. Weszel szŷe panno | Marŷa, ktoras porodzŷla | szwŷatloscz wŷekuŷsteŷ | szwŷatloszczŷ. Weszel szŷe | panno Marŷa, ktorasz | pastowala*, karmŷla, ką- | pala, powŷŷala ŷ w ŷasl- | kŷ pokladala ŷako czlo- | wŷeka Ihesu Chrysta, bozego | szŷna, ŷ pŷerszamŷsz szwŷ- | mŷ szwŷąthŷmŷ ŷego | karmŷla, ale ŷako boga | (*v*) chwalŷla ŷ ŷemusz szŷe | modlŷla. Weszel szŷe pan- | no Marŷa, ktorasz szwego | szŷna ŷ boga oŷczu bo- | gu offŷerowala w kosczŷe- | le a w racze Szŷmeonowŷ | dala. Weszel szŷe panne | Marŷa, ŷzesz bŷla pozdro- | wŷona od szwego szŷna | mŷlego po ŷego z marth- | wŷch wstanŷu. Weszel sze | panno Marŷa, ŷzesz bŷla | poszdrowŷona od [1] w nŷebo | z welkŷm wesselŷm wzŷe- | thą, od szwego mŷlego szŷ- | na oblapŷona ŷ ku pŷersz- | am przŷtulona, a przesz | dzŷewŷecz korow angelskŷch | prowadzona ŷ od szwŷą- teŷ | (*286*) troŷcze przŷwŷtana a | na prawŷczŷ poszadzona | ŷ vkoronowana. Wesel sze | panno Marŷa z oŷczem ŷ | szŷnem ŷ z duchem szwŷ- | ąnthŷm, Amen. Veszel ssŷe | panno Marŷa, ktorazesz | od wszŷtkŷch angeluow | ŷ od wszŷtkŷch szwŷątych | ŷ grzesznŷch na wŷekŷ | wŷeczne vwŷelbŷona. | Prosz za namŷ boga panno | naszwŷąthsa Maria, Amen. |

C z c z e s z ŷ e w z ŷ w o c z ŷ e s z w ŷ- | e n t e g o B e r n a r t h a, ŷ z ŷ e z l ŷ | d u c h r z e k l ŷ e m u: W ŷ e m | oszm wŷrsuow w Zol- ta- | rzu, ktokolŷbŷ ŷe na kozdŷ | (*v.*) dzŷen mowŷl naboznŷe, | then mŷgdŷ* nŷe bądzŷe | zatraczen Tedŷ s. Bŷern- | arth zaklął ŷego, abŷ mu | ŷe vkazal, alŷe zlŷ duch | vkazacz gŷch ŷemu nŷe ch- | czŷal. S. Bŷernarth rzekl, | ŷa ŷe dobrze naŷdu* tŷm | obŷczaŷem, ŷzŷe na kozdŷ | dzŷen Zoltarz czalŷ bądą | mowŷcz, a tako ŷ thŷ osm | wŷrszow zmowŷe. Ten | zlŷ duch vslŷssawszŷ s. | Bŷernartha, ŷzŷe chcze | tako wŷelŷe dobrego | czŷnŷcz, natŷchmŷascz* | ŷemu ŷe wzŷawŷl, a | pŷrwszŷ wŷrsz then ŷest: | (*287*) Panŷe oszwŷeczŷ mo- | ŷe oczŷ, abŷch nŷgdŷ | nŷe vsnąl w szmŷerczŷ, | abŷ nŷgdŷ nŷe rzekl nŷe- | przŷaczŷel moŷ, przemo- | glem naprzeczŷw ŷemu. | W racze thwoŷe gospodi- | nŷe polŷczam* duch moŷ, | zbawŷlesz mŷe bozŷe, zba- | wŷczelu moŷ. | Mowŷlem ŷazŷkem mo- | ŷm, wzaw [2] mŷ gospodŷ- | nŷe szkonanŷe moŷe | a ŷ lŷczbą dnŷow moŷch, | ktora ŷest, bŷch wŷedzŷal, | czo nŷedostawa mnŷe. | Vczŷn sze mną znamŷe | w dobroczŷ, abŷ wŷzrzelŷ* | (*v.*) czŷ, ktorzŷ mŷe nŷenawŷ- | dzelŷ, abŷ zeszromoczenŷ | bŷlŷ, ŷzesz thŷ gospodŷ- | nŷe wspomogl mŷe ŷ | vwŷeszŷelŷlesz mŷe. | Szlamales przŷkowŷ mo- | ŷe, a tobŷe bądą offŷero- | wal obŷeta chwalŷ, a gŷ- | mŷenŷa bozego bąda w- | zŷwal. | Zgŷnala ŷest vczŷecha | ode mnŷe, a nŷe ŷest, kto- | bŷ szukal dusse moŷeŷ. | Wolalem k tobŷe gospodnŷe, | rzeklem, tŷ ŷesz nadzŷeŷa | moŷa, czŷąstka* moŷa | w zŷemŷ zŷwŷączŷch. | Zbaw

[1] „poszdrowijona od“ przekreślone. [2] = wzjaw, objaw.

myę gospodnyę | szlugą thwego, w tobyę | (*288*) nadzyęyę mayączego, | zeszlę my pomocz z wyr- | chu a z nyeba obrony mye. |

Pyecz paczyerzy y Zdrowe Marye, | ktore rzeczy zakonyecza ma | w szobye myecz. Pyrwsze | chwalebne rzeczy w per- | sonye zakonney czaskoscz | postawy czyala szwego. | Wtore staloscz y mocznoscz | w uczynkach. | Trzeczye my- | loscz pospolytoszczy. Czwar- | te person nyeprzyyem- | noscz. v czystoscz y wszel- | kego przyyeczye. vj myl- | czenye y zawzdy thyche* | mowenye. vij czyrplyw- | oscz w wszelkey rzeczy. viij zloszczy za zlosez nyewraczanye. | (*v.*) ix lagodne odpowyedanie. | x roszpusznoszczy szye | wyarowanye. xj czaste | robotowanye: xij. szerczem | nygdye* nyeproznowanie. | xiij prawe spowyedanye. | xiiij rychle odpuszczyenye. | xv krzywdy wszelkyey | odpuszczyenye. xvj namn- | eyssego nyedostatku | wyarowanye. xvij sz- | wyątego Pyszma szlu- | chanye. xviij przy stole | nabozne mylczenye. | xix w korze vczastwye czya- | la zachowanye. xx sz ko- | ru zadne nyewychodze- | nye, alyesz bądze mod- | lytwy dokonanye. | (*289*) xxi nyedostatkuow szye- | strzynczkych znoszenie | y tesz wspomozenye. | xxij vczczywoszczy spolne | dawanye. xxiij zadney | nyepoządzanye*. xxiiij sza- | mey szyebe wzgardzenie. | xxv szwyata wzgardzenie. | xxvj nabozenstwa na- | bywanye, bo nyedoszycz | yest myecz czyste szom- | nyenye, alye myecz o lasz- | ką bozą praczowanye. | xxvij o bodzye zawzdy | myszlenye, a tak przy- | kazanye bozye zacho- | wasz, a po tym zywoczye | wyekuysty otrzymasz, Amen [1]. |

(*290*) Kląccząncz [2], tego chcze | mathka boza vvese- | licz, a na gego osta- | tecznym konczv vy- | bavycz od wschyth- | kyey czyąschkosczy. |

O thy nadostoy- | nyeyscha, vybra- | na rodzyczyelko bo- | za, o thy szlothka | y szczodra na kozdy | czas panno Maria, | ia vboga vyelka | grzeschnycza na- | (*v.*) pomynam czyą tego | vyelkyego szmvth- | kv y serdecznego | czyrpyenya, ktorem | twoye roszkoschne pa- | nyenskye, mathczy- | no szercze vyerne, | zranyono bylo w o- | statecznym, zalobly- | wym a szmvthnym | rostanyu, gdy tvoy | myly szlothky szyn | od czyebye, szvoyey | opvsczoney mathky, | (*291*) szyą rozdzyelyl y | chczyal ivsch gycz | na szvoyą gorzką | mąką, aby nas od- | kvpyl. O thy kro- | lova nyebyeska, w | yakyey vyelkyey | tesklyvosczy, o w | yako vyelkym czyr- | pyenyv bylo tedy | tvoye maczyerzyste | szercze, po pozegnanyv | tvego dzyeczyączya, | kyedy kozde slovo (*v.*) przenyknalo szercze | y dvschą y wschyt- | ky tve wnątrzno- | sczy. O pany szvyą- | tha, ya napomynam | czyą przez thy za- | loblyve szlova y po- | stavy, ktorymysz sve- | go mylego szyna

---

[1] Karta 289 v. próżna. [2] Odtąd do końca, t. j. do k. 310, pisane wszystko ręką starego ojca r. 1527, charakterem większym i pełniejszym, znacznie różnym od pisma poprzedzającego.

pro- | szyła, zeby on tego | okrvthnego y szmąt- | nego czyrpyenya nye- | chal, any szyą na | thą mąką poddawał, | (*292*) abo yzeby tobye, | szvoyey mathcze zalo- | blyvey, dopuscvyl s szo- | bą vmrzecz, ktora | taka modlytva tvo- | ya nye była vyslv- | chana. O skrynko* | dvcha szvyątego y | szlothka mathko w- | schey laszky y mylo- | szyerdzya, yako tham | byly szmąthne tvoye | szlovą zaloblyve, kto- | re przenykaly szercze | tvego mylego szyna, | (*v.*) gdy yemv tvoye | maczyerzyste spol- | ne zalovanye czyą- | schsze było, nysch | yego wlasna mą- | ka, ktorą on thak | przykro noszyl, ya- | koby ivsch pravye | czyrpyał. O thy | blogoslavyona nad | wschytky panye, | yako nyeczyrplyve, | yako zaloblyve, | yako bolesthne by- | lo tho szmvthne | (*293*) rostanye. Ach o | szlachethne panyen- | szkye szyercze, ya | napomynam czyą | dzyszya tego, yze | z vyelkyego szmąt- | kv byly szkrzyzova- | ne wschytky tve | maczyerzyste w- | nathrznosczy, bo | nye byl nygdy gor- | czeyschy* szmvtek, | any tesch byl ony, | gdy mylschego dzye- | czyączya, o thy | (*v.*) czyrplyva mathko | ten ras ogarnyo- | na vyelką barzo | tesklyvosczyą, dlya | rozłączenya tvego | namyleyschego | dzyeczyąthka. O | maczyerzynskye | szercze, thysz mogło | dobrze movycz s pro- | rokyem, o vy w- | schysczy, ktorzy gy- | dzyeczye po drodze, | yesthlysczye vy- | dzyely abo slyschely | (*294*) zalosczy y szerdecz- | ne bolesczy thym | rowne, ktore ya | dzyszya czyrpyą. | O kto da glovye | moyey vody, a mo- | gym oczam stvd- | nya złesz, yzebych | ya thy dny y no- | czy plakacz mogła | zaloblyve rosta- | nyę mego dzyeczyąt- | ka, bo wschelkye | veselyę, ktorem | kyedy myała, o | (*v.*) broczylo my szyą w | szmvtek y ve wschyt- | ka nyepoczyechą y | w serdeczną gorzkoscz. | O thy slothka math- | ko, dzysz nyechacz | bądzye pozdrovyona | od tvoyey nyedostoy- | ney slvgy tvoyey* | dvscha tvoya czy- | sta, ktora szmvth- | na yest asch do | szmyerczy. O zalo- | blyve rostanye tve- | go mylego szyna, | (*295*) ia czyebye proschą, | yzeby szyą thy nye | raczyla dzyelycz o- | de mnye ve wschyth- | kych potrzebach, czyą- | schkoszczyach y w smvt- | kach moych, a oso- | blyvye w thą zalo- | blyvą godzyną mey | szmyerczy, yzeby raczy- | la moyą grzeschną, | zmazaną dvscha przy- | yącz w tvoyą laska- | vą maczyerzystą obro- | ną, yzeby ona przez czyą | (*v.*) mogla vcz*[1] vyeczne- | go rozlączenya od | czyebye y od tvego | myloszyernego szy- | na. Blogosłavyo- | na nyechay bądzye | tvoya napoczlyw- | scha głova, ktorasz | thy szmąthna math- | ko dzyszya tako za- | loblyvye szklonyla | na szercze tvego my- | lego dzyeczyąthka, | przez czosch thy ye- | (*296*) stesz pyeczolovala, yze- | byz* go od straschly- | vego czyrpyenya szmyer- | czy odvyodła, ktore | szyą przyblyzalo, gdz- | ye wzdy myloscz tve- | go szyna zvyczyązy- | ła, ktora myal kv | czlovyeczomv rodza- | yovy tvoye math- | czyno ządanye y | prozbą. O thy pa- | nyenska mathko, | thako zvyczyąsch | (*v.*) tvoyą maczyeristą* | myloscz

---

[1] = uć, ujść.

przeczyw | tvemu mÿlemv szÿ- | novÿ, yego ządayącz | dnya mego zesch- | czÿa, yzeby myą | raczÿl polÿczÿcz | myedzÿ pokolenya | vÿbranÿch szynov | Israhelskych. Blo- | goslavyone szą tvo- | ye szvÿąthe vschÿ, | ktore bolescz czyrpÿa- | lÿ od szmvthnych | slow pozegnanÿa | (*297*) y rostanÿa tvego dzÿe- | czyączya, y od vÿlÿ- | czanÿa yego mąkÿ, | gdÿ kozde szlovo prze- | strzelało tvoye sz- | mvthne mathczÿ- | no szercze, ktore | przekravalo y zra- | nyało tvoye szmvth- | ne szÿercze nyeczyr- | plyvą bolesczyą. | O thÿ szlothka mat- | ko otrzymaÿ mÿ, | yzebych ya mogla | szlyschecz tvoÿa | (*v.*) przyczyną czasv | y godzynÿ szmÿer- | czy moÿeÿ thÿ | szlothkÿe szlova | tvego szyna, ktore | on bądzye movÿł | na ostatecznÿm | szvÿm kązanÿv. | Blogoslavyone nÿe- | chacz bądą tvoye | nayasnÿeÿsche o- | czÿ, ktore szą bolescz | czyrpÿalÿ y napel- | nyone szą goręczÿ- | (*298*) mÿ y krvavÿmÿ | zlzamÿ, ktoro szÿą | dobyvalÿ z naw- | nątrznÿeyschÿch | glębokosczÿ szerdecz- | nych, gdysz ivsch | vÿdzyała, yzesz te- | dysch myala bÿcz | rozdzyelona, y sstra- | dacz yesz myala tve- | go namÿleÿschego | szyna thego | dzyszyeyschego cza- | sv, tedÿ vÿplÿnąlÿ | (*v.*) onÿ gorącze złzy | tvego mylego dzÿe- | czyączÿa w spol- | nÿm szmączenyv | szs* tobą, szvoyą mÿlą | mathką, o ktoreÿ | on vyedzÿal, yze | ÿa opvsczÿcz myał | bez zadnego poczÿe- | schenÿa a thysz | wneth szlyschecz mÿa- | la tho straschlyve | poselsthvo yego smąt- | nego ÿathsztva. | Eÿa thÿ mathko | (*299*) boza, przebÿthkv- | wschelkyego mÿlo- | szyerdzÿa, ia czÿe- | bye proschą prez* | tvoÿe gorącze ma- | czyerzÿste zlzÿ, ÿze- | bysz thÿ mnÿe otrzÿ- | mala od tvego mÿ- | lego szÿna zlzÿ gorz- | kyego zalovanÿa | za czÿaschkoscz mo- | ÿch rozmagÿthych | grzechow, przez kto- | re yzbÿch zaslv- | zyla zvpelne odpv- | (*v.*) schczenÿe grzechow | przed moym osta- | tecznÿm konczem, | a yzebÿch ya v- | chovana bÿla przed | straschlyvÿmÿ czyem- | nosczÿamÿ, tho yest | przed vÿecznÿm | placzem y skrzyta- | nym* ząbow. Blo- | goslavÿone nye- | chacz bądą tvoye | rvmÿone y przÿ- | ÿemne vsta, ktore | (*300*) dzÿsz pravÿe zmar- | le ÿ blade szyą ssta- | lÿ przed maczyerzÿ- | sta zalosczÿą, y zble- | dzyałÿ* od tvogÿch | navalnÿch ÿ czasto | padaÿączÿch zlez, | ktore maczyerzÿ- | stÿm czalovanÿm | dzÿsz nye moglÿ po- | czyeschonÿ bÿcz, | anÿ vcz* szmyerto- | bladnÿch* varg tve- | go yedynego szÿna, | (*v.*) kthore szyą dzÿsz | bez szerdecznego y | szynowskyego za- | lovanÿa od czyebÿe, | szvoÿeÿ zaloblyveÿ | mathkÿ, rozdzyelÿ- | ło. Thesch zaloblÿ- | ve plakanÿa bysczÿe | wspołek zlozylÿ | szyn s tobą szynow- | skyey mÿlosczÿ, ÿ | thy od tvego szÿna | z maczyerzystey vyer- | nosczÿ, ÿzebysz | (*301*) nye odstąpyla. Ia | czyebye proschą, | o thÿ slothka mat- | ko ÿ czÿsta pan- | mo Maria, yze- | bysz thy mnye ra- | czyla otrzymacz od- | pvschczenÿe v tvego | szyna, yzem szyą | kyedÿ przevÿnÿła | mÿmÿ grzeschnÿ- | mÿ vstamÿ naprze- | czyw memv blyz- | nemv, vwloczstvem, | (*v.*) vrąganÿm ÿego | czczÿ, przetho ÿze- | bych ÿa od czyebÿe, | myloszÿerneÿ mat- | kÿ, ostrzezona bÿ- | la, abo vchovana | od straschlÿveÿ | mąkÿ. O thakye | marne vczÿnkÿ | prorok o ta-

kych | movẏ: Gych vsta | bądą gorzecz, ya- | ko vapẏennẏ pẏecz, | a gẏch krthan | (*302*) szmyerdzącza sarka, | a gẏch pẏczẏe yest | z ẏadem vązovym. | Blogoslavyone nẏe- | chacz bądą tvoẏe | szvẏąthe ramẏona, | ktore dzyszẏa obla- | pyłẏ blogoslavẏo- | nẏ ovocz tvego | panẏenskyego zẏ- | votha. O thẏ ma- | czyerzynskẏe ẏ pa- | nyenskẏe szercze, | then tho ovocz | (*v.*) tvego szyercza, tvo- | ya krew y czyało, | wneth myalo vyąd- | nącz y schnącz na | drzevẏe szvẏątego | krzẏza, y zdeptan | myal bycz od nog | nyemẏloszyernẏch, | przetho oblapylẏ | tvoye szvyąthe | maczyerzẏste ramẏo- | na y ogarnyałẏ | bez zadnego prze- | stanya z maczye- | (*303*) rzystym ządanẏm | y z vẏelką myloszczẏą | k sobye przyczysnąlẏ, | yzebẏ moglẏ vdzy- | erzecz szvego szmvt- | nego szyna. Alẏe | yego myloscz, ktorą | myal k nam, opv- | sczyla dzẏszẏa szẏ- | nowską przẏyaszn | naprzeczẏw tvoẏeẏ | tobye* szvoyeẏ szmvt- | ney y zaloblẏveẏ | mathcze, przetho | (*v.*) o panno zamknẏ mẏą | myedzẏ ramyona | tvoyeẏ maczyerzy- | steẏ myloszczẏ w s- | traschlyvą godzy- | ną mego zeszczẏa, | gdy ẏa nye bądą | vyedzyecz, kądẏ | szyą podzyecz mam. | O panẏ, ktoreẏ | wlasna yest do- | brocz y dobrovol- | nẏe chczesch bẏcz | wschem na pomo- | moczẏ, tedy racz | (*304*) przyẏącz dvschą mo- | yą pod tvoyą ma- | theczną* obroną, | przed dẏabelskẏm | szmokyem ẏeẏ ra- | czẏ strzecz y moẏch | wschythkych przẏ- | ẏaczẏol nyeoposczẏcz, | y wschythkych lv- | dzẏ szmvthkẏ ẏzę | bysz raczyla gẏm | obroczycz kv wsche- | mv poczẏeschenyv, | yzbẏ szẏą moglẏ | (*v.*) veselycz* w mylẏm | bodze y w dvsch- | nym zbavẏenẏv. | Blogoslavẏone nẏe- | chacz bądą tvoẏe | naszvyąthsche no- | gẏ, ktore dzẏszẏa | sz takẏm drzenẏm | chodzẏlẏ, s trvchle- | nym ẏ omglenẏm | tvoye myle dzye- | czyą provadzącz | zaloblyvą drogą, | gdzyeszczye szẏą vẏ | (*305*) mẏely rostacz s tako | vyelkẏm serdecz- | nẏm zalem ẏ z vyel- | kym vylanẏm zles. | O yako laskave dzẏą- | kovanẏe tvego my- | lego szẏna k tobẏe | a tvoye k nyemv, | mathko myloszczyva. | Ach thẏ chvalebna | panno Maria, vczẏn | myą vbogą grzesch- | nẏczą vcząsznẏcz- | ką tvoych zles, yze- | bych s toba zmyąk- | (*v.*) czona była, a moya | dvscha ẏzeby szẏą | rozpalyla w na- | boznym rozmẏsla- | nẏv tvego szmat- | nego ẏ zaloblyve- | go czẏrpẏenya | y tvego dzyeczẏą- | czẏa. O Maria, | napomẏnam czẏą | z onego mgnẏe- | nya oka, ktorym | yesz thẏ Iezusovẏ, | thyemv mylemv | szẏnovẏ, vkazovala, | (*306*) gdẏsz za nẏm pa- | trzala a yegosz | daley vẏdzyecz nẏe | mogla. O thy ma- | czyerzẏste szẏercze | napomẏnam czẏą | o tho zaloblyve wro- | czenẏe, kyedẏ thẏ | zaloblyvym wzdẏ- | chanẏm y plakanym | z maczẏerzẏstą zalo- | bą ẏestesz doprova- | dzona, o yako szm- | vthna szynogard- | lycz- | ka, ktora straczẏla | (*v.*) szvoyą mẏlosez a za- | dnego poczẏeschenẏa | vyączeẏ dostacz | nye moze. O glą- | boka stvdnẏczo | schczodroblẏvosczẏ | y mathko mylo- | szyerdzẏa, prez* | tho zaloblyve ro- | stanẏe tvego mẏ- | lego szẏna od czye- | bye, yego zaloblẏ- | veẏ mathkẏ, tedy | ya czyebẏe proschą, | yzeby my raczyla | (*307*) otrzẏmacz od tvego | mylego szẏna, yze- | by on ze wschą la- | ską

nye raczyl szyą | ode mnye oddzye- | lycz y od moÿch | wschythkÿch my- | lych przÿyaczÿoł. | O blogoslavÿona | mÿedzy wschemÿ | nyevÿastamÿ, przcz | tvoyą zaloscz raczÿ | mÿą poczÿeschycz | szmąthną a wspo- | (*v.*) mozÿ myą nyeszmÿa- | la, a raczy tho vczÿ- | nÿcz, yzebych szÿą | vstavycznÿe mogla | mÿcz* w goraczey | y palayączeÿ mÿ- | loszÿ tvego dzÿe- | czÿąthka, a zagasz | ve mnÿe wschelką | nyerządną myłoscz | y mnye sameÿ y | wschÿthkyego stvo- | rzenÿa dlya te- | go, yzebych bÿla | (*308*) polyczona w lÿdz- | bą* tvoÿch przÿ- | yaczyelÿ. O thÿ | dostoÿna panno | Maria, thÿ zalo- | blÿva mathko | dzysz opvschczona, | o czom ya czyebÿe | napomÿnala | ÿ tobye tho na | pamyącz przyvo- | dzyla, ÿ offyarv- | ÿą ÿa tobÿe thą | schesczdzÿeszÿath | (*v.*) paczÿerzÿ kv chva- | lÿe thym schescz- | dzyeszyąth godzÿ- | nam, w ktoresz | thÿ sztradala tve- | go mylego szÿna | tako zaloblyvÿe, | y proschą czyą | o thÿ mathko | myloszÿerdzÿa, y- | zeby thÿ mnÿe | raczyla vchovacz | od wschelkÿeÿ | szromothÿ y od | (*309*) szmvthkv dvschne- | go ÿ czÿelesnego, | czesznego ÿ vyeczne- | go, ÿ mnÿe y w- | schythkÿ przÿÿa- | czÿelÿe moÿe, y | wschÿthkÿ szvoye | potrzebyznÿ pole- | czam w tvoyą o- | broną, bocz moÿe | szÿercze panno czÿ- | sta pragnÿe y lacz- | nye kv tvoyeÿ la- | szcze. Ia czyebÿe | (*v.*) proschą, o krolova | nyebyeszka, dopuscz | moÿeÿ zranÿo- | ney dvschÿ odpo- | czyvacz w lonye | tvoÿeÿ obronÿ, | yzeby moÿ zy- | voth bÿl skon- | czon y zasznął | pod ramyonÿ | tvego myloszÿer- | dzya a moye | ostateczne vesth- | chenÿnÿe* ÿze | (*310*) bÿ bÿlo przÿyąto | w tve szercze, mego | vychodzączego dv- | cha szkrÿÿ przed o- | krvthnÿm szkarzÿ- | czÿelem y odday | moÿą dvschą me- | mv sztvorzyczyelo- | vÿ, yzebÿch czye- | bye chvalyla, w | nÿm y s tobą bez | koncza vyecznÿe, | Amen. 1527. | Starÿ oczÿecz napÿsal[1]. |

---

[1] Na kartach 310 v. i 311, pierwotnie próżnych, dopisała kilka modlitw inna ręka w końcu w. XVI lub początku w. XVII.

SŁOWNICZEK
wyrazów ważniejszych.

abo albo: 63 v., 293 v.; albowiem: 35, 251, 251 v., 253 v., 258 v.
abociem, habociem, bociem albowiem: 10 v., 17, 18, 95 i indziéj.
abowiem albowiem: 124 a. v., 247, 249 v.
ach ob. hach, wach.
acz, aczby chociaż, chociażby: 123 v., 191 v., 217.
ależ, aliż aż: 136, alijsz szije w nijemoczij rostawa; 288 v., alijesz bądze modlijtwij dokonanije.
Alżbieta Elżbieta: 253.
azali, azaż czy, może: 5, 30, 33.

Bartołomiéj Bartłomiéj: 65.
Biernart Bernard: 90, 90 v., 286 v.
bociem ob. abociem.
bolestny bolesny: 292 v., bolesthne rostanije.
bratr brat: 200 v.
brojenie obcowanie: 283, broijenije tobije lube.
brona brama: 86 v.
brznieć brzmieć: 50 v.; brznij w uszu moijch.

ciale cale, wcale: 125 a., czijalije.
ciem: 13 v., przijszla czijem godzijna; 14 v., bedzije czijem mowijl; 20 v., pijsano czijem ijest.
cirpiedliwie cierpliwie: 88.
cisiąc tysiąc: 124, s czijszączem; 204, s czijszączuow.
cuderny śliczny, piękny: 59 v., plczij szlijczneij, czuderneij.
czesny czasowy, doczesny: 80 v., czesznijmij bogaczthwij; 85, w czeszną mąką; 96 v., w rzeczach czesznijch; 273 v., dobra czesne.
czta cześć: 76, bogaczthwa, czthij, roszkoszij, tacz drabijna wijedze do pijekla; 122 v., ku cztij* ij chwale; 124 a. v., ocztzowskeij cztij.
czuć czuwać, vigilare: 21, 270, 282 v.; czuć: 228 v., pokij czuijesz, ijzecz szmakuije szluzba bozija; 264, szlodkoscz na dussij czula.
czucie czuwanie, straż: 73.
czusz to jest: 48 v., 53 v., 54, 59, 69 v. i indziéj.
czyść czytać: 40 v., 140, 190 v.

chrzypt grzbiet: 125 a., poszdrowijon bądz czeszarszkij chrzijpczije.
chwapliwość skwapliwość, pośpiech: 257.

dobrowoleństwo: 55 v., z lenijwego dobrowolenstwa; 193 v., moije dobrowolenstwo.
dokonanie: 115, Xryste, ijenzesz ijest początek ij dokonanije.
dotychmiast dotychczas: 16; natychmiast: 60.
dróga droga, via: 155 v., drugo prosta; 190 v., szlodka druga.
drzewiéj dawniéj, pierwéj: 60, 184 v.
dufać ufać: 42, 131 v., 141 v.
dufałość zaufanie: 84 v.
dufanie ufanie: 142, 154.

działo dzieło: 17 v., na zijemij dzyalom skonal; 195 v., ku dobremu dzalu bozemu.
dziw cud: 44 v., 67 v.

ganiba hańba: 55 v.
glądać patrzyć: 178, na lijcze ijego ządaiją glądacz.
goźdź gwóźdź: 60 v., 178 v.
grzeb grzbiet: 179.

habociem ob. abociem.
hach ach: 83 v., 89.
Hanna Anna: 250, 283 v.
Heliasz Eliasz: 43, 207 v.
Helżbieta Elżbieta: 74, 285.
Hemąs Emaus: 207.
hortel ortyl: 85.

ikąst inkaust: 176.
ilko jakokolwiek: 181.
inedy innego czasu: 230 v.
iny inny: 33, 43 v., 157.
izali czy: 3, 3 v., 146 v.
iże który: 132.

Jawa Ewa: 284.
Jawiny Ewiny: 284 v.
jęctwo niewola: 80, 126 a., 141, 298 v.
jednacz: 234, o szijerdecznij moij odkupijczijelu bozij ij czlowijeczij yednacziju.
jedziny jedyny: 54, 54 v., 61, 118 v.
jele, jeli wiele: 55, 92, 144 v., 147.
jelko: 85 v., ijelko k nam barzo vzijtecznij; 90 v., Pijlatt ij ijelko wszijczij ludzije od początku szwijata.
jen, jenże który: 46 v., 53, 70.
jeść jest: 282, yasz ijescz = która jest.

kady kędy, którędy, którą drogą: 75, kadijm ija szedl.
karmia pokarm: 191.
kielo kilka: 81, po kijelu dnij.
kilof młotek: 179.
kleć klatka: 205.
koniecznie ostatecznie: 190, 191, 205.
konieczny ostatni: 184, 201 v., konecznij szęd bozij.
kor chór, łać. corus, chorus: 188, 256 v., 285 v., 288 v.
kożdy każdy: 17, 261 v.
krechkość ułomność: 149 v., 182, 207; 231, krewkoscz moija ijawna ijest.
kiom oprócz, bez: 250.

kropia kropla: 92, ijelij kropij wodij w morzu; 121, namnijeijsza kropija; 175, kropij krwije.
krtań: 126, poszdrowijon bądz krtaniju; 301 v., krthan szmyerdzącza.
krześciański chrześciański: 274 v., 278, 278 v.
krzest chrzest: 272 v., 274 v.
księgi księga, książka: 250, 250 v.
kwiecie kwiat: 92, ijelije kwijczija ij trawij na polach.

laternia latarnia: 174, z laternamij.
lechki lekki: 206 v.
lechkość lekkość: 253 v., 282.
leli poleli: 72 v., ktoz iją daremno otrzijma, lelij polelij nijcz nije czijrpijącz.
lepak znowu: 29 v.
licemiernik, licomiernik obłudnik, faryzeusz: 23, 47.
leść podstęp: 157, lest.
lściwość fałszywość, oszukaństwo: 98.
lściwy fałszywy, prewrotny: 206 v.
lutość litość: 65 v., 78, 100.
lutościw litościwy: 156, 177 v.
lutować się litować się: 58 v.

łacny łatwy: 91 v., lacznij przystąp k nijemu.
łączyć się rozstawać się: 60, gdij szije dussa łączijla s czijalem.

makuła skaza, łać. macula: 125 a. v.
marcha ścierwo: 94.
matuchna: 61, 112, 112 v.
męczennictwo męka: 57 v., 60.
meszny mszalny: 202 v., odzijenije meszne.
mgnienie oka: 60, mgnijenije oka; 252 v., w ocze mgnijeniju; 305 v., mgnijenya oka; 188 v., okem gnął.
miaszkać mieszkać: 215.
miaszkanie mieszkanie: 220.
mierziączka wstręt, obrzydzenie: 100 v., 222, 223.
mierziony wstrętny: 281 v.
migdy nigdy: 286 v.
mistrzyni: 258 v., vdzijelal ija gijch mijstrzijniją ij paniją.

nączyć nauczać: 27, 34, 82, 132 v., 135, 137, 154 v., 214 v., 221 v., 226, 228, 232, 241.
nąka nauka: 27, 133 v., 206 v., 219 v., 229, 237, 245, 276 v.
nadnawyższy najwyższy: 66 v., 68 v.

nadpis napis: 40 v., napijszal nadpijsz obwijnijenija.

natychmiaść natychmiast: 286 v., natijchmijascz.

naźrzeć, najrzeć: 51 v., nijczego nije naijzrzijsz; 94, ktorzij mijluyecze boga, nije nazrzijcze zloscz.

niechać niechcieć, zaniechać: 291 v., czijrpijenija nijechal.

niedaktóry lada który, czesk. nedaktery: 208 v.

nieprzezpieczność niebezpieczeństwo: 268, 272 v.

niezliczny niezliczony: 265 v., grzechij moije szą nijezlijczne.

nikakie, nikako bynajmniéj, żadną miarą: 68, 144 v., 187 v.

nożnia pochwa od miecza: 24 v.

obiata, obieta ofiara: 175 v., 190, 287 v.

obiedziny: 75 v., dzijeczije leżącze na obijedzijnach w yaslijczkach medzij zwijrzathij.

obiesić się obwiesić się: 31 v.

obrządzenie: 142, mnije szamemu wszijczko obrządzenije szijercza szwego nijechaij obijawij.

ocię tny: 206 v., oczethnego, nijebojijączego szercza.

ocz o co: 8, 12, 16, 66 v.

oczywistność oczywistość: 126 a. v., 128.

odtychmiast od tego czasu, natychmiast: 7 v., 147.

ogieni ogień: 67, ogijenij pijekelnij.

okwicie obficie: 127 v.

okwitość obfitość: 137 v., 153, 232 v.

okwity obfity: 54, 92.

osierdzisty: 100 v., kto ijest oszijerdijsthij, nije chcze odpuszczijcz.

ostawić zostawić: 17.

ostia hostyja, łać. hostia: 216.

ostydły ostygły: 53 v.

otarhały otargany, z czesk. otrhati: 82.

owa, owaciem oto, otoż: 3 v., 44, 54 v.

owszejki zaprawdę: 49 v., zapamijetam owszeijkeij; 53, offszeijkij nadostoijnijeijszij ijesz; 90, baranek bozij, ktorij zgladza grzechij szwijatha, a tako ijest offszelkij*; bynajmniéj: 93 v., mijlij bog nije offseijkeij opusczijl szwijch wijbranijch.

owszem, owszeje: 77, ij owsseije; 80 v., ij offszeiję; 89 v., ij offszem.

pakli jeżeli: 93, 195 v.

partyla cząstka, łać. partilis: 205.

pastwa pasza: 142 v., owcza, gdij na pastwije ijest.

pczoła pszczoła: 81.

piekośniejszy piękniejszy: 191 v.

pirwy pierwszy: 45, 86.

poćwirdzić, poćwierdzać potwierdzić, potwierdzać: 120, 183.

poczliwość poczciwość: 78, 254 v.

poczliwy: 295 v., napoczlywscha głowa.

pokid pokąd, póki: 92.

pościć się pościć: 190 v.

póście pójście: 20, pijrwe posczije do ogroda.

pośmieć: 83 v., taijemnijcze mąkij moijeij w poszmijecz maiją.

posobiony, posobieny przysposobiony, przybrany: 83, 175, 273.

poświeta poświata, światło: 103.

poszyjek uderzenie w szyję: 174 v.

poszyjkować, poszyjkowanie: 106, 107 v., 178 v.

potrzeb potrzeba: 52, 74 v., 85, 219, 220.

potrzebizna potrzeba: 142, 226 v., 228.

potrzebizność potrzeba: 275 v.

pózdny późny: 91 v., pozdna pokutha.

prawie słusznie, dobrze: 18.

przedpiekło czyściec, czesk. předpekli: 248.

przeminały przeszły: 89 v. i 194 v., grzechij przemijnale.

przerzeczony wspomniany: 54, 67 v.

przez bez: 200 v., 229 v, 263 v.

przyspiech: 192 v., bez twego przijspijechu.

rany poranny: 73, ranego wstawanija.

rataj: 86, szijn od rathaijow wijnnijcze z dzijedzijczthwa wijrzuczon.

robotować ciężko pracować: 76 v.

robotowanie ciężka praca: 288 v.

rozkwielić rozkwilić, rozrzewnić: 175 i 178, szijercze swoije rozkwijel.

rozsuchanie: 78, przes vstawne rozssuchanije gorzecz ma.

roztropieństwo roztropność: 154.

rucho suknia, szata: 25 v.

rza rdza: 57 v., wijpalijcz wszijczką rze ij zuzel grzechu.

rzad rad: 1 v., rzadzij bijlij.

rządnie, rządny: 59, bijlij we mnije nazrzodnijeijssije; 59 v., narząd-

nijeijsne szą w czlowijeczije cztijrzij zijwyolij; 195 v., ijego slow rządnije poslucha; 197, rządnije czlowijek chowa przijkazanije boze.

sąd naczynie: 43 v., sząd pelnij ocztu.
sierdce, serdce serce: 54 v., 150 v.
skonać dokonać, ukończyć: 17 v.
skonanie koniec: 48 v., 63 v., 121 v., 122.
skonany dokonany: 19 v.
słusza przystoi, godzi się: 124 v.
śniéść zjeść: 81, sznijadl gij.
sromiężliwość wstydliwość: 254 v.
staczyć starczyć: 66 i 187 v., nije staczij.
stadło stan, urząd: 261 v., 280, 281.
stądż stąd: 64 v.
stradać stracić, postradać: 298, 308 v.
stróża: 86, na strzozą; 271 v., angelszka stroza.
strzęsawać roztrząsać: 196 v., strussawa.
szachta: 177, nijemasz szmrodlijwszeij szachthij, ijako czlowijek.
szczycić bronić: 77 v., 267 v.
szczyt tarcza: 203, sczijth pospolijczije w leweij racze dzijerzą.
szlachcić zdobić: 186, czlowijeka szlachczij pamijecz.

takiek także: 135 v.
takież tak też: 85, 96, 102, 137, 142, 142 v.
tamo tam: 138 v., 139 v., 248 v.
tele, telekroć tyle, tylekroć: 147, 185, 198.
telko tylko: 174 v., 216, 219 v.
toboła torba: 5 v.
tor droga: 75, mego thoru chijbijsz.

uć ujść: 295 v., 300.
uczliwie uczciwie: 288 v., uczlijwije czijala zachowanije.
uczliwy: 239 v., vczlijwa swijata troijcza.
udziełać zdziałać, uczynić: 94 v., 193.
umerał naramiennik, łać. humerale: 202 v.
umowa rozmowa: 48, vmowa grzeszneij dusse z Chrystem vkrzijzowanijm.
uwierować się ustrzéc się: 227.
uwłoctwo uwłaczanie, zelżywość: 99 v., 301.
użytny: 276 v., vzijthnij zwiczaij.

wach ach: 41 v.
wągl węgiel: 180 v., 219.
wciornastko wszystko: 241.
wen won, precz: 30 v., 32, 37.
wezdam ob. wzdam.
wezdrzeć: 88, wezdrzą.
wiarowanie się strzeżenie się: 288 v.
widzi mi się: 194 v., 197, 197 v.
wiekuja wieczna, wiekuista: 185 v.
wieliki wielki: 51, 64 v.
wielikość wielkość: 66, 79 v.
wielmi bardzo: 98 v.
więszy, więtszy większy: 55, 93, 95 v., 176.
wiera zaiste: 30, 65, 72.
wiselica szubienica, czesk. wiselice: 276 v.
włosny, włostny własny: 71 v., 91, 93 v.
wodziać odziać: 37, wodzijalij go plaszczem.
wrotniczka oddźwierna, służebnica wrotna: 26 v.
wspamiętać przypomnieć sobie: 104 v., 105, 105 v.
wspomionąć wspomnieć: 30.
wszedni powszedni: 196 v.
wszelkny wszelki: 104 v., 113.
wszyciek, wszytek wszystek: 29, 31, 36.
wszytornki wszelki: 62.
wyknąć: 190, o tobije naszlodzeij wijknącz.
wyzwoleństwo: 70, odpadl bijl od wijzwolenstwa; 71 v., naprawijcz szwe wijzwolenstwo.
wzdam, wezdam przecie: 89 v., 93 v.
wzdany wydany: 85, ortel wzdanij.
wzdrój zdrój: 155, 155 v.
wzdy jednak, przecie: 217 v., 296.
wzdzięczność wdzięczność: 143 v.
wzdzięczny wdzięczny: 69 v., 239.
wzdzierżenie otrzymanie: 276 v.
wzglądnąć spojrzeć: 280 v.
wzjawić objawić: 126 a. v., 286 v., 287.
wzjawienie objawienie: 197 v.
wzraz obraz, wyobrażenie: 54 v., na wzrasz sznijegu.
wzwać nazwać: 264, porodzijsz szijna a wzowijes ijmije iego Ihesus.

zachycony zachwycony: 253 v.
zakusić: 228 v., 232 v.
Załtarz, Zoltarz Psałterz: 65 v., 94, 286.
zamieszkale niedbale: 88.
zamieszkałość wina, przewinienie; 240, 240 v.

zamietać zarzucać, czesk. zametati: 28 v.
zapamiętać zapomnieć: 49, 49 v., 50.
zapamiętały zapomniany: 149, zapamijetale grzechy.
zarączka powód: 79 v.
zaszyjek uderzenie w szyję: 124, 126 v.
zaszyjkowan: 88 v.
zawźdy zawsze: 70 v., 117, 288.
zazrość zazdrość: 156 v.
zaźrzeć nienawidzieć: 51 v., 225.
zbagać złajać: 42.
zban dzban: 2.
zbożny: 207 v., zboznij czlowijek.
zdan wydany: 86 v., zdan bijl ortel.
zgańbienie zhańbienie: 276.
zgląd wzgląd: 134.
zgłaznąć stać się trędowatym, czesk. zhliznatěti: 156 v., szglaznala dussa moija.
zlutować się zlitować się: 58 v.
złączyć: 184 v., raczijl szije mijloszczijwije sz namij szlączijcz; 189, ijsz szije s czlowijekem raczijl tako szlączijcz, tako zijednacz.
złostny złośny: 156 v.
złza łza: 106 v., 124 v., 186, 294.
zmiernie pokornie: 198, szmijernije.
zmyśność zmyślność: 73 v.
znamiąszko: 78 v., poloz mije ijako znamijąszczko na szercze thwoije; 79, ijako znamijoszko.
zufalec zuchwały: 97 v.
zumiały dziwny: 56, dzijwna ij zumijela mijloscz.
zumieć się zdumieć się: 56, 85 v., 189.
zwirchownie, zwirchowny: 79 v., 199 v., 204 v.
zwolennik, zwolenniczka uczeń, wybrany, wybrana: 3 v., 11, 190.

żołdnierz żołnierz: 37, 41, 45 v.
żywić żyć: 8 v., 70, 277, 283.

Roty przysiąg krakowskich z lat 1399—1418.

Zebrał
Bolesław Ulanowski.

W średniowiecznych księgach sądowych znajduje się niemało materyjału do dawnego języka polskiego. Materyjał ten jest trojaki:

1) całe akty pisane po polsku,

2) roty przysiąg polskie,

3) pojedyncze słowa polskie używane jako bliższe objaśnienie słów łacińskich.

Piérwszych jest najmniéj, a w księgach krakowskich pojawiają się dopiéro z początkiem wieku XVI. Wprawdzie w księgach ziem innych np. w księgach brzeskich spotykamy dłuższe zapiski pisane w całéj osnowie po polsku już w piérwszych latach w. XV. [1]). Ale jest to zjawisko rzadsze ograniczające się na niewielu okazach. Za to rot przysiąg po polsku formułowanych dostarczają nam księgi sądowe nierównie więcéj, zwłaszcza księgi Kujawskie, Sieradzkie i Poznańskie. Niejednokrotnie począwszy od Maciejowskiego wydawano ich większą lub mniejszą ilość, a w ostatnich czasach i w czasopiśmie niemieckiem poświęconém językom słowiańskich tj. w „*Archiv für slavische Philologie*“ umieszczali znaczną liczbę rot polskich pp. Nehring i Kalina.

Księgi krakowskie obfitujące w pojedyncze słowa polskie zawiérają stosunkowo niezmiernie mało rot po polsku pisanych. A. Z. Helcel umieścił ich w II. tomie Star. Prawa Pol. Pomników 60 (Nr. 119, 121, 465, 647, 728, 842, 1130, 1188, 1651, 1729, 1730, 1936, 1941 2844, 2849, 2850, 2856, 2863, 2870, 2874, 2927, 2944, 2946, 2950, 2957, 2963, 2969, 2970, 2972, 2973, 2978, 2990, 3003, 3018, 3053,

[1]) Kilka ich wydał K. Małkowski w Przeglądzie najdawniejszych pomników języka polskiego. Warszawa, 1872.

3069, 3077, 3080, 3082, 3085, 3104, 3114, 3125, 3153, 3156, 3177, 3179, 3208, 3210, 3212, 3215, 3234, 3236, 3239, 3240, 3247, 3262, 3267, 3276, 3298), a następnie senator Hube wydrukował w biblijotece warszawskiéj z r. 1875 73 roty z księgi krakowskiéj przechowanéj w Archiwum głównêm w Warszawie pod l. 350. Uzupełniając pracę dwóch tych znakomitych badaczów prawa polskiego, podajemy resztę rot polskich znajdujących się w księgach krakowskich, a to mianowicie z jednéj strony w 3 księgach należących do Archiwum warszawskiego (pod l. 350, 351, 352), a z drugiéj w księgach czchowskich przeniesionych w r. zeszłym ze Lwowa do Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie i niedawno uporządkowanych przez prof. Bobrzyńskiego. Księgi z Archiwum warszawskiego oznaczamy jako Cr. II, Cr. III i Cr. IV, przez co żadna wątpliwość z tego powodu się nie nasuwa, iż ksiąg krakowskich przechowywanych w Krakowie, nie znalazłszy w nich innych rot polskich prócz już przez Helcla drukowanych, wcale nie przytaczamy.

---

1. Cr. II. p. 384. (d. 5 Februarii an. 1399). Olandus de Boczow constituet Michaelem de Grabije et Jaschonem de Sbignew pro omnibus testibus contra Andream de Srzanczicz, qui iurabunt: iaco Oland iest wdzerzenu dzedzini od tich mast, iaco list wyeszedl. Terminus ad colloquium.

2. Cr. II. p. 406. (d. 4 Martii an. 1399). Otha de Kunczicze ducit testes contra Nicolaum de ibidem:

Jaco Oczin oczecz bẏl w dzerszenu pẏanteẏ czansczi carczmi XV lat, a XV lat zastauil, a potem ẏę k swey rancze wẏcupẏl. Terminus ad terminos proximos.

3. Cr. II. p. 494. (d. 5 Augusti an. 1399). Herszmaszek opidanus de Mechonia ducit testes contra Petrassium de Budziwogionicze:

Jaco wemi, ez Potruszka ranczil Herszmaszcowi zanagabanẏe ẏ za szkoda lankẏ do trzi lat. Terminus ad terminos proximos.

4. (Cr. II. p. 546. d. 10 Decembris an. 1399). Stachna relicta Nicolai Glamb de Charstnicza ducit testes contra Petrum de Marczinonicze:

Jako wemi ẏ sswadczimi, eze pani Stachna swimi penadzmi dzedzinę swego mansza Nicolaya w Charstniczi wikupila ẏ bidlo ss swego domv z Woyslauicz, czso ẏe odbyla, przignala tamo giste. Terminus ad terminos proximos.

5. Cz. I. p. 3. (d. 14 Januarii 1400). Andriczka de Luczslauicze ducit testes contra Woẏtkonem de Phasczesszowa:...

Jaco wemi, ezh czso Andriczka Woẏtkowi panricz ran dal, to uczinil za yego poczantkem, bo mu trzy rany naprzvodi zadal. Terminus ad terminos proximos.

6. Cr. III. p. 13. (d. 20 Januarii an. 1400). Testes Nicolai de Gloskouicz contra Clichonem de Balin:...

Tako nam bog pomagay, iako wyemy y sswathczimi, eze pi wey rany zadal yemv wiwabiw gẏ. Terminus ad terminos proximos

7. *Ibidem.* Margaretha relicta Johannis de Wanczslauicze iurabit ad terminos proximos contra Franconem kmetonem de Zagorzicz in hec verba:...

Tako im bog pomagaÿ, eze ne ssmoyφ wolφ wischedl franek kmecz przes czassu.

8. Cr. III. p. 16. (d. 21 Januarii an. 1400). Testes Petrassÿ de Charstnicza contra Stachnam relictam Miczkonis dicti Glamb de Charstniczą:...

Rota: Jako wÿemi y sswadczimi, eze panÿ Miczkowa nÿe wikupowala swimi penadzmi Potraschowi dzelnicze z zastawi. Terminus ad terminos proximos.

9. Cr. III. p. 22. (d. 3 Februarii an. 1400). Testes domini Nemerze Canonici Cracoviensis heredis de Chrzanow contra Petrum de Marczinouicze:...

Rota reuocata: Tako nam bog pomagaÿ, iako wÿemÿ y sswadczimi, eze to czso xandz Nemerza obyechał ssluszebnikem, tego polouicza yest kalawskego, y ta polouiczu....

Jako wyemi y sswadczimi, ez to czso xandz Nemerza sluszebnikem vkazal, to yest prawe kalawskÿe. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

10. Cr. III. p. 29. Testes Zegote de Morsko contra Petrassium de Strzelecz:...

Rota: (Qui interfuit, sic iurare debet): Jako wyemi ÿsswadczφ, esz Jaschek Nakanda ymyal lleczenstwo v Welgÿch Strzelecz asz do sweÿ ssmerczi, apossmerczi yego sÿn yego Zegota dzerszal, ÿ nÿgdi z yego ranku nye wichodzilo. Et alii testes hoc testabunt. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

11. Cr. III: p. 31. Halska Spithconis de Zabelcze ducit testes contra Wenceslaum de Roscou intercessorem Pachne, Marcissy et Machne filie ipsius de Drwen:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esze dzedzina Withow we Trzechdzesstow grziwÿen panv Pelcze zastawÿona. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

12. Cr. III. p. 32. (d. 5 Februarii an. 1400). Testes Gnewomiri et Dobeslai de Pawlouicz contra Andream de Sczarzisz:...

Rota: Jako wyemi y sswyadczimi, esze dzedzina we Psaroch od XXIIII lath nÿgdi nÿe wichodzila z dzerszenÿa gych otcza, ÿ onÿ po otczowÿe szmerczi dzersza. Terminus ad terminos proximos in Xansz per terminos.

13. *Ibidem.* Stachna Ade aduocati de Mstow ducit testes contra Jaschconem et Philippum fratres de Mislouicze:...

Rota: Jako wÿemi ÿ sswathczimi, esz od schesczinaczcze lath ne placzono platv od trzidzesanth grziwen Jaschcowi, anÿ filipowi mislouicz, anÿ komu gÿnemv, anÿ Woÿtowa, anÿ kto gÿni. Terminus ad terminos proximos in Lelouia.

14. Cr. III. p. 34. (d. 6 Februarii an. 1400). Testes Jaschconis de Ulina contra Nastkam relictam Staschconis de ibidem et contra Doroteam filiam ipsius Nasthcze:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esze Jaschek bil w dzerszenyv a XX annis, o yesz widzenẏe bilo, anygdi z dzerszenẏa yego nye wichodzilo. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

15. Cr. III. p. 43. (d. 11 Februarii an 1400). Testes Margarethe Dziuissẏ de Woyslauicze contra Stachnam relictam Nicolai Glamb de Charstnicza:...

Rota: Jako wẏemi isswadczimi, esz Jan mansz Margorzanczin dal na swoy dzelniczi na dzedzine Woẏslauiczech LXta grziwen dlya wyana swey szenẏe Margarethe. Terminus ad colloquium proximum si celebrabitur et si non celebrabitur, tunc ad terminos proximos post diem Stanislai.

16. Cr. III. p. 44. Testes Halscze relicte Wlodkonis de Wirzchoslauicz contra Staschconem Gamrath de Climontow:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz panẏ Wlodkowa drzewey, nẏsz wischla trzsi lẏata a trzsy mẏesance, Staschca Gamratha pozwala yest o zaklad tako dobri, yako XL grziwen. Terminus ad terminos proximos.

17. Cr. III. p. 55. (d. 9 Martii an. 1400). Nasthca relicta Staschconis de Wanszirow iurare debet ad terminos proximos contra Derslaum ibidem de Wanszirow in hec verba:...

Rota: Tako im bog pomagaẏ, esz dzerszek w wanzalsẏe name dzerszenye w wanszirowe posspolki ẏ wzal tego roku syano sslank, anysm ya sswimi dzeczmi dzelnicze wsyǫla.

18. Cr. III. p. 57 (d. 10 Martii an. 1400). Testes Nicolai dicti Swadzba de Bandconicz contra Stephanum filiastrum suum de ibidem:

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz dzedzina, o yansz klopocze Micolaya Sczepan, yest mikolayowa prawa, a Sczepan k neẏ niczs nyeyma. Terminus ad terminos proximos.

19. Cr. III. p. 62. (d. 23 Martii an. 1400). Testes Katherine Jaschconis de Methnow contra Slaschonem de Racziborsko:...

Rota: Jako wyemi ẏ sswadczimi, esze wyemi yssz czso Slasch przedal do szupi (s) las, ktemu pani Soleczska yma prauo cztwartey czansczi. Terminus ad terminos proximos.

20. Cr. III. p. 74. (d. 4 Maii an. 1400). Testes Jaschonis dicti Mleczko de Zarnouicza contra Philippum de Mislouicze:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz czso yest pan Jaschek mleczko ranczil za dzewka Philippowi mislowskemv, to rakoyemstwo yest popelnono. Et solus per se iurabit, terminus ad terminos proximos.

21. Cr. III. p. 83. (d. 10 Maii an. 1400). Testes. Miroslaus de poramba Marczinconis ducit testes contra Johannem de Budzislauicz:

Rota: Jako prawye wyemi yasswadczimi, esz pan Miroslaw nye wzal po czothcze Janowẏe posagu niczss. Terminus ad terminos proximos in Cracouia.

22. Cr. III. p. 86. (d. 11 Maii an. 1400). Testes. Netha de Bochna ducit testes contra Johannem et Jaschconem de Winari:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz ten dlug dwe ssecze grziwen yegosz dlugv na Staschkv Bochenske Woycze rancoymi neczinem Jaschkowye z Winar dobili, ten yest zaplaczila Netha Staschconi nowomeschkemv, ẏensze bil kuchmistrzem vkrola Kazimirza. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

23. Cr. III. p. 86. 23. Testes. Boxa de Kobilanka et Nicolaus de Klanczani ducunt testes contra Andream de Luczslauicz:...

Rota: Jako wyemi yszwadczimi, esz matka mikolayowa ẏ matka Boxina bily sǫ yedney maczerze, yako mikolay penaszek z klanczan. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

24. Cr. III. p. 89. Drogossius et Margaretha uxor ipsius de Kalina iurabunt ad terminos proximos in Xansz contra Hankam uxorem Nicolai de Beganow in hec verba: Tako nam bog pomagaẏ, yako prawe Mikolay Beganski byl ss szonǫ, kedi zapissz zapisowano, z yegosz zapisu list vischedl.

25. Cr. III. p. 100. (d. 1 Junii an. 1400). Nicolaus Mruk de Wilkowiska ducit testes contra Nicolaum de ibidem:...

Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz Mikolaẏ mruk czso uczinil Nicolao schurzi swemv, to uczinil za yego poczanthkem, esz pirzweẏ przibẏeszaw na yego rola ẏ dal yemv pirzweẏ ranẏ. Terminus ad terminos proximos.

26. Cr. III. p. 101. Paschco de Bronischow ducit testes contra Lucassium de Stempoczicze:...

Rota: Jako wẏemi ẏ sswadczimi, esz Paschek bil w dzerszenyv dzedzini v Swoschouicz XVIII lyath do pozwu anẏgdy nẏegaban w tem gystem dzerszenyv. Terminus ad terminos proximos.

27. Cz. I. p. 12. Testes Andriczcze de Luczslauicze contra Jacussium de fasczesszowa:...

Jacosm bil pritem ẏ iednal, gdze Jacuss ranczil zaklad XX grziwen Andrzeowi o copǫ.

28. Cr. III. p. 104. (d. 15 Junii an. 1400). Wenceslaus de Lubochow ducit testes contra Stanislaum de Sedlischouicze:...

Rota: Jako prawẏe wyemi y sswadczimi, esz Wanczslaw ẏma na dzedzine w Lubochowẏe wignanow XXIII marcas, ẏ sstẏm prawem yemv dana. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

29. Cr. III. p. 107. (d. 16 Junii an. 1400). Pabianus thabernator de Damianicz ducit testes contra Johannem de Winari:...

Rota: primus testis iurare debet in hec verba: Jako prawe do dol[illegible]cza pana Janowa Pabian kupil IIIIor woli za IIIIor marcas et VIII scc[illegible]s ẏ bil gesm przitem lithkup sandzil ẏ penandzi liczil; alii duo tes[illegible]s: Jacosmi bili przitem ẏ lithkup pili. Terminus ad terminos proxi[illegible].

30. Cr. III. p. 110. (d. 29 Junii an 1400). Andreas de Zrzanczicze Zagorske ducit testes contra Margaretham Pauli de ibidem:
Rota: Jako prawye wyemi y sswadczimi, esz Andreas nye wzanl z chische korzischtnọ rzeczọ grziwni ẏ XIIII scotos Margarzancze Pawlowicz. Terminus ad terminos proximos.
31. Cr. III. p. 112. (d. 29 Junii an. 1400). Przeczslaus de Zrzanczicze ducit testes contra Nicolaum de ibidem:...
Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz miczek pooral Przeczslawowa nẏwa, a temv trzsi lyata nye wischla. Terminus ad terminos proximos.
32. Cr. III. p. 114. Swanch de Parcz ducit testes contra Jacussium de Zandouicz:...
Rota: Jako wyemi y sswadczimi, esz pol zapusti w Szandowẏe od LX lyath z dzerszenya Swanchowa z Parcz y yego otcza nẏgdi nẏe wichodzila. Terminus ad terminos proximos.
33. Cr. III. p. 121. (d. 13 Julii an. 1400). Petrassius de Sanczigneu iurabit ad terminos proximos pro testibus, pro quibus est solus receptus contra abbatem et conuentum Tinciensem in hec verba:
Tako mi bog pomagay y swanti krzisz, esz mego pastewnika posspolnego prziorano xandzu Opathowi y Conuentu Tineczskemv w Charwine, ẏegosz pospolicze mogẏ namasthcowẏe ẏ moy otecz usziwali. Terminus ad terminos proximos.
34. Cr. III. p. 123. (d. 14 Julii an. 1400). Wenceslaus de Dzecanouicze iurabit contra Ursulam de Sladow in hec verba: Jako prawye Yakusz panyen kasnọ yechaw samotrzecz na pana Paschowọ dzedzinọ gwaltem ẏọl czlowẏeka pana Paschcowa wmem dzerszenyv. Terminus ad terminos proximos per terminos in Xansz, et si dominus Paschco cum eodem concordabit, tunc non iurabit.
35. Cr. III. p. 124. (d. 17 Julii an. 1400). Jaschco Lowczi Lublinensis heres de Grodzina ducit testes contra Marcum de Thursko:
Jako prawye wyemi y sswadczimi, esz pan Jaszek lowczi wroczil listy panv Markowẏ dla yednanẏa, a oto pan Marek nyemẏal gabacz yego. Terminus datur eisdem ad colloquium in Lublin proxime celebraturum.
36. Cr. III. p. 126. (d. 19 Julii an. 1400). Stanislaus Szafranecz de Mlodzeouicze cum Jacussio Jaka de Przibinow debent exire ad granicies inter Przibinow et Wissoka villas, ubi ministerialis in visione fuit sabbato proxime venturo. Et ibidem idem Stanislaus propria in persona sub iuramento equitare debet iuxta uisionem ad minus et non ad magis et quod equitauerit obtinebit. Juramentum tale fiet: Tako mi bog pomagay, yako prawẏe kandism yechal poty yest me y mẏch namasthcow bylo. Terminus ad diffiniendum ad terminos proximos in Cracouia.
37. Cr. III. p. 134 (d. 27 Julii an. 1400). Testes Klichne uxoris Czcziconis de Strzelcze contra Budconem de Wanczkouicze:...
Rota: Jako prawẏe wẏemi ẏ sswadczimi, esz pani Klichna dobiczu lẏsta byla w dzerszenyv dzedzini v Wanczkowicz, alẏsz a

latoss Budek w tǫ dzedzinǫ moczassilǫ wwansal. Terminus ad terminos proximos.

38. Cr. III. p. 136. Testes Abrahe de Woÿcowcosczol contra Jaschconem de Grabouich:...

Rota: Jako prawÿe wÿemi y sswadczimi, esz Jaschek po lÿscze wisczcv w wansal sÿe w dzedzina na Abramowo dzerszenÿe. Terminus ad terminos proximos.

39. Cz. I. p. 16. Andriczka de Luczslauicze ducit testes contra Clementem de Druszcow super eo, quod sibi de pera quatuor marcas latorum grossorum recepit et duos grossos:...

Jaco wemi ÿ sswathczimi, ez Climont wzal Andriczcze cztirzi grziwni ÿ dwa grossza grosszy sszyrokich z yego toboli. Terminus ad terminos proximos.

40. Cr. III. p. 144. (d. 25 Augusti an. 1400). Widzga de Przelank ducit testes contra Prandotham de ibidem:...

Rota: Jako prawÿe wÿemi ÿ sswadczimi, esz pana Prandoczinǫ kasnǫ rozwalona stodola karczmarzowÿ widzdzinv. Terminus ad terminos proximos in Lelouia.

41. Cr. III. p. 149. (d. 14 Septembris an. 1400). Micossius de Dobrakow ducit testes contra Stanconem de Negouanicz:...

Rota: Jako prawye wyemi ÿ sswadczimi, esz mikosch w wanzal sÿe w sswǫ dzedzinǫ w Dobrakowye, yansz kuppil brath ÿego za VI grziwen v Stanislawa. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

42. Cr. III. p. 152. Petrassius de Sanczignew equitare debet in campum in Charwin, et post equitacionem iurare in hec verba: Tako mi bog pomoszi, esz potÿ mego zaÿantho y potho bilo widzenye.

43. Cr. III. p. 166. (d. 1 Octobris an. 1400). Marcus de Czarnochouicze ducit testes contra Hannusonem. niclosonem et Thomassium fratres uterinos heredes de Garlicza:...

Rota: Jako wyemi ÿ sswadczimi, esz poky myasty yesmi vyechali, po ty myasti yest Czirnochouiczske, a poto kokotowske. Terminus in crastino omnium sanctorum ibidem in hereditate; post equitacionem iurabunt testes.

44. Cr. III. p. 168. (d. 2 Octobris an. 1400). Simon do Popouicze villa inferiori ducit testes contra Clementem vicecancellarium:

Rota: Jako prawye wÿemi ÿ sswadczimi, esz poto pokÿ bylo widzenÿe, poty yest na dzedzinye Popowskeÿ w zarabyv, potÿmyasti ÿest popowske, ÿ odeszta lyath z gÿch dzerszenya nye wichodzilo. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

45. Cr. III. p. 169. Dominicus et Nicolaus de Zagorzani ducunt testes contra dominum Jaschonem Liganza:...

Rota: Jako prawÿe wÿemi ÿ sswadczimi esz dwe lancze Wanczikowska et Andrzeowska w gorzkowye Dominicus cum fratre suo dzerszeli XVI lyath w mirze w pokoÿv do pana Jaschcowa zazwanÿa. Terminus ad colloquium proximum peremptorius pro omnibus terminis.

46 Cr. III. p. 170. Nicolaus et Jaschco fratres heredes de Kampa ducunt testes contra Sethegium plebanum de Krczanczicze:...

Rota: Jako prawŷe wŷemi y sswadczimi, esz xandz Seczech pleban Krczanczski przedal V kmeth w kuroswank sze wszim prawem. Terminus ad terminos proximos per terminos in Cracouia.

47. Cr. III. p. 173. (d. 5 Octobris an. 1400). Msczugius de Kosslow iuramentum prestare debet contra Spithconem pallatinum Craconiensem in Cracouia ad colloquium proximum in hec verba: Jako prawye panu Spithcowi Woyewodze nye obyanzal yesm sŷe dacz za wŷnŷ drew we dwa pŷecza wappna szedz.

48. Cr. III. p. 175. Abraham de Grabowich ducit testes contra Osannam Jaschconis de Lubochowi:...

Rota: Jako prawye wŷedza ŷ sswadcza, esz Sczeczina byl w dzerszenyv dzedzyni w Grabowich dicta Barthoschowska po lystu wischcza, ysstim prawem dal yφ Abramowŷ. Terminus ad terminos proximos peremptorius, per terminos proximos.

49. Cr. III. p. 180. (d. 6 Octobris an. 1400). Petrassius de Sanczignew prestare debet iuramentum ad terminos proximos contra Cristinum de Charwin contra Jaschconem et Dobconem de Wirzbno: Jako prawŷe pastewnŷkow w Charwine rzekanczich pogrodzecz vsziwaly ŷego namasthcowŷe posspolicze ŷ liyvdze ŷ sam dzisz vsziwa.

50. Cz. I. p. 24. (d. 11 Octobris 1400). Paulus Marzecz dictus ducit testes contra Andream Kozik dictum de ibidem:...

Jacô wemi ŷsszwŷathczimi, izh marzecz nŷewzŷal wolu korzistna rzecza Ondrzeowŷ ani go swemu panu dal. Terminus ad terminos proximos.

51. Cr. III. 195. (d. 3 Novembris an. 1400). Klichna Czcziconis de Strzelcze ducit testes contra Budconem de Wanczcouicze:...

Rota: Jako prawŷe pŷothr Strzeleczski wsanl penadze zadzedzina v Strzeszkouicz, yansz Klichna przedala ŷ obrocził ŷe, gdze chczal. Terminus ad terminos proximos.

52. Cr. III. p. 201. (d. 16 Novembris an. 1400). Petrassius de Zagorzicze ducit testes contra Dobconem de Wirzbno:...

Rota: Jako prawye wyedzφ et testantur, quod Petrassius non fideiubuit centum marcas vadŷ pro Jaschĉone de Wirzbno Dobconi, et solus Petrassius debet iurare similiter. Terminus ad terminos proximos.

53. Cz. I. p. 28. (d. 7 Decembris 1400). Michael rector ecclesie de sancto Swirado ducit testes contra Petrum de Dambno:...

(Jaco wemi) ŷ swyathczimi, ez . . . . . kazal w xandza Michalowŷe . . . . . trzi ssta drzew porambicz. Terminus ad terminos proximos.

54. Cr. III. p. 222. (d. 15 Decembris an. 1400). Laurencius de Sdzislauicze ducit testes contra Pacossium de ibidem:...

Rota: Jako wŷedzφ y sswadczφ, esz nŷe sswawrzinczowφ w-[1A] anŷ ssyego kasnφ poszszono gumno Pakoschowŷ, tako dobre y XL marcc. Terminus ad terminos proximos.

55. Cr. III. p. 222. Spithka relicta Warszonis de Sczeky ducit testes contra Jacussium probolo de Modlnicza:...

Rota: Jako wẏedza y sswadcza, esz pani Spitka z othcza dzerszi dzedzinǫ w zastawye w Modlniczi, w ẏansz dzedzino Jacusz w wyasal sẏe bez prawa przez penadzi. Terminus ad terminos proximos.

56. Cr. III. p. 231. (d. 5 Januarii an. 1401). Testes Johannis de Langanou contra Andream de Sczodrkouicze:...

Rota: (*deleta*): Jako prawye wyedza y sswadczǫ, esze Jasdek Langanowski byl VI lyath w dzerszenẏu wirzb.

Jako prawye wyedzǫ y sswadczǫ, esz Andreas y yego oczecz od dwunaczczye lyath nebyl w dzerszenyv wirzb, o yesz sye rzecz wodzi. Terminus ad terminos proximos.

57. Cr. III. p. 241. (d. 19 Januarii an. 1401). Clemens dictus lanǫ de Belsko ducit testes contra Andream de Michalczow:....

Rota: Jako prawye wẏedzo y sswadczo, esz Climanth lauǫ nyepyl w karczme rzandv sskmeczmi, alye na drodze . . . on syedzy na konyv zadany yemv rani. Terminus ad terminos proximos in Czchow. Et cum idem Clemens per testes docebit, tunc idem Andreas in hereditate iusticiam ministrare cum kmethonibus debebit.

58. Cr. III. p. 242. Miczko de Koszmicze ducit testes contra Jaschconem de ibidem:...

Rota: Jako prawye wedzǫ y sswadczǫ, esz Miczko dzelẏl y dodzelal dzedzinǫ v koszmicz, yedno esz ss nechczenẏm Jaschcowim nẏedodzelẏl ẏ tho gotow dodzelicz. Terminus ad terminos proximos.

59. Cr. III. p. 254. (d. 5 Februarii an. 1401). Fenca relicta Borkonis de Thsczenecz cum pueris suis ducunt testes contra Krzistkam Jaschconis de Tsczicza:...

Rota: Jako wyedzǫ ẏ sswadczǫ, esz pany Krzistka Jaschcowa wyschedwschy z opẏekanẏa Borkowa Thsczeneczskyego oprawyla yest dzedzinǫ v Parkoschouicz. Terminus ad terminos proximos in Xansz per terminos.

60. Cr. III. p. 296. (d. 26 Aprilis an. 1401). Krzechna relicta Petri de Bothurzin ducit testes contra Fencam Sulconis de Polocow:

Rota: Jako wyedzǫ y sswadczǫ, esz pany Krzechna, iako yey mansz dzerszal, ẏ ona po manszv dzerszẏ, a nye w wansala sye nywecz (s) po manszne ssmerczẏ. Terminus ad terminos proximos.

61. Cr. III. p. 312. (d. 10 Maẏ an. 1401). Jaschco de Lawschow ducit testes contra Petrassium et Miczconem de Prukoczicze:

Rota: Jako prawẏe na ten dzen podlug vmowẏ ẏ targv bẏl gotow Jaszek penadze dacz za dzedzinǫ vprukoczicz, a onẏ nẏechczely gẏch. Terminus ad terminos proximos in Proschouicze.

62. Cr. III. p. 314. (d. 11 Maẏ an. 1401). Testes Johannis de Bessecze contra Wenceslaum et Petrum filium ipsius de Marczinouicze:

Rota: Jako prawẏe wẏedza y sswadczǫ, esz czso yest Jan v Wanczslawa y Potrascha dzẏedzini kupil, to yest z pelna zaplaczono. Terminus ad terminos proximos in Xansz.

63. Cr. III. p. 332. (d. 1 Junii an. 1401). Jacussius filius Staschconis thabernatoris de Racziborouicze nomine eiusdem Staschconis patris sui ducit testes contra Gregorium thabernatorem de Benczicze:

Rota: Jakosm prawye nye obyansowal sye ny podgeden czynsch placzicz ksandzu proboszczowy sswim pasirbem.

64. Cr. III. p. 388. (d. 7 Septembris an. 1401). Testes Sandzischonis de Przelubsko contra Nicolaum de Dulowa:...

Rota: Jako wyedzó y sswadczó, esz Nicolay Dulowsky, czsosz myal przïyancz rakoymye ku poszpolitey rancze ss Sandzischem, to przïyanl ku swey rancze opusczó Sandzisza. Terminus ad terminos proximos per terminos in Xansz pro XXX marcis fideiussis in Judea.

65. Cr. III. p. 432. (d. 13 Februarii an. 1402). Idem Stephanus iurabit ad terminos proximos terrestres hic in Cracouia contra Petrassium de Zabawa:

Yako prawe, czso pan Potrasch na mye zalowal, bich yego kmeczy VIII scotos schindem wzanl, tych yesm ya newssanl any gych vszithka gymam. Terminus in iudicio terrestri ad terminos proximos preter crastinos.

66. Cr. III. p. 432. Stephanus familiaris domini Paschconis dicti Zlodzey de Biscupicze contra Petrassium de Zabawa:...

Rota: yako prawye wyedzó y sswadcza, esz przydó kmeez pana Potrow na dzedzinó pana paschcowo gwalt uczinil, y gwaltem ranil mlinarza yego, y na tem gwalcze na dzedzine pana Paschcowe Sczepan yanl gy. Terminus ad terminos proximos terrestres preter crastinos.

67. Cr. III. p. 432. (d. 14 Februarii an. 1402). Testes Dorothee Stephani de Uneschow contra Paschconem de Wroblouicze:...

Rota: Yako prawye wyedzo y sswadczo, esz pany wykupila yest dzedzina w Vneschowi swymi penadzmi posasznimi do wywolana, y tamo gyma swoy posag y wyano. Terminus ad terminos proximos.

68. Cz. I. p. 61. (d. 20 Junii 1402). Kilianus de Janouicze producit testes:...

Rota: Andree (primi testis): Tago yemu bog pomozy et omnes sancti, iaco praue syednal panó Phalibogovó spanem Kilianem otty wsytky rzeczy, czo byly medzy gymy, to ssyednano y opusczyla ye, a potem moczó ssyló wibiwschy gy et fecit XL marcas (dampni).

Rota: Alii omnes: iaco wemy y swatczimy, ez ssó to taco sstalo.

69. Cz. I. p. 73. (d. 24 Octobris 1402). Marcissius de Chronow producit testes contra Janussium de ibidem:...

Rota: Jaco vemy y swatczimy, eze sye go sczyrzyni zavtóm scoth y wczinyl pro I marca dampui.

70. Cz. I. p. 73. Testes contra Dominicum:...

Rota: Jaco vemy y swatczymy, eze yego bydlo spola wegnow et fecit dampui pro I marca.

71. Cz. I. p. 119. (d. 9 Octobris 1403). Andreas de Viczdzicze producit testes contra Hanconem de Chronow ad terminos proximos:

Tako ym bog pomozy, iaco vemy y suatczymy, ez yemu ne popelnono tego zapissu Hanek, yaco roczil za Grzegorza sub vadio X marcarum.

72. Ibidem. *Rota:* Hanek iurare debet contra Andream de Michalczowe, ez sso yemu w yego dzedzyne y w stavech pro X marcis dampni. Terminus ad terminos proximos.

73. Cr. IV. p. 332. (d. 6 Maii an. 1404). Stanislaus et Swanthoslaus fratres de Modlnicza iurabunt ad terminos proximos contra Swanthoslaum de ibidem seniorem:

Jako prawye nye przirodzon Swanthoslaw ku lankam wekupamy v Handzelborka, any prawa knym gyma.

74. Cr. IV. p. 331. Agnes relicta Dzetrzichonis iurabit ad terminos proximos contra Jaschconem de Kossmicze:

Rota: Jako prawye odtampyla (s) stawu, a po odstampyenyv nebrala penandzi od Jaschka.

75. Cz. I. p. 159. (d. 20 Februarii 1405). Swoch producit testes contra Czadronem:...

Rota: Jaco vemy y swatczimy, ez vyednaly o swytky rany.

76. Cz. I. p. 163. (d. 12 May 1405). Sochna producit testes:

Tako gym bog pomozy y swanthy crzysz, iaco vemy y swatczymy, ez Marczysz przyschetw moczo y schylo ssamo ssothni sztaco dobrymy, yaco ssam, vybyl zyey domu zyey oczczyszny y uczynyl dampni pro I marca.

77. Cz. I. p. 164. (d. 2 Junii 1405). Nicolaus de Chronow ducit testes contra Gretam de Damianicze:...

Jaco vemy y sswatczimi, eze pan Stachnyk roczyl za pro XVI marcis latorum grossorum pragensium y za zapischu mal dacz, a tego yemu ne popelnyl. Terminus ad terminos proximos.

78. Cr. IV. p. 644. (d. 9 Septembris an. 1405). Testes: primus testis.

Rota: Tako nam bog pomossy Isessmi bili prsi temey kdiz Grzegorz kupil u ffalislauy zbanthkowicz i przethtimi wsiczko zapplaczil dzedzinan v banthkowicz.

79. Cr. IV. p. 650. (d. 22 Septembris an. 1405). Testes Nawogy:...

Rota: Tago gim bog pomossy, iako prawe the dzedzini, czosz u nawogia wicupil te dzedzini, nedodal tako wele, iako slusebnik vidzal.

80. Ibidem. Testes; primus testis:...

Rota: Tako gim Bog i Swanthi krzirz pomosi, iako praue vgednano, is sedlisko se dvoma Grziwnoma vipusczil unus lan.

81. Cr. IV. p. 652. Testes:

Rota: Tako gim bog pomossy, isse se o thi rani vgednali a gimeh potem nadali.

82. Cr. IV. p. 659. (d. 30 Septembris an. 1405). Cristinus ducit testes contra Wenczecz:...

Rota: Tako gim Bog pomosi, Jako themu ne trsi lath, iako krczon za Wenczeczego randzil cztirzi grziwni.

83. Cr. IV. p. 660. Wlo st de Knisszin contra Zavissium:...

Rota: Tako gim Bog pomagai, iako praue Wlost pirzweӱ zazwal Zawiza, nisz pani dobila kmecza.

84. Cr. IV. p. 661. Vilczko ducit testes contra Clementem de Nasszachowicze:

Tako gim bog pomosy, iako praue Wilczek ranczil LX grziwen grosz za Klímontha znaszachowicz Katherzine de ibidem gego kazna Klimantowo.

85. Cr. IV. p. 689. (d. 17 Novembris an. 1405). Prandotha contra Borznonem kmethonem:

Tako gin Bog pomagay, iako praue teko czloweka negąl go w gay, ale w domu.

86. Cr. IV. p. 693. Maczkowa de Cracouia contra Jasconem de Bandcowicze habet iurare metsecunda pro octo scotis et marca in terminis proximis.

Rota: Tako gin Bog pomosi, iako praue znagemi, is za osm scoth i za grziwna praua.

87. Cr. IV. p. 702. (d. 1 Decembris an. 1405). Nicolaus et soror ipsius indicunt testes contra Margaretham de Lubechow:...

Rota: Tako gim bog pomagӱ, iaco praue the dzelnicze, czossz geӱ dobitho ta rola k tteӱ dzelnicza, czszosz gey dobila przislucha a k they dzelniczy XVI staiane, czossz przisluszalo, nedodal.

88. Cr. IV. p. 704. Petrassius contra Wenceslaum Weworka:

Rota: Tako gim Bog pomosi, iako praue wczinil gwalthem wgo sto dole w budzeowiczach scodi wszicze pol trzecze grziwni i za druge zitho mal dacz poltrzecze grziwni na mathkabozϕ w iesseni.

89. Cr. IV. p. 716. (d. 14 Decembris 1405). Elizabeth de Pocowicze inducit testes contra Woӱthkonem de ibidem:...

Rota: Tako gim Bog pomagӱ, iako praue tego roku copana przekopa i droga obroczona tha rothϕ.

90. Cr. IV. p. 716. Woӱtko de Pacowicze contra Elizabeth:...

Rota: iako gim Bog pomagӱ, iako praue wioral zwe praue a newganal Walzboczinu niwa.

91. Cz. I. p. 187. (d. 6 Julii 1406). Andreas Michalczowsky producit testes contra Gregorium de Lankӱ o zapiss, ut molendinum eius in rippis utrorumque non annichilaretur:...

Taco gӱm bog pomozy, eze vemӱ y swateczӱmӱ, ize mlӱn ӱego ne mal zagynϕcz y na gorϕ y na dol medzy yego brzegy, za to szϕ mal yemu zapissacz.

92. Cz. I. p. 257. (d. 27 Februarii 1410). Testes producit Jacussius de Drussow contra franconem de Bandzessino:...

Rota: taco im bog pomozy, isz esme przitem bili, isz franko viznal XXX marcas, et circa hec fuimus, quia pater ipsius fassus e tenere.

93. Cz. I. p. 260. (d. 14 Maў an. 1410). Johannes de Chronow inducit testes contra Swanthoslaum de Chronow:...

Rota: Taco im bog pomoszy, ysz vemў ysz svaczaиimў, quia Swanch de Chronow vinowath duas marcas et tres grossos Johanni de Chronow.

94. Cz. II. p. 85. (d. 22 Aprilis 1414). Testes Johannis baran...

Tako mi pomossi bog et wschtczi svanczi, yakos ne ranczil sa Mikolaya za rogalcza przeczivpanu Msczigevi Vanczskowskemv o sto grzivyen, bich myal pana Tomka postauicz Czestrzeschkego nagednanu.

95. Cz. II. p. 264. (d. 26 Octobris 1418). Dorothea de Dobroczessz uxor Nicolai ducit testes erga Dominicum fratrem eius pro tribus marcis et XVI scotis....

Dominicus de Chronow habet iurare contra Dorotheam sororem eius:

Tako mў bog pomozi y sswecza, yzzem ssze ne obwanzal zaplaczўcz trzў grzywen y sszesnaczsse skot tego roku Dorocze ssessсze swe.. possagu. Hoc iuramentum debet stare ad terminos proximos.

96. [1]) Cz. I. p. 112. d, 28 Augusti 1403). Hanca Andriczcze iurare debet ad terminos proximos contra Georgium pro IV quartensibus a suo kmethone receptis:

Rota: Tago ye bog pomozij y swφcza, iaco newszφl cztyr quartnicow oboznego od yego kmecza.

---

[1]) Rotę tę, którój właściwe miejsce było po Nr. 70, przez zapomnienie opuściwszy, drukujemy na końcu, a zarazem zwracamy uwagę na błąd niedostrzeżony przy korrekcie przy Nr. 3, gdzie w miejsce *Mechonia* winno być *Mechouia*, jakoteż przy Nr. 5, gdzie zamiast „*panrics*„ należy czytać „*panncs*“.

ŻYWOT
OJCA AMANDUSA
(bł. Henryka Suso) zakonu S. Dominika.

Z kodexu XVI wieku

wydał

X. IGNACY POLKOWSKI.

Czł. kor. Akad. Umiej.

W roku 1874 nabyłem w Wielkopolsce rękopis polski, treści ascetycznéj in folio, bez tytułu i końca, pisany na papierze ze znakiem wodnym korona podłużna [1]) jaki to znak znachodzi się w rękopisach polskich z końca XV i początku XVI wieku [2]).

Pismo jednego pisarza z wyjątkiem stronicy 169 i 184 inną ręką pisanych, a to jest dowodem że pisarz kodexu przepisywał takowy z innego rękopisu przedtem ułożonego, i tylko na tych dwóch stronnicach wyręczył się inną ręką. Charakter pisma, a jak zobaczymy późniéj, język i pisownia noszą na sobie wszystkie cechy pierwszych lat XVI wieku. Do połowy prawie rękopisu na każdéj stronicy jest wierszy 22 do 25, odtąd 28 do 30. Tytuły rozdziałów pisane są nieco większemi głoskami, do rozdziału XV czarnym inkaustem, a odtąd do końca czerwonym. A i w texcie także, wyrazy pierwsze lub głoski, nie tylko na

---

[1]) Biblijografia. Żebrawski. Tab. III. 24. Lelewel. Ks. Bibl. Tab. XVIII.

[2]) Żebrawski Bibliogr. Mss. N. 134, 145, 186. Z 27 filigramów czyli znakow wodnych z koroną podłużną, które są w zbiorach Dra Piekosińskiego, i z dziewięciu które są w zbiorze moim, jak raz takiego s mego znaku wodnego nie mamy. Najpodobniejszy jednakże jest w ko lekcyi Dra Piekosińskiego N. 12 z trąbką z roku 1532. W ogóle zna wodne z koroną podłużną znachodzą się w papierze w Polsce używ nym od roku 1489 do 1550.

początku rozdziałów, ale czasem i w środku od nowych ustępów czerwonym tu i owdzie znaczono atramentem.

Pobrudzone od palców brzegi kart dowodzą, że rękopis ten pilnie był czytywany. Oprawa jest tegoczesna w skórę. Stronic przez nas oznaczonych ołówkiem jest 262. Po pierwszéj karcie widocznie jednéj lub dwóch kart niedostaje, to samo po karcie trzeciéj brak kart dwóch.

Metryki i pochodzenia rękopisu podać nie umiem i nie mogę, nigdzie bowiem w kodexie samym nie natrafiłem na żaden ślad, autora, tłumacza, pisarza, właściciela — a tylko na stronicy 210 wybladłym atramentem ledwo dojrzany napis: *Petrus Skrzetusky anno Domini 1599,* wskazujący może, że kodex ten był własnością jakiegoś Piotra Skrzetuskiego. Rodzina Skrzetuskich, jedni h. Jastrzębice drudzy Topór, miała siedzibę swą w Wielkopolsce z tych Jakób roku 1508 *Decretorum doctor.* [1]) Marcin 1565 promowany był w Akademii Krakowskiéj [2]) Rafał w 1560 miał drukarnię w Wiedniu [3]) Jan był kanonikiem i officyałem w Poznaniu r. 1547, kto zaś był Piotr niewiadomo.

Ten jest zewnętrzny opis kodexu, który rozpatrzywszy najprzód co do treści saméj, a potem pod względem lingwistycznym, w roku 1875 ogłosiłem był o nim drukiem w niewielu exemplarzach rozprawę pod tytułem: *Dawny zabytek języka Polskiego w żywocie Ojca Amandusa.* W pracy téj wziąwszy pod rozwagę paleograficzne i lingwistyczne szczegóły nie wachałem się wyznać, że rękopis ten pochodzi z samego początku XVI wieku, że drukowany nigdy nie był, że zawiera cenny niezmiernie zabytek języka polskiego z epoki przed pierwszym drukiem książki polskiéj; z tych powodów uważałem i uważam, iż krzywdą byłoby dla nauki, gdyby drukiem nie został ogłoszony. Jednéj tylko wówczas rzeczy ważnéj nie wiedziałem, a to téj mianowicie, że ów Ojciec Amandus, to błogosławiony Henryk Suso zakonu kaznodziejskiego. Owoż gdy i ten szczegół dziś stanowczo wyjaśniony został, i gdy z obfitszym już teraz liczyć się potrzeba materyjałem, jużto pod względem objaśnienia rękopisu samego, już pod względem naukowego pożytku, jaki wierne ogłoszenie kodexu rzeczonego drukiem, nauce przynieść może, konieczną jest rzeczą przedewszystkiem objaśniając rękopis sam, o autorze onego i o pierwowzorze dzieła zebrane wiadomości uporządkować.

Kodex nasz jest tłumaczeniem dzieła, oryginalnie pisanego w języku niemieckim a w dyalekcie szwabskim, z którego mistrz brat Felix Fabry zakonu kaznodziejskiego w Ulmie żyjący [4]),

---

[1]) Muczkowski. Statuta str. 147.
[2]) Tenże 205.
[3]) Ossoliński. Wiadomości IV. 433.
[4]) Felix Faber, Dominikanin zmarły w Ulmie 1502 znany jest z swéj historyi Szwabii *Historia Suevorum* edidit, Goldast Francf. 1604 i z pielgrzymki do ziemi świętéj drukiem ogłoszonéj 1556.

między rokiem 1477 a 1480 sloszywszy wszysthky xkaszky zywota yego y naug vespolek czudnye sloszyl laczynską mową (4) [1]). Z tego to tłumaczenia Ojca Felixa Fabry, z rękopisu, nie z druku, nie znany nam tłumacz Polski, przekłada na język ojczysty książki żywota Ojca Amandusa. Że tłumaczenie to było dokonane z rękopisu to o tém przekonamy się przez porównanie textow drukiem ogłoszonych z kodexem naszym. Liczne waryanty dokładnie rzecz tę objaśniają. A najprzód trzy najważniejsze publikacye dzieł Henryka Suso. Do porównań używać tu będziemy wydania łacińskiego Suriusa [2]), Niemieckiego Melchiora Diepenbrock [3]) i Włoskiego Ignazio del Nente [4]). W żadnem z tych wydań nie mieści się najprzód wielce ciekawy wstęp w naszym znajdujący się kodexie, niestety przerwany w środku, dla brakującéj jednéj co najmniéj karty. Daléj, każdy z wymienionych wyżéj wydawców różni się liczbą pomieszczonych w swem wydaniu rozdziałów i tak: Surius ma ich 49, Diepenbrock 57, Nente 45, zaś w naszym kodexie jest ich 51. Daléj podział samych rozdziałów nie jest jednakowy, a ta niejednostajność poczyna się od rozdziału 20. Rozdział ten, pisarz nasz na dwa podzielił, osobne dając im' intytulacye. Rozdział 35 w naszym kodexie znajdujący się opuszczony jest i u Suriusa i u Diepenbrocka. Rozdział 40 i 41 u Suriusa i Diepenbrocka znacznie pomnożony wariantem kodexu Monachijskiego w naszym kodexie niema go; 41 i 42 u Suriusa i Diepenbrocka u nas jeden stanowi 43; 46 u Suriusa i Diepenbrocka u nas opuszczony całkiem. Trzy ostatnie dopiero rozdziały u Suriusa: 47, 48 i 49 odpowiadają tymże, w kodexie naszym. Daléj te co się mieszczą u Diepenbrocha 50 do 53, 55 i 56 tych w naszym kodexie niema, dopiero 54 Diepenbrocka, odpowiada naszemu 51, a 57 naszemu 50. Co zaś do wydania Włoskiego Nenta to ono najpodobniejsze do treści z naszym kodexem chociaż najbardziéj odstępuje od porządku rozdziałów samych.

---

[1]) Cyfra w nawiasie położona w texcie oznacza stronicę kodexu naszego.

[2]) D. Henrici Susonis *Viri sanctitate eruditione et miraculi clari Opera, nunc demum post annos ducentos et amplius e Sueuico idiomate Latine reddita a Laurentio Surio Carthusiano Coloniae Agripinae 1588 in 16. 657.* (Pierwsze wydanie Kolońskie z 1555).

[3]) Heinrich Suso's *genannt Amandus Leben und Schriften nach den ältesten Handschriften und Drucken von* Melchior Diepenbrock. *Dritte Auflage. Augsburg, 1854,* str. CXX i 424. Pierwsze wydanie wyszło w Regensburgu w 1826, gdy Diepenbrock był sekretarzem przy biskupie Sailer. Drugie tamże w 1837, a trzecie już po śmierci jego 1854; umarł bowiem kardynał książę biskup wrocławski 20 Stycznia 1853 roku.

[4]) *Vita et opere spirituali del beato Enrico Susone Religioso estatico... Raccolte dal Padre Maestro Ignazio del Nente in Roma 1663 in 4,* str. 334. (Pierwsze włoskie wydanie jak z roku 1651.

Otóż to bardzo wyraźny dowód że tłumacz nasz przekładał to pismo nie z druku żadnego. Inne pismo O. Henryka o wiekuistéj mądrości w naszym kodexie ma tylko wstęp i trzy pierwsze rozdziały, brak zatém 22 rozdziałów zatraty których żałować należy. Z tego porównania textów, i tych znaczących wymienionych różnic przychodzimy do wniosków następujących. Nieznanemu tłumaczowi polskiemu, dostały się do rąk w rękopisie pisma O. Henryka Suso (Amandusa) a mianowicie żywot jego i księga o wiekuistéj mądrości tłumaczone przez O. Felixa Fabry, na język łaciński, o czem jest wyraźna wzmianka w kodexie naszym we wstępie. Gdy tłumaczenie to Felixa Fabry nieznane było ani pierwszemu wydawcy pism O. Henryka, Antoniemu Sorgen w Augsburgu 1482, a wydawca drugi Hans Othmar z 1512, wzmiankę tylko czyni, że Faber zajmował się uporządkowaniem pism O. Henryka Suso, gdy tłumaczenie łacińskie Kartuza Suriusa wydane w Kolonii u Myliusa w 1555 r. uważane jest za pierwsze w tym języku, gdy z licznych kodexów pism O. Henryka żywot jego w języku łacińskim nigdzie nie jest znany przed Suriusem, wniosek bardzo prawdopodobny, że tłumacz polski posiadał autograf lub odpis O. Fabra łaciński, z takowego przełożył na język polski, Żywot O. Amandusa i księgę o wiekuistéj mądrości, i kto wie czy gdzie w jakiéj klasztornéj lub poklasztornéj polskiéj bibliotece, nie kryje się jeszcze kodex rękopiśmienny O. Felixa Fabra nikomu dotąd nieznany. A jeżeli w chwili druku, odkrył się rękopis nieznany dzieł O. Henryka Suso, w Kielcach mianowicie w gimnazyjalnéj biblijotece, który bliżéj opiszę, to może los szczęśliwy zdarzy że i text łaciński O. Fabra odnajdzie się kiedy. Rękopis kielecki jest to kwartant papierowy o 422 kartach nienumerowanych pisany jedną ręką tłumaczony z łacińskiego wydania Suriusa w drugiéj połowie XVII wieku (kar. 1—116), a zawiera: *Żywot bł. Henrika Susona wielkiey swiątobliwości męża Zakonu kaznodzieyskiego;* kar 117—124. *Błogosł. H. Susona męża świętego sto rozmyślania o męce Jezusa Chrystusa iemu objawione krótkie wprawdzie ale bardzo skuteczne y pobożne;* Kar. 124—218. *Dialog albo Rozmowa Duchowna Błogosławionego Henrika Susona o niektórym Chrześciańskiéy pobożności ćwiczeniu o łatwym przystępie do prawdziwey mądrości.* Kar. 219—252. *Kazania niektóre w krótkiem zebraniu swym to wszystko zamykaiące, co tylko do dobrego y szczęśliwego życia iest powodem.* Kar. 253—286. *Listy niektóre pobożne y nauki pełne.* Kar. 286—345. *Ksiąszka o prawdzie.* Kar. 346—413. *Książka o dziewiąci skałach.* Kar. 412—422. *Wykład krótki y iasny dziewięci skał, przez dziewięć prawdziwego zbawienia y zaprzenia samego siebie stopniów za sprawą bł. Henrika Harphi.* Rękopis ten wynalazł w Kielcach Profesor Rybarski i mnie łaskawie okazał, którego gdy ani naukowa ani językowa strona nie zaleca, na téj krótkiéj poprzestaję wiadomości co sa-

mego żywota tyczy Bł. Henryka. ten, po raz pierwszy w Polskim języku wydany był przy Nowych Żywotach świętych X. Stefana Wielewieyskiego S. J. Kalisz, 1736. Część II. str. 225—248, a to według Suryusza i Bollanda. Z kodexu zaś naszego żywot ten tak brzmi w streszczeniu.

Henryk Suso kapłan zakonu S. Dominika znany jako głęboki mystyk i asceta XIV wieku pochodził ze szwabskiéj rodziny z domu Bergerów w Konstancyi i Ueberlingen. Matka jego z domu Saussen (Seuss). Oboje rodzice bogobojni wielce i świątobliwi. (33, 228) Henryk urodził się w dzień S. Benedykta (6) a więc 21 Marca. Co do roku jego przyjścia na świat, między biografami niema zgody. Diepenbrock [1]) w starym rękopiśmie wyczytał iż urodził się roku 1280. Inni, mówi tenże, kładą rok 1295. Powszechnie jednakże przyjmują biografowie rok 1300 [2]). Na chrzcie S. dano mu imię Henryk (6) nazwisko przybrał od matki swéj i nazwał się Suso. Siostrze jego było na imię Zofia (119). Studyja uniwersyteckie kończył w Kolonii. W młodości ciężko bardzo chorował, i ta snać choroba wyrobiła w nim powołanie do stanu duchownego. Mając lat 18 życia wstąpił do zakonu S. Dominika. W zakonie przybrał imię Amandus (2) i tu zasłynął jako wielki kazuodzieja i gorliwy dusz łowca. Wrodzone ku temu przymioty swoje podniósł do wysokiego nader stopnia surowém życiem i zupełném zaparciem się siebie, a pełne miłości serce swoje oddał całkowicie Panu Bogu. Od samego zaraz początku życia zakonnego, ostry wiódł żywot; wyrył najprzód w skrytości na ciele swojem najsłodszę Imię Jezus (21). włosianną wziął na się koszulę i ostrym żelaznym przepasywał się łańcuchem (62) nosząc na sobie krzyż ostremi gwoździami nabity (66). Na niczyje cierpienia nie był on obojętnym nawet gdy widział cierpienie ptaka lub jakiego stworzenia żal zdejmował jego duszę i błagał zaraz najdobrotliwszego Pana aby cierpieniu onemu ulżył. Do surowych umartwień jakie sam sobie zadawał przyłączały się różne inne cierpienia. Świętego męża spotwarzano często, nazywano go pobożnisiem, hipokrytą, trucicielem (127), a nawet i heretykiem. Wprawdzie za niewinnego uznano go, ale podejrzenie długo jeszcze na nim ciążyło. Dla pozyskania wewnętrznego pokoju zachowywał ścisłe milczenie (69—62). W celi mieszkał zawsze nieopalanéj, sypiał na starych drzwiach jadał raz na dzień i to tylko roślinne pokarmy. Od pragnienia usychał a umartwiał się tak, że kropli żadnego napoju do ust nie brał (75, 85). W tém dobrowolném udręczeniu ciała swego żył przez lat 16 a gdy mu Pan Bóg objawił, że nie chce by da-

[1]) Diepenbrock, pag. XVII.
[2]) Murer Helvetia Sancta fol. 315. Echard Script. Ord. praed. Diepenbrock l. c. Rauchenbichler. s. IX. Porów. Encyk. kość. VII. 97.

léj trapił tak ciało swoje, wszystkie te samowolne narzędzia tortur, wrzucił w skrytości w rzekę (65). W czasie pobytu jego w zakonie zmarli mu rodzice jego, matka świątobliwy zakończyła żywot w wielki piątek (228), ojciec umarł wcześniéj. W widzeniu które miał, ukazała mu się dusza ojca rodzonego, wybawiona przez jego modlitwy z mąk czyszczowych i dusza matki w chwale wiekuistéj radująca się (33). Siostra jego po zgonie rodziców wstąpiwszy do zakonu wpadła w grzech i opuściła klasztór, mąż Boży tyle jednak uczynił modlitwą i nauką swoją, że biedna ta dusza odpokutowawszy winy swe, w innym zakonie ostrzejszą przyjęła regułę.

W dalszym ciągu żywota jego, znajdujemy w kodexie naszym mnóstwo budujących szczegółów dotyczących jego życia duchownego i zakonnego, jego cnót w których się ćwiczył w klasztorze, jego modlitw, czuwań postów i umartwień w których dążył do drogi doskonałości, jego widzeń i zachwyceń które mu zsyłał Pan Bóg (33, 100) jego pokus które znosił (110, 114) jego prac apostolskich, nauk i kazań, które miewał (112, 118), jego smutków cierpień i przeciwności wszelakich których doświadczał (141, 155, 211). Raz wpadł między zbójce, tu herszta rozbójników nawraca i słucha spowiedzi (13·). W podróży po dwakroć cudownie ocalony z wody (140—145). W pielgrzymkach duchownych które odprawiał zapisane jest jak za jego modlitwą, małeńką flaszeczkę wina tak rozmnożył Pan Bóg cudownie, iż 20 osób spragnionych odrobiną tą napoił mąż Boży (226).

Po śmierci przeora w czasach dla klasztoru nader krytycznych, przez trzy bowiem lata niemieli znikąd jałmużny, bracia zakonni mimo woli i prośby jego, obrali go swym przełożonym (164). Nie radości ale smutki same miał na téj godności, a które w życiu jego obszernie opisane są. W 46 roku życia a 28 życia zakonnego, począł pisać księgi pobożne (86). Przedtem jedna jego z duchownych córek, zakonnica Elżbieta Steglin, każdą duchowną rozmowę spisywała lecz bez wiedzy jego (2). O tém gdy się dowiedział mąż Boży, zażądał od niéj oddania sobie rękopisu, który jak skoro tylko odebrał, w ogień rzucił. Ale to stało się jedynie z pierwszą częścią, drugą sam Pan Bóg objawił mu aby ocaloną i zachowaną była, chował też ją przez długi czas w ścisłéj tajemnicy; nie chcąc jednakże by po śmierci jego, rzeczy spisane i opisane doznały zarzutu jakiego, Prowincyjałowi OO. Dominikanów ziemi niemieckiéj Bartłomiejowi, okazał swe pisma (5). Ten gdy to wszystko przeczytał z wielkiem swém upodobaniem, polecił Ojcu Henrykowi, aby wszystkie swe nauki zebrawszy w jednę księgę zostawił ją dla przykładu i nauki braci w zakonie. Gdy to czyni Ojciec Amandus, prowincyjał O. Bartłomiéj umiera. Umiera i sam Amandus w Ulm 25 Stycznia 1365. Zgon jego opłakują Niemcy całe, bo w nim czciły ojca swego i pocieszyciela. Ciało jego pochowane w koś-

ciele S. Piotra męczennika po trzystu blisko latach (1613) znaleziono nienaruszone. Miasto Ulm protestanckie wtedy, nic sobie z tego nie ważyło, więc jak znaleziono kości tak też je i pochować kazano. Lecz gdy przy grobie sługi Bożego działy się liczne cuda, Dominikanie starali się aby mógł być kanonizowany razem ze S. Tomaszem z Aquinu. To jednak nie przyszło do skutku, dopiero papież Grzegorz XVI przez osobne brewe pozwolił Dominikanom obchodzić jego święto 11 Marca. Zdaniem Görresa pisma Amandusa należą do najmilszych tworów mystyki: są one wylewem gorącego serca które całe swoje życie wyśpiewało w jednym wielkim hymnie; stanowią one wielką epopeję miłości Bożéj napisaną pięknym, dźwięcznym językiem, wyrażającym czyste, jasne a potężne uczucie. Oprócz téj autobiografii o Henryku Suso, która niewątpliwie oryginalnie w języku niemieckim a dyalekcie szwabskim napisana była, znane są inne jeszcze głęboko ascetyczne dzieła jego, jedne w języku łacińskim a drugie w niemieckim oryginalnie pisane, albo też przez samego tłumaczone autora. Do tych, oprócz opisywanéj autobiografii należą: księga o wiekuistéj mądrości (Horologium sapientiae). O prawdzie. Bractwo wiekuistéj prawdy. Kazania i listy, które w językach łacińskim, angielskim, niemieckim, francuzkim i włoskim drukiem po wielekroć ogłaszane były [1]).

Oprócz drukiem ogłoszonych dzieł, po wielu biblijotekach i archiwach znajduje się niemało rękopisów XIV i XV wieku, w których się mieszczą pojedynczo lub zbiorowo pisma O. Henryka Suso. Z Monachijskich najwięcéj korzystał Diepenbrock, a Strange w Kolonii wydając w roku 1861 *Horologium Sapientiae*, kollacyonował text według jedenastu kodexów rękopiśmiennych znachodzących się w Kolonii, Darmsztadzie, Berlinie, Strasburgu. Rozstrzygnięcie pytania co do wieku rękopisu pokaże pisownia, a i sam text kodexu wiernie oddany potwierdzi, że na żaden raz nie przechodzi epoki, drukiem ogłoszonéj pierwszéj książki polskiéj. Kto jest tłumaczem dzieła Henryka Suso, i kto pisarzem kodexu naszego, daremne trudzenie się i daremne byłyby domysły. Że nie z druku, wyznaje to sam tłumacz, wspominając o przekładzie O. Felixa Fabry na język łaciński, a ponieważ to

---

[1]) J. Echard. *Auctores Ordinis praedicatorum recensiti.* Paris, 1719, fol. I. 654 et seq. znał Horologium wydanie Paryskie z 1470. Daléj ma być wydanie z 1480 Paryskie, z 1492 Weneckie. Tłumaczenie francuzkie miało wyjść w roku 1493, a Angielskie w 1483. Hain, Repertorium N. 8928—8935 przytacza 8 wydań z XV wieku *Horologium devotionis circa vitam Christi,* ale to inne zupełnie dzieło. Strange, przy jedenastu kodexach rękopiśmiennych wymienia dwa wydania drukiem ogłoszone 1511 Parisiis i drugą b. r. i m. d. W archiwum kapituły katedralnéj krakowskiéj jest kodex rękopiśmienny z XV w. w którym jest Horologium N. kod. 110.

nigdy drukiem ogłoszone nie było, więc przekładał rodak nasz, może zakonnik jaki w klasztorze OO. Dominikanów lub innego zgromadzenia z jakiegoś nieznanego nam rękopisu. Że kodex który rozpatrujemy i dajemy takowy wiernie oddrukowany, jest na czysto odpisanym z innego rękopismu brulionowego wspomnieliśmy wyżej. Odpis może być nieco późniejszy od samego tłumaczenia, rzecz i naturalna i paleograficzne to znaki wskazują. Szczegóły zaś pisowni co najważniejsze, które tu przytoczymy i słowniczek wyrazów który damy na końcu druku samego, potwierdzą niewątpliwie podany przez nas wiek rękopisu.

Z ogólnego wejrzenia na rękopism, lub na cząstkę onego, podpada najprzód pod uwagę ogromny zbytek głosek *z* i *y* pierwsza bowiem z tych, nie tylko jest używana w tych wyrazach gdzie i dziś się używa; nie tylko jest w szypiących *sz cz* użyta, ale zamieszczana jest powszechnie po głosce *c* tam gdzie jéj zgoła nie potrzeba jak np. *pracza, nocz, czorka, pomocz* itd., i bardzo często po głosce *s* jak np. *sze*, szẏe zamiast *się* *szercze* zamiast serce; *szaszlugowal* zamiast zasługował, toż samo można powiedzieć o głosce *y*, która tu zastępuje potrójne i to jest *i*, *j* i *y* i że przepełniony nią jest rękopism cały, zdwojonych natomiast samogłosek, jakie się często znachodzą w biblii królowéj Zofii, w psałterzu Małgorzaty i w przekładzie psalmu 50, a więc w trzech najdawniejszych zabytkach języka polskiego; prócz w wyrazie Boga, który często pisze Buoga i w wyrazach w których po spółgłosce *l* następuje *e* jak: lẏepszẏ *lepszy*, slyeczyc *zleczyć*, bolyescz *boleść*, czelyesny *cielesny*, poliepszenye *polepszenie*, liessal *leżał*, innych prawie nie znajdujemy.

Nie spotykamy się także w całym rękopiśmie z samogłoską *o* przekreśloną pionowo z góry na dół prostopadłą linijką, którą mamy nie tylko w trzech wyżéj wspomnianych rękopismach, ale i w obu kodexach statutów, i w kazaniach Gnieźnieńskich w wydaniu hr. Działyńskiego. To *o* przekreślone, zastępowało jak wiadomo w tych wzmiankowanych pomnikach samogłoski nosowe *ą* i *ę* i ustaje od połowy wieku XV, miejsce którego zajmuje *a* z kreską u dołu. Takie *a* z kreską w naszym rękopiśmie znajduje się często i oznacza bądź samogłoski nosowe *ą* i *ę* bądź głoskę *m* jeźli ta miała następować po samogłosce *a*, ztąd też pełno jest przykładów w rękopiśmie iż pisarz zamiast *nam, mam, wam, sam, tam, nieznam, powiadam, stawam, czytam, kłamliwe*, pisze: ną, mą, wą, są, tą, nẏezną, powẏedą, sthawą, czẏtą, kłąlẏwe i t. d.; lecz i to nadmienić tu trzeba, że znowu bardzo wiele można spotkać w których samogłoska nosowa *ą* wyrażoną jest przez *a* a *ę* bardzo rzadko przez *ą* prawie zawsze przez *e*. Tyle ogólnego i najbardziéj uderzającego spostrzeżenia pod względem pisowni kodexu naszego.

Co się tyczy innych szczegółów pisowni i form grammatycznych wspomnę niektóre a rozpoczynam od samogłoski *a* zamiast któréj znowu, używał niekiedy nasz pisarz *ą* ztąd zamiast *ma* pisał mą, zamiast *trzyma* trzymą lub też tak: zamiast *mam* pisał mą, zamiast *trzymam* trzymą, jak to wyżéj mówiłém.

Zamiast *b* pisał niekiedy *p* w wyrazach: *jabłko* yapłko, *skarb* skarp (258), *obcowanie* opczowanye (262), *obciążyła* opczasyla, *objawił* opyawyl (248), *obfita* opfytha (12), opkwytymy (124), *w obliczności* w oplyczonoszy (107).

Po głosce *c* prawie zawsze następuje *z* jak w wyrazach *noc* nocz; *nic* nycz; *ukazać* ukasacz; *co chce* czochcze (127), a raz jeden zamiast *c* jest *s* w wyrazie opsych zamiast *obcych*.

Zamiast *d* używał nasz pisarz niekiedy *t* i *th* ztąd znajdujemy u niego nat i nath, przet i przeth, ot i oth ale nie zawsze, bo znachodzą się znowu wyrazy pisane: szad, przed, od; w innych wyrazach pisze szeth zamiast *szedł*, gwyasth zamiast *gwiazd* (93), yath zamiast *jad*, szkat zamiast *skąd*, szkoth zamiast *szkód*, othpowyecz zamiast *odpowiedź* (260), pothdany zamiast *poddany*.

dz zamienia czasem na *cz* zamiast *ludzkie* luczkye, zamiast *wiedz* vyecz.

Głoskę *f* pisze raz przez *f* drugi raz przez *ph* a nawet przez *w* w wyrazach: phortny, *odźwierny*, *furtyan*, phorta, *fórta*, duphanye, za *dufanie* (226), wundamentuye za *fundamentuje* (199), wlaszeczka i phlaszeczka, za *flaszeczka*, traphyc za *trafić* (249), phalszywye (254—256) za *fałszywie*.

Zamiast *g* pisze, ale bardzo rzadko, *k* jak w wyrazach byekl, *biegł* 213), wyeko *w jego* (214), do kardla, *do gardła* (64).

Zamiast *h* pisze *g*, ale tylko w wyrazach ganba, ganiebny (131, 213) zamiast *hańba*, *haniebny*, a zamiast *ch* zawsze *k* ale tylko w wyrazach kor, koru zamiast *chór*, *chóru*, a toż samo we wszystkich pochodnych wyrazach, korowy, do koru i t. d. zamiast *chórowy*, *do chóru*.

i jako spójnik zawsze pisze przez *y* krótkie i znachodzi się niekiedy jako *y* np. w wyrazie sinv (13) *synu* a wiele częściéj jako *y* np. *gdy był wydany*. Tam gdzie my dziś używamy *i*, *j* w manuskrypcie jest zawsze y. Jest nakoniec w manuskrypcie *i* trzecie, to jest *j*, którą choć bardzo rzadko, zamieszczał jednak tam, zwłaszcza, gdzie mu nie stawało papieru na *y*.

Głoskę *k* znajdujemy w kodexie zastąpioną przez *cz*, *qu* i *g* i tak zamiast *największa* czytamy navyeczsza zamiast *kwiatki* i złożonych z nich czytamy: quyathky, quyath, quyecze, quytnaczye (192) rosquytayacze; zamiast *odmiękczył*, odmyegczyl (125) zamiast *nikt*, *tak*, *bok*, *nauk*, *zwykł*, nygd, tag, bog, naug, swyg.

Ł nigdzie nie znalazłem, ale zawsze zamiast tejże, głoskę *l* czasem też i opuszczono ją zupełnie, zamiast bowiek *zląkł się* czytamy slyek sze (92), zamiast *spotkał się* podkasze (87), zamiast *obrócił się* obroczysze (211). Forma językowa bardzo ważna.

Głoska *m* opuszczona jest często w rękopiśmie, lecz tam tylko gdy przed *m* znajduje się *a*, o czém było wyżéj, a raz jeden opuszczono przed *n* w wyrazie nÿemal (106) zamiast *mniemał*.

Głoska znowu *n* zamieniona jest czasem na *m* w wyrazach myemec, myedzwec, forma grammatyczna ludowa; wesmye (40), *we śnie*; zamiast zaś *ń* pisze ÿ w wyrazach: naÿ, naÿn, zamiast *nań*, umocznoÿ zamiast *umocnion*.

Zamiast *o* pisze niekiedy ÿ ztąd zamiast *go*, *jego*, jest w rękopiśmie gÿ, ÿegÿ. zamiast *bo go* bogÿ.

Jak głoskę *b* zamieniał niekiedy na *p*, tak znowu *p* na *b* czy tak wymawiał, czy też to są myłki tylko pisowni, niewiemy, dość że znajdujemy w kodexie: brzet zamiast *przed* (198), bytaligÿ zamiast *pytali go* (201), bobudzona zamiast *pobudzona* (250), obuszczÿs zamiast *opuścisz* (256).

Największa rozmaitość a nawet dowolność pisowni jest w głoskach: *s*, *ś*, *ść*, *sz*, *cz*, *z*, *ż*, *ź*, *ć* na każdą z tych głosek damy nieco przykładów; slowo, sercze, skrucha; sen szkrydla zamiast *skrzydła* (161), pÿsmo zwÿethe, *pismo święte* (12) albo pÿszmo szwÿethe, nosz zamiast *noś*, mlodoscz, lubocz, staloscz, naczecz, przÿcz zamiast *młodość, lubość, stałość, na cześć; przyjść*; przyjść; wsÿtko wzÿckich, zalonÿ slowÿek, zamiast *wszystko*, *wszystkich*, *szalony człowiek*; sasze, bes, slocz, soszoblÿwÿm, rosga, sbawÿenÿe, zamiast: *zasie*, *bez*, *złość*, *z osobliwym*, *rózga*, *zbawienie*; szÿdowÿe, saba, wsakosz, wasne, grosacz, zadacz, boszy, zamiast: *żydowie*, *żaba*, *wszakosz*, *ważne*, *grożąc*, *żądać*, *boży*; wez i wesz zamiast *weź*; czyerpÿal, wszcelÿe (157), czyerpÿecz, czÿerplywye (161), zamiast *cierpiał*, *w ciele*, *cierpieć*, *cierpliwie*.

Po głosce *t* prawie zawsze następuje *h* jak np.: then, tha, tho, themusz, thegosz, thą, tha, sthworzenÿe, szÿwoth, ÿesth, gesth, swÿethy, thowarzÿs, lÿatho, thwoÿ, thobÿe, thÿ, thak, a w kilku wyrazach zamiast *t* znajdujemy *d*, brad zamiast *brat* (141), podkacz zamiast *potkać* (92), i dość często dedy zamiast *tedy*.

U na początku wyrazów pisane prawie zawsze jak *v*. vrzad, vczÿnek, w środku wyrazów prawie zawsze jak *u*: dusza, sluga, nauka, na końcu wyrazów powszechnie *v*, ale nie zawsze gdyż czytamy panv, bogv i panu bogu, boszemu, v[illegible]gÿemv, albo boszemu, ubogÿemu.

O głosce *w* to tylko nadmieniam, że w rzadkich tylko wyrazach pisana jest przez *v*, powszechnie tak na początku, w środku, jak i na końcu wyrazów przez *w*.

O samogłosce ypsylon już mówiłem, to tylko dodam, iż wyraz tylko prawie zawsze pisany jest przez *e*, *telko*.

Głoska *x* znachodzi się w wyrazach: *książe*, *księżna*, *księżyc*, *książka*, *ksobie*, *kstronie*, lecz te wyrazy z taką pisane są rozmaitością jak żaden inny wyraz i tak *książe* pisze nasz autor: ksaze, kxaze, kxązą, kxazeczu, xaze, xaszecza; xesna, xezna i kxesna; *księżyc* to pisze: xezÿc, ksezÿc i kxezÿc; *księgi*, kzegÿ, kxag, kzak, kxaskamÿ, xaska, xaskÿ, xÿaskÿ, xÿeg, xÿak, xÿegÿ, xÿagÿ, w xÿegach, xkaszkÿ, xÿągÿ; *ksobije*, kxobÿe, xkobÿe i xobÿe; kxstronje i xstronÿe.

Cząsteczka to jest tylko uwag, odnoszących się już to do pisowni kodexu, już do form językowych i grammatycznych baczny czytelnik obficiéj znajdzie je w wiernym przedruku kodexu naszego, który jak najwierniéj co do litery, staraliśmy się kollacyonować z oryginałem. Liczby w nawiasach oznaczają stronice rękopismu. Wiersz każdy oddziela linijka pionowa. Słownik wyrazów ważniejszych podamy na końcu przedruku kodexu.

Thij sząm xięgi o wielieb | nijm od pana buoga oswieczo | nijm oijczv amandvszie kto | re ksiegi zamikaiją w sobie |

wẙelẙe navk dobrich duchownẙch, a ossoblẙwa daẙą navke | thakowemv czlowiekowi ktori odstąpil od pana boga | stworziczielia swego, a przistal kv stworzenẙv Jako | szie ma zaszie przìwroczicz, kv swemv pierwsemv począt | kv, ktori bog ẙest Thesz iako szie ma rzadzicz sząm | wssobie ẙ wopusczenẙv, wsitkiego stworzenẙa. Jako ma | odvmrzecz, wsitkim ządząm, lubosczią̨m, wesseliv ẙ | wsythkich roskoszi thego swẙatha przeslego, ẙ kes cziala | swego wlasnego. Jako pana boga ma przed oczima miecz | Jako laski jego naswietssej ma ssvkacz, a ẙego swietą | mẙloscz, iako stworziczíela, ẙ odkvpiczielia swego na | dewsiczki rzeczi mẙlowacz. Mąke panẙska rosmẙslacz | Jakó ma szam sziebie poddanẙm wprawej pokorze po | dobnym vczinycz, Cznoth y ziwota pana nasego Jezv | krista nasladowacz. Jako szie ma ẙednostainẙe mẙecz | tak wmẙlosczẙ ẙako wszalosczẙ wczẙnẙenẙv ẙ | wopusczenẙv ẙ wẙelẙe ẙnszẙch czẙsthẙch navk ktho | re czlovẙekovẙ poczẙnsaẙaczemv barzo potrzebne | ẙ poszytheczne szą, gdy bedam pẙlnẙe rozmyslane | *(2)* a bacznye przeczẙthanẙ. Tesz wszẙthkẙm rostro | pnym serdecznẙm ludzam daẙam thẙ xẙągẙ | navke kv posnanyv boskẙe prawdy a vkasv | ẙam ẙasną droge ẙ prostham kv nawẙszemv | blogoslawẙenstwv |

Wẙelẙebnẙ oczecz goraczẙ mẙlosnẙk boskẙ ẙ na | bosznẙ slvga wẙeczne madroszczẙ o ktho | rẙm the xẙegẙ wẙslẙ. Mẙal dwoẙe ẙmẙona ẙ | dwoẙe przezwẙska, napẙerve gdy sze sthal czlo | vẙekem krzeczẙanskẙm przes kresth swẙethy da | no mv ẙmẙe h e n r ẙ k alye pothẙm gdẙ ẙvsz byl | pelen cznoth ẙ laskẙ bosze a sthal sze doskonalẙm | dochovnẙm mẙlosznẙm a nẙebẙeskẙm czlovẙekem | sthalo szye tesz ẙsze mv sam pan bog wẙeczna ma | droscz pẙerwse ẙmẙe H e n r ẙ k odẙal a dal mv | są the ẙmẙe a m a n d u s alẙe tho ẙmẙe nẙebẙlo ẙa | wne za zẙwotha ẙego bowẙem bardzo go thaẙl | spokorẙ wẙelkẙe, alẙesz gdẙ sze sthẙm swẙathem | roslaczẙl presz smẙercz tos w ẙego thaẙemnych | obẙawẙenẙach ktore oth pana boga mẙeval naly | szona ẙ szemv sam pan bog zwẙelkẙe lasky tho | ẙmẙe da amandus steẙ vlasnosczẙ ẙze on boga | wsechmogaczego bardzo na uznẙe a serdecznẙe | goraczo mẙloval, tesz yeszẙbẙsze przydalo

zrzadze | nẏa boskẏego ẏszebẏ go smoczẏ papẏeskẏe kanonẏ | sovano tedy sze tho ma sthacz ẏmẏenẏem amandus [1]) |

(3) kreszczyanska a ẏego cnothlẏve uczẏnkẏ ẏ przẏkla | dẏ ẏego svẏethego szyvotha. |

Gdẏ ẏusz wẏelebnẏ oczecz ẏ brath zakonnẏ odda | vnẏch czasov vmarl a ẏusz vẏecze nyeslynẏeẏe | w povẏedanẏv słova boskẏego thedy nẏemabẏcz | vjeczej swan slothkym Alẏe slusznẏe amadusem | a tho dla vẏelkẏe naboszne goraczej serdeczne | mẏlosczẏ kthorą tho bedacz na thẏm swẏecze | za szyvotha swego mẏal ku mẏelemu bogv ẏ na | vẏekẏ bedze w nẏm trwal abovẏem wẏara | ẏ nadzeẏa kthorą thu mamẏ na onẏm svẏecze | ẏusz konẏecz veszmẏe słẏe mẏełoscz boska tha | trwa navẏekẏ a dla thego gdẏsz bogosławẏonẏ | oczecz thakową, vẏelkam serdeczną kwapłẏvam | goraczą myłosczẏą boga wẏeczną madroscz | myloval ẏako tho dobrze obaczẏmẏ napoczathkv | vesrothkv ẏ nadokonczenẏv thych vszyczkẏch | xẏak gdyss tesz vevszythkych svẏch navkach ro | smovach ẏ ẏsthorẏach rozmaẏcze wẏele słów mẏlo | snẏch movẏl sercza lvczkye sapalaẏacz kv mẏele | mv bogv thedy słusznẏe a wpravdze ma bẏcz | vesvan Amandus, abovẏem gẏ pan bog umẏelo | val on thesz pana boga mẏeloval, a tak ẏako | oth boga umẏelovanẏ za sze słowną mẏelosczą | svego sthvorzẏczela mẏloval *Reciproca dilectione* | Thẏ xẏegẏ wẏelẏe wsobẏe zamẏkaẏą zẏwotha | *(4)* nabosznego oẏcza amandusa a gdẏsz czasthkẏ zy | wotha oẏcza swẏethego bẏlẏ ẏ thą ẏ sam poczesczẏ | baczacz tho ẏeden oczecz mẏstrz ẏ brath felix fa | bry wthẏm sze mẏescze gdze then oczecz wẏele | bnẏ leszẏ ktore po mẏemẏeczku sovam Ulm słoszẏwszẏ wszẏthkẏ xkaszkẏ zẏvotha ẏego ẏ | naug vespolek czadnẏe słoszẏl łaczẏnską mową | Mamẏ vẏedzeez ẏsze sexsterny thẏch xẏąg potaẏe | mnẏe lẏeszałẏ samknyone presz vẏelẏe lath dlẏa | thego ẏsze oczekovano smẏerczẏ slugẏ boszego | abovẏem szẏe bardzo nẏerath wthẏm ludzam opr | vẏal sza zẏvotha svego a wsakosz nakonẏecz | rosmẏsłẏl sze dla nẏepewnego vyrosvmẏenẏa nẏe | kthorẏch ludzẏ iszebẏ pevnẏe ẏ łẏepẏe bẏlo a | bẏ the kxegẏ sdosvolẏenẏa boskẏego bẏlẏ opẏavẏa | ne ẏego przeloszo- | nẏm za szẏvotha ẏego aby po smẏer | czẏ ẏego pevnoscz ẏ pravda tẏch rzeczẏ szẏe nala | sla a przetho poszẏlonẏ moczą boską wybral rzeczi | napotrzebnẏesze kthore wthych xẏegach są napẏ | sane ẏ dal ẏe sam napẏerve ku prethozenẏu | oẏczu ẏ mẏstrzovẏ snamẏenẏthemu kthorẏ mẏstrz | oth pana boga bẏl opdarzon zẏvothem dobrẏm ẏ | tesz cnothamẏ vẏelkẏmẏ rosmaẏthẏmẏ ẏ doszvẏa | thszonẏm mẏstrzem bẏl w naukach boskẏch then | sze wthẏm sakonẏe kasnodzẏeẏskẏm na devszczi | ekẏmẏ klastormy ẏch szemẏe nẏemẏeczkẏe byl | wyelmosznẏm prelatem a ymẏe ẏego bylo mẏstrz | *(5)* Bartlomẏeẏ themvss obẏavẏl ẏ vkasal the rzeczẏ | pokornẏe svẏethẏ amandus a then tho prelath | dobrẏ przetczẏl tho vszẏczko z wẏelkẏm podoba | nẏm

---

[1]) Tu widocznie brak jednéj karty co najmniéj.

serezą svego ÿ rzekl ÿ szetho vszÿczko | ÿesth myedzÿ ÿnszÿm pÿsmem szvÿethÿm ÿako zar | no cnoth vszÿczkÿm madrÿm opathrznym ludzom po | thÿm gdÿ ÿusz the wszÿczkÿe naukÿ bÿlÿ vespo | lek sgromadzonÿ ÿ sloszony chczal ÿe themv my | strzovÿ vszÿthkÿe vespolek ykasacz a wthÿm | go pan bog laskavy raczÿl vsiacz sthego swÿatha tego | mÿstza slachetnego Gdy sze dovÿedzal sluga | vyeczne madrosczÿ ÿsze vmarl czeskosze sthego | sasmuczÿl bovÿem nÿevÿedzal czo sthÿm vszÿc | kÿm czÿnÿcz mÿsl A sathÿm szye svÿelką pÿlno | sczą obroczÿl ku vÿeczne madroszczÿ proszacz abÿ | pan bog wÿeczna madrosez raczÿla mv wthej spra | vÿe ku wspomoszenÿv prÿcz ÿ vysłuchal slugę | swego pan bog ÿsze mvsze then sze mÿstrz przerze | czenÿ ÿawnÿe wÿelkÿe ÿasnosczÿ ukazal, ÿ obÿa | vÿl mu tho ysze tho zupelna pravdzyva boska | volÿa ÿesth abÿ thÿ xÿągÿ przodek mÿalÿ napo | lÿepszenÿe wszÿckÿm ludzą sszercza dobrego the | go zadaÿaczjch a presztho kthobÿ rad bÿl dobrÿm | bogomÿslnÿm a thaÿemnÿe boga sadaÿaczÿm clovÿe | kÿem albo kogo bÿ mÿelÿ bog wszechmogaczÿ cze | skÿm smuthkÿem ÿ przesladovanÿm navÿedzal | ÿako zwÿelkÿe sweÿ mÿlosczÿ swÿkl navÿedzacz [1]) *(6)* swoÿe mÿele a osobne przyyaczelÿe, tha | kovemu clovÿekovÿ thÿ kzegÿ bedą wyelką | poczechą ÿ wspomoszenÿm amen. |

Thu szye poczÿna pyrwsza czastka xy | ag: kapÿtulum pÿerwsze |

Bÿl ÿeden kaznodzeÿa zakonu szvÿethego Do | mÿnÿka, w nÿemÿeczke zÿemy rodem szwab kto | rego ÿmÿe ÿesth wpÿsano w xÿągÿ zÿwÿączÿch | Ten sze wÿelebnÿ oczÿecz mÿal bardzo gorączam | ządzam ÿszebÿ sze sthal ÿ tesz bÿl swan slvgą wÿe | czne madrosczÿ. Przydalo sze ÿsze wszal znaÿomosc | zÿedną swÿetham od boga oszwÿeczoną personam | bÿlacz bÿalla glowa thasz szadala ÿ proszÿla czaszu | ÿednego slugi wÿeczne mądrosczÿ ÿszebÿ ÿe nÿeczo | powÿedzal o czerpÿenju wlasnÿm swoym dla thego | ÿszebÿ ÿeÿ cÿerpÿacze vdraczone sercze wszelo poszÿ | lÿenÿe, a thakove rosmovÿ mÿala sznÿm przes dlu | gÿ czasz gdÿ do nÿe przÿchodzÿl ÿ wÿpÿtala potha | ÿemnÿe w uczÿnkach dobrÿch a smuthkÿ ÿ przesladova | nÿa ktoremÿ go pan bog navÿedzal powÿedzal tho w boskÿe thaÿemnosczÿ a tak sthakowÿ powÿesczy po | czechą ÿ nauką nalaswszÿ spÿsala tho wsÿthko sama | sobÿe ÿ tesz ÿnszÿm lvdzem vdrączonÿm kupoczesze [2]) |

---

[1]) Wiersz ten w rękopiśmie dwa razy powtórzony przez omyłkę pisarza. Że pisarz nie miał ustalonéj pisowni ten wiersz najlepiéj dowodzi raz napisał zwijelkÿe, swykl; drugi raz swijelkije, zwijkl „ijako swijelkije sweij mijelosczij zwijkl nawijedzacz".

[2]) Tu brak końca rozdziału 1go i początku rozdziału 2go. Brak ten obejmował niewątpliwie jedną kartę rękopisu, który uzupełniamy, z Suriusa i Diepenbrocka w polskim przekładzie: .... potajemnie jednak

dla thego ẏszebẏ go w ẏego sbawẏenẏv przetar | gnal a tho bẏlo tak wnatrzne pądzenẏe ẏ napomẏnanẏe kthore od boga mẏal ządalo supel | nego wyprosnẏena ẏ odwroczenẏa od wsycz | kẏego czoby moglo czẏnẏcz rosnocz temu szẏe | wneth sprzeczẏvyla pokvsa, strzala mẏslẏ. Tako | rosmysl szẏe dobrze abowẏem lacznocz ẏesth począncz | alẏe czesko a trudno dokonacz alẏe sasze ono | veswanẏe boskẏe wnątrzne przekladalo mocz | boską ẏ wspomoszenẏe ẏego a mẏszlẏ przevroth | ne movẏlẏ Zadnegocz vathpẏenẏa nẏemasz w mo | czẏ boskẏe alẏe ẏesth vatpẏenẏe ẏezlẏ bog chcze | w thẏm bẏl nauczon smẏelẏe ẏsze bog ẏako pan | laskavy swjączẏl ẏ obẏeczal svẏmẏ boskẏmẏ vsthẏ | ẏsze pravdzyvẏe a vẏernẏe chcze dopomocz wsẏth- | kẏm thẏm kthorzẏ czo dobrego w ẏmẏe ẏego pocz | ną, a gdy wthakovẏ walcze laska bosza wnẏm | zwẏczeszẏla przẏsthapẏla mẏsl przẏasna wpostavje | przẏaczelskẏe radzącz mu thako, mosze bẏcz dobrze | ẏszesze polẏepszẏsz pocznẏ zlekka ẏsze bẏ mogl | dokonacz ẏecz dobrze ẏ pẏeẏ vzẏvaẏ a grzechov | szẏe wẏavẏ, bacz dobrym wsą sobẏe ẏako chczes | a wsakesz tak mẏernẏe ẏszebẏ ludze zadne | *(8)* brzẏtkosczẏ wthobẏe nẏemẏalẏ anẏ obmovẏ ẏezli | tẏlko sercze twoẏe dobrze, wsẏtko bedze dobrze | moszesz dobrze bẏcz ve-

---

i skrycie bez wiedzy sługi Bożego. Lecz gdy zdarzyło się późniéj że tę duchowną kradzież odkrył sługa Boży, nalegał na nią i zmusił ją, by to co spisała oddała mu, a on odebrawszy spisanie takowe rzucił je zaraz w ogien; gdy mu potem i druga część pisma oddaną była tak samo chciał ją zniszczyć, z objawienia jednak Bożego miał to zakazane, tym sposobem ta część druga spaloną nie była, to jest ta którą po większéj części sama (Elżbieta Stäglin jego córka duchowna) spisała. Do téj części po jéj zgonie liczne pobożne postanowienia zaczerpnięte od wiecznéj mądrości dodane są w jéj imieniu. Pierwsze tego męża Bożego nawrócenie się, albo raczéj początek tego nawrócenia stał się w ośmnastym roku jego życia, a lubo już od lat pięciu w zakonie przebywał, umysł jego nie był spokojny ani ustalony, wprawdzie od cięższych win i grzechów, któreby uszczerbek sławie jego przynieść mogły za łaską Bożą obroniony był, od mniejszych wszakże i zwykłych nie był wolnym. W tem jednakże chronił go P. Bóg iż gdy zwracał się do pożądliwości, a rzeczy w których podobał sobie zawsze znajdował niezadowolnienie, i dlatego zdawało mu się że coś innego jego namiętne serce zaspokoić powinno; owoż z tak niespokojnego usposobienia doznając smutku czuł zawsze przeciwieństwo jakieś, a jednak sam sobie nie mógł pomódz, aż go Bóg dobrotliwy od tego jednym uwolnił zwrotem. Tak nagłéj zmianie, która w nim zaszła, towarzysze jego dziwili się wielce, i jeden mówił to, drugi owo, ale jak się to stało tego nikt nie wiedział, ani nie poznał, bo to był ukryty i pełen światła wpływ Boży co sprawił tak nagłe nawrócenie.

Rozdział II.

O pierwszych walkach człowieka zaciągającego się pod chorągiew Chrystusa. Gdy tę wielką od Boga otrzymał łaskę, powstało w nim kilka pierwszych pokus, przez które nieprzyjaciel zbawienia jego chciał go obałamucić... dla tego iżby go w jego zbawieniu....

sol sludzmy a przedsye bycz | dobrym czlovyekyem tesz by trvdzy radzy byly v nye | bye acz nyevyodą takovego osobnego szywotha tha | kovymy y ynszymy tych podobnymy myslamy byl bar | dzo kuszon alye thakovą sdrosną a przewrothną | rade odrzuczyla od nyego vyeczna mądroscz thako | rzekącz ktho rybe szlyską wegorza chcze trzymacz | sa ogon a zywoth swyethy nyedbalye począcz takovy | szye w obu rzeczach omyly y oszuka szam szyebye bo | mnyemayącz aby moczno trzymal s ręku mu wypadnye | a tak ktho nyepowolnye duszy sye sprzeczyvyayącz | czalo w roszkoszach ye chowayacz, chce swyczeszycz, | potrzebvye dobrych zmyslov, kto chce swyath myecz, | a bogu dosnalye sluszycz takove szye rzeczy nyepo | dobnye podeymuye a navką boską falszvye, a prze | tho masly opusczycz opuscz wszythko. w thakovych my | slach byl przes dlugy czas, nakonyecz wzal szmyalocz a | vaszywsy szye | [1]) vszythkyego ony wszythky mysly przeczyvne oth | rzucyvszy othszybye spomoczą boską vdal szye zycz | vedlug spodobanya boskyego a wszakosz oth yego | plochego vmyslu myal czesthokrocz zmyeranye od | gwaltovnego vylamovanya czjeskomv bylo sprosne | *(9)* thovarzystvo opusczycz nyekyedy go przyansz przyrodzo | ną swyczeszyla ysze szedl do thovarzystwa swego | pyervsego dla svego vlszenya wnatrznego y przy | dalosze czesthokrocz ysze wesoly szeth do nych a za | szye bardzo smuthny odszedl oth nych abovyem | yusz any lekkye slova y krothofilye kthoram mye | ly byla mu nyeprzyamna a bolescz wnatrzna by | la nyesnoszona tes nyekyedy gdy do nych przysze | dl nadavalygo sobye yeden drugyemu takovymy | slovy yeden rezkl (rzekł) y coszes zaosobne obyczaye nasze | wszal, drugy powyedzal yze szywoth pospolythy yesth | napewnyeszy. Trzeczy powyedzal ysze szywoth | osobny nygdy koncza dobrego nyevesmye, slyszącz tha | kove rosmaythe obmovy oszobye slvga boszy zamyl | knąl yako nyemy myslącz ach wszechmoczny boze nycz | lyepszego yedno vczekacz, bys thy byl thakowych rosmov | nyesluchal tedyczby nyemogly saskodzycz, to byla ye | go navyeczsza bolyescz ysze nyemyal nykogo komv | bysze swych czeskosczy vskarzycz myal nyemogl sobye na | lyescz thakovego kthoryby thakovym obyczayem we | svanya boskyego thą drogam szedl kthorą on a prze | tho chodzyl thak salosny vdraczony czo mu szye po | thym wszythko obroczylo wyelką slotkoscz. |

O zachwyeczenyv ktoremv szye sthalo nad | *(10)* przyrodzenye Capitulum III. |

Napyerwsym począthkv yego przydalo sze czaszv | yednego yze sedl do koru braczkyego wdzen Svye | the Jagnysky wthen czas gdy

[1]) Po tym wyrazie wiersz „zijcz vedlug spodobanija a wszakosz", który też niżej powtorzony jest dowodzi, że pisarz już z innego rękopisu polskiego przepisywał, i w tem miejscu niewłaściwie napisawszy te wyrazy przekreślił w naszym rękopisie.

konventh obẙedwał | w połudnẙe bedacz thamo sam stanał w navẙszẙm | stholczv pravego korv a wtenczas myał w sobẙe wẙel | kẙe vdraczenẙe wnetrzne zwẙelkẙe zaloszczy ẙ smu | thkv kthorẙ naẙ był przẙszedł gdy tamo stal tako | smuthnẙ besz wszelkiego pocesszenẙa a nẙkogo snẙm | nẙebẙlo thelko sam wthen czasz bẙła dvsza ẙego zachvy | czona wsczełẙe albo sczała thamo vẙdzał ẙ słẙszal cze | go szadnẙ ẙesẙk wẙmowẙcz nẙe mosze bẙło wszẙsth | kẙego wẙobraszenẙa ẙ podobẙensthva a wszakosz mẙa | lo w sobẙe wszẙthko vẙobraszenẙe ẙ wszẙthkẙe obẙcza | ẙe wesole roszkoszẙ serce ẙego wszedi gorzalo a wsza | kosz bẙlo naszẙczone mẙslẙ bẙl zadlẙve a wszakosz | dobrze rosquẙthaẙacze ẙvsz wnẙm nadzeẙa vstała a za | dza odeszła abowẙem dano saẙrzecz abo wgladnacz w na | ẙasnẙeẙszą ẙasnocz oblẙcznosczẙ boskẙe a sthego wẙdze | nẙa wszał zapamẙethalocz samego szẙebẙe ẙ wsẙth | kẙch rzeczẙ ẙeszlẙ wthen czas byla nocz albo dzẙen | nẙcz othẙm nẙevẙedzal abowẙemtho bẙla vẙcz | nego szẙvotha vẙnẙkaẙacza słothkoscz a potakovẙm | (*11*) vczẙsnẙenẙv ẙ sachvyczenẙv gdy ksobje przyszedł | rzekl ach mẙelẙ panẙe ẙeslẙ tho nẙeẙesth nẙe | bo thedẙ ẙa ẙusz nẙewẙem czo nẙebo ẙesth by | czlovẙek wsẙthkẙe mekẙ ẙ bolesczẙ thego swya | ta czẙrpẙal ato veselẙe vẙeczne otrzẙmacz mẙal | nẙesaszluszẙł bẙ go. Takove vczeszne zachvẙczenẙe | trwało godzẙne albo pvłgodzẙnẙ ẙeszlẙ dusza ẙe | go bẙla nathen czasz wczelẙe albo sczała wẙszla | thego sam nẙevẙedzal przẙszedszẙ są xobẙe stal | szẙe ẙakobẙ on clovẙek czobẙ szẙnszego sjwata przẙ | sedl zonego krothkẙego vẙdzenẙa czjało ẙego stalo | szẙe tako bolẙesne ẙsze tesz szaden czlovẙek kẙe | szacz na loszv smẙertelnẙm nẙgdẙ thakove bolẙesczẙ nẙe | vsnal ẙakam on vczvl tak mv szẙe vẙdzalo przy | sethl wczeskẙe wsdẙchanẙe wszẙthko czalo nad ẙe | go wolą padalo kv szẙemẙ ẙako czlovẙek omglalẙ | volal zalobnẙe a wsdẙhal gvalthownẙe są wsobẙe | ẙ ẙal movẙcz ah nẙesthethẙsz panẙe ẙ kedẙm | bẙł albo gdzesem yvsz ẙesth theras ẙ rzekł | ah serdeczne navẙsze dobro ta godzẙna nẙgdẙ nẙe | mosze othstapycz oth sercza mego od tẙch mẙasth | chodzẙl naszemẙ thelko czałem a wszakosz tak | ẙako thego sewnatrz nẙgd po nẙm nẙebaczẙl anẙ | vẙdzał alẙe mẙslą wsẙthek bẙl w nẙebẙe (*12*)a du | sza ẙego bẙla pelna dzẙwv nẙebẙeszkẙego onẙ | nẙebẙeszkẙe wẙdzenẙa vsthavẙcznẙe mv wpadalẙ | wᵉnẙsl ẙego asze sze mv vẙdzała ẙakobẙ lathal | napovẙetrzv wsẙthkẙ szẙlẙ dusze ẙego bẙlẙ na | pełnẙonẙe słothkẙego smethkv nẙebẙeskẙego ẙako | bẙ słoẙek sktoregobẙ vẙloszono smacznẙ vonẙaẙa | czẙ lekwar a vszakoszbẙ ona wonnoscz w nẙm | sosthala thakovy smak nẙebẙeskẙ sostal przesz | dlugẙ czasz w nẙm nẙebẙesz | kam checz ẙ zadzą ku mẙelemu bogu. |

ẙako wstapẙl wduchowne malzenstwo | vẙeczne madroszczẙ Cap. IV. |

Bẙeg na ktorẙm poteẙm zyvoth ẙego ustawẙon bẙl | bẙł mẙelosne, pẙlne. vstawẙczne, napomẙnanẙe ẙ | pragnẙenẙe oblẙcz

szy wyeczne madroszczy, alye yaki | poczathek byl myloszczy yego ku wyeczne madroszczy | panv Cristuszewy, moszem tho obaczycz w yego xsiąkach | o wyeczne madroscczy, kthore pan bog przeszen sloszyl. | Tentho sługa boszy zmlodosczy swoye byl sercza bardzo | myelosnego a madroscz wyeczna pan Cristus przesz | pysmo zwyethe vkasvyesze thako przyasnye, ya | ko mylosna myloszniycza kthora szye czudnye przy | chedoszy dla thego, yszebysze wsythkym dobrze po | dobala, a movy supthylnye przyaczelskym obycza | (*13*) yem, yszeby wszythky sercza xobye sklonycz mogla, | nyekyedy powyada yako sdradny a obłudny szą | myloszniyczy swyatha thego, a yako pravye myelosna | a w myloszczy vsthavyczna ona sama yesth, thako | vymy y inszymy rosmaythymy słowy wyeczne ma | droszczy byl szyeth vmysl mlody yego bovyem cze | stho krecz wyeczna madroscz myewa rozmaythe | myelosne vidzenya kv svoye duchowney myloszczi | osoblywye w xyegach kthore sową o madrosczy gdy | ye sthcono slyszacz onej mylosne laskave slova yal | sobye myslycz tego aszabych to sczesczej mogl | myecz y sze by my sye thakowa wysoka mylosnycza | mogla dostacz zamyeloszniycze, o kthorey thakova | vyelkye dzyvy slysze powyadayacz bowyem ba | cze ysze moye mlode ploche serce bes osoblywe | myloscsy dlugo trvacz nyemosze, Slyszacz czestho | krocz a baczacz thakove slawne rzeczy o vyeczne | madrosczy spodobala mu szye dobrze w sercu ye | go y naczal onye myslycz. Przydalosze ysze wo | byath thcono kstolu a gdy syath sasthoł slyszal czcatz | ysze madry salomon slowa ye wyvolowal rzekacz | a v d i f i l i m i s l u c h a y s i n v m y e l y vysokye rady | oycza thvego chceszly wysokye a wasne myelos | czy patrycz. thedy sobye wezmy wyeczną ma | droscz za wczecznam myelosnycze abowyem | (*14*) mylosnykom swoym daye mlodoscz y mosnocz slacheth | nocz bogasthwa y czescz, daye vyelką mocz y ymye | wyeczne czyny wdzecznym lvdzam chvalebnym | czyny vdzecznego y myelemv bogv y lyvdzą presz | tesz madroscz yesth swyath stworzon y nyebo presz | nye vmocznono y fundowano y przes nye grvn | thy y glebokosczy grvnthovany kthoryą ma chodzj | opatrznye, spy spokoynye a szywye pewnye a | gdy thakove słowka slyczne słysal tczacz presth | sobam, nathychmyatsth yego zadlyve sercze yelo | myslycz tako. O yako tho yesth chvalyebna mye | loscz, O yako bych yabyl sczesnye opdarzon by my sze | mogla dostacz, od thego othczagala go mysl przeczywja | yaeza ysze yal sobye myslycz mały ya to mylowacz | czegom nyewyedzal any swyedzal czo yesth ktho | sze vysoko bvdvye a prosnowanye myeluye tako | vy myeva głodny obyath, theby mylosnycze dobrze | mylovacz gdy by swym slugam dala dobrze vszy | vacz aczalv folgowacz alye thako powyada dobrych | potrav moeznego pycza dlvgego spasya ktho thego | chcze patrzycz thakovemvsze mylovanya wyeczne | madroszczy nygdy nyetrzeba podeymovacz y kthore | mvsz sludze byly kyedy thakove trudne y gry za | dane, takowym myslą mysl dobra boska czekacz (*15*) starego prava przyslusza myloszczy czerpyecz a | wszakosz nyeyesth zaden praczovythy kthory chce | tho

mÿecz ÿ zebÿ nÿemuszÿl vczerpÿecz nÿe | ÿesth szaden mÿelosnÿkÿem kthorÿbÿ nÿebÿl me | czenÿkÿem, przestho tego nÿeÿesth zaden dzÿv | ktho tak vÿsoko mÿlvÿe ÿsze tesz na ÿakam prze | czywnocz przÿdze. Wesmÿ presth szÿe achczeÿ oba | czÿsz wszythko nÿesczescze ÿ tesknocz ktorą wsÿ | sczÿ mÿlosznÿczÿ swÿatha thego mvszą czÿerpÿeez | lvbo radzy abo nÿeradzÿ a sthakowÿch mÿslÿ bÿl | thÿm mocznÿe poszÿlon ku sthalosczÿ a wszakosz ÿe | scze nÿebÿl doskonalÿe vsthavÿcznÿ nÿekÿedÿ bÿl | dobre volÿ a nÿekÿedÿ mÿloscz serca swego sklonÿl | ku mÿelosczÿ czeÿsnÿe preszle, A gdÿ szÿe thak | rosmaÿcze blakal zavdÿ gÿ w serczu ono boskÿe | veswanÿe kazalo ÿakobÿ ÿ od thego wszÿthkÿego | odpedzalo ÿednego dnÿa ctczono ÿm kstolu o wÿeczne | madroszczÿ thakove slowa kthore ÿego sercze gora | czo pobudzÿlo rzekacz. Jako slÿczne drzevo rozane | kwÿthnÿe aÿako vÿsokÿ liban gdÿ bedze obraszon | smak wonnosczÿ dava ÿako balsam wonÿa thakom | ÿa ÿesth qwÿthnacza dobrze vonÿacza mÿloscz | bes tesknosczÿ besz gorzkoszczy ÿesthem fundamenth na | *(16)* mÿlosna slothkocz, bowÿem ÿnszÿ mÿlosnÿczÿ maÿą | slothkÿe slowa gorzką zaplathe ÿ slova slothkÿe ÿa | ko ÿath ÿch krothochvyla czczy oplvpÿenÿe. Slÿsacz | tho ÿal sobÿe myslÿcz, ach tocz ÿesth wsÿczko prav | da ÿ rzekl ochothnÿe weselÿe szą w sobÿe ÿvsz | sze tho mvszy stacz isze ma pravÿe mÿlosnÿcza | moÿa bÿcz ÿa chcze slvgą ÿeÿ bÿcz ÿ ÿal sobÿe mÿ | slycz ach bosze bÿch mogl tą rzecz tako mÿlą abÿ | rasz vÿdzecz ÿszebÿ abÿch raz mogl ku ÿeÿ rosmovje | prÿcz, ÿakąlÿ posthavą mą takova mÿloscz ktho | ra thako wÿelÿe roskosznÿch rzeczÿ wsobÿe zamj | ka ÿeslÿ tho bog albo czlovÿek ÿeszlÿ navka albo | chitroscz panÿ albo masz czolÿ tho ÿesth, a thak ÿako | ÿą dalÿeko oczyma wnetrzema mogl vÿdzecz. Uka | sala mv sze thako vÿsoko w oblocznÿm korze nad | nÿm bÿla a swÿeczÿla ÿako gwÿasda ÿvtrzenna | a bÿla ÿasna ÿako wÿnÿkaÿacze slonceze korona ÿeÿ | bylacz vÿecznocz odzÿenÿe ÿeÿ bÿlocz zbavÿennoscz | Slova ÿeÿ bÿlÿcz slothkocz oblapenÿe ÿeÿ bÿlo wszÿt | kÿey roskoszÿ dostatecznocz bÿla dalÿeko ÿ blÿsko | wÿsoko ÿ nÿsko bÿla oblÿcznÿe a wsakosz skrÿcze da | la sze ÿacz a wszakosz ÿeÿ nÿkt nÿemogl ogarnacz | doszegla nath vÿsokosczÿ nÿebÿeskÿe a ruszala glą | bokostzy grunthov roszÿzÿla szÿe od kencza do koncza | *(17)* wsechmocznÿe a sprawÿla wsÿthkÿe rzeczÿ slo | thko, gdÿ mnÿmal mÿecz pÿekną panną na | thychmÿatsth nalasl mlodzencza ochothnego nÿekÿe | dÿ mu sze vkasowala ÿako rostropna mÿstrzÿnÿ | a nÿekÿedÿ ÿako wdzeczna mÿlosnÿcza mÿala | sze k nÿemv mylosnÿe a posdrawÿala go bardzo | smÿeszne ÿ rzekla do nÿego laskavÿe. P r e b e f i l i | m i c o r t u u m m i h i d a ÿ m ÿ s e r c z e t h o ÿ e s ÿ n u m ÿ l j | [1]) a sathÿmÿ slovÿ sklonÿl sze ku nogam ÿeÿ podze | kowal ÿeÿ serdecznÿe fundamenthnÿe spokory | a pothÿm gdÿ thako chodzÿl w szamÿslÿenÿv o swej | namÿelsze wÿeczne madrosczÿ

---

[1]) Przyp. XXIII, 26.

ÿal pÿtacz sercza | swego mÿlosnego tako, ach sercze moÿe ogladaÿ | skath plÿnÿe mÿloscz ÿ wsÿczkÿch ludzÿ sbawÿen | nocz skad pochodzÿ wsÿthka suptylnocz cudnozs | serdeczna lvbocz ÿ roskosz a sastho wseÿcko ñÿe | pochodzÿ zwÿplÿvaÿaczego zrodla bosthwa ÿusz | szÿe therasz podnÿesz sercze moÿe ÿ vmÿslÿe | moÿ ÿ wsÿczkÿ smÿslÿ moÿe a sklonsze wnÿevÿ | czÿrpane zrodlo wsÿthkÿch rzeczÿ mÿlosnÿch ÿ | ktho mÿ ÿusz odbronÿ ach ÿuszcze dzÿsz oblapÿą | vedlug szacze goraczego sercza mego atak sze | sklonÿlo w dusze ÿego nÿevÿczerpjnone szro | dlo wszÿthkÿej dobroczÿ w ktorÿm sze nalasl | *(18)* dvchowne wszythko czokolwÿe czudnego mÿlosne | go zadlywego ÿesth w ktorym wszythko ÿesth | w nÿevÿmovnÿm obÿczaÿv astad sze przÿszedl | swÿczaÿ gdÿ pÿesnÿ slÿszal powÿadaÿacz abo spÿe | vaÿacz thedÿ natÿchmÿasth sercze ÿego prątko | bÿlo obroczono ÿ umÿlsl ku mÿelosczÿ boskeÿ na | roskosnÿesze wÿeczne madrosczÿ od kthoreÿ wsÿ | thka mÿlocz plynÿe O ÿako czestho swoÿą vczesz | na mÿlą, placzlÿvÿmÿ oczÿma roszeczonÿm ser | czem oblapÿal ÿ kv serczv swemv przÿczyskal znÿe | wÿmownąm roskosząm ÿ kochanÿm laskawą sklon | ną mÿloszczą ÿ obÿczaÿmÿ mÿal sze kv wÿeczne | madrosczÿ panv Cristosowÿ ÿako szÿe dzecze ma | kv matcze gdÿ ÿeÿ na lonÿe trzyma a snÿm szÿe | pÿesczÿ tak slvga boszy przyasnÿmÿ obÿczaÿmÿ oka | sowal weselÿe nÿevÿmowne sercza swego kv wÿe | czne madrosczÿ a czvÿacz oblÿcznocz ÿeÿ presz wla | nÿe laskÿ ÿal sobÿe thako mÿslÿcz O panÿe dÿ | bÿ mÿ krolevna bÿla poslubÿyna radowalabysze sthe | go dvsza moÿa o ÿakosz sze thedÿ theras radowacz ÿ | weselÿcz ma dusza moÿa ÿszesz thÿ ÿesth ceszarzewna | sercza mego ÿ mnoszÿczelka wsÿthkÿch lask wthobÿe | mą bogastva dosthathek vÿelmosnosczÿ ÿako wÿe | lÿe cheą wsÿthkÿego czo na swÿeczÿe ÿesth nÿe | *(19)* szadam bo doszÿcz w thobÿe mą a z sthakovego du | szÿ vczesnego rozmÿslanÿa bÿwalo oblÿcze ÿego | wesole oczÿ ÿego laskave sercze slothkÿe pelno | radosczÿ a wszythkÿ wnatrzosz czÿ ÿego spÿeva | lÿ *Super salutem.* Tho ÿesth nadewszÿczko scze | scze ÿ nadwszythkÿmÿ czudnosczamÿ tÿsz ÿesth | mego sercza szczeszcze ÿ moÿa czudnoscz abovÿem | sthobam sczescze mÿe nasladowalo a wsythkom | dobre w thobÿe ÿ sthobą przÿal ÿ poszadl. |

ÿako gÿmÿą naslothsze Jesus wÿrÿl | nad serczem swoÿm capi V. |

W tÿch ze czaszjeoh nÿeÿakÿ nÿezmÿernÿ ogÿen bÿl | wpvczon wdusze ÿego, kthorÿ ogÿen sercze ÿego wczÿ | nÿl bardzo gorayacze wmÿloszczÿ boskÿeÿ ÿednego dnÿa | czvÿacz w sobÿą takową goraczoscz ognÿsthą aze ÿal mgl | ecz mÿlosczą boskąm szedl namÿescze swe thaÿemne do | celle ÿ przÿszed wboszkÿe rosznÿslanÿe bardzo czvdne | ÿ rzekl tako ach slachethnÿ bosze bÿch therasz mogl | nÿeczÿe przÿasne snamÿe mÿlosczÿ mÿslÿcz kthore bÿ | bylo wÿecznÿm imÿenÿem wÿeczne madrosczÿ mÿe | losczÿ mÿedzÿ mną a mÿedzÿ bą naswÿadesthwo | ÿszem ÿa ÿthÿ ÿesthes mego secza wÿeczna

myeloscz | kthoroby szadna sapamyethaloez wygasycz nyemogla | a bedacz w thakovym goraczym vmyszle odszrvczyl | (20) skapvlyerz przed sobą odworzyl sanadra zwoye a | wszavszy grawke w reke yal oglyedowacz sercze | swoye y rzekl ach wszechmoczny bosze raczysz my | yusz dzysza dacz mocz y szyle ku wypelnyenyv sza | dze moyey bo thy sąm dzysza gorvncze sercza me | go mvsys rostopyon bycz a zathym yal klocz grawką | w czalo swoye prostho nad serczem asze vyryl yasz | nye naslodsze Imye Jesus nad serczem od thako | vego ostrego kloczya plynela bardzo krew sczala as | sanadry czo mv wyelka roskosz byla wydzecz smylos | czy ognyste asze bolyesczy nyebardzo dbal gdy yusz | thego dokonal wyszedl thako sranyony krvavy sce | lle szed nakanczelaryą pod krysz apokleknąvszy przed | vmeczenym boszym rzekl Eya ach panye Jesv naslo | thszy dvsze moye y sercza mego yedyna myeloscz | raczysz yusz veyrecz na wyelką szadzą sercza me | go panye moy yvsz cze nyemoge any dalye vmyem | szye czvczą wczysnacz aprzetho o panye moy yusz | cze prosze abysztho vemnye spelnyl yszebysze od sercza mego wpoyl a ymye thwe na | svyetsze vemnye tako nasnamyonowal | y szebysze od sercza mego nygdy nyeodlaczyl a presz | dlugy czasz chodzyl thako zranyonym czalem a nye | rychlo gdy pothym osdrowyal y zaszyl yednak | (21) gymye naslothsze Jesvs znamyenycze osthalo na | serczu yako szadal, a kaszda litera byla thako szj | roka yako dzblo slomy rosplasczone a tak tesz byla | dluga koszda lytera yako dlugy clonek vmalego | palcza a wthakowym obyczayv noszyl tho naslocz | sze ymye na serczv swoym asz do smyerczy yako | sze czestho sercze yego wzdychanym podnoszylo tak | sze tesz czestho ymye naswyethsze wyrythe naczelye | podnoszylo wczym sie bardzo kochal, to naslothsze | ymye noszyl w skrythey tayemnosczy tak yszego | szaden czlowyek nyeogladal zaszyvotha yego | thylko yeden wyerny thovarzysz yego kthoremv | thovarzyszevy vkasal wthayemnosczy boskye | Pothym wyelebny oczecz gdy nay przychodzyly ya | kye przeczywnosczy patrzil na ono ymye swyethe | vyrythe na czelye swoym anathychmyasth byly mv | lzeysze ony przeczywnosczy. Czaszv yednego zmy | losne krothochwylye dvsza yego rzekla O panye wej | rzy yzesz otho mylosnyczy swyatha thego noszą lyte | ry gymyon mylosnycz swojch na odzenyv swoym | Ach serdeczna myloscz moya vtozem ya tesz czebje | wswyeszey goraczy krwy sercza mego nasnanye | nowal pothym yednego czaszv poyvtrzny po modly | thwye | (22) swoye czelle y syad na stholecz a mya | stho saglowka poloszyl sobye pod glowy xyagy pustel | nykow szwyethych a wthym vspokoylsze troche y | vydzalo sze mv yakoby nyeyaka yasnoscz wyny | kala sercza yego y vkasal sze naszerczu yego krzys | slothy wkthorym bylo bardzo wyelye drogyego ka | myenya ktore nad myarą czvdnye swyeczyly kv | vysokye czcy naslothszemv ymyenyovy Jesus a slv | ga wyeczne madrosczy wydzacz tho wszawszy plascz | yal sakrywacz sercze swoye chczacz skrycz thako | wą swyathlą wynykayaczą yasnoscz ysseby ye nykt | nyebaczyl any wydzal alye one wynykayacze pro |

myenye tako yasno goraczo palyly y vcesnye yako | bardzo sakrywal pred sze smoczy swey czvdnosczy y yasnoszczy wynykaly. |

O ygrze poczeszenya boskego kthoram | bog nyektore lvdze poczynayacze ksobye | vaby capitulum VI. |

Gdy po yvtrznye wedlug swego zwyczayu | przyszed do kaplycze swoye a dla malvdkyego | odpoczynyenya szyadl nastolczv swoym a ono sze | dzenye nyebylocz nycz dlvsze telko asze satrabyano | *(23)* na ratvszv yako yesth obyczay nad szwyathanym | obyawyacz dzyen vynykayaczy a dzelaczy sze czemno | sczą noczną othworzyly sze prethko oczy yego | pochopywszysze padl prethko nakolana swoye y | yal posdravyacz yasną vynykayacą saranną | zarzą vchalyebną krolyewą nyebyeską y myslyl | sobye ysze thako malvsczy pthaszkowye lyecze | yasny dzeny slothkym swym spyewanym przyvj | tvyą thako on tesz vesolą szadzą yal posdra | wyacz ta zorzą yasną presz kthorą ną wyny | knal dzeny wyeczne yasnosczy pan Jesus Cristus ! a takove posdravyanye czynyl wszychym slothkym | spyevanyv dvsze swoyo pothym drvgyego czaszv | wthych sze dobach szedzal na odpoczynyenyu sw | ym yako pyrvej y vszlysal nyeczo tako serdecznye | a slothko brmyacz wewnatrzoschyach swoych azesze | vszythko sercze yego wnym poruszylo a nad | swythanym gdy zarza saranna yela wynykacz | yal wnym spyevacz glos bardzo glosno spyevayacz | ty slowa *Stella Maria maris hodie processit at (sic) ortu* | Tho yesth yvtrzenna gwjasda morska Maria dzys | ną wynykla to spevanye bylo wnym gloszne | nad przyrodzenye tak yszego wszythkyego vvese | lylo *(24)* bowyem on glos wespolek veszolo | spyewal a gdy yvsz thak wesolo wyspyewoval przj | szedl wnyevymowny slothkosczy woblapyenye wktho | rym oblapyenyv reczono yemv Takoyemnye | myłosznye oblapyas a przyasnye poczaluvasz thym | tesz roskosnye a mylosnye bedzesz oblapyon wyecz | ney yasnosczy moyey a wthym yąly mu lszy za | lyevacz oczy yego azemu czekly powszyczkym | oblyczv yego apothym wsythkym wstawsy yal | posdravyacz gwyasdę morską yvtrzenną y zarzą | zaranną marią vedluk swyczayu swego apothym | posdrowyenyv bylo drugye posdrowyenye swonyą | vczesney wyeczne madroszczy presz chvalyebne | modlythvy ktore pothym pysal wnyekthore xya | sky swoye wslelkny duszy boga mylnyaczy kv | chvalyenyv stworzyczelya kthora modlythva kv | posdravyanyv rano poczynaszye thako polaczynye | *anima mea desideravit te in corde meo* dusza | moya bardzo czeszadala wserczu moym. Pothym | sze wthorym posdravyanyv slo trzecze posdravya | nye onym navyszym nagoratszym | dvchom anylskym Seraphinowy kthorzy wnago | rathszy ognysthy mylosczy palayą wyecznyeyma | droscy dla thego ye posdrawyal yzeby dvsza | *(25)* yego y sercze goraczo palayacze vczynyly wmylosczj | stworzyczela yszeby tako szam wsobye gorayacz wny | losczy boskye wszythkye lvdzye swymy mylosny | my slowy y navką sapalal kv mylovanyv stwo | rzyczela

atocz bẏlo vstavẏczne ẏego posdrawẏa | nẏe nakoszdẏ dzẏen. Tesz czaszv ẏednego | w mẏesopvsthẏ przedlvszẏl modlẏthvą swoẏą | tako dlvgo aze drabẏono nad swẏthanẏm ẏ pomẏ | szlẏl sobẏe sządą a odpoczẏne sobẏe malą chwẏ | lẏe nẏslẏ ẏasna gwẏasda zaranną marią posdro | wẏenẏem przẏvẏtham a gdẏ ẏvsz sznẏslẏ ẏego | przẏslẏ w male vspokoẏenẏe nathẏchmẏasth mlo | dzenczẏ nẏebẏeszczẏ poczelẏ slothkẏmẏ | vẏsokẏmẏ gloszẏ spẏevacz oną czudną *responsoria Illumina* | *re Illuminare Jerusalem* a thakove spẏevanẏe | brzmjalo nẏesmẏerną slothkosczẏą wposrothkv du | sze ẏego gdẏ ẏvsz trochą pospẏevalẏ dvsza ẏego | bẏla thako pelna onego slothkẏego pyenẏa nẏe | bẏeskẏsgo aze czalo ẏego mgle smẏertelne thego | wẏecze snoszẏcz nẏemoglo serce wnẏm pravẏe | palalo oczy sze lzamẏ szaczmẏlẏ asze lzẏ goracze plẏ | nelẏ po oblẏczv ẏego obfẏczẏe w tẏm sze czaszẏe | gdẏ thak chvẏlką poszedzal bẏl sachvẏczon | ẏsze mvszẏe vẏdzalo ẏakobẏ bẏl saprovadzon | *(26)* do ẏnsze szemẏe ẏ vẏdzal ẏsze vmẏsl ẏego wla | snẏ stal preth nẏm napravẏczẏ ẏego bardzo | laskavẏ a ochothnẏ a powsthavszẏ prethko | slvga boszẏ oblapẏl mẏelosnego anẏola swego | a rekoma swẏmẏ przẏczẏsnal go xobẏe ẏako | mogl namẏlẏe thako ẏszesze mv wẏdzalo ẏ | szebẏ szadnego szrothka ẏ rosnosczy mẏedzẏ ẏe | mẏ dwẏema nẏebylo a obfẏtosczy sercza ẏal | szalobnẏm gloszem ẏ placzlẏvẏmẏ oczẏma movycz | O anẏelẏe moẏ ktorego mẏ wẏernẏ bog kv stra | szẏ ẏ poczeszenẏv moẏemv dal proszecze serdecz | nẏe dla mẏelosczy kthorą masz kv bogv ẏszebẏ | mẏe nẏgdẏ nẏeopusczal odpowẏedzal mv anẏol | ẏ rzekl aszas nẏesmẏesz dowẏeszacz bogv wẏecz | tho ẏsze cze bog swyecznosczẏ tak mẏelosnẏe laska | vẏe woblapẏenẏe swoẏe wszal ẏszecze nẏkdẏ | nẏechce opvsczẏcz. Gdẏ czaszv ẏednego oczecz | wẏelẏebnẏ bẏl wẏelkẏm smvthkv ẏ bolẏesczj | przẏdalosze rano nad swẏthanẏm ẏze presz vẏdze | nẏe kthore mẏal bẏl ogarnẏon rẏczersthvem | nẏebẏeskẏm a ẏal ẏednego sznẏch nẏebẏeskẏego | xaszecza zadacz ẏ proszẏcz ẏszebẏ mv raczẏlo vka | sacz wẏakẏm bẏ obẏczaẏv skrẏthe boskẏe mẏeska | nẏe bẏlo w duszẏ ẏego rzeklo ono panẏe nẏebẏe | *(27)* skẏe do nẏego wesrzẏ teras wesele wsẏą a | ogladaẏ ẏaką pan bog stroẏ smẏlosną dvszam | twoẏą gẏgra wesrzal prethko ẏ vẏsrzal nad | serczem czalo swoẏe tako przeczẏste ẏasno | ẏako krẏstal ẏ vẏrzal wẏeczną madroscz sẏedza | czą ẏ odpoczẏwaẏaczą wposrothkv sercza swe | go wpodobẏenstvẏe mẏlosnẏm a na ẏe lonẏe | szedzala dvsza slvgẏ boszego wroskoszẏ nẏe | bẏeskẏe ktorasz kv bokv boskẏemv bẏla sklo | nẏona przyasnẏe ẏ mẏlẏe rąkoma boskẏmẏ | byla oblapẏona ẏtesz kv serczv boskẏemv przẏ | czysnona a takosz leszala dvsza ẏego blogoslavẏo | na semglala a wpoẏona mẏlosczẏą poth reko | ma mẏlosnego boga swego ẏ pana laskawego. |

O szvkanẏv poczeszenẏa boskego cap. VII

Slvga boszẏ przẏpravẏl sobẏe nẏeẏakẏe naczj | nẏe kv vdraczenẏv czala swego a bedacz w ta | kove bolosczẏ przẏdalo szẏe ẏedne

noczÿ nadzenÿ | anÿolow swÿethÿch ÿsze mÿal vÿdzenÿe ÿ szlÿ | szal spÿevanÿe anÿelskÿe ÿ slothkÿe gloszÿ nÿe | bÿeskÿe a stego szÿe ÿal mÿecz tak dobrze ÿsze wsÿth | kÿe sweÿ bolesczÿ przepamÿetal ÿ rzekl ÿeden | anÿol do nÿego ÿako thÿ rad slvchasz od nas spÿvenÿa | (28) wÿeczneÿ chvalÿ takÿesz mÿ tesz bardzo | radzy slvchamÿ od czebÿe spÿevanÿa o wÿeczne | madrosczÿ a vÿecz ÿszecz to spÿevanÿe ÿesth | kthore teras tobÿe spÿevamÿ to spÿevanÿe kto | re wsÿczÿ wÿbranÿ mÿlÿ swÿeczÿ wdzÿen sa | dnÿ veselÿe bedam spÿevacz gdÿ ÿvsz vzrząm | ÿsze (w) weselv ÿ wradosczÿ nawÿekÿ trwaÿaczÿ | vmocznÿeny bedą atakosz wtho swÿatho anÿel | skÿe wÿelÿe godzÿn strawÿl w rosmÿslanÿv | ÿch wesela gdÿ szÿe przÿblÿsalo ku dnÿv nath | swÿthanÿm przÿsedl do nÿego mlodzenÿecz po | dobnÿ themvsz anÿolovÿ kthorÿ snÿm mowÿl | ÿako theras powÿadano tensze mlodzenÿecz bÿl | ÿakobÿ gracz nÿebÿeskÿ do nÿego od boga poslanÿ | a sthÿm graczem nÿebÿeskÿm przÿslo wÿelÿe mlo | dzenczov ÿemv podobnÿch wobÿczaÿach ÿ w posta | wÿe telko ÿeden snÿch bÿl vjeczszÿe dosthoÿnosczÿ | ÿakobÿ kxązą nÿebÿeskÿe ten sze anÿol przÿstapÿl | knÿemv weselÿe ÿ rzekl dla tegocz nas bog snÿe | ba doczebÿe seslal ÿsebÿszmÿcze twoÿe bolÿesczÿ pocze | szÿlÿ weselem nÿebÿeskÿm ÿvsz teras przepamÿe | taÿ bolesczÿ tweÿ a pomosz ną towarzystwa | ÿ mvszÿl sznÿmÿ tanczem nÿebÿeskÿm tanczowacz | (29) Czągnęlÿ slvgą bozego zarąką dothanczą | a ono kxaze anÿelskÿe poczal slothko spÿwacz | oną vceszną pÿosnką odzeÿczÿnstwÿe pana | Jesvsowÿm *In dulci iubilo* etc. a slvga boszÿ | szlÿszacz tako brzmÿacz wÿch glosze naswÿcz | sze ÿmÿe Jesvs thako wÿelce bÿl wueselon | w serczv swoÿm ÿze zapamÿetal abÿ kÿedy ktho | rą bolescz czÿerpÿal gladal swÿelką radosczą | ÿako angÿelÿ skakalÿ skokÿ wÿsokÿmÿ bespÿecz | nÿmÿ a szpÿevag ÿ gracz nÿebÿeskÿ mÿal | thanÿecz dobrze rzadzycz bowÿem są spÿevanÿe | szaczynal a onÿ wszÿczÿ spÿewalÿ a then czo sza | czÿnal powtharzal *repeticia* potrzÿkrocz, *Ergo* | *merito* etc. a thako spÿevaÿacz thanÿczovalÿ we | solÿm serczem, alÿe thakovÿ thanÿecz nÿebÿl- | czÿ obyczaÿem thanczv szvatha thego thakowego | ÿ themv podobnego poczeszenÿa mÿal wÿelje. Wtÿch | sze lÿeczech gdÿ czeskÿe bolÿesczÿ ÿ przesladowanÿa | mÿewal astad mÿeval vlszenÿe ÿ poczeszenÿe ÿsze | mu bÿlo mÿlo czÿerpÿecz Jeden czlowÿek swÿą | thÿ bedacz wzachwÿczenÿv wtenczasz gdÿ mÿal | msą tento oczecz wÿelÿebnÿ wÿdzal go bÿcz okra | szonÿm ÿasną mÿelosczÿą ÿ wÿdzal tesz ÿsze laska | bosza stąpowala znÿeba w duszą ÿego tak ÿsze | (30) sze przes laską ÿedną rzecz stal sbogÿem | ÿ wÿdzal ÿsze barzo wÿelÿe pÿaknÿch dzÿa | tek stanelo okolo slvgÿ boszego ÿ okolo oltarza | sgoraÿaczÿmÿ swÿeczamÿ a ÿeden podrugÿm | roszÿrzÿwszÿ recze oblapÿalÿ gÿ kasdÿ w osobnos- | czÿ ÿako mogl namÿelÿe przÿczÿskaÿacz go ku | serczą swoÿm a dzÿwjacz szÿe themv then na | bosnÿ clovÿek kthorÿ tho wÿdzal pÿtacz | tÿch pacholÿąt czobÿ szacz bÿlÿ abo czobÿ czÿnÿlÿ | ovÿedzalÿ mÿszmÿ szą thowarzÿsze wa | szÿ wchvalÿe ÿ weselÿv [illegible]cznego blogoslawÿej | sthwa mÿeszkamÿ przyvasz a streszemÿ vas

na | wslenkny czas rzekl tensze clowyek swyethy ktho | ry tho vydzenye myal, moy myly angely | y czo sze tho snamyenvye ysze thego oycza myelo | snye oblapyaczye othpowyedzely angely yesth | ną tako serdecznye myl ysze wyelye sprawy | okolo nyego mamy a wyecz ysze bog dzywy nye | wymowne sprawya w duszy yego dokthorą kolye | rzecz boga proszy wsythko otrzyma nyczego mu | nyeodmowy. |

O nyektorych wydzenyach ktore o | czecz wyelebny Amandus myewal wsachv | icenyv cap. VIII. |

(*31*) W tych czaszjech myal wyelye wydzenya o przy | slych y skrytych rzeczach y dal mv bog czvyną | wyadomoscz yako wyelye mogl ogarnacz yako | yesth wnyebye wpyklye y wczysczv byl mv to | zwyczay yzeszemv vkasovalo wyelye dvsz lvdzj | zmarlych a odpowyadalymv yako sze myaly nao | nym szwyecze sktore przyczyny meką saslvszyly | a czym ym moszono smak pomocz, Itesz mv nyektho | re dvsze powyadaly yaką zaplathą w nyebye | wznacz myaly czaszv yednego vkasalamv szye | dvsza yedna wyelebnego mystrza eckartha y | tesz yednego bratha swyethego dvsza ymyenyem | Jana wodza albo hetmana strozbarskyego [1]). Dusza | tego mystrza przerzeczonego powyedzala mvyze | przespyecznye panv bogv przylaczona byla dwv | rzeczv szadal slvga boszy vyedzecz otey dvsze | yedną yszebymv powyedzala yakoby czy lvdzye | przeth bogyem staly ktorzyby presz wselknego falszv | pravdy a sprawyedlywosczj radzy nasladowaly od- | powyedzala dvsza kto mnyema yszeby nyeczo są | oth szyebye myal abo mogl vczynycz thakovy nyemo | sze nasladowacz prawdy Jal pythacz dalye rzekacz | a czosz by dalye thakovy czlowyek myal czynycz | (*32*) Rzekla dvsza masse tako bogv poddacz yszeby wsyt | ko czokolwyek nay przydze nye odstworzenya alye | od boga stworzyczela swego przeymowal aby tes | szam szyebye w czyche czyerplivosczy postanowyl | naprzeczywko wszythkym lvdzyam przeczyw so | bye namyethnym powstawayaczym yako wylczy | drapyeszny. Dvsza thego drvgyego bratha Jana w | kasala mvsze tes ona roskosna czvdnoscz ktora dv | szą dvsza yego oswyeczona y wyasnona byla tey | dvsze proszyl yzebymv obyawyecz dala na tho oczby | ye pythal. Pythal kthoraby rzecz czlowyekovy by | la nacesza y nabolyesnyeysza a wsakosz naposzy | tecznyeysza rzekla dvsza ysze nycz cyeszego bolye | snyeyszego a clowyekowy poszytecznego nyeyest ye | dno gdy czlowyek nyekyedy naczasz bedze tak | vdraczony yako by byl od boga opvsczony a wsakosz | sze wtym bogv czyerplywye poddava y yakoby bo | ga dla boga opvscza czyerpy. Pothym tesz drvgego | czaszv vkasala szyemv dvsza yego wlasnego oy | cza ktory byl czlowyekyem swythym tego badzo | wyelkym okrvthnym a zalosnym abolyesnym ognyv | czyscovym y powyedzal mv czym thą saslvszyl me | ke y czym by mv mogl pomocz

[1]) Ze Strasburga.

zonych mak a gdy (33) szye do pana boga thako przyczynyal sa dvsze oy | csa swego a yako mv szye szasze vkasala powye | dayacz ysze smak yvsz byla wybawyona tesz ye | go myela mathka dobra swyetha kthorey dv | sza czalem y serczem zaszyvotha yey bog wsze- | chmocczny wyelkye dzywy czynyl vkasza | lasze mv opowyadayacz y vkaszvyacz mv wyel | ką swoyą odplathe kthorą wsyela od boga sza | vczynky swe dobre swyethe cznotlyve atakosz | bardzo wyelye wydzenya myewal o ynszych | dvszach rozmaythych aktorego vydzenya myal | poczeche y pothcwyerdzenye w szywocze dobrym | kthory wyodl. |

Jaky rzad y obyczay myal slvga wyecz | ney madrosczy Amandvs gdy szedl do | stola cap. IX. |

Gdy myal syecz sastol pyerve pokleknal w bo | skym mylym wnatrzym rosmyslanyu sercza | swego presth wyeczną madrosczą y proszyl wsdzeczne yszeby snym raczyla ysczy | do stola y snym obyadwacz y yal mowycz thy | slowa O nasloczszy Jesu kryste szadam y | (34) prosze cze swyelkye szadzy sercza mego yako mye | duchownye karmysz y szebymy tesz dzysza vszj | czyl oblycznosczy swoye navydzenye a gdy | yvsz szadl zastol thedy goscza myelosnego dvsze | swey poszadzyl preth sobą dvchownye dlya | thego yszeby nay vstavyczny wsglat myal a tak | pogladal na vczesnego gosczaj swego laskawye Nye | kyedy sze sklanyal kv bokv sercza yego a zako | szdą potrawą kthorą przedeny postawyono pod | nyosl myske kv gospodarzewy nyebyeskyemv | yszebmyv swym swyethym przeszegnanym raczly | przeszegnacz a zwyelkye przyasnye movyl cze | sthokrocz ach slyachethny bosze yecz yvsz semnąm | panye moy laskavy racz pyervej przeszegnacz a | pothym yecz slvgąm twoym thakove przyasne slo | wa wkasowal kv wyeczne madrosczy swyelkye | serdecznej mylosczy gdy yvsz myal pycz thedy kvbek | spyczem podnyosz podavayacz pyerve wyeczne | madrosczy yszeby raczyla pycz myal tho swyczayv | ysze przy stolye telko pyącz krocz pyal smylosczy | ran pana swego mylosnego alye ysze krew y voda | ssercza boskyego plynela thwyema trvmkoma pyl yeden trvnek thelko vstha rozmoczyl w mylosczy | (35) sercza namylosnyeyszego pana Jesvsza naslothszego | y tesz w mylosczy dochov navyszych Serafinow | dla thego ysze byych nagoratszą myloscz serczv | yego byla vdzelona y wlana tes potrava kto | rą baczyl yszebymv skodzycz myla pyrwy | yakoby rosmoczyl w serczv zranonym mylo | snyka swego zwyarą moczną yzebymv tho | nycz skodzycz nyemoglo Tesz oczecz swyethy | osoblyvy smak myal wowoczv a navyeczszy | yablek alye mv thego nyechcal pan bog dopu | czycz czaszu yednego myal thakove vydzenye | vvdzalo mv sze yako by mv ktho dal yapko a | rzekl na wyeczny z yesth wscym thy lvbo | sczy y smakv szvkasz rzek nyeyesth k | wsythka lyvbosczy y roskosz moya yest wyeczne | madrosczy en sze kthory mv ono yaplko podal | rzekl nyepravdy mowysz wono-

czv wẏecze lvbo | sczẏ ẏ smakẏ szvkasz nẏzlẏbẏ mẏal oczecz wẏe | lẏebnẏ slẏszecz to ẏal sze thego bardzo sromacz szą | w sobẏe asze presz czale dwẏe lẏeczẏe nẏgdẏ | szadnego owoczv nẏekostoval gdẏ ẏvsz dwẏe lẏe | cze wẏmẏnelẏ sczeskẏm ẏego vdreczenẏm ẏ vstrzẏ | manẏm a rokv trzeczego tak sze bẏl ovocz nẏe | srodzẏl | (*36*) asze wẏch konvencze zadnego sze ẏm ovoczv nẏe | dosthalo a on szadneẏ oszobnoszczẏ owoczv przẏ stolẏe | nẏechczal mẏecz ẏal proszẏcz pana boga wszechmo | gaczego ẏeszlẏ bẏ tho bẏla wolẏa ẏego ẏsze by owocz | mẏal ẏescz abẏ wszẏthek ẏch konvent owoczę | raczẏl opdarzẏcz stalo sze tho ẏsze naszaẏvtrz sko | ro dzẏen przysla persona meszna ẏedna ẏ przẏnẏo | sla ẏch konventhovẏ dobrą cząsc nowẏch pẏenẏe | dzẏ a nẏechczala odnẏcz alẏeszbẏ vszedẏ szvkano | nowẏch lathoszẏch ẏablek a kvpẏono ẏch sa onẏ | pẏenẏadze ẏ sthalo szẏe thak ẏze przes dlvgẏ | czasz wszẏtczẏ w onẏm klasthorze doszẏcz ẏablek | mẏelẏ a takosz poszẏwal onego owoczv zwẏlkam | zwẏelką wdzecznosczẏą a gdẏ ẏathl wẏelkẏe japl | ko na cztherzẏ cząsczẏ roskroẏl trzẏ czesczẏ | ẏadl ẏablka w ẏmẏe troẏcze swẏethe czvarthą | czasthke ẏathl na pamẏathkę theẏ mẏelosczẏ wkto | re mathka krolẏa nẏebẏeskẏego dzeczẏathkv swe | mv svptẏlnemv panv Jesvszowẏ ẏablvska podawa | la ẏescz a the czasthke ẏad nẏeokrawaną dlẏa | tego ẏsze tesz dzathkẏ pospolẏcze thak ẏablv | szka ẏadaẏą nẏeokravane a odednẏa oth naro | dzenẏa boszego presz dlvgẏ czasz nẏeẏadl te | cwarthe czastkẏ bowẏem w rosmẏslanẏv swoẏm | (*37*) chczal czwẏarthe czasthkẏ stradacz ẏ podal ẏą mat | czeẏ bosze ẏ sze bẏ ẏą szẏnaczkowẏ swemu na | mẏelszemv dala gdẏ szẏe czaszem przẏdalo ẏze | sprethkosczẏ bes vrzadv przeszeczonego ẏadl abo | pẏl sromal sze thego bardzo przeth swoẏm gosczem | vtczẏvẏm wẏeczną madrosczẏą ẏ vsthawẏal zatho | sobẏe pokvthe tesz czaszv ẏednego zẏnszego mẏa | stha przẏachal do nẏego czlowẏek dobrẏ powẏa | daẏacz mv ẏze gdẏ mẏal nẏeẏakej vẏdzenẏe od | boga rzekl pan bog do nẏego chczeslẏ mẏecz rza | dne szedzenẏe v stola ẏcz do slvgẏ mego | a kasz mv sobẏe powẏedzecz wszẏthek rzad | ẏ obẏczaẏ kthory mẏewa vstola. |

yakẏm obẏczaẏem obchodzẏl dzeẏen | latha novego cap. X. |

Wtẏm mẏescze wszemẏ swabskẏe gdze oczecz | vẏelẏebnẏ mẏeskal ẏ rodem bẏl takovẏ obẏczaj | bẏl ẏ wẏnszẏch szemẏach ẏesth ẏsze wdzẏen no | vego latha wedlvg glvposczẏ swẏatha thego mlo | dzẏenczẏ chodzą w noczẏ skladaẏacz pẏesnẏ | dworne ẏ slowa przẏasne spẏevaẏą ẏe roz | maẏthẏm dwornẏm obẏczaẏem dla thego ẏze | bẏ gẏm ẏch mẏelosnẏcze wẏeczej dawalẏ. | (*38*) Slẏsacz slvga boszẏ thakove dworne spẏewanẏe | swẏatha thego teẏze noczẏ pobvdzẏlo sze bardzo | sercze ẏego kv mẏlosczẏ boskẏe tako ẏsze nathẏch | mẏasth wstal ẏ szedl kv mẏlosnẏczẏ swoẏeẏ wẏe | czne madros ẏ proszẏl od nẏeẏ darv lẏatha nove | go a wsthawszẏ rano prze dnẏem szed prezth obras | panẏ Marẏe kthora sẏna swego napẏeknẏe

wŷe | czną madrosca na lonŷe swŷm trzŷmala ŷ kv ser | czv swemv przŷtvlala pokląknąwszŷ ŷal spŷe | vacz czŷchŷm slothkŷm glosem dvsze swoŷe na | pŷerweŷ madcze pana Jesvszove ŷedną se | quencią ŷ szebŷmv raczŷla dozwolŷcz otrzŷmacz wŷa | nek od sŷna swego namŷelszego a ŷeszlŷbŷ nŷe | vmŷal ŷszebŷ go wpsomogla ŷ sanŷm sze przŷczŷnŷ | la a tako w naboszenstwŷe bŷwał sapalon ŷsze thak | obphŷczej plakal aze mv lzŷ oblalŷ wsŷczko oblŷcze ŷe | go wŷspŷevawszŷ tą pŷosznką panŷe Marŷe obro | czŷl sze kv serdeczne mŷloszŷ mŷeley swoŷeŷ ma | drosczŷ vŷeczne ŷ vklonŷł sze ŷe nŷsko aze do nog | ŷe posdrawŷaŷacz ŷą znaglebszego grunthv ser | cza swego ŷal ŷam wŷchwalŷacz wŷeŷ czudno | sczŷ wslachethnosczŷ w csnothach wsuptelnosczŷ | swolŷenstwŷe vŷeczneŷ czcŷ ŷ dostoŷnosczŷ snavŷecz | sze slŷcznosczŷ nad wsŷthkŷe pannŷ czudne tego | *(39)* swŷatha a thakowe wŷchalŷenŷe czŷnŷl spŷewa | nŷm wŷpowŷadanŷm mŷslamŷ ŷ zadzą goraczą | ŷako nalŷepŷe mogł a zadał ŷszebŷ obŷczaŷem | duchownŷm vprzedzŷczelŷem bŷl wsŷthkŷch | mŷlosnŷkow ŷ sercz mŷlosnŷch ŷ tesz przothkŷem | wszŷczkŷch mŷlosnŷch mŷslŷ slow ŷ smŷslow dla | thego ŷzebŷ nadostoŷnŷeŷsza od nŷedostoŷnego slugŷ | swego mogla bŷcz dostatecznŷe chvalona pothŷm | wszŷczkŷm rzekl ach ŷedŷna mŷelosczŷ tysz ŷesth moŷ | vesolŷ dzŷen wŷelkonocznŷ mego sercza maŷova | roskosz ŷ mŷla godzŷna moŷa tŷsz ŷesth mŷlosez ser | cza mego mlodego sama ŷedŷna dlŷa kthorem | wsgardzŷl wsŷczkŷe ceszne mŷlosczŷ swŷatha | tego raczys ŷusz serdecznŷ mŷlŷ panŷe ten wsg | lath mŷecz ŷszebych dzŷs mogł wŷanek od cze | bŷe otrzŷmacz ach sczodre sercze pana mego racz | tho vczŷnŷcz scznothŷ twoŷeŷ boskŷeŷ ŷ sprzŷrodze | nŷa dobroczŷ twoŷeŷ nŷedaŷsze mŷ dzŷsza thego | lata novego od czebŷe prosno othnŷcz Eŷa ŷakosz | bŷ tho mŷalo przŷsluchacz thobŷe naslothsza slothko | sczŷ pamŷetaŷ ŷze twoŷ mŷlŷ sluga ŷeden othobje | powŷada ŷze w tobŷe nŷemasz nŷeŷesth, ŷedno | tŷlko ŷesth. *(40)* A przesto serdeczna mylosczŷ moŷa racz mŷ ŷusz dzŷc | podacz mŷlosnŷ vŷenŷecz twego nŷebŷeskŷego | podarzenŷa a ŷako glupŷm mŷlosnŷkom swŷa | tha thego czesnŷ wŷenŷecz bedze dan tako thesz | dzŷsza tego latha novego dvszŷ moŷeŷ oszoblŷva | laska albo nova ŷasnocz zanowe lŷatho thvoŷe | czvdne rąkŷ boskŷe mvszŷ bŷcz dana moŷa wŷer | na slachethna wŷeczna madrosczŷ thakŷeŷ thŷm | rowne proszbŷ czŷnŷl a nŷgdŷ nŷeodszedl | ŷszebŷ nŷeotrzŷmał czego proszŷl. |

O slowŷech sursum corda cap. XI. |

Caszv ŷednego pŷthano oŷcza wŷelebnego a | mandusa kthorŷ bŷ vmŷsł bŷl naboszensthva ŷego | gdŷbŷ msą spŷeval booŷem thŷ slova sursvm corda | szą wsdŷchaŷacze wsgore kv bogv wsŷczkŷe sercza | ŷ slowa gdŷ ŷe vemsŷ spŷeval zwŷelkŷe gora | cze zadzŷ thako idzecnŷe wŷchodzŷlŷ zust ŷego | ŷze czŷ lvdze ktorzŷ go slvchalŷ ŷevaŷacz oszo | blŷve naboszenstwo stego wszelŷ nathakove pŷta-

nÿe | odpovÿedzal oczecz swÿethÿ slowÿ slothkÿmÿ ÿ | rzekl gdÿmkolwÿek tÿ chvalÿebne slowa **sursum** | **corda** spÿeval vemszÿ swÿethe tedÿ mÿsze po | spolÿcze przÿgadzalo ÿsze szÿe dvsza moÿa. ÿ serce | (*41*) rosplÿwalo wÿelką rzewlÿwosczą ÿ zadzą bo | ską kthora goracza szadza teÿ godzÿnÿ sercze moÿe semnÿe wÿjelą abowÿem pospolÿcze vemnje | powstal troÿakÿ wÿsokÿ, vmÿsl nÿekÿedÿ ÿeden | a nÿekÿdÿ dwa a czaszem ÿ wsÿczkÿe trzÿ przes | ktorem bÿl prąthko wczagnÿon w boga a przes | mÿe wsÿthko stworzenÿe Pÿrwszÿ vmÿsl | wemnÿe swÿeczaczÿ bÿl czÿ ten napÿrwe wza | lem presz wnetrzne oczÿ moÿe szam sÿebÿe | zevsÿczkÿm czem ÿest wedlvg dvsze czala ÿ | wszÿczkÿch szÿl moÿch ÿ postawÿlem okolo szÿe | bÿe wsÿczko stworzenÿe ktore bog stworzÿl | w nÿebÿe ÿ naszemÿ ÿ w elementach kaszde sthvo | rzenÿe gÿmÿenÿom wlasnÿm osobnÿm ÿako pta | kÿ powÿetrzne zvÿrzetha lesne rÿbÿ morskÿe | zola ÿ trava zemÿa ÿ tesz pÿaszek nÿeslÿczony | w morzv ÿ wsÿczkÿ malvkÿe proskÿ kthore w pro | mÿenÿu slonecznÿm bÿwaÿą wÿdane wsÿtkÿ | kroplÿe wod ktore zroszÿ snÿegv albo sdesczv pa | daÿą ÿ padacz bedą a tako zwnatrznego pobv | dzenÿa sercza mego kaszde stworzenÿe bÿlo ÿako | strvna napyetha a slothko dobrze brzmÿacza strv | na vÿgravaÿacza podnÿeszonego vmÿslv chwala | (*42*) mÿlosnemv slachetnemv bogv od koncza do koncza | a tako obÿczaÿem wÿelkÿe zadzÿ roszerzÿlÿ sze | recze dvsze moÿeÿ naprzeczÿwko lÿsbÿe nÿeslÿ | chane wsÿczkÿego stworzenÿa thÿm vmÿslem | ÿz bÿch wsÿthkÿe owoczne vczÿnÿl ÿ wsbvdzÿl | sercza ÿch kv chvalÿenÿv boga serczem podnÿe | szonÿm rownÿm obÿczaÿem ÿako veszolÿ ochotnÿe | spÿevaÿaczÿ spÿevak szobą spÿevaÿaczÿ thova | rzÿsze pobvdza kv spewanÿv weszolemv drvgj | wmÿsl tego slowka **sursum corda** wzalem przed | sze w mÿslach moÿch sercze moÿe ÿ sercza wsÿt | hkÿch lvdzÿ ÿ rosmÿslalem czo saveszelÿą lvbosczj | roskoszÿ, mÿlosczÿ, pokoÿu, thakowÿ poszÿuaÿą kto | rzÿ swe secza samemv panv bogv telko dadzą | ÿ zaszÿem sobÿe rozmÿslal czo zaskoda smąthek ÿ | szalosczc nÿepokoÿ mÿloscz tego swÿatha przÿnoszÿ | mÿlosnÿkom swoÿm obaczaÿacz tho w wÿelkÿe za | dzÿ wolalem do sercza mego ÿ do szercz wsÿth | kÿch thakowÿch gdzÿe kolwÿe bÿlÿ powsyczkÿm | swÿecze rzekacz podnÿesczeszÿe sercza prosne | slÿenÿstwa zywotha prosnvÿaczego podnÿescze | szÿe ÿvsz zvpelnÿm nawroczenÿm kv mÿe | losnemv bogv trzeczÿ vmÿsl tego slowka **sursum** | **corda** ÿszem wolal kv serczą wsÿchkÿch przÿ | ÿasnÿch dobrowolnÿch lvdzÿ a wszakosz bladza | czÿch | (*43*) samÿch wsobÿe tako ÿsze anÿ | boga anÿ szadnego stworzenÿa nÿemaÿą abowÿem sercza | ÿch wedlvg czaszv ÿ tham ÿ są rosproszonÿ szą | thÿ czom wolal ÿtesz są ÿzebÿszmÿ | szÿebÿe szapamÿethavszÿ svpelnÿe sze odwro | czÿlÿ od wszÿthkÿego stworzenÿa athakovj bÿl | vmÿsl ÿego gdy spÿeval thÿ slowa **sursum corda**. |

ẏako obchodzẏl swẏetho pannẏ Marẏe | Gromnẏcze cap. XII. |

Trzẏ dnẏ przed dnẏem pannẏ Marẏe grom | lẏcz slvga wẏeczne madroscẏ Amandus presz na | boszenstwo modlẏthw gothowal gromlẏcze dvcho | wną pannẏe Marẏe | ktorasz gromlẏcza sznvroma bẏla obẏnẏona | pẏrwszẏ snvr bẏl secz nẏedzolcze nẏebẏskẏe [1]) drugẏ rospamẏethanẏe ẏeẏ glebokẏe | pokorẏ trzeczẏ snvur bẏl ẏeẏ czcẏ maczerẏnskẏe | kthore trzẏ cnothẏ panna mẏala naszwẏecza | nath wsẏczkẏe lvdzẏe nadoskonalsze a thakosz | na pamẏathke thẏch przerzeczonẏch trzech cnoth | gotvẏacz takową gromlẏczą dvchowną mavẏal | przesz trzẏ dnẏ na koszdẏ dzẏen trzẏ *magny* | *ficat* gdẏ dzẏen gromlẏcznẏ przẏsedl szedl | slvga boszẏ przeth wẏelkẏ oltarz atamosz ocze | kaval | *(44)* w naboszenstwẏe rosmẏslẏanẏa swego szednẏe dzolkẏ nẏebẏeskẏe [2]) aszebẏ przẏszla skarbem swoẏm | nẏebẏeskẏm a gdẏ sze ẏvsz przẏblẏszala kv wro | thvm mẏastha bẏeszacz slvga boszẏ w szadzẏ ser | cza swego vprzedzẏl wszẏczkẏe ẏ przẏbẏeszal | przeth panną namẏlosczẏwszą Marią s goraczẏm | zapalẏenẏm wszẏczkẏch szercz boga mẏluẏczẏch | zasze ẏeẏ szabẏeszal navlẏczẏ proszacz ẏeẏ ẏszebẏ | chvẏlẏe posthala sonẏm ognẏstym promẏenẏem szẏ | nem boszẏm ktorego nẏosla azebẏ ẏeẏ nẏeczo wẏ | spẏeval a thakosz poczal ẏ spẏeval | gloszem czẏchẏm dvchownẏm tą to prozą *Imolata* | ẏako namẏelẏeẏ mogl a klanẏal sze ẏeẏ sgrvnthv | sercza swego gdẏ spẏeval thẏ slowa O benigna o be | nẏgna proszacz ẏe ẏzebẏ sczodrą laską ẏ dobrocz | swoẏą vkaszala grzesznemv slvcze swemv a thak | wstawsẏ szedl zanẏam s gromlẏczą swoẏą dvcho | wną wteẏ szadzẏ ẏzebẏ plomẏenẏewẏ gorączemv | ẏasnosczẏ boskẏe w dvszẏ ẏego nẏgdẏ nẏedala za | gasnacz potẏm przẏstapẏl dvchownẏe kv rzeszeẏ | wsẏczkẏch sercz boga mẏlvẏaczẏch ẏ zaspẏewal | *Adorna talamum tuum rex* napomẏnaẏacz ẏe ẏze | bẏ zbawẏczela mẏlosnẏe przẏelẏ a z zadzeẏ gora | czeẏ mathką ẏego wsdzecznẏe przẏvẏtalẏ a takosz | panską matke prowadzẏl weszelẏem spẏevanẏm | *(45)* chvalẏ aze do kosczola gdẏ przẏsla w zadzẏ sercza | swego wẏstapẏl przet nẏe nẏs vesla w kosczol | anẏslẏ ẏe Sẏmeon blogoslawyl ẏ pokleknal prze | dnẏą oczẏ ẏ recze swe podnẏosl wsgore proszacz | ẏeẏ ẏzebẏ mv dzeczeẏ swe namẏelsze vkazala a | poczalowacz mv go doswolẏla a gdẏ mv go laskavẏe | wszecznẏe podala roszẏzẏl recze sweẏ na wszẏcz | kẏ koncze ẏ szẏrokosczẏ swjatha przẏvẏthal ẏ o | blapẏl mẏlego dvsze sweẏ ẏedneẏ godzẏnẏ tẏszacz | rasow ogladowal pẏlnẏe ẏego czvdne przẏasne oczkj | ẏego malvnthkẏe raczkẏ czalowal ẏego wsdzeczne | svptẏlne vsthka atak wsẏthkẏ dzeczẏnne czlonkẏ | pana nẏebẏeskẏego oglądavszẏ podnẏosl oczẏ svo | ẏe w nẏebo ẏ ẏal wolacz zdzẏwv wẏelkẏego | w serczv s ẏm ẏsze ten | kthorẏ nẏebem rzadzẏ tako malẏ ẏesth na szemẏ |

---

[1]) *Primus erat in honorem integerrime virginitatis.*
[2]) *Inibi in sua meditatione sacrosanctam praestolabatur puerperam.*

tak czvdnÿ w nÿebÿe a tako dzeczÿnnÿ na szemÿ | a thakosz sze sthÿm obÿeral ÿako mv pan bog | dal spÿevanÿm placzem naboszńÿm ÿ ÿnszÿmÿ ro | smaÿthÿmÿ obÿczaÿmÿ nabozensthva a potÿm go za | sze podal mathce ÿego ÿ chodzÿl snÿą azesze sze | wszÿczko dokonalo. |

ÿako sÿe rzadzÿl czaszv mÿesopvstnego | cap. XIII. |

(*46*) W sobothe mÿesopvstną gdÿ alÿeluÿa zawÿeszaÿą | a lÿvdze glvpÿ swÿata tego poczynaÿą swe rospv | sthÿ slvga vÿeczne madrosczÿ amandus poczal tesz | w serczv swoÿm sgromadzacz nÿebÿeskÿe mÿe | sopvsthÿ ktore tako poczal napÿervey ÿal rosmÿ | slacz wÿelką skode krothkÿe lvbosczÿ ÿ roskoszÿ | tÿch czesnÿch mÿesopvsth bowÿem nÿekthorzÿ | zakrothką mÿelosczswÿata tego dlvgą zalosczotrzj | mavaÿą a zathÿm mowÿl psalm *Miserere mej* | *Deus* etc. [1]) Panv bogv naczecz nachvale zawszÿcz | kÿe grzechÿ ÿ nÿepoczÿvosczÿ ktore sze mv dze | ÿą takowÿch czasow rospvstnÿch a tÿ czesne | mÿesopvsthÿ zwal ÿe kmÿecze mÿesopvstÿ bowÿem | o lÿepszÿch nÿewÿedzą drvgÿe mÿesopvsthÿ slvgj | boszego bÿlÿcz rozmyslÿanÿe krothochvÿlÿe ÿ | ÿger vÿecznosczÿ ÿako pan bog swÿmÿ vÿbra | nÿmÿ przÿaczelmÿ ÿ ÿecze bedaczÿmÿ wthÿm | czÿelÿe smÿertelnÿm presz nÿebÿeskÿe poczeszenÿe | ÿgrą ÿ smÿechÿ krothochvÿlÿą ma ÿ czesÿlsze | panem bogÿem w rosmÿslanÿv swoÿm ÿako pan | bóg ÿemv raczÿl dacz zwÿelką wsdzÿecznoszczą | ÿ mÿal sze dobrze smÿlÿm bogÿem wszechmoga | czÿm wthÿch ze czaszÿech dostaly szÿe mv mÿe (*47*) sopvsthÿ dvchowne od pana boga w obÿczaÿv tha | kÿm przÿdalo sze ÿze wdzÿen mÿesopvstnÿ | przeth completam szed do ÿsbethkÿ czepleÿ abÿ | sze vgrzal bowÿem mv bardzo bÿlo zÿmno a ÿecze | szÿe mv bardzÿ chczalo ÿescz a wsakosz tho wsÿth | ko nÿebÿlo mv tak czesko ÿako pragnÿenÿe kto | re czerpÿal gdÿ thamo wÿdzal mÿąszo ÿedzacz | a vÿno dobre pÿacz a on tesz bardzo bÿl pragna | czy ÿ laknaczÿ porvszÿl szÿe lvthosczą przÿro | dzoną szą nath sobą [2]) wnątrzną natÿchmÿatsth | vÿszedl wsdÿchaÿacz sglebokosczÿ sercza swego | teÿsze noczÿ mÿal thakove vÿdzenÿe. | Wÿdzalo mvsze ÿako bÿl w oneÿ yzbethcze wtkore | bÿl zwÿeczora ÿ wslÿszal spÿevanÿe veszole | przeth ÿsbą a gloszÿ tako slothko brzmalÿ na po | wÿetrzv yze tesz szadnemv slothkÿemv vÿgÿ | grawanÿv [3]) na lvthnÿ nÿemosze bÿcz przyrownano | a tho spÿevanÿe nÿeÿako bÿlo podobno ÿako gdj | bÿ szaczek odvnnascze lath spÿeval szą slvga vÿe | czne madrosczÿ sapamÿetavszÿ pokarmv cze | lÿesnego vÿchÿlÿl sze kv slvchanÿv onego | gloszv slothkÿego ÿ rzekl zwÿelkÿe zadzÿ | sercza swego ÿ czo tho spÿeva tako vczesnÿe | (*48*) nÿgdÿm na thÿm swÿecze nÿeslÿchal tak sloth | kÿego spÿevanÿa odpowÿedzal mv czvdnÿ ocho | thnÿ mlodzenÿecz ktorÿ tamo stal rzekacz wÿecz | ÿsze tento spÿevak tobÿe spÿewa ÿ thobÿe kwilÿ | tÿ pÿosnkÿ przÿspÿewuÿe odpowÿedzal slvga | boszÿ O nÿe-

---

[1]) Psalm 50, 1. [2]) sam nad sobą. [3]) wyigrawaniu.

chaÿ mÿe. blogoslawÿ pan bog ah mło | dzencze nÿebÿeskÿ kasz mv ÿescze vÿeczė spÿe | vacz a takosz glosno spÿewal asze głos ÿego | grzmÿał pod obłokÿ napowÿetrzv ÿ wÿspÿewal | czale trzÿ pÿesnÿ nÿebÿeskÿe a tensze mlodze | nÿecz ktorÿ mv spÿewal napowÿetrzv przÿ | sedl do nÿego do okÿenka onÿ ÿsdbÿ ÿ po | dal slvdze boszemv czvdną sweÿzą lÿathorosl | na ktoreÿ bÿlo pelno owoczv czÿrwonego ÿa | goth dosrzenalÿch wÿelkÿch czÿrwonÿch a on | młodzenÿecz ktorÿ nÿe spÿewal telko podlÿe | nÿego stal wzal one lÿathoroczl od onego spÿe | vaka ÿ dal ÿą slvcze boszemv rzekacz oglą- | daÿ towarzÿszv ÿ braczÿskv nasz w mÿlÿm bodze | oto ten owocz czÿerwonÿ poslal tobÿe twoÿ przÿ | aczel pan nÿebÿeskÿ spÿewak twoÿ roskosznÿ | sÿn boga oÿcza nÿebÿeskÿego ktorÿcz theras spÿe | val O ÿako cze bardzo mÿlvÿe slÿsacz to | *(49)* slvga boszÿ zapalÿl sze wÿelką mÿlosczą | kv mÿelemv bogv aze bÿl czeruon na oblÿ | czv swoÿm swÿelkÿego veselÿa ÿ radosczj | ÿ wzÿal one lÿathoroscz ÿ on koszÿk zÿa | godamÿ wszdÿecznÿe ÿ rzekl: | Eÿa blogo serczv memv tocz mÿ mÿl then | dar od tego wszdÿecznego nÿebÿeskÿego spÿe | vaka stego podarzenÿa ma sze nawÿekÿ ve | selÿcz dvsza ÿ serczе moÿe. ÿ rzekl do one | go mlodzÿencza ktorÿ mv dal ten dar ÿ | do drugÿch rÿczerzov ÿ panÿath nÿebÿeskych | ktorÿch thą vÿelÿe bÿlo: ach moÿ mÿlÿ | przÿaczelÿe azas nÿeslvsno ÿzebÿch ÿa mÿ | lowal takove roskosne pannÿe nÿebÿeskÿe | mnÿe spÿevaÿacze zapravde slvsnÿego mą | mÿlovacz a czo bÿch wÿedzal ÿzebÿ bÿla vo | lÿa ÿego tobych sawsdÿ chcal czÿnÿcz a obro | czÿwszÿ szÿe kv mlodzÿenczowÿ przerzeczo | nemv rezk, povÿecz mÿ mÿlÿ mlodzÿen | cze ÿ prawdę rzekl, pravde mowÿsz spra | vem gÿ masz mÿlovacz abowÿem cze vÿeczÿ | vmÿloval ÿ vtczÿl nad ÿnsze lvdze aprzes | to go tesz saszÿe mÿluÿ bardzo apowÿadą | czÿ ÿsze oth tÿch mÿast mvszÿsz wÿeczeÿ | *(50)* czerpÿecz nÿsz ÿnszÿ lvdze a przesto gotuisze | slvga boszÿ rzekl ach tocz sewszÿczkÿego sercza | rad vczÿnÿe telko cze prosze abÿ mÿe wspo | mogl ÿzebÿch go mogl vÿdzÿecz a podzekowacz mv | stego czvdnego darv rzekl mlodzenÿecz pocz do | okna a wezrzÿ sedl othworzÿl okno ÿ vzrzal | przeth oknem stoÿacz zaczka nasvptelnÿesze | go napÿeknÿeÿszego ktorego rownÿa czvdno | sczÿ żadne oczÿ lvdzkÿe nÿewÿdzalÿ slvga | boszÿ chczajal sie okÿenkÿem vÿczÿsnacz do | nÿego alÿe mÿelÿ zaczek pan Jesvs obroczÿwszÿ | szÿe do nÿego sklonÿl szÿe knÿemv bardzo przÿ | asnÿe laskawÿe przeszegnavszÿ gÿ znÿknal | przet oczÿma ÿego a tak ze sze dokonalo wj | dzenÿe a przÿsedszÿ saszÿe szam xobÿe podze | kowal panv bogv zdobrÿch mÿesopvsth ktoremi | go raczÿl obdarzÿcz. |

ÿako szÿe oczÿecz swÿetÿ amandus | rzadzÿl czaszv maÿovego kv panv | bogv cap. XIV. |

Teÿ noczÿ gdÿ maÿ nastal poczÿnal oczecz S | amandus maÿ ...ownÿ vedlvg zwÿczaÿv sve | go czÿnÿacz panv bogv osoblÿvą ...z ÿ chvałe | *(51)* na kazdÿ dzÿen przes czalÿ maÿ a mÿedzÿ |

wszẏckẏmẏ latoroslamẏ czvdnẏmẏ ktore sze | maẏą rozrastaẏą nẏe-
mogl podobnego nalẏescz | maẏevẏ czvdnemv panv Jesusowẏ telko |
galasz roskoszną krzẏsza swẏetego kthorẏ | kwẏthnẏe laskamẏ ẏ czno-
thamẏ ẏ wselką | okrasoną czvdnosczẏą nadevszẏczkẏe maẏe kte | mv
maẏevẏ dvchownemv kasdẏ dzẏen czẏ | nẏl szecz wenẏeẏ padaẏacz
na szẏemẏe na o | blẏcze swoẏe przed wẏeczną madrosczyam | pa-
nem Jesvszem awkasdeẏ wenẏeẏ rozmẏslal | maẏacz wẏelką zadzą
ẏzebẏ maẏ swoẏ dvcho | wnẏ okraszẏl wselkną okrasą kwẏtnẏenẏm |
czvdnosczẏ maẏeveẏ ktorakolvẏe przesz wsẏtko | lato mozebẏcz, a po-
thẏm mowẏl ẏ spẏe | val tą hẏmną przeth maẏem swoẏm dvcho |
wnẏm Jesv Cristem vkrzẏsovanẏm, *salve* | *crux sancta* etc. pothẏm
rzekl posdrowyon bacz | crẏszv swẏethẏ nẏebẏeskẏ maẏv blogosla-
wẏen | stwa wẏecznego na ktorẏm vrosl owocz vẏecz | nẏeẏ madros-
czẏ boga oẏcza nẏebẏeskẏego tobẏe | dzẏs za wẏeczną okraszą czv-
dnosczẏ mẏasto | wsẏsthkẏch rosz czẏrvonẏch podawą serdecz | ną
mẏloscz drvgẏe zawsẏthkẏ fẏolkẏ | *(52)* kwẏateczkẏ vonẏaẏacze po-
dawą thobẏe gle | bokẏe vpokorzenẏe trzecze szawsẏczkẏe svp | tẏlne
vczesne vonẏaẏacze lẏlẏe podavą to | bẏe wsdzeczne oblapẏenẏe czwar-
the zawsel | kne kwẏecze czvdnẏe kwẏthnẏeẏacze | barvamẏ rozmaẏ-
thẏmẏ ktore na polv na blo | nẏv na lankach na rolach w lẏeszẏech
w bo | rach wpvsczach na szẏemẏ albo nadrzevach za | kvẏthaẏą abo
ovoz przẏnẏoslẏ w tẏm czvdnẏm | roskosnẏm czasze maiovẏm podavą
thobẏe | vẏeczna madrosczẏ boga oẏcza nẏebẏeskẏego | sercze moẏe
mẏlosne poczalovanẏe dvcho | wne. Pẏathe za wsẏczkẏ veszelo spẏe |
vaẏacze ptaskẏ kthorzẏ skaczacz nadrzevach | sẏedne latoroslẏ ma-
ẏeveẏ na drvgą vczesne | spẏevaẏą podawą thobẏe dzẏsz panẏe moẏ |
dvsze moẏe wẏsoka chvala Soste savsẏthke | okrase kthora powsẏth-
kẏm swẏecze maẏ | ẏest okrason powẏszą czebẏe dzẏsz mẏlẏ pa |
nẏe sercze moẏe dvchownẏm spẏevanẏm | a prosze cze ẏzebẏthẏ blo-
goslavẏonẏ maẏv | panẏe Jesv mnẏe raczẏl wspomocz ẏszbẏch | wtẏm
krothkẏm smẏertelnẏm zẏvocze cze | bẏe owoczv szẏwẏ panẏe Jesv
Criste navẏekẏ | poszẏval. | *(53)*

O rosmẏslanẏv drogẏ zaloblẏwe pana | Jesv Cristo-weẏ gdẏ ẏ wẏedzono | na smẏercz cap. XV. |

Slvga vẏeczneẏ madroszczẏ oczecz chvalẏe | bnẏ amandvs presz
dlvgẏ czasz zwẏczaẏl | sze bẏl w nẏebẏeskẏm poczeszenẏv czoskol |
vẏe bẏlo mẏslẏcz o bosthwe to bẏla ẏego roskos | alẏe gdẏ mẏal
meke pana naszego rozmẏ | slacz a kv nasladowanẏv sze ẏeẏ vdacz
to | mv bẏlo bardzo czesko ẏ gorzko a stego czaszv | ẏednego bẏl
srogo karan od boga ẏ rzeczono | mv do nẏego tako I czo mnẏemas
a sza nẏe | vẏesz ẏszem ẏa ẏesth dczwẏerze przes kto | re wsẏsczẏ
pravdzẏwẏ przẏaczẏelẏe boszẏ | mvszą sze wczẏsnacz do chwalẏ nẏe-
bẏe | skẏe mvszẏs szẏe czẏsnacz presz moẏe vczer | pẏalẏe czlowẏe-
czenstwo ẏezlẏ masz pravdzj | wẏe prẏcz kv wẏernemv bostwv me-
mv | Slẏsacz tho slvga boszẏ slẏek szẏe bardzo | bowẏemsze mv tha

rzecz vÿdzala bardzo | czÿeska a ÿ przeczÿwna awsskosz ÿal othÿm | mÿslÿcz ÿ ÿal sze vczÿcz tego czego przeth | tÿm nÿeumÿal ÿ vdal szÿe ktemv | *(54)* poddanÿe poczal thakovÿm obÿczaÿem ÿze | na kasdam nocz poÿutrznÿ na mÿesczv swoÿm | thaÿemnÿm wkapÿtularzv czwÿczÿ sze w vlu | tosczy tego wsÿtkÿego czo ÿego pan ÿ bog zan | czÿerpÿal wstal ÿ chodzÿl od katha do katha | dla tego ÿzebÿ wsÿthko od nÿego odpadlo ÿ | abÿ bÿl czuÿnÿ ÿ tesz w czuczv mekÿ pana swe | go Poczal naprzod od ostathnÿe wÿeczerzÿ pana | swego ÿ prowadzÿl szÿe snÿm od mÿescza asze | ÿ przÿprowadzÿl przet pÿlata na ostathek | wsal pana swego ÿ | osaczonego ÿ szedl snÿm oną sza | loblÿwą drogą rosmÿslaÿacz od ratusza asz | na mÿescze vkrzÿsowanÿa a ta droga bÿla | obÿczaÿem takowÿm gdÿ przÿsedl kv progv | kapÿtulnemv poklÿeknąwsÿ poczalowal pÿr | wszą stopą nog pana Jesusowÿch ktorą naproth | stapyl gdÿ ÿusz osaczonÿ obroczÿwszÿ sze raczÿl | ÿscz na smÿercz. |

A sathÿm poczal movÿcz psalm *deus meus* | *respice in me quare* etc. a tak sze wÿszedl | se dwÿrzÿ kapÿtulnÿch wąbÿt [1]) czterzÿ vlÿ | cze bÿlÿ przesz kthore spanem krÿstusem | oszadzonÿm na smÿercz chodzÿl | *(55)* a ÿdacz pÿrwszą vlÿczą zapanem swoÿm sgo | raczeÿ zadzÿ sercza swego vmÿslÿl opuszÿcz | przÿaczelÿe ÿ wsÿczko czesne dobro ÿ tesz czÿer | pÿecz opusczenÿe poczeszenÿa vdraczenÿe nÿeske | ÿ dobrowolne vbostwo na czescz na chwale panv | swemv; ÿdacz sa panem swoÿm | vmÿslÿl od szÿebÿe odrzu | czÿcz wsÿtke prosną chvale ÿ czescz przeslam | swÿatha tego dobrovolnÿe zadaÿacz bÿcz wsgar | dzonÿm oth wsÿczkÿch ludzÿ swÿatha tego | Rosmÿslaÿacz sobÿe ÿsze pan ÿego ÿako ro | bak mÿerszonÿ bÿl wÿrzuczonÿ ÿ wsgardzo | nÿ od ludv wsÿtkÿego czasv meky ÿego gdj | przÿsedl prowadzacz pana swego natrzeczą | vlÿcze poklÿeknavszÿ zÿemÿe poczalowal opu | sczaÿacz smÿelÿe wsÿthkÿ nÿeposzÿteczne po | trzebÿ ÿ roskoszÿ czelÿesne na czescz na chvale | czalv suptelnemv vdraczonemv pana swego | Jeszusza naslothszego ÿ poloszÿl przeth oczÿ | swoÿe ÿako wsÿthkÿ szÿlÿ panskÿe naten czasz | bÿlÿ wÿszuszone a wsÿczko przÿrodzenÿe ÿego | za smordovane ÿ vmorzone a vÿdzacz pana | swego tako szalobnÿe patracz [2]) mÿslÿl sobÿe ÿsze | bÿ slusznÿe wsÿczkÿe oczÿ plakacz mÿelÿ | *(56)* ÿ wsÿczkÿ sercza vsdÿchacz gdÿ ÿusz przÿsedl | na czvarthą vlÿcze pokleknal wposrothku na | drocze ÿakobÿ klÿeczacz v wrot mÿeÿskÿch | ktoremÿ pan nasz mÿal bÿcz wÿedzon nasz | mÿecz [3]) powstawszÿ naprzeczÿwko panv nasloth | szemv Jesuszowÿ pathl na oblÿcze swoÿe prze | den poczalovaÿacz szÿemÿe ÿ wolal sza nÿm | proszacz ÿego swÿeteÿ mÿlosczÿ ÿszebÿ tesz | (bez) nÿego nÿeraczÿl chodzÿcz nasmÿercz alÿe | ÿszebÿ go szobą raczÿl wsjacz mnÿemaÿacz | ÿsze besz nÿego nÿemogl trwacz a mÿal vstacz | ÿrosmÿslal ono vdraczenÿe panskÿe ÿako | ..dowodnÿe mogl a vÿdzacz pana mÿlo | sczÿvego Jesusa tako vdraonego salosną po | stawą ÿdaczego posdrovÿl go rzekacz te mo |

[1]) w *ambit.... atque ita per ostium in coemeterium sive ambitum coenobii procedebat. Finxerat autem sibi plateas quatuor......*
[2]) **żałobnie patrzącego.** [3]) **na śmierć.**

dlÿthve *ave rex noster fili david* etc. | Zathÿm vstapÿl panv swemv ÿzebÿ sedl | powtore pokleknal sluga wÿeczne madroszczÿ | obroczÿwszÿ szÿe kv wrothom ÿ przÿvÿthal | krzÿsz swÿetÿ onÿm vÿerszÿkÿem *O crux* | *ave spes unica* etc. pothÿm poklÿeknal na | przeczÿwko matcze pana krÿstusowe pannÿe | marÿe krolÿewey nÿebÿeskÿe ktora pelna | okrothne serdeczne zalosczÿ ÿ bolÿe | sczj | *(57)* provadzono obaczal pÿlnÿe ÿ rosmÿslal ÿeÿ za | lobną postavę onÿ obfÿte lzÿ ÿeÿ oczv ono cze | skÿe wsdÿchanÿe zalosnego smutnÿe vdrączo•| nego sercza ÿeÿ ÿ smutlne obÿczaÿe ÿ posdro | vÿl smuthną mathke pana swego mowÿacz *salve* | *regina* a zathÿm począlowal naswÿecze sto | pÿ nog ÿeÿ pothÿm wsthavszy s zÿemÿe pratko | poszedl za panÿm swoÿm azeÿ posczÿgnal ÿ szedl | podlÿe nÿego a tak sobÿe tho (szczęście) tako bar | dzo vÿobraszÿl w serczv swoÿm ÿze mvsze | vÿdzalo ÿakobÿ oblÿczne chodzÿl podlÿe bo | kv panskÿego ÿ roszmÿslal sobÿe gdÿ krol da | wÿd bÿl wÿpchnÿon skrolÿestwa swego tedÿ | xazetha ÿ rzÿczerze ÿego chodzÿlÿ zobustron | okolo nÿego sprÿasnÿ poczesaÿacz go wspomo | gaÿacz go [1]) thÿ rzeczÿ sobÿe pÿlnÿe rosmÿ | słaÿacz wszÿczke wolÿą swoÿe dal wolÿą | boszą ÿakobÿ ÿ pan bog rządzyl czobÿ sznÿm | czÿnÿcz mÿal ÿszebÿ w tÿm wszÿczkÿm bÿl | stalÿ a panv bogv powolnÿ naostatek wszal | przet szÿe one epistole ktorą czÿthaÿą przed wÿelką nocą ÿako mowÿ Esaÿas *domine* | *quis credit auditui nostro* etc. [2]) ktorą epistolą | dostatecznÿe powÿada owÿ wÿedzenÿe na szmÿercz | *(58)* mÿlosczÿvego pana rozmÿslÿaÿacz sobÿe slowa teÿ | epÿstoli wÿsedl wędrzwÿ corowe ÿ sedl po | schodze aze na kaplÿcze gdÿ przÿsedl kv obra | szv wmeczenÿa boskÿego proszÿl mÿlosczÿwego | pana ÿzebÿ slugÿ ÿego anÿ szÿwoth anÿ smÿercz | zadna mÿloscz swÿatha thego anÿ szalosczь nÿe | mogla od ÿego swÿethe mÿlosczÿ oddalÿcz | ÿescze mÿal slvga wÿeczneÿ madrosczj | oczecz swÿethÿ Amandus drugą droge albo pro | cesÿą ktorasz bÿla obÿczaÿem takowÿm w kom | plethe gdÿ spÿevano *salve regina* oczecz swÿetj | w sercze swoÿe wzal takove rosmÿslanÿe ÿako | bÿ ÿecze tego czaszv panna namÿlszą maria bÿla | v onego grobv gdze czalo sÿna swego namÿlszego | pochovala w maczerzÿnskÿm smutkv ÿ zalobÿe | ÿ ÿakobÿ ÿusz bÿl czasz ÿsze bÿ szaszÿe do | dom bÿla doprovadzona a vÿdzalomv szÿę ÿsze | ÿą on prowadzÿcz mÿal od grobv a tako trzÿ | venÿe padaÿacz na szÿemÿe duchownÿe vczÿ | nÿl w serczv swoÿm nÿslÿ ÿą w rosmÿslanÿv | swoÿm dodom doprowadzÿl napÿerwszą venÿą | vczÿnÿl duchownÿe v grobv gdÿ poczetho spÿe | vacz *salve* posdrawÿaÿacz smuthną mathkę | marÿą vklonÿla szÿe dusza ÿego mÿele pannÿe | ÿ oblapÿl ÿą obÿczaÿem duchownÿm rekoma | dusze swoÿe maÿacz lutoscz nad ÿeÿ vdracze | nÿm | *(59)* zalosnÿm smethkÿem kthorego wten czasz sercze bÿlo pelno ÿ gorzkosczÿ wsgardzenÿa ÿ smąt | kv smÿertelnego ÿ czeszÿl ÿe swÿethą mÿloscz | napomÿnaÿacz ÿą ÿsze ona mathka ÿest wszÿczkÿ | czÿ ÿ krolowa dostoÿnosczÿ nadzeÿą nasza ÿ sloth | kocz nasza ÿako w salwÿe maÿą agdÿ ÿusz du | chownÿe

---

[1]) I. Krol. Roz. XV. [2]) Izai. I. 53.

przÿwÿodl te mÿelą panne kv wro | tom Jerosolÿmskÿm zastapÿl ÿe nadrodze gladaÿacz | nanÿe ÿako zalobnÿe sla w mÿasto Jervsalÿem | krwÿą sÿna swego swÿethą skropÿona gdÿ pod | krzÿszem stala ktora krevÿ s ran sÿna ÿeÿ cze | kla szla ÿako smąthna salozna ktora wsÿczkÿe | poczechÿ ÿusz stradala ÿ oblapÿl ÿą w szerde | czneÿ wenÿeÿ w tÿch slowach gdÿ spÿewano | *eya ergo advocata nostra* ÿ proszÿl ÿeÿ ÿszebÿ | sze raczÿla dobrze mÿecz przesto ÿsze nasz | wsÿczkÿch ÿest rzecznÿczka nadostvÿnÿeÿsza ÿ pro | szÿl ÿeÿ ÿszebÿ dla mÿelosczÿ onego zalobne | go pogladanÿa swoÿe mÿeloszÿerne oczÿ raczÿ | knÿemv obroczÿcz a sÿna swego po vÿsczv du | sze sczala ÿego ÿemv raczÿla laskavÿe vkasacz | Trzecza venÿą oczecz vÿelÿebnÿ amandus vczÿ | nÿl w dzverzÿ domv swÿete annÿ mathkÿ na | mÿlosczÿvsze panÿ Marÿe ktorÿ dom w swoÿm | smątkv po smÿerczÿ sÿna swego bÿla wpro | vadzona | (*60*) a tham sze szÿe salÿeczal w scodrą laskę ÿeÿ | w okvÿthą slothkocz ÿeÿ spÿevaÿacz nabosnÿe | tÿ slova *o clemens o pia o dulcis maria* ÿ prosÿl | ÿeÿ ÿszebÿ dusza ÿego sÿrotna po wÿsczv s cza | la ÿego raczÿla luthosczÿvÿe przÿacz a ÿzebÿ | ÿeÿ vodzem ÿ obronczą raczÿla bÿcz przeth | dusznÿmÿ nÿeprzÿaczÿelmÿ azebÿ ÿą przesz | vlÿczkę nÿebÿeską wprovadzÿla wÿeczne | blogoslawÿenstvo. |

O cznoczÿe pozÿteczneÿ ktorą z ową | mÿlczenÿe cap. XVI. |

Sluga wÿeczne madrosczÿ Amandus S mÿal | wnatrzne napomÿnanje mÿslacz o thÿm ÿa | kobÿ mogl przÿcz kv prawdzÿvemv | pokoÿevj | sercza swego baczacz ÿze mv tha cznotha Mÿl | czenÿe bÿla bardzo poszÿteczna wtakoweÿ wÿel | kÿe ztrazy mÿal vsta swoÿe ysze przesz trzÿ | dzesczÿ lath mÿlczenÿa sakonnego nÿeslamal | przÿ stolÿe telko ras ÿedacz na kapÿtule s bra | czÿą ktorÿch bÿlo wÿelÿe gdÿ ÿedlÿ wpromye | ÿzebÿ swoÿ ÿesÿk mogl tÿm lÿepÿe rzadzÿcz | ÿ w ostorosnosczÿ mÿecz w naboszenstwÿe rosmÿ | slÿanÿa swego obral sobÿe trzech mÿstrzow | przesz ktorÿch doswolÿenÿa osoblÿvego | (*61*) nÿechczal mowÿcz czÿ mÿstrzewÿe bÿlÿcz ÿe | den oczecz nasz swÿethÿ domÿnÿk drugÿ oczecz | S bÿernath a trzeczÿ oczecz S anselmus gdÿ | chczÿal mowÿcz tedÿ w naboszenstwÿe swo | ÿm chodzÿl od ÿednego do drugÿego proszacz | otpvsczenÿa mowÿl. *Jube domine benedicere* | obacz ÿsze sze rozmova ÿego mogla stacz czaszv | slusnego ÿ na mÿesczv slusnÿm tedÿ mv szÿe | vÿdzalo ÿsze mÿal od pusczenÿe od pÿersze | go mÿstrza tesz gdÿ rosmova ÿego bÿla rostro | pna kv czczÿ bozeÿ a kv polÿepszenÿv blÿsnÿego | wÿdzalo mv szÿe ÿsze mÿal odpusczenÿe | od drugÿego mÿstrza tesz gdÿ mowa ÿego | nÿepochodzÿla zadneÿ nÿeczerplÿwosczj tel | ko s laskÿ a z lutosczÿ wydzalomv sze ÿze | mÿal odpusc[illegible]ÿe od trzech mÿstrzov a takos | movÿl a gdÿ baczÿl ÿszesze n[illegible]a ÿego nÿe | mÿala stacz w takowÿm obÿczaÿv baczÿl ÿsze | n[illegible]mÿal mowÿcz alÿe duszne mÿlezecz | gdÿ go wolano do portÿ

mẏal dobrą bacz | nocz oszobẏe ẏszebẏ ten czworakẏ obẏczaẏ | w sobẏe mẏal ẏeden ẏszebẏ kasdego laska | vẏe przẏvẏtal drugẏ ẏszebẏ sze slowẏ | krothkẏmẏ odprawẏl | *(62)* trzeczẏ ẏszebẏ onego czlowẏeka stchorẏm mo | wẏl przes poczeszenẏa oth szẏebẏe nẏepu | sczẏl czwarthẏ ẏzeby sze na swoẏ pokoẏ tak | wroczẏl ẏakobẏ o onẏm czo mowẏl nẏcz nẏe | mẏslẏl. |

O vdraczenẏv czala cap. XVII. |

Wẏelẏebnẏ oczecz amandus w mlodosczj swo | ẏe bẏl roskosznego mẏlosnego przẏrodzenẏa | baczacz ẏsze natura przẏrodzenẏa w nẏm | poczela panowacz bardzo mv tho czesko ẏ prze | czẏwno bẏlo ẏal szukacz rosmaẏthẏch chẏtrosczj | ẏakobẏ czalo oszukal czeską pokutę sobẏe vsta | wẏaẏacz ẏszebẏ czalo vczẏnẏl poddane duszẏ | wloszaną koszule na czelẏe swoẏm noszẏl a lan | czuchem sze szelasznẏm przepasowal to noszẏl | przes dlugẏ czas aze krew snẏego plẏnela aze | muszil szẏacz szẏebẏe[1]) pothẏm kasal sobẏe vẏczi | nẏcz potaẏemnẏe od spodnẏe odzẏenẏe vkto | rẏm dal przẏprawẏcz rzemẏe | nẏe dal nabẏcz pultora sta thẏch ẏgel mẏedza | nẏch ostre koncze wẏostrone a kv czalv obroczo | ne to odzẏenẏe dal vczẏnẏcz bardzo czasne | a przeth sobą smarsczone dla tego ẏszebẏ sze | stalo czalo czẏsnone a onẏ ẏglẏ ostre | *(63)* konczẏste thẏm bardze wczalo kloly tes tho | odzenẏe bẏlo wsgore wẏsokẏe aze kv dolkv | w takowẏm odzẏenẏv chodzẏl ẏ w noczẏ spal | oszoblẏwe mẏal vdraczenẏe lẏecze gdẏ bẏlo | goraczo a czaszem sze tesz chodzẏl na dro | dze aze bẏl bardzo medl ẏ chorẏ ẏnszẏmẏ | praczamẏ duchownẏmẏ strudzon ẏako clouẏek | ẏątẏ swẏaszanẏ zmordovanẏ a w thakowe | mecze lẏeszal czaszem plakal ẏ sebamẏ skrzẏ | tal szam wsobẏe wẏacz szẏe ẏakobẏ ro | bak gdẏ ẏ ostrẏmẏ ẏglamẏ kolẏe czaszem | szẏemv s bolẏesczẏ wẏdzalo ẏakobẏ mẏe | dzẏ gromadą mrowek lẏeszal tak ẏ | ẏ rebastwo kasalo gdy chczal vsnacz nẏe | mogl bogẏ robastwo kasalo a ẏeszlẏ troche | sasnal dedẏ ẏ one ostre konczẏste ẏglẏ | klolẏ az tesz nẏekẏedẏ mowẏl do boga wse | chmogaczego szercza vdraczonego ach nẏe | stetẏsz wsechmocznẏ bosze ẏakẏesz tho ẏesth | moẏe czeskẏe umẏeranẏe kogo sboẏcze so | bẏą abo zwẏerzetha okrutne roszarpaẏą | takẏego meka rẏchlo konẏecz vesmẏe aẏa | lẏeszacz tv mẏedzẏ robasthwem ktore mnẏe | szẏe ẏ nagrẏszẏe w mẏerą a vsakosz vmrzecz | nẏemogę. | *(64)* Zadna nocz zẏmẏe nẏebẏla tako dluga anẏ | lẏecze tak goracza ẏzebẏ takove vdraczenẏe | mẏal szẏebẏe sloszẏcz a dla thego ẏzebẏ | sobẏe zadnego wspomoszenẏa ẏ vlszenẏa | nẏe vczẏnẏl vẏmẏslẏl drugẏe vdraczenẏe | uvẏasavszẏ wszẏe konẏecz pasa rzemeẏnnego | vczẏnẏl dwa saczerszẏ vonẏm sze paszẏe | ẏ szawẏasal wnẏch recze swoẏe ẏ ząknal | ẏe

[1]) *coactus est deponere*, musiał zdjąć z siebie.

loszem aze
ẏe sąknal |
sobẏe tego
zala nẏemogl
kowẏm vdra-
lokczẏe ẏelẏ
| czenẏe dal
hnẏczẏ noszą
vek | mẏedza-
dą nocz a tho
czo ẏnszego
oneẏ mecze
lodnego roba-
sze sze stalo
lj | szẏegnąw-
mẏeczwẏecz
nanẏm | pu-
edzẏel osdro-
nove ranẏ |
czalą secznas-
zemblo tedẏ |
kasalẏ sze mv
mv ẏsze | pan
cz od czebẏe.
a sẏawszẏ |

pcze swoẏm

66) Madrosczẏ
nẏeẏakẏe sna-
a pa | mẏatke
dnego uczẏnẏl
lu | sne szero-
l godzẏ zelas-
wsẏthkẏch |
mẏlosczẏ ten
lo mẏedzẏ lo-
w noczẏ presz
vanemv a osta-
| krzẏsz a tho
czescz nachvale
v lutosczẏą sra-
mekẏ ẏ smẏ-

dwÿema klotkamÿ a klucze poloszÿl nade | ske przed loszem aze naÿustrzÿą wstal tosz | sze są odemkkal a gdÿ sze saszÿe sąknal | recze ÿego vÿszalÿ wÿczagnÿone aze do kardla | a tak sobÿe tego ÿ moczno rącze sawarl ÿze | bÿtesz ÿ cella nad nÿm gorzala nÿemogl bÿ | sobÿe bÿl zadnego wspomoszenÿa vczÿnÿcz | a w takowÿm vdraczenÿv tako dlugo bÿl aze | mv wszÿczkÿe recze polokczÿe ÿelÿ czesko drzecz | pothÿm wÿmÿslÿl szą sobÿe drugÿe vdra | czenÿe dal sobÿe vczÿnÿcz dwÿe rekavicze | skorzane ÿako robothnÿczÿ noszą ÿ dal w nÿe | nabÿcz czathek ostrÿch konczatÿch zakovek | mÿedzanÿch powÿerchv a thÿ rekavÿcze | mÿal na rekv na kasdą nocz a tho dlÿa | tego ÿesthlÿbÿ przes sen odzenÿe wlesza | ne abo czo ÿnszego chczal szÿebÿe sÿacz | *(65)* abo sobÿe nÿeczo vlsecz w oneÿ mecze ÿ bolÿe | sczÿ ktorą czÿerpÿal od onego sprothnego | glodnego robastwa szebÿ ÿ one ostre zakov | kÿ klolÿ w czalo a tak sze sze stalo gdÿ szÿe | rakoma presz sen chzal wscÿm swpomocz dedj | szÿegnąwszÿ zanadra rakoma sdrapal szÿe | bardzo ÿakobÿ ÿ mÿeczwÿecz odrapal pasnok | thÿ tako szÿe bardzo sklol aze czalo nanÿm | puchnelo ÿ recze ÿ okolo sercza a gdÿ przes | kÿlko nÿedzÿel osdrowÿal zaszÿe czalo swe | snow ranÿl zadawaÿacz sobÿe nove ranÿ | a thakovÿ zÿwoth bolÿesnÿ meczenÿczÿ wÿodl | przes czalą secznascze lath potÿm gdÿ ÿusz | przÿrodzenÿe ÿego zemglalo ozemblo tedÿ | czaszv ÿednego wsdÿen swÿatecznÿ mÿal | vÿdzenÿe vkasalÿ sze mv dworzanÿe nÿe | bÿesczÿ obÿavÿaÿacz ÿ powÿadaÿacz mv ÿsze | pan bog takovego vdraczenÿa ÿusz wÿecze nÿe | chce mÿecz od czebÿe. Slÿszacz tho sluga bo | szÿ przestal onego draczenÿa a sÿawszÿ | wsÿtko szÿebÿe wruczÿl w rzeke plÿnaczą. |

O krzÿszv ostrÿm ktorÿ nosÿl na chr | zÿpcze swoÿm cap. XVIII. |

Mÿedzÿ ÿnszÿmÿ cznothamÿ sluga vÿecznej | *(66)* Madrosczÿ Amandus oczecz wÿelÿebnÿ mÿal | wÿelką zadzą ÿzebÿ nÿeÿakÿe snamÿe czuj | ne bolÿesczÿ noszÿl na czelÿe swoÿm na pa | mÿatke pana swego vkrzÿszovanego mÿslacz | athÿm czaszv ÿednego uczÿnÿl sobÿe krÿsz | drzewÿanÿ nameskÿe pÿedzÿ dlugÿ a slu | sne szeroszczÿ vedluk oneÿ dlugosczÿ w ten | sze krzÿs nabÿl godzÿ zelasnÿch trzÿdzesczÿ | kasdÿ goscz osobnÿe napamÿathkę wsÿthkÿch | pan pana krÿstusowÿch tÿch naswÿetszÿch zna | mÿon mÿlosczÿ ten sze krzÿsz rospÿal nachrÿ | pczÿe swoÿm na gole czalo mÿedzÿ lopatkÿ | a tak sze ÿ noszÿl vstavÿcznje vednÿe ÿ | w nocÿ presz czalą osm lath na cesz na chvale | panv swemv vkrzÿsovanemv a ostanÿego ro | kv sÿedm ÿgÿel ostrÿch przÿbÿl wten sze | krzÿsz a tho ranÿenÿe krvave takowÿch | otrÿch ÿgÿel noszÿl na czescz nachvale serczv | krwvj obewrzalemv ÿ oblÿanemv bolÿesne | mv lutosczÿą sranÿonemv naczÿstsze mathkÿ | panskÿeÿ marÿe czaszv mekÿ ÿ smÿerczÿ pan | skÿe sÿna ÿeÿ namÿelszego. |

A gdÿ ÿusz ten sze krÿsz zÿglamÿ ostremÿ | wloszÿl nachrÿbÿet swoÿ przÿrodzenÿe ÿego | suptelne sdrÿgalo sze ÿ slÿeklosze takoweÿ | (67) srogÿe ostrosczÿ asze onÿch ostrÿch gosdzÿ koncze | stąpÿl okamÿen a obaczÿwszÿ szÿe nathÿch | mÿast ÿal szalovacz takoveÿ sveÿ nÿemesno | czÿ ÿ nÿestalosczÿ tako ÿe saszÿe snowv wÿo | strzÿl wsÿczkÿ koncze onÿch ÿgÿel a tako popra | wÿwszÿ ostrosczÿ krzÿsza wlosÿl gÿ na szÿe a | tako szÿe od dlugÿego vstavÿcznego noszenÿa ten | to krÿsz w czalo ÿego wÿadl as do kosczÿ aze | ÿ onze krwavÿl okrutnje czesto szÿe obraszal | gdÿ stal abo szÿedzal wÿdzalo sze mv ÿakobÿ | skora ÿezowa na nÿm lÿeszala gdÿ go kto ruszil | abo pchal dedÿ szÿe bardzo obraszÿl ÿ sra | nÿl a ÿzebÿ mv meka ÿ bolÿescz thakovego | krzÿsza tÿm lzÿesza bÿla navÿerchv krzysa | vÿrÿl naslotsze ÿmÿe Jesus atÿmze krzÿ | szem przes dlugÿ czasz bral nakasdÿ dzÿen | dwÿe disciplÿenÿe wtakovÿm obÿczaÿu | pÿąsczv bÿl wkrzÿs ktorÿ na chrÿpcze lÿe | szal aze gosdze welknelÿ w czalo ÿ ktwaj | lÿ w czelÿe asze ÿe spraczą ÿ szuknÿam | szaszÿe sczala muszÿl vÿrÿvacz, pÿrvsza | disciplina czÿnÿl krzÿszem gdÿ rosmÿslal | mąke pana naszego przÿszedl kv vbÿczo | vanÿv pana Jesv Crista v slupa roswaszalÿacz | (68) sobÿe ÿze mÿlosczÿwÿ pan barzo okruthnÿe a nÿe | luthosczÿwÿe bÿl bÿczowan proszÿl ÿego swÿethe | mÿlosczÿ ÿzebÿ ranamÿ swÿmÿ swÿethÿmÿ ranÿ | ÿego raczÿl slÿeczycz. Droga dÿsciplÿną czÿnÿl | gdÿ przÿsedl kv rosmÿslanÿv bolÿesczj ÿ mekÿ mÿ | losczÿwego pana Jeszusza proszÿl swÿete mÿlosczj | ÿszebÿ snÿm duchownÿe bÿl na krzÿszv przÿbÿth | ÿze od nÿego nÿgdÿ nÿe bÿl odlaczon. Trzeczą di | sciplinę czÿnÿl alÿe nÿe na kasdÿ dzÿen telko | gdÿ mv szÿe vÿdzalo ÿze sobÿe nasbÿt wÿelkÿe | roskoszÿ abo wczesnosczÿ czÿnÿl abo zadzÿ swoj | nÿepowsagnal w pÿczv ÿ wÿedzenÿv ÿ w ÿnszÿch | potrzebach czelÿesnÿch slusneÿ nÿerosnosczÿ nÿe | mÿal sze czaszv ÿednego w ostrosnosczÿ przÿslÿ | dwÿe panÿe do nÿego gdÿ szedzal s braczą | wpospolstwÿe przes wsitkÿego slego vmslvÿ wzÿal | rącze onÿch dwv panÿen w racze swoÿe trzÿmal | ÿe w takoweÿ nÿeostrosnosczÿ zalowal natÿchmÿast | mÿslacz ÿszebÿ takova nÿerzadna lubocz bÿla wnÿm | skarana ÿ pokutovana. |

Natÿchmÿast gdÿ odeslÿ od nÿego one dwÿe pan | nÿe szedl na mÿescze swoÿe osobnÿe taÿemne | do kaplÿcze ÿ bÿl szÿe okruthnÿe won krÿsz | asze godze w ÿego chrzÿpczÿe gląboko wlaslÿ | a sathakovÿ wÿstap są szÿe wloszÿl wklathve | tak ÿsze sobÿe nÿe chczal doswolÿcz poÿustrzÿe | chodzÿcz do kapÿtularza do rÿczerstwa anÿel | skÿego gdze bÿlo mÿescze ÿego zwÿczaÿne | (69) kv modlÿthvą a tą ze na thÿm mÿesczv w na | bosznÿm rosmÿslanÿv bogomsÿlosczÿ wÿdal oblÿ | czne dworzanÿ nÿebÿeskÿe. Pothÿm vdal | szÿe na wÿelkÿe ÿ rosmaÿthe kazanÿe za on | wÿstep dla thego abÿ sze supelnÿe zÿednal | spanem bogÿem ÿ padszÿ przed nogÿ szadzÿe | go sprawÿedlÿvego pana boga wsechmogaczego | czÿnÿl przeth nÿm dÿscÿplÿne onÿm krzÿszem | pothÿm szedl kv zebranÿv swÿethÿch chodzacz | od ÿednego swÿethego do drugÿego czÿnÿl przeth | nÿmÿ discipline ka-

ranÿe czala tak bardzo | krom luthosczÿ asze krev obfÿcze plÿnela po | chszÿpcze ÿego a tak trzÿdzesczÿ disciplÿn czÿ | nÿl przeth swÿetÿmÿ a takosz ona luboscz sza | placzÿl czesko ÿ goszko ktorą snÿeopatrzo | seszÿ mÿal nÿerzadnÿe a gdÿ ÿutrzÿam | spÿevano sedl do kapÿtularza na mÿescze | swe swÿczaÿne osobnie a tam czÿnÿl sto | venÿeÿ podaÿacz na szemÿe mÿal osoblÿwe na | bosne rosmÿslanÿe a takove padanÿe na sze | mÿe bardzo mv czeskÿe ÿ bolÿesne bÿlo dla | onego krzÿsza ktorÿ na chrÿpcze noszÿl a gdj | padal na szemÿe onÿ godzÿe ktore bÿlÿ dla | onego wszvÿszv wsÿthkÿ powÿeslÿ w chrÿpcze | ÿego a gdÿ sasze wstawal zÿemÿe onÿ szÿe | godze saszÿe s czala vÿrÿvalÿ a tak wÿelką | (*70*) bolÿescz czÿrpÿal bo mv godze kasdÿm padanÿm | nove czurÿ ÿ ranÿ sczÿnÿlÿ pothÿm spravÿl | sobÿe bÿcz pelen nabÿthÿch wad ostrÿch | zelÿasnÿch kasda o trzech | konczach ostrÿch a ktorakolvÿek zasiegla roszar | pnela ÿ sranÿla czalo bardzo. |

A thakosz wstawal przed ÿutrzÿą chodzÿl do ko | rv przed czalo bosse nÿslÿ bracza wstalÿ a onÿm | bÿczem przes dlugÿ czasz bÿval czeskeÿ kara | nÿe aze pothÿm gdÿ bracza obaczÿlÿ prestal | w dzÿen swÿetego klÿmuntha gdÿ szÿma pra | va poczÿna czÿnÿl na kasdy rok czalą supel | ną spowÿecz s czalego szywotha wsÿthkÿch | lÿath swoÿch sawarszÿ szÿe w celli potaÿe | mÿe zewlek szÿe aze telko we wloszane | koszulÿ ostal a wsavszÿ bÿcz swoÿ ÿal szÿe | są czesko bÿcz po rekv ÿ powsÿeczkÿm czelÿe | ÿsze krev obfÿcze snÿego plÿnela w tÿm sze | bÿczv bÿlo osoblÿwe ÿedno szelÿaszo krzÿve ÿa | kobÿ hak a gdze saszegnal wÿtargnal sobą | czalo takowÿm srogÿm bÿczÿm tak sze bardso | bÿl ÿsse mv szÿe wetroÿe zlamal telko mv ÿe | dna czescz bÿcza w reku zostala a gozdzie sie | rospÿerchnelÿ posczanach a stoÿacz tak czesko sbÿ | thÿ zranÿonÿ zekrvavÿonÿ pogladal zą posobÿe | bowÿem bÿl thako okruthnÿe sbÿthÿ ÿze tesz | (*71*) nÿeÿako bÿlo naÿ tak zalobnÿe veÿrzecz ÿako | v pana kristusa gdÿ bÿl vbÿczovan v slupa | asze są nath sobą luthosczą poruszonÿ czesko | plakal a thakos placzacz klÿeczal nagÿ ÿ sze | krvawÿonÿ v zÿmnÿe prosacz pana boga ÿ mÿ | loszÿerdza ÿego ÿszebÿ grzechÿ przed swÿ | mÿ oczÿma laskavÿmÿ luthosczÿvÿe raczÿl | wÿgasÿcz ÿ ÿch sapamÿetacz. Pothÿm w mÿe | sopusthÿ gdÿ bracza onego konventv obÿedva | lÿ oczecz vÿelÿebnÿ amandus sedl do cel | lÿe swoÿeÿ a sewlekszÿ sze nago ÿal sze | czesko okruthnÿe bÿcz besz luthosczÿ asze | krev obfÿcze s czala ÿego wsÿczkÿego plÿ | nela a gdÿ ÿescze czesze ÿ dlusze chczal | bÿcz wten czasz przÿsedl brath ÿeden ktho | rÿ vszlÿszal dzwÿek onego bÿcza okruthne | go sluga boszÿ obaczÿwszÿ ÿsze to on brath | slÿszal natÿchmÿast przestal a wsavszÿ oczthv | ÿ solÿ naczeral ranÿ swoÿe dla thego ÿzebÿ | ÿego bolÿescz vÿecza bÿla. |

Pothÿm vdzÿen vÿelebnego oÿcza swÿetego | benedicta ktorego ÿa bÿl narodzon nathen | nedznj swÿath tegos daÿa sedl vobÿadÿ | kaplÿcze swoÿeÿ zamknawszÿ szÿe sewlek | szÿe ÿako pÿerweÿ ÿadano a wsavszÿ | (*72*) swoÿ bÿcz ÿal szÿe czÿesko bÿcz a bÿacz

sze onÿm | okruthnÿe przÿprawÿonÿm bÿczem powsÿcz | kÿm czelÿe trafil sobÿe nalÿeveÿ recze | prosto w zÿle mediane ÿ drugą podlÿe nÿe | a gdÿ ÿela czecz krev pothÿm krev gval | thovÿe strzelÿla szÿl asze po nogach cze | kla ÿ po szemÿ a gdÿ tak gwalthownÿe plÿ | nela natÿchmÿast mv spuchla wszÿczka reka | barzo a szÿnela aze bÿla modra wÿdzacz tho | masz swÿethÿ slÿek szÿe bardzo tak ÿsze | wÿecze na then czas nÿesmÿal bÿcz tegos cza | szv ÿ teÿze godzÿnÿ gdÿ sze są thako okru | tnÿe bÿczoval ÿedna czorka ÿego duchowna | gÿmÿenÿem anna panna nabosna ÿ swÿetha | bedecza w ÿnnÿm mÿesceze na sąkv [1]) na ten sze | czasz bÿla na nabosznÿch modlÿthvach swoÿch | ÿ mÿala to wÿdzenÿe ÿze sze ÿeÿ vÿdzalo ÿsze | bÿla przÿwÿedzona na ono mÿe | scze gdÿze sze oczecz duchownÿ amandus tako | szÿe okruthnej bÿczoval a vÿdzacz tako nÿe | luthosczÿwe bÿcze rozalÿla sze go tako barzo | asze przÿstapÿla do nÿego a gdÿ ÿusz rąką | podnÿosl kv vderzenÿv zatrzÿmala mv ÿą | ÿ wÿdzalo szÿe ÿeÿ ÿsze on ras ktorÿ nasze | *(73)* mÿal vderzÿcz dostal sze ÿeÿ naÿe recze | gdÿ wÿdzenÿe konÿecz wselo przÿsla ksobje | ÿ naslasla na rekv swoÿch oczÿwÿscze ÿ zna | mÿenÿcze ono vderzenÿe vrazÿ czarne szmÿer | telne gdze ÿą bÿcz saszckl ÿ trafil ÿ noszÿ | la ÿe na rąkv swych presz dluge czaszj gla | daÿacz nanÿe snaboszenstvem. |

O lÿeganÿv vdraczonÿm slugÿ wÿeczneÿ | Madrosczj zakonv kasnodzejskÿego cap. XIX. |

Mÿlÿ oczecz swÿethÿ amandus nalasl sobÿe sta | re dzvÿerze ÿ wnÿosl ÿe do sweÿ celle ÿ lÿe | szal na nÿch mÿastho loza rospostarl na nÿe rogozą | pod glove swoÿe poloszÿl mÿeszek sloma nat | kanÿ a nan poduske bardzo malą zadne ÿn | sze posczelÿ nÿemÿal telko ÿako chadzal we | dnÿe tak lÿegal w noczj telko bothÿ snak srzu | czÿl a plasczem sze mÿaszÿm przÿodzÿal ata | kosz mÿal czeskÿe trudne wÿlÿeszenÿe glo | vą szlÿe lezal a wchrÿpÿet go klolÿ one ostre | godzÿe skrzÿsza ktorÿ noszÿl. Na rekv mÿal | sąknÿonÿe przÿkowÿ, na czelÿe ostrÿ wlosze | nÿecz plascz czeskÿ dzwÿerze dwarde lÿezal | tako vdraczonÿ ÿze szÿe ruszÿcz nÿemogl bo | wÿem gdÿ szÿe chczal obroczÿcz bardzo szÿe | obraszÿl gdÿ tesz czaszem wespÿaczkÿ chcaczÿ | *(74)* obroczÿcz sobą rzuczÿl dedÿ go godze klolÿ aze | w kosczÿ bedacz w takovÿm czeskÿm vdracze | nÿv ÿ bolÿesczÿ czestokrocz czesko wsdÿchal | kv bogv wsechmogaczemv zÿmÿe czeskocz czer- | pÿal od mroszv bo gdÿ przes sen wedluk swj | czaÿv chczal nogÿ roscagnacz tedÿ nagÿe lÿesza | lÿ na dczwÿerzach a czesko mv vszabalÿ gdÿ | ÿe zasze xobÿe przÿczagal a tak sze obraczal | nÿerosczagnąwszÿ szÿe tedÿ sze krev bardzo | sburzÿla w koczach a stat mÿal wÿelka bolescz | a nogÿ ÿego bÿlÿ pelno nÿemoczj bolÿesnej | cze | sko mv puchnelÿ ÿakobÿ bÿlÿ vodÿ nalÿte

[1]) na sąkv *in arce* na zamku.

kola | na ÿego bÿlÿ krwawe obraszonÿ chsribÿeth od | krzÿza vdraczonÿ ÿ zranÿonÿ tesz vsta ÿego | bÿlÿ vdraczone suche od pragnÿenÿa recze bÿ | lÿ drzacze od mglosczÿ a takosz w czjeskÿm me | czenstwÿe travÿl swe dnÿ ÿ noczÿ a thÿ | wsÿczkÿ bolÿesne trudne rzeczÿ czerpÿal zvÿe | lkÿe nabosneÿ goraczeÿ mÿlosczÿ ktorą mÿal | kv bogv wÿeczneÿ madrosczÿ ktoregos bolÿe | sczÿ ÿ mak nasladovcza chczal bÿcz dokonawsj | takovego vdraczonego lÿeganÿa wprovadzil | sze do ÿnne celle male tam sobÿe spravÿl | krzaslo abo stolek kv lÿgoanÿv ÿ szedzenÿv | ktorÿ bÿl tako czasnÿ ÿ krotkÿ ÿsze sze na | nÿm nÿemogl rosczagnacz na thÿm sze stolkv | *(75)* ÿ na drzwÿach przerzeczonÿch legal ÿ odpoczÿwal | swoÿch petah abo przekovach przes oszm lath | tes mÿal takovÿ swÿczaÿ ÿze szÿmÿe po kom | plÿecze nÿgdÿ do ÿsbÿ zadne nÿeohodzÿl anj | napÿecz pospolÿcze grzacz szÿe przes czalam | dwaczescza lath bÿ tesz bÿla zÿma nathvarc | sza vÿavszÿ ÿzebÿ bÿla ÿaka przÿczÿna [w tÿch | sze czeszech opusczÿl wsÿtko mÿcze czala tak | vodze ÿako ÿ wlasne nÿechacz roskoszÿ szadne | ÿ wczesnosczÿ czalv vczÿnÿcz] [1]) tesz presz dlugÿ | czas zÿmÿe ÿ lÿecze telko ras ÿadal przesz | dzÿen a telko ÿsze mÿesa nÿÿeadal nÿgdÿj | alÿe tesz presz dlugÿe czaszÿ nÿeÿadal rÿb | zadnÿch anÿ ÿaÿecz tes pres dlugÿ czasz | w takowÿm vbostwÿe chczal sÿcz ÿsze szadnÿch | pÿenÿedzÿ nÿechal bracz anÿ zdoswolÿe | nÿm anÿ presz dosvolÿenÿa tesz sze w takove | wÿelkÿe czÿstosczÿ dusne ÿ czelÿesneÿ chczal | zachovacz ÿsze sze czala swego nÿechczal dot | knacz anÿ podrapacz telko na rekv a na nogv. |

O pragnÿenÿv ÿ o wstrzÿmanÿv pÿ | cza cap. XX. |

Poczal sobÿe oczecz wÿelÿebnÿ zadavacz | bolÿesne vdraczenÿe tak ÿsze sobÿe bar | dzo malą mÿarę vstawÿl kv pÿczv | a ÿszebÿ mÿarÿ nÿeprzestapÿl sprawÿl | *(76)* sobÿe kubeczek maluthkÿ ktorÿsz noszÿl sobą | tento kubek bÿl takovÿe male mÿarÿ yze | gdÿ ÿ vÿpÿl ledwÿ troche swoÿe vsta su | che od pragnÿenÿa ochlodzÿl ÿakobÿ czlovÿeka | chorego napoÿenÿm strzeswÿl tes przes wÿelÿe | lÿath nÿechczal pÿacz zadnego vÿna telko w dzÿen | vÿelkonocznÿ dla teczÿ dnÿa tak wÿelkÿego to czÿ | nÿl a gdÿ thako przes dlugÿ czasz bardzo pragno | czÿm bÿl a zwÿelkÿe srogosczÿ ktorą przeczÿv | są sobÿe vkazoval anÿ vÿnem anÿ vodą nÿe | chcal pragnÿenÿa naszÿsÿcz. Telko wÿelkÿm | vdraczonÿm pragnÿÿenv vsdÿchaÿacz czesko za | losnÿe kv panv bogv wsgladal alÿe laskavj pan | thakowÿm wnatrzÿm napomÿnanÿm ÿ poczeszal | mowÿacz veÿsrzÿÿ bacz ÿakom ÿa stal na krzÿszv | w smÿertelnÿm vdraczenÿv pragnaczÿ a telko mÿ | w thÿm to moÿm czeskÿm pragnÿenÿev podano trohÿe | oczthv z zsolczą gdÿsz wszÿczkÿe chlodne studnÿ | bÿlÿ moÿe wla-

[1]) Ustęp w klamrze niezrozumiały, w texcie łacińskim Suryusza tak brzmi: *Iisdem annis nunquam balneis usus est, nunquam pedes lavit, propter levanda delicati corporis sui incommoda.*

sne po wsÿczkÿm swÿecze abovjem | mem ÿa ÿe szam stworzÿl kv potrzebÿe ÿ ochlo | zenÿv czlowÿeczemv a przesto mÿ sze sacho vaÿ | czÿrplÿwÿm czerpÿenÿm takowÿch nÿewscesno | sczÿ chceslÿ-bÿcz nasladowczą moÿm. |

Czaszv ÿednego przeth godÿ wczesn oscej potrze | bne czÿelesne odloszÿwszÿ wszal przeth szÿe | the troÿaką recz naprzoth ÿsze po-ÿutrznÿe | (77) sedl przeth wÿelkÿ oltarz ÿ stal thame na golÿm | kamÿenÿv asze do dnÿa a tho bÿlo w then czasz | gdÿ nocz nadlu-sza a naÿutrzÿam rano swonÿą | drugÿe vdraczenÿe ÿ nÿewszesnoscz czala ÿsze | nÿgdÿ nÿeszedl anÿ we dnÿe anÿ w nocÿ do cze | ple ÿsbÿ anÿ do ognÿa anÿ na zadne czeple | mÿescze dla ogrzanÿa anÿ rąkv nÿechcal grzacz | na vąglv przÿ oltharzv azemv recze bardzo puchne | lÿ od zÿmna zÿlnego bowÿem czaszv thego na | czesze szÿ-mno bÿwa po komplÿecze thako szÿ | mnÿ sedl spacz na swoÿ sto-lÿecz a poÿutrznÿ za | sze na modlÿthvÿe bÿl aze do dnÿa stoÿacz przet | oltarzem wÿelkÿm na golÿm kamÿenÿv. Trzecze | vdraczenÿe bÿlo ÿsze sobÿe odÿal pÿcze przes | czalÿ dzÿen bÿ sze mv tesz na-bardze chczalo pÿcz | tedÿ nÿepÿl telko w obÿadÿ przÿ stolÿe a wsa | kosz przesz czalÿ dzÿen tak nÿepragnal ÿako | gdÿ przÿsedl wÿeczor tedÿ wsÿczko przÿro | dzenÿe ÿego vstalo ÿ szÿlÿ pragnacz pÿcza a | wsakosz sze w thÿm wsÿczkÿm swÿczeszal acz | kolwÿek to bÿlo szÿego czeskÿm bolÿesnÿm vdra | czenÿm vsta ÿego czesto bÿvalÿ tak spÿekle ÿ | suche wnatrz ÿakobÿ zewnatrz ÿako v czlowÿe | ka ktorj wszelkÿe nÿemoczj lÿeszÿ ÿąsÿk mv szÿe | od czeskÿego pra-gnÿenÿa tako bardzo bolÿesnej | (78) spadal isze mv szÿe dlusze nÿ slÿ przes czalÿ | rok nÿemogl sgoÿcz gdj suchÿmÿ vsthÿ tako vdra | czonÿ stal w komplethe gdÿ kropÿono w salwe | vodą swÿeczoną ve-dlug swÿczaÿv tedÿ ocsecz | vÿelebnÿ amandus z zadzą vsta swe vschle otvo | rzÿl szÿegaÿacz sa kropÿdlem ÿeslÿ bÿ tho czo | sze mogl mÿecz ÿszebÿ mv ÿedna kroplÿa mo | gla na ÿego vschlÿ ÿe-sÿk pascz wodÿ swÿeczo | ne ÿzebÿ ÿaką throche ochlodl ÿ otrzes-wÿal | gdÿ szÿedzal z brathÿ zakonnÿmÿ zastolem na ko | laczÿeÿ postawÿono przeden vÿno ÿako ÿ przet dru | gÿe a on acz czesko pragnal a wsakosz ono vÿno | od szebÿe odstawÿl ÿ podnoszÿl oczÿ swoÿe w nÿe | bo kv mÿelemv bogv rzekacz ach besze o cze nÿe | bÿeskÿ ten chlodnÿ trunek tobÿe ofÿaruÿe przÿmÿ | szej za wadze-czną ofÿare vespolek ÿ zwÿszu | szoną wÿlkoscząsercza mego a ra-czmÿ napoÿcz | sÿna swego namÿelszego w onym pragnÿenÿv gdÿ | pragnal vÿsacz na krzÿszv w uczÿsku ÿ vudracze | nÿv smÿertelnÿm. Nÿekÿedÿ w swoÿm wÿelkÿm | pragnÿenÿv bedacz chodzÿl destudnÿe ÿ gladal na | vode brzmaczą w mÿednÿcze ktora czekla studnÿe | a wedÿchaÿacz serdeczne oczÿ swoÿe podnoszÿl kv | bogv nÿekÿedÿ ÿ tak bardzo przÿrodzenÿe pra | (79) gnace swÿczeszÿl ÿze nekl zwÿelkÿego vdra | czenÿa sercza swego ach nÿestetÿsz o navÿsze | dobro boze wszechmogaczj ÿakÿe są skrÿthe sza | dÿ twoÿe ÿ zemÿ dno sÿrokÿego ÿezora blÿsko | a voda czÿsta czekacza okolo mnÿe plÿnÿe a wsa | kos mÿ ÿeden trunek vodÿ thako ÿesth drogÿ | ÿsze

mŷ sze dostacz nŷemosze tocz zalosna recz | takove vdraczenŷe pragnŷenŷa czerpŷal pocza | vszŷ przed adventem aze do tego czaszv ŷako | cztą the evangelia gdŷ nasz mŷelŷ pan z wo | dŷ vŷno przemŷenŷl teŷze nŷedzelŷe szŷe- | dzal salosnŷ nawŷeczerzŷ przŷ stolŷe abovŷem | dla sŷlnego pragnŷenŷa ŷedza mv bŷla nŷemj | la. Gdy *gracias* odmowŷono skwaplŷvosczą | prethko bŷeszal do sweŷ kaplŷcze bo dla sŷlne | go vdraczenŷa pragnŷenŷa ŷusz sze wtrzŷmacz nŷe | mogl wŷecze alŷe ŷal gorzko plakacz ŷ lzŷ opfŷ | the vŷlŷevacz ŷ ŷal movŷcz. O bosze wszechmo | gaczŷ kthorŷ szą vsnavasz bolŷecz ser | decznął ŷ vŷdzŷsz vdraczenŷe serdeczne ŷa | koszem sze ŷe nathakovą wŷelką nedze naro | dzŷl na then swŷath ŷze vewsŷczkŷch potrze | bach czelŷesnŷch tako vŷelkŷ vczŷsk nedze | ŷ stradanŷe musze czerpŷecz. |

A stoŷacz w takovŷm vskarzanŷv przed panem bogŷem | (*80*) ŷakobŷ nŷeczo wnatrz w duszŷ ŷego ŷal mo- | vŷcz tŷmŷ slowŷ, bacz dobre mŷslŷ bog cze vve | selŷ ŷ poczeszŷ nŷeplacz rzŷczerzv dobrŷ mŷeŷ | sŷe dobrze a tŷ slova poszŷlŷlŷ sercze ŷego | ŷze nŷemogl tak bardzo plakacz a wsakosz | s bolŷesczŷ wŷelkŷe nŷemogl bŷcz pravŷe ve | szol acz bŷl nŷeŷako vesol ŷedno mv lzŷ | s oczv plŷnelŷ po oblŷczv a wsakosz wnatrzne | poczesenŷe pobudzŷlo go kv rozmŷślanŷv baczacz | ŷsze mŷal wrŷchle bŷcz poczeszon ŷ poszŷlon | od pana boga tak ze szedl na komplete vsta | ŷego spŷevalŷ a serze drzalo a wszakosz sze mv | vŷdzalo ŷsze rŷchlo mŷal | bŷcz oktrzeswŷon w bolŷeczach swoŷch czo sze po | tŷm wrŷchle stalo bowŷem poczecha ŷego od bo | ga theŷ sze noczŷ szŷe poczela począsczŷ tako ŷze | mŷal thakove vŷdzenŷe ŷsze panna namŷelo- | sczŷvsza Maria przŷsla do nŷego s sŷnem swoŷm | s dzeczathkŷem panem naslothszŷm Jesuszem ŷa | ko bŷl na thŷm swŷecze v szedmj lath tos na | mŷelsze dzeczathko przŷnŷoslo mv w raczkach | ŷch dzbanŷszek pelen vodŷ ten dzbanŷszek bŷl | chedogŷ polŷanŷ a bŷl troche vŷeczsŷ nŷslŷ kubek | konventskŷ, a panna naswŷeczsza vzŷela z rak | sŷna swego dzbanŷszek ŷ podala ŷ oŷczv wŷe | (*81*) lŷebnemv amandnszewŷ ŷzebŷ pŷl oczecz swŷe | thŷ wszawszŷ od pannŷ Marŷe on czudnŷ dzba | nŷszek bardzo wsŷeczne pŷl swŷelką szadzą | ŷ vgaszŷl pragnŷenŷe swoŷe dostatecznŷe pothŷm | sze nŷedlugo sedl w drogę ŷ ŷadacz przes | polŷe szedl czasną steczką podkala ŷ vboga vczŷ- | va panŷ gdŷ blŷszv knŷemv przŷsla vstapŷl | ŷe sdrogŷ wpokrzŷvŷ daŷacz ŷe mŷescze ŷze | bŷ sla ona panŷ obroczŷvszŷ sze do neŷgo rzekla: | dlŷa czego to czŷnŷcze ŷsze vŷ bedacz thako va | snŷm vczŷvŷm oŷczem ŷ kaplanem mnŷe vboge | szenŷe thako s drogŷ vstąpuŷecze gdŷsz bŷch | ŷa vą sluszne vstepovacz mŷala. |

Odpowŷedzal oczecz swŷethŷ ŷ rzekl eŷa | mŷla panŷ bocz ŷest moŷ swŷczaŷ ŷzecz ŷa wsi | czkŷm bŷalŷm glową potczŷvoscz rad czŷnŷe dla | nautsczŷvsze mathkŷ boszej marŷe krolŷewnŷ | nŷebŷeskŷe. Slŷsacz thŷ slova ona dobra pa | nŷ oczŷ swe ŷ recze w nŷebo do boga podnŷo | sla ŷ rzekla ŷusz ŷa tesz therasz prosze teŷ | naczŷczsze panni ktorą w nas tczŷcze wsŷtkŷch | ŷ zebŷscze przesz smŷ-

ercz stego swÿatha nÿe sze | slÿ alÿesbÿ osobną laską sÿna swego vasz vtczÿla | zato oczecz vÿelÿebnÿ amandus rzekł: | *(82)* ktemv mÿe raczÿ wspomocz nacÿszcza panno | Marÿa krolÿevna nÿebÿeska. Pothÿm sze przÿ | dalo szÿe wrÿchle ÿze czestokrocz wedluk swj | czaÿv swego maÿacz przy stolÿe rozmaÿthe pÿcze | pragnÿenÿe ÿ suchoscz vsth czerpÿal alÿe ÿusz | odtÿchmÿasth wÿelkÿe roskoszÿ dusneÿ to czer | pÿal gdÿ w noczj sasnal przes sen vÿczal sta | ÿacze przed szobą wÿobraszenÿe bardzo czudne | nÿebÿeskÿe ktore rzeklo do nÿego ÿacz ÿesth | ta matka ktorą cze przet thÿm w noczj w toÿm | pragnÿenÿv bÿla napoÿla zedzbanka a gdÿcz sze | pothÿm bedze tak bardzo chczalo pÿcz napoÿe cze | z mÿloszerdzÿa. |

Rzek sluga wÿeczne madrosczÿ bardzo rostropnÿe | do panne Marÿe O panno slachetnego rodv a | wsakosz w rąkv thvoÿch nÿczego nÿemasz czÿm | bÿ mÿe mÿala napoÿcz odpowÿedzala mathka | bosza ÿ rzekla do nÿego napoÿe cze pÿczÿm ktore | plÿnÿe sercza mego slÿszacz tÿ slowa amandus | s. tak szÿe bardzo slÿek ÿsze nÿeumÿal odpo | vÿedzecz bowÿem sze tego wsÿczkÿego znal bÿcz | nÿedostoÿnÿm Panna naswÿeczsza laskawÿe rze | kla do nÿego gdÿ sze skarp nÿebÿeskÿ sÿn moÿ | Jesus tako mÿelosnÿe w recze twe wpusczÿl | ktoregos przes vsuszenÿe vst twoÿch takową cze | *(83)* ską trudnosczą dostal tedÿ sze tesz thobÿe tru | nek osoblÿvÿ poczechÿ ma odemnÿe dostacz kto | rÿ trunek nÿeÿestczÿ czelÿesnÿ alÿe ÿest sba | wÿenny dostoÿnÿ duchownÿ trunek vÿerneÿ | prawdzÿveÿ czÿstosczÿ a tak slÿsacz tho bÿl the | go bardzo vczeczon ÿ mÿslÿl sobÿe ÿze szÿe | chczal dosÿcz napÿcz tako ÿakobÿ swoÿe vÿel | kÿe pragnÿenÿe mogl dobrze vgasÿcz gdy sze | ÿusz dobrze napÿl onego roskosnego pycza nÿe | bÿeskÿego ostalo mv nÿeczo w vsczech ÿakobÿ ve | selek mÿekÿ maluthkÿ ktorÿ bÿl bÿallÿ ÿako | bÿ chleb nÿebÿeskÿ ktorÿs w vsczÿech noszÿl | przes dlugÿ czasz na snamÿe pravdzÿvego swja | destva, pothÿm przÿsedl w takove naboszenstvo | ÿze ÿal serdecznÿe plakacz dzekuÿacz vÿelcze | mÿlemv bogv ÿ ÿego mÿele mathce steÿ vÿel | kÿeÿ laskÿ ktorą zasluszÿl otrzÿmacz teÿsze noczj | panna naswÿeczsza Marÿa vkasala sze ÿedne per | sonÿe swÿeteÿ ktorasz w ÿnszÿm mÿescze bÿla | powÿadaÿacz ÿeÿ wÿakÿm obÿczaÿv napoÿla slu | ge swego amandusza S. Przÿthÿm rzekla donjej | panna Marÿa ÿdz a powÿecz sludze sÿna mego | odemnÿe ÿako pÿsano ÿesth o onÿm wÿsocze nau | czonÿm ktborego sową Jan krÿsostonus slotoustchj | *(84)* Ten bedacz zaczkÿem klÿeczal czaszv ÿednego | przeth oltarzem na ktorÿm bÿl obras drzevÿanÿ | pannÿ Marÿe ÿako dzeczatko pana Jesusza pÿer | szamÿ szÿvyla ÿ napawala a tak panna Marÿa | sÿnovÿ swemv pÿersÿ swÿch panÿenskÿch po | wscagnela a krzÿsostoma napoÿla tasz laską, ÿest· | czÿ tes rzekla panna Marÿa odemÿe dana oÿczv | amandusevÿ przes vÿdzenÿe ktore mÿał na pra | vdzÿve swÿadestvo teÿ rzeczÿ bacz to znamÿe | ÿszecz nauka ktora s vst ÿego swÿethÿch pocho | dzÿ od tÿch mÿast bedze szadlÿwsza przÿemnÿej | sza kv sluchanÿv nÿslÿ pÿervej Gdÿ tha perso | na oÿczv swÿetemv tho powÿedzala slÿsacz tho | sercze ÿ recze

sve ẏ oczẏ w nẏcbo podnẏols ẏ rzekl | posdrowẏon ñẏechaẏ bcdze sdroẏ plẏnaczego bo | stva nẏechaẏ tesz bedze przechvalana ẏ posdrovẏo | na naslothcza mathka wsẏczkẏe laskẏ odemnẏe nẏe | dostoẏnego czlovẏeka, stego darv nẏebẏeskẏego. | Thakẏes przẏklath naẏdzemẏ w pẏerwse cze | sczẏ xẏak ktore sową *speculum vincencẏ* tesz per | sune swẏethą ktorą srzekla do oẏcza swẏetego vẏecz | czẏe mẏelẏ oẏcze ẏze teẏsze noczẏ ktoreẏ sze | panna naswẏetsza s sẏnem swoẏm vkasala wẏdza | lą ẏsze w rekv swẏch trzẏmala dzbanẏszek z vo | dą bardzo czudnẏ ẏ slẏszalą yze panna Marẏa | dzeczatkẏem sẏnę swoẏm rozmavẏalẏ sobam | *(85)* slowa bardzo laskave mẏelosne ẏ przẏasne ovasz | mẏelẏ oẏcze ẏ wẏdzalą | ẏsze on dzbanẏszek chedogẏ podala | dzeczathkv sẏnovẏ swemv ẏzebẏ ono pẏcze | w nẏm raczẏl przeszegnacz ẏ przeszegnalo dze | cze namẏelsze pan Jesus one vode ẏ nathẏch- | mẏasth szẏe ona voda przemẏenẏla wẏno ẏ | rzekl pan Jesus naslothszẏ ẏusz dosẏcz nẏe | chce zebẏ szẏe vẏecze sluga moẏ w takovẏm | vdraczenẏv mẏal czvẏczẏcz a przespẏczą vẏna | bẏcz ẏusz odthẏchmaẏst ma vẏno pẏacz a tho | dla poszẏlẏenẏa naturẏ sweẏ strawẏoneẏ ska | szoneẏ a baczacz oczecz swẏetẏ amandus ẏze mv | oth pana boga bylo doswolono ẏal zasze pẏacz | vẏno ẏakovẏ pẏerweẏ. |

ẏako sze sluga wẏecznej madrosczẏ mno | zẏl ve scnothach swẏethẏch cap. XXI. | [1])

W thẏch ze czaszẏech oczecz S. amandus bẏl bardzo | chor a to szẏlnego dlugẏego draczenẏa ktore | czalv zwemv sadaval tegosz czaszv vkasal szẏe | nasz mẏelẏ pan ẏednemv boskẏemv swẏethemv | przẏaczelovẏ swemv trzẏmaẏacz sloẏek v rąkv | swẏch tenze czlovẏek nabosnẏ rzekl ach mẏelẏ | panẏe czo ten sloẏek znamẏonuẏe ktorẏ trzẏ | masz. Rzekl pan mẏelosczẏvẏ slugą swego | *(86)* Amnadusza chce lẏeczẏcz ktorẏ teras ẏest chor | a nẏemosze ẏ wẏdzal ẏsze nas mẏelẏ pan | sedl do slugẏ swego z onẏm sloẏkẏem a gdẏ | sloẏek othvorzẏl bẏla w nẏm krew swẏesza | a wzawszẏ nasz mẏelẏ pan one krwẏe sone | go sloẏka pomasal sercze slugẏ swego chorego | asze wsẏczko krwave bẏlo pothẏm masal oną | krwẏą rącze ẏego nogẏ ẏ tesz wsẏczkẏe ẏnsze | czlonkẏ ẏego rzekl ten ktorẏ tho vẏdzal | ach panẏe moẏ ẏ bosze moẏ ẏakosz snamẏonu | ẏesz sluge swego krwẏą swoẏą abo w nẏm | chces vẏobraszẏcz pẏecz ran thvoẏch Rzekl | pan Jesus chcze sercze ẏego ẏ wsẏczke nature | ẏego szmethkamẏ bolẏesnẏmẏ naznamẏonovacz | chce go slẏeczẏcz | vsdrovẏcz abovẏem chzce snẏe- | go vczẏnẏcz czlowẏeka sobẏe vedluk volẏe ser | cza swego athakosz gdẏ sluga boszẏ amandus S. | thakovẏ vdraczonẏ szẏvoth wẏodl ẏakosmẏ czescz | othẏm napẏsalẏ odosmẏ-

[1]) Ten rozdział w wydaniu Suriusa i u Diepenbrocka należy do poprzedniego.

nascze lath aze bẏl star | sterdzesczẏ lath asze wsẏthko przẏrodzenẏe ẏego | bẏlo snẏsczalo tak ẏsze nẏcz w nẏm nẏebẏlo tel | ko mrzecz, abo onego vdraczenẏa przestacz. A takoz przestal takowego udraczenẏa bowẏem | mv oth pana boga bẏlo vkasono ẏze thakovẏ sro | gẏ vdraczonẏ szẏvoth nẏcz ẏnsego nẏe bẏl telko | dobrẏ poczatek a powszagnẏenẏe czala nẏe | *(87)* cwẏczonego kv pothdanẏv duszẏ ẏ rzekl mv | pan bog muszẏsz wẏeczeẏ vdraczon bẏcz w ẏn | szẏm obẏczaẏv maslẏ bẏcz pravdzẏvẏm slugą | moẏm. |

yako oczecz S, Amandus był prowadzon | w duchv do skólẏ gdze vczą madrosczẏ | cap. XXII. |

Sluga wẏeczne madrosczẏ amandus S. szẏedzal | czaszv ẏednego poẏutrznẏe na stolkv swoẏm | ẏ bedacz w boskẏm rosmẏslanẏv vstalẏ mẏslẏ | ẏego ẏ wẏdzalo mv sze ẏze mlodzenẏecz czudnẏ | bardzo ochotnẏ przẏsedl z nẏeba do nẏego ẏ sta | nal przet nẏm ẏ rzekl mv ẏuszesz doszẏcz dlu | go bẏl w teẏ nẏskẏe skolẏe ẏ dosẏczes sẏe w niej | czvẏczẏl ẏusz czasz powstanẏ pocz se mną dopro | vadze cze do skolẏ navẏsze ktora ẏest w tẏm zẏ | vocze smẏertelnẏm w teẏsze skolẏe vcz szẏe | spẏlnosczą navẏsẏch nauk ktore cze naukẏ po | stanowẏą w boskẏm pokoẏv a poczathek thvoẏ swẏetj kv blogoslawẏenemv konczv przywjoda | Slẏsacz thẏ slova sluga boszẏ bardzo szẏe vra | doval ẏ wstal a on mlodzenẏecz wszal ẏ za re | ke ẏ wẏodl ẏ ẏako mv sze vẏdzalo w szẏemẏe | rostropną w ktoreẏ bẏl bardzo czudnẏ dom | sbudovanẏ thakowẏm obẏczaẏem ẏako mẏeskanẏe | *(88)* ludzẏ zakonnẏch wthẏm sze palaczv mẏeska | lẏ czẏ ktorzẏ sze tẏch nauk przerzeczonẏch vczj | lẏ a gdẏ thą oczecz swẏethẏ przẏsedl bẏl od | nẏch laskawẏe przẏvẏthan a bardzo mẏlosnẏe po | sdrowẏon bẏeszelẏ czẏ ktorzẏ tham mẏeskalẏ | kwaplẏwẏe do mẏstrza navẏszego powẏadaẏacz | mv ẏze ẏeden przẏsedl ktorẏ chce vcznẏem | ẏego bẏcz ẏ naukẏ sze nasze vczẏcz mẏstrz rze | kl a gdẏ ẏ vẏrzal bardzo sze naẏ laskavẏe | vsmẏechnal ẏ rzekl kv wsẏczkẏm wẏethcze | tho ẏusz wsẏsczj odemnẏe ẏzecz ten goscz mo | sze sze stacz dobrẏm vcznẏem ẏ mẏstrzem teẏ | vẏsokẏe naukẏ ẏeszlẏ sze cẏerplẏwẏe dobrowol | nẏe bedze chczal vdacz w tą czasną nedzą w kto | reẏsze muszẏ doswẏathczon bẏcz a sluga boszj | takowẏch slov skrẏthẏch na ten czas ẏescze nẏerosumẏal a obro | czẏvszẏ sze kv mlodzenczovẏ ktorẏ ẏ thamo przẏ | wẏodl ẏal go pẏtacz tako rzekacz *Eya* thovarzẏsv | mẏelẏ powẏecz mẏ czo ẏest navẏszo skola ẏ nauka | ẏeẏ ktores mẏ powẏedzal: Mlodzenẏecz rzekl | Skola nawẏsza ẏ nauka ẏeẏ ktoreẏ sze thv | vczą nẏczcẏ ẏnszego nẏeẏest telko czale dosko | nale opusczenẏe samego szẏebẏe czokolwẏek | pan bog sznẏm czẏnẏ abo naẏ przepusczẏ sczescze | abo nẏesczescze mẏloscz albo szaloscz ẏszebẏ | *(89)* ẏednako wsẏtko od pana boga przẏal wdzecznẏe | tak sczescze ẏakoẏ nẏesczescze maẏacz wsglath | telko na czescz ẏ na chvale boską abẏ zawsẏczko | ẏ we wszẏczkẏm pana chvalẏl ẏako sze mẏelẏ | pan Cristus mẏal kv bogv oẏczv swemv nẏebẏe | skẏemv poddawaẏacz szẏe wolẏ ẏego. Gdy tha | kove slowa

naukÿ szlÿsal sluga boszÿ podobala | mv sze tha nauka bardzo dobrze tak ÿze mÿslÿl | ÿze chczal sÿcz wedlug theÿ naukÿ ÿ vÿdzalo | mv sze ÿze bÿ tesz nÿemoglo bÿcz nÿcz tak tru | dnego ÿ czeskÿego czobÿ go w thÿm mÿalo prze | targnacz ÿ chczal thamo wÿelÿe poczÿnacz ÿ spra | wÿacz vczÿnkow nÿeposzÿtecznÿch alÿe mv tego | mlodzenÿecz ÿal bronÿcz ÿ rzelk tha nauka nÿe | potrzebuÿe czÿnÿenÿa telko zapamÿethanÿa pozÿt | kv swego a szukanÿa tozÿ bosze sathÿmÿ slo | vÿ sluga boszÿ przÿsedl xobÿe przetho a szÿe | dzacz tako w pokoÿv ÿal gleboko mÿslÿcz s tÿch | slowÿech ktore movÿl do nÿego on mlodzenÿecz | ÿ obaczal ÿze to ÿesth pravdzÿva pravda ktoreÿ | szą pan Cristus nauczal ÿ mÿal rosmove szą | w sobÿe rzekacz otho theras vÿdze ÿ obaczą | we wsÿczkÿm srogÿm vdraczonÿm szÿvocze swoÿm | ktorÿm wÿodl s wlasne volÿ swoÿe ÿszem ÿe | scze nÿebl gothow opusczÿvszÿ są szÿebÿe przÿ | movacz luczkÿe przeczÿwnosczÿ ÿestem ÿescze | *(90)* boÿasnÿ straslÿwÿ ÿako saÿacz ktorÿ skÿrwsÿ sze | we krzv lÿeszÿ a kasdego sze lÿsthka boÿ ktorÿ | szę od wÿatrv ruszÿ tokosz sze ÿa tesz lÿeką | wszelkne przeczÿvnosczÿ ktora namÿe przÿ | padnÿe od oblÿcznosczÿ nÿeprzÿaczol zbladne gdj | bÿch mÿal bÿcz ponÿszon vczeką czo bÿch sze mÿal | w tÿm bogv poddacz to szÿe krÿe gdÿ mÿe | chvalą smÿeÿesze gdÿ mÿlaÿam smuoze szę prav | dacz ÿesth ÿsecz dobrze skolÿ vÿsokÿe naukÿ pa | trzecz a takos vesthnavszÿ nabosznÿe podnÿosl oczÿ | swoÿę w nÿebo kv bogv ÿ rzekl Eÿa mÿlÿ bosze | ÿakosz mÿ terasz pravda ÿasnÿe ÿesth povÿedza | na O nÿestetÿsz ÿ kiedÿsz ÿa bede pravÿm | opusczonÿm czlovÿekÿem sam sÿebÿe a bogv pothdanj. |

O rÿczerstvÿe duchovnÿm ktorego mÿal do- | kaszovacz w czerpÿenÿv przeczÿwnosczÿ cap. XXIII. |

Gdÿ sludze wÿeczne madrosczÿ vdraczenÿą cze | lÿesne ktore bÿlÿ kv skaszenÿv zÿvotha ÿego | od pana boga bÿlÿ szakaszane steko sze natura ÿe | go tak bardzo vradowala aze plakal swÿelkÿe | radosczÿ gdÿ rosmÿslal swoÿ srogÿ szÿvoth ÿako | okruthnÿe czÿerpÿal a czesko walczÿl ÿ rzekl | są w sobÿe ÿusz tesz mÿelÿ panÿe od thÿch mÿast | bedę mÿal zÿwoth prosnÿuÿaczÿ a bede sze dobrze | mÿal będe pragnÿenÿe swoÿę vÿnem ÿ vodą | chlodzÿl ÿusz tesz bede na moÿm mÿechv slomÿa | *(91)* nÿm nÿeswÿasanÿ sÿpÿal tagem czÿ częstokrocz | szadal ÿszebÿch thakovą wsczesnocz przed moÿą | smÿerczą mogl mÿecz ÿuszem są szÿebÿe do | szÿcz dlugo kaszÿl ÿusz tesz czasz ÿszębÿch odpo | czÿval takove prosne mÿslÿ w smÿslnosczach swo | ÿch mÿeval bowÿem o nÿestetÿsz nÿevÿedzal | czo bog mÿslÿl snÿm czÿnÿcz gdÿ sze thakovÿmÿ | mÿeslamÿ kÿelko nÿedzel czeszÿl przÿdalo szÿe | czaszv ÿednego gdÿ szedzal na stolkv swoÿm | na ktorÿm sÿpÿal przÿslo mv na pamÿecz ÿsze | sobÿe ÿal rosmÿslacz onÿ pravdzÿve slova które | movÿl Jop czÿerpÿaczÿ *Militia vita hominis* | *super terram* to ÿesth zÿvoth sczlovÿeczy

na | swyeczenycz ynszego nyeyest yedno ryczer | stvo a vstavyczna valka [1]) w takowym rosmysla | nyv vstaly smysly yego y wydzalo mv sze w zachvj | czenyv yze przysedl do nyego krasny mązny | mlodzenyecz ktory mv przynosl pare bothov | ryczerskych mysternye przypravyone y ynsze | odzenye ktore ryczerze noszą a sedszy do | oycza swyetego wloszyl ony bothy na nogy yego | y przyodzal go onym ryczerskym odzenym y | rzekl mv vyecz ryczerzv yzes aze dotychmyasth | prostym slugą byl alye bog chcze to myecz po | tobye yzeby yusz byl ryczerzem. |

(92) Oczecz swyethy pogladal po sobye w onych bo | czech y w onym rycerskym odzenyv y rzekl s vjel | kyegó dzywv sercza swego. Nyestetysz myelj | bosze czo my sze dzeye y czo sze semnye stalo | mąly ryczerzem bycz wolayl bych yusz byl | mego pokoyv y wsczesnosczj patrzycz y rzekl do | onego mlodzencza gdis tak bog chcze yze bych | byl ryczerzem bych sze chvalyebnym ryczerzem | stal thoby my bylo mylye. Mlodzenyecz odwro | czyvszy sze troche od nyego na strone yal szye smyacz | y rzekl nyetrosczy sze bedzesz myal valky dosycz | ktho chce wyescz duchovne ryczerstvo boze stalye | thakovego dalyeko vyeczsze czeskosczy y vdracze | nya mayą podkacz nysly potykaly przeth davny | my czaszy One slavethne smyale ryczerze o kto | rym sze smyalym ryczerstvye swyath povyada | y spyeva mnyemasz yszeby bog yusz twoye ya | rzmo sczebye sloszyl y thvoye przekovy od cze | bye odrzuczyl yzeby yusz myal roskoszy vszyvacz | nyetak czy tho bedze nyechczec bog przetho | vdraczenya thvoyego sczyebye sloszycz alyecz | y chce przemyenycz y dalyeko wyeczeczesze | vczynycz nysly kyedy pyervej byly. Slysacz slu | ga boszy te slowa slyek szye bardzo czesko y | rzekl Eya boze wsechmogaczy czo chcesz semną | *(93)* czynycz mnyemalyem by yusz byl memv dra | czenyv konyecz ano sze dopyoro poczyna do | pyoro yako bacze bede w czyskv y wdraczenyv | ach panye nyebyesky czosz vmyslyl czynycz | se mną aszą ya są telko grzesny a wszyczy | spravyedlyvy yze rosge karanya thvego ve | mnye czesczeysza a w nyektorych ludzyech ye | powszagasz takesz myely panye swyk zemną | czynycz od dzeczynnych lath moych ysze mlode | przyrodzenye moye czeskymy a dlugo trvaly | my chorobamy krzysoval y draczyl tak yszem | mnyemyal aby yusz dosycz bylo. | Odpovyedzal mlodzenyecz nye yescze nyedo | szycz musysz yecze gruntovnye vewsyczkych rze | czach doswyaczon bycz yesly szye pravym rycze | rzem boskym mas stacz. Sluga boszy rzekl pro | sze cze myely panye raczy my vkasacz yako | vyelye bolyesczy czerpyecz yescze przeth sobam | mą rzekl yemv veyrzy w sgorę w nyebo na | obloky mosesz ly nyeslyczoną vyelkoscz gvyasth | slyczycz tedy tesz mosesz slyczycz tvoye przysle | bolyesczy a yakosze gvyasdy ludzom male vy- | dzą acz vyelkye są tako tesz the bolyesczy | ktore bedzesz czerpyal acz vedlug czuynosczj | *(94)* thvoye tobye bedą czeskye y vyelkye

[1]) Job VII. 1.

kv sno | szenÿv alÿe przed oczÿma ludzÿ nÿebogoboÿnÿch | bedą sze vÿdzalÿ male. Sluga vÿeczne ma | drosczÿ rzekl ach panÿe vkazÿ mÿ tc bolÿe | sczÿ pÿerveÿ ÿszebÿch ÿe wÿedzal Rzekl nÿe | vkasze bowem lÿepÿe thobÿe ÿest ÿze ÿch | nÿebedzesz vÿedzal przesto ÿszebÿ nÿslÿ na cze | przÿdą nÿeszvetpÿl a wsakosz mÿedzÿ thÿmÿ | nÿeslÿczonÿmÿ bolÿesczamÿ ktore cze podkacz | maÿą namÿenÿą trzÿ pÿerwsa ÿethczÿ tha | ÿsesze szą bÿal wlasnÿmÿ rękoma a przestava | lesz kÿedÿs chczal maÿacz nad sobą lutoscz ÿu | scze theras thobÿe samemv vesme, adącze w moc | opsÿch ludzÿ gdzÿe muszÿs vÿelkÿe ponÿszenÿe | ÿ lÿekoscz czÿerpÿecz stronÿ thvÿch vczynkov do | brÿch ÿ cznothlÿvÿego swÿetego obczovanÿa od | ludzÿ slÿch grzechem saslÿepÿonÿch ktore po | nÿszenÿe bedze cze czesze bolalo anÿslÿ thwÿ bo | lÿesnÿ zranÿonÿ chrÿbÿet od onego ostrego krzj | sza abowÿem pÿerveÿ gdÿsz sze czvÿczÿl vostro | sczÿ szÿvotha bÿles od ludzÿ vÿsocze vason alÿe | teras bedzes ponÿszon ÿ znÿczon ÿze cze nÿebedą | nÿzacz mÿecz druga bolÿescz ÿ smutek ÿestczj | ten ÿs adzes sobÿe czestokrocz takove vÿelkje | vdraczenÿa ÿ trudnosczÿ bolÿesne sadaval | *(95)* ÿsecz szÿe tesz czaszem smÿerczÿ rownalo avsa | kosz dla thvego mÿelosnego przÿrodzenÿa | dopusczÿl czÿ pan bog mÿecz przÿaczelÿe ktorej | cze czesÿlÿ alÿe terasz vÿrzÿsz ÿsze na thÿch | mÿesczach gdÿes sze osoblÿve przÿasnÿ ÿ | vÿernosczÿ ÿ vÿelką zalosez naÿdzes, tako | ÿsze tes czÿ ludze ktorzÿcz osoblÿvą vÿerno | sczą przÿasnÿ są wespolek sthobą bedą | sluthosczÿ bolacz. Trzeczÿ smuthek thwoÿ | bolÿesnÿ bedze ÿzes bÿl aze dothÿchmÿast pÿe | sszaczÿ v boskÿe slothkosczÿ Aÿakobÿ pÿesczek | nÿeoduczonÿ od pÿerszÿ w takÿes boskÿe slothko | sczÿ plÿval ÿako rÿba w morzv tocz ÿus odeÿ | mÿe ÿsze tego stradasz, a bedzesz schnal od | vÿelkÿego wnatrznego vdraczenÿa bowÿem | ÿ od boga ÿ od wsÿczkÿego swÿata bedzes mnÿ | mal ÿzebÿ opusczon bÿl bo bedzesz od przÿaczol | czesko przesladowan a powÿemczÿ krotkÿmÿ | slovÿ ÿsze wsÿczko czokolwÿek pocznÿes sobje | kvolÿ abo kv poczeszenÿv tocz wszÿczko wstecz | obroczÿ. |

S l ÿ s a c z t h o sluga boszÿ tak sze sÿwo zlek | aze wsÿczko przÿrodzenÿe ÿego wezdralo | a pochopÿwsÿ sze spocetka padl krzÿszem na | zemÿe ÿ ÿal vzÿvacz pana boga volaÿaczÿm | *(96)* serczem a placzlÿvÿm gloszem proszacz ÿeslÿbÿ | moglo bÿcz ÿzebÿ oddalÿl te zalosez bolÿesną | od nÿego dla sveÿ vÿelkÿe oÿczevskÿe dobro | czÿ a ÿezlÿbÿ ÿnacze nÿemoglo bÿcz ÿzebÿ ÿego | nÿebÿeska volÿa ÿego wÿecznego boskÿego srza | czenÿa w nÿm vÿpelnÿona bÿla a gdÿ w takovÿm | vdraczenÿv ÿ tesknosczÿ lÿezal dobrą chvÿlÿe | rzekl pan bog przes wnatrzne nathchnÿenÿe | do nÿego. Mÿeÿ sze dobrze ÿa są chsce bÿcz | stobą a chce cze wspomocz tako laskavÿe ÿze thj | wsÿczkÿ dzÿvÿ swÿczesÿs a takos poszÿlonÿ | wstavszÿ poddal sze w recze boskÿe. Nazaÿutrz | pomszÿ szedzal w seÿ czellj a barczo mv bÿlo zÿ | mno bovÿem bÿl czeskij mros a rozmÿslaÿacz sobje | tÿ rzeczÿ czesko bÿl smeczon ÿ tak ÿakobÿ kto | rzekl wnatrz do nÿego othvorz okno cellj thvoje | veÿrzÿ a naucz sÿe othvorÿvszÿ

okno vjrzal psa bje | gayacz wposrothkv ambitv a nosacz chuste zadną | od nog [1]) w gąbye swoyey y dzyvne obyczaye | vkazoval kv oney chusczye rzuczayacz yam | vsgore y nadol y yal oną chustą szarpacz y | targacz gladayacz na to oczecz S. podnyowszy oczy | swe kv myelemv bogv v nyebo czesko y nabosne | westchnal a yakoby mv czo rzeklo wnatrz w ser | czv yego tak ze tesz ty bedzes szarpan y targan | *(97)* brez vsta braczej thvoye y yal sobye myslycz | Gdys ynacze nyemosze bycz poddawą w thym | vszyckym panv bogv. A baczacz pylnye ysze sze | chusta povolnye da psv rzuczacz y szarpacz myl- | czacz nyeodmavyayacz nycz tak ze ya tesz mą | czynyez a steczeszy nadol Oczecz S. wsyal one | chuste y choval yą przes vyelye lath za bar | dzo myly klenot a gdy baczyl ysze byl poruszon | nyeczerplyvesczą wszal przet sze one chuste a | vsnawszy sze y obaczyvszy sze kv wsyczkym rze | czą v ktorych go omavyana czyerplyvje myleczal | czaszem gdy oblycze swe odwroczyl od thych kto | rzy y przesladowaly natychmyast wnatrz myal | karanye y napomynanye takove Pamyetay | yszem ya pan twoy mego oblycza naczudnyejsze | go nyeodwroczyl od tych ktorzy na mye plva | ly nathychmyast zaloval czeske nyeczyer | plyvosczy swoye y obroczyl szye saszye laska | vye y przyasnye kv przesladovczom swojm. |

Pothym hdy y podkal yaky smetek abo | przesladovanye tedj sobye myslyl ach bosze | by rychle ta czeskoscz vszela konyecz a takosz | w dzyen panni Marye gromlycznej vkasalosze | mv dzeczatko namyelsze pan Jesus nasloth | szy y yelo go karacz rzekacz, bacze ysze yescze | *(98)* nyedobrze vmyes czerpyecz alye cze naucze bacz | gdys yest vyakym szmutku nyemyeysze wsgla | dv na dokonczenye smątkv yzeby mnyemal | przycz kv pokoyovy myeysze poddanye kv bo | gv poky smutek trwa przyslusza na | cze yzeby sze gotowal przyacz drugy smutek | gdj po dokonczenyv yednego drugy na cze przydze | czny yako panna ktora roszą zwye gdy yedna | rosza se krza ostrego vrwye nyema doszycz na | thym ma vmysl y volyą yzeby rosze yescze dostala tak ze tesz thy czyn przethym | bacz gothov ys gdy sze yedna salosez dokona | nathymyasth cze druga pothkates myedzj yn | szymy przyaczelmy bosymy ktorzy mv yego smut | ky przysle przepovyadaly y obyavyaly Przysla | do nyego snamyenyta swyeta persona powyada- | yacz mv ysze szye w dzyen svyetych anyolov | bardzo pylnye panv bogv sany modlyla po yu | trzny y vydzało sze yey w zachvyczenyv yze | byla przyprovadzona na to myeiscze gdze byl slu | ga boszy amandus S. y vydzala ysze yze veszlo | nath nym czudne bardzo drzevo rosane ktore | bylo roskoszne na veyrzenye a pelno bylo pye | kne rosze czervone y veyrzała v nyebo y vy | dzala ysze slonecze barzo yasno veszolo a vyelye | promyeny bardzo yasnych od szebye pusczalo | (99) a w thych promyenyach slonecznych stalo czu | dne dzeczyatko skryszem y vyrzala yze ye | den promyen sloneczny spusczyl sze kv ser | czv slugy boszego ktory

---

[1]) onuczkę = *pannum detritum quo pedes obvolvuntur.*

promÿen bÿl tako mocznj | ÿze od nÿego vzÿczkÿe ÿego szÿlÿ ÿ czlonkÿ | bÿlÿ rospalone alÿe ono drzevo srosamÿ sklo | nÿlo sze tak ÿze swÿmÿ gestimÿ galezamÿ | chcalo zavadzÿcz onemv promÿenÿovj slo | necznemv ÿzebÿ nÿemogl kv serczv ÿego | alÿe tho nÿe moglo bÿcz bo ÿasnocz onÿch pro | mÿenÿ bÿla thako moczna ÿze przenÿkala | wsÿczkÿe galeszÿ ÿ swÿeczÿla w sercze slu | gÿ boszego Wÿdzala pothÿm ÿze dzeczatko | mÿele Jesus vÿsedl s onego sloncza rzekla | ona persona ktora tho wÿdzala anamÿl | sze dzecze gdze tho chces rzekl pan Jesus | ide do mego slugi mÿelego rzekla ona | Ach roskosne dzecze mÿele czo snamÿonuÿe | promÿen sloneczny w serczv slugÿ twego | odpowÿedzal pan Jesus naslothszÿ rzekacz | Tagem w serczv ÿego moÿą ÿasnosczÿą | boską oswÿeczÿl ÿze tesz tha ÿasnocz bedze | przesen osvÿeczala sercza ÿnsÿch ludzÿ ÿ kv | mnÿe przÿczagala Drzevo geste ktore | *(100)* wÿdzÿs znamÿonuÿe rosmaÿthe smu | thkÿ ÿego przÿsle ktore w nÿm nÿeszagaszą | swÿatloczÿ moÿe boskÿe dla tego ÿsze ÿ od | dalÿenÿe oth swÿatha czlowÿekowÿ zakon | nemv poczÿnaÿaczemv pozÿteczna ÿest. |

Thedÿ oczecz wÿelÿebnÿ tho sobÿe vmÿslÿl ÿze | przes czalą dzeszecz lath w klastorze mÿeskal | oddalÿvszÿ sze od wsÿczkÿego swÿatha nÿkdj | nÿgdze sklastora nÿevÿchodzÿl wstawszÿ od | stola sedl do kaplÿcze swoÿe a zavarsze w nÿe | tesz nÿchcal v forthÿ anÿ nÿgdze s bÿalÿmÿ glo | vamÿ anÿ tesz s mesczÿsnamÿ dluge rosmovj mÿecz | alÿe sze krotko s kasdÿm odprawÿl oczÿ swe mÿal | w takove ostrosznosczj ÿsz tesz nÿnakogo nÿechczal | weÿrzecz zawsdj bÿl w klastorze patrzacz | telko vstavÿcznÿe naboszenstva swego ale ta | kova pÿlna ostrosnocz nÿcz ÿemv nÿepomogla | bowÿem w tÿchsze lÿeczech ostrosnoczÿ ÿego | padlÿ nan czeskÿe smetkÿ ÿ przeczÿvnosczj | rosmaÿthe ktore go tak bardzo vdraczÿlÿ ÿze | są nath sobą ÿ ludze dobrzÿ wÿelką lu | tosez nat nÿm mÿelÿ a dla tego ÿzebÿ mv ÿe | go ÿąnstwo lzeÿsze bÿlo w ktorÿm chczal bÿcz | przes dzeszecz lath w kaplÿczÿ na sczenÿe | malowacz chczal obraszÿ pustelnÿkov swÿethÿch | ÿ ÿnsze obraszÿ ktorebÿ czlovÿeka czerpÿacze go | kv czerpÿenÿv przÿvodzÿlÿ ale pan bog | *(101)* nÿechcal mv tego kwolÿ dopusczÿcz bowÿem | gdÿ ÿusz malarz na sczÿenÿe obrasÿ veglem | nakreszÿl pustelnÿkov swÿethÿch natÿchmÿast | tako na oczÿ chorzal ÿze nÿemogl vÿecze nakre | sacz onÿch obrasov bo nÿevÿdzal odpovÿedzal | robothe oÿczv S. amandusevÿ aszebÿ osdrovÿal | na oczÿ rezkl oczecz S. malÿarzevÿ czo baczÿs mÿ | lÿ braczÿe rÿchlo lÿ na oczÿ moszes bÿcz zdrov | odpovÿedzal ÿ przes dwanascze nÿedzel nÿe | bacze bÿch osdrowÿal. Sluga boszÿ Amandus | S. kaszal malÿarzevÿ drabÿne podnÿescz ÿ przj | stavÿcz zasze do scanÿ na ktore obraszÿ nasna | mÿonoval ÿ szedl po one drabÿ do onÿch obra | sov ÿ potarl reką po nÿch a potÿm ÿal swÿmÿ re | koma po malarzevÿ oczÿ ÿego bolÿacze nÿevÿdo | me poczeracz mowaÿcz thÿ slova mo- boszą ÿ | swÿethÿch pustelnÿkov przÿkasuÿe thobÿe mÿ | strzv ebÿ tÿ supelnÿe bÿl sdrov na swe oczÿ | a ÿutro przÿsedl robÿcz ov robote ktorasz po | czal. |

Mocz bosza nasaÿutrz bardzo rano przÿsedl | malarz czÿscze sdrovÿ veszolÿ dzekuÿacz pa | nv bogv ÿ oÿczv swÿetemv amanduszevÿ ÿze bÿl | vsdrovÿon Alÿe oczecz swÿetÿ nÿeprzÿlÿczal | takovego darv boskÿego zasługą svoÿm alÿe | (*102*) zasługą oÿczov swÿetÿch pustelnÿkov w tÿch sze | czaszech takove smetkÿ ÿ przeczÿvnosczÿ pan | bog przepusczal na sluge svego oÿcza Amandusza | S. ÿakobÿ wsÿczkÿm slÿm duchom albo slÿm lu | dzom nad nÿm mocz dal ÿzebÿ ÿ meczÿlÿ ÿ prze | sladowalÿ abowÿem bes lÿczbÿ bardzo vÿelÿe | oczecz svÿethÿ vczerpÿal od slÿch duchov kto | rzÿ mv vÿelÿe bolÿesczÿ zalosczÿ zadavalÿ dzÿ | wnÿch okruthnosczÿ vkazovalÿ smÿleÿe wÿel | kÿe mv bolÿesczÿ ÿ vdraczenÿa zadavalÿ | wednÿe ÿ w noczÿ spÿacz ÿ czuÿacz s czego wjel | ką czeskoscz ÿ bolÿescz czerpÿal a tesz czaszv | ÿednego baczacz dusnÿ nÿeprzÿaczel ÿsze oczecz | swÿethÿ przes dlugÿ czasz mÿesza nÿ ÿadl | zadal mv pokusze ÿsze sze mv chcalo ÿescz | mÿesza a tako gdÿ ÿusz mÿeszo ÿadl a sweÿ | szadzÿ doszÿcz vczÿnÿl nÿedlugo pothÿm vÿ | rzal przet sobą stoÿacz okruthną straszną | pÿekÿlną persone ktora ten wÿers thj- | mÿ slovÿ movÿla *Aduc* (*sic*) *esce eorum erant* | *more ipsorum et ira dei descendit super* | *eos* [1]) ÿ rzekla do drugÿch slÿch duchov glo | sem przÿkrÿm scekaÿaczÿm ten to mnÿch sza | sluszÿl smÿercz ktorą mv oto teras szadą | a gdÿ ÿe tego bronÿono ÿszebÿ go nÿesabÿa | la ÿednag wÿczagnovszÿ spatnÿ swÿder | (*103*) rzekla do nÿego gdÿs czÿ ÿnacze vczÿnÿcz nÿe | moge dedÿ wsdÿ ÿednak tÿm swÿdrem tve | czalo meczÿcz bede a przez vsta twoÿe tÿm | swÿdrem bede wscze wÿerczala ÿsecz vczÿ | nÿe tako wÿelką bolÿescz ÿakosz wÿelkam | luboscz ÿ smake mÿal gdÿs ÿadl mÿeso aza- | thÿm sÿegnąla mv w vsta onÿm swÿdrem a | nathÿchmÿast spuchlj mv dzasna ÿ zebÿ ÿ vsta | mv czesko spuchlj a se ÿch nÿemogl odvarzecz | ase przes trzÿ dnÿ anÿ mÿesa anÿ szadne | rzeczÿ ÿescz nÿemogl telko czo troche przes | sebÿ w vsta wsczagnal. |

O wnatrznÿch smetkach ÿ pokusach | ktore czerpÿal S. Amandus cap. XXIIII. |

Mÿedzÿ ÿnszÿmÿ rzeczamÿ smąthnÿmÿ mÿal | oczecz swÿethj Amandus trzÿ smetkÿ wnatrzne | ktore mv nad ÿnsze czesze bÿlÿ pÿerwsa | pokusa bÿla o wÿerze nÿedowÿarstwo zada | val mv takove mÿslÿ dusnÿ nÿeprzÿaczel ÿako tho mosze bÿcz ÿszebÿ sze bog mogl stacz | czlowÿekÿem a ÿm vÿecze othÿm mÿslÿl tÿm | wÿecze bladzÿl a wtakove czeske pokusze | raczÿl go pan bog dzevÿecz let mÿecz a bedacz | oczecz S. Amandus w takovÿch pokusach vstavÿcz | nÿe (*104*) szÿerczem ÿ vstÿ placzlÿvÿmÿ oczÿma do pana | boga volal o wspomoszenÿe ÿ tesz do wscÿz | kÿch swÿetÿch a gdÿ sze panv bogv czas vÿ | dzalo raczyl mv odÿacz te pokusze a raczil | mv dacz vÿelkÿe osvÿeczenÿe ÿ staloscz vje | rze swÿeteÿ krzecsÿanskÿe druga

[1]) Psalm LXXVII, 30.

pokusza | ẏze czerpẏal smątek wnatrzẏ vẏelkẏ tako | vą czeskos ẏ vdraczenẏe mẏal wnatrz ẏa | kobẏ czeskẏe gorẏ na serczv mẏal a czescze | mv to bẏlo s teẏ przẏczẏnẏ ẏze nawroczenẏe | ẏego bẏlo bardzo nagle a pretkẏe a w przẏro | dzenẏv ẏego stal sze gwalt w takowẏm czes | kẏm vdraczenẏv bẏl przes oszm lath. | Trzeczẏ smutek wnatrznẏ bẏl czẏ ten ẏze mv | nẏeprzẏaczel dusnẏ zadal taką czeską pokusze | ẏszebẏ ẏego duszẏ zadna rada nẏemogla bẏcz | ẏzebẏ na vẏekẏ muszẏl potepẏon bẏcz acz bẏ | tesz sprawẏedlẏvẏe szẏl ẏ dobre vczẏnkẏ czẏ | nẏl ẏszebẏ mv to nẏcz poszẏteczno nẏebẏlo kv | zbawẏenẏv ẏzebẏ nẏebẏl zlẏczbẏ sbavẏennẏch | ludzẏ ẏzebẏ wsẏczko bẏlo prozno czo czẏnẏl ta | kowe mẏslẏ zawsdẏ mẏal w serczv swoẏm we | dnẏe ẏ w noczẏ gdẏ mẏal ẏdz do kosczola abo do | korv abo nẏeczo ẏnszego dobrego dobrze czẏnẏcz | tedẏ wneth pokusa przẏsla ẏakobẏ mv czo | *(105)* movẏlo bardzo szalobnẏe ẏ czosz pomosze ẏze | bogv slusẏzs ẏestczẏ ẏako przeklẏnanẏe zadnej | radẏ tobẏe nẏemasz opuscz wczas zatra | czones wẏecznẏe nẏcpomosecz nẏcz czokolvẏek | dzalas Bedacz w takowẏch czeskẏch pokusach | mẏslẏl sobẏe ach ẏa vbogẏ czlovẏek gdzes sze | ẏą mą obroczẏcz wẏnẏde lẏ zakonv dedẏ sze | dostane do pẏekla ostanelẏ w sakonẏe ẏednak mo | ẏe duszẏ radẏ nẏemasz ach panẏe bosze ẏ kto | bẏl vẏetszẏe czeskosczẏ ẏako ẏa dzẏs a zamẏszlẏ | wszẏ sze są w sobẏe czesko wsdichal sglebokosczj | sercza swego a placzacz ẏ w pẏerszẏ sze bẏacz | movẏl ach nẏestetẏsz mẏlẏ bosze nẏemą lẏ | ẏa bẏcz sbawẏon tocz bardzo salosna novẏna ẏze | ẏa na thẏm swẏecze ẏ na onẏm necznẏkẏem | mą bẏcz bẏada mnẏe ẏzem sze szẏvota mat | kẏ sweẏ narodzẏl takova pokusa przẏchodzi | la mv zbẏtnẏego smetkv ẏ boẏasnẏ ẏsze mv | powẏadano ẏzebẏ przẏecze ẏego w zakon stalo | sze dla bogasthva czesnego s czego pochodzj grech | ktorẏ sową Sẏmonia swẏethokupstwo gdẏ | rzecz duchowna zaczesną kupuẏą to sobẏe cze | sto a czesko w serczv rosvasaẏacz sẏlnẏ smethek | mẏal a gdẏ takova czeskocz w nẏm trwala przes | dzeszecz lath tako ẏsze sze są ẏnacze nẏemẏal | *(106)* ẏedno sapotepẏonego czlovẏeka czaszv ẏednego | przẏsedl do oẏcza svẏetego Catharta ẏmẏe | nẏem ẏ vskarzal sze mv sweẏ wẏelkẏe sza | losczẏ Tensze oczecz swẏetẏ poczesẏl go ẏ dal | mv takovą porade ẏsze ẏ ona czeska pokusza | opusczẏla a takosz bẏl vẏbawẏon spẏekla v kto | rẏm sze przes dlugẏ czasz bẏcz nẏemẏal. |

O napomẏnanẏv ktore mẏal od pana bo | ga ẏszebẏ sze nẏetẏlko praczoval o sve vlasne | sbavenẏe alẏe tesz ẏ o sbavẏenẏe blẏsnẏch | svoẏch cap. XXV. |

Gdẏ ẏusz presz vẏelẏe lẏath oczecz S. amandus | praczoval s o vlasne sbavẏenẏe dusze sveẏ | ẏal go pan bog napomẏnacz ,es rosmaẏte ob | ẏavẏanẏa ẏszebẏ tesz bẏl poszẏteczen sbawẏe | v blẏsnẏego swego a dla tego wẏelkẏe zalo | sczẏ ẏ przesladova-a naẏ przẏpadalẏ o takovj | dobrẏ vczẏnek tego bylo nad lẏsbe

ÿ nath mÿare | a ÿako wÿelÿe dusz luczkÿch posÿskal kv sba | vÿeņÿv tho pan bog vsechmogaczÿ czasv ÿe- | dnego raczÿl vkasacz przÿaczolcze svoÿe milej | ktoreÿ bÿlo ÿmÿe anna a ta bÿla czorka ÿego | duchovna tasz bedacz na naboszenstvÿe modlÿ- | tvÿ swoÿe bÿla w sachuÿczenÿv a w tÿm zachvi | czenÿv wÿdzala sluge wÿeczne madroszcj amandusa | (*107)* Svÿetego na gorze bardzo vÿsokÿe msą etacz | ÿ vÿrzala sÿlną vÿelkoscz dzeczÿ w nÿm ÿ oko | lo nÿego vÿsaez Alÿe nÿevsÿczkÿ bÿlÿ ÿedna | kÿe telko ktore mÿalo wÿeczeÿ laskÿ boszej v so | bÿe takove oÿcza swÿetego bÿlo blÿsze ÿ vÿecz | szÿ smÿelszÿ przÿstep knemv mÿalo Tas czorka | przerzeczoņa vÿdzala ÿsze oczecz S. amandus zvÿel | kÿm goraczÿm naboszenstvem modlÿl sze zanÿmÿ | wsÿczkÿmÿ bogv wseshmogaczemv ktorego w svÿh | rekv kaplanskÿch trzÿmal Vÿdzacz thÿ rzeczj | persona nabosna zadala oto pana boga ÿszebÿ ÿe | raczÿl dacz snacz czobÿ sze tho snamÿonovalo czo | vÿdzala. Natho wszela odpowÿecz od pana bo | ga ÿ rzeczono ÿeÿ. Thako thÿ dzatkÿ ktore | wÿdzÿs okolo ņÿego sacz czÿ wsÿczÿ ktorzÿ | sze mv spowÿadaÿą ÿ tesz czÿ ktorzÿ ÿego | naukÿ posluszny są ÿ ktorzÿ mv wÿerną | przÿasną w mÿlÿm bodze przÿaczelmÿ są thÿ | wsÿczkÿ ludze reskl pan bog tak mÿ przÿ | vlaszcÿl przes laske swą ÿ bedze ÿch szÿvot | radzÿl kv dobremv dokonczenÿv tak ÿsze | od oplÿcznoszÿ moÿe nÿgdÿ nÿebedą odlaczenÿ | aczkolwÿek vÿelÿe trudnego przesladovanÿa | bedze mÿal o ten dobrÿ vczÿnek alÿe go ÿa | zato ochlodze ÿ otrzeswÿe ÿ dobrze vczesze | (*108)* Mamÿ wÿedzÿecz ÿsze tho slachetne stworzenÿe | bosze anna przerzeczona persuna naboszna gdj | ÿescze nÿesnala oÿcza wÿelÿebnego amandu | sza dedÿ czeste napomÿnanÿe wnatrzne mala | od pana boga ÿszebÿ mogla wÿdzecz oÿcza S. | amandusa sluge wÿeczne madroszÿ a tak cza | szv ÿednego przÿdalo sze ÿze bÿla szachviczo | na ÿ rzeczono ÿe ÿszebÿ tham ÿachala gdze bÿl | sluga wÿeczne madroszÿ ÿszebÿ ÿ wÿdzala ÿ sznÿm | sze posnala Rzekla anna nÿeposną go mÿedzÿ | rosmaÿtoszcą oÿczov. Rzeczono ÿe naszÿ go dobrze | nad insze bo nad glovą ÿego vÿrzÿs zÿe | lonÿ lubek tenczÿ splÿeczon roszamÿ bÿalÿmÿ ÿ | czervonÿmÿ ÿako wÿenÿecz roszanÿ bovÿem bÿa | lÿe rosze snamÿonuÿą ÿego | czÿstocz a rosze czervone snamÿonuÿą ÿego vÿel | ką czerplÿvoscz w rośmaÿthÿm przesladovanÿv | ktorego w kolo okraszÿlÿ ÿakobÿ slothÿ pÿerczen | okrąglÿ abo diademą ÿako ÿe swÿethÿm malÿ | uÿą nad glovąmÿ ktora diadema sznamÿo | nuÿe vÿeczne blogoslavÿenstwo swÿethÿch | ktore ÿusz oszagnelÿ swÿdzenÿa oblÿcznosczj | boskÿe w nÿebÿe alÿe then wÿenÿecz rosza | nÿ snamÿonuÿe rosmaÿtocz przeczÿwnoszÿ | ktore swÿeczÿ ÿ mÿlÿ przÿaczelÿe boszÿ mu- | szą noszÿcz na thÿm swÿecze sasluguÿacz sze | panv bogv w szÿvocze rÿczerskÿm. Pothÿm anÿol | boszÿ w onÿm sachvÿczenÿv prowadzÿl anne | (*109*) gdze bÿl oczecz S. amandus ona ÿ nathÿchmÿast | posnala po onÿm wÿenczv roszanÿm ktorÿ mÿal | okolo sweÿ glowÿ Tesz czasv przesladovanÿa | ta bÿla navÿeczsza podpora ÿego anÿolov nÿe | bÿeskÿch vstavÿczne poczeszenÿe ÿ wspomaga | nÿe. Czaszv ÿednego gdÿ bÿl na vspokoÿe | nÿv

swoÿm mÿal vÿdzenÿe ÿakobÿ bÿl zapro | vadzon do nÿektorego mÿa-sta w ktorÿm mÿescze | bÿlo bardzo wÿelÿe anÿelskÿego thovarzÿ-stva | a ÿeden anÿol ktorÿ nablÿsze stal ocza S. aman | dusza rzekl vÿczagnÿ recze swoÿe a ogladaÿ | ÿe oczecz swÿethÿ gdÿ ogladal recze vÿrzal | w posrothkv rekÿ wÿnÿkaÿacą bardzo czu | dną roszą czÿrvoną ÿ slÿstkÿ szelonÿmÿ | a ta rosza bÿla thako szeroka ÿsze wsÿczke | dlon rekÿ przÿkrÿla asze do palczov a tako | bardzo bÿlÿ czudne onÿ rosze ÿ ÿasne ÿsze | oczom nanÿe gladaÿaczÿm wÿelkÿe kochanje | ÿ roskosz przÿnoszÿlÿ Oczecz svÿethÿ obra | czal recze swe ogladaÿacz ÿe wnatrz ÿ sze | wnatrz ano sewsad naobÿe stronÿe bÿla vÿelka roskosz na nÿe pogladacz Vÿdzacz vÿelÿe | bnÿ oczecz ono tak czudne okraszenÿe rekv | swÿch swÿelkÿego szadzÿvovanÿa sercza | swego rzekl do anÿola onego tho (*110*) O thovarzÿszv mÿelÿ ÿ czo snamÿonuÿe tho vÿdze | nÿe Mlodzenÿecz anÿol boszÿ rzekl snamÿonu- | ÿesze czerpÿenÿe ÿ szcwsÿczkÿch stron szalosсz | a smą-tek ÿ czeskÿe przesladovanÿe ktorÿm | cze pan bog bedze raczÿl na-darzÿcz a tho sze | snamÿonuÿą the sterzÿ czervone rosze | ktore vÿ-dzis na obv rekv ÿ tesz na obudwv | nogach. Slÿsacz tho oczecz swÿethÿ amandus | sluga wÿeczne madrosczÿ pana Jesv Crista | wetsthnavszÿ sze glebokosczj sercza rzekl | ach slachetnÿ bosze ÿ pa-nÿe moÿ czerpÿenÿe | czlowÿekovÿ bardzo czeskÿe ÿest a wsakes go | duchownÿe na duszÿ bardzo czudnÿe chedo | szÿ ÿ okrasza tocz dzÿvne są spravÿ boskÿe. |

Obrasz oÿcza swÿetego Amandusza ktorÿ ma | luÿam swÿenczem roszanÿm nad glową ÿego | ktorÿ sna-mÿonuÿe rosmaÿte przeczÿvnosczÿ w kto | rÿch kosdÿ vÿernÿ przjaczel boskÿ muszÿ doswÿat | czon bÿcz

Capitulum XXVI. |

Pazÿdalo sze czaszv ÿednego ÿsze oczecz S. Amandus | przÿsedl do ÿednego mÿasteczka a blÿsko onego | mÿasta bÿl obrasz drewnÿanÿ vmeczenÿa bosze | go ktorÿ obrasz bÿl zabudovan dom-kÿem dre | wnÿanÿm ÿako ÿest obÿczaÿ v ludzÿ powÿadalÿ | ÿsze sze przes ten obras dzÿvÿ dzalÿ a dla tego | tą ludze stawÿalÿ obrasÿ woskowe ÿ ÿnszÿch | (*111*) woskow tam wÿelÿe przÿnoszÿlÿ ÿ wÿe-szalÿ ÿe | panv bogv naczesсz na chvale, Oczecz swÿethÿ | ÿdacz ÿmo tensze obrasz stapÿl tamo ÿ kleczal | tą dlugą chvÿlÿe modlacz szÿe panv bogv Potÿm | sedl na gospode stovarzÿszem swoÿm a dzevecz-ka | ÿedna o szÿedmÿ lath vÿdzala bÿla oÿcza svÿete | go gdÿ thamo kleczal. Theÿsze noczÿ przÿda | lo sze ÿsz slodzeÿe przÿslÿ do onego obrasza a | wÿlomÿvszÿ dwÿerze pokradlÿ voskÿ ÿ wsÿczko | czo thą [..]o gdÿ dzeÿn bÿl nathÿchmÿasth tha | novina przÿsla do mÿasta [..]et botmÿstrza ktorÿ | bÿl opÿekunem onego obrasza ten sze pÿl-[..] | pothÿm pÿtal ktobÿ te wÿelką slocz vczÿnÿl Slÿsacz | tho ona [..]veczka czo oÿcza swÿetego tą svÿe | czora vÿdzala rzekla ÿ wÿem

ÿa kto tho vczÿ | nÿl a gdÿ ÿą naczelÿ przÿmusacz abÿ powÿe | dzala a tego slego czlovÿeka obÿavÿla ÿ vkasala | Rzeklo dzecze nÿgdÿ czÿ w teÿ slosczÿ nÿeÿest | vÿnÿen ÿedno then mnÿch ktoregom ÿa posno | wczora vÿeczor cleczacz tv vÿdzala przet obrasem | a pothÿmem vÿdzala ÿsze na nocz sedl do mÿasta thi | slowa ktore dzecze povÿadalo przÿal bodmÿsthr | sapewną rzecz ÿszebÿ bÿl wÿnnÿen oczecz nÿe | wÿnnÿ ÿ rospowÿadal the slą novÿne po wsicz | kÿm mÿescze on botmÿrsz twÿerczacz pevnje | *(112)* ÿszebÿ bÿl vÿnÿen hczacz jszebÿ tha sla slawa po | wsÿczkÿm mÿescze onÿm slÿnela ÿ nan ÿavna | bÿla Slÿsacz ludze w onÿm mÿescze takową | slą slawe o oÿczu swÿethÿm vÿelÿe ÿch bilo | czo mv slorzeczÿlÿ ÿ rosmaÿcze ÿ posadzalÿ czo | bÿ mv sa mekÿ mÿano szadawacz a ÿaką bÿ go slą | smÿerczą czo rÿchle swÿatha straczÿcz mÿano | ÿako slego czlovÿeka slodzeÿa ÿ wÿelkÿego slo | czÿncze. Oczecz swÿethÿ gdÿ takove sromothne | nowÿnÿ o sobÿe vslÿsal aczkolwÿek wÿedzal sze | bÿcz nÿevÿnnÿm a wsakos sze czesko szlÿeknal | a czesko wdsichaÿacz rzekl do pana boga Ach moÿ | panÿe mÿelÿ gdÿs ÿusz swolÿ thvoÿe mą czer | pÿecz bÿsz alÿe namÿe raczÿl ÿakÿe pospolÿthe | smethkÿ dopusczacz ktorebÿ nÿekaszÿlÿ slawÿ mo | ÿe wÿdzÿ mÿ sze ÿszebÿch ÿe chczal sweselÿm czer | pÿecz. Alÿe panÿe mÿlÿ szegasz sercza moÿego | a tho spodeÿrzanÿa slavÿ moÿe czo mnÿe nadefszÿcz | ko naczeszeÿ ÿest a thakosz oczecz swÿe th so | stal tako dlugo w onÿm mÿescze asze ono vczÿchlo | Pothÿm gdÿ oczecz swÿethÿ przÿsedl do ÿn | szego mÿasta ÿecze wÿeczsze volanÿe o nÿm bÿlo | mÿedzÿ luczmÿ nÿslÿ pÿerveÿ tako ÿsze ono vsÿcz | ko mÿasto ÿ ona wsÿczka dzedzÿna pelna tego bÿ | la. Gdÿ oczecz svÿethÿ amandus przÿsedl do mÿasta | w ktorÿm bÿl klastor oczow sakonnÿch w thÿm | sze klastorze bÿl obras kamÿennÿ vmeczenÿa | *(113)* boszego takeÿ dlugÿe mÿarÿ jako pan Jesus gdÿ | bÿl na thÿm swÿecze v tegosz obrasza ranÿ serdecz | ne vÿdalÿ swÿeszą krevj ludze poscze [1]). Slÿsacz | tho sluga boszÿ amandus S. przÿsedl tesz tą s dru | gÿmÿ ÿsze bÿ tesz ogladal ten dzÿv a vÿdzacz | oczecz swÿethÿ na onÿm obrasze krevÿ swÿeszą | przÿstapÿvszÿ do obrasza wsal one kwÿe napalÿecz | oglÿedaÿácz a to wsyczÿ vÿdzelÿ ktorzÿ tą bÿlÿ | a steÿ male przÿczÿnÿ stal sze do nÿego wÿelkÿ | sbÿek ludzÿ sewsÿczkÿgo mÿasta a wsÿsczÿ naÿ | sloszlÿvÿe volalÿ ÿ przÿmuszalÿ go ÿsze ÿawnÿe | przet wsÿczkÿmÿ muszyl powÿadacz czego maczal | na obrasze a czo wÿdzal abo skad ona krevÿ bÿla | Oczecz S. povÿedzal rzekacz ÿesli tha krevj przj | na then obras od boga abo od sczlowÿeka tego | ÿa nÿewÿem szkat ÿest tha novÿna roslÿnela sze | po wsÿczkÿe one dzedzÿnÿe ÿ przes dalÿekÿe | stronÿ ÿszebÿ sze oczecz amandus saklol w palecz | a tako on obras swą krvÿą pomasal a on | slÿ lud mowÿl czo ktorÿ snÿch mogl vÿmÿslÿcz | ktemv przÿloszÿl movÿacz nÿktorzÿ ÿsze bÿ on | ten sbÿek ludv vczÿnÿl dla wÿelkÿego la | komstwa ÿszebÿ od ludzÿ pÿenÿacze bral a ta | mova slÿnela onÿm w ÿnszÿch mÿeschech a gdj | sze mÿeszczanÿe panovje radnÿ onego mÿasta | *(114)* dowÿedzelÿ tako-

[1]) widzieli świeżą krew ludzie w poście.

vego wÿelkÿego falszv chczelj | ÿ dacz ÿacz alÿe w noczÿ gdÿ vstapÿl przecz od | mÿasta pothaÿemÿe dalÿ go sczÿgacz bo ÿ mÿe | lÿ wolÿą zabÿcz bÿ bÿl nÿeustapÿl dawalÿ | panowÿe wÿelkÿe pÿenÿadze ktobÿ ÿm przj | wÿolt zÿvego abo zabÿtego takÿe ÿ ÿnsze slÿ | mowÿ wÿelÿ bÿlo o nÿm a gdzekolwÿek tha | novÿna przÿsla savdsÿ ÿą przÿetho zapravde | tako ÿsze ÿego ÿmÿe bÿlo rosmaÿcze przeklÿna | no ÿ zlorzeczono kasdÿ ÿ posadzal ÿake chczal tes | ludze dobrzÿ nÿektorzÿ ktorÿ oÿcza swÿetego snalÿ | gdÿ ÿ wÿmawalÿ tak ÿm wÿelÿe druczÿ na tho | odpowÿadalÿ przÿkrÿmÿ slowÿ ÿsze muszÿlÿ mÿl- | czecz a dacz pokoÿ Jedna dobra vczÿva mÿesczka | gdÿ slÿszala onÿ zalosne dzÿvÿ o oÿczv svÿethÿm | nÿevÿnnÿm vszalovawszÿ sze go w ÿego wÿelkÿm | vdraczenÿv slutosczÿ przysla do nÿego ÿ dala mv | the rade ÿszebÿ sobÿe lÿst glÿeÿthv pod mÿescz | ską pÿeczeczą wsÿal a tak ÿszebÿ s onego mja | sta czo rÿchle vÿsedl bo wÿedzelÿ vsÿczÿ ÿse bÿl | nÿevÿnnÿm. Oczecz svÿethÿ rzekl ach mÿela | panÿ bÿ tÿlko bÿlo dosÿcz na thÿm smethkv ÿsze | bÿ ÿnszÿch vÿecze nÿebÿlo ktore pan bog na | mÿe dopusczacz raczÿ chcal bÿch sze lÿstÿ obronÿcz | alÿe te szalosczÿ ÿ smethkv na kasdÿ dzÿen ta | ko vÿelÿe na mÿe przÿpada ÿsze mv lÿepÿe dacz | pokoÿ a panv bogv the rzecz polÿeczÿcz. |

(115) P o t h ÿ m o c z e c z s w ÿ e t h ÿ a m a n d u s ÿechal s dru | gÿmÿ brathÿ na kapÿtule anÿsz thamo doÿachal | ÿusz mv sze thą czeskÿ smuthek ÿ klopot bÿl sgotho | van bowÿem dwa naczelnÿ oÿczovÿe ktorzÿ | bardzo przeczÿv oÿczv swÿethemv bÿlÿ ÿelÿ pÿer | ve mÿslÿcz onÿ ÿszebÿ ÿ oskarzÿlÿ ÿ otho stalÿ ÿa | kobÿ go kv czeskÿemv sasmuczenÿv przÿprawj | lÿ Gdÿ przÿal oczecz nÿevÿnnÿ przet sad srogÿ | bÿl weswan asze czercze w nÿm wesdralo bo | bardzo wÿelÿe skargÿ ÿ szalobÿ naÿ przet oÿczÿ | bÿlo polosono a mÿedzÿ ÿnszÿmÿ ta bÿla skarga | ÿsze powÿadalÿ ÿszebÿ on kxegÿ skladal na kto | rÿch bÿ bÿla pÿsana nauka falszÿwa ktorą | nauką powÿadalÿ wsÿczko krolÿestwo saraszÿl | plugastvem kaczerskÿm o tho mv czesko domavÿa | no srogÿmÿ ostrÿmÿ slowÿ ÿ groszono mv bardzo | ÿszebÿ o tho mÿal bardzo vÿelÿe slÿego vczerpjecz | bo anÿ dwa naÿ swaczthczÿlÿ falszÿwÿe acz | kolvÿek pan bog ÿ wszÿtek swÿath wÿedzal go | w tÿm bÿcz nÿewÿnnÿm a ÿsze oczecz svÿethÿ | tekove wÿelkÿe przesladowanÿa ÿ klopothj | czeskÿe czerpÿal na thÿm pan bog nÿechczal | mÿecz dosÿcz alÿe ÿescze na oną gromadą vdra | czenÿe ÿescze vÿethsze vczÿnyl. |

Na theÿsze drodze dopusczÿl naÿczeską cho | robe zÿmnaczą febre. Nad to vczÿnÿl mv sze | *(116)* bardzo bolÿesnÿ wrozt blÿszv sercza wnatrz a tako | swÿelkÿe bolÿesczÿ wnatrzne ÿse wnatrzne tak | sze czesko na smÿercz rosbolal jsze mv nÿdg sdro | wÿa nÿesadzÿl a ÿego towarzÿs pÿlnÿe vstawjcz | nÿe naÿ patrzÿl rÿchlo lÿ bÿ dusza s czala wÿsla. | Gdÿ oczecz svÿethÿ amandus tako salosnÿe opusczo | nÿ w onÿm opczÿm nÿesnaÿomÿm konvencze lÿe | szal a w noczÿ dla czeskÿe choroby spacz nÿemogl | poczal s panem bogÿem rachunek czÿnÿcz ÿ rezkl | tako ach sprawÿedlÿvÿ bosze ÿa-

koszes moÿe mgle | przÿrodzenÿe tako vczasÿl ÿ vdraczÿl gorskÿmj | bolÿesczamÿ a serczes mÿelÿ panÿe moÿe gle | boko sranÿl slą slawą ÿ wÿelkÿm sgardzenÿm | ktore mÿ vczÿnÿono aszem ÿusz oto sczÿsznon gor | skÿm vdraczonÿem sewsad wnatrz ÿ sewnatrz ÿ | kÿedÿs rzaczis przestacz o moÿ nalaskavsÿ oÿcze nÿe | bÿeskÿ ÿ kÿedÿsczÿ sze bedze doszÿcz vÿdzalo | a wthÿm wsal sobÿe bardzo w vmÿsl on smÿer | telnÿ vczÿsk ktorÿ pan Cristus czerpÿal gdÿ sze | modlil poczacz sze krvavÿm pothem a bedacz | w tÿm rosmÿslanÿv podnÿosl sze sz losza ÿako | mogl na stolÿecz ÿ szedzal bo przet bolÿesczą wro | dv nÿemogl lÿeszecz. |

Gdÿ tak zalosnÿe pelen bolÿesczÿ szÿedzal wÿ | dzalo mv sze ÿakobÿ wÿelką rzeszą nÿebÿeskÿch | dworzanov do nÿego przÿslÿ do komorÿ chcacz | go czesÿcz a thakosz ona rzesza nÿebÿeska poczela | (*117*) vesolo spÿevacz pÿoskne nÿebÿeską kv tanczv kto | rą tako vesolo spÿevalÿ ÿsze sze wsÿczko przÿro | dzenÿe ÿego smÿertelne kv sdrowÿv przemÿe | nÿlo a gdÿ angelÿ vesolo spÿevalÿ sluga boszÿ | szedzal smethnÿ bolÿesnÿ chorÿ przÿstapÿl do | nÿego ÿeden mlodzenÿecz ÿ rzekl mv bardzo | laskavÿe ÿ czemv mÿlczÿs dlaczego s namÿ nÿe | spÿevasz a wsakos dobrze vmÿes pÿenÿe | nÿebÿeskÿe odpowÿedzal sluga boszÿ wsdÿcha | ÿacz bardzo smethnÿm serczem ÿ rzekl aszas | mÿelÿ mlodzencze nÿevÿdzis vdraczenÿa ÿ | bolÿesczÿ moÿe a ktosz tho slychal ÿszebÿ sze czlo | vÿek vmÿeraÿaczÿ weselÿl ÿ mą lÿ ÿa pszevacz | weselÿe a ÿa theras spÿewa bolÿesną szalosez | ÿeslÿm tedÿ na thÿm swÿecze spÿeval weszele | thedÿ ÿusz theras wszÿczkÿemv konÿecz bowÿem | theto godzÿnÿ smÿerczÿ swe oczekawą Mlodze | nÿecz nÿebÿeskÿ rzekl bardzo ochotnÿe ÿ veselje | *viriliter age*. Mÿeÿ sze dobrze slugo boszÿ bacz | vesol nÿebedzecz nÿcz bedzes ÿescze takÿe pje | nÿe snamÿ spÿewal za szÿvotha thvego ktorego | pan bog wÿecznosczÿ swe bedze chvalon a bardzo | smethnÿ bedze poczeszon. Slÿsacz tho oczecz svÿe | thÿ oczÿ ÿego bÿlÿ pelnÿ lesz ÿ ÿal czesko pla | kacz a nathÿchmÿast teÿ sze godzÿnÿ przepek | mv sze on wrzod ÿ wÿczech a nathÿchmÿast | (*118*) bÿl sdrow. Pothÿm gdÿ oczecz swÿethÿ aman | dus do swego klastora przÿechal gdze mÿeskal | przÿsedl do nÿego nÿktorÿ czlowÿek nabosnÿ vÿel | kÿ przÿaczel boszÿ ÿ rzekl Mÿlÿ oÿcze aczes | cze bardzo na dalÿekÿe drocze bÿlÿ odemnÿe | dalÿe nÿsz przes sto mÿl a wsakoszem vasze tro | skÿ ÿ klopothÿ dostatecznÿe vÿedzal czaszv ÿedne | go oczÿma wnatrznÿma dusze moÿe vÿdzalem | zedzacz na maÿestacze sedzego sprawÿedlÿvego | boga wszechmogaczego a s ÿego dopusczenÿa bÿlÿ na | wasz wÿpusczenÿ dwa szlÿ duchowÿe czÿ was me | czÿlÿ ÿ naÿgrawalÿ przes dwv oÿczv snamÿenÿthich | ktorzÿ wą wÿelÿe smethkÿ ÿ klopothÿ wÿrza | dzalÿ sÿch podusczenÿa wÿdzacz ÿa tho volalem | do pana boga rzekacz ach nalaskavszÿ bosze ÿakosz | dobrocz thvoÿa mosze sczerpÿecz takÿe wÿelke | przesladowanÿe ÿ czeskÿe sasmuczanÿa przÿacze | la thvego mÿlego. Na thÿ slowa moÿe odpowÿe | dzal mÿ pan bog rzekacz dla thego tho czÿnÿe j szem ÿ sobÿe vÿbral abÿ czerpÿacz mÿal podo | bÿenstwo czÿrpÿ

czego sÿna mego a wszakos stro | nÿ moÿe boskÿe sprawÿedlÿvosczÿ muszÿ bÿcz w nÿch | semsczona tha wÿelka nÿesprawÿedlÿvoscz ÿ krzj | vda ktorą mv vczÿnÿlÿ dwoÿaką smÿerczą sem | scze sze tego nad thÿmÿ ktorzÿ go dreczÿlÿ, a tho sze | nÿedlugo pothÿm stalo w prawscze [1]) czo ÿawno bÿ | lo vÿelom ludzÿ. |

(119) **O wÿelkÿe zalosczÿ ÿ zmetkv ktorÿ przÿpadl | na oÿcza S. Amandusza stronÿ szostrÿ ÿego rodzo | ne capitulum XXVII. |**

Sluga wÿeczne madrosczÿ Amandus swÿethÿ oczecz | maÿacz szostre rodzoną w klastorze zakonÿczke poczvjer | czal ÿą nauką swą dobram ÿ przÿvodzÿl kv na | boszenstwv ÿ zÿvothv swÿetemv Przÿdalo sze ÿsze | oczecz swÿethÿ sposluszensthva ÿndze mÿeskal szo | stra ÿego poczela sze przÿlaczacz kv thowarzÿstwv | slemv ÿ ÿela bÿcz wÿsthepna czaszv ÿednego wÿ | achala sklastora stowarzÿskamÿ swoÿmÿ ÿ przÿda | lo sze ÿe slÿe ÿsze vpadla w grech ÿ dla wÿel | kÿe zalosczÿ ÿ kloputhv ktore na nÿe przÿpa | dlÿ wyszla z onego sgromadzenÿa ÿ zabÿegla | przecz asze brath ÿe oczecz svÿethÿ nÿe vÿedzal | gdze sze podzala Gdÿ przÿachal vslÿszal wÿel | kÿe szemranÿe o zalosne nowÿnÿe zostrÿ swej | przÿstapÿl ÿeden brath knÿemv ÿ powÿedzal mv czo sÿe stalo szÿostrą ÿego Slÿsacz tho oczecz | swÿethÿ od wÿelkÿego smątkv zamÿlknal ÿ | zmarlo w nÿm wsiczko sercze ÿego tak ÿsze cho | dzÿl ÿako czlowÿek bes rosumv pÿtal sze pÿl | nÿe o thÿm gdzebÿ bÿla a nÿd mv o nÿe po | wÿedzecz nÿeumÿal ÿal zobÿe mÿslÿcz ÿszej | pan bog nowÿm smątkÿem nawÿedzÿl | *(120)* ÿ mÿslÿl sobÿe Nÿechce rospaczacz chce oto pra | czovacz a spatrzÿcz ÿeslÿbÿch vboge zatraczone | dusze mogl szasze pomocz ÿusz dzÿsza ofÿaru | ÿe moÿe czesną slave ÿ czescz laskavemv bogv | odrzucze od szebÿe wsÿstek srom luczkÿ a chce | wskoczÿcz po nÿe w dol ÿsze bÿch ÿą podnÿosl gdj | bracza stalÿ w korze sedl przes kor tako zalosnj | wloszj mv powstalÿ na glowÿe asze wsÿthke | persone swą straczÿl nÿesmÿal do szadnego | przÿstapÿcz bo sze go kasdÿ sromal a czÿ ktorzÿ | pÿerweÿ thowarzÿsmÿ ÿego bÿlÿ vczekalÿ | od nÿego gdÿ poradÿ szukal v przÿaczol swo | ÿch tedÿ bardzo nÿeprzÿasne odwraczalÿ od | nÿego oblÿcza swoÿe wspamÿetal oczecz swÿe | thÿ na vbogÿego necznego Jopa ÿ rzekl ÿusz mje | theras nÿechaÿ czeszÿ bog mÿloszernÿ gdÿszem | ÿest opusczon od wsÿczkÿego swÿatha pospÿesÿl | sze przethko ÿszebÿ szcÿgal dusze satracone pÿ | tal sze wsedÿ pÿlno po nÿe gdze bÿ bÿla asze | mv ÿą vkaszono na ÿednÿm mÿesczv tą sze | szedl a tho bÿlo w dzÿen swÿete ÿaknÿskÿ | a bÿlo bardzo sÿmno a teÿ noczÿ bÿla powocz | tak ÿsze wsÿczkÿ rzekÿ bÿlÿ pelne vodÿ oczecz | swÿethÿ chacz [2]) przeplÿnacz przes rzeke swÿel | kÿe mglosczÿ vpadl vone rzeke a tak sze | s one wodÿ podnÿosl ÿako mogl ÿsze wstal | a wsa-

---

[1]) wprawdzie = *revera paulo post accidit.* [2]) chacz = chcąc.

kosz smethek wnatrzny tag ÿ byl szczÿsnal | *(121)* asze teÿ noczÿ balo dbal szewnattrzneÿ [1]. |

Gdÿ ÿusz tą przÿsedl vkaseno mv ÿą w ma | lÿm domeczkv oczecz swÿethÿ saloszną posta | wą ÿ posczÿm sedl ÿ nalasl ÿą thamo gdÿ na | nÿe weÿrzal padl na lawe gdze szedzala ÿ | omglal podwakrocz a przÿsedszÿ są kzobÿe ÿal | bardzo zalosnÿe volacz narzekacz ÿ czesko pla | kacz ÿ rekoma swÿmÿ nad głową lamacz ÿ movÿl | o nÿestetÿsz mnÿe bosze moÿ czemusz mÿe opu | sczÿl a w tÿm mv oczÿ w slup stanelÿ a vsta | ÿ recze mv sdrewnÿalÿ a takosz w czeskÿm | omglÿenÿv na polÿ zamarthve lÿeszal przes dlu | gą chvÿlÿe a przÿsedszÿ zasze są kzobÿe wsal | szostre swą za reke ÿ rzekl o bÿada mnÿe dze | cze moÿe O bÿada mnÿe zostro moÿa ÿ czegoszem | po thobÿe doczekal o slachetna panno swÿetha | ÿagnÿsko ÿako mÿ twoÿ dzenÿ ÿest bardzo gorz | skÿ a takosz sasze od szÿlnego placzv omglavszÿ | padla vslÿszavszÿ tho narzekanÿe zalosna cho | ra zostra ÿego wstavszÿ padla przet nogÿ ÿego | wÿlÿevaÿacz s oczv swÿeh slÿ gorskÿe rzekla | bardzo zalosnÿe ach panÿe ÿ oÿcze moÿ ÿakosz | tho byl zalosnÿ dzenÿ ktoregom sze na ten svÿat | narodzÿla ÿszem pana boga straczÿla a vam | tak vÿelÿe slego wÿrzadzÿla a dla thego | *(122)* bede sromothe ÿ wsdÿchanÿe mczav szalo | snemv serczv teras ÿ navÿekÿ ach wÿernÿ | posÿakaczv moÿe dusze szatraczoneÿ aczkolvÿek | kem nÿeÿest dostoÿna slov ÿ naukÿ vaszeÿ a | wszakos to obaczcze vaszÿm wÿernÿm serczv ÿ | rossmÿslcze tho sobÿe ÿsze nÿemoszecze panv bo | gv vÿeczszeÿ wÿernosczÿ vkasacz ÿako vemnje | wsgardzone grzesneÿ obczaszonego serczа a wsa | kosz vasz pan bog kv wszelkÿm szaszlusnÿm rze | czą mÿloszernÿm vczÿnÿl a ÿakobÿscze mnÿe | grzesneÿ wsgardzone moglÿ smÿelowanÿe po | wsczagnacz gdÿ teras teÿ godzÿnÿ bog ÿ wszÿ | tek swÿath mosze mÿecz lutosz nademną ÿsze | mÿe moÿ czeskÿ vÿstep tak pretko wsÿeczkÿm lu | dzom nÿegodną vczÿnÿl ktorą wsÿczkÿ ludze sza | rzuczaÿą ÿ podeptuÿą teÿ wÿ szukacze Mnÿe | sze wsÿczÿ szprawem sromaÿą a vÿ mnÿe vÿel | kÿe zlosznÿczÿ zachodzÿcze w oczÿ a sukacze mÿe || Panÿe mÿlÿ prosze wasz serczem vstavÿcznÿe | saloszнÿm lÿeszacza ÿ sklonÿona pod nogÿ wasze | ÿsze bÿscze boga wsechmogaczego raczÿlÿ veszczÿcz | ve mnÿe vpadlÿe vboge grzesnÿczÿ a raczÿlÿ | mÿ odpusczÿcz tho meszoboÿstwo ÿ sloczÿnstwo | ktorem przeczÿvko mą ÿ przeczÿvko moÿe vbo | ge duszÿ vczÿnÿla pamÿetacze mÿlÿ | oÿcze ÿeslÿm tv na thÿm swÿecze czesсz vasze | somglÿla ÿ slawÿ nakaszÿla ÿ zÿvotha | *(123)* vaszego smethkÿ vkroczÿla ÿsze osoblÿwą czecz | ÿ poczeche wÿeczną za tho vesznÿecze a smÿe | luÿczesze nademną bowÿem ÿa ÿest vboga tą | ktorą w powros dusnego nÿeprzÿaczela vbadla || a thom vtraczÿla czego wÿeczne stradacz musze | ÿusz sama sobÿe ÿ wsÿczkÿm ludzą bede brze | mÿenÿem opczaszenÿa Prosze nÿechaÿ ÿusz bede | vasza napodlÿeÿsza na thÿm swÿecze ÿ na onÿm | Nÿczego bardze sercze moÿe nÿesza

[1]) ostatni peryod niezrozumiały. Text łaciński cały tak brzmi: *Et qu animi nimius eum dolor occuparet, non magni pendtit id corpo incommodum.*

telko | tego yszebych nygdy wyecze nyebyla vesvana | prawa szostra wasza yeno yszebych byla vesvana | vasza sgynyona szasze nalyeszona posyskana syo | stra neczna a then fundament yest w serczv mo | ym ysze gdy mye kto bedze swal syostram | vaszą bedze sorczv memv osoblyva gorskocz | a gdy vy tho slyszycze. Vyelką lutoscz mą nad | vamy ysze vy o mye vyelye czerpycze y serdo | czne szye sromacz muszyeze bowyem sze va | sze oczy yusz musza strony moye lyekacz y sro | macz thy wsyszky rzeczy chce cerpyecz a chce | ye panv bogv szą moy vystepny grzech ofyaro | vacz a prosze yszebysćze lutosczyvye smyelo | vanye nadzemną myely a wyerne po | panv bogv sa mye slubyly a moye vbo | ge duszy kv posyskanyv szasze lasky bosze po | mogly. |

(*124*) Na the zalobną move odpowyedzal brat yey przy | szedszy sasze kxobye a czekacz lsy opfythe vy | plyvayacze sercza pelnego ktore sze od sza | losczy serdeczney vyecze nyemoszecze wtrzy | macz O byada myne dzecze moye o yedyne | veselye sercza mego y dusze moye od dzeczyn | stwa mego myalem poczecho y veszelye stobą | myeskayacz przystep są ysze cze przyczysnę na | serce vmarle bratha thvego szalosnego nye | chay oblycze syostry moye polyeye lsamy gor | skymy opkvythymy oczv moych Nyechay sze | nad vmarlym dzeczeczem moym na volą y na | placzę O thysacz smyerczy czelyesnych mnye | szą by my bolyecz przynyosly O duszo myela | droga O sly tho my (*sic*) vyelką zaloscz y bolyescz | czynycze o wyelka bolyesczy y zalosczy mego | bolyesnego sercza, ach bosze myeloszerny cze | gom sze yatho doczekal. O dzecze moye myele | przystep yusz od mnye. Gdyszem telko dzecze | moye nalaszl dedy yusz od placzv przestane | a chcze cze dzysza przyacz tak laskawye y my | loszernye yako szadą yszeby mye grzesnego clo | wyeka mylosyerny bog przyal w ostateczną go | dzyne smyerczy moye a chcecz tak supelnye od | puszczycz the szaloscz nyevymowną y bolyescz kte | rą sczebye mą y bede myal asze do mo | ye (*125*) smyerczy chcecz mocznye pomocz pokuty | y polyepszenya gu bogv wsechmogaczemu sza | twoy czesky wystep Wsyczy ludze ktorzy ych | obu wyelką zaloscz slyszely myely nad nymy | vyelką lutocz ysze sze szaden | nyemogl strzymacz yszby nyeplakal. |

A thakosz oczecz swyethy oną zalosną posta | vą y laskawym poczeszenym odmyegczyl | sercze szyostry swoyey thako ysze wsela dobrą | wolą dacz sze szasze w posluszensthwo klastor | ne pothym gdy wyelyebny oczecz aman | dus nyewymowną sromothe czyerpyal swyel | kym nakladem y sczeską praczą owyeczke | zatraczoną bogv wszechmogaczemv posyskaną | sasze przywroczyl. Tedy sradzyl pan bog ysze | byla przyetha na takowe myescze gdze sze | lyepye y du szy poczesnej myala nysly na thym | myesczv gdze pyervey byla a tako ye pylnocz | byla wyelka kv panv bogv y ostrosnocz svyę | tego opczowanya zyvota yey ysze byla stala | wesnotach swyethych asze do smyerczy svoye | tako ysze oczecz swyethy amandus za one wyel | ką saloscz y bolyecz ktorą myal y od boga | y od ludzy byl

dobrze vczeszon a raduÿacz | sze stego ÿako brath ÿeÿ vÿernÿ ÿsze sze mv | *(126)* tha saloscz tak dobrze sdarzÿla kochal sze w tÿm | ÿ mÿal stego wÿelkÿe weselÿe ÿ rosmÿslal | sobÿe dzÿwne thaÿemne boskÿe sradzenÿe | ÿako ÿ rzeczÿ sle dobrÿm, kv dobremv przÿdą | ÿ podnoszÿl czesto oczÿ swoÿe w nÿebo do pana | boga wÿelkÿe wdzecznosczÿ ÿ dzekÿ czÿnÿacz | bogv wszechmogaczemv asze szÿe ÿego sercze | swÿete rosplÿvalo wÿchvalanÿv boga wsechmo | gaczego. |

O czeskÿm szmathkv ktorÿ na oÿcza swje | thego przÿpadlodÿednegothowarzÿsza | ÿegocap. XXVIII. |

Czaszv ÿednego gdÿ oczecz svÿethÿ amandus | mÿal wÿachacz na droge dano mv sa thowarzÿsza | convÿersza ÿednego ktorÿ bladzÿl w rosumÿe | bardzo mv nÿek mÿslÿ on brat oÿczv svÿethemv | bowÿem sobÿe rosmÿslal ÿako nÿewÿmovne tru | dnosczÿ wÿelÿe krocz czÿerpÿal od dzÿwnÿch tovarzj | sov a wsakos ÿako oczecz poslusnÿ wsal go | sobą. Przÿdalo sze ÿsze przÿslÿ do ÿedne | wszÿ rano przet obÿadem a tego dnÿa v teÿ | sze wszÿ bÿl ÿarmark a rosmaÿthÿ lud thą | sze bÿl sedl a ÿsze thowarzÿs ÿego bÿl smokl | od deczv wstapÿl vÿeden dom do ognÿa ÿszebÿ | sze osusÿl ÿ mÿslÿl sobÿe on konwÿerz nÿe | *(127)* chaÿ są chodzÿ a sprawÿa czo hcze a ÿa sze bede | oszuszal nÿemoge sa nÿm chodzÿcz bede go tv cze | kal ÿ nÿechczal s oÿczem swÿethÿm amanduszem ÿscz | a ÿako rÿchlo oczecz s domv wÿsedl conwÿerz | natÿchmÿast wstal od ognÿa ÿ sadl za stol | mÿe | dzÿ rospustną czelacz pÿakÿ ktorzÿ tesz tą na ÿar | mak bÿlÿ przÿelÿ a gdÿ wÿdzelÿ ÿsze konvÿersz | dobrze vÿno pÿl a ÿusz wstawszÿ od stola pÿanÿ | stal sobÿe we wroczech domv mowÿacz sprosne | slowa ÿako pÿanÿ Nathÿchmÿast sze naÿ rzuczÿlÿ | ÿ ÿelÿ gÿ rzekacz ÿsze ÿm ser vkradl a gdÿ | sze czÿ slÿ ludze tak smÿelÿe snÿm szarpalÿ przÿ | slo pÿecz meszov szbroÿnÿch czÿ ÿ tesz pomawÿa | lÿ rzekacz ten slÿ mnÿch rosnoszÿ ÿadÿ bowÿem | na then czas ta bÿla nowÿna ÿ ten sluch ÿsze | szÿdowÿe trulÿ krzesczÿanÿ a tak ÿ ÿelÿ onÿ | sbroÿnÿ meszewÿe ÿ vczÿnÿlÿ takÿe wolanje asze sze pospolÿcze wsÿczÿ ludze sbÿeglÿ vÿdzacz | konwÿersz czo szÿe dzeÿe ÿsze ÿusz bÿl ÿeth | rad bÿ sobÿe pomogl ÿszebÿsze szÿch rekv vÿal | ÿ rzekl doczekaÿcze a stoÿcze troche spokoÿem | ÿsecz vą powÿem a wÿsną ÿako sze thÿ rzeczj | dzeÿą stanelÿ s nÿm a wsÿczÿ ludze vmlknelj | sluchaÿacz. Rzekl conwÿerz Vidzÿcze ÿ mosze | cze pomnÿe dobrze baczÿcz ÿszem czÿ ÿa ÿest | *(128)* salonÿ a nÿemadrÿ czlowÿek Mnÿeczbÿ thego | nÿepolÿeczono alÿe thowarzÿs moÿ ten czÿ ÿest | madrÿ doskonalÿ masz temucz sakon nasz tho | polÿeczÿl ÿ mÿeseczkÿ mv sÿadem dalÿ ÿsze | bÿ ÿe w studnÿe rzuczal a tako ludze sara | szal poczavszÿ od teÿ wszÿ asze dalÿeko do te | go mÿasta gdze vmÿslÿl przÿcz wsÿczkÿ chce | trucz gdzekolvÿek przÿdze Mÿeÿcze o thÿm | dobrą bacznoscz ÿszebÿscze g czorÿchle dosta | lÿ bocz takÿe mordestvo mÿedzÿ vamÿ poczne | ktc rego nÿgdÿ nÿeulÿczÿcze a ÿusczÿ ÿeden | mÿeszek sÿadem wÿs a wrzuczÿl ÿ vaszą | studnÿą dlÿa tego ÿszebÿ wÿ ÿczÿ ktorzÿ na | then ÿarmark przÿelÿ potrulÿ sze vsÿczÿ a po | marlÿ a przesto ÿ

ÿsze mÿ vas bÿlo szal nÿe | chcalem snÿm ÿscz alÿem ostal w tÿm domv a | otho na snamÿe thego ÿsze vą pravde powÿa | dą macz wÿelkÿ mÿeszek od kxak a thenczÿ | pelen malÿch mÿeskow sÿadem ÿ slothÿch ma | w nÿm wÿelÿe ktore slothe wsal od szÿdov ÿ za | kon nasz ÿ on tesz dlÿa tego ÿszebÿ takÿe mor | derstwo czÿnÿl nad ludzmÿ. |

Wslÿszavszÿ thÿ rzeczÿ ono rospustne chlopstvo | ÿ wsÿczÿ ktorÿsze tą bÿlÿ sze slÿ ÿelÿ szelÿecz | wÿelkÿmÿ gnÿevÿ ÿ volacz wÿelkÿmÿ glo | szÿ czo rÿchle po morderza slosnego abÿ | *(129)* ną nÿeuczekl ÿeden pochvÿczÿl roszen drugÿ | szekÿere kasdÿ czo kto mogl ÿ bÿeszelÿ ÿako | szatÿenÿ odbÿaÿacz domÿ komorÿ domnÿemÿacz | sze ÿszebÿ ÿ gdże nalÿeslÿ a golÿmÿ mÿeczmÿ | klolÿ przes losza przes slome asze sze wsÿczÿ | ludze sbÿeglÿ czo naÿarmark bÿlÿ przÿelÿ | przÿslÿ tesz na then dzÿv nÿektorzÿ dobrzÿ czno | thlÿvÿ ludze ktorzÿ oÿcza swÿetego amandusza | dobrze snalÿ a slÿsacz ÿsze onÿm bÿla rzecz | Przÿstapÿlÿ ÿ ÿelÿ mowÿcz slÿe czÿnÿcze krzÿv | de mv dzalacze ÿestczÿ tho tako cznotlÿvÿ dobrÿ | masz ÿsecz bÿ on tego zloczÿnstwa nÿeuczÿnÿl | Onÿ thÿch slov nÿedbalÿ alÿe gdÿ go nÿenalÿe | slÿ Convÿersza thovarzÿsa ÿego ÿetego vÿedlÿ | do woÿtha one wszÿ. Voÿt kasal ÿ wsadzÿcz | do komorÿ. O thakowÿch rzeczach ÿ o czeskÿch | trudnoszach thovarzÿsza swego oczecz S. amandus | nÿcz nÿewÿedzal telko gdÿ sze mv czasz vÿdza | lo kv obÿadv obaczaÿacz ÿsze sze thovarzÿs ÿego | dobrze pothÿm czaszem mogl sze vgracz ÿ oszu | szÿcz sedl ÿszebÿ ÿedlÿ a gdÿ przÿsedl do gospo | dÿ nathÿchmÿast onÿ czo w domv bÿlÿ ÿelÿ mv | powÿadecz onÿ zalosne nowÿnÿ ÿako sze dzalo | stovarzÿszem ÿego. Slÿsacz tho sluga boszÿ a slek | szÿ sze na serczv swÿm bardzo, bÿesal do | voÿtha w dom gdze bÿl thovarzÿs ÿego | *(130)* ÿal proszÿcz woÿtha sza thowarzÿszem swoÿm | ÿszebÿ go wÿpusczÿl. Reczkl woÿt zadną mÿa | rą to ÿnacze bÿcz nÿe mosze kasze go wsadzÿcz | do wÿesze dlÿa sloszczÿ ÿ wÿstepov ÿego tho | bÿla oÿczv swÿethemv rzecz bardzo nÿesnosznÿe | czeska, praczowal bÿegaÿacz ÿ thą ÿ sam o po | rade ÿ pomocz a nÿkogo tak luthosczÿvego nÿe- | mogl nalÿescz gdÿ sze dlugo dosÿcz nabÿegal | s gorzkosczą sercza swego sromaÿacz sze czesko | Nakonÿecz swÿm wÿelkÿm nakladem ÿ skodą | wÿprawÿl konwÿersza ÿsze ÿ pusczono a mnÿe | mal oczecz svÿethÿ amandus ÿszebÿ ÿusz ÿego | smethkÿ konÿecz wszelÿ dedÿ sze dopÿoro po | czelÿ prawÿe saszÿe bo gdÿ sze ÿusz s woÿtem | ÿ s panÿ rosprawÿl s wÿelką trudnosczą ÿ s wÿel | kÿm nakladem. Tedÿ wsÿczÿ ludzÿe pospolÿ | cze stalÿ mv o szÿvoth Gdÿ oczecz S. amandus w nÿe | sporne godzÿnÿ sedl od woÿtha a wsÿczÿ ÿusz | bÿlÿ o thÿm slÿszelÿ ÿszebÿ on ludze mÿal trucz | ÿ ÿath rosnosÿcz ÿelÿ wsÿczÿ naÿ volacz ÿako na | sloczÿncze asze nÿesmÿal ÿscz przes wÿesz ska | sovalÿ sobÿe naÿ palczÿ movjacz weÿcze otocz | tho ten ÿest ktorÿ truÿe ludze bo ÿad ÿ tru | czÿne sobą noszÿ Nÿechaÿ nÿemÿema bÿ ną | mÿal vcz[1]) muszÿ bÿcz sabÿth od nas. Nÿe-

---

[1]) nÿemÿema bÿ ną mÿal vcz = nie mniema by nam miał ujść.

pomo | gacz mv pÿenÿadze ÿego ÿako mv pomoglÿ | (*131*) v voÿtha a gdÿ chcal vez a vstapÿcz a onÿ vÿecz | ÿescze bardze ÿ okruthnÿe poczelÿ naÿ volacz | nÿektorzÿ movÿlÿ vtopmÿ go w teÿ rzecze kto | ra plÿnÿe podlÿe wszÿ drudzÿ movÿlÿ nÿe | chaÿmÿ bocz ną splugawÿ vode ten nÿeczÿstj | sloczÿcza ÿ saraszÿ alÿe go spalmÿ Rÿenicz [1]) | ÿeden okrutnÿ pochapÿvszÿ wÿelkÿ dlugÿ | roszen wczÿsnal sze myedzÿ nÿe wsÿczkÿe | ÿ ÿal wolacz tako posluchaÿcze mÿe panowÿe | wsÿczÿ nÿemoszem temv kaczerzewÿ smÿer | czÿ sromothnÿeÿsze zadacz ÿedno ÿszebÿch go | ÿa przeklol w polÿ thÿm rosznem dlugÿm ÿa | ko przekalÿaÿą zabe ÿadowÿthą. Dupusczemj | ÿsecz tego slÿego ÿadowÿtego sloczÿncze nagÿe | go przekolÿe w snak a wsgore ÿ podnÿeszemÿ | na rosnÿe a moczno go przÿprawÿmÿ przÿ thÿm | mocznÿm plocze ÿ opwaruÿemÿ ÿ ÿsz nÿeupa | dnÿe o nÿechaÿ sze ten scyrv vsnÿche na powjetrzv nÿechaÿ wsÿczkÿemv swÿathv ÿawnÿ | bedze ÿsze kasdÿ ktorÿ ÿmo on podze bedze | mÿal wszgadl na slosc ÿego a steÿ ganÿe | bne smÿerczÿ bedze go kasdÿ przeklÿnal tako | ÿsze stego na thÿm swÿecze ÿ na onÿm bedze | tÿm vÿecze przeklestvo mÿal bocz tho naÿ | fundamenthnÿe slÿ lotr dobrze saslushÿl. |

Sluga vÿeczne Madrosczÿ amandus swÿethÿ | (*132*) sluchal tÿch rzeczÿ s wÿelkÿm lÿekanÿm ÿ cze | szkÿm wsdÿchanÿm asze od sÿlnego vdra | czenÿa czesko płakal asze mv po oblÿczv czeklj | lzÿ s oczv asze ludze ktorzÿ na rinkv stalÿ patrza | ÿaez naÿ gorzko plakalÿ a nÿektorzÿ sze w pier | szÿ bÿlÿ a drudzÿ s lutosczÿ vÿelkÿe zaluÿacz | oÿcza nÿewÿnnego podnÿowszÿ recze nad glove | swoÿe lamalÿ ÿmÿ narzekaÿacz a wszakos sza | dnÿ nÿesmÿal slowa rzecż przet onÿm rosputh | nÿm ludem boÿacz sze kasdÿ ÿszebÿ go tesz nÿeÿe | lÿ gdÿ sze ÿusz chililo kv noczÿ roszeslÿ sze | Oczecz S. Amandus chodzÿl dom od domv pro | sacz s placzaczÿmÿ oczÿma dlÿa boga ÿszebÿ sze kto | smÿelowal a przÿal go na gospode alÿe go ka | sdÿ od domv odpadzÿl a wszakosz nÿektore | dobre lÿuthosczÿve panÿe radÿ bÿ go bÿlÿ w dom | przÿelÿ alÿe nÿesmÿalÿ. Bedacz oczecz swÿe | thÿ tak zÿerothnÿ ÿ wÿelkym vezÿskv bo ÿÿl | ko ÿusz oczekawal rychloÿÿby go wszelÿ a szabÿlÿ ÿusz na ten czasz wseczko mv spomoszenÿe luczkÿe | odpadło a dlÿa wÿelkÿe szalosczÿ sedl boÿasnÿą | okruthne smÿerczÿ padl podlÿe plotha a lÿesacz thą | podnoszÿl w nÿebo oczÿ swoÿe salobnÿe od placzv | sapuchle do boga oÿcza nÿebÿeskÿego ÿ rzekl | O oÿcze wsÿczkÿego smÿelowanÿa ÿ kÿedÿszmÿ | dzÿsza raczÿsz przÿcz kv wspomoszenÿv w moÿm | (*133*) wÿelkÿm czeskÿm vdraczenÿv o luthosczÿve sczo | dre sercze ÿakoszes teras sczodre luthosczÿ thvo | ÿe kv mnÿe przepamÿetal O wÿernÿ o laskavÿ | oÿcze wspomoscz mÿe dzÿsz necznego vbogÿego | w thÿch vÿelkÿch zalosczach O tho nÿemoge w mo | ÿm vmarlÿm serczv nÿemoge wÿmÿslÿcz kto | ra mÿ smÿercz bedze czesza ÿeslÿ vtopÿonÿm | bÿcz abo bÿcz spalonÿm a na okruthnÿm rosznje | sromothnÿe vmrzecz stych trzech smÿerc ÿe | dne musze podÿacz A przesto ÿusz bosze oÿcze | polÿeczą tob

[1]) Rÿenicz = Nadreńczyk w texcie łacińskim *Rusticus* = wieśniak.

ducha mego szasmuczonego pro | sze racz myecz lutosez nad moyą zalosną sromot | ną smyerozą bocz yusz czy są blyszv mnye kto | rzy mye chcą sabycz. Tho załosne narzekanje | przes nyektore ludze przyslo przet yednego ka | plana swyeczkyego tensze pretko byeszal a | moczą wyrwal y s rekv ych y vprowadzyl go | w soy dom y przechoval przes noez ysze sze mv | nycz nyestalo a rano pomogl mv są s oney vyel | kye czeskosczy ysze oczecz S. vsedl od onego | slego ludv. |

O sboyczy y raytharze ktory soyczem S. | amanduszem mowyl w borze cap. XXIX. |

Caszv yednego gdy oczecz swyethy sed w dro | ge myal thovarzysza mlodego ktory mogl | pretko chodzycz. Przydało sze yednego | *(134)* dnya ysze oczecz svyethy amandus byl tako | chory y spraczovany mgly ysze nyemogl tag | rychlo ysca asae thowarzys yego byl w pamy | lyv od nyego oczecz swyethy ogledowal sze | y szeby kogo vyrzal ktoby snym sedl przes | bor kv ktoremv sze przyblysal a yusz bylo po | sno bo sze yvsz myalo kv noczy a bor byl vyel | ky a strasny bowyem wyelye ludzy w nym sza ! byano stanal przet borem czekayacz yssehy kto | natszedl y nadslo go dwoye ludzy ktorzy sly | pretko bardzo yedna byla mloda byaloglowa | a drugy chlop szadny okruthny[1]) s rosznem sze | lasnym a s dlugym noszem w kapturze czarnym | asz one strasne postavy onego okruthnego chlopa | szlyek sze oczecz swyethy amandus bardzo oglye | dowal sze yeszlyby kogo mogl wydzecz sa szo | bą ydacz a nyewydzal nykogo yal sobye | myslycz O myely panye czo to są sa ludze | yakosz ya mą przecz przes ten bor dlugy ya | kosz my sze w nym bedze dzalo, y vczynyl krzys | swyethy na serczv swoym y odvaszyl yscz s ony | my ludzmy w lasz gdy yusz dalyeko w lass we | sly ona pany przystapyla do nyego y pytala go | ktory by byl abo yako by mv dzano powye | dzal ye yako mv dzano Rzekla myely oycze | *(135)* sną czy ya was dobrze bom o was slychała | prosze wasz yszbyacze mye sluchaly spowye | dzy a wyspowyadavszy sze rzekla o nyestetyss | cnotlywy oycze skarze sze wą ysecz my sze | tak slye stalo vyczyoze tego chlopa ktory ydze | sa namy ten czy yest wyelky slodzyey y ray | tar ktorzycz w thym borze bardzo wyelye ludzj | pobyl y tesz na ynszych myesczach byerzacz ym | pyenyadze y szuknye snyeh sewloczacz zadne | go czlowyeka nyeszonnye ten secz mye swyodl | y od moych przyaczol mye wyvyodl tak ysze | musze yego panyą byez Slysacz tho sluga boszy | slyek sze ste powyesczy tak ysze malo nye | omglal y oglyedowal sze szalobnye y szeby ko | go mogl wydzecz abo slysecz abo yesly by mogl | vstapycz ynszą drogą alye w onym borze cze | mnym nyevydzal any slysal nykogo telko one | go sboycze ktory sedl sa nym yal sobye myslycz | vstapyely ya czlovyek mgly te mye tesz vgonj | y szabye mye a yeslybych volal nygd thego | w tey puszczy nyeuslyszy yusz thv musze byez | sabyth y podnyols oczy swoye w nyebo zalobnye | szyrothnye y rzekl

[1]) chłop szadny okruthny = łac. *vir terribilis.*

ach bosze ỹ czo sze dzỹsz | ma semaą dzacz. O smỹerczỹ ỹakos mỹ ỹest | bardzo blỹska. Gdỹ sze ona panỹ wỹspowjadala | *(136)* przỹstapỹla do onego sboỹcze ỹ ỹela go prosỹcz | potaỹemnỹe rzekacz eỹa mỹlỹ thovarzỹszv ỹdz | tesz do tego oỹcza spowỹadaỹsze bocz v nas w do | mv ludze są takỹe wỹarỹ kto sze mv spowỹa | da bỹ nagrzesnỹeỹszỹ takỹego pan bog nỹeopu | sczỹ ỹszebỹ mỹal bỹcz potepỹon a przetho vczỹn | tak dobrze asacz pan bog dlỹa saslugỹ ỹego przj | dze kv wspomoszenỹv przỹ ostatecznỹm vesthnje | nỹv dokonanỹa thvego. A gdỹ tak sobą szepta | lỹ o tỹch rzeczach slỹek sze amandus S. ỹescze bar | dze. Mỹslacz sobỹe ỹszem sdradzon a on sboỹ | cza mỹlczacz przỹstapỹl knỹemv a oczecz swỹethỹ | wỹdzacz ỹsze knỹemv przỹstepuỹe z oną bronỹą | ktorą mỹal w rekv wesdral wsỹtek a wsỹczko | przỹrodzenỹe ỹego slỹeklo sze ỹ mỹslỹl sobỹe ỹusz | tv sgỹne bo nỹewỹedzal czo sobą mowỹlỹ a w stro | nę teỹ pusczỹ bỹla rzeka plỹnacza a podlỹe nỹe | steczka vaska, a on sboỹcza tak czỹnỹl ỹsze oczecz | swỹethỹ amandus muszỹl chodzỹcz podlỹe rzekỹ a | on sboỹcza sedl w pusczỹ Gdỹ oczecz svỹethỹ | sedl sze drzaczỹm serczem sboỹcza poczal mv sze | gloszem spowỹadacz ỹ obỹawỹl mv wsỹthko | meszoboỹstwo ỹ sbỹanỹe ktore kỹedỹ poczỹnỹl | osoblỹvỹe mv powỹedzal o sabỹczv okruthnỹm | sktorego sze sercze oỹcza S. bardzo slỹeklo | ỹ rzekl czaszv ỹednego wsedlem w te pu | *(137)* sczą dlỹa sbỹanỹa ỹakom tesz ỹ terasz stỹem sze | vmỹslem przỹsedł ỹ nadszedłem ỹednego ka | plana temuszem sze spowỹadal a sedl podlỹe | mnỹe kv rzecze ỹako ỹ vỹ terasz a gdỹ sze | szpowỹecz dokonala wỹalem te deke ktorą | przỹ sobỹe nosze przeklolem go ỹ pchnalem go | vode od szỹebỹe. Sthỹch slov ỹ postavỹ tego sboỹ | cze okruthnego sblỹat oczecz S. ỹ tak sze bardzo | slỹek ỹsze pod smỹertelnỹ szỹmnỹ czekl po | ỹego oblỹczv asze na pỹerszỹ od banỹa czeskogo | vstal ỹ samỹlknal asze wsỹczkỹ smỹslỹ ỹego | vstalỹ gladaỹacz na strone rỹchlolỹ deke vỹavszỹ | przekolỹe go ỹ vepchne w rzeke a tak szỹlne | go vdraczenỹa nỹemogl dalỹe alỹe ỹusz chcal | pascz na szemỹe bardzo salobnỹe pogladal ỹa | ko czlowỹek ktorỹbỹ rad smỹerczỹ vsedl | vyrzavszỹ ỹego salobne oblỹcze panỹ onego | sboỹcze przỹskoczỹla pretko ỹ vchvaczỹla go pod | ramỹona swey a dzerzacz go moczno rzekla: | Oỹcze dobrỹ nỹechceỹ sze bacz nỹesabỹecz | vasz a sboỹcza rzekl tesz Vỹelỹe mỹ dobrego | o was powỹadano otocz vą dzỹs pomaga ỹsze | vasz sostawỹą przỹ szỹvocze proscze boga ỹsecz | mnỹe vbogỹemv sboỹczỹ okruthnemv kv wspo | moszenỹv przỹdze przỹ skonanỹv moỹm | *(138)* A thakosz wỹszlỹ s onego borv a thovarzỹs oy | cza S. amandusza szedzal przed borem pod | drzewem czekaỹacz go. On sboỹcza swą nỹe | wỹastą slỹ dalỹe on lỹedwỹ stapaỹacz sedl | do thovarzỹsza swego a przỹsedszỹ padl | na szemỹe bowỹem wsỹczko sercze ỹ czalo | w nỹm drzalo ỹ lỹeszal czỹcho przes dlugą | chvỹlỹe gdỹ sasze przỹsedl kv moczỹ sedl | w droge prosacz pana boga s nabosnỹm wsdỹ | chanỹm za onego zboỹcze abỹ mv pan bog | wedlug wỹarỹ ỹego dal tho otrzỹmacz ỹsze | bỹ go nỹeraczỹl potepỹcz przỹ ostathnỹm ve | sthnỹenỹv skonanỹa ỹego. Na te prosbỹe | oczecz swỹethỹ amandus wsal taką

wÿado | mocz od pana boga ÿszebÿm w thÿm szadne | go watpÿenÿa nÿemÿal ÿsze. on sboÿcza dla | modlÿthvÿ · ÿego mÿal bÿcz sbavÿon. |

O nÿeprzespÿecznosczach ktore oczecz S. | Amandus mÿal na wodach cap. XXX. |

Czaszv ÿednego oczecz S. wedlug swÿczaÿv | swego ÿachal do Strosbarkv a ÿadacz zasze | do domv ÿachal przes bÿstrą vode gleboką | ÿ wpadl w nÿe ÿ kxaskamÿ novÿmÿ kto | re bÿl sobÿe spÿsal o vÿeczne madrosczÿ | *(139)* a dusznÿ nÿeprzÿaczel baczacz ÿsze oczecz swÿe | thÿ amandus bÿl w nÿeprzespecznosczÿ smÿerczÿ | sburzal vode ÿsze plÿnal na oblÿcze bes wsel | knego spomoszenÿa alÿe bog wszechmogaczÿ kto | rÿ wÿernÿ swoÿm a nÿeopuscza ÿch sradzÿl ÿsze | go nadÿachal mlodÿ riczersz ÿadacÿ tesz strosbar | kv ten sze smÿelÿe po nÿ waszÿl w one okrutlıną | bÿstrą wode ÿ pomogl mv s oneÿ nÿeprzespÿe | cznosczÿ smÿerezÿ ÿ tesz thowarzÿsevÿ ÿego drugÿego | czaszv s poslusenstva swÿetego vÿ | jachal oczecz S. amandus na droge na vosze czaszv | szÿmnego wÿatrv ÿ mrosznego a gdÿ tako w ce | szkÿm szÿmnÿe ÿachalÿ przes czalÿ dzÿen nÿcz | nÿeÿedzacz przÿelÿ kv wodze bardzo glebokÿe | kwaplÿwÿe plÿnacze vosznÿcza ktorÿ go wÿosl | nÿeobacznÿe przevroczÿl vosz a oczecz S. amandus | s wosa vÿpadl wode asze w nÿe w snak vlÿekl | a wos prosto naÿ padl tako bedacz w oneÿ vodze | nÿemogl sze ruszÿcz na szadną strone anÿ sobÿe | mogl zadne radÿ dacz a takosz plÿnal ÿ on ÿ vos | asze przÿplÿnelÿ kv ÿednemv mlÿnovÿ sbÿeglÿ | sze ludze ÿ vchvÿczÿlÿ oÿcza swÿetego czhacz | radzÿ pomocz s oneÿ wodÿ alÿe vosz czeskÿ | na nÿm lÿeszal ten go bardzo przÿczÿskal ÿ | pograszal a tak swÿelką praczą ÿ trudnosczą | *(140)* wosa ktorÿ na nÿm lÿeszal dobÿlÿ oÿcza S. aman | dusza vodÿ pelnego na brzek vÿczagnelÿ a gdÿ | vÿsedl s wodÿ omarsło na nÿm pretko odzenÿe | od wÿelkÿego mroszv, drzal oczecz S. od sÿlne | go szÿmna asze sebÿ ÿego kolatalÿ a takosz sza | losnÿ bardzo leszal czÿcho przesz dlugą chvÿlÿe | ÿ weÿrzal w nÿebo do pana boga ÿ rzekl Nÿe | stetÿsz bosze wsechmogaczÿ czo mą rzecz abo czo | mą czÿnÿcz ÿusz bardzo posno w nocz tv nÿe | masz szadnego mÿasta anÿ wsÿ gdze bÿch sze | roszgrzal abo poszÿvÿcz mogl muszelÿ tv vmrzecz | tocz bedze salosna smÿercz a pogladaÿacz ÿ tą | ÿ są vÿrzal dalÿeko na gorze wÿoske malą | lÿasl ÿako mogl mokrÿ smarslÿ, a tak oczecz S. | chodzÿl dom od domv prosacz gospodÿ dlÿa bo | ga alÿe bÿl odpadzon od domv tak ÿsze sze nÿg | nÿechal smÿlovacz nad nÿm poczal | sze bacz oczec S. ÿ zavolal wÿelkÿm glosem | do pana boga rzekacz O panÿe bosze mogles | mÿ bÿl dacz vtonacz tedÿ bÿch ÿusz bÿl sbÿl | radnÿe a nÿslÿ thv od szÿmna na teÿ drodze | musze vmrecz to zalosne narzekanÿe vslÿ | szal ÿeden kmÿecz ktorÿ go tesz bÿl od domv | swego odpedzÿl smÿelovavszÿ sze nad nÿm | bÿeszal wszal ÿ pod ramÿe swoÿe ÿ wÿodl | go w dom

swoÿ a takoscz oczecz S. stravÿl | (*141*) one wsitke nocz wÿelkÿm vdraczenÿv. |

O malutkÿm wÿchnÿenÿv ÿ odpoczÿnÿe | nÿv ktorego mv pan bog na malÿ czasz do | pusczÿl capitulum XXXI. |

Pan bog mÿal ten swÿczaÿ kv oÿczv svÿete | mv amandusewÿ ÿsze gdÿ go ÿeden smetek | opusczÿl nathÿchmÿast drugÿ bÿl gotov a tag | mÿlosczÿvÿ pan swÿg ÿgracz s oÿczem S. aman | dusem bes przestanÿa. Czaszv ÿednego dopu | sczÿl mv pan bog prosznovacz alÿe nÿedlugo | a bedacz oczecz S. prosnÿ od smetkov ÿ przeczÿ | wnosczÿ przÿsedl do klastora ÿednego panÿen | skÿego a czorkÿ ÿego duchowne w mÿlÿm bosze | bÿtalÿ go ÿako oÿcza swÿetego laskavego ÿako | bÿ sze mÿal czo bÿ sze s nÿm dzalo rzekl | oczecz S. czorkÿ moÿe mÿele boÿesze ÿsze | slÿe teras okolo mnÿe a to przesto ÿsze ÿusz | dobrze przes putrzeczÿ nÿedzelÿe ÿakom | anÿ na czelÿe anÿ na tczÿ nÿodkogo nÿe | bÿl vdraczon ÿest czÿ to naprzeczÿvko memv | staremv swÿczaÿevÿ boÿe sze mÿele czorkÿ | ÿsze mÿe ÿusz pan bog przepamÿetal a szedzacz | tako oczecz S. amandus v oknÿe s onÿmÿ pan | namÿ sakonnÿmÿ przÿsedl brad ÿeden sakon | nÿ ÿ savolal oÿcza swÿetego ÿszebÿ do nÿego | (*142*) przÿstapÿl ÿ rzekl mÿelÿ oÿcze bÿlem theras | troche na ÿednÿm samkv a pan pÿlno sze pÿ | tal po wasz gdze bÿscze bÿlÿ a bardzo srogo | podnÿowszÿ swoÿe reke przÿsakl[1]) przeth | wsÿczkÿmÿ ÿsze gdze vasz kolvÿe naÿdze mjecz | przes vas przekolÿe a teÿ grosbÿ mv tes pomoglÿ | panÿetha rospustnÿ ÿego nablÿszÿ przÿaczelÿe | aczÿ vasz ÿusz w nÿktorÿch klastorzech szukalj | dlÿa tego ÿszebÿ vmÿsl sabÿcza vasz vÿpelnÿlÿ | a przesto bacz ostrosnÿ a mÿeÿcze sze opatrznje | ÿeslÿ vą mÿl ÿest zÿwot wasz Slÿsacz te no | wÿne oczecz svÿethÿ slÿekl sze ÿ rzekl rad | bÿch vÿedzal czÿmem smÿercz sasluszÿl rzekl | brath powÿadano panv ÿszescze corke ÿego ÿa | ko ÿtesz ÿnszÿch vÿelÿe ludzÿ odwroczÿlÿ a kv | zÿvothowÿ oszoblÿvemv przÿvÿedlÿ a tesze ludze | maÿą za nagorsze nad wsÿczkÿ ludze ktorzÿ na | swÿecze są bÿl tesz tą masz ÿeden rospu | sthnÿ smÿalÿ ten sze rzekl o was wszal mÿ lub | odwÿodl mÿ nÿektorą bardzo mÿlą panÿam | ÿusz sze oddalÿla odemnÿe a nÿechce na mÿe | patrzÿcz a to on wsÿczko czÿnÿ a gdÿ oczecz | swÿethÿ wsÿczke te nowÿne wÿslÿszal rzekl | pochvalou bacz pan bog ÿ pogvapÿl sze sasze | do okna ÿ rzekl do czorek swoÿch Eÿa | dzatkÿ moÿe mÿle mÿeÿcze sze dobrze | (*143*) ÿusz czÿ pan bog wsechmogaczÿ na mÿe spomnjal | a ÿescze mÿe nÿeprzepamÿetal ÿ powÿedzal | ÿm one swą trudną nowÿne ÿako mv sza | dobrocz chzano slosecz oddacz ÿ slÿe placzÿcz. |

---

[1]) przysakl = przysiągł w oryg. *juravit*.

O przyyasnym zachovanyv ktore czaszv | yednego czynyl s panem bogyem oczecz | svyethy amandus cap. XXXII. |

Tych czasow czyerpyenya yego nyetelko od | opczych alye tesz y od domowych gdze mye | skal czyerpyal osoblyvye gdy sluga vyeczne | madroszczy amandus S. czaszem mgly y chory przy | sedl do ynfyrmarye aby czalv swemv ma | lą wscesnocz vczynyl a gdy oczecz S. sye | dzal sa stolem mylczacz vedlug swyczayv sve | go byl od drugych naygrawan posmyevanym | y slovy rosmaythymy wsgardzonymy asze byl | chorszy nysz pyervey asze taką lutosczą byl | poruszon są nad sobą ysze lzy opfite szoczv | yego plynely po oblyczv yego y vustha pospolv | szyedzą y spyczym Mylczal oczecz S. amandus | a oczy swoye podnoszyl wnyeb do pana boga | y mowyl wsdychayacz czesko ach bosze aszas | nyeraczys doszycz myecz na moye nedzy y | vdraczenyv ktore czyerpye vednye y v noczy | alye tesz y yedza moya y pycze przy stolye. | *(144)* Muszymy bycz smyeszano przeczyvnosczamy te | go szye czesto y wyelyekrocz przydavalo | oyczv svyethemv. | Czaszv yednego wstawszy | od stola sasmuczony nyemogl sze dalye vtrzy | macz alye sedszy na swe myescze tayemne | rzekl do pana boga Eya o namylszy bosze | y panye wsytkyego swyata bacz myloszczyv y | laskav kv mnye vbogemv czlowyekevy Musze | dzys stobą rachunek czynycz, bo aczkolwyek pa | nye nyeyestes nykomy nynacz powynovathy anj | nynacz opwyasan a tho dlya wyelkoszczy panstva | tvego a wszakosz wedlug thvoye nyesmyerne | dobroczy. Racz dopusczycz serczv pelnemv sa | smuczenya y opczaszenya, tobą sze otrzesvycz | ktore nyema nykogo ynszego komv by sze vska | rzylo any tesz ma kto by ye poczeszyl, panye | nalaskawszy wsyczko to przekladą na cze kto | ry wsyczkye rzeczy są tylko vyesz pravdzy | wye, y wyesz myly panye od narodzenya | szyvotha mathky moye laskave luthosczywe | sercze myalem po wsyczky dny szyvota mego | ktoregom kolwye czlowyeka wydzal vesme | tkv abo w yakym vdraczenyv myalem nad | kaszdy lutoscz serdeczną a nyemoglem sluchacz | gdy komv przymavyano voczy abo krom oczv | any sadne rzeczy ktoraby kogo opczaszyla | Tego my poswyatczą wsytczy towarzysze | *(145)* moy y sesnayą tho trudno y lyedwy kyedy | o mnye bylo slysecz yszebych ya ktorego brata | abo ktorego czlovyeka gorszym vczynyl slovy | swymy any thv prelathom alyem wsyczko | w lyepsze obraczal yakom navyecze mogl | a gdym nyemogl naprawycz mylczalem abom | odsedl przecz yszebych nyeslysal onego, kto | rym ludzom czescz przes omove byla nakaszona | bylem s wyelkye luthosczy thym przychilnye | szy dlya go yszeby szasze kv svey tczy | y slawye przysly. Ubogych ludzy przyaczol | bosych oczeczem byl weswan ych teszem byl | oszoblym przyaczelyem ludzy smethnych y | opczaszonych ktorzy do mnye ychodzyly na | lyewdsy takową porade v mnye ysze ve | sely

ÿ dobrze poczesený odemnÿe odeslÿ | a bowÿem splaczlÿvÿmÿ plakalem a smeth | nÿmÿ smeczÿlem sze a nÿetÿlkom mÿal | lutoscz nad kasdÿm blÿsnÿm mogÿm alÿe tesz | ÿ nad swÿerzatkÿ nad ptaskÿ ÿ nad kasdÿm | stworzenÿm thwoÿm Mÿlÿ panÿe gdÿm slÿ | szal abo vÿdzal sasmuczenÿe ÿch abo vdra | czenÿe vÿdzal bolÿalo mÿe serscze ÿ proszÿ | lem czebÿe navÿszego pana ÿszebÿ ÿe wspo | mogl wsÿczko czo na swÿecze szÿvÿe nala | szlo laske ÿ lutocz vemnÿe a thÿ laskavj | (*146*) panÿe dopuczas nÿektore na mÿe o ktorÿch | S. pavel apostol powÿada a sowÿe ÿe fal | szÿvÿmÿ brathÿ ÿsze szÿlną okrutnoscz prze | cÿvko mnÿe mnoszą ÿako thÿ mÿloscÿvÿ | panÿe lÿepÿeÿ wÿes a thobÿe dosÿcz ÿawna | ÿest slosez ÿch ach laskawÿ panÿe lutho | sczÿ mÿeÿ na thÿ krzÿwdÿ ÿ vczes mÿe są so | bą Gdÿs ÿusz oczecz S. Amandus dobrą chvj | lÿe sercze sve vezeszÿl ÿ ochlodzÿl w panÿe | bodze pothÿm sze vspokoÿl ÿ zasnal mało a | wtÿm saznÿenÿv mÿal takÿe osvÿeczenÿe od | boga rzekacz Rachunek thvoÿ dzeczÿnnÿ | ktorÿs czÿnÿl przedemną pochodzÿ stad ÿsze | nÿemas na wselknÿ czas pÿlnÿe bacznosczÿ na | slowa vczÿnkÿ ÿ obÿczaÿe czÿerpÿaczego cristu | sza wÿecz ÿsze ÿa bog thvoÿ nÿedosÿcz | mą ÿsesz tak laskawego lÿuthosczÿvego sercza | ÿescze vÿeczeÿ chce potobÿe, chce ÿsze gdÿ | slawÿ abo obÿczaÿmÿ bedzes naÿgrawan ÿ | przesladowan nÿetÿlko ÿszebÿ to czÿerpÿal alÿe | sze tesz są w sobÿe tak muszÿs nÿsÿcz (*sic*) ÿsze | bÿnÿesedl spacz alÿesbÿ pÿerveÿ sedl do prze | sladowczov swoÿch a ÿako navÿecze mosses ÿch | sburzone sercze vczÿsÿcz ÿ vspokoÿcz slowÿ | thvÿmÿ slothkÿmÿ ÿ obÿczaÿmÿ pokornÿmÿ abo | wÿem thakowa czÿcha pokora vesmÿecz mÿecz | s rekv nÿeprzÿaczÿelskÿch a vczÿnÿs ÿe mlge | (*147*) we slosczÿ ÿch patrzaÿ a bacz ÿsecz tho ÿesth | droga stara a doskonala ktoreÿ mÿclÿ Cristus | vczÿl swolÿenÿkov swoÿch gdÿ ÿm rzekl Oto | wasz szlÿe ÿako ovÿeczkÿ w posrodek wÿlkow | Sluga wÿeczne madrosczÿ oczecz S. amandus gdÿ sze | ocznal a xobÿe przÿsedl ta droga doskonala vÿ | dzala mv sze trudna a czesko mv bÿlo o tÿm mÿ- | slÿcz a ÿescze czese vÿdzalo mv sze tak czÿnÿcz | a wsakosz vdal szę w to dobrowolnÿe a po | czal sze w tÿm cwÿczÿcz ÿ tego sze vczÿcz. |

Pothÿm nÿedlugo przÿdalo sze ÿsze oÿcza S. | ÿal przesladowacz convÿersz slowÿ pÿsnÿmÿ | wsgardzonÿmÿ smÿlczal mv tego wsÿczkÿe | go czÿerplÿwÿe oczecz S. Mnÿmal ÿszebÿsze | thÿm dosÿcz wdzecznÿe panv bogv zaslugo | wal alÿe wewnatrz w serczv boskÿe napo | mÿnanÿm bÿl napomÿnąn ÿszebÿ sze ÿecze | pÿlnÿe ÿ wczesnÿe panÿ bogv szaszlugoval | Gdÿ ÿusz bÿlo wÿeczor a brath on konvÿerz | ÿadl w nÿemocznjczÿ sedl pokornÿe oczecz | swethÿ amandus ÿ stal v drzvÿ nÿemocznjcze | czekaÿacz bratha konwÿersza gdÿ | bÿ wÿsedl a gdÿ wÿsedl sluga boszÿ nathÿch | mÿast padl przet nogÿ ÿego ÿ rzkl glo | sem pokornÿm conwÿerszevÿ Eÿa mÿlÿ | (*148*) oÿcze cnothlÿwÿ vtczÿcÿe pana boga ve | mnÿe vbogÿm czlowÿecze a ÿeslÿm vasz sza | smvczÿl odpuscze mÿ dlÿa boga brat conwÿersz | stanowÿl sze vÿdzacz tho dzÿvÿl sze bardze | ÿ rzekl wÿelkÿm glo-

szem. Nÿestocze czo sa | dzÿwÿ czÿnÿcze[1]) wsakesesczc mÿ nÿgdÿ sza | dne przÿkroszÿ nÿeuczÿnÿlÿ anÿ sadnemv | brathv ÿą czÿ was czesko obraszÿl ÿ zasmu | czÿł slowÿ mÿmÿ szłosnÿmÿ ÿa vasz prosze | ÿseebÿscze mÿ odpusczÿcz raczÿlÿ a thakosz | sercze ÿego bÿlo vspokoÿone ÿ przÿsedl kv | pokoÿowÿ. Pothÿm drugÿego czaszu | gdÿ oczecz S. Amandus szÿedsal sa stolem w go | sczÿnÿm domv brath ÿeden slowÿ bardzo | szlosnÿmÿ powstal przeczÿwko oÿczv swÿe- | themv amanduszewÿ oczecz S. cznot ÿ do | droczÿ pełnÿ obroczÿvszÿ sze gv onemv | brathv laskawÿe bardzo wdzecznÿe ÿ przÿ | asnÿe roszmÿal szÿe nan ÿakobÿ go wdzenÿm[2]) | klÿenothem darowal on brath dzÿvÿl sze za | mÿlknal szą w sobÿe ÿ takÿes zasze oblÿcze | swoÿe bardzo przÿasnÿe obroczÿł kv oÿczv a | mandusewÿ ten sze brath szą tho powÿadal | sedszÿ po obÿedze do mÿasta ÿ rzekl tagem | dzÿsza przÿ obÿedze czesko ÿest zasromoczon | ÿszem sze ÿecze nÿgdÿ tak bardzo nÿe sromal | gdÿm *(149)* przÿ stolÿe zedzal brathv amandusze | wÿ ÿalem przÿmawacz smÿelÿe slowÿ wsgar | dzonÿmÿ on slÿsacz tho oblÿcze swe bardzo | slotko kv mnÿe sklonÿl azem sze tegocze | sko zasromal ÿ zaczervÿenÿal dzÿwÿacz sze | takowe dobroczÿ przeczÿwko słosczÿ moÿe | a ta przÿkladnecz mamÿ zawdÿ na polÿepsze | nÿe mogÿe. |

ÿako oczecz S. Amandus od wÿelkÿego zmat | kv przÿsedl w czÿsnÿenÿe ÿ wdraczenÿe | szmÿerczÿ cap. XXXIII. |

Caszv ÿednego przes wÿelÿe noczÿ sdalo sze | oÿczv S. amaduszevÿ ÿakobÿ przes sen nÿe | czo w nÿm mowÿlo ten psalm o mecze pa | na naszego *deus deus meus respice in me* | a gdÿ sze sav oczuczÿl szlÿek sze bardzo | a ten psalm mowÿl na krzÿszv szvÿethÿm | wÿelkÿm vdraczenÿv ÿsze bÿł opusczon od | boga oÿcza ÿ od wsÿczkÿch „pospolÿcze, baczacz | oczecz S. amandus takowe czeste napomÿnanÿe | przes sen gdÿ oczuczÿl za kasdą raszą slÿek | szÿe bardzo ÿ ÿal sze bacz ÿ naczal vołacz | do pana Cristusza na krzÿs s placzem gorzkÿm | ÿ lzamÿ opfÿtÿmÿ movÿacz tÿ slowa O nÿe | stetÿsz panÿe moÿ ÿ bosze moÿ muszelÿa | lÿepag snowv s tobą vkrzÿszovanÿe czerpÿecz | (*150*) a wszakos panÿe moÿ laskawÿ racz vÿpelnÿcz | wolÿą thwoÿe we mnÿe vbogÿm czlowÿecze | na czescz czÿste nÿewÿnneÿ smÿerczÿ thvoÿe | telko racz bÿcz semną a vspomosz mÿe ÿszebÿch | wsÿtkÿ przeczÿwnosczÿ mogl swÿczesÿcz a | takosz pothÿm nÿedlugo przÿpadl nan krzÿs | czeskÿego czÿerpÿenÿa poczelÿ roscz ÿ | mnosÿcz sze oÿczv S. amanduszwÿ czo dzÿen tho | wÿetsze asze nakonÿecz bÿlÿ tako wÿelkÿe | ÿ czeskÿe ÿsze vbogÿe chore czalo ÿego tak | semglÿlÿ asze ÿusz do ostatnÿego skonczenÿa

---

[1]) Nÿestocze czo sa dzÿwÿ czÿnÿcze = *Papae quid miri jam facis.* Ojcze co ty czynisz dziwnego? = Nie jest (tak) ojcze co za dziwy czynicie. [2]) wdzenÿm = cennym.

zẏ | votha kv ktoremv sze ẏusz przẏblẏsal, bo czaszv | ẏednego gdẏ odsedl od pospolstva bracze swoẏeẏ | od wẏeczor sedl na swoẏ pokoẏ a takoscz wsẏcz | ka mocz ẏego od nẏego odeszla wszẏtek vstal | asze sze mv wẏdzalo ẏsze mẏal ẏusz vmrzecz | O mglawsẏ lẏeszal tako czẏcho ẏsze sze szadna szẏ | la w nẏm nẏeruszẏla dowẏedzal sze thego ẏe | den czlowẏek ẏego wẏernẏ serdecznẏ przẏa | czel ktorẏ ko przẏgladal tegosz tesz czlowẏeka | oczecz S. czeską trudnosczą ẏ vczẏerpẏenẏm | panv bogv bẏl posẏskal tensze przẏbẏeszal | *(151)* s wẏelką szalosczą ẏ gorzkosczą ẏ ẏal patrzẏcz | reką szẏvotha v serczv oẏcza S. ẏeslẏbẏ ẏe | cze szẏv bẏl alẏe ẏusz bẏlo ẏ sercze ẏ wsẏczko | vstalo ẏsze sze w nẏm nẏcz nẏeruszẏlo tak ẏa | ko w mar | lẏm czlowẏecze baczacz tho on dobrẏ | czlowẏek vpadl na szemẏe od sẏlne zalosczẏ | ẏ smetkv ẏ ẏal czesko plakacz ẏ zalobnẏe narze | kacz mowẏacz thẏ slowa O bosze wszechmogaczẏ | racz sze poszalowacz thego sercza slachetnego | ktore sercze czẏebẏe mẏeloszernẏ bosze przes | dlugẏ czas tak nabosnẏe w sobẏe noszẏlo lu | dzom smethnẏm mẏlosnẏe ẏ poczesnẏe przepo | wẏadalo slowẏ ẏ nauke pẏsma po wsẏczkẏe sze | mẏ roszerzalo ẏ roslawẏalo ẏako to sercze drogẏe | ẏusz teras teẏ noczẏ vstalo ẏ vczẏchlo. O ẏakosz | to sla nowẏna ẏsze sercze tak slachetne kto | re savsdẏ bẏlo boga pelne ẏusz ma gnẏcz a ẏsze | ẏescze dlusze tobẏe panẏe bosze na czecz na | chvale ẏ vẏelẏe lẏudzom na poczeche nẏema | bẏcz szẏwo a thakosz ten sze dobrẏ sẏn vẏer | nẏ oẏcza swego duchownego narzekaẏacz szalo | bnẏe ẏ s placzaczẏmẏ oczẏma schẏlal sze czesto | krocz do oẏcza S. Amandusza maczaẏacz sercza, vst ẏ rekv ẏego patrzaẏacz ẏeslẏbẏ ẏescze bẏl | szẏvẏ abo vmarlẏ a szadnẏ szej czlonẏek nje | ruszẏl bo lẏcze ẏego bẏlo blade poszolkle | *(152)* vsta ẏego sczernẏalẏe a wszẏtkẏ snamẏona szẏ | wotha bẏlẏ odeslẏ tak ẏsze bẏl ẏako czlovẏek | vmarlẏ ktorego ẏusz na marẏ wloszą a to trva | lo tak dlugo ẏakobẏ dobrą mẏlẏe mogl vdz | pokẏ oczecz S. amandus tak lẏeszal obumarlẏ | w ten czasz dusza ẏego plẏnala[1]) w bodze ẏ w bo | stwẏe wẏdzacz pravdzẏvą ẏednoscz boską vẏe | czną bowẏem gdẏ bẏl poczal tako mglecz po | czal szẏe bẏl czeszẏcz bogẏem snẏm szẏe rosma | waẏacz szą w sobẏe ẏ naczal tako mowẏcz O | wẏeczna prawdo bosze wszechmogaczẏ glebokocz sa | dov thvoẏch ẏ dobroczẏ thvoẏe ẏest skrẏtha wszẏ | czkẏemv sthvorzenẏv otho sluga thvoẏ vbogẏ na | dzewą sze ẏsze ẏusz ẏest konẏecz zẏwotha mego | bomẏ tho vkasuẏe mocz ẏ zẏla moẏa odemnẏe od | chodzacza ẏusz terasz na ostatecznẏm doskonczenẏv | zẏvota mego movẏe stobą wẏelmosnẏ panẏe kto | rego nẏgd krzẏcz [2]) anẏ sklamacz nẏemosze bovẏem tho | bẏe wsẏczkẏ rzeczẏ ẏawne są wszakosz thẏ tel | ko szą wẏesz ẏako ẏest mẏedzẏ mną a thobam | ẏako sze ktobẏe ma sercze moẏe a przeto szu | ką laskẏ thvoẏe wẏernẏ oẏcze nẏebẏeskẏ a ẏa | kom kolvẏe kẏedẏ vstapẏl od drogẏ pravdzẏve | ach bosze moẏ laskawẏ tego mẏ teras sal ẏ mą | sza tho skruche szewsẏc

---

[1]) plẏnala = rozpływała się. [2]) krzẏcz = oszukać *fallere potest.*

kÿego secza mego a | prosze cze ÿszebÿ moÿa nÿespravÿedlvÿoscz | raczÿl vspravÿedlÿwÿcz twoÿą krwÿ drogą | *(153)* nÿewÿnną wedluk laskÿ dobroczÿ tvoÿe a ve | dluk potrzebÿ moÿeÿ Vspomnÿ teras mÿlÿ pa | nÿe ÿszem ÿa thvoÿe naczÿstczą krevÿ nÿevÿn | ną po wszÿtkÿ dnÿ szÿvotha mego dostoÿnÿe | wÿsoko przechvalÿal ÿakom mogl nalÿepÿe teÿ | sze szadą ÿzebÿ przÿdoskonczenÿv zÿvotha me | go wsÿtkÿ grzechÿ moÿe omÿla Eÿa teras wasz | zadą ÿ prosze poklÿeknÿcze wsÿtczÿ swÿeczÿ | osoblÿvÿe laskawÿ mÿloszÿernÿ S. Mÿkolaÿv podnÿe | scze wsgore recze wasze a pomoscze mÿ pana pro- | sÿcz o dobre sczeszne dokonanÿe zivotha mego | ach naczÿstsza slachethna lutosczÿva madko maria | podaÿ mÿ dzÿsza recze thvoÿe laskave a teÿ go | dzÿnÿ ostateczneÿ zÿvotha mego przÿmÿ dusze | moÿe slaskÿ thvoÿe w obrone thvoÿe bosz thÿ mÿla | panno telko sama sercza mego poczecha ÿ vesze | lÿe ach panÿ laskava ÿ mathko moÿa sathÿm oczecz | S. Amandus rzekl on wÿersz ktorÿ pan krÿstus | mowÿl gdÿ na krzÿszv svÿethÿm vmÿeral *In* | *manus tuas domine commendo spiritum meum.* Vlaskave | recze thvoÿe panÿe polÿeczą teÿ noczÿ dusze | moÿe Eÿa mÿlÿ angelÿ wspamÿetaÿcze ÿsze | sze sercze moÿe smÿalo gdÿm vasz telko szlÿ | szal mÿenÿacz powsÿtkÿ dnÿ zÿvota mego | O ÿakosz cze wÿ mnÿe czesto w moÿch zalosczach | ÿ smątkach krothochvÿlÿe ÿ veselÿe nÿebÿeskÿe | *(154)* czÿnÿlÿ ÿ czestoscze mÿe od nÿeprzÿaczol strzeglÿ | Eÿa o slachetnÿ dochowÿe ÿusz czÿ teras przÿcho | dzÿ na mÿe ostatecznÿ vczysk potrzebuÿe wspomo | szenÿa. O ÿusz terasz wspomogaÿcze opronÿcze | mÿe ot srogÿe okruthne oblÿcznosczÿ nÿe | przÿaczol slÿch | duchov O panÿe nÿebÿeskÿ chva | lÿe czÿebÿe ÿ dzÿekuÿe thobÿe ÿszes mÿ przj | skonanÿv mogÿm raczÿl dacz rosum ÿ vsnanÿe a | ÿusz schodze s tego swÿatha wÿerze supelneÿ | czalÿe krzesczÿanskÿe krom wselknego watpje | nÿa ÿ krom wselknego strachv a pravdzÿvje | odpusczą wsÿtkÿm tÿm ktorzÿ mÿe kÿedÿ sma | czÿlÿ ÿakosz thÿ panÿe moÿ odpusczÿl na krzÿszv thÿm | ktorzÿ cze sabÿalÿ. O panÿe bosze moÿ laskavj | thvoÿe czalo nasvÿetcze ktorem dzÿsza vemsze przj | ÿal aczem horÿ bÿl Nÿechaÿ mÿ bedze zaczÿcze | lÿem ÿ prowadzÿczelÿem asze przet boskÿe oblj | cze thvoÿe. Ostateczna prosbÿa ktorą thobÿe | mÿlÿ panÿe czÿnÿe przed skonanÿm moym Slache | tnÿ panÿe nÿebÿeskÿ prosze za wsÿtkÿ mÿle dza | tkÿ moÿe duchowne ktore sze osoblÿvą vÿeczno | sczą kv mnÿe obroczÿlÿ na thÿm nedznÿm swje | cze! O Mÿloszernÿ bosze ÿakosz thÿ na ostatecz | nÿm szesczv svjatha thego thvoÿe mÿele swolje | nÿkÿ swemv oÿczv nÿebÿeskÿemv wÿerneÿ mÿ | losczÿ polÿeczÿl w teÿ sze mÿlosczÿ nÿechaÿ | dzÿs thobÿe odemnÿe bedą polÿeczonÿ ÿszebÿ | *(155)* ÿch raczÿl bronÿcz ÿ strecz a svÿete dokon | czenÿe szÿvotha ÿm dacz ÿusz terasz bÿerze od | wroczenÿe szÿve od wsÿczkÿego stworzenÿa | a przÿvraczą sze kv wÿernemv bogv sthvorzÿ | ̇elovÿ memv kv pÿerszemv poczathkv vÿeczne | go sbavÿenÿa od oregom posedl. Gdÿ sze tak | vÿelÿe są w sobÿe smÿlosczÿvÿm pa- m rosma | vÿal ÿ ÿesceÿ vÿeczeÿ nÿs napÿsano vstal wsÿ | tek

szą w sobÿe ÿ vpadl w taką wÿelką mgloscz | o ktoreÿ powÿadano teras ÿsze ÿ on szą ÿ tesz | weÿczÿ mnÿemalÿ abÿ ÿusz myal vmrzeez | Pothÿ oczecz S. amandus przÿsedl sasze xobÿe a | sercze smarle poczelo sasze oszÿvÿacz a czlonkj | chore poczelÿ mocz bracz tak ÿsze wszÿtek kv | szÿvothv sasze przÿsedl ÿako pÿerveÿ s laskÿ boszej. |

yako czlovÿek czÿrpÿaczÿ svoÿe czÿerpÿe | nÿe ma obraczacz panv bogv na czecz na chva | le ÿ ÿego svÿeteÿ mÿlosczÿ ofÿarovacz cap. XXXIIII. |

Cÿerpÿaczÿ sluga boszÿ 'Amandus svÿethÿ bedacz | w takeÿ dlugÿe valcze przerzeczoneÿ naczal | sobÿe gleboko rosmÿslacz skrÿthe dzÿvÿ bosze | ktore w tÿm obaczal czaszv ÿednego obroczÿl | sze kv panv bogv oczecz S. s nabosnÿm wsdÿcha | nÿm ÿ movÿl do pana boga. Ach slachetnÿ pa | nÿe thÿ moÿe czÿerpÿenÿa są s wÿerschv | na veÿrzenÿe ÿako ostre czernÿe ktore | (156) przes czalo ÿ kosczÿ przenÿka przesto cze prosze | laskavÿ panÿe racz tho dacz ÿszebÿch s czernÿa | bolÿesczÿ wÿsedl owocz slotkÿ naukÿ dobreÿ | poszÿteczne ÿszebÿszmÿ vbodzÿ vdraczenÿ ludze | thÿm czÿerplÿvÿe czÿerpÿelÿ a kv boskÿeÿ chva | lÿe nasze czÿerpÿenÿe obraczacz ÿ ofÿarovacz vmje | lÿ Gdÿ tego oczÿecz S. Amandus przes dlugÿ czasz | od pana boga zadal naposnÿe. Stalo sze czaszv ÿednego ÿze bÿl zachvicon ÿ rzeczono ÿemv vkasacz z wj | soką slachetnocz szÿvotha ÿego ÿ vkąsacz ÿako czlo | wÿek czÿrpÿaczÿ mnÿema polÿeczacz ÿ ofÿarovacz: | czÿerpÿenÿe swoÿe. A od tego slotkÿego przemo | wÿenÿa ÿ slow bardzo laskawÿch rosplÿnela sze du | sza ÿego w czelÿe asze vstalÿ wsÿtkÿ smÿslÿ ÿego | czala a sokvÿthe pelnosczÿ sercza ÿego roszesrzÿ | lÿ szÿe szadze dusze ÿego po wsÿczkÿe szeroko | sczÿ swÿatha ÿ tesz nÿeba dzÿekuÿacz panv bogv | serdeczną gleboką zapalÿoną zadzą ÿ rzekl: | O panÿe ÿesÿm czÿe kÿedÿ chvalÿl nÿepÿlnÿe | we wsÿtkÿm stworzenÿv thvoÿm ktore ną do | brocz ÿ roskosz thvoÿą vkasuÿe Eÿa ÿusz teras | weselÿe musze wÿskoczÿcz nowÿm skokÿem sercza | mego ÿ nÿepospolÿthą chvałą ktoreÿem przettÿm | nÿgdÿ nÿeusnal a terasz mÿ dano snacz v czerpÿe | nÿv memv a przesto sewsÿtkÿego grunthv | sercza mego zadą ÿszebÿ wsÿtkÿ zalosczÿ ÿ czjer | pÿenÿa ktorem kÿedÿ czÿerpÿal ÿ wsÿczkÿch | ludzÿ po wsÿczkÿm swÿecze sercz bolÿesczÿ | (157) ÿ serdeczne szalosczÿ vsÿtkÿch ran bolÿenÿe | vsÿtkÿch chorop czÿerpÿenÿe vsÿtkÿch sercz vdra | czonÿch satroskanÿch smethne wsdÿchanÿe vsÿtkÿch | oczv placzaczÿch lzÿ vsÿtkÿch ludzÿ podeptanÿch | vnÿszonÿch wsgardzenÿe vszÿkÿch nedznÿch wdov | ÿ szÿeroth nÿedostatek ÿ krzÿvdÿ. Tesz vsÿtkÿch | ludzÿ vbogÿch glot ÿ nedzą czÿrpyaczÿch s czÿeskÿe | sranÿenÿe ÿ suche pragnÿenÿe vszÿtke krevj | przelaną meczenÿkov swÿethÿch vsÿtkÿe weso | le ÿ quÿthnacze ÿ mlodosczÿ wolÿe lamanÿe ÿ pod | danÿe wsÿtkÿeh przÿaczobosÿch vczÿnkÿ bolÿe | sne ÿ vdraczenÿa czal ÿch ÿ wsÿtkÿ ÿawne |

ÿ tayemne bolyesczÿ ÿ przeczÿwnosczÿ ktorem | ÿa abo ktorÿ czlowÿek czÿerpÿaczÿ vdraczonÿ kjedÿ czÿerpÿal w sczelÿe na serczv na ÿmyenÿv na teÿ w prÿaczÿelÿech [1]) czokolvÿe ktorÿ czlowÿek kÿe | dÿ czÿerpÿal abo czÿerpÿecz ma asze do sadne | go dnÿa tho wsÿtko bosze oÿcze nÿebÿeskÿ nje | chaÿ bedze na czecz na chvale wÿeczną tobÿe ÿ | sÿnowÿ thvemv ÿedÿnemv czerpÿaczemv pa | nv naszemv ÿesv Cristowÿ ÿ duchv swÿetemv | od vÿekov na wÿekj nÿeskonczone Amen. |

O panÿe ÿa sluga thvoÿ vbogÿ zadą dzÿsza | ÿszebÿch bÿl vÿernÿm opÿekunem wsÿtkÿch lu | dzÿ vdraczonÿch czÿerpÿaczÿch ktorzÿ nÿeu | mÿeÿą czÿerplÿwą wczecznoszcą tego kv chvalje | *(158)* bosze przÿwÿecz ÿ ÿemv ofÿarowacz ÿszebÿch ÿa | thobÿe ÿch bolÿesne czÿerpÿenÿe mÿasto ÿch sa | mÿch chvalÿebnÿe wczecznÿe ofÿarowal wÿakjm | kolvÿek obÿczaÿv czÿerpÿelÿ a ÿusz teras tho | wsÿtko w ÿch persunÿe mÿasto ÿch wczecnÿe | ofÿarnÿe bosze oÿcze sÿnowÿ thvemv namÿlsze | mv vczÿrpÿaczemv ÿszebÿ vÿecznÿe stego bÿl | tczon ÿ chvalÿon a wsÿczÿ ludze czÿrpÿaczÿ | ÿszebÿ stego poczeche mÿelÿ wÿeczną ktorzÿ są | ÿescze na thÿm salosnÿm nedznÿm padolÿe abo na | onÿm swÿecze pod moczą boszą O wÿ wsÿczÿ | se mną czÿerpÿaczÿ ludze mowÿ oczecz S. amandus | mÿeÿcze bacznoscz w slad na mÿe czo wą povÿem | Mÿ czlonkÿ vbogÿe mamÿ szÿe weselÿcz ÿ czje | szÿcz s naszeÿ napoczesnÿesze glowÿ to ÿest s na- | mÿlszego sÿna boga oÿcza nÿebÿeskÿego pana | naszego Jesv Cristha ÿsze on pÿerveÿ nÿsesmÿ | vczÿerpÿelÿ czÿrpÿal sa nas a dlÿa nas na thÿm | swÿecze bedacz zadnego dnÿa dobrego nÿemÿal | Baczÿe gdÿbÿ w rodzaÿv vbogÿm bÿl thÿlko ÿe | den s nÿch czlovÿek bogathÿ tedÿ wszÿstek rod | weselÿl bÿ sze s nÿego. O glowo napoczesnÿej | sza nasza nasz czlonkov thvoÿch panÿe Jesv Cri | ste nÿeracz opusczacz bacz ną laskav ÿ mÿlosczjv | a gdze ną nÿebedze dostawalo praveÿ czÿerplj | wosczÿ w nasÿch przeczÿvnosczach semglosczÿ na | sze czlovÿeczeÿ to racz napelnÿcz ÿ zaplaczÿcz | *(159)* bogv oÿczv dostatkÿem opfithe czÿerplÿvosczÿ | thvoÿe pamÿetaÿ panÿe luthosczÿwÿ ÿszes ra | czÿl przÿcz kv wspomoszenÿv ÿednemu sludze | thvemv ktorÿ bedacz wÿelkÿch a w tru | dnÿch przeczÿvnosczach chczal swatpÿcz alÿes thÿ | mÿloszernÿ panÿe rzekl iemv meÿ szÿe dobrze | a mÿeÿ pacznocz na mÿe ogladaÿ mÿe ÿszeczem | ÿa bÿl slachetnÿ bogathÿ a stalem szÿe vbogÿm | bÿlem roskosnÿm a stalem szÿe necznÿm bÿlem sze | vzÿczkÿch rodzaÿov naurodnÿeÿszÿ a wsakoszem | bÿl pelen bolÿesczÿ ÿ vdraczenÿa a przesto | mÿ sludzÿ vÿernÿ pana nÿebÿeskÿego | rzÿcerze nÿerospaczaÿmÿ Mÿ nasladowczÿ dostoÿ | nego vprzedzÿczela naszego mÿeÿmÿ sze dobrze | w mÿlÿm bodze a czÿrpmÿ radzÿ bovÿem czÿer | pÿenÿe ÿest rzecz dobra a duszÿ posÿteczna | abÿ wÿetszÿ poszÿtek nÿebÿl telko ten isze ÿm | vÿeczeÿ czÿerpÿmÿ thÿm wÿecze swÿerczadlv | naÿasnÿeÿ szemv panv kristusowÿ przes naslado | wanÿe podobnÿ bedzemÿ de-

[1]) na teÿ w prÿaczÿelÿech = na tej (ziemi) od przyjaciół.

dẏbẏ doszẏcz vẏelẏe | dobrego wẏdzẏmẏ sze to w praveẏ pravdze | bẏ tesz pan bog ẏednako chczal placzẏcz czẏrpja | czẏm ẏako ẏ nẏeczẏerpẏaczẏm na onẏm svẏe | cze dedẏ wedẏ ẏednak mẏelẏbẏsmẏ radzẏ | przẏacz czẏerpẏenẏe a tho dlẏa podobẏenstva | bo mẏlosćz rada szẏe przẏrownaua ẏ podobna | czẏnẏ temv kogo mẏluẏe ẏ przẏmẏla sze ẏako mosze | (160) Eẏa o slachetni panẏe ẏ ktorą smẏalosczą smje | mẏ thego podẏacz ẏszebẏsmẏ naszẏm czẏrpẏenẏm | tobẏe podobnẏ bẏlẏ o czẏerpẏenẏe nasze ẏakosz | czẏerpẏenẏv boskẏemv bardzo nẏepodobne o pa | nẏe thẏs są pravdzẏve czẏrpẏenẏe ktorẏsz | sadne przẏczẏnẏ sawẏnẏenẏa kv czẏerpẏenju | nẏedal O nẏestetẏsz ẏ ktorẏ ẏest takẏ ktoribẏ | sze s tego mogl przebuczacz[1]) ẏszebẏtv czẏerpẏenẏv | przesladowanẏv sadne przẏczẏnẏ nẏedal bovẏem | acz czlovẏek tag rzeczẏ nẏevẏnẏen o ktorą czier | pẏ a wszakosz w czẏm ẏnszẏm panv sawẏnẏl | dlẏa czego ẏest godzen ẏszebẏ na thẏm swẏecze | pokutoval A przesto mẏ ludze czẏerpẏaczj stanẏe | mẏ vsẏtczẏ okolo seroko a czebẏe vẏernego mje | lesnẏka postawẏmẏ w posrodek mẏedzẏ sze a vsit | kẏ nasze sẏlẏ ẏ wẏsuszone szẏlẏ rosrzerzẏm s wẏel | kẏe szadzẏ serdeczneẏ kv tobẏe studnẏeczẏ szẏvej | nasz ochladzaẏacze Patrzaẏmẏ wẏelkẏego dzẏvu ẏsze | szẏemẏa ktora sze nubardze od suchosczẏ pada | ta nawẏeceẏ przẏmuẏe wsze navalnego deszczv | plẏnẏenẏe tako my tesz mẏlẏ panẏe ludze grzesnẏ mglẏ ẏ vlomaẏ ẏmesmy sze vẏeczeẏ thobje | zawẏnẏlẏ thẏm sze wẏetczej ktobẏe czẏsnemẏ | serczem sranẏonẏm skruszonẏm chczacz czjebje | waszẏe przẏacz a czebẏe w sobje samknacz ẏakosz | thẏ mẏlẏ panẏe są rzekl kto ma mẏloscz ten | tesz mẏe wa szaloscz a przesto ẏusz panẏe laski | zadamẏ krvẏą plẏnaczeẏ s ran thvoẏch bẏcz | omẏczẏ a wsẏtkẏch sloszcj nẏevẏnnẏ a stego | (161) panẏe Jesv nẏechaj thobẏe bedze s nasz czescz | ẏ chvala yszebẏsmẏ te laske od czepẏe otrzẏma | lẏ bowẏem w teẏ przemosnoczẏ bedą slagodzone | wsẏtkẏ nẏerownosczẏ Oczecz svẏethẏ Amandus | gdẏ dokonczẏl rosmovẏ s mẏlosczjvẏm panem vstal | a wdzecznẏe podzekowal panv bogv s laskẏ ẏego | nasswẏetsze. finis. |

yako szẏe pan Cristus vkasal w podobẏen | stwẏe angẏola Seraphina oẏczv S. amandusze | wẏ a vczẏl go czẏerpẏecz. cap. XXXV.[2]) |

Czasv ẏednego sluga wẏeczne madrosczj pana Je | sv crista oczecz swẏety Amandus obroczẏl szje | soszoblẏwẏm wẏelkẏm naboszenstwem kv panv | bogv ẏ proszẏl ẏego swjeteẏ mẏlosczẏ ẏszebj | go nauczẏl czẏerpẏecz czẏerplẏwẏe a wtẏm | vkasal sze mv pan Cristus na krzẏszv vkrẏszo | wanẏ w podobẏensthvje anẏola Seraphina kto | rẏ mẏal secz szkrẏdl dwẏema szkrdloma przj | krẏl glowe a drugẏmẏ dwjema nogẏ a trze | czẏmẏ dwẏema latal. Na dwv

[1]) przebuczacz = *gloriari* = przechwalać. [2]) Ten rozdział u Suriusa i Diepenbrocha jest dopiero pod liczbą XLVI. pag. 607 i 116.

szkrÿdlv nÿssÿch | v nog stalo napÿszano, przÿmÿ czerpÿenÿe prze | czÿwnosczÿ dobrowolnÿe. A na dwv szkrÿ | dlÿech poszrenÿch ktorÿmÿ latal stalo napÿ | sane. Nosz przeczÿvnosczÿ czjerplÿwe. Na szkrj | dlÿech wÿszÿch v glowÿ stalo napÿsane vcz sze | czÿerpÿecz wedlug wÿobraszonego Cristusza | czÿerpÿaczego. |

(162) To wÿdzenÿe oczecz S. amandus powÿedzal ÿe | dne personÿe swÿeteÿ ktora bÿla czlowÿekÿem | boskÿm, swÿethÿm Na tho oÿczv S. odpovÿedzala | rzekacz Mÿlÿ oÿcze wÿetoze tho zaprawde ÿsecz | wą lÿepak nowe czÿeskÿe przeczÿwnosczj sam | sgotowanÿ kv czÿerpÿenÿv od boga wsechmoga | czego. Pÿtal ÿeÿ ktorebÿ tho bÿlÿ przeczjvnosczj | Odpowÿedzala czorka swÿetha bedze cze podnÿsze | nÿ na prelastwo tho wą sprawÿą nÿeprzÿaczelÿe | waszÿ dlÿa tego ÿszebÿ was thÿm slusznÿe mo | glÿ trapÿcz przeczÿwnosczamÿ swemÿ ÿ nadol sru | czÿcz czo bÿ bÿlo swÿetsÿm penÿszenÿm waszÿm | a tego zadaÿą czÿ ktorzÿ wą nÿeprzÿaÿą a prze | sto vstanoveze sze na czÿerplÿvocz ÿako wą ÿesth | vkasano wpodobÿenstwÿe anÿola Seraphina. | Slÿsacz tho oczecz swÿethÿ Amandus naczal czesko | wsdÿchacz do pana boga a oczekowal s wÿelkÿm | smętkÿem onego novego przÿslego wÿchrv ÿ po | wÿetrza nÿedobrego przeczÿwnego. A takze go | te pothÿm potkalo wprawdze ÿako mv persuna | swÿetha powÿadala. Przÿdalo sze thych sze cza | sov ÿsze bracza w tim konvencze gdze oczÿecz | swÿethÿ amandus mÿeskal ÿsze czÿerpÿelÿ wÿel | kÿ glod bo vÿsze nÿslÿ czale trzÿ latha ÿsze | ÿm szadne ÿalmusnÿ nÿedano anÿ chlÿeba | anÿ wÿna. Wÿdzacz bracza tak wÿelką dro | gocz vradzÿlÿ tho mÿedzÿ sobą ÿsze wszdj | oÿczv swÿetemv ludze bylÿ zklonnÿ abÿ ÿ | wÿbralÿ za przeora acskolwÿek wszÿsczÿ tho | *(163)* wÿedzelÿ ÿsze mv tho bÿlo bardzo przeczÿwno ÿ | wÿelcze czesko bo wÿedzal oczecz S. amandus | ÿsze mv przes ten vrzad nowe czÿerpÿenÿe | mÿalo bÿcz gothowe Gdÿ ÿusz oczecz svÿethÿ | amandus sdopusczenÿa boszego a s. wolÿ ÿ swÿ | branÿa braczÿ wsÿtkÿe ostal przeorem tegos | dnÿa pÿerwsego roskazal swonÿcz na kapÿtule | tamo ÿm vczÿnÿl boskÿe napomÿnanÿe w ktorÿm | tesz ktemv ÿe napomÿnal ÿszebÿ oÿcza svÿete | go domÿnÿka s wÿelkÿm naboszenstwem na po | mocz wsÿwalÿ ktorÿ swoÿe wsÿtkÿe braczeÿ | obÿeczal gdÿbÿ go w ktoreÿkolvÿek potrzebÿe | wsÿwalÿ ÿsze ÿm chcze przÿcz kv wspomoszenjv | w teÿ sze kapÿtulÿe szlÿsacz tho dwa bracza | ÿego nÿeprzÿaczelÿe sÿedlÿ podlÿe szebÿe | oba ÿ ÿelÿ sobą szeptacz mowÿacz oÿczv szvÿete | mv wÿelkÿm wsgardzenÿm ÿ posmÿevanÿm veÿ | ÿakosz tho zalonÿ czlowÿek ÿest then przeor kasze | ną naszego poszÿvÿenÿa v boga szukacz Mnÿema ÿsze | bÿ ną bog nÿebo mÿal othvorzÿcz a ną ÿescz ÿ pÿcz | s nÿeba poslacz gdÿ tho ÿeden wÿmovÿl rzekl dru | gÿ nÿethÿlko on są ÿest szalÿonÿ alÿe ÿ mÿsmÿ | wsÿczÿ poszalÿelÿ ÿszesmÿ go sobÿe za przeora wszelÿ | wÿedzacz ÿest nÿeumÿeÿethnÿ w czesnÿch rzeczach | a tÿlko chodzÿ vÿvraczaÿacz oczÿ w nÿebo a thakosz | mv nawsdalÿ wÿelÿe wsgardzonego poszadzanÿa | ÿ posmÿevanÿa. |

(164) Nasaÿutrz poranv oczecz S. Amandus roskazal mszą | spÿvacz o oÿczv S. dominicv ÿszebÿ ye pan bog przes | ÿego

przÿczÿnÿenÿe raczÿl opatrzÿcz. A gdÿ oczecz S. | amandus stal w korze w samÿslÿenÿv przÿsedl forthnj | ÿ zawolal go ÿszebÿ wÿsedl do ÿednego kanonÿ | ka bogathego ktory thesz przet thÿm zavdÿ bÿl | dobrÿm osoblÿwÿm przÿaczelÿem oÿczv S. amandusze | wÿ ÿ rzekl mv on kanonÿk mÿlÿ oÿcze szal mÿ | tego bowÿemescze nÿeumÿethnÿ w thych czesnych | sprawach, dzys theÿ noczÿ mÿalem napomÿnanÿe od | pana boga ÿszebÿch wasz wspomagal ÿ przÿnÿoslem | wą ÿusz pÿecz grzÿvÿen na poczatek a prosze vasz | dovÿerzaÿcze panv bogv nÿeopusczÿcz vasz oczecz | S. amandus bardzo wdzeczen onÿch pÿenÿedzÿ podze | kowawszÿ panv bogv nathÿchmÿast dal nakupycz chle | ba ÿ wÿna a takosz oÿcza S. Amandusza pan bog wspoma | gal ÿ oczecz S. dominik pokÿ bÿl przeorem wsÿt | kÿ dobrze opatrzÿl ÿ ÿescze zaplaczÿl czo sze ÿnszÿ | bÿlÿ zadluszÿlÿ a nÿemÿelÿ czÿm zaplaczÿcz. |

Then sze kanonÿk rosnyemogl sze a lÿeszacz na szmjer | telne posczelÿ wÿelkÿe zadustwa czÿnÿl [1]) na wÿe | lÿe mÿescz slugą boszÿm gdze laske ÿ sklonnocz mjal | pothÿm poszlal sobÿe po oÿcza amandusza przeora | ÿ polÿeczyl mv wÿelye slothÿch ÿszebÿ ÿe rodzelÿl | mÿedzÿ slugÿ bosze gdze bÿ wÿedzal nalÿepÿe abj | poszÿlal thakÿe ktorzÿbÿ vdraczenÿm zÿvotha mocz | swoÿe strawÿly. Oczecz S. amandus bardzo szje | tego | *(165)* nÿerad podÿal bowÿemsze bal ÿszebÿ s tego ÿaka | przeczÿvnoscz naÿ nÿeprzÿsla ÿakosz sze tak stalo na | konÿecz tak bÿl bardzo proszon ÿsze sze thego podÿal | ÿ ÿedzÿl po rosmaÿthÿch stronach rosdavaÿacz gdze | vÿedzal ÿego duszÿ naposzÿtecznÿe ÿako mv bÿl obje | czal a to wsÿtko czÿnyl pod dobrÿm swÿadestwem | ÿ tesz zasze s wÿrachovanÿm przed pralathÿ szvemÿ | ÿednak ÿ o ten mÿloszernÿ vczÿnek oczecz S. amandus | wÿelÿe vczjerpÿal bowÿem tensze kanonÿk ostavil | po szobÿe sÿna taÿemnego nÿevrodnego ten sze potra | wÿwszÿ marnÿe czo mv kanonÿk ostawÿl ÿal | sze thych rzeczÿ ktore mv bÿlÿ skodne ÿ napÿe | ral sze o nÿch pyenÿedzÿ v oÿcza S. amandusza | ktore ÿusz bÿl rosdal przebog a gdy ÿch nÿemogl | dostacz odpowÿedzal sludze boszemv ÿ roskazal do | nÿego przÿ wÿelkÿe przÿszedze gdze by nalasl ÿsze | bÿ go zabÿcz chczal tego nÿebespecznego glovnego | nÿeprzÿaczelstwa nÿdt nÿemogl zÿednacz acz sze | na tho nÿektorzÿ czesto pokuszalÿ nÿeÿnacze ÿeno | chczal oÿcza S. mocznÿe zabÿcz dlÿa onÿch pÿenÿe | dzÿ a takosz sluga boszÿ czÿerpyal wÿelky vczÿsk | y nÿeprzespÿecznocz przesz dlugÿ czas a nyesmÿal | wichodzycz boÿacz mordestva ktorego on slosnyk chcal | nad nÿm dokasacz czesto oczecz swÿethÿ oczÿ sveÿ | w nÿebo podnoszyl do pana boga mowyacz bosze | wszechmogaczj ÿakasz tho zalosna zmÿercz chczesz | na mÿe dopusczÿcz. |

(166) Vdraczenÿe oÿcza S. bÿlo dlya tego thÿm wÿecz | sze ÿsze wyedzal ysz w ÿednÿm mÿescze thÿch | sze czasov zabitho bÿlo bratha ÿednego badzo | dobrego vtczÿvego zakonv ÿch okruthną

---

[1]) wÿelkÿe zadustwa czÿnÿl = *largissimas legavit eleemosinas.*

smÿer | czą tesz dlÿa takowe przÿczÿnÿ baczacz oczecz S. ÿsze | nÿemÿal ktobÿ go obronÿl od onego zmÿalego okru | thnego mlodzencza vczekl zÿe do navÿszego pana | boga ten sze go roswÿasal sthÿch czeskoczÿ ÿsze | onemv slemv mlodzenczovÿ pan bog vkroczÿl zj | votha ÿego mocznego mlodego ÿ wszÿal go przes | smÿercz swÿatha tego a wsak sze kv thÿm smet | kom przÿslÿ drugÿe smethkÿ czeskÿe ÿ gorskÿe na | oÿcza S. amandusa. Bÿl ÿeden klastor w ktorÿm | mÿescaÿaczÿm then sze kanonÿk wÿelÿe bÿl dal | przes oÿcza swÿethego amandusa onÿ na thÿm nÿe | chcelÿ mÿecz dosÿcz czo ÿm dal alÿe wÿelką nÿe | przÿasnÿą nagarnelÿ oÿcza S. amandusa pomawÿa | ÿacz go ÿszebÿ ÿm nÿewsÿczkÿch pÿenÿedzj vÿdal | a oto czesko zalosnÿe bÿl przesladowan oczecz S. amandus | poszÿvano go przet prava duchowne ÿ swÿeczkÿe | ÿ roslawÿalÿ tho onÿm po ÿnszÿch zemÿach ÿa | kobÿ sze ÿm w thÿm przewrothnÿe zavÿnÿl ÿ | muszÿl oczecz S. Amandus wÿelkÿe lekosczÿ ÿ po | nÿszenÿa za thÿ rzeczÿ wsacz od ludzÿ v ktorÿch | przet oczÿma boskÿmÿ nÿevÿnÿen bÿl a tak gdj | troche nowÿna tha o nÿm vczÿchla sza sze drudzj | poczelÿ ÿ wsÿczko snawÿalÿ przes vÿelÿe lath | (*167*) asze oczecz S. mÿal doszÿcz pokuthÿ ktoreÿ nÿe | szasluszÿl w tÿm sze czasze vkasala szÿe oÿczv S. amanduszevÿ dusza tegosz kanonÿka vmarlego a | mÿal na szobÿe czudne odzenÿe zelÿone a po o | nÿm odzenÿv bÿlo pelno czervonÿch rosz ÿ powje | dzal oÿczv S. amanduszevÿ ÿsze sze dobrze mÿal | na onÿm swÿecze ÿ proszÿl oÿcza S. on vmarlÿ | kanonÿk ÿszebÿ czÿerplÿvÿe czÿerpÿal tho wjel | kÿe przesprawÿe ktoremv stronÿ ÿego zadavano | powÿedaÿacz mv ÿsze mv tho pan bog czhaczl | zaplaczÿcz wsÿcko chvalÿe wÿeczne oczecz S. aman | dus pÿtal kanonÿka czo bÿ znamÿonovalo ÿego | czudne odzenÿe Rzekl kanonÿk rosze czervo | ne w odzenÿv zelonÿm ÿest czÿ wasze czÿerpje | nÿe czjerplywe thÿmescze mÿe przÿodzelÿ a | pan bog chce vasz zatho przÿodzacz są sobam | ÿ odzenÿm vÿeczne nÿesmÿertelnosczÿ. |

ÿako pan bog otrzeswÿa ÿ poszÿlÿenÿe da | wa na thÿm swÿecze ludzem przeczÿvnosczÿ | cÿrpÿaczÿm capitulum XXXVI. |

Czaszv ÿednego vzdÿen weszolÿ wÿelkonocznÿ sluga | wÿeczne madrosczÿ oczecz S. amandus bÿl bardzo we | sol w mÿlÿm bodze a wedlug swÿczaÿv swego sÿadl | ÿszebÿ zasnal a odpoczÿval ÿ ÿal zabÿe mÿslÿcz za | daÿacz tego od pana boga ÿszebÿ mogl wÿedzecz czo | za ochlode bedą mÿecz na thÿm swÿecze ludze | (*168*) czÿerpÿaczÿ rosmaÿthe przeczÿwnosczÿ od pana boga czÿm | ÿe otrzeswÿ thÿ ktorzÿ dlÿa nÿego czÿrpÿą a gdÿ sze | vspokoÿl rzeczono mv ıko od pana boga. Nÿechaÿ sze | weselÿą wÿelką radosczą wsÿczÿ obrovolnÿe czÿer | pÿaczÿ ludze bowÿem ÿch czÿerplÿwoscz pansko ›ficze | ma bÿcz zaplaczona a ÿako thv na thÿm swÿecze szą | wÿe-

lÿom ludzom ktorzÿ ÿch zaluÿą lutoscz ÿ zatroska | nÿe tako sze za-
sze wÿelÿe ludzÿ bedze radovacz ÿ | weselÿcz w panÿe bodze szÿch
chvalÿebne dostoÿne chva | ÿ ÿ tczÿ wÿeczne ÿ tczÿ wÿeczne [1])
w nÿebÿe bowÿem | semną zamÿeralÿ we smethkach ÿsze mną tesz
sasze | wesolo smarthvÿ wstaną troÿakÿmÿ darÿ obdarze | ÿe osobnÿe
ktore darÿ są tako drogÿe ÿze ÿch njgd | zaplaczÿcz nÿemosze. Na-
pÿerwszÿ dar ÿest czÿ ten | ÿsze ÿm dą taką wÿelmosnocz ÿ swo-
lÿenstvo w nÿe | bÿe ÿ tesz na szemÿ ÿsze wszÿczko czo bedam |
chczecz | ÿ czo pomÿslą wsÿtko sze stanÿe. Drugÿ dar ÿsze | ÿm
dam moÿ boskÿ pokoÿ ktorego anÿ anÿol anÿ szlÿ | duch anÿ czlo-
wÿek anÿ zadne stworzenÿe ÿm od | ÿacz nÿemosze. Trzeczÿ dar
s prawdzÿwe przÿasnÿ da | rnÿe ÿm ÿsze ÿe za ÿch czÿerplÿwey
dlÿa mÿloscz | moÿe czÿerpÿenÿe przÿasnÿe wczesne vczaluÿe ÿ |
zerdeczne mÿlÿe oplapÿe tako ÿsze ÿa znÿmÿ a onÿ | semną tak sze
zlaczą ÿsze ÿedna rzecz se mną bedą | na wÿekÿ w nÿeskonczone
mÿloscz a sa tho ÿsze w tÿm | czaszie nÿespokonÿm swÿatha thego
teÿ przerze | czoneÿ poczechÿ ÿ roskoszÿ przes dlugi czas sbo | lÿes-
nÿm serczem oczekawaÿą daÿe ÿm nÿeÿaką | malą czastke teÿ slot-
koscÿ zakuszÿcz ktoreÿ na vje | kÿ poszÿwacz maÿą w nÿebÿe ta-
kÿemv kazdemv | (*169*) [2]) czÿrpÿaczemv dlÿa mnÿe nathÿm szwÿeczÿe
tak vÿelÿe thÿ | slothkosczÿ vdzÿelam vedlug mosnosczÿ ÿego ie-
dnemv mnÿ | drugÿemv vÿeczÿ iako ctorÿ vÿelÿe w thÿm czyelye
szmÿer | telnem znesczÿcz moze. Sluga bozÿ Amandus szwÿethÿ | sly-
schacz takv veszolv vczÿesnv nowÿne vradowal | szÿe barzo a gdÿ
przÿsedl szam xebÿe szwyelkÿego | veszelÿa skoczÿl y tako szÿe
szerdecznÿe roszmÿal a glosz | pevszythkÿ kaplyczy slyszec bele
y rzekl ochotnye szam | w sobÿe o kto czyrpyal terasz vystamp
a skarsz mÿ szÿe | tego mv ia powyem szam o szobye y vymavyam
szye stego | y sze mÿ szÿe thak vydzÿ yssem nygdÿ nycz nÿeczyer-
pyal | na thym szwÿeczÿe anÿ vyem therasz czo czyerpyenye | yesth,
vyem theras czo ÿesth roskosz a veszyelÿe otho | yest my dana vÿel-
mosznoscz ÿ wszysthko zwolyenstwo | czego vyelye szercz bladzuczycz
zaszlÿch vplyeczonÿch | stradacz muschą y czo chcza vyeczÿ ÿ czego
mÿ nye | dostaÿe gdy wszythko mam czo chcza Potym oczÿecz | swye-
thÿ amandus wszystek resum szwoÿ obroczÿl | kv vÿecznÿ prawdzye
pana Cristuszewÿ ÿ rzekl | O vyeczna prawdo panÿe Jesv christe naucz
mye iesczÿ | dowodm roszumÿecz by skrythe rzeczy ctoryszmy the-
ras | dal sznacz iako vyelye roszum moÿ moze sznoszÿcz bo | vyem
tha prawdo vÿelÿe lÿudzÿem zaslyepyonem nÿe | vyadoma yesth vthem
go nauczÿl pan christus rzekacz | Obacz czlowyek ktory szye wyczwÿ-
czel ÿ ktemv szye | przÿvÿod ÿsze szam szÿebÿe y wszystkye rzeczÿ
opu | sczywszÿ panv bogv szÿe poddal na wszysthkye wolyą | yego
swethą aczkovyek takowÿch lÿudzy slachetnÿch | nÿevÿelÿe ÿesth
A wsakosz ctorzy szą thaczÿ thedy | wszÿthkye ych smyslÿ ÿ szer-
cze w boga vlyepyono ÿ | wpoyono ÿesth a sze thesz czaschem samy

[1]) tak w rękopisie. [2]) odtąd str. 169 pisał inny pisarz.

o szobye nyez | (170) nyewyedzam telko samy szobye y wszytkye rzecj | obraczayą kv pyerwszemv poczatkv od ktorego po | szly tho yest kv bogv wszechmogaczemv ktory ye | stvorzyl y drogą krwyą swą odkupyl a sthego | dedy takye wyelkye kochanye y spodobanye mayą | we wszelkne koszde rzeczy ktorą pan bog cziny | yakoby ymt tho pan bog na volyą dal a ysh vo | lyą wczynyl a w tym sze obyczayv zakuszą | y skostuyą tv oney wyelmosznoczy y zwolyen | stwa ktore y pan bog sgothowal by wyem takym | ludzom sluszy nyebo y zemya a wszytko stworze | nye yest ym posluszno a w tym sze bardzo kochayą | ysze koszde stworzenye bosze tho czyny czo czynyes | ma na czo ye pan bog stworzyl a thaczy ludze nye | vczuyą zerdeczne bolyesczy w szadney rzeczy czjer | pyaczey a tocz yest przet oczyma myma taka bo | lyescz serdeczna o ktorey theras powyedą Gdy | w myslye kto wolyą ma yszeby onego nyeczyerpyal | a ma pylnocz yszeby thego czo nay dopusczą yszeby czer | pyal Taczy ludze ktorzy nyechczą czyerpyecz vczuyą | bolyecz resdeczną alye ym skodna a wyetszy pol ma | yą y wyecze ye vczyska nysly ynsze ą tho dla wjel | kye pyesczothy y wlasney myelosczj czala swego tha | kye rzeczy nye mayą myescza w przyaczolach moych | bo stoyą moczny nyeporuszony zadnym wyatrem | przeczywnosczy spuczayacz tho wsyczko na wolyą moye | a stakowey potdanosczy bedą tak naszyczeny yako | wyelye podobno yest kv snoszenyv w tym snyer- | telnym czelye takoysze ych weselye bedze | (171) stale y vstawyczne y zupelne we wsyczkych rzeczach | bowyem w boskym mylowanjv rosplywa sze sercze ych | a tak zadna bolyescz any zmątek nyema myescza | w nych telko pokoy a weszelye telko sze o the smeczą | gdy sze w sczym malo zawynyą abo sgreszą o czo | kasdy | czlowyek slusnye sze zmączycz ma a ym kto wyeczej | grzechov czyny thym wyeczey sze odalya od thego | blogoszlawyensthva a yako sze wyeczey grzechov wja | ruyesz są sze swyczesasz a panv bogv sze wolyam | yego potdawasz tako yszecz szalosczy nyeyest zalosczą | a czyerpyenye bolyesczą w tym wsitkym masz pokoy a | tho dlya pana pokoyv wyecznego dedy wprawdze dobrze | stobą bedze ktemv przydzes przes straczenye wlaszej | swey woly bo thaczy ludze bedą wnatrz napomynany | y na tho przypadzony od boga ysze wstawyczne pragną | wolye boszey y sprawyedlywosczy yego a wolya boska | tako ym smakuye y lynby ysze tesz wsytko czokol | wye pan bog nanye dopusczy wszytko ym tho myło ta | ko ysze tesz nycz ynszego nyechczą any zadayą yedno | tho czo pan bog chce po nych a wszakosz nyemamy tak | szobye tego roszumyecz ysze byszmy sze panv bogv | nyemyely modlycz y yego swyetcy myełosczj proszycz | bowyem tho yest wolya boza ysze chce bycz proszon tel | ko tho sobye tak rosumyemy jszebysmy sze wolyej | boske nyespreczywyaly a nad v..lyą yego nycz nyeza | daly any proszyly alye zą nyektorzj ludze t.. nye | rostropny ysze mowyą a czo wyedzecz yesly to wo | lya b..za albo nye. Obacz ysecz bog yest navysze | (172) dobro ktor.. v kasda rzecz yest oblycznejsza | y blysza nysly zama sobye a nad

wolÿą pana nasze | go nÿebÿeskÿego zadna rzecz nÿemosze sze stacz anÿ | mosze trwacz ÿednego okÿem mgnenÿa a przesto czÿ | muszą mÿecz wÿelką bolÿescz czaszv przeczÿwnosczj abo | przesladowanÿa ktorzÿ sze szavdÿ wolÿe boszeÿ spreczj | wÿaÿą a sweÿ wolÿ własneÿ radzÿbÿ nasladowa | lÿ taczÿ ludze maÿą pokoÿ takÿ ÿako w pje | klÿe, bowÿem zawdÿ zą we smetkv a w grÿszenÿv. | A czÿ ludze ktorzÿ sze wolÿe ÿ boszeÿ poddalÿ maÿą | w sobÿe pana boga ÿ pokoÿ przet oczÿma swÿma na | wszelknÿ czasz tak w rzeczach przeczÿwnÿch ÿako | ÿ wdzecznÿch bowÿem w nÿch mÿeska bog pokoÿv kto | rÿ tho wsÿtko w nÿch spravÿa, bes ktorego nÿcz do | brego nÿemoszem vczÿnÿcz ÿakosz thakÿemv weÿ | rzenÿe srogÿe mosze czesko bÿcz ktorzÿ na boga wglad | maÿą boga nalÿeslÿ sobÿe za przÿaczelÿa wolÿeÿ | bosze poszÿuaÿą a dlÿa mÿlosczj ÿego sweÿsze volÿ | wlasneÿ odrzeklÿ a ÿako ÿasnÿm slotkÿm poczeszenÿm | ÿ nÿebÿeską roskoszą pan bog skrÿcze uweszelÿa ÿ wtrzj | mawa przÿaczelÿe swoÿe czÿerpÿacze na thÿm swÿecze | taczÿ ludze doskonalÿ zą ÿakobÿ zawsdÿ bÿlÿ w nÿebje | czo sze ÿm kolvÿek stanÿe czo kolwÿe pan bog czjnÿ | we wsÿtkÿm stworzenÿv swoÿm wszÿcko ÿm tho przj | dze kv nalÿepszemv a thakesz thakÿemv człowÿe | kowÿ ktorÿ dobrze vmÿe czÿerpÿecz bedze mv czecz | zaplaczono thv na thÿm swÿecze bowÿem za zÿvotha | dostapÿ pokoÿv ÿ weselÿa we wsÿtkÿch rzeczach | a po teÿ praczÿ swÿatha tego dostapÿ pokoÿv | (*173*) wÿecznego zÿwotha ÿ chvalÿ krolÿestva nÿebÿeskÿego. |

Poczÿna sze wtora czescz pÿerwsÿch xaÿk | o czorcze dochowne oÿcza svÿetego amandusza | capitulum XXXVII. |

filia confide. Bÿla ÿedna czorka duchowna zlugÿ | wÿecznеÿ madrosczÿ S. Amandusza zakonv bÿla oÿcza | S. domÿnÿka w klastorze zamknÿonÿm w mÿecze ko | szÿcze [1]) ÿmÿe ÿe bÿlo Helsbÿetha [2]). Tha wÿodla zvÿethj | zÿvoth zewnartrz a wewnatrz w serczv bÿla vmÿslv | anÿelskÿego. Nawroczenÿe ÿeÿ ktors wsela kv panv | bogv serczem ÿ duszą bÿlo tako moczne ÿsze ÿe odmj | slÿ odpadlÿ wsÿtkÿe rzeczj prosne swjatha tego dlÿa | ktorÿch sze wÿelÿe ludzÿ zamÿeskawa we spawÿe | nÿv swoÿm wszÿtka ÿe pÿlnoscz o thÿm bÿla ÿsze zav | szdÿ stala,o taką nauke duchowną przes ktorą bÿ | mogla bÿcz nauczona zÿwotha sbawÿennego doskona | lego tego wszÿtką zadzą pragnela wszÿtko rada pÿ | sala gdze kolwÿe takÿe naukÿ mogla dostacz ktorą | ÿe ÿ ÿnsze ludze kv panv bogv czagnela ÿ kv cznothą | zwÿethÿm. Tha czorka swÿetha czÿnÿla ÿako pcolka | mnoszna poszÿteczna ktora s rosmaÿthÿch czudnÿch qwjat | kow

---

[1]) Surius miejsca nie oznacza. Diepenbroch pisze *Kloster zu Tosse. Thösz bei Winterthur in der Schweiz.* [2]) Surius i Diepenbroch dodają nazwisko Staglin.

slotkoscz myodv sbyera y namyescze przynoszy Vthim | klastorze w ktorym myeskala byla myedzy wszytkymy | szostraymy yako swyerczadlo wszykych cznot aczkolvyek | byla chorego a mglego czala wszakosz xjegy dobre nye | male szpysala o szostrach smarlych swyetych yako, cznotlywje | blogoszlawyony swoy zywot wyodly w sakonye zwjethim | *(174)* a yako wyelkye dzywy pan bog przes nye sprawyal | czo bardzo pobudza ludze serdeczne kv panv bogv | Thasz blogoslawyona czorka Helsbyetha wszela wja | domoscz o sludze wyeczne madroszczy oyczv S. ama | dusze kv ktorego zywota y tesz nauky nasladowa | nyv byla napomynana s wyelkym naboszenstwem od pa | na boga. Tha czorka dobra skricze wypythala obycza | y y poczatek zywota yego srogyego vdraczonego | ktory wyodl kv panv bogv a wyszlyszawszy tho s ye | go vst wszytko napyszala pothayemnye czo kolwye | o oyczv swyethym amadusze od poczatkv asze do | koncza yest napysano w tych tho xyegach. tesz na poczat | kv zywota yey kv panv bogv byla zmyslow wysokych | madrych o bosthwye o wszytkych rzeczach s nyczego wczj | nyenyv o oposczenyv same szyebye y wszytkych rze | czy. Tha nauka dobra byla w nye telko potrzebowala | lyepsego wyrosumyenya. Pysala do oycza swoyego ducho | wnego amadusza swyethego by ye raczyl przycz kv | wspomoszenyv a nawyescz yą na droge prawą pro | szyla go yszeby navke grubą opuszczyl a yszeby yey | nyeczo pysal o wysokych smyslyech. Sluga boszy od | pysal ye na to thymy slowy. Corko dobra yeszly mje | pytasz o wysokych rzeczach telko na podzywovanye | yszeby wyedzala y vmyala dobrze mowycz o rzeczach | glebokych duchownych na to cze bardzo rychlo od pra | wye slowy krotkymy s ktorych sze nyeporaduyesz | Nyezegay rosumem takych rzeczy bowyem by mogla | przycz w pad wskodlywy. Prawe sbawyenye nye | zalyezyc w slowyech okasanych alyecz zalyeszy | *(175)* w czynkach dobrych Opuscz wysokye pytanye a py | tay sze pothym czo na cze zalyeszy vydzys my sze szo | stro yescze bycz mlodą a nyewyczwyczoną a przesto tho | bye y thwoym thobye podobnym napotrzebnye wy | dzecz o poczatkv yaky poczatek yest zywotha ktory | wyedze do chwaly wyeczney, pytaysze o zywocze | wyecznym yakoby go oszegnacz mogla. Pytaysze o do | brych przykladach swyethych yako ten a ten swjethj | przyaczyel boszy czwyczyl sze napyerwey w szywo | cze pana Cristuszowym vstawycznye rosmyslayacz yego | naszwyeczą gorszką meke czo vstawyczne poczyer | pyely dlya pana boga yako sze tesz wnatrz y zewnatrz | rzadzyly yako ye pan bog xobye czagnal yesly przes | slotkoscz abo twardoscz yakymy rzeczamy czlowyek | poczynayaczy bedze pobudzon kv blysze drodze kv | zywothv wyecznemv aczkolwyek pan bog yest tako | wszechmoczny yszeby tho wszytko mogl dacz czlowje | kowy w oką mgnyenyv alye tego nyeraczy vczy | nycz chce yszeby czlowyek tego dostapyl czeską | walką ryczerską a praczam. | C o r k a duchowna Amandusza S. odpyszala mv zasze | tako: zadza moya nyepragnye slow madrych alye | pragnye zywotha zwyetego a the wolyą mą ysze | bych to wszytko wypelnyla

pẏlnẏe bẏ mẏ tesz nacze | szeẏ bẏlo nẏechaẏ bedze czo chce bẏ wsztko opusczẏcz | czẏerpẏecz abo vmrzecz czo bẏ mẏe telko kv dro | dze nablẏsze przẏwẏescz moglo to wszẏtko muszẏ bẏcz | wẏpelnẏono nẏewatpẏcze mẏlẏ oẏcze w moẏm | (*176*) mglẏm przẏrodzenẏv czokolwẏek roskaszecze czẏnẏcz | czo naturze czẏesko to wsẏczko spomoczą boszẏe szj | lẏ szmẏem wẏpelnẏcz pocznẏcze od stopnẏa nawẏszego | a nauczaẏcze mẏe czo dalẏe wẏeczeẏ ẏako ẏest obj | czaẏ zaczka malego vczẏcz thẏch rzeczẏ ktore zalẏe | zą kv dzeczẏnstwv ẏego a tak go dlugo czo wjeczej | tho dalẏe nauczaẏą asze pothẏm szą bedze mẏstrzem | oneẏ naukẏ, ẏedne prosbẏe mą do wasz w ktorej pro | sze bẏscze mẏe wẏsluchalẏ dlẏa boga ẏsze bẏch od | was nẏethẏlko bẏla nauczona alẏe tesz ẏszebẏch bẏ | la ẏ poszẏlona we wselkneẏ przeczẏwnosczẏ ktorabẏ | na mẏe przẏsla Oczecz S. amandus pẏtal czorkẏ swej | duchowneẏ ktorabẏ bẏla prosba ẏeẏ rzekla oẏcze | laskawẏ slẏchalą powẏadaẏacz ẏsze ptaszek zlachet | nẏ pelliką[1]) takẏego luthosczẏwego przẏrodzenẏa | ẏest ẏsze są wsze kąsza a s mẏlosczẏ vrodzoneẏ | dzatkẏ sweẏ mlode wlaszną krwẏą sercza swe | go karmẏ ẏ ozẏwẏa, ach mẏelẏ oẏcze prosze wasz | ẏsze bẏszcze tesz tẏm obẏczaẏem mnẏe nedznemv | dzeczeczv swemv vczẏnẏlẏ a mnẏe karmẏlẏ du | chowną waszą nauką dobrą a mnẏe naprzẏklad | o szobẏe nẏeczo powẏedzelẏ bowẏem ẏm wẏeczeẏ | vszlẏsze ẏszescze sze o cznothẏ czesko praczowalẏ thẏm | wdzeczneẏ ẏ przẏemnẏeẏ bedze moẏe zadlẏweẏ | duszẏ. Sluga boszẏ Amandus S. odpẏsal ẏe zasze ta | ko czorko mẏla vkasuẏesz mẏ nakrotsze smẏslẏ | wẏelkẏe ktoreszes sobẏe wsela ẏ wẏbrala s naukẏ | slotkẏe mẏstrza s. etharda ẏsze ẏako sluszno ẏest | suptelnẏe tho sobẏe roszkladasz a ẏestem stego wjel | kẏm zadzẏwowanẏv ẏsze u mẏstrza tak wẏszo | (*177*) kẏego trunkv szlachetnego ẏego naukẏ tak sze bar | dzo pragnaczą vkasuẏesz zadaẏacz odemnẏe malego | nẏskẏego slugẏ boszego trunkv grubego naukẏ moẏe | abo przẏkladv alẏe gdẏ sze prawẏe rosmẏslẏe naẏ | duẏe w tobẏe wẏelką chcẏwoscz boskẏe naukẏ s czego | sze w mẏlẏm bodze weszelẏe ẏsze tako zadlẏwẏe | pẏtasz ẏakẏ ẏest poczatek pẏrwszẏ zẏvotha pewne | go doskonalego abo przes ktorą praczą mogl bẏ czlo | wẏek napẏerweẏ ktemv przẏdz. |

O pẏerwszẏm poczatkv czlowẏeka poczẏna | ẏaczego capitulum XXXVIII. |

Sluga boszẏ Amandus S. Rzekl czorcze przerzeczo | neẏ Poczatek zẏwotha ludzẏ zwẏethẏch ẏestczẏ nẏe | ẏednakẏ ẏeden tak drugẏ ẏnak a wszakosz o poczat | kv po ktorẏm sze pẏtasz, Powẏem czẏ czorko mẏla | wẏem czlowẏeka ẏednego w panẏe cristusze napẏer | wszẏm poczatkv zẏwota swego kv mẏelemv bogv wj | prosznẏl naprzot zamnẏenẏe swoẏe przes spowjecz | czalą zupelną wszẏko pẏlnoscz na tho obroczẏl ẏsze | bẏ sze dostatecznẏe wszẏtkov

[1]) pelikan.

wÿstepov swoÿch dovo | dnÿe wÿspowÿadal spowÿednÿkowÿ rostropnemv tak | ÿszebÿ od spowÿednÿka ktorÿ zedzÿ na mÿesczv boszÿm | odsedl oczÿsczonÿ abÿ mv wszÿczkÿ ÿego grzechj | odpusczonÿ bÿlÿ ÿako zwÿeteÿ mariÿe magdalÿenje | gdÿ skruszonÿm serczem a splaczaczÿmÿ oczÿma panv | Cristuszewÿ nogÿ vmÿla a grzechom swoÿm wsÿcz | kÿm odpusczenÿe wsela, a ten czÿ mÿla czorko bÿl | poczatek kv panv bogv tego czlowÿeka. |

Czorka dobra wszela zobÿe ten przÿklad bardzo | (*178*) kmÿslÿ mÿslacz o thÿm w serczv ÿakobÿ temv doszÿcz vczj | nÿla ÿ wpadlo tho w ÿe zadzą ÿszebÿsze ÿe kv spo | wÿedzÿ sluchanÿv nalÿepÿe godzÿl sluga wÿeczne madrosczÿ Amandus S. a tesz dla thego ÿszebÿ przes spo | wÿecz czorka ÿego duchowna bÿla ÿ ÿzebÿ mv thÿm | lÿepÿe wÿernosczÿ boskÿe zalÿeczona bÿla a wsakosz | bÿla taka przÿczÿna ÿsze ÿe spowÿecz nÿe mogla sze | stacz slowÿ vstnÿe przes to wszela przet sze wszÿckÿ | dnÿ szÿwotha swego acz zÿwot ÿe wprawdze che | dogÿ a czÿstÿ bÿl ÿednak w czÿm sze zawÿnÿla szmÿ | slósczÿ swoÿe tho wszÿcko napÿsala na thablÿcze wjel | ką woskową ÿ poslala ÿą dobrze zaknÿoną oÿczv | S. amaduszevÿ proszacz go ÿszebÿ ÿe raczÿl dacz ro | sgrzeszenÿe wszÿtkÿch ÿch grzechov Oczecz S. amandus | gdÿ przetczÿl one tablÿcze na konczv thablÿczé bÿlo | tak napisano Moÿ ocze laskawÿ oto ÿa grzesnÿ czlovjek | teras padam przet nogÿ wasze prosacz vas pokornÿe | ÿszebÿscze mÿe waszÿm wÿernÿm serczem zasze przj | wroczÿlÿ serczv boskÿemv ÿszebÿch dzeczeczem wa | szÿm bÿla weswana na thÿm swÿecze ÿ tesz na onÿm | nawÿekÿ Oczecz S. slÿsacz tak naboszną wÿarę | czorkÿ sweÿ duchowneÿ poruszon bÿl serczem ÿsze sze | wszÿstek obroczÿl kv panv bogv ÿ rzekl o mÿlo | szernÿ bosze ÿ czo ÿa szluga thwoÿ na tho mą odpowje | dzecz ÿ mą ÿą odepchnacz od szebÿe panÿe tego | bÿch ÿ pÿeskowÿ vczÿnÿcz nÿe mogl bÿch tesz bÿl tak | nÿelutosczÿwÿ yszebych to vdzalal dedy by tho | panÿe moÿ thobÿe nÿedobrze przÿstalo bowÿem otho | szuka bogastwa panskÿego wzludze ÿego. |

Eÿa zlachethnÿ panÿe ÿusz teras ÿ sznÿą padą | przet cznothlÿve nogÿ thwoÿe sczodrÿ bosze | (*179*) a prosze czebÿe zanÿą ÿszebÿą wÿsluchacz raczÿl | nÿechaÿ tho otrzÿma wedluk dobre wÿarÿ szvoÿe | ÿ tesz wedlug nadzeÿe ÿeÿ zerdeczne bo oto panje | wola za namÿ pamÿetaÿ ÿakesz laske vkazal oneÿ | pogancze o ktoreÿ ewągÿelÿa powÿada ach czodre | sercze boskÿe weÿrzÿ na gruntowną scodrosez | twoÿe otho ną serdecznÿe wÿelÿe poszeptano abj | tesz bÿlo ÿ ÿescze wÿeczeÿ dedÿ wÿerze ÿszebÿ odpu | sczÿl O sczodra dobroczÿ boska obrocz oczÿ twoÿe lÿu | thosczÿwe cv nÿe racz rzeknacz ÿedno ÿedine slow | ko do nÿe poczeszne rzeknÿ ÿeÿ mÿelÿ panÿe thj | slowa *Confide filia fides tua te salvam fecit* wÿara | thvoÿa sbawÿoną czebÿe vczÿnÿla ÿuszem ÿa panÿe | vczÿnÿl tho czo na mÿe zalÿeszalo ÿszem ÿe dal | rosgrzeszenÿe wszÿtkÿch ÿeÿ grzechov racz thÿ panje | dokonacz a to ÿe dacz czego rada. Thÿm sze poslem | oczecz S. amandus odpÿszal ÿe zasze thÿmÿ slowÿ cze | gosz

zadala od boga przes sluge ẏego tosz otrzẏmala | a wẏecz to ẏszecz mẏ tho pẏerweẏ dano snacz od pa | na boga tego zarankv nẏszlẏ tho poselstwo przẏslo | Oczecz swẏethẏ po dokonczenẏv modlẏthv swoẏch | szadl na stolek na vspokoẏenẏe swoẏe a gdẏ sze tro | che vczẏszẏl w smẏslẏech swoẏch zewnatrnẏch mẏal | wẏelẏe wẏdzenẏa o boskẏch rzeczach osoblẏwẏe ẏako | pan bog nature anẏelską roszlẏcznẏe postanowẏl wje | czẏm weselẏv a ẏako bog kosdemv osoblẏwą wla | snocz wedlug vrzedv osoblẏwego dal ẏsze tego spẏl | nosczą patrzẏ czo mv pan bog polẏeczẏl a gdẏ oczecz | S. amandus przes dobrą chvẏlẏe mẏal nẏebẏeską | krotochvilẏe s mlodzenczẏ anẏelskẏmẏ a wszẏtek | *(180)* bẏl pelen weszelẏa od dzẏwow opfitẏch ktore dusza | ẏego vczula a wtẏm sze wẏdzenẏv gdẏ tak zẏe | dzal mẏedzẏ dworzanẏ nẏebẏeskẏmẏ annẏolẏ swje | thẏmẏ wẏdzal ẏsze tha przerzeczona czorka przj | sla ẏ stanela przet nẏm a swẏelkẏm naboszenstwem | pokleknela prze denẏ ẏ sklonẏla oblẏcze swoẏe | prosto na sercze ẏego a tako oblẏczẏm poloszonẏm | na serczv ẏego lyezala dobrą dlugą chvẏlẏe asze na | nẏe angelẏ swẏeczẏ patrzelẏ ktorzẏ okolo amandusza | S. stalẏ a oczecz S. dzẏwowal sze smẏalosczẏ ẏeẏ a | wszakosz ẏsze tak nabosne a pokorne obẏczaẏe kte | mv mẏala doswolẏl ẏeẏ tego lutosczẏwẏe a czo ẏe | za laske bog oczecz vczẏnẏl pokẏ na onẏm vdraczonjm | serczv sklonẏona lẏezala to sama bardzo dobrze wje | dzala bo wẏdzal oczecz S. gdẏ ze podnẏosla po do | breẏ chwẏlẏ tedẏ ẏe oblẏcze bẏlo tak weszoleẏ po | stawẏ ẏakobẏ czsodrą laske od boga wszela tak ẏsze | tho ẏasznẏe po nẏe kosdẏ mogl posnacz ẏsze ẏe pan | bog osobną laske vczẏnẏl a ẏescze czẏnẏcz chce ka | sdemv dlẏa sercza amandusza S. ktore sercze bo | ga nadewsẏczko mẏlowalo ẏ dlẏa ẏego swyeteẏ | mẏlosczẏ wẏelẏe czẏerpẏalo tako ẏsze pan bog bedze | stego pochvalẏon a czlowẏek poczeszon. |

drugẏ przẏklath o drugẏe czorcze duchovneẏ | oẏcza Swẏetego Amadusza [1]). |

Rownẏm obẏczaẏem stalo sze ẏedne pannẏe kto | ra bẏla slachetna boska perszuna ta mẏeskala na | ẏednẏm samkv ẏmẏe ẏe bẏlo anna a wszystek zẏ | woth ẏeẏ bẏl sczere czẏerpẏenẏe przes the naboszną | *(181)* persune szprawẏal pan bog swoẏe wẏelke dzẏwẏ od | ẏe mlodosczẏ asze do sznẏerczẏ ẏe tha panna nẏslẏ | posnala oẏcza S. amandusza a nẏszlẏ o nẏm czo slẏsza | la czaszv ẏednego gdẏ bẏla zachvẏczona w naboszen | stwẏe swoẏm wẏdzala ẏako w nẏebẏe swẏeczẏ | pana boga chwalẏą patrzacz na oblẏcznoscz ẏego swje | thą ẏ przẏstapẏla do swẏetego Jana ẏeẏ mẏele | go apostola kv ktoremv osobnẏe przẏansz ẏ laske mẏa | la proszacz go ẏszebẏ ẏe spowẏedzẏ sluchal ẏan svje | thẏ bardzo laskawẏe rzekl

---

[1]) Intytulacyi tėj niema ani u Suriusa ani u Diepenbrocha.

ẏeẏ damczẏ czorko mẏe | la dobrego spowẏednẏka mẏasto szebẏe ktoremusz | pan bog wszẏtke mocz dal nad tobą ten sze cze be | dze vmẏal dobrze czeszẏcz w twoẏm czẏerpẏenẏv | czeskẏm a rosmaẏthẏm· Slẏsacz tho Anna ẏela sze | pothẏm pẏtacz ktorẏbẏ tho bẏl gdzebẏ bẏl abo | ẏakobẏ mv dzano w thẏm wsẏtkẏm bẏla nauczo | na od Jana swẏethego dzekowala stego panv bo | gv a nathẏchmẏast nazaẏutrz rano pospẏezẏla sze | ẏsze przẏsla do thego klastora ẏako od pana boga | bẏlo opẏawẏono ẏ pẏtala sze po nẏm. Oczecz svẏethj | Amandus przẏsedl do nẏe do fortẏ ẏ pẏtal ẏeẏ | czo za· potrzebe do nẏego mẏala zadala go ẏzebẏ | ẏe zpowẏedzẏ szluchal a gdẏ sze mv spowẏedala | oczecz S. slẏsacz poselstwo bosze, rosprawẏl ẏą | ẏako nalẏepẏe roszumẏal, tesz czorka S. powja | dala mv pothẏm ẏsze czaszv ẏednego gdẏ bẏla | zachwẏczona wẏdzala bardzo czudne drzewo ro | szane okraszone ẏ wszẏtko przẏkrẏte roszamẏ | czervonẏmẏ a na wẏerzchv tego drzewa vka | salo sze dzeczatko pan Jesus maẏaczẏ na glowẏe swej | (*182*) wẏanek s roseẏ czerwoneẏ a podthẏm sze drze | wem wẏdzala oẏcza S. amandusza szedzaczego a | dzeczatko namẏlsze pan Jesus wẏelẏe rosz s drze | wa oplamalo ẏ rzuczalo po ẏedneẏ na oẏcza Svẏetego | Amandusza tako ẏsze bẏl wszẏtek po odzenẏv pelen | rosz asze pothẏm ono dzeczatko tak wẏelẏe roszeẏ | czerwoneẏ nan rzuczalo ẏsze pothẏm wszedẏ ẏą | potrzeszon ẏ przẏkrẏt bẏl Vidzacz tho panna Anna | pẏtala dzeczatka czo bẏ sze znamẏonowalẏ te ro | sze ktoreẏ rzuczalo na amandusza S. rzeklo dze- | cze roskosneẏ Jesus rosmaẏtoscz rosz ktorẏmẏm ną | rzuczal snamẏonuẏe rosmaẏtoscz czẏerpẏenẏa kto | rẏm go nadarzą czo wszẏczko ma wszdeczne ode | mnẏe przẏacz a czẏerplẏwẏe czẏerpẏecz dlẏa | mẏloszczẏ moẏeẏ. |

O pẏerwszẏch obrasziech ẏ naukach czlowẏe | ka poczẏnaẏaczego a ẏakẏe pomnoszenẏe ẏego | ma bẏcz s rostrᴐptnosczẏ a szrotkẏem capitulum XXXIX. |

Poczatek zẏwotha oẏcza S. Amandusza kv mẏele | mv bogv bẏl czẏ takẏ ẏsze sze naprzot oczẏsczẏl | przes dostateczną czalą spowẏecz pothẏm sobẏe v | mẏslẏl vczẏnẏcz trzẏ kreszẏ abo zamẏerzenẏa | a krom tẏch mẏescz gdze kolwẏe ẏndze bẏl mẏal | sze wẏelkẏe ostrosnosczẏ duchowneẏ pẏerwszẏ kresz | oẏcza S. Amandusza bẏl czẏ ẏego cella, drugẏ kresz | ẏego kaplẏcza, trzeczẏ kres bẏl czẏ kor a tak gdẏ | na thẏm ktorẏm mẏesczv bẏl wẏdzalo mv sze ẏsze | bẏl w dobreẏ przespẏecznosczẏ. Cwarthẏ kresz bẏl | czẏ wszẏstek klastor krom forthẏ bowẏem gdj | (*183*) bẏl weswan do forthẏ paczẏl ẏsze potrzebowal opa | trzosczẏ a gdẏ wẏsedl stẏch mẏescz ktore sobẏe za | mẏerzẏl wẏdzalo mv sze ẏsze bẏl ẏako swẏerzatko lẏe | snẏe ktore zẏamẏ wẏszlo a lowczẏ zewszat ogarnẏo | no w ten czas potrzebuẏe chẏtre opatrzosczẏ tesz na | poczatkv oczecz S. Amandus obral zobẏe mẏescze ta | ẏemne kaplẏcze kv naboszenstwv swemv

dlÿa obra | sow ktoreÿ w nÿeÿ bÿlÿ a osoblÿwÿe ÿescze bedacz w mlo | doszcÿ swoÿe dal sobÿe namalÿowacz na pargamÿ | nÿe wÿeczną madroscz pana Jesv Crista ÿako nÿe | bo ÿ zÿemÿe w moczÿ swoÿe ma a ÿako czudno | sczą swoÿą ÿ mÿelą wdzeczną przÿaszną posta | wą swoÿą przewÿsza wsÿczkÿ czudnosczÿ stwo | rzenÿa wsÿczkÿego a dlÿa thego oczecz S. Amandus | obral zobÿe wÿeczną madroscz pana Jesv Crista | za mÿłosnÿcze swoÿe wÿeczną ÿescze w mlodosczj | swoÿe ten sze czudnÿ obras gdÿ sedl albo ÿechal | do skołÿ noszÿl zobą a zawsdÿ ÿ w czellÿ przet sobą | stawÿal na okno ÿ poglÿadal naÿ przÿasnÿe s wjel | ką zerdeczną zadzą a gdÿ doma bÿl chowal | ÿ w kaplÿczÿ s wÿelkÿm naboszenstwem chcemÿ lÿ | tesz wÿedzecz ktore ÿescze drugÿe ÿego obraszj | bÿlÿ wedluk ÿego naboszenstwa tedÿ moszem oba | czÿcz ÿsze bÿlÿ namalÿowanÿ przes ÿego roska | sanÿe obraszÿ oÿczow swÿethÿch pustelnÿkow | ÿ sÿch naukamÿ ÿako ÿch thv czescz napÿsano | Stoÿ na sczenÿe w kaplÿczÿ. Pustelnÿk oczecz S. Ar | semus pÿtal czaszv ÿednego anÿola boszego czo | bÿ czÿnÿcz mÿal ÿszebÿ bÿl sbawÿon odpowÿedzal | *(184)* Angÿol rzekacz vczÿekaÿ mÿlcz a bandz v pokoÿv Pothim | czaszhv ÿednego gdÿ oczÿecz S. Amandus bÿl zachwi | czon Angÿol szvÿethÿ ial mv czczycz xÿegÿ pustelnikow | swyethich thimÿ slowy Poczathek wszÿsthkyego sbavÿe | nÿa yesth czÿ zachowacz szye w pokoÿu a w sgodzye Theo | dorus opath powÿeda yse w czÿsthosczy szÿe zachovacz | vyethschy kunsth iesth nÿslÿ vykladv pyszma naucze | nÿe Opath Moyses mowÿ Sÿecz wthwoÿ cellÿ a ta czÿe | vszysthych rzeczÿ sbawyennych nauczy Jan opath powÿe | da Mey schÿe zewnathrz vczÿchosczÿ A vewnathrz | zachowaÿ wczysthosczÿ Tenze dalÿ powyeda. Ryba | przesz vodÿ Mnych przesz klastora oboya rzecz yesth | wathla a nyethrwala Antonÿ pustelnik szwyathÿ | powyeda Draczÿenÿe czyeleszne. Naboszensthvo szyer | deczne a vchodzenÿe od ludzÿ stand szye rodzy czystoscz | Ten sze daly naucza Nyenosz odzyenÿa v kthorym bÿ | prosznoscz szwyatha tego byla vydzÿana tesz walka czlo | vyeka poczynayaczego yesth czÿ tha, mesznye szye po | stawÿcz na przeczywko grzechom Pasthor Nyegnyewaÿ | szÿe szadnem czlowyekyem Alyeszczybÿ chczyal vyklocz | prawe oko thwoÿe Isidorus mowÿ czlowyek gnyew | lÿwÿ iesth bogu barzo brzythky by thesz ÿ navyeth | sche znamyona czÿnÿl Perems [1]) thak movÿ yesth grzech | vyelky gdy by ktho sdrowÿ w posthnÿ czasch myescho sadl | a yesczye vyeczszÿ grzech omawÿacz blysznyego szwego | Pÿor mowÿ barzo szla rzecz ÿesth czudze grzechÿ przeth | sobą noschÿcz a szwoÿe za szobą Zacharias powÿeda Mu | schÿ czlowyek vyelkye wsgardzenye czÿerpÿecz chczelÿ | bycz panv bogv lubÿ ÿ vdzyecznÿ Nesthor Muschysz | szye czlowÿecze oslem stacz yesly chczesz boska mudroscz | oszyegnancz Senex [2])

---

[1]) Surius i Diepenbroch mają Ipericius. [2]) Diepenbroch ma Sener. Całą tę stronicę 184 pisał inny pisarz.

powyada masch stacz nyeporuschony | *(185)* czaszv sczecza y nyesczecza yako czynyą vmarli | H e l y a s | powyada ysze blyade oblycze wychudzone czalo a po | korne obyczaye okazayą czlowyeka zakonnego [1]) P a s t o r | powyada taky nyeyest zakonnyk ktory od wyelye | mowyenya yezyka zwego powczągacz nyeumye [2]) M a | c h a r i a s mowy zadawą wyelye vdraczenya czalv me | mv abowyem od nyego wyelyc pokus mą J a n p u s t e l | n y k [3]) mowy Nygdym swey wolye nyeczynyl anym | tesz nykogo nyenauczal slowy czegom są nyeczynyl | w czynkyem S e n a x mowy. Wyelye slow czudnych przes | vczynkv nyesą poszyteczne yako drzewo ktore ma | wyelye lyscza przes owoczv N y l u s powyada kto sze | chce wyelye zwyathem obyeracz ten muszy vyelye | ran przyacz. S e n e x mowy Nyemoszes ly czo lyepsze | go czynycz tedy zyecz w celly a trsez [4]) ye dlya boga | I p e r i c u s mowy kto sze w sczystosczy zachowa then | bedze na thym swyecze vtczon od ludzy a od pana | boga vkoronowan w nyebye. A p o l o n i u s mowy napo | czatkv przeczywyąsze pokuszą tedy zetrzes glowe | wesza pyekyelnego. A g a t h o n oczecz pustelnyk S. | powyada przes trzy latha w vczech moych noszy | lem kamyk yszebych sze nauczyl mylczecz A r s e | n i u s powyada czestokroczem zalowal gdym mo | wyl alyem nygdy nyezalowal gdym zmylczal | S e n e x powyada ysze yeden mlody brath py | tal pustelnyka starego yakoby dlugo mylczecz myal | odpowyedzal tak dlugo mylcz asze cze ocz zapyta | yą. P a n y zwyetha S y n c l e t i c e s mowy czlo | wyecze bedzes ly chor wesel sze abowyem | *(186)* pan bog na cze wspamyatal Tesz gdy bedzes nyemo | czen nyeprzylyczay tego postom bo tesz y czy kto | rzy nyeposczą bywayą nyemoczny Tesz yesly | bedzes kuszon pokuszą czelyesną weszel sze | jsze swyethemv pawlowy masz sze przyrownacz | w saplacze. N e s t o r u s oczecz dobry mowy Nyeya | dlem alyes zaslo sloncze Drugy oczecz pustelnyk | ktoremv bylo ymye J a n rzekl do zachodv zlon | cza nygdym ze nyegnyewal. A n t o n y S. powjada | Nawyeczsza tho cznotha yest wmyecz myernoscz | myecz we wszyczkych rzeczach. P a f u n c i u s powya | da ysz nyepomosze ysze czlowyek dobrze poczne | czynycz alyesz by tesz kv dobremv konczewy tho | czo poczal przywyodl [5]). T h y o b r a s z y oyczov S. pustel | nykov y s ych naukamy oczecz S. Amandus poszlal | czorcze swoye duchowney przyawszy tha czorka | dobra domnyemala sze yze by yą oczecz S. Aman | dus na te droge wyodl yszeby wedlug srogye | go ostrego zywotha oyczov swyethych pustelnykov | zywot zwoy w srogosczy y w ostrosczy myala wyescz | Vdala sze na tho y poczela sobye odlamowacz yedze | y pycze poczela sze czesko dreczycz wlozanymy | koszulamy powroszamy y zrogymy lyenczuchy | y ostrymy godzamy szelasnymy byczowacz y yn | szymy rzeczamy. Gdy sze oczecz S. Amandus | srogosczy zywotha yey [6]) po-

---

[1]) Tu opuszczono zdania Hiliariona i Senez. [2]) Tu znowu opuszczono zdania Cassim, Antonius Awesines. [3]) u Suriusa abbas. [4]) trsez = strzeż. [5]) w kodexie opuszczony Abbas Mojses i Cassianus. [6]) tu brak wyrazu wywiedział.

slal do nÿe takÿe po | selstwo rzekacz Mÿla czorko chcesz lÿ zÿwot | twoÿ rzadzÿcz wedlug teÿ naukÿ ktoresz | odemnÿe zadala tedÿ opuscz takowe zbÿthnje | (*187*) dreczenÿe bocz tho nÿezalÿeszÿ na plecz twoÿe pa | nÿenską ÿ na przÿrodzenÿe thvoÿe mgle Mÿelÿ | pan Cristus nÿerzekl wesmÿ cze moÿ krzÿs nasze | alÿe rzekl kasdÿ czlowÿek nÿechaÿ swoÿ krzÿs ve | smÿe nasze Nÿemÿeÿ ńa tho wzgledv czorko mÿe | la ÿszebÿ wsÿtka ostroscz zÿwotha oÿczov swÿethÿch | wÿpelnÿcz mÿala nÿemÿeÿ tesz prosze cze tak vÿel | kÿe bacznosczÿ na srogÿ ostrÿ zÿvoth oÿcza twego du | chownego stÿch wsÿtkÿch ostrosczÿ zÿwota telko sobje | masz obracz czastke, ktorąbÿ dobrze znoszÿcz mogla | wedlug mgle zÿlÿ czala twego ÿszebÿ nÿecznotha | w tobÿe vmarla a czalo tak przÿ sdrowÿv zachovala | ÿzebÿ dlugo zÿwa bÿla a takÿ vczynek ÿest czÿ | chvalÿebnÿ a thobÿe naposzÿtecznÿeÿszÿ. |

Slÿsacz tho czorka swÿetha zadala wÿedzecz od oÿ | cza S. Amandusza dlÿa czego bÿ są tak ostrzÿ zÿ | wot wÿodacz anÿ one anÿ tesz drugÿm tego nje | radzÿl Thego ÿe oczecz S. dowÿodl pÿsmem | swÿethÿm ÿ rzekl czorko mÿla naÿduÿemÿ | w pÿsmÿe ÿsze przet dawnÿmÿ lathÿ mÿedzÿ | pustelnÿkÿ swÿethÿmÿ bÿlÿ nÿektorzÿ, ktorzj | nad mocz czlowÿeczą ÿ nad zlowÿecze domnÿema | nÿe zrogÿ vdraczonÿ zÿvot wÿedlÿ czego terasz thÿch | czasov nÿektorÿm mÿesczkÿm ludzem thÿlko o thÿm | slÿsecz powÿadaÿacz wÿelka przÿkroscz ÿest bo | wÿem nÿebaczą czo goracze zapalÿenÿe kv | mÿelemv bogv spomoczą zÿlÿ boskÿe nosÿcz | wÿpelnÿcz ÿ czÿerpÿecz mosze dlÿa boga | (*188*) ktorego wÿernÿe mÿeluÿe takowemv mÿelosczą | ognÿstemv czlowÿekowÿ wszÿtkÿ rzeczÿ nÿepodobne | kv vczÿnÿenÿv bedą podobne ÿ lathvÿe w mÿlÿm | bodze Jako Dawid S. powÿada ÿsze spomoczą boską | chcal przenÿknacz abo przeczÿsnacz sze przes mur | stoÿ tesz pÿsano w xegach pustelnÿkow svÿethÿch ÿsze | tesz nÿektorzÿ nÿewÿedlÿ tak bardzo srogÿego szÿ | wotha a wszakosz kv ÿednemv konczv szlÿ Svÿethj | Pÿotr a swÿethÿ Jan nÿerowną drogą od pana | boga bÿlÿ czagnÿenÿe a ktho mosze wszÿczkÿ dzÿwÿ | boskÿe wÿlÿczÿcz telko then pan ktorÿ szą dzÿwnj | ÿest w przÿaczolach swÿethÿch swoÿch ktorzÿ tesz dla | tczÿ swego wÿelkÿego nÿeskonczonego panstwa przes | rosmaÿthe slugÿ rosmaÿthÿm obÿczaÿem chce bÿsz chva | lyon a teszesmÿ wszÿczÿ nÿeÿednakÿego przÿrodze | nÿa czo ÿednemv sluszÿ drugÿemv sze nÿegodzÿ | a przesto nÿemamÿ mnÿemacz ÿszebÿ takÿ czlowjek | ktorÿ sze nÿeprzemocze bardzo dreczÿcz, nÿemogl | przÿcz kv drodze ktora wÿedze kv sbawÿenÿv | a tesz szasze taczÿ mglÿ ludze nÿeprzemosznÿ nÿe | maÿą omawÿacz anÿ poszadacz ostrego zÿvotha | ÿnszÿch. Thelko kaszdÿ mÿeÿ wsgadl są na sze a | bacz czo pan bog chce mÿecz po thobÿe bÿsz temv | doszÿcz czÿnÿl a ÿnszÿm daÿ pokoÿ pospolÿcze | mowÿą ÿsze lÿepÿe srednÿa ostroscz nÿslÿ sbÿthnja | a gdÿsz trudno szrodek trafÿcz tedÿ lÿepÿe mnÿe | nÿslÿ na sbÿth sze waszÿcz bowÿem sze tego wÿe | lÿe trafÿa gdÿ kto przÿrodzenÿe nasbÿt v draczÿ | ÿsze mv pothÿm sbÿthnÿą wcesnoscz muszÿ

czy | nycz a wszakosz yest wyelye znamyeny | *(189)* thych wyelkych swyethych ktorzy z wyelkyego zapa | lyenya myeloscy boskye tak o szobye bacznoscy nje | myely ysze sze okruthnye dreczyly taky srogy | zywoth y ostre przyklady swyethych mogą bycz | poszyteczno takym lyudzom ktorzy ze roskosnye cho | wayą a swego vpornego przyrodzenya dobrowol | nye poszyvayą kv skodze duszy swoye czo tho | bye y thvoym rownym nye przysłusza Macz pan | bog rosmaythe krzysze ktorymy dreczy przyacze | lye swoye thy ktore myeluye. Thak my sze | wydzy myla czorko ysze pan bog ynszy krysz chce | wloszycz na chrybyet thvoy ktorycz bedze czeszy | nysly takye vdraczenye gdy ten krzys na cze | przydze prosze przymy y czyerplywye. |

Pothym sze nyedlugo w krotkym czasze szegnal | pan bog na czorke yego duchowną dopusczenjm | czeskye nyemoczy a dlugye tako ysze byla cho | rym nedznym czlowyekyem vdraczonym asze do | smyerczy roskaszala [1]) do oycza S. Amandusza wsyt | ko to czo sze snyą stalo yako ye przet thym | byl powyedzal oczecz swyethy Amandus odpysal | ye zasze thymy zlowy Myela czorko nyethylko | czebye pan bog trafyl przes the chorobe | alye tesz y mnye obraszyl przes cze bowjem | yusz nykogo wyeczey nyema, ktoby my stako- | wą pylnoscą y w boskye wyernoscy poma | gal moych kxaszek wyprawyacz yakosz thj | czynyla pokosz sdrowa byla. A przesto myla | *(190)* czorko ya sluga boszy proszylem pana boga | za thobą wyernye y pylnye yeszly by tho by | la wolya yego ysecz by raczyl dacz sdrowye a | gdy mye pan bog nyerychlo raczyl wysluchacz | dedym sze yal gnyewacz s panem bogyem gnye | wem przyaczelskym obyeczuyacz ysze bych o wjer | nym bodze yusz wyeczey nyechczal xazek spra | wyacz y chcalem tesz moye zwyczayne zaranne | posdrowyenye opusczycz szasmuczenya yeszlyby | cze nyeraczyl zasze vsdrowycz Gdy thako oczecz | S. Amandus bedacz w nyepokoyv serca swego szyad | w kaplyczy wedlug zwyczayv swego a vspokoywsj | myszly zwoye y myal takye wydzenye ysze vydzal | ysz wyelka rzesza anyolow swyethych przyslo do | kaplycze spyewaly mv kwoly czeszacz go pye | nym nyebyeskym bo wyedzely ysze tego czaszv | byl w osoblywym smetkv Pythaly go anyely swje | czy czemv by tako smethne postawy a dlya czego | by snymy nyespyewal. Obyawyl ym oczecz swye | thy swoye nyestateczne zasmuczenye y rostarge | ktorą kv myelemv bogv myal ysze go pan bog | w tey prosbye nye raczyl wysluchacz gdy sze mo | dlyl o sdrowye czorky swoye duchownej. | Mowyly mv angely sze by sobye nye tak poczjnal | a ten smetek opusczyl bo pan bog the chorobe | na nye dopusczyl dlya ye nalyepszego, a ysze | tho krzys ye myal bycz na thym swyecze | przes ktoryby szobye otrzymala wyelką la | ske tv na thym swyecze y tesz nyewymo | *(191)* wną zaplathe w nyebyeskym krolyestwye Tho | wydzenye wsyczko wypysal ye oczecz S. y pysal | ye na konczv thy slowa rzekacz A przesto bacz czjer | plywa czorko

[1]) pisać.

moÿa a przÿmÿ tho za wdzeczny | dar ÿ za znamÿe wÿerne przÿaszny od mÿe ! lego boga.

O dzÿeczÿnnÿm naboszensthwÿe czlowÿeka | poczÿnaÿaczego cap. XL. |

Ta czorka przerzeczona oÿcza S. Amandusza proszÿ | la go ÿako oÿcza swego duchownego ÿszebÿ do nÿe przÿ | sedl a nawÿedzÿl ÿą w ÿe nÿemoczÿ a ÿszebÿ ÿeÿ tesz | nÿeczo powÿedzal o rzeczach boskÿch lathwÿch nÿe gle | bokÿch a wszakosz wdzenÿch [1]) a krotofÿlnÿch kv slucha | nÿv Oczecz S. Amandus ÿal ÿe powÿadacz o dzeczÿnnÿm | nabozenstwÿe swoÿm rzekacz Gdÿ ÿeden sluga boszj | bedacz w mlodosczÿ sweÿ mÿal vmÿsl kwÿthnaczÿ | tedÿ przes wÿelÿe lÿat mÿal then obÿczaÿ gdÿ krev | pusczal tedÿ sze obroczÿl kv panv bogv na krzÿszv | wÿszaczemv a gladaÿacz na obrasz vmeczenÿa bosze | go wÿczagnawszÿ zranÿoną reke swoÿe rzekl we | thsawszÿ [2]) naboszne ach serdecznÿ przÿaczelÿv moÿ | panÿe Jesv Criste pamÿetaÿ ÿsz pospolÿcze ÿest ten | swÿczaÿ ÿsze mÿlÿ przÿaczel do mÿelego ÿdze gdj | krev puscza a tho dlÿa napÿcza [3]) dobreÿ krwje | a wszakosz tÿ mÿlÿ panÿe wÿesz ÿszecz ÿa nj | kogo mÿlszego nÿemą ÿedno czebÿe zamego prze | stom przÿsedl do czebÿe ÿsze bÿ mÿ the rane | przeszegnal a krevj mÿ dobrą sdrową vczinjl | (*192*) Tesz gdÿ sze dal golÿcz czaszv mlodosczj sweÿ a ÿescze | oblÿcze ÿego czudneÿ przÿaszne barwÿ bÿlo sedl do | pana swego vkrzÿszovanego ÿ rzekl ach szlachet | nÿ panÿe bÿ tesz oblÿcza mego ÿ tesz vst | moÿch bÿla thaka rumÿonoscz rumÿona ÿako ÿasnoscz | roszeÿ czerwoneÿ tobÿ wszÿtko sluga thvoÿ thobÿe samemv chcal zachowacz a nÿkomv ÿnszemv aczkol | wÿek panÿe thÿ telko patrzÿs na czu | dnoscz wnatrzną a sewnatrzne nÿe wÿeleÿ dbasz | a wszakosz mÿlÿ panÿe podawą thobÿe zercze | moÿe znamÿe mÿelosczj wÿerneÿ ÿsze ÿa tho wsi | tko kv thobÿe obraczą a nÿekukomv ÿnszemv Tesz | gdÿ nową zuknÿą abo kapÿcze obloczÿl dedj sedl | na mÿescze swoÿe oszobnÿe wedluk zwÿczaÿv swe | go ÿ proszÿl pana nÿebÿeskÿego ktorÿ mv ono odze | nÿe szadzÿl ÿszebÿ mv sczescze ÿ sbawÿenÿe w njm | raczÿl dacz a w ÿego naswÿetsze wolÿe | wÿpelnÿenÿv ÿ tesz w slusbÿe snoszÿcz ÿescze tesz | w mlodosczÿ swoÿe mÿal ten swÿczaÿ gdÿ latho | ÿasne przÿszlo w czudnosczÿ kwÿecza rosmaÿtego | napÿerweÿ kwÿatedzkÿ roskoszne wonÿacze vÿnj | kalÿ wstrzÿmal sze ÿsze ÿch nÿerwal anÿ ÿch chcal | bracz alÿesz w ten czasz ÿsze pÿerweÿ swoÿe ducho | wneÿ mÿelosnÿczÿ szlachetneÿ quitnaczeÿ pannÿe mat | ce bosze napÿerwsze quÿecze darowal gdy sobÿe czas | nalasl dedÿ ÿal rwacz quÿecze s rosmÿslanÿm ro | smaÿtÿch vczesznÿch rzeczÿ boskÿch ÿ noszÿl onÿ quÿat | kÿ do celle swoÿe a płotlszÿ wÿenÿecz sedł do ko | rv abo do kaplÿcze panni Marÿeÿ a pokleknawszj | przet obrasem pannÿ Marÿe bardzo pokornÿe | (*193*) vklonÿwszÿ sze wloszÿl on wÿenÿecz na

[1]) wdzenÿch = wdzięcznych. [2]) wethsawszÿ = westchnąwszy. [3]) napÿcza = nabycia.

obrasz ÿeÿ | w tym wmÿslÿe ÿ rosmÿslanÿv ÿsze ona sama ÿest | quÿat napÿeknÿeszÿ naczudnÿeÿszÿ ÿ wÿsnawal ÿsze | ona sama ÿest naÿÿeczsza roskosz sercza ÿego nad | wszÿtkÿ czudnosczÿ ktore lÿatho przÿnoszÿ prosacz | ÿe ÿszebÿ thego kwÿecza pÿerwsego od slugy svego | nÿeraczÿla wsgardzacz Czaszv ÿednego gdÿ thak na | czudnÿeÿszą panne tako vkoronowal wÿdzal w sachvj | czenÿv swoÿm ÿsze nÿebo bÿlo othworzono ÿ wÿdzal | anÿolÿ bardzo ÿasne stepuÿacze na dol ÿ szasze wsgore | ÿ vszlÿszal przenaslÿcznÿesze spÿevanÿe na podwo | rav nÿebÿeskÿm ktore spÿewalÿ nÿebÿesczÿ mÿescza | nÿe tako bardzo czudnÿe ÿsze tesz czudnÿe nÿemo | sze bÿcz slÿszano ÿ weselÿe ÿ osoblÿwÿe onÿ wesze | lÿ spÿewakowÿe spÿewalÿ ÿedne pÿesnke o pan | nÿe marÿe ktora tako roskosnÿmÿ slotkÿmÿ gloszÿ | bÿla szlÿszana asze sze dusza ÿego weselÿ a w slot | koszÿ rosplÿwala a thÿ slowa ÿ tesz spÿewanÿe bÿ | lo nÿeÿako podobno ÿako o wszÿtkÿch swÿethÿch w dzÿen | ÿch spÿewaÿą w prosze ten wÿersz-*illic regina vir* | *ginum transcendens culmen ordinum etc.* Tho spÿewa | nÿe tak sze rosumÿe ÿako krolÿewa panÿenska | przewÿsza we tczÿ ÿ w dostoÿnosczÿ wsÿtko nÿebÿe | skÿe panstwo Oczecz S. Amandus poczal ÿ spÿewal | snÿebÿeskÿm rÿczerstwem a stego spÿewanÿa w du | szÿ ÿego ostal wÿelkÿ smak nÿebÿeskÿ sadza go | racza kv panv bogv. Pothÿm gdÿ sze maÿ po | czÿnal oczecz S. Amandus wedlug swÿczaÿv swego | swoÿe namÿelÿeÿsze pannÿe nÿebÿeskÿe Ma- | rÿeÿ vplotszÿ wÿenÿecz sroszeÿ wloszÿl gej | (*194*) na glowe obrasza ÿeÿ s wÿelkÿm naboszenstvem Nasza | ÿutrz ÿsze oczecz S. Amandus bÿl bardzo mglÿ nÿechcal | sobÿe teÿ wczesnosczÿ dlÿa mdlosczÿ swÿe dopusczÿcz | ÿszeÿbÿ sze przespal a teÿ godzÿnÿ gdÿ swÿthalo nÿw | stal ÿako mÿal swÿczaÿ wstawacz a posdrawÿacz pan | ne Marÿą. Gdÿ sze vspokoÿe teÿ sze godzÿnÿ nad szvj | thanÿm wÿdzalo mv sze ÿakobÿ bÿl w nÿktorÿm korze | nÿebÿeskÿm a w tÿm korze spÿewano slotkÿmÿ glo | szÿ Magnificat matcze boszeÿ na czescz na chvale gdj | go dospÿewano Panna Marÿa wÿszla ÿ przÿstapila | do S. Amandusza ÿ przÿkaszala mv ÿszebÿ ÿeÿ poczal | spÿewacz ten wÿers *O vernalis rosula*, czo sze wÿ | klada po polskv roskoszÿ lÿethnÿe roszÿczko mÿszlil | czo bÿ sze tho roszumÿalo a wszakosz chczal bÿcz powo | lÿen ÿ posluszen pannÿe Marÿeÿ ÿ poczal spÿewacz | wesolą ochotnosczą *O vernalis rosula* a nathÿchmÿast | trzeÿ abo sterzeÿ mlodzÿenczow sÿanÿolow nÿebÿeskÿch | ktorzÿ w onÿm korze stalÿ poczelÿ s nÿm spÿewacz | Pothÿm druga rzesza nÿebÿeska na korÿ. A tak | ochotnÿe ÿ wesel ÿe spÿewalÿ na przeczÿvko sobÿe | ÿsze tako slotko brzmÿalo wÿeczeÿ nÿslÿbÿ we wsÿcz | kÿe strunÿ ÿ ÿgrÿ tego swÿatha szaÿgral a takÿe | slotkÿe roskoszÿ ÿego smÿertelne przÿrodzenÿe nÿe | moglo dalÿeÿ snosÿcz ÿ przÿsedl są kxobÿe. |

Napÿerwszego dnÿa po dnÿv w nÿebo wszecza panj | Marje oÿczv S. Amanduszewÿ wkasano bÿlo wÿelkÿe | weselÿe w palacz nÿebÿeskÿm alÿe thą nÿkogo | nÿechcano wpusczÿcz ktorÿ tą nÿedostoÿne wnÿcz | chczal oczecz Amandus S. sluga boszÿ chczal

sze tamo | wczÿsnacz alÿe przÿstapÿl anÿol ÿakobÿ mlodze | nÿecz czudnÿ vchwaczÿwszÿ go za reke rzekl | mv thowarzÿszv nÿeprzÿsluchas teras na ten | *(195)* czas ostanÿ thv zawÿnÿles sze za twoÿ wÿstep muszÿsz | bÿcz pokuthowan pÿerweÿ nÿszlÿ bedzes dostoÿen slu | chacz spÿewanÿa nÿebÿeskÿego rzekszÿ mv thÿ slowa | anÿol wsal go za reke ÿ wÿodl go drogą krzÿwam | na dol ÿ wsadzÿl go w dzure czemną pod szemÿe kto | ra dura bÿla ztraszna neczna ÿ zalosna na wÿerzenje | oczecz S. tamo szedzacz nÿemogl wÿnÿcz zadnÿm obj | czaÿem anÿ thą anÿ szą ÿako czlowÿek ktorÿ w cze- | skÿm ÿestwÿe lÿeszÿ tako ÿsze anÿ sloncza anÿ kxezÿ | cza anÿ zadnÿ ÿasnosczÿ nÿewÿdzal to mv bÿlo barzo | czesko a naczal czesko wsdÿchacz ÿ sobÿe bardzo tesknÿcz | w onÿm swoÿm ÿestwÿe Pothÿm nÿedlugo onsze | mlodzenÿecz ktorÿ go thą w one dure wprowadzil | przÿsedl do nÿego ÿ pÿtal go ÿako bÿ sze mÿal rzekl | mą sze bardzo slÿe powÿedzal mv onsze mlodze | nÿecz przÿczÿne ÿensthva ÿego ÿ rzekl ÿsze nawÿecz | sza kxesna s nÿeba gnÿewa sze teras stobą dlÿa | tego zawÿnÿenÿa o ktoreÿ ÿe thÿ zedzis Slu | ga boszÿ Amandus S. slÿsacz tho czesko sze slÿekl | ÿ rzekl o nÿestetÿsz mnÿe wÿelcze necznemv vbo | gÿemv ÿ czoszem takÿego przeczÿwko ÿeÿ wÿstapÿl | Rzekl anÿol. Otho sze na cze gnÿewa ÿsze we szwa | tho ÿe nÿerad kaszes a wczora w ÿeÿ wÿelkÿe | panskÿe swÿetho odmowÿles przeloszonÿm swoÿm | ÿ odpowÿedzales ÿszes onÿe nÿechcal kasacz Oczecz | S. Amandus rzekl o bÿada mnÿe thowarzÿszv ÿ | panÿe moÿ oto mÿ sze wÿdzÿ ÿsze tha mÿela | panna takÿe wÿsokÿe teczÿ godna ÿsze sze ÿa | *(196)* malÿ a podlÿ kv wÿpowÿedzenÿv ÿe chvalÿ wÿdze | a przesto kazanÿe o ÿe wÿzokÿe dostoÿnosczÿ polÿeczą | starszÿm ÿ wÿszÿm dostoÿnÿeÿszym nÿszlÿ ÿa bo mÿ | sze tak wÿdzÿ ÿsze dostoÿnÿe o ÿe swÿethe mÿe | losczÿ vmÿeÿą kasacz auÿszlÿ ÿa vbogÿ czlowÿek rzekl | mv mlodzenÿecz wÿecz ÿsecz bardzo rada kaza | nÿe mÿewa od czebÿe A przesto nÿedopusczaÿ szÿe | tego wÿeczeÿ Sluga boszÿ Amandus naczal czesko | plakacz ÿ rzekl do onego mlodzencza Ach serde | cznÿ mÿlÿ mlodzÿencze prosze cze snÿedną[1]) mÿe | s naczitszą matką marÿą ÿusczÿ tho theras slubuÿe | przÿ vÿernosczÿ moÿe ÿsecz sze tego wÿeczej nje | dopuscze Slÿsacz tho mlodzenÿecz anÿol boszÿ vsmje | chnal sze naÿ wczeczne ÿ poczeszÿl go przÿasnje | a sathÿm go wÿwÿodl s onego ÿensthva ÿ rzekl | mv wÿecz thowarzÿszv mÿelÿ ÿszeczem pobaczil[2]) | po nasze xesnÿe nÿebÿeskÿe Marÿeÿ ÿ po ÿeÿ | laskawÿm oblÿczv ÿ slovÿech przÿasnÿch ktore | ma k tobÿe ÿszecz gnÿev swoÿ odpusczÿcz chce thobje | a savdÿ na wselknÿ czas chce mÿecz ktobÿe | wÿernoscz swoÿe maczerzÿnską. |

Tesz oczecz S. Amandus mÿal ten swÿczaÿ gdÿ swo | ÿe celle mÿal ÿdz nadol abo sasze na gore do cel | le pospolÿcze swÿczaÿv swego swÿethego czÿnÿl dro | ge swoÿe przes kor a stanavszÿ troche przet cza | lem boszÿm tak sobÿe mÿslÿl kto bÿ mÿal przÿącze | la serdeczne mÿelego na drocze swoÿe rad ÿ s dro | gÿ dalÿe

[1]) snÿedną = zjednaj. [2]) pobaczil = zobaczył.

stapy̆ a przędluszy̆ drogy̆ dly̆a nawje | dzeny̆a y̆ vmowy̆ vczesne sprzy̆aczely̆em | swoy̆m. |

(*197*) Tesz oczecz S. Amandus powy̆edzal czorcze swoy̆e duchowne chorej | rosmaway̆acz sny̆ą vczesny̆e y̆ rzekl czorko my̆la y̆eden | czlowy̆ek czaszv my̆esopustnego zadal od pana boga my̆e- | sopust duchowny̆ch bo y̆ch od zadnego stworzeny̆a ny̆e | chsal my̆ecz a gdy̆ by̆l zachwy̆czon w duchu wy̆dzal mj | ly̆ pan Cristus przy̆sedl do ny̆ego w tey̆ postawy̆e | y̆ako by̆l star trzy̆dzesazy̆ lath y̆ rzekl pan Cristus | chce zadzą twoy̆e napelny̆cz a thoby̆e my̆e | sopusti ny̆eby̆eskyy̆e vczy̆ny̆cz a zathy̆m pan my̆elosczy̆wy̆ wszal ku | bek w recze swoy̆e s wy̆nem y̆ podal drugy̆um ludzom | y̆szeby̆ py̆ly̆ y̆edna persuna gdj szę napy̆la wszy̆tka | zemglala asze na szemy̆e vpadla Druga gdy̆ sze napy̆ | la troche tesz y̆ela mglecz Aly̆e trzecza gdy̆ sze napy̆ | la ny̆cz ny̆edbala a tham sze mv powy̆edzal pan Cri | stus oby̆czay̆ ludzy̆ poczy̆nay̆aczy̆ch ludzy̆ pomnaszay̆aczy̆ch | sze y̆ tesz ludzy̆ doskonaly̆ch we cnotach swy̆ethy̆ch | y̆ w my̆losczy̆ bosky̆e y̆ako sze thy̆ troy̆aky̆e stadla | ny̆erowno may̆ą w slotkosczy̆ bosky̆e. Powy̆edzavh | szy̆ oczecz S. czorcze swey̆ duchowney̆ tak wy̆ely̆e | wczesny̆ch rzeczy̆ dusny̆ch y̆ may̆acz s ny̆ą wy̆ely̆e | rosmow bosky̆ch dokonczy̆vszy̆ thego odsed. Jako | ry̆chlo od ny̆e odsedl nathy̆chmy̆ast tho wsy̆tko na | py̆sala czo y̆ey̆ powy̆adal aly̆e pothay̆emny̆e y̆ | poslala przes wy̆erną swoy̆e thowarzy̆ske y̆szebj | tho skrzy̆cze dobrze schowala do skzy̆nky̆ dobrey̆ | zamkny̆one. Czaszv y̆ednego ny̆ektora dobra | szostra przy̆szla do tey̆ szostry̆ ktora thy̆ rzeczy̆ | by̆la schowala rzekla y̆ey̆ tako Ey̆a my̆ela | (*198*) szy̆ostro y̆ czo sza skry̆the dzy̆wy̆ bosze w toy̆e skry̆n | cze otho dzy̆szy̆esze noczy̆ wy̆dzalą przes sen y̆sze w po | srotkv w skry̆ncze thwoy̆e stal czudny̆ mlody̆ pacholy̆k a | w rekv swy̆ch my̆al vczesną slotką luthny̆ą abo ah | rfe y̆ wy̆grawal trzy̆ py̆esny̆ ny̆eby̆esky̆e taneczne | tako roskoszny̆e y̆sze kaszdy̆ ktory̆ tho szly̆szal wjelką | roskosz y̆ wesely̆e stego my̆al a przesto cze prosze | szostro my̆la wy̆day̆ ną tho skrzy̆nky̆ prosze cze czos | w ny̆ey̆ ząknela y̆sze by̆szmy̆ tesz y̆ drugy̆e szostrj tho | tczy̆ly̆ aly̆e y̆ako szostra thay̆emna my̆lczala thy̆ch | rzeczy̆ y̆ ny̆echczala y̆e ny̆cz o thy̆m powy̆edacz bo y̆e | by̆la zakazala tha ktora y̆ey̆ by̆la schowacz dala. |

y̆ako oczecz swy̆ethy̆ ludze thego swy̆atha przj | czagal kv panv bogv a ludze smethne poczeszal | capitulum XLI. |

By̆ly̆ przes dlugy̆ czas y̆sze sluga boszy̆ Amandus swy̆ethy̆ | do czorky̆ swey̆ duchowney̆ zadnego poselsthwa ny̆epo | slal py̆sala do ny̆eny̆ego ly̆st prosacz go y̆szeby̆ ny̆eczo | do ny̆ey̆ roskasal y̆ do ny̆ey̆ py̆sal sczegoby̆ y̆e czerpy̆a | cze sercze oczy̆sczono by̆lo tasz mv py̆sala thy̆my̆ slowj | rzekacz Clowy̆ek vbogy̆ mą stego poczeszeny̆e gdy̆ nje | ktore y̆escze vbosze ludze brzet sobą wy̆dzy̆

nÿszlÿ są | ÿest takÿesz tesz czlowÿek czÿerpÿaczÿ wesmÿe ochlo- | de gdÿ slÿszÿ ÿsze tesz ÿego ÿnszÿ saszedzÿ ÿescze | wÿeczszÿch vczÿskach bÿlÿ a pan bog ÿm snÿch pomogl | Oczecz S. odpÿsal ÿeÿ tak czorko mÿela dlÿa thego | ÿszebÿ thÿ czÿerplÿwsza bÿla wdraczenÿv ÿ w preczÿ | wnoszczach thwoÿch powÿem czÿ nÿeczo o czerpÿenÿv pa | nv bogv na czesz na chwale wÿem ÿednego czlowje | ka na ktorego s dopusczenÿa padlÿ czeskÿe przesla | dowanÿa ÿ tesz nakazenÿe slawÿ ÿego czesne przes | (*199*) kłąlÿwe ÿesÿkÿ ÿ podthvarzÿ falszÿwe ludzÿ nÿebo | goboÿnÿch tegosz czlowÿeka czerpÿaczego zadza ÿ dobra | wolÿa bÿla ÿsze pana boga se wsÿtkÿego grunthv ser | cza swego wundamenthnÿe zadal mÿelowacz a takosz tesz | o thÿm wÿelką pÿlnoscz mÿal ÿszebÿ boga swego | thako wÿelcze mÿelosnego wszÿtkÿm ludzom mogkl | tak vkasacz ÿszebÿ go nadewsÿczko dobro swÿatha | tego mÿelowalÿ ÿako dobro nawÿsze ktore on sam | ÿest a tako radbÿ bÿl wszÿtkÿ odwÿodl od prosnej | mÿeloscÿ swÿatha tego a przÿwÿodl kv mÿelowa | nÿv stworzÿczela nadewsÿtkÿ rzeczÿ czo sze wÿecz | wÿpelnÿlo ÿsze wÿelÿe meszczÿsnow ÿ bÿalÿch glow | kv panv bogv nawroczÿl a tak gdÿ nÿeprzÿaczelÿe | wÿ dusnemv odderal thÿ ktorzÿ mv przes grzechj | bÿlÿ przÿwlasczenÿ a panv bogv ÿ przÿwraczal | tego bardzo nÿenawÿdzal slÿ duch ÿ vkasowal sze | ludzom swÿethÿm grosacz ÿm ÿsze sze tego chczal | pomsczÿcz nad nÿmÿ osoblÿwÿe nÿeprzÿaczel dusnÿ swja- | sal bÿl dwoÿe ludzÿ sakonnÿch meszczysne s bÿalą glową | wÿelką mÿeloscżą a tako ÿe obv nÿeprzÿaczel dusznÿ | bÿl zaslÿepÿl w ÿch serczach ÿsze one sloszczÿ ÿ wjste | pv sobÿe za grzech nÿemÿelÿ Gdÿ thego slugÿ boszego | pothaÿemnÿe o tho dwoÿe ludzÿ pÿtano powÿedzal | ÿsze tho bÿlo przeczÿwko panv bogu ÿ tesz naprzeczjv- | ko naucze krzesczÿanskÿe ÿ sprawÿl tho ÿsze on falsz | opusczÿlÿ a w czÿstoszÿ sze sachowalÿ Napothÿm w ten | sze czas gdÿ thÿch dwoÿga ludzÿ panv bogv posÿ | skal ÿedna persona swÿetha ÿmÿenÿem Anna | bedacz na modlÿthwÿe bÿla zachwÿczona w duchv ÿ | wÿdzala tego sluge boszego a nad nÿm na powÿetrzv | (*200*) vÿrzala wÿelką gromade zlÿch duchov ktorzÿ sgroma | dzÿwszÿ sze glosÿ okruthnÿmÿ wolalÿ wsÿsczÿ wespolek | zabÿcz ÿ zamordowacz slego mnÿcha ÿ ÿelÿ mv spathne | laÿacz ÿ tesz przeklÿnacz ÿsze ÿe on smÿeskanÿa | mocznego wÿpedzÿl porade svoÿe wkasuÿacz po so- | bÿe szmÿelÿe szloszne obÿczaÿe sprzÿszegalÿ ÿsze | chczelÿ naÿ strzecz ÿ lowÿcz aszebÿ sze nad nÿm poscz i | kÿ a ÿeslÿbÿ go na czelÿe abo na dobrÿm mÿenÿv nÿe | moglÿ posÿcz tedÿ wsdÿ oskazenÿe welkÿe dobreÿ | zlawÿ ÿego ktorą mÿal na szwÿecze chczelÿ stacz | ÿszebÿ ÿą szlosczą wÿkorzenÿlÿ obÿeczowalÿ zesloscz j | sweÿ naÿ wÿmÿslacz rzeczÿ nÿepoczesne acz bÿ sze | tesz tego nawÿeczeÿ wÿstrzegal dedÿ wszdÿ onÿ | swoÿą falszÿwą chitroscżą chczelÿ tho naÿ prze | wÿescz ÿszebÿ bÿl skasan przet luczmÿ ÿawnÿe na sla | wÿe swoÿeÿ dobreÿ ktorą mÿal v boga ÿ v ludzÿ vÿ | dazcz tho ÿ zlÿsacz Anna panÿ zwÿetha slÿekla sze | bardzo ÿ proszÿla naswÿetsze pannÿ Marÿÿe s wel | kÿm naboszenstwem ÿszebÿ mv raczÿla przÿez |

kv wspomoszenӯv w thӯm wӯelkӯm vczӯsnӯenӯv | ktore naӯ mӯalo przӯcz spoduszczenӯa nӯeprzӯӯa | czol dusnӯch. Mathka mӯeloszerna Marӯa rzekla | ӯe laskawӯe nӯeboӯsze nӯemogacz mv nӯcz vczӯnӯcz | przes dopusczenӯa sӯna mego czo on naӯ raczӯ do | pusczӯcz tocz wsӯtko naӯ przӯdze alӯe kv lӯepszemv | a przesto poczesaӯ go ӯsecz bӯ sobӯe nӯetesknӯl | Gdӯ czorka swӯetha Anna ӯmӯenӯem tho powje | dzala sludze boszemv wӯdzenӯe ktore onӯm mӯa | la ӯal sze bardzo bacz onego wӯelkӯego sgroma | dzenӯa szlӯch duchov ӯ sedl na gore na ktoreӯ | bӯla kaplӯcza poswӯeczona weteczy weszӯtkӯch | anӯolow swӯethӯch a ӯako zavsdӯ mӯal then | (*201*) zwӯcsaӯ w kasdӯm zasmuczenӯv swoӯm chodzӯl mo | dlacz sze okolo oneӯ kaplӯcze dzewӯecz krocz vetczj | dzewӯaczӯ korow sgromaczenӯa swӯethӯch anӯolov | nӯebӯeskӯch ӯ proszӯl ӯch bardzo nabosznӯe ӯszebӯ | bӯlӯ wspomoszӯczelmӯ ӯego naprzeczӯwko wsӯtkӯm | ӯego nӯeprzӯaczelom. Naszaӯutrz poranv mӯal | tho wӯdzenӯe duchowne ӯsze mv sze wӯdzalo | ӯakobӯ bӯl zaprowadzon na polӯe bardzo czudne a ogleduӯacz sze vӯrzal bardzo wӯelką rzeszą panӯen an | ӯelskӯch nӯebӯeskӯch okolo szebӯe ktoremv wsӯtkӯ | przӯslӯ na wspomoszenӯe ӯ czeszӯlӯ go przӯasne ӯ | mowӯlӯ mv nӯetroscz sze pan bog ӯest stobą a wjecz | ӯsze cze nӯgdӯ nӯechce opusczӯcz we wszelkne czeskosczӯ twoӯe a przesto nӯeopusczaӯ tego dobre | go vczӯnkv alӯe sercza swӯeczkӯe przӯczagaӯ kv | mӯlosczӯ boskӯe a stego wӯdzenӯa bӯl tako vmo | cznoӯ ӯsze wӯelką pӯlnoscz o thӯm mӯal ӯakobӯ | wӯelӯe lӯudzӯ grzesnӯch panv bogv posӯskal. | Tesz ӯednego czlowӯeka zlosnego vӯal swjmӯ | slowӯ dobrӯmӯ rostropnӯmӯ ktorӯ sze przes cza | lą osznascze lath bӯl nӯespowӯadal ten sze czlowӯek od pana boga wsal laske knӯemv ӯ spo | wӯadal sze mv staką wӯelką skruchą ӯsze oba | plakalӯ Then sze czlowӯek pothӯm nӯedlugo ӯest | vmarl a wsal dobre sbawӯenne dokonanӯe | szӯwotha swego. Tesz czaszv ӯednego dwa | nascze nӯewӯast ӯawnӯe grzesnӯch nawroczil | ӯ odwӯodl od zӯwotha ӯch grzesnego kv pokucze | alӯe ӯako wӯelӯe czeskosczӯ otho czjerpӯal | (*202*) tho ӯest rzecz nӯewӯmowӯona a wszakosz stӯch wsit | kӯch ӯedno dwӯe ostalӯ stale w dobrӯm zӯwocze | sbawӯennӯm. Tesz w teӯsze szemӯ bӯlӯ ӯ tam | ӯ są nӯektore persunӯ swӯeczkӯe ӯ tesz zakon | ne mesczӯsnӯ ӯ bӯale glowӯ mӯedzӯ nӯektorӯ | mӯ bӯlӯ dwӯe ktore wpadlӯ w sczeskӯe grzechӯ | thӯ vbogӯe czorkӯ mӯserne nӯemӯalӯ nӯkogo | komv by czeskӯego sromv smӯalӯ obӯawӯcz sercze | swoӯe bolӯesne y zamnӯenӯe obczaszone telko | ӯsze czesko krocz swӯelkӯego zalosnego vdracze | nya w taką czeską pokusze przӯchodzӯlӯ ӯszesze | samӯ chcalӯ zabӯcz baczacz tho po nӯch ӯnszӯ ludze | a wӯdzacz sluge boszego bӯcz sercza bardzo lutho | sczӯwego naprzeczӯwko wsӯtkӯm ludzem obczasze | nӯe czӯerpӯaczӯm ӯelӯ ӯe ludze poszӯlacz ӯ na | mawӯacz ӯe ӯszebӯ szlӯ do thego slugӯ boszego | kasde s nӯch gdӯ bӯ thaka czeska pokusza na nӯe | przӯszla a wskarszӯlӯ mv sze zalosczӯ ӯ nӯelespe | cznosczӯ swoӯe ktorą szӯethӯ bӯlӯ. |

Sluga boszy wydzacz wbogye zercza salosnym smat- | kyem opczaszone y vplyeczone plakal snymy wespo | lek y czeszyl ye lyuthosczywye y wspomogl gye | a czestokrocz odwaszal swoye czescz y slawe cze | snyą dlya tego yszeby dusze ych panv bogv po- si | skal asze by ym tesz sasze kv slawye dobrej po | mogl a nye- dbal nycz od slych ludzy yeszyczną | omowe. Tesz s takych yedna byla rodv snamye | nycze wysokyego. Czaszv yednego gdy mya | la skruche sa swoy vpad czesky vkaszala sze | *(203)* yey mathka mye- loszerdza Marya y rzekla yey ycz | do moyego kaplana ten cze wspo- mosze y poradzycz | Rzekla ona grzesna persuna O nyestetys pany | moya laskawa nyesną go Mathka myeloszerdza rze | kla yey vchy- lywszy plascza swego weysrzy pod moy | plascz są czy go mą w obro- nye moye obeyrzy do | brze oblycze yego ysz by go posnala bocz on yest wspo | moszyczel y poczesyczel wsytkych ludzy smethek | czyer- pyaczych ten cze poczeszy a takosz przysla | do klastora y posnala go po oblyczv yego ktore ye | panna Marya vkasala gdy byla za- chvyczona w du | chv Proszyla go yszeby ye the laske vczynyl aby | ye spowyedzy sluchal powyedzala mv ono wydze | nye y wszytko czo sze s nyą dzalo on szlysacz tho | przyal yą laskawye y wspomogl yą wedlug wsyt | kyego przemoszenya swego yako mathka mye | loszer- dza do nyego byla roszkazala. |

Oczecz swyethy Amandus pysal czorcze swey | duchowney o smethkv zalosnym ktory go byl | podkal gdy grzesnych wyelye panv bogv posyska | wal capitulum XLII. |

Oczecz swyethy Amandus gdy czo o sobye powyadal abo | pysal tedy powyadal yakoby okym ynszym a nye oso | bye s welkye pokory nyechczal bycz baczon a nye | wyedzan w thych rzeczach ktorymy sze panv bogv | zaslugowal a przesto pysal tak. Gdy then sze | sluga boszy smethne poczesal grzesne kv panv | bogv nawraczal o then dobry vczynek wyelje | (*204*) czyerpyal przeszlado- wonya a thy przesladowa | nya wkasal mv ye pan bog przes wydze- nye | kthore yednego czaszv myal gdy bedacz w dro | cze przysedl na gospode, a thą sze na one go | spodze noczlegowal, a gdy bylo kv dnyv wydzalo | mv sze yakoby byl zaprowadzon do yednego mya- | sta a w thym myescze myla bycz msza w koszczelye | a on by yą myal spyewacz, a tho dlya loszv ysz byl | nay spadl. Gdysz yusz v vntarza stal spyewaczy | poczely spyewacz Introit ktory bywa na mszy o | swyethych meczenykach ktora msza yest o rosmay | thych smetkach przyaczol myelego boga, a on tego | nyerad sluchal y rad by byl ono spyewanye wyna | kxe przemyenyl, y rzekl do onych ysz by czo ynszego spje | waly gdys dzen nyebyl zadnego meczenyka a ony | nay patrzaly skasuyacz palczy y mowyacz mv ysz dzis | pan bog sobye naydze meczenyka yako kyedy na | lasz yedno sze na tho

gotuÿ a spÿevaÿ przet sze: ale | on one kxegÿ ktora mÿal na vltharzv othvorzÿvszj | ÿal karthÿ przewraczacz ÿsbÿ ÿakÿe ÿnsze spÿe | vanÿe nalaszl czo bÿ bÿlo o spowÿednÿkv a nÿe | o meczenÿkv alÿe nemogl naleszcz, a baczacz ÿsz ÿnak | nÿe moglo bÿcz spÿewal s nÿmÿ, alÿe ÿego bÿlo vslÿ | szane smethne bardzo spÿewanÿe. Gdÿ sasze sam | kxobÿe przÿsedl wesdrzalo sercze ÿego w nÿm ste | go wÿdzenÿa ÿ rzekl o nÿestetÿsz panÿe bosze | moÿ muszelÿ sasze meczenstwo czerpÿecz ÿ bÿl | bardzo smethnÿ na one drodze kthore wÿdze | nÿe pothÿm mv sze wÿawÿlo, a tho gdÿ przi- | sed do mÿasta thą kedÿ mÿeskal v ktorÿm mÿe | scze s dopusczenÿa boszego bÿl nawÿedzon cze | skÿm gorskÿm czÿerpÿenÿm, tako czeskÿm ÿsze | *(205)* mv sze wÿdzalo ÿako bÿ sze w nÿm sercze mÿalo ro | skoczÿcz, ktore czierpÿenÿe ÿ zmątek bÿl czÿ. stro | nÿ ÿedne bÿale glowÿ ktorą tesz bÿl ÿ s nÿnszÿ | mÿ panv bogv posÿskal ÿ od ÿe slosczÿ nawroczil | kthora bÿala glowa bÿla bardzo chitra prawÿe ser | cza mÿedzwedzego przÿkrÿthe czudnÿmÿ obÿczaj | mÿ ÿ laskawÿmÿ, czego oczecz S. nÿemogl obaczÿcz | tego ÿe obludnego nawroczenÿa, tak dlugo alÿes | tasz persuna vpadla w czeskÿ grzech szÿednÿm pa | nem ÿ rosmloszÿla swą sloscz, a wszak sze oczecz | S. dlÿa ÿe slosczÿ one nÿewsgardzÿl alÿe ÿe spo- | wÿedzÿ sluchal ÿ wspomagal ÿą w ÿe potrzebach | tak ÿako nawÿeczeÿ mogl nÿslÿ drugÿe ÿnsze. | Gdÿs thedÿ s posluszenstwa pralatow swoÿch bÿl ter | mÿnarzem onego klastora, sluga boszÿ baczacz ÿ spowje | sczÿ luczkÿch wÿodzacz, ÿsz ona sla nÿewÿasta pota | mnÿe grzeszÿla ÿako tesz ÿ przethÿm czÿnÿla a wsak | sze on tego mÿlczal ÿ po ludzach nÿerosnoszÿl, alÿe so | bÿe vmÿslÿl ÿe wÿeczeÿ nÿespomagacz ÿ posluszen | stva ktore mÿewala od nÿego nÿeczÿnÿcz. | Gdÿ tho ona sla nÿewÿastha obaczÿla a tego sze dovje- | dzala, roskasala do nÿego ÿszebÿ ÿe thego nÿeczÿ | nÿl, ÿszebÿ ÿe ten poszÿtek ktorÿ mÿewala od nje | go nÿeodchodzÿl grosacz sze thego nad nÿm pomsczÿcz |. snamÿenÿcze a chcą mv one sloscz czo sze ÿe s czlo | wÿekÿem swÿeczkÿm dopusczÿla przÿpÿsacz ÿ u ludzj | go sesromoczÿcz ÿsz tho kasdemv mÿalo bÿcz ÿawno. | Slÿsacz te grosbe sluga boszÿ slÿek sze ÿ zamÿlknal | sam w sobÿe ÿ westhnal nabosne do pana boga | ÿ rzekl: sercze moÿe vczÿsk ÿ vdraczenÿe ogar | nelo *(206)* sewsad a nÿewÿem kedÿ sze obroczÿcz mą vczÿnje | lÿ ÿako zada bÿada mÿne. Nÿeuczÿnÿelÿ tesz | mÿ bÿada od wszÿtkÿego swÿatha bedze, a tak | bÿl vczÿsnÿon ÿ vdraczon se wsÿtkÿch stron, a ocze | kowal tego s boÿasnÿą czobÿ pan bog przes slego | ducha raczÿl naÿ dopusczÿcz, a radzÿl sze boga | ÿ są szebÿe ktorabÿ mv salosczslеÿsza bÿla ÿ.oba | czÿl ÿsz nÿebÿlo lÿepsego ÿeno ÿszebÿ sze oddalÿal | od thego slego czlowÿeka a wÿarowal sze ÿe aczkol | wÿek przes nÿe slawa ÿego mÿala bÿcz vlszona ÿ | vczÿnÿl tak. A dlÿa tego ona sla nÿewÿasta | powstala na przeczÿwko ÿemv ÿela bÿegacz ÿako sza | lona ÿ thą ÿ są do lÿudzÿ sweczkÿch ÿ duchownÿch | slawe ÿego psuÿacz a chcacz go w pracze

a w trudnoścz | przyprawycz, y yawnye powyadala wszytkym po- | spolycze, yszeby ono dzecze s nym myala. |

Slysacz tho ludze ktorzy ye sprosnym slowom wjerzy | ty y dzywowaly sze temv bardzo a ym wyeczey y | szesrze przethym slawa swyathosczy yego zlynela | thym tesz wyeczey dzyw y pogorszenye myedzj | ludzmy bylo, a tho bardzo przenykalo sercze yego | nyewynne y dusze asze chodzyl mgleyacz y myal | wyelye czeskych dny y noczy, a czestokrocz oczy swo | ye żalobnye do pana boga podnoszyl y mowyl o nye | stetysz panye bosze otho zaloszna godzyna moya przy | szla a yakosz ya moge takye zalosne vdraczenye | sercza mego snoszycz y czerpyecz a wolal bych byl | przet czaszem vmarl yszebych byl tey wyelkye slo | sczy nyewyedzal any slysal O panye bosze moy | thy wyesz ysczy ya powsytky dny zywotha mego | thwoye ymye vtczywye tczyl, a thy dzysza w y | mye moye raczyl wyelką nyepoczesnoscz wrzuczycz | *(207)* tego sze thobye same wyelcze vskarzą, wyeysrzj | myely panye na vtczywy zakon kasnodzyesky kto | ry dlya persuny moyey muszy bycz naslawje sem | glon o thego sze thobye dzys y zavsdy skarze. | O nyestetysz zaloszczy sercza mego wsytczy dobrzy | ludze ktorzy mye pyerwey w potczyvosczy myely | yako mesza swyethego s czegom poczeche (miał) czy teras | na mye patrzą yako na slego sdraycze swjatha | tego s czego moye sercze y dusza yest czesko sranyo | na y sbodzona. G d y y u s z t a k t h e n vbogy czlowyek | w takym narzekanyv byl przes dlugy czas a yusz | sze kaszyl na czelye y na vkroczenyv zywotha od | smethkv gwalthownego, przysla do nyego byala | glowa y rzekla mv eya dobry oycze y czo sze | kazycze samy tak zalosnye na sdrowyv poradzecz | ya wą y pomoge stey nedze ysze wą tak nye | saskodzy na vasze slawye, a weysrzal w nyebo y | rzekl o myely panye yakobysz thy to myal syednacz | y rzekla do nyego gdy ye wą przynyosą tedy | ye ya wesme pothayemnye pod moy plascz a | w noczy ye zywo zagrzebe abo zabye, tedy tha sla | zlawa o wasz vczychnye a vetczj ostanyecze | alye oczecz S. zakasal ye thego wyelkym glosem | na nye wolayacz thymy slowy: O sla mordersko | nyestethysz na thvoye okruthne sercze vyecz | by thy tak nyevynne dzecze okruthnye chcza | la zabycz nyedáy thego myely panye yszeby | dlya mnye myalo bycz zabytho, bych tesz myal | wsytky tczy y slavj swyatha tego vtraczycz | tedy wolye nyslybych krevj nyevynną myal | dacz przelacz. | *(208)* Nyewyasta rzekla slowy gnyewlyvymy gdysz go | nyedacze zabycz tedy ye dayeze potayemnye | po ranv do kosczola zanyescz a nyechay mv sze | stanye yako takym dzeczom zarzuczonym a tak | nyebedze wasz naklad nycz kostowal na yego vj | chowanye. Rzekl oczecz S. dowyerzą panv bogv | ktorymye zyvy zamego ysz mye vszyvy zamowto | tego, y kazal ye sobye bardzo potaycmnye przy | njescz a gdy mv ye przynyosla posadzyl ye na | lonye y rzekl thy slowa o nyestetysz neczne dze | cze male yakoszes vboga wyelka zyeroths abo | wyem twoy wlasny oczecz saprzal sze czebye tvo | ya okruthna mathka chcala ze zarzuczycz yako nje | wsdzeczne swgardzone psze,

a wsakosz boskÿe do | pusczenÿe mnÿe thobÿe dalo ÿsze musze oÿczem | twoÿm bÿcz, a rad tho vczÿnÿe ÿsze chce przÿacz | od samego boga mnÿe danego a nÿodkogo ÿnszego | a tak sze patrzacz na nÿe ÿal bardzo rzewno plakacz | ÿsze slÿ ÿego plÿnelÿ dzeczatkv po oblÿczv a ono tesz | dzecze ÿelo s nym serdecznÿe plakacz a takosz plakalj | oboÿe, a on vÿdzacz placz dzeczeczj przÿczÿskal ÿe | kv serczv swemv ÿ mowÿl mv mÿlcz sczescze moÿe | mÿal bÿch cze zabÿcz dlÿa tego ÿszes moÿe dzecze | nÿeÿest tegocz nÿemoge vczÿnÿcz bo ÿusz moÿm a | boszÿm dzeczeczem masz bÿcz a chce s pomoczą boską | wsitko czÿerplÿwÿe czerpÿecz czokolvÿek dlÿa | czebÿe na mÿe przÿpadnÿe. Gdÿ tho placzlÿve | tulÿenÿe vslÿsalo okruthne sercze onÿ nÿewja | stÿ ktora ÿe pÿerveÿ chcala zabÿcz taką sze | lÿuthosczą poruszÿla ÿsze ÿela czesko plakacz ÿ | krzÿczecz asze ÿą muszÿl vczÿsÿcz bo sze boÿal | abÿ kto nÿeprzÿsedl a tego nÿeobaczÿl. | *(209)* Gdÿ sze ÿusz do wolÿ naplakalÿ podal ÿe zasze | ono dzecze ÿ przesegnal ÿe rzekacz nÿechaÿ cze prze | segna bog ÿ wsÿsczÿ anÿelÿ ÿego ÿ nÿechaÿ czebje | bronÿą odewsÿczkÿego slego, ÿ kasal ÿe nakla | dem swoÿm dobrze opatrzÿcz we wsÿtkÿch potrze | bach ÿego pothÿm ona okrnthna sla mathka ÿe | go ÿeslÿ go pÿerweÿ sromoczÿla tedÿ dopÿorosz | bardzo gdzekolwÿek mogla nawÿeczeÿ (brouiła) aszenÿe | ktorzÿ ludze dobrzÿ vÿelką lutoscz nad nÿm mÿe | lÿ ÿ proszÿlÿ mÿelego boga ÿszebÿ ÿą stego swÿatha | straczÿl przÿdalo sze ÿsze ÿednego dnÿa przÿsedl | do nÿego ÿeden przÿaczel ÿego krevnÿ ÿ rzekl o | nÿestetÿsz ne o te okruthną slą nÿewÿaste ktora |. vasz w slawÿe vasze vlszÿla vÿecz cze o thÿm ÿsecz | the wasze krzÿvdÿ na nÿe semscze, a bede stal | na nye pothaÿemnÿe na moscze, a gdÿ podze po | moscze tedÿ ÿą sepchne pod most ÿ vtopÿe ÿą | ÿsze tha falszÿwa podwarsz bedze w nÿe semsczo | na Oczecz swÿethÿ rzekl nÿechceÿ thego czÿnycz | bo ÿa nÿechce bÿ ktorÿ szÿwÿ czlowÿek mÿal dlÿa | mnÿe sgÿnacz bo wÿe pan bog ktoremv wsÿtkÿ | rzeczj są ÿawne secz mÿ na thÿm krzÿvde czÿnÿ | cze na mÿe pomawÿa a tesz tho wsÿthko polÿeczą | w recze boskÿe, a bÿch tesz nÿechczal mÿecz wsgla | dv na ÿe smÿercz tedÿ bÿch vsdÿ chcal wÿe per | sunÿe zanovacz ÿ tczÿcz wsÿtkÿe cznothlÿve panje | a nÿezabÿal bÿch ÿe odpowÿedzal przjaczel ÿe | go tak bÿ mÿ nÿewjaste zabÿcz ÿakoj chlopa | gdÿ bÿ mÿe tak sromoczÿla Rzekl oczecz S. vjel | ką bÿ tho bÿla popedlÿvoscz ÿ slocz mtÿcz sze | nÿechaÿ tego prosze cze a nyech wsÿtko przÿdze | *(210)* ÿ przÿpadnÿe na mÿe czokolwÿek pan bog chce | ÿszebÿch czerpÿal A gdÿ thakÿe nowjnÿ sle o nÿm | roszerzalÿ sze s tego bÿl vdraczon bardzo asze go svÿ | czeszylo ÿego mgle przyrodzenÿe ÿszeby te rad byl | mal ÿakye vlszenÿe ÿ pocześzenye ÿ ÿal zukacz po | czeszenya osoblÿwye odedwu dobrych swoÿch przÿaczol | ktorzy czaszv sczescza y dobrego mÿenya vkasova | ly sze mv yakobÿ bylÿ wyernÿ thowarzÿsze yego ÿ | przyaczelÿe v thych ÿal zukacz poczesenÿa swemv | smethnemv zalosnemv serczv alye pan bog mv | dal snacz ÿsze w nÿch obv nÿebÿlo czale wyer | nosczÿ y stalosczÿ bowyem od thÿch dwv

ẏ od ẏch tho | varzẏstva bardzo bẏl ponẏsan ẏ wẏeczeẏ wsgardzon | nẏszlẏ od ẏnnego ludv pospolẏthego bo gdẏ przẏstapẏl | do ẏednego swego, towarzẏsza stẏch dwv w swoẏm cze | skẏm smątkv przẏal go nẏelutosczẏwẏe ẏ odwroczil | swoẏe oblẏcze od nẏego gnẏewlẏwẏe alẏe slowẏ sromo | thnẏmẏ domawẏal mv a mẏedzẏ ẏnszẏmẏ slowẏ sa | smuczonẏmẏ mowẏl mv ẏszebẏ sze wẏeczeẏ knẏemv | nẏemẏal bo bẏ sze sromal othtẏchmẏast mẏecz s nẏm | ẏakẏe thowarzẏstwo Tha nẏewẏernoscz thowarzẏ | ska przenẏknela zercze wsẏtko ẏego ẏ rzek bardzo | zalobnẏe O mẏelẏ moẏ towarzẏszv kẏedẏ bẏsz thj | s dopusczenẏa boszego bẏl wruczon w ten dol plugavj | wprawdze tho mowẏe ẏszebẏch czẏ venj do czebẏe | skoczẏl a przẏasnẏe bẏch czẏ sznẏego pomogl O zalo | sczẏ wẏelka malo mẏelẏ thowarzẏszv masz ẏsze gle | boko w dolẏe przet thobą lẏesze alẏe otho ẏ pomnje | chces deptacz tego sze dzis vẏelcze skarze one | mv serczv bolẏesnemv pana mego ẏesv Cristha | thowarzẏs nẏeluthosczẏwẏ kasal mv mẏlczecz | *(211)* ẏ ẏal mv mowẏcz wsgardzenẏe rzekacz ẏusczẏ wsẏt | ko ma dokonczenẏe czoskolwẏe pẏerwej czẏnẏl | nẏethẏlko thvoẏe kasanẏe maẏą wsgardzẏcz alẏe | tesz ẏ xegẏ thvoẏe ktoresz skladal zarzuczẏcz. | Veẏrzawsẏ w nẏebo lutosczẏwẏe rzekl laskawẏe do | wẏerzam bogv dobremv nẏebẏeskẏemv ẏsze xe | gẏ moẏe czaszv svego bedą godnẏesze poszẏtecznẏe | sze ẏ przẏemnẏejsze nẏslẏ teras takacz zalosną | poczeche wsal od swego nalẏepszego thowarzẏsza. | Vẏelẏe ẏnszẏch ẏ wẏeczẏch czeskosczẏ oczecz S. tak | od swẏeczkẏch ẏ duchownẏch ludzẏ czierpẏal a tho | dlẏa sromothne omowẏ teẏ sie nẏewẏastj ktore cze | skosczẏ potrzebowalẏ bẏ dlugẏego wẏpẏsv, alẏe gdẏ | ẏusz w takẏm czeskẏm vdraczenẏv bẏl przes kẏlka | dnẏ a ẏusz bẏlẏ zẏlẏ ẏego w nẏm vstalẏ dlẏa vspokoẏena | swego szẏadl a opuscẏvszẏ są szebẏe ẏ przeczẏwno | sczẏ swoẏe, obroczẏl sze do pana boga ẏ potdal | sze wolẏą ẏego swẏethą ẏ rzekl panẏe bosze | moẏ stanẏ sze wolẏa thvoẏa *fiat volutas tua* a tho | nẏemoszelẏ bẏcz ẏnacze a gdẏ tak zedzal vspokoẏonj | vkasala mv sze ẏego czorka duchovna ktora bẏla ẏusz | vmarla a stanavszẏ przet nẏm ẏela ẏ czesẏcz laskawẏe | bardzo ẏ powẏedzala mv ẏsze zakon ẏego kasnodzẏej | skẏ oktorego nakaszenẏe zlawẏ bardzo sze troskal ẏsz | przes tho ẏego czerpẏenẏe panv bogv mẏal bẏcz przj | iemnẏeszẏ ẏ ludzom dobrẏm wdzeczneẏszẏ nẏs pẏerve | a on ẏe rzekl o czorko mẏela obacz ẏsze vdraczenje | moẏe ẏest. tako wẏelkẏe ẏsecz ẏusz wẏeczeẏ wẏerzẏcz | nẏemoge alẏes mẏ dasz dobre pewne snamẏe Ona | rzekla tho wą daẏe znamẏe pewne prawdẏ thẏch | rzeczẏ czom wą powẏadala vẏrzẏcze wrẏchle ẏa | kocz bog wsechmogaczẏ semsczẏ krżẏvdẏ wasze | *(212)* a baczce thego pewnẏ ẏ bẏl vczeson ẏ oczeka | wal tego ẏakobj pan teẏ rzeczẏ dokonacz raczil | alẏesczẏ nẏedlugo pothẏm wszẏtko sze tho stalo | wprawdze ẏako mv powẏedzala swẏetha czorka | bowẏem ona sla nẏewẏasta s dopusczenẏa boskẏe | go slą smẏerczą sgẏnela ẏ tesz s ẏnszẏmẏ wẏelẏe | czo go wespolek snẏą przenasladowalẏ a onego | pothẏm pan bog wszechmogaczj ẏako pan laskawẏ | ktorẏ slug swoẏch nẏesapa-

mẏetha anẏ opusczẏ do | konczа vczeszẏl ẏ laskawẏe wspomogl a ono okru | thne powẏetrze przesladowanẏa ẏego wnẏwecz | obroczẏl tak ẏako mv ona czoruchna ẏego powẏadala | ẏ bẏl od pana boga otrzeswẏon ẏ vczeson ẏ pana bo | ga nabosne chvalẏl za przesle czerpẏenẏa prze | czẏwnosczẏ ktore z mlodosczẏ ase do thego czasv czer- | pẏal. | Gdẏ ẏusz czorka duchowna oẏcza swẏethego | amandusza thẏ zalobne czerpẏenẏa ẏego przetczjla | bacznẏe: a swẏelkẏe rzevnẏvosczẏ dowolẏ sze na | plakavszẏ ẏescze do nẏego pẏsala ẏako do oẏcza | swego laskawego ẏszebẏ ẏe napẏsal ẏakẏ przẏ | klad o vdraczenẏv wnetrzẏm: Oczecz swẏethẏ | amandus odpẏsal ẏe tako rzekacz o wnatrznẏm czer | penẏv powẏem czẏ o ẏednẏm meszv swẏeczkẏm | ktorẏ masz bẏl nẏesnaẏomẏ s ẏnsze dzedzẏnẏ ten | mv ẏal powẏadacz rzekacz Mẏlẏ oẏcze mą smetek | wẏelkẏ są w sobẏe ẏsze tesz nẏewẏem ktobẏ na | swẏecze wẏeszẏ mẏal tak ẏszemẏ niẏd w thẏm | nẏemosze pomocz anẏ poradzẏcz a otho w krotkẏm | czasze od wẏelkẏego sbẏthnẏego smethkv ẏ vdra | czenẏa ẏuszem bẏl vpadl w rospacz mẏloszerdza | boskẏego ẏ chcalem sze są sabẏcz na czelẏe ẏ | *(213)* na duszẏ a chcalem sze w bẏstrą w gleboką wode wrzu | czẏcz ẏszebẏch sze są vthopẏc ẏ vszlẏsalem glos nad | sobą wolaẏaczẏ postoẏ postoẏ a nẏesadawaẏ sobẏe ta | kẏe ganẏebne smẏerczẏ szukaẏ slugẏ boszego zako | nv kasnodzeẏskẏego ẏ pomẏenẏl on glos wlasnẏm | ẏmẏenẏem ẏego ẏmẏenẏa on czlowẏek bẏl nẏgdj | nẏeslẏchal ẏ rzekl on glos ten czẏ pomosze ẏ po | radzẏ a takosz sze nesabẏl ẏ ostal przẏ sẏvocze on czlo | wẏek a s welką radosczą bẏekl ẏ pẏtal sze po onẏm | oẏczv ẏako mv on glos roskasal ẏ przẏsedl do nẏego | Sluga boszẏ baczacz ẏsz sze on slowẏek vbogj slẏe | mẏal bardzo obroczẏvszẏ sze laskawẏe do nẏego ẏal | ko thako vczesnẏmẏ slowẏ poczesacz ẏsze ẏego ser | cze wsẏtko bẏlo slotkẏe ẏ lekẏe ẏ prosne od onego | smetkv ẏ vdraczenẏa wnatrznego ẏ dal mv taką | ẏ porade ẏsze moczą boską nẏgdẏ wẏeczej w ta | ką pokusze nẏeprzẏsedl. |

Ktore czẏerpẏenẏa smetkow ẏ przeczẏwnosczj | są panv bogv nawdzecznеẏsze ẏ czlowẏekowẏ | naposzẏtecznẏeẏsze cap. XLIII. |

Corka swẏeta pẏtala oẏcza S. Amandusza rzekacz | mẏelẏ oẏcze radabẏch wẏedzala ktore czerpẏenẏe | przeczẏwnosczẏ panv bogv naprzẏemnẏeẏsze a | clowẏekowẏ naposzẏtecznẏejsze są. Oczecz swẏe | thẏ Amandus odpowẏedzal ẏ rzekl wẏecz czorko | mẏela ẏsecz naẏduẏemẏ w pẏsmẏe swẏethẏm o | rosmaẏtẏch czerpẏenẏach przeczẏwnosczẏ ktore czlo | wẏeka gothuẏą ẏ droge dobrą podawaẏą kv | sbawẏenẏv kto sze w thẏm vmẏe dobrze rzadzẏcz | *(214)* pan bog wszechmogaczẏ dopuscza tesz nẏekẏedẏ na | czlowẏeka czeskẏch przeczẏwnosczẏ czerpẏenẏe | przes wẏelkẏego zawẏnẏenẏa ktorẏm czerpẏenẏm | przeczẏwnosczẏ pan bog wszechmogaczẏ czlo-

wẏeka | doszwatcza ẏeszlẏ moczno stoẏ w vczẏnkach dobrẏch | abo mv chce dacz snacz ẏakẏ są w sobẏe ẏest ẏako | othẏm wẏelẏe czẏthamẏ w starẏm zakonẏe Abo | tesz zasze pan bog tho czẏnẏ ẏszebẏ bẏl wẏelbẏon | ẏ chvalon s tego ẏako ną ewangelẏa swẏetha powẏa | da o onẏm czlowẏecze slẏepo narodzonẏm ktorego | pan Cristus vsdrowẏl ẏ powẏedzal ẏsze anẏ on anj | rodzẏcze ẏego wẏęko zlẏepocze wẏnẏ bẏlẏ. Są tesz | nẏktore przeczẏwnosczẏ czẏerpẏenẏa alẏe dobrze za | szluszone ẏako bẏla meka onego lẏotra ktorẏ bẏl s pa- | nom Cristusem vkrzẏsowan a wszakosz go laskawẏ | pan Cristus sbawẏonẏm vczẏnẏl a tho dlẏa wẏernego | nawrcczenẏa ktorẏm sze prawdzẏwẏe kv nẏemv na | wroczẏl czaszv mekẏ ẏego naszwẏetsze Tesz nẏektore | czẏerpẏenẏa przeczẏwnosczẏ są nẏe szasluszone w tej | rzeczj o ktorą czẏerpẏą alẏe sze panv bogv sawẏnj | lẏ nẏczẏm ẏnszẏm a dlẏa tego pan bog przeczẏvno | sczẏ dopuscza ẏako sze czesto przẏgadza ẏsze pan bog | taką nẏezasluszoną przeczẏwnosczą putlumẏa ẏ vnẏ | sza sbẏthnẏą pẏche a vkasuẏe czlowẏekowẏ ẏszebẏ | vsnal czo są w sobẏe ẏest tesz nẏektore czẏerpẏe | nẏa przeczẏwnosczẏ dopuscza pan bog wsechmogaczẏ | s wẏerne mẏelosczẏ swеẏ na czlowẏeka przes tho ẏsze | bẏ vsedl czẏerpẏenẏa bolẏesczẏ wẏetszẏch ẏako | sze thẏm ludzom dzeẏe ktorẏm pan bog thv | dawa ẏch czẏsczecz na thẏm swẏecze przes eho | robẏ vbostwo ẏ ẏnsze vdraczenẏa ẏszebẏ vszlẏ | onẏch mak okruthnẏch na onẏm swẏecze Abo ẏe | tesz dopusczẏ przesladowacz ludzom dẏabelskẏm | *(215)* dlẏa thego ẏszebẏ vszlẏ onego grosnego strasnego oblẏcza | dẏabelskẏego. Nẏechtorzẏ ludze samẏ radzẏ są czẏerpẏecz | sprawe goracze ognẏste mẏelosczẏ ktorą boga nade | wsẏczko ẏ samẏ nad sze mẏeluẏą Są tesz nẏekto | rzẏ ludze ktorzẏ sze panv bogv spreczẏvẏaẏą snẏe- | dbalą zamẏeskalosczą swoẏą tẏ pan bog czesto napo | mẏna wnatrz ẏszebẏ sze knẏemv pravdzẏwẏe na | wroczẏlẏ bo bẏ ẏm pan bog rad bẏl sklonnẏ ẏ przẏ | chẏlnẏ takẏe pan bog przẏczaga czẏerpẏenẏm prze | sladowanẏa xobẏe a gdẏ od nẏego chcą vstapẏcz | dedẏ dopusczẏ pan bog laskawẏ nanẏe nẏesczescze | tego swẏatha ktore sze ẏm na onẏm swẏe | cze wẏelkẏe sczescze obroczẏ a takosz ẏe pań | bog thẏmẏ przeczẏwnosczamẏ vchvẏczẏ ẏakobẏ za | wloszẏ ẏsze mv nẏemogą vscz abo vstapẏcz. | Naẏduẏemẏ tesz nẏektore ludze a wẏelẏe tako | wẏch ktorzẏ nẏemaẏą czo czẏerpẏecz | telko ẏlẏe zamẏ sobẏe czẏerpẏenẏe vczẏnẏą dla | tego ẏsze sobẏe waszą za wẏelką rzecz czo sza | mo w sobẏe nẏcz nẏeẏest ẏako sze przẏdalo cza | szv ẏednego ẏsze czlowẏek ẏeden opczaszonẏ | smetkẏ wẏelkẏmẏ sedl ẏmo ẏeden dom w kto | rẏm vszlẏsal ẏedne panẏą placzacz narzekaẏacz | ẏ pomẏslẏl sobẏe stapẏe ẏa w ten dom a pocze | sze tetho smethną persone wẏe smetkv wsed | szẏ w dom rzekl O mẏla panẏ ẏ czo sze wą dze | ẏe ẏsz tak czesko placzecze ẏ narzekacze. | Powẏedzala mv ona panẏ przẏczẏne smetkv sve | go rzekacz otho mẏ ẏgla vpadla a teẏ oto sza | dną mẏarą nalẏescz nẏemoge nẏkedẏ | On tho vszlẏzavszẏ obroczẏvszẏ sze od nẏe | *(216)* wẏsedl przecz s onego domv ẏ pomẏslẏl sobẏe o | glupẏ czlowẏecze

bÿsz thÿ mÿala mÿecz stÿch prze | mÿon ÿedno ktorÿmem ÿa terasz ÿest obczaszon | zapravde bÿ o neczną ÿgle nÿeplakala anÿ narze- | kala a takosz czestokrocz ludze pÿesczaczÿ czÿnÿą | sobÿe smetek snÿsczego w rosmaÿtÿch obÿczaÿach | alÿe czÿerpÿenÿe naslachetnÿensze ÿ nalÿepse | ÿest czÿ czÿerpÿecz tho czo bog oczecz swoÿm mÿ | lÿm wÿbranÿm przÿaczolom daÿe kv czÿerpÿenjv | tho czerpÿecz czerplÿwÿe przÿkladem sÿna ÿego | pana Jesv Crista bowÿem sze on vkazowal bÿcz | czerplÿwÿm ÿako naczÿtszÿ baranek mÿedzÿ wjl | kÿ okruthnÿmÿ czaszv mekÿ ÿego a takosz cza | szem tesz pan bog wszechmogaczÿ na swe mÿele | wÿbrane przÿaczolÿ dopuscza czeskÿe przesladova | nya kv ÿch wÿeczeÿ zaplacze a tesz ÿszebÿszmÿ | nÿeczerplÿwÿ w dobrÿch czerplÿwÿch czÿerplÿvo | sczÿ vczÿlÿ a ÿszebÿszmÿ zavsdÿ slotkÿm serczem | slosez slego slowÿeka dobroczą swÿczesalÿ, tocz wsit | ko czocz powÿadą pÿlnÿe obacz czorko moÿa mÿela | a chceÿ rada czÿerpÿecz bowÿem skatkolÿ przeczj- | wnoscz przÿpadnÿe na czlowÿeka savsdÿ mosze bÿcz spo | sÿtkÿem ÿeslÿ tho od zamego boga przÿmuÿe asza | sze mv tho wszÿtko ofÿaruÿe a w mÿelÿm bosze wsit | ko swÿczesza. czorka rzekla do oÿcza amandusza | swÿethego bacze ÿsze tho ÿest naslachetnÿeÿsze czer- | pÿenje czerpÿecz nÿesasluszone ÿakoscze mÿ terasz | powÿedalÿ na ostatkv rada bÿch tesz slÿzala ÿa | ko czlowÿek grzesnÿ zasluszenÿe czÿerpÿacz czer | pÿenÿe swoÿch przeczÿwnosczÿ swÿczesÿcz ma v pa | nÿe bosze | *(217)* bowÿem thakÿ ma dwoÿakÿe vdraczenÿe ÿedno | wnatrzne ÿsze pana boga wszechmogaczego rosgnÿe | walÿ a drugÿe ÿsze ÿe przesladuÿą. Rezkl oczecz | swÿethÿ Amandus tego cze nauczą czo takÿ czÿnÿcz | ma wÿem ÿednego czlowjeka gdÿ baczÿl ÿsze sze | w czÿm panv bogv zawÿnÿl tak ÿsze godzen bÿl | pokuthj dedÿ rownÿm obÿczaÿem tak czÿnÿl ÿa | ko dobra praczka czÿnÿ ktora odmoczÿvszÿ ÿ vÿprav | szÿ dobrze chustÿ ÿdze snÿmÿ do czÿste wodÿ a tak | ostatek czÿscze wÿplvcze czobÿ ÿescze nÿechedogÿe | go bÿlo takÿesz ten sluga boszÿ wsawsÿ przet sze | one krev nadroszą nÿewÿnną pana Cristuszo | wą ktorą na snamÿe sveÿ nÿewÿmowne mÿelo | sczÿ kv poczesenÿv wsÿtkÿm grzesznÿm przelal vtej | sze krvj goraczej omÿwal sze duchovnje ÿ wsÿtkj | smaszÿ dusze sweÿ a w tÿch naswetsÿch srodlach | krawÿch ktore czeklÿ s ran pana crÿstusevÿch | kapal sze ÿako kapÿam dzecze wodze czeple a tho | czÿnÿl serdecznÿm nabosenstwem wmoczne wje | rze krzesczÿanskÿe ÿsze go pan bog raczÿl omÿcz | ÿ oczÿscÿcz od wsÿtkÿch grzechov ÿego wsechmo | czną moczą swoÿą a takosz pothÿm czokolvjek | naÿ przÿpadlo przeczÿwnosczj sasluszenÿe abo nÿe | szasluszenÿe ÿednako mv wsÿtko zaplathnÿe bÿlo | s dobroczÿ sczodreÿ boskÿe. |

ÿako oczecz swÿethÿ Amandus sercza goracze | od mÿelosczÿ czesnej swjatha tego kv mÿlo | sczÿ boskÿe przÿczagal capitulum XLIIII. |

(218) Tÿch czasow gdÿ sluga boszÿ Amandus swÿethÿ | s pÿlnosczą o thÿm praczawal ÿacobÿ ludze od mÿe | losczj czesne

kv myeloszy boskye przyvo | dzyl a baczacz ysze tesz w nyektorych klastorzech nye | ktorzy ludze taczy byly ysze telko podobyenstvo zakonv | noszyly swyerchv a wnatrz sercza swyeczkye mye | ly Myedzy thymy osoblywye yedna byla | ktora bardzo na myelosz czesną sercze sve | obroczyla czo yest yad dusnego sbawyenya stą mowyacz | oczecz S. powyedzal ye yeszly by chcala przycz kv szy- | wothowy boskyemv vspokoyonemv yszeby tego przesta | la a sza czesnego myelosnyka ysze by sobye obrala mye | losnyka wyeczną madroscz pana Jesv Crista alye the | rzecz tak przemyenycz yako ye radzyl oczecz svyethj | czesko sze ye wydzalo bo mloda swyesza byla a thakym | thowarzystwem byla swasana, a wsakosz oczecz svyethj | Amandus slowy swymy laskawymy sklonyl y przyvyodl | yą k temv ysze wszela dobrą wolyą aby tak vczy | nyla yako ye radzyl alye tha dobra wolya skaszy | ly y odmyenyly w nye sle towarzysky yey obaczyw | szy tho pothym ponye oczecz S. Amandus rzekl ye | czorko powyadą czy przestan tego nyeuczynysly tego | s dobrą wolyą vczynysz zanyewolyą a gdy nyechca | la dbacz na wyerną rade oycza swyethego Amandusza | s wyelką pylnosczą modlyl sze sa nyą panv bogv | yseby yą pan bog vsmerzyl y kxobye przyczagnal | myloscza abo zalosczą. Czaszv yednego zedszy oczecz | swyethy Amandus na librariyą kleknavszy przet vme | czenym boszym przet ktorym myal zwyczay modlycz | sze y wsal na chrybyet swoy czeską moczną discipli | ne asze krev plynela y proszyl pana boga sa nyam | (*219*) yszby byla powczagnyona to otrzymal oczecz Amandus | od pana boga bowyem gdy przysla sprechaczky do dom | stowarzyskamy swymy pretko s dopusczenya boskyego wy | rosl ye garb nachrypcze nyepodobne grubosczy a ta | kosz byla oszpaczona ysze muszyla ponyewoly tho opu | sczycz czego dlya pana boga opusczycz nyechczala. | Tesz w tym sze nyesamknyonym klastorze byla ye | dna czorka mloda dobrze vrodna ktora tesz byla | zyetha tasz szeczą dyabelską na serczv swoym przes | wyelye lath tako ysze wyelye czasv prosno nyepo | szyteczny trawyla s rosmaythymy lekkymy persu | namy a tak byla w tym saslyepyona tha neczna czor | ka ysze savsdy vczekala gdzekolwye poysrzala slu | ge boszego yako swyerze dzywe bo sze bala yszeby | ye nyeodwyodl od thych obyczayow ktore wyodla alye | zostra yey rodzona proszyla za nyą oycza swyethego | yszeby spatrzyl asa by mv pan bog tho sczescze dal | yszebyą od thych rzeczy skodlywych mogl odwyescz | a kv panv bogv przywyescz alye sze tho oyczv swye | themv vydzala rzecz nyepodobna a prosba prosna onej | czo go proszyla Wydzalo sze mv yszeby podobney bylo ysze | by sze obloky na dol spusczyly anysly by ona swoy swyczaj | myala opusczycz alyeszby smyercz stym vsyczkym mya | la yą roszlaczycz alye ona szostra yednak pyl | nye nyeprzestala prosycz y rzekla myely oycze ye | stem tey wyary ysze oczokolwye pana boga pylnje | proszycze tego wą pan bog nyeodmowj a takosz | prosba slov rosmaythych svyczeszyla oycza svye | thego Amandusa ysze ye slubyl otho sze przyczj | nycz a gdy zadnego przystepv nyemogl myecz |

(220) knyey ysseby snyą rosmawyal bo zavsdy przednym vcze | kala a wsakosz czasv swyetey malgorzathy myal na | nye bacznoscz gdy s drugymy mlodymy zostramy byla vj | sla na rolya lyen bracz oczecz S. Amandus sdalyeka op | chodzyl one rolyą asaby yako slusny przystep mogl | myecz knye alye gdy go obaczyla ysze sze knyey po- | czal przyblysacz obroczyla chrybyet swoy knemv a gnje | wlywym ognystym oblyczem wolala okruthne przes one | rolyą do nyego thymy slowy Panye mnychv czo chcecze | dzalacz v mnye ydcze przes swoye droge bo nycz nye | sprawycze v mnye wydcze tho nyszly bych sze wą | myala spowyadacz wolyalabych sobye glowe dacz sczyacz | tesz nyslybych vasz myala nasladowacz was a moy svj | czay opusczycz wolyala bych sze dacz szywo pogrzescz | Thowarzyska ye ktora nablysze ye byla ta yą kara | la y vczyszyla rzekacz ysze tho v dobrym obyczayv | vczynyl alye ona na tho yakoby glupya glową rzuczy | la y rzekla nyechczecz go sdraczacz alye mv slowy y | obyczaymy vkase czo w serczv mą stakych slov sma | lych y stakych obyczayov nyeobyczaynych slyek sze | sluga boszy y czesko sze sasromal y zaczerwyenyal | y samykl ysze mowycz nyemogl ynszym szostrą ktore | szlysaly yako nay wolala bylo tego bardzo sal y mya | ly ye za sle vstapyl ye oczecz S. Amandus y sedl precz | nathychmyast a weysrzawsy w nyebo yal nabosne | wsdychacz y chczal yusz opuscycz one pracze okolo | nye telko ysze go boskye wnatrzne napomynanye | na tho przywodzylo aby nyeprzestawal y myslyl | sobye kto u pana boga abo u ludzy chce czo otrzymacz | ten ma travcz a nyeopusczacz tho sze dzalo spo | ludnya po obyedze pothym gdy bylo odwyeczor | (221) po wyeczerzy gdy szostry chodzyly po dworze lyen | ogleduyacz a ona tesz s nymy oczecz svyethy amandus | szadl w domv gosczynnym czekayacz ye bo ymo on | dom muszyly yscz sluga boszy proszyl yedne thowaszy | sky yey yszeby the czorke yako chytrze w dom do nye | go wludzyla tho przewyodla s wyelką chytrosczą y | trudnosczą ysze tham wesla y na skrzynye zadla | podlye nyego sluga wethnawszy sewsyczkyego ser | cza nabosney kv myelemv bogv poczal thy slowa | k nyey mowycz. Vyecz eya czudna subtylna | od boga wybrana panno y yako dlugo chcecze vasze | subtylne czalo y wasze sercze zalosnemv slemv du | chowy ostawycz a wsakoscze od wyecznego boga | wsechmogaczego thak laskawye podobny na wszyczkye | postawye wasze y zeby tesz tho szla nowyna byla | ysz by taky dobrze podobny szlachetny czlowyek myal | sze dostacz za myelosnycze czarthv nyszly nautczj- | wsemv bogv wszechmogaczemv y kto ma szlosznye | czudną supthylną roszą rwacz yedno then czya | yest ponyechaycze thego slachetna czudna panno o | thvorzcze wasze yasne phyolkowe oczy myeycze | wsglad na wyborną czudną myelosez ktorą sze | thv poczvycz *[poczyna]* a na wyeky wyeczne trwa Vesmycze | przet sze a obacz yakye trosky nyewyernosczy salo | sczy smetky na czelye na ymyenyv na duszy na | tczy taczy ludze czyerpyecz muszą radzy abo | nyeradzy ktorzy myelosczy tego swyatha patrzą | telko ysze ye zaslyepyl yad oszlodzony ysze tha | kych wyel-

kÿch szkoth zapamÿethawaÿą kto | re ÿe pothÿkaÿą | *(222)* a thÿm wÿeczeÿ na onÿm na wÿekÿ a przesto thÿ o anÿelskÿe wÿobra- | szenÿe mÿelosne slachetne sercze obrocz sasze na | szlachetnoscz wÿeczną przÿrzeką thobÿe przÿ wjer | nosczÿ moÿe ÿsecze bog wsechmogaczÿ za mÿelosnÿcze | sobÿe wÿczne wesmÿe ÿ wsÿtkecz wÿernoscz ÿ | czalv mÿeloscz thobÿe vkasze na onÿm swÿecze. | O dobra ÿ blogoslawÿona bÿla tha godzÿna bowÿem | thÿ slowa rostropne ÿ laskawe przetrzelÿlÿ ÿe sercze | ÿ odmÿegczÿlÿ ÿą tako bardzo ÿsze nathÿchmÿast | oczÿ swoÿe w nÿebo podnÿosla ÿ wÿpusczÿla glebokje | wsdÿchanÿe s grunthv sorcza swego a odwaszÿvszÿ | sze wszÿtkÿego smÿelÿe rzekla do oÿcza swÿethego | ach panÿe ÿ oÿcze moÿ ÿusz sze dzÿssa poddawą bo | gv wsechmogaczemv ÿ tesz wą ÿ obÿecznÿe ÿsze ÿusz | thÿ godzÿnÿ dobrowolnÿe chce moÿ sprosnÿ pro | sthÿ szÿwot *[opuścić]* a ÿusz wedlug radÿ ÿ pomoczÿ vasze | chce sze wlasnÿe dacz bogv wsechmogaczemv a ÿe | my samemv chce slusÿcz asz do smÿerczÿ moÿe slj | sacz thÿ slowa oczecz swÿethÿ Amandus rzekl Tocz ÿest | vesola godzÿna nÿechaÿ bedze pochvalÿon pan nÿeba | ÿzemÿe ktorÿ wszÿtkÿ ludze | k nÿemv sze przÿwraczaÿacze vesolo ÿ laskawÿe przj | muÿe a gdÿ tho dwoÿe ludzÿ tak pothaÿemnje | boskÿe rzeczÿ rosmawÿalÿ thv chvÿlÿe stalÿ przet | drzvamÿ thowarzÿskÿ ÿe rospusthne a mÿerzala | ÿe da dluga rosmowa bo wÿem sze balÿ ÿsze | bÿ nÿeodstapÿla od nÿch thowarzÿstwa rospustnego | ÿ wolalÿ na nÿe ÿszebÿ konÿecz vczÿnÿla teÿ ro | smowÿe a sathÿm wstawszÿ szla do nÿch ÿ rze | kla ÿm towarzÿskÿ moÿe bog wsechmogaczj vasz | segnaÿ ÿusz wasz opusczą ÿ wsÿtko thovarzÿstwo | *(223)* wasze s ktorÿm thowarzÿstwem nÿestetÿsz strawÿlą pro | sne czas moÿ wÿetcze tho ÿsze telko samego boga chcze | mÿecz a wsÿtkÿe ÿnsze rzeczÿ opusczą Tha blogosla- | wÿona czorka od tÿch mÿast poczela sze wÿarowacz | wselknego thowarzÿstwa skodlÿwego ÿ od nÿego sze od | dalala aczkolwÿek czestokrocz thego v nÿe patrza | no ÿeszlÿbÿ ÿą moszono przÿwÿescz sasze kv szÿ- | wothv staremv alÿe tho nÿcz nÿepomoglo tak sze | chvalÿebnÿe rzadzÿla ÿsze moczna ÿ stala bÿla w bo | skÿch cznothach asz do smÿerczÿ swoÿe. |

Pothÿm oczecz swÿethÿ Amandus wÿsedl nÿektorego cza | sv ÿszebÿ nawÿedzÿl nowo nawroczoną | czorke swoÿe a ÿą vmoczajl w dobrÿm sbawÿennÿm | zÿwocze a ÿeszlÿ bÿla wÿelkÿm przesladowanÿv ÿsze | bÿ ÿą poczesÿl ÿ zadal sobÿe wÿelką trudnoscz cho- | dzenÿm w chorobÿe czeskÿe w ktore bÿl na ten czas | a gdÿ maÿacz droge nÿedobrą we blocze brodzÿl a | na gorÿ vÿsokÿe wstepowal oczÿ swoÿe podnosacz | w nÿebo kv bogv zÿwemv mowÿl thÿ slowa o | mÿelosernÿ ÿ wÿelcze luthosczÿwÿ bosze wspomÿną | cze teras onÿch bolÿesnÿch stop ktoresz czÿnÿl w me | cze twoÿe czeske dlÿa sbawÿenÿa czlowÿeczego | A prosze cze raczÿ sachowacz dzecze moÿe presz nÿe | thobÿe nawroczone w lasczo thwoÿe na wÿekÿ Tho | varzÿs ÿego ktorego sze nÿemogacz chodzÿcz potpÿe | ral rzekl ÿemv sluthosczÿ mÿelÿ oÿcze zalÿe | szÿ tho na boską dobrocz ÿsze nÿe-

ÿedne dusze dlÿa | wasz zbawÿ a gdÿ dalÿe sedl a ÿusz vlÿegal | ÿ vstawal ÿsze dalÿe nÿemogl chodzÿcz rzek | thowarzÿs ÿego slusne bog wsechmogaczÿ ma mÿecz | *(224)* wslad *[wzgląd]* na chorobe wasze a zeslacz wą konÿka aszbÿsz | cze na nÿm ÿechalÿ alÿesbÿszmÿ do ludzÿ przÿszlÿ | Oczecz swÿethÿ rzekl zadaÿmÿ thÿ ÿ ÿa pana bo | go otho ÿednostaÿnÿe a dowÿerzą panv bogv ÿze | mÿ tho da dlÿa cznothÿ thvoÿe ÿsze sze tak stanÿe | a obeÿrzavszÿ sze sluga boszÿ vÿrzal na prawe stronÿe | przÿchodzaczego konÿka xobÿe zlasza ktorÿ bÿl czÿchi | czudnÿ ÿ gothowo oszodlanÿ szą telko wÿdzacz tho thowarzis | ÿego zawolal wÿelkÿm weselÿm O mÿelÿ oÿcze ÿ wÿdzÿ | cze ÿako wasz pan bog nÿechcze opusczÿcz Oczecz swÿethÿ | rzekl szÿnv mÿelÿ obÿeÿrzÿsze dobrze na thÿm polÿv na | wszÿczkÿe stronÿ ÿeslÿ thv nÿemasz kogo czÿeÿ bÿ then | konÿk bÿl oglÿedoval sze na wszÿczkÿe stronÿ a nÿewÿ | dzal nÿkogo telko zamego konÿka k nÿm sze brzÿblÿsza | ÿaczego ÿ rzekl zaprawde oÿcze pan bog wą zeslal | thego konÿka wszacze naÿ a ÿedzcze Oczecz szwÿethÿ | rzekl bacz mÿelÿ thowarzÿszv ÿeszlÿcz stanÿe spokoÿem | przedemną gdÿ do mnÿe przÿdze thedÿ dowÿerzą pa | nv bogv ÿsze go poslal kv potrzebÿe nasze konÿk przÿ | stapÿl czÿcho ÿ stanal przed nÿm spokoÿem Vÿdzacz | tho oczecz swÿethÿ rzekl konÿkowÿ przÿstapÿ kv mnie | blÿsze w ÿmÿe bosze a thowarzÿs ÿego pomogl mv wsecz | naÿ ÿ ÿechal A on konÿk nÿolsl go dalÿeko asze dobrze | odpoczÿval na nÿm ÿ stanal s nÿm przet ÿedną wszą ÿ | stapÿl z onego konÿka ÿ dal mv dobrowolÿenstwo ÿszebj | sedl zasze na tho mÿesce skad bÿl przÿsedl alÿe skad | bÿl then konÿk abo czÿ bÿl thego sze pothÿm dowÿe | dzecz nÿemogl Gdÿ ÿusz przÿsedl na tho mÿescze gdze | vmÿslÿl przÿdalo sze ÿednego wÿeczora gdÿ szedzal | podlÿe czorkÿ swoÿe duchownej a rosmawÿal s nÿą | ÿako zcodlÿwa ÿest mÿelosc przesla swÿatha thego | a przechwalal mÿelosc wÿeczną boską ÿszebÿsze | *(225)* knÿe thÿm wÿeczeÿ sklonÿla gdÿ od nÿe odsedl s ta | kÿe boskÿe rosmowÿ zapalÿlo sze sercze ÿego w nje | losczÿ boskÿe Tako bardzo ÿsze tho vsnal ÿ ÿnszÿm | ludzem rospowÿadal ÿsze mÿelowanÿe boga wszechmo | gaczego ÿest lÿepsza nadewszÿkÿe mÿelosczÿ swÿatha | thego a bedacz oczecz swÿethÿ w thak naboszn ÿm | goraczÿm rosmÿslanÿv vstalÿ wsÿczkÿ smÿslÿ czala | ÿego ÿ mÿal tho wÿdzenÿe ÿsze mv sze sdalo ÿa | kobÿ bÿl na zelonÿm czudnÿm polÿv a mlodzenÿecz | nÿebÿeskÿ bardzo czudnÿ ÿ ochotnÿ sedl podle nÿego | wodzacz go za reke ten sze mlodzenÿecz kwolÿ | duszÿ ÿego poczal spÿewacz pÿosknke ktora thako we- | sole brzamÿala asze przewÿsala wszÿtkÿ smÿslÿ ÿe | go a od onego gloszv slothkÿego vstawala zÿla ÿe | go tak ÿsze mv sze wÿdzalo ÿsz sercze ÿego bÿlo | pelno palaÿacze mÿelosczÿ ÿ goracze thesknosczj | tak ÿsze muszÿl prawą reke polosÿcz nad serczem | swoÿm kv wspomoszenÿv ÿego, gdÿ sze posnka doko | nala rad bÿ ÿą bÿl tak v pamÿeczÿ chowal ÿ ÿe sze nauczÿl ÿakobÿ ÿe bÿl nÿgdÿ nÿezapamÿetal | a mÿslacz o thÿm vÿrzal panne Marÿą ktora sÿna | swego pÿastowala v ktorego zÿna ÿe poczatek the | pÿosnkÿ stal napÿsanÿ

czudnẏmẏ slowẏ na czele | ẏego: ktorego pẏsma bẏlẏ thẏ slova O serdeczna vjer | nosczẏ panẏe Jesv Criste ẏ przetczẏl baczne onj | slowa ẏ pamẏetal ẏe dobrze ẏ vbaczẏl ẏsze tho | serdeczne dzecze godne bẏlo mẏelovanẏa ẏ dlẏa | sebẏe czẏerpẏenẏa ẏ spẏeval one pẏosnke sonẏm | mlodzenczem, a gdẏ odspẏeval przẏsedl xobẏe | ẏ nalasz reke svoẏe na serczv tak ẏako ẏą bẏl | poloszẏl dla wspomoszenẏa ẏego. |

(226) ẏako pan bog rosmnoszẏl pẏcze przẏaeze | lewẏ swemv Amandusewẏ swẏetemv cap. XLV. |

Caszv ẏednego gdẏ oczecz swẏethẏ Amandus cho | dzẏl przes droge dalẏeką tak ẏsze bardzo zem | glal na one drodze a przẏsedszẏ w samẏ wẏeczor | do mẏasta nẏesnaẏomego gdze chczal gospode mjecz | przes nocz a szadnego wẏna thą nẏebẏlo anẏ w mẏescze anẏ | w klastorze a wsakosz ẏedna do | bra czorka przẏsla powẏadaẏacz ẏsze mẏala bar | dzo malą wlaszeczke wẏna ẏakobẏ tẏlko ẏedna | mẏara a wszakosz rzekla ẏ czo tho pomosze na tha | ką wẏelkoscz ludv bowẏem ẏch bẏlo przes dwa | dzescza persun ktorzẏ bẏlẏ przẏslẏ zadaẏacz sluchacz | slowa boszego s vst ẏego Oczecz swẏethẏ Amandus | pothẏm zadszẏ s nẏmẏ kazal przet sze przẏnẏescz | one phlaseczke do stola a onẏ czo s nẏm szedzelẏ za | stolem proszẏlẏ go ẏszebẏ przesegnanẏe swoẏe mo | czą boszą vczẏnẏl nad onẏm vẏnem oczecz svje | thẏ vczẏnẏl tho maẏacz duphanẏe wẏsokẏe mo | czẏ naswẏetsego ẏmẏenẏa Jesus ẏ poczal sam pẏcz | ono wẏno na pẏerwej bo pragnal dlẏa bardzo | wẏelkẏego vchodzenẏa pothẏm podal dalẏe dru | gẏm ẏszbẏ pẏlẏ a wlaseczka bẏla postawẏona | ẏawnẏe gdze wsẏtczẏ wẏdzelẏ ẏsz bẏla nẏod | kogo dolẏevana anẏ vodą anẏ wẏnem bo tham | zadnego wẏna nẏebẏlo pẏlẏ wsẏtczẏ powtore | ẏ potrzecze ẏako wẏelẏe kto chczal a thakosz | bẏlẏ tako goraczo sadlẏwẏ kv sluchanẏv slowa | (227) boszego stego wẏelkẏego dzẏwv ẏ poczelẏ wsẏtczj | chvalẏcz pana boga ẏ chcelẏ tho przẏlẏczẏcz swa | thosczẏ ẏego ten dzẏv alẏe tego sadnẏm obẏcza | ẏem nẏechcal dopusczẏcz powẏadaẏacz ẏsze ten | dzẏv nẏeẏest smẏe saslugẏ vczẏnẏon alẏe pan | bog vczẏnẏl tho dlẏa wẏarẏ onego szvethego | towarzẏstwa ẏsze ẏe czelẏesnẏe ẏ duchownẏe | napoẏl. |

O nẏektorẏch ludzech czẏerpẏaczẏch ktorzẏ osoblẏwam wẏernosczą przẏasnẏ w mẏlẏm bodze | sludze boszemv przẏlaczenẏ bẏlẏ cap. XLVI. |

Vẏednẏm mẏescze bẏlẏ dwẏe persunẏe swẏethe | czorkẏ duchowne Amandusza swẏethego thẏch dvv | przẏaczolek boszẏch zẏwot bẏl czẏ nẏerownẏ bo | ẏedna bẏla wasna w dobre slawẏe przet luczmj | a bẏla obdarzona boską slotkosczą: druga bẏla | tesz waszna

przet luczmy alye yąm pan bog na | wyedzal vstawycznym przesladowanym y smet | kamy Gdy thy dwye persunye vmarly tedy | oczecz S. Amandus zadal wyedzecz od pana boga | yakaby zaplata ych byla na onym swyecze ysze nye | yednakyego zywotha byly Nasayutrz poranv vka | sala ze mv yedna ktora byla slawna v ludzy povja | dayacz mv ysze byla w sezysczewych mekach pytal | ye yakoby tho moglo bycz gdys ona dobry a swje | thy zywod wyodla Powyedzala mv ysz ynsze | vyny na sobye nyemyala yedno telko z onej | (*228*) wasznosczy w ktore byla v ludzy vpadala w nye py- | cha duchowna ktore sze tak prethko nyespre | czywyla, druga ktora byla czlowyekyem wsgardzonym | v ludzy vkazala sze oyczv swyethemv powyadayacz | mv ysze przes wselkne zawady dusza ye zla do | chvaly wyeczne. Tesz thego slugy boszego Amandusza | S. mathka czelesna byla czyerpyacza wyelkye prze | czywnosczy po wsytky dny zywotha swego a tho byla | znyesgodlywego gospodarza ktory ye byl nyerowyen | bo ona byla boyacza sze pana boga y radaby byla bo | sky zywoth wyodla alyc ye masz pelen byl swyatha | a thakosz yą odwodzyl wyelką srogosczą oth rze | czy boskych czego wyelky smethek myala a wszakosz | myala then zwyczay ysze wsytky zmetky swoye | w gorzką meke pana Cristusza obraczala, a yą wszyt | ky zmethky zwyczeszala Przet swoyąm smyerczom | obyawyla tho synowy swemv ysze przes czalą trzy | dzesczy lath nyebyla tha msza gdye ye sluchala yszebysze | przynye gorzko nyenaplakala z wyelkye serde | czne luthoczy ktorą myala nad mathką myelosczy | wego pana y nath smethkamy yego myele mathkj | y obyawyla tesz tho synowy swemv ysz znyewymo | wne myelosczy ktorą myala kv bogv rosnycmogla | sze tak ysz przesz dwanascze nyedzel v loszv lyesza | la A thaką theszknosczą byla zyetha bo bodze asz tesz | tho lyekarze obaczyly y dobry przyklad sne wszely | Tha swyetha pany szla czaszv yednego poscze przet | wyelką noczą do kosczola zakonykov w ktorym ko | sczelye byl obras rzarzany pana Jesusa syecze szkry- | sza na oltarzv, kleczacz przet tym obrasem | (*229*) rosmyslala zobye wyelkye smethky marye Mathky | bosze ktore myala stoyacz pod krzyszem a sthad | przyszla kv thak wyelkye luthoczy da dobra | pany ysze tak wyelky bol vczula yakobysze ser | cze lamalo wge czelye asze od. wyelkye mglosczj | na szemye vpadla nyewydzacz any mowyacz alye | ye ludze omglale dodom pomogly a thakosz lyeszala | spokoyem asz do wyelkyego pyatkv a dzewjate | godzyny vmarla gdy w kosczelye spyewano pasyą. | W thych sze czaszech syn ye myly amandus svje | thy byl w kolnye na naucze vmarla mathka ye | go vkazala sze mv vydzenyv y rzekla s wyelkym ve | selym Eya dzecze moye myele boga wszechmogacze | go myeluy a dowyerzay mv yzecze nygdy nyeopu | sczy w zadne przeczywnosczy obacz synv myely yszem | sze yusz roslaczyla s thym swyathem alyem nyevmarla | bo mą bycz nawyeky zywa przet oblycznosczą boga | zywego a zathymy zlowy poczalowala go w yego vsta | s przyasznye maczerzyskye a poszegnavszy sze sznym | laskawye snyknela Oczecz

swyethy Amandus naczal | czesko plakacz y za nyą wolacz Thymy zlowy O wyer | na swyetha mathko moya baczmy wyerna przet bo- | gyem wszechmogaczym a tako placzacz y wsdycha | yacz przysedl zasze są kxobye. |

Czaszv yego lath mlodych gdy byl yachal na nauke | obdarzyl go pan bog myelym boskym thowarzyszem | Czaszv yednego gdy w osobnosczy pothayemnye wye | lye boskych rzeczy sobą rosmawyaly proszyl go on tho | warzys dlya wyernosczy thowarzyskye yszeby mv | *(230)* dal wydzecz roskoszne sbawyenne Imye | Jesus ktore myal wyrythe na serczv swoym Oczecz | swyethy Amandus bardzo thego nyeradth vczynyl | a wszakos wydzacz yego wyelkye nabosenstwo vczj | nyl doszycz proszbye yego y odyal suknye od boku | swego vkaszal mv klenod sercza swego wedlug | wszytkye yego zadzy alye thowarzys yego nyemjal | na thym doszycz ysze one slowa Jesus dobrze vydzal | yasnye wyrythe na serczv yego alye zegnal reką | na nye y oblycze swoye klad na ony slowa y poczalo | wal ye vsthy swymy y naczal serdeczne plakacz | s wyelkyego naboszenstwa aze lzy plynely y oblaly bog | y sercze Amandusza swyethego a odthychmyast oczecz | swyethy tak tego thayl y kryl then klenoth ysze tho | vmyszlyl zadnemv czlowyekowy wyecze go nye vkasacz | a wszakosz then klenoth pothym yeden rasz vkaszal | yednemv wybranemv przyaczelyewy boskyemv bo | mv bylo doswolono od pana boga yszemv vkazacz | myal then sze czlowyek naboszny ogladal thy slowa | wyrythe rownym obyczayem y stakym naboszenstvem | yako y pyerwszy thowarzys yego. |

Gdy przes wyelye lath czy dwa myely dowarzysze | wespoolek sobą myeskaly przylaczyvszy sze kxobye | w boskym thowarzysthvye a pothym czaszv yednego | ysze myely od szebye yachacz szegnaly sze sobą yako | wyerny thowarzysze y vczynyly obyethnycze szobje | slubem szewyasym *[się wiążąc]* ktoby snych dwv pyerwe vmarl | yszeby mv ten czo byl szyv ostal taką thovarzy | ską wyernoscz vkazal po yego szmyerczy a | *(231)* przes czaly rok dwakrocz do thygodnya mszą tczjl | yedne w ponyedzalek requyem a drugą w pyatek | o mecze bosze Pothym przes kylko lad Amandusze | wy swyethemv vmarl then sze wyerny thowa | rzys yego alye oczecz S. przebaczyvszy onych slu | bnych mszy wspomynal go w modlythvą swoych y | panv bogv zalyeczal vęszach *[we mszach]* swoych. |

Czaszv yednego gdy oczecz S. szedzal odpoczyvayacz | w kaplyczy swoye dusza onego thovarzysza yego | przes wydzenye przyszla y stanela przet nym y | rzekla bardzo zalobnye O nyestetysz thowarzyszv | na thvoye wyelką nyewyernoscz y yakosesz mye | zapamyetal oczecz S. rzekl a wszakoscze myely tho | warzyszv pamyethą na kaszdy dzen we mszach | swoych dusza onego thowarzysza rzekla nyemą | dosycz na thym spelny my msze slubne yszebymy sze | dostala kroplya krvye nyewynne pana Cristusza | ktoraby ogyen okruthy mnye palayaczy zagaszyla | yszebych byl rychle wybawyon s mak czysczewych | Amandus S. vczynyl tho se wszytką wyernos-

czą | serdeezną mayącz vyelką zalosez za swoye za | pamyetaloscz a thakosz ona dusza yego thowarzy | sza byla wspomoszona modlythvamy yego yze wry | chle otrzymala vyeczną chvale. |

Tho kapytulyum powyada yako stalye then | walczycz ma ktory ma dostapycz teczy vyeczne | capitulum XLVII. |

Na nowym poczatkv szywptha boskyego oycza S. | (232) Amandusza wszystek smysl yego na tho byl obro | czon ysze zewszytkyego sercza osoblywye rad by | sze byl podobal oyczom boskym alye telko przes | pracze a czyerpyenya Przydalo sze czaszv yednego | ysze wyachal do ynsze zemye dla kazanya szlowa | bozego gdy wstapyl w pospolythy okreth z ynszymy lucz | my myedzy ktorymy vyrzal mlodzencza w dvor | nym odzenyv yal ze knyemv myecz y pytal go | czoby za czlowyek byl odpowyedzal yestem czy ya | masz nyepospolythy bo spyerą *[zbieram]* pany wespolek | kv dworzenyv y sturmowy ysze byze zaslu | gowaly czudnym panyą y ktory w tym nalaska | wszy y mesznyeyszy yest temv bedze dana czescz | y zaplatha. Oczecz swyethy pytal ktora zaplatha takje | mv bedze dana. Mlodzenyecz odpowyedzal pany na | czudnyeysza ktory tho kolwyek czyny da mv pyer | sczonek zlothy na reke yego. Oczecz swyethy py | tal dalye rzekacz powyecz my myely synv y czo | taky dalye czyny ktoremv nyetelko pyersczonek | alye y czes *[cześć]* bedze dana odpowyedzal mv mlodze | nyecz temv ktory nawyecze rasow y phanya czjer | py a w thym nyeustanye alye sze meszne stavj | a szedczacz moczno da na sze bycz taky otrzyma czesz | swyczestwa. Pytal dalye oczecz svyethy prosze cze | powyeczmy ktoby na przotkv staly byl a pothym | vstal. Mlodzenyecz rzekl nyedosycz muszy sturmowy dostacz by tesz tak byl byth yszeby mv ogyen | soczv wybyal a krev s ust y s nosza czekla wszjt | ko tho muszy czyerpyecz yeszly ma czescz swy | *(233)* czestwa otrzymacz yesczе go pythal oczecz swyethy | Amandus Eya myely thowarzyszv a nyesmye plakacz | abo sze smethnye stawycz gdy thako tego bedze | byth odpowyedzal nye szmye szadnym obyczayem | by sze tesz sercze w yego czelye lamalo yako ych | wyelye bylo ktorym sze tho dzalo thedy thego nje | smye dacz snącz na sze alye sze muszy vesolo sta | vycz bowyem by byl wsytkym naposmyech a | vtraczyl by czescz y pyersczonek Thy slowa roswa | sal sluga boszy sam sobye duchownye thako ysze | serdecznye yal wsdychacz y rzekl ach nautczy | wszy panye bosze moy yeszlys ryczerze tego | swyatha tak wyelye muszą czyerpyecz dlya tak | rowne zaplathy ktora sama w sobye nycz nyeyest | ach panye bosze yakosz thedy sluszny yest yszeby | czlowyek wyeczej praczowal y czyerpyal na otczj | manye wyeczne teczy przet oblycznosczam thwoyam | O slachethny panye bych ya thego byl godzen ysze | bych ryczerzem thwoym mogl bycz duchownye | Eya czu-

dna myelosna wyeczna madroscży ktorj | sczodrego bogastwa podobyenstwa nyemasz we wszyt | kym swyecze by sze duszy moye mogl dostacz pier | sczonek od czebye wyeczne wyernosczy chczal bych | otho czyerpyecz czo bysz thy raczyl y yal czesko | plakacz s wyelkyego naboszenstwa. Gdy przyachal | na tho myescze gdze vmyszlyl pan bog wszechmo | gaczy seszlal nay vyelkye przeczywnosczy ktorych | bylo tako wyelye ysze vbogy sluga boszy rychlo swatpyl | (*234*) v panye bodze Aze thez vyelye oczv lyuczkych lesz prze | lalo z luthosczy ktorv nadnyem myely vthym prze | pamyetal riczersthwa othvazonego y byl czyesko smu | czyen y czyeskyego szercza kv bogv myslyacz czo | sznim pan bog chczyal czynycz ysze nayn takye | nyepospolite smuthky dopusczyel, Nazayuthrz rano | nad szwythanyem przysedl kv vspokoyenyv | dusche szwoy a gdy thesz vspokoyel smysly szvoye | rzeklo niczo w nym y gdzye therasz yesth thwoye | odwazone ryczersthwo A zasz mesny staly ryczersz | ma szye thelko vszysthkyego othwazacz czaschv | myloscży A pothym v przeczywnosczyach vsthac y ro | spaczacz thakyem obyczayem nyeothrzymasz pyersczo | nka wyecznego ktorego zadasz odpowyedzal y | rzekl O panye bosze thy sturmy ktore czyerpjecz | mą sąm dlugo drwayacze odpowyedzano mv sasze | alye tesz chvala y pyersczononek wyernosczy moye | ktorym daruye ryczerze moye yestczy vstawyczną | y wyeczny sluga boszy obaczywszy rzekl bardzo po | kornye O panye znąm yszem nyeprawye vczy | nyl a wszakosz cze prosze dopusczysz my yszebych sze | naplakal w moym czeskym przesladowanyv bo mo | ye sercze yest pelno smetkv Rzeczono yemv o bja | da thobye azasz chces plakacz yakoby nyewya | sta posromoczys sząm szebye przet wszytky dwo | rem nyebyeskym radzecz otrzy oczj thwoye a | bacz postawy wesole yzeby any pan bog any czlowyek | tego po thobye nyebaczyl yszes dlya smethkv pla | kal Slysacz thy slowa oczecz swyethy Amandus | (*235*)[1] poczal sze smyacz a wszakosz lzy s oczv yego czekly | po oblyczv yego a thąm sze szlubyl panv bogv ysze | yusz vyeczey nyechczal plakacz dlya thego yszeby | mvsze mogl dostacz pyerczonek duchowny wyer | nosczy myedzy ym a myedzy bogyem wszechmogaczym. |

Tho kapytulum daye znacz czescz y chvale y | poczeche nyebyeską ktorą wyeczne otrzymacz | mayąm taczy ludze ktorzy dlya pana boga prze | czywnosczy skromnye aczyerplywye czjerpjąm ca. XLVIII. |

Czaszv yednego gdy oczecz swyethy Amandus w kolnye | kasal slowo bosze s wyelkym goraczym naboszenstwem | nathym kazanyv myedzy ynszymy zedzal yeden | czlowyek nowo nawroczony kv panv bogv a bedacz | czyerpyaczy wyelye przeczywnosczy slucha-

[1]) patrz na końcu stronicę 235 w podobiźnie.

ÿacz slova | boszego swÿelkąm pÿlnoscżą gladal na Amādusza suÿe | thego ÿ vÿrzal oczÿma svema ÿsze sze oblÿcze oÿcza | swÿethego poczelo przemÿenÿacz wÿasnoscz bardzo ro | skosznąm tako ÿsze potrzÿkrocz bÿlo podobne slonczv | ÿasnemv gdÿ swÿeczÿ nabardze czaszv latha abÿlo | oblÿcze ÿego ÿasno przeÿrzÿsthe ÿsze sze sąm w nÿm | obeÿrzal stego wÿdzenÿa w swoÿm smetkv wszal | wÿelkąm poczeche tak ÿsze bÿl vmocznÿon w do | brÿm swÿethÿm szÿvocze. |

O naslotszÿm ÿmÿenÿv Jesus. Capitulū. XLIX. |

Gdÿ czaszv ÿednego sluga wÿeczne madroscżÿ | oczecz swÿethÿ amādus ÿachal szÿednego mÿasta do | chech do naswatsze pannÿ gdÿ zasze przÿachal do domv | (*236*) ÿedne persunÿ szvÿethe vkzala sze ÿe panna naszvÿecz | sza Marÿa ÿ rzekla thako wÿecz ÿsze *[sługa]* sÿna mego ÿusz | przÿachal a ÿmÿe naslotsze Jesus bardzo dalÿeko | ÿ zÿroko roslawÿl tak ÿako ÿe apostolowÿe ÿego | roslawÿlÿ a ÿako apostolowÿe goracząm szadzam | mÿelÿ ÿzebÿ ÿmÿe zÿna mego wzÿtkÿm ludzÿem | przes wÿare vsznacz dalÿ tako tesz sluga szÿna | mego Amandusza wszÿtke pÿlnoscz na tho obroczÿl ÿsze | bÿ ÿmÿe Jesus wewszÿtkÿch serczach zÿmnÿch og | nÿem nowe mÿeloscżÿ zapalÿl a po smÿerczÿ swej | weszmÿe zatho zaplathe wÿecznam od sÿna mego | Pothÿm tesz swÿetha duchowna corka Amandusza | swÿethego weÿrza na panne naszwÿetsząm Marÿam | ÿ vÿrzala ÿsze w recze swoÿe trzÿmala gromlÿcze | bardzo czudnąm ktora gorzala takąm czudnąm ÿa | snoscząm ÿsze wszÿstek swÿath oszvÿeczala a na one | gromlÿczÿ wÿdzala wszedÿ okolo szpÿzane ÿmÿe ÿego | Rzekla naszvetsza panna do teÿsze czorkÿ naboszne | bacz czorko ÿsze tha gromlÿcza znamÿonuÿe ÿmÿe | sÿna mego Jesus bowÿem on prawdzÿwÿe oswÿecza | wszÿtkÿe sercza thÿch ktorzÿ ÿmÿe ÿego nabosznje | przÿmuÿąm abo goracząm zadząm przÿsobje noszą | wÿecz tesz tho ÿsze sÿn moÿ szluge swego Amandusza | na tho wÿbral ÿszebÿ w luczkÿch serczach goracząm | zadząm sapalal kv mÿelovanÿv ÿmÿenja | Jesus ÿszebÿ stego otrzÿmalÿ sbawÿenÿe vÿeczne | Czorka swÿetha baczacz wÿelkÿe goracze naboszenstvo | ÿ moczną wÿare ktorąm oczecz ÿe duchownÿ Aman | dus swÿethÿ mÿal kv naslotszemv ÿmÿenÿv Je | sus ktore ÿmÿe Jesus wlasnąm rekąm swo- | (*237*) ÿąm wÿrÿthe noszÿl na serczv swoÿm stego osoblÿvje | zapalÿla sze wÿelkąm mÿeloscząm naboszenstwa ÿsze | ÿmÿe na drosze Jesus wÿszÿla czervonÿm ÿedbawÿęm | na male chustecze thÿ slowka Jesus ktore vmjszlj | la przÿ sobÿe noszÿcz pothaÿemnÿe thakÿch sze chu | stek wÿzÿla bardzo wÿelÿe ÿ otrzÿmala tho v oÿ | cza swego duchownego Amandusza swÿethego ÿsze | thÿ chustkÿ wszÿtkÿ poloszÿl na wlasne sercze svoÿe | a zadaÿacz blogoszlawÿensthva oth boga wszechmogaczego | vczÿnÿvszÿ przeszegnanÿe swoÿe roseslal one chustkj | ÿ thąm ÿ sąm szÿnom duchownÿm ÿ czorkąm swo | ÿm teÿze czorcze swÿethe obÿawÿl tho pan bog kto | tho ÿmÿe naswÿetsze przÿ sobÿe noszÿ a na kaszdÿ | dzÿen kv tczÿ ÿego ÿeden paczorek zmowÿ tha- |

kyemv czlowyekowy pan bog dobrucz swoye vkasze | thv na thym swyecze y obdarzy go osoblyvąm laskąm | przy skonanyv yego: Napyerwszy peczatek szyvo | tha swyethego thy czorky blogoszlawyone byl czy | then ysze sze czvyczyla w boskych cznothach przes nasła | dowanye zywotha pana Jesv Crista y tesz przesz na | sladowanye zywotha swyethych. |

Tho capytulyum daye znącz ysze ludze kto | rych serce yest pelno boga radzy mayąm po | spolythowanye s ynszymy dobrymy luczmy dla | tego yszeby ye zapalaly kv bogv yako orzel | pobudza dzatky swoye kv lathanyv | capi. L. [1]) |

(238) Tha przerzeczona corka swyetha byla pylnye nasla | dowcząm we wszytkym nauky boskye oycza swego Aman- | dusza swyethego a stawyla sze yako wosk myekky | przy ognyv rosgrzany ktory wyobraszenye pyecze | czy *[pieczęci]* na sobye vkaze sluchayacz porady oycza swego | szla drogąm napewnyeysząm naszladowanya zywota | pana Cristusowego przes dlugy czas ogleduyacz vczjn | ky swoye wthym zywocze naszvyetszym yako we | swyerczedlye wyedzacz tho onye oczecz svyethy | amandusz pysal do nye thako Myela czorko yusz | cząsz yszeby dalye postepowala w drodze bosze. | Czyn thak yako czyny od chowany mlody orzel | yszeby yusz thvoye odroslę ksrzydla szyly dusze | tvoye podnyosla wsgorę kv zywothv bogomysl | nemv doskonalemv a zas nyewyesz ysze pan Cri | stus rzekl swolyenykom swoym ktorzy szę kochaly | w oblycznosczy czlowyeczenstwa yego potrzeba wąm | yest yzebych odsedl od wasz yeszly macze przyacz | ducha swyethego a przesto myela czorko pyerwsze | toswyczenye we cznotach swyetych yestczy sgothova | ne kv przesczv drogy puszczy zywotha thego czeszne | go a kv przysczv do szemye obyeczaną szumnyenya | czystego y sercza spokoynego w czym sze thv sbawye | nye poczyna a na onym szwyecze na wyeky drva | a przesto yzeby droga tha wysocze madra thobye | wyadoma byla chczacz thego yasznye dowyescz do | brąm rosnoscząm a gdy bedzes baczyla rosnosoz | nyebedzes mogla sbladzycz by tesz nawysze smyslj | *(239)* swymy wlyeczala bocz pylnye [2]) nayduyemy dwoya | ky obyczay ludzy dobrych Nyektorzy wyodąm szy | wod

[1]) Surius pomieszcza ten rozdział *in Appendice quarundam sublimium quaestionum* pag. 304 C. XIII. u Diepenbrocka zaś tak jak i w naszym kodeksie w swym porządku zamieszczony jest.
[2]) by tesz nawyąze smyslj swymy wlyeczala bacz pylnye.... zdanie niezrozumiałe w oryginale u Suriusa tak brzmi: *quamvis sublimiter sensibus volites. Age ergo animum adverte* = byś też najwyżéj zmysły swemi wzleciała pilną bądź.

rostropný napýerwszý ludze swoý rosum ná tho | obrocząm ýszebý wszýtko czokolwýek czýnyąm podlug | krzeczýanskýego obýczaýv kv chvalýe bosze ý tesz kv | pokoýewý drugých ludzý ý maýąm w ostrosnosczý o | býczaýe ý slowa swoýe. taký opatrzný zýwodt vjescz | vkasuýecz nąm rosum boský ktorý tho wszýtko obra | cza kv thczý a chvalýe pana boga a nýekv spodobanýv | luczkýemv ýako nýebo obloczne czýný ktore ýasne | cząm gwýast chvalý stworzýczela swego thako tesz | taczý ludze nýetbaýąm zadne omowý luczkýe kto | rąm czýerpýąm dla vczýnkov swoých dobrých | tha ýasnoscz rosumv nýewýnýka ýako ýasnocz spro | chnýalego drzewa w noczý ktora acz sze tak wýdzj | ýasna alýe zama w sobýe nýcz nýeýesth thakýe | ludze obaczamý po słowach ých czlowýek sprawje | dlýwý wýaruýesze szýchrozka[1]) ktorý ý roslacza s bo | gýem tho ýesth grzechv wselknego o czým bý dlu | go powýadacz, czorka duchowna ýego rzekla pochva | lon nýechaý bedze pan bog s nauký dobre[2]). |

O pýthanýv rzeczý wýsokých ktorých sze dovja | dowala czorka Amandusza swýethego capi. LI.[3]) |

Stakýe nauký oýcza S. czorka duchowna smj | slý swoýe podnýosla kv rzecząm wýsokým mý | slacz sobýe ýeszlý bý zmýala pýtacz o smýszlach | wýsokých. Oczecz swýethý Amandus rzekl | *(240)* gdý ses ýusz rzadnýe przeszla posrodek drogý de | dý doswaląm rostropnosczý thwoýe pýtacz sze o rze | czach wýsokých ýusz pýtaý czo chcesz Corka swje | tha rzekla prosze wasz powýecze mý czo tho ýest: | bog abo gdze bog ýest bo wýem ýsze ýest troýaký | w persunýe a ýeden w ýsnosczý. Oczecz swýethý A | mandus rzekl tho pýthanýe ýest czý wýsokýe. na | pýerwsze pýthanýe czo bog ýest powýadąm tho | býe ýsze wszýczý mýstrzewýe ktorzý býlý od poczat | kv swýatha nýeumýelý thego wýslowýcz bo tho ýest | rzecz wýsoka nad rosum sczlowýeczý a wszakosz czlo | wýek pýlnýe a stuvýczne *[ustawicznie]* boga sukaýaczý nýeýaką | wýadomoscz býerze od boga w czým nawýsze sbawje | nýe thego zalýeszý thým obýczaýem szukalý go tesz | przethým nýektorzý cznothlýwý mýstrewýe po | ganssczý osoblýwýe madrý aristothelýes szukal thego spýlnoscząm a gdý vsnal doswýat | szal thego býegýem przýrodzoným vsnal tho ýsze szlu | sznýe mýal býcz ýeden pan wszýtkýego stvorzenýa | ktorego mý zowýemý bogýem o thým sze panýe bodze | mamý tak wýelýe wýadomosczý ýsze on ýest panem | wszýtkýego ýsze tesz ýest wýe-

---

1) grzech. Dalmacki dyalek. greska szagrecha. Kroacki grech pregreska, kraińska pregrecha.
2) Tak u Suriusa jak i u Diepenbrocka rozdział ten pełen głębokich myśli a stylu ciemnego jest obszerniejszy nieco.
3) U Suriusa tego i następnych rozdziałów nie znajduję u Diepenbrocka jest rozdział LIV.

czný przes poczatkv | a nýeodmýenný w panýsthvýe swoým ktorego szą | ýsze wsýtkýe rzeczý wýsnawa sąm w sobýe a | ýsnocz ýego ýestczý nýewýmowna roskosz ý we | selýe sząm w sobýe ý w thých wszýtkých ktorzj | w ným thego poszývacz będąm bo on sąm ýest | nýewýmowne vczesne sbawýenýe ých | (241) Slýsacz czorka dobra oczý swoýe podnýosla w nýe | bo ý rzekla tocz sąm thý rzeczý ktorých bardzo mý | lo sluchacz bo sercze pobudza ducha wsgore a brzesto | mýelý oýcze prosze powýadaý ýescze mý o thým vjeczej | Oczecz swýethý Amandus rzekl ýsnoscz boska o ktore | powýadąm ýest czý tako wýelcze vczesna roskosz kto | re same .w sobýe oko czelesne ogladacz nýemosze | alýe the roskosz moszem obaczýcz stworzenýv boszým | ýako obaczýmý dobrego mýstrza wvczýnkv ýego· ýako | pawel swýethý powýada ýsze wszýtko stworzenýe | bosze ýestczý nąm ýako swýerczadlo swýeczacze | w ktorým boga vsnacz mamý tho vsnanýe sowýemj | vradowanýe dusze weýrzý tesz nad sze wsgore wnje | bo a pothým wszýtký czesczý swýatha poýsrzý ýako | szerokýe wýsokýe ý czudne nýebo ýest w svým býegv | ýako ýe oslachczýl ý okraszýl mýstrz ýego szetmýoma | planethoma s ktorých kasda krom kxezýcza w osobnosczj | wýetsza ýest nýszlý zemýa ý ýako vvýelbýone ýest nje | slýczonąm lýsbąm ýasných gwýast domýslaý sze tesz gdý | slonçze ýasno swýeczý czaszv latha ýaký vstawýcznej | pozýtek ý owocz zemý daýe ýako sze lanký czudnýe | zelýenýąm ý ýako lýscze ý trawe szebýe wýpusczaýąm | ýako sze czudnýe kwýatký roskwýthaýąm ýako w leszoch | ý borzech ptaskowýe malý ý wýelczý slotko spýeva | ýąm wszýtkýe swýerzadka ý robaskowýe ktorzý szý | mýe býlý obumarlý zasze wýnýkaýąm oszývýąm | ý weselýąm sze othnawýaýacz sze, vkasuýacz nýewý | mowne weselýe sroskoszý latha a przesto o szlachetný | (242) mýelosný ýakoszes tedý sąm w sobýe wszýstek czudnj | ochothný ý vesolý nad wszýtko stworzenýe czorko | mýela obacz pýlnýe cterzý zýwýolý zýemýa voda | powýetrze a ogýený obaczýsz wszýtkýe dzýwý ktore | w thým sząm w rosmaýthých swýerzatkach v rosmaýtých pta | skach w rýbach w dzýwach morských ýsze wsýtko tho | czo w morzv ýest wola ý wýwolawa chvale ý czescz | nýewýmownemv maýesthatv boskýemv ktorą w bodze | ýest O panýe nýeba ý zemýe ý tho wszýthko strzj- | ma ý zýwý thý wszýtko opatrzasz kasde stvorzenýe | karmýsz obýczaýem ýego male wýelge vbogýe ý boga | the na wszýtkýe wsgald *[wzgląd]* masz ýszesz bog ýest wsýtkých | Corko mýela pýtam cze nalaszlaszlý boga thvego ktore | go sercze thvoýe przes dlugý czasz szukalo ýeszlýcz go | ýusz nalaszla weýrzýsze naný przýasným okýem vesszo | lým oblýczem szradoscząm sercza thvego pogladaýacz nanj | oblapýsze go s wýpýethýmý rekoma zadzý dusze thvoýe | a czýn czescz chvale ý dzeký szlachethnemv kxaszeczv | ý panv stvorzenýa wsýtkýego obacz ýsze stakýe bogomý | slosczý nathýchmýast wýnýknýe w czlowýecze serdeczna | radoscz ktorąm radoscz sowýą ýubilacio ýestczý thakje | wýelkýe weselýe ktorego zadný ýezýk wýpowýedzecz | nýemosze bo sercze ý zýlý duszne moczno przecho | dzý

a tho weselÿe obaczą̨m tesz ÿ są̨m po sobÿe a | gdÿszem ÿusz vsta moÿe ktobÿe othvorzÿl ÿusczÿ mu | sze othvorzÿcz panv bogv na czescz na chvalenÿé | ktorą̨m rzecz ktora we mnÿe skrÿcze thaÿemna | ÿest czegom ÿescze szadnemv czlowÿekowÿ nÿepowjedzal | (*243*) Vÿem ÿednego czlowÿeka zakonv kasnodzÿejskÿego | ktorÿ na poczathkv swoÿm przes czalą̨m dzesecz | lath taką̨m laske mÿewal od pana boga pospolÿcze | na kaszdÿ dzÿen dwa krocz sarannÿ ÿ otwÿeczor | mÿewal thaką̨m ÿubÿlacÿą̨m s bogÿem a trwala | tak dlugo ÿakobÿ mogl smowÿcz dwa krocz vilÿe | tako sze rosplÿwala w bodze ÿsze tesz nÿemogl the | go wÿmowÿcz a w ten czas nÿekÿedÿ mÿal przÿa | sną̨m rosmowe z bogÿem nÿekÿedÿ tesklÿve wsdÿ- | chanÿe po bodze nÿekÿedÿ placz: nÿekÿedÿ czÿche | vsmÿechanÿe nÿekÿedÿ mv sze wÿdzalo ÿakobÿ po | powÿetrzv lathal a ÿakobÿ mÿedzÿ czaszem ÿ wÿe | cznosczą̨m wÿelkÿch dzÿwov plÿwal a stą̨t sze ÿego | sercze bÿlo thako pelne boga ÿsze czaszem szercze | swoÿe bolÿeszne muszÿl przÿcÿskacz reką̨m swo | ÿą ÿ ÿal mowÿcz O nÿestetisz sercze moÿe ÿako | sze dzÿsz thobÿe stanÿe: dnÿa ÿednego wÿdzalo | mv sze ÿsze sercze boskÿe sklonÿlo sze w sercze ÿego | ÿ ÿelo mowÿcz w nÿm On bedacz pelen nÿebÿeskje | radosczÿ rzekl w radosczÿ duchowne ÿusz | terasz namÿelÿejszÿ panÿe moÿ roszerzą̨m sercze | moÿe kv oblapÿenÿv bosthva thvego O bosze przewÿ- | szaÿacza mjelosczÿ bosze wszechmogaczÿ thÿ sze w ser | czach mÿelÿch rosplÿwasz Tesz sze rosplÿvasz w du | szÿ mÿeluÿacze czebÿe tak ÿsze w mÿlosczÿ bedze | szlaczona stobą̨m. Slÿsacz tho czorka swÿetha | rzekla ach panÿe bosze ÿakosz tho wÿelka laska | thvoÿa ÿest ÿsze czlowÿek raduÿacz sze w bodze | (*244*) bedze sachvÿczon radabÿch vÿedzala ÿeszlÿ thv ÿest | nablÿsza droga kv bogv Oczecz swÿethÿ rzekl | nÿenablÿsza telko ÿest pobudzaÿacza kv rÿchlej- | szemv bÿeganÿv w drodze bosze a ktemv mosze | przÿcz thakÿ czlowÿek ktorÿ gwalthem a walką | cznot dostapÿ. Tak ÿsze sze ÿusz we cznotach ko | cha a mÿelÿ mv są̨m cznothÿ Tesz czÿ powÿadą̨m | czorko mÿela czaszv nawÿedzenÿa boskÿego | mnoszÿ sze weselÿe tako tesz sasze w powczÿagnje | nÿv laskÿ bosze bÿwa zesmeczenÿe thako ÿsze | bedze nÿepowolnÿ szą̨m sobÿe ÿ drugÿm. |

Czaszv ÿednego przÿdalo sze ÿsze then sluga bo | szÿ o ktorÿm czÿ powÿadam sedl na osobne mÿe | scze a thą̨m ÿego sercze bÿlo napelnÿono wÿelkje | go boskÿego wesela a w thÿm przÿsedl do nÿego | phortnÿ wsÿwaÿacz go ÿszebÿ sedl do phortÿ | ÿszebÿ sedl do ÿedne panÿe ktora zadala ÿsze | bÿ ÿe sluchal spowÿedzÿ nÿechczal ÿscz ÿsze mv sal | bÿlo od onÿ roskoszÿ boskÿe w ktore bÿl na then | czasz ÿ postawÿl sze phorthnemv nÿeprzÿasnÿe | rzeknacz wÿprawÿ the panÿe ÿnszego spowÿe | dnÿka bo ÿe na then czasz spowÿedzÿ sluchacz nÿe | moge alÿe ona panÿ bÿla grzeszna a sercza ob- | cza szonego powÿadala phorthnemv ÿsze osoblÿvą̨m | laske mÿala kv oÿczv swÿethemv Amanduszewÿ | maÿacz the nadzeÿe ÿszebÿ ÿą̨m poczeszÿl a dla | thego zadnemu ÿnszemv nÿechczala sze spowja | dacz a gdÿ nÿechczal do nÿe wÿnÿcz sasmu | (*245*) czÿvszÿ sze na ser-

czv odeszla zalobnÿe od phorthÿ | a placzacz vszadla xstronÿe w kath ÿ naplakala sze | do wolÿÿ w teÿ godzÿnÿe pan bog wszechmogaczj | odÿal mv laske bardzo pretko onÿ krothochvÿlÿe | ktorąm s bogÿem mÿal a sercze ÿego stalo sze sathvar | dzale a chczacz rad vÿedzÿecz przÿczÿne thego rze | czono ÿemv od pana boga dla thego ÿsze the vbo | gam panÿą bedaczą sercza sasmuczonego od sze | bÿe othpadzÿl przes poczeszenÿa dla thegom | ÿe tesz moÿe boskÿe poczeszenÿe oth czebÿe othda | lÿl baczacz tho ÿal bardzo czesko wsdÿchacz a pÿv | szÿ sze wpÿerszÿ swoÿe nathÿchmÿast bÿeszal kv | forcze a gdÿ one panÿe nÿenalaslz ÿal sze cze | sko smeczÿcz a phorthnÿ bÿegal ÿ thąm ÿ sąm | szukaÿacz gÿ ÿ nalaszl ÿąm szedzacząm placzacz | gdÿ przÿsla do phorthÿ sluga boszÿ przÿal ÿąm | laskawÿe a ÿe sercze skruszone poczeszÿl lutho | sczÿwÿe odprawÿwszÿ sąm sedl sza sze na mÿescze | swoÿe do kapÿtulÿarza nathÿchmÿast w ocem- | gnÿenÿv przÿwroczÿl sze sasze knÿemv pan bog | swoÿm boskÿm poczeszenÿm ÿako ÿ pÿerve. | Slÿsacz tho czorka ÿego swÿetha rzekla bacze | ÿszebÿ czlowÿek mogl czÿerpÿecz wsÿtkÿ przeczj | wnosczÿ gdÿ bÿ go pan bog nawÿedzal thakÿem | weselÿm dochowne radosczÿ othpowÿedzal | kv themv weselÿv szadnÿ nÿe mosze przÿcz | *(246)* thÿlko przes vczÿerpÿenÿe wÿelkÿch przeczjvnosczj | oththÿchmÿast laska thakÿego weselÿa trwala | w nÿm vstawÿcznÿe ÿ gdzekolwÿek bÿl doma | albo na drodze przÿ ludzech albo przes lÿudzÿ Cza | szem ÿ przÿ stolÿe gdzekolwÿek bÿl thakąm | laskąm go pan bog nawÿedzal ktore w sobÿe tha | ÿl. Slÿsacz tho czorka rzekla pochvalÿon bacz | pan bog ÿszem tak dobrze nauczona czo bog ÿest | a radabÿch wÿedzala gdze bog ÿest troÿakÿ: | w personÿe a ÿeden w ÿsnosczÿ a ÿako sze sÿn | rodzÿ od boga oÿcza w thÿm wszÿtkÿm slovÿ | rostropnÿmÿ ÿ naukamÿ rosmaÿthÿmÿ bÿla dobrze | nauczona oth oÿcza swÿethego Amandusza ktore | naukÿ sąm trudne kv wÿkladanÿv pÿsanÿa ÿ | srosumÿenÿa a przesto ÿe opusczamÿ. | Pothÿm nÿedlugo przÿdalo sze ÿsze czorka swjetha | przerzeczona vmarla a wszela swÿethe dokonczenÿe | zÿwotha swego bowÿem ÿe zÿwot bÿl swÿethÿ | ÿ blogoslawÿonÿ po smÿerczÿ svej vkasala sze oÿczv | swemv duchownemv Amanduszevj swÿethemv czu | dna bardzo swÿeczacza w bÿalÿm odzenÿv ÿako | snÿek okraszona wÿelkąm ÿasnoscząm pelna | nÿebÿeskÿego weselÿa ÿ roskoszÿ przÿstapÿw | szÿ knÿemv powÿedzala ÿ vkasala mv wjel | kąm roskosz ktoram mÿala z oblÿcznosczÿ boskje | Oczecz swÿethÿ wÿdzal ÿ sluchal thego s wjel | kąm roskosząm ÿ s weselÿm a s tego dusza | *(247)* ÿego pÿla pelna poczechÿ boskÿe Gdÿ przÿsedl sa | sze sąm kxobÿe wsdÿchÿacz nabosznÿe ÿal mowÿcz | Ach mÿelÿ panÿe ÿako blogoslawÿonÿ ÿest then slo | wÿek ktorÿ thÿlko o cze ÿ o laske thvoÿe stoÿ slu | szne bÿ mÿal wsÿtko rad czÿerpÿecz ktore mv thj | czÿerpÿenÿe tako slachethnÿe placzÿsz. | Kv themv raczÿ nasz spomocz pan bog wsechmoga | czÿ ÿszebÿsmÿ moglÿ cznoth thÿ czorkÿ swÿethe | tak nasladowacz ÿ ÿnszÿch swÿethÿch ÿego tak | ÿakobÿszmÿ moglÿ nawÿekÿ roskosnąm oblÿcznoscz | ÿego wÿdzecz Amen. |

Poczÿna sze przemowa drugÿch xzag [1]. |

Czaszv ÿednego oczecz S. Amandus kasnodzieÿskje | go sakonv stanawszÿ przet vmeczenÿm mekÿ bozi | ÿal sze skarsÿcz nabosznÿe panv bogv ÿsze nÿemogl | rosmÿslacz mekÿ ÿego bo w thÿm mÿal nÿedostatek | asz dothÿchmÿast sze sze *[że się]* w tho nÿemogl dacz vskarza | ÿacz szę thego panv bogv wszal od pana boga tho | nathnÿenÿe ÿ the nauke ÿszebÿ stokrocz na sze | mÿe padal a kv kasdemv osoblÿve rozmjslanÿe czÿnÿl o mecze bosze zadaÿacz czÿerpÿecz | przÿkladem pana Cristusowÿm czo bÿ naÿ raczil | dopusczÿcz a bedacz w thÿm oszwÿeczenÿv laskÿ bo | sze chczacz lÿczÿcz ono padanÿe ÿ rosmÿslanÿa | nÿenalasl ÿch wÿeczeÿ telko dzewÿeczdzeÿszad | ÿ rzekl o wsechmogaczÿ panÿe obÿawÿlesmÿ ÿch | *(248)* sto a wsakosz ÿch nÿenaÿduÿe ÿedno dzewÿeczdzej | szad a na prosbe ÿego opÿawÿl mv pan bog dze | secz rosmÿslanÿa ktore czÿnÿl napÿervej przet ca | pÿtularzem wedlug swÿczaÿv swego nÿslÿ ÿal ro | smÿslacz salobne wÿwÿedzenÿe na smÿercz pana Jesv | Crista a gdÿ przÿsedl w rosmÿslanÿv swoÿm kv vkrjszowanÿv nalasz ÿsze bÿlo sto rosmÿslanÿa mekÿ | ÿ smÿerczÿ pana Jesv Crista od poczatku asz do kon | cza a gdÿ sze w thÿm rosmÿslanÿv pocżal czwÿczÿcz | tak ÿako nauczon bÿl od pana boga thedÿ ona pjer | wsza tvardoscz obroczÿla mv sze wÿelkąm wnatrzną | slotkoscz baczacz then poszÿthek sluga boszÿ Amandus | swÿethÿ zadal thego od pana boga ÿeszlÿ bÿ kto | bÿl w takÿe twardosczÿ rosmÿslanÿa mekÿ pana | Jesv Crista w ktorÿm lÿeszÿ wszÿtko sbawÿenÿe | ÿszebÿ thakÿ bÿl wspomoszon ktorÿbÿ sze czvÿczil | w takÿm rosmÿslanÿv mekÿ boze a nÿe przestaval | alÿesbÿ sbawÿenÿe otrzÿmal a przesto thÿ rosmÿ | slanÿa popÿsal kv poszÿtkv luczkÿemv thakÿm | obÿczaÿem ÿakÿm bÿl nauczon oth pana boga Gdj | sze oczecz swÿethÿ amandus w thÿm rosmÿslanÿv | czwÿczÿl mÿewal thakÿe oswÿeczenÿe boskÿe | prawdÿ thako ÿsze bÿwal sapalÿon wÿelkÿm | naboszenstwem ÿ pobudzon kv vczesne rosmowje | s panem Jesv Cristem a tha rosmowa nÿedzala sze | czelÿesnÿe anj tesz bÿla odpowÿecz oblÿczna | alÿe thÿlko w rosmÿslanÿv s oswÿeczenÿa pÿsma | swÿethego ktora odpowÿecz nÿkakÿ nÿemosze | chÿbÿcz bo ÿest wsetha z vst madrosczÿ boskÿe | *(249)* pana Jesv Crista ktorąm sąm mowÿl wevangÿe- | lÿe tesz nÿektora odpowÿecz ÿest wsetha s naukÿ do | ctorov tesz odpowÿecz o smethkach naswetsze pannÿ | wsal sobÿe z kxak bÿernatha swÿethego a w thjm | wsÿtkÿm zada pozÿtkv ÿ naukÿ ludv pospolÿthego | ÿszebÿ kasdÿ nalasl czobÿ mv sluszÿlo kv naboszen- | stwu Nÿekÿedÿ oczecz swÿethÿ mowÿl w personÿe | grzesnego czlowÿeka a nÿekÿedÿ tesz mowÿl w per | sunÿe doskonalego czlowÿeka

[1] Przedmowy téj niema u Suriusa, u Diepenbrocha, a tylko jest na początku księgi *von der ewigen Weisheit* pag. 156.

nyekyedy mowy w per | sunye dusze myelosne nyekyedy movy w podobjen | stwye slugy ktoremv pan Jesus Cristus odpowja | da tocz ycst nauka prosta a slowa yestcze prost | sze bowyem pochodzy s dusze proste a wsakosz bar | dzo sluszy kv poszytkv czlowyekowy gresnemv | Przydalo sze czaszv yednego ysze oczecz swyethy | amandus poczal pysacz troyaky rodzay the nauky | przerzeczone asz pothym yal pysacz o skrusze thymi | slowy Powyastmj duszo moya etc. myal nyeczo prze | targnyenya w tey rzeczy a bedacz w samyslenyv syadl | na stolek odpoczywanya swego a sasnavszy myal | tho wydzenye ysze wydzal dwye personye du | chowne grzesne szedzacze przet szobam a wydzacz | ysze prosnowaly yal ye otho srogo karacz a zathym | dano mv w reke wycz *[wić]* troyakąm dwe czesczy | byly czenkye alye trzecza myasza a gdy chczal | wsythky thrzy skreczycz wespolek nyechcalo sze tra | phycz a sathym obeyrzal sze na prawąm strone y | vyrzal przed sobąm stoyacz pana Jesu Crista w thym | podobyenstwje yaky byl gdy byl odyeth od slupa | *(250)* vbyczowany a myeloszywy pan stal przed nym tako la | skawye yako oczecz wyerny tak ysze amandus swje | thy vsnal ysze tho prawj yego oczecz byl obaczyl ysze | czalo yego bylo zlachetne byale y romyone a wszakosz wszedy sranyone a rany yego byly swyesze | a krwawe nyektore byly naprzeky [1]) a nyektore na | dlusząm tak yako byczmy okruthnymy roszarpnyone | a gdy tak myeloszne przet nym stal y przyasnye | nay pogladal amandus svyethy podnyovszy recze svo | ye yal maczacz onych krwavych ran a pothym w | sal one troyakąm wycz y bardzo yąm prethko | skraczyl wespolek y dana mv byla moznoscz ysze | tho wypysal czo vmyslyl y opyawyl mv pan bog | ysze thy wsyczkye obdarzycz chce prze sasluge ran | swoych odzenym wyeczne czudnosczy ktorzy tha | kym obyczayem meke yego rosmyslayąm bo kto | tho kolwyek chtce *[baczycz]* bobudzono jest sercze ye | go kv naboszensthwv abo kv goracze myelosczy | pana boga abo kv nowemv oswyeczenyv bedze | tesz taky pobudzon kv omyerszenyv grzechov a | kv thesknosczy po bodze tako ysze laska bosza w du | szy yego bedze odnowyona. |

Tho pyerwsze kapytulum daye sznacz o rosmo | wye duchowne oycza swyethego s panem cristusem | Hanc Amavy et exquisivi a iuventute mea etc. [2]). |

Thy slowa sąm napysane w xegach madrosczy a sąm | rzeczone o madrosczy wyeczne pana Jesv Cristha | rzekacz: them vmyelowal y theyem szukal od | mlodosczy moyej y them sobye wybral sza

[1]) niektóre były na poprzek, a niektóre na długość.
[2]) U Suriusa str. 17, u Diepenbrocha str. 160.

oblu | *(251)* byenycze sobye s tych slow byl pobudzon kv nabozen- | sthv y myelosczy pana Jesv Cristha przyczyskal go kxo | bye przes slotkoscz y gorzkoscz asze go przywyodl kv | vsnanyv swoye boskye prawdy Gdy sze Amandus swje | thy rosmyszlal na dzywne drogy ktorymy go pan bog | xkobye przywodzyl yal mowycz do pana boga thako | Namyelyeyszy panye baczylem tho w sobye ysze wle | czech moych dzeczynnych sercze moye kwaplywym | pragnyenym pragne*[lo]* rzeczy nyektore ktore pyla *[były]* the | yem nyemogl ogarnacz any obaczycz czo bylo przes wye | lye lath zodalem goraczo dostapycz thego a wszakoszem | nyemogl kthemv przycz bom nyemogl wyedzecz czo | tho bylo czo thak sercze moye y dusze przyczagalo azem | nykdy nyemogl bycz vspokoyon a gdy sze yal zklanyacz | w mlodych lyeczech moych kv stvorzenyv nyebywalem | poczeszon bom myal wnatrz odpowyecz thakąm yszeby | my tho bylo czegom szukal y mysle sobye czesto czo tho | yest za zadza ktorąm we mnye thako ygra: odpowjecz | wyelkye madrosczy asasz mye nyesnasz ktorames thy | thak myelosznye przyal a czestom czy drogy sastepo | wal yszebych cze sąm sobye posyskal. Sluga boszy od | powyedzal myely panye nyewydzalem any szly | szal thego any wyem czo tho yesth. Odpowyedzal | pan bog otworz wnetrzne oczy thwoye a ogladay czom | ya yest yąm czy yest madrosczy wyeczna ktorąm | od wyekow czebye sobye obrala oplapyenym wyecznjm | opatrzosczy moyej czestom czy drogy sastepowala ysze | byszmy nyeuszedl a tho yest napewnyey znamye | wybranya przyaczol moych ktore sobye on chce sachovacz | *(252)* Sluga boszy rzekl o slachethna madrosczy boską y tysz | yest ktoreszem ya przes thak dlugy czasz szukal y | ktore sercze moye czesto pragnelo o bosze y czemusz mj | sze dawno nyeukasal czemusz thak dlugo powcza | gal a yąm rosmaythąm krzywąm drogąm brodzil | Odpowyecz wyeczne madrosczy bych czy sze byl rychlo | vkasal dety by mye tak byl nyeposznal. Sluga bozi | rzekl O nyewymowna dobroczy yakosze sze *[jakożeś się]* tak slot | ko we mnye vvyelbyla gdym yescze nyebyl yuszes timje | szukal gdym sze od czebye oddalal thysz sze odemnje | odalycz nyechczal gdym od czebye chczal vczekacz thysz | mye slotkoscząm szywyl O wyeczna madrosczy panje | yeszv Cryste by cze therasz moglo sercze moye ogarnacz | tak yszebych vstawycznąm czaląm madroscząm y chva | lyenym czebye mogl thobye zlusycz bo wszytky dny zy | wotha mego tho by byla sercza mego nawyeczsza ro | skosz bowyem thaky czlowyek yest blogoslawyony kto | rego thy tak mylye vprzedzys ysze mv nykyedy nye | dasz odpoczyvacz alyesz w tobye naydze othpoczynyenye | swoye ach madrosczy nawysza panye Jesv Criscze gdy | szem yusz czebye nalaszl ktorego myeluye dusza moya | thedy cze prosze nyeraczy wsgardzacz sthworzenya swego | raczy myecz wsglad ysze sercze moye zamylknelo w mje | losczy y tesz w szalosczy swyatha wszytkyego nyedopu | sczaysze aby sercze moye myalo zamylknacz w tobje | day odpoczynyenye namyelszy panye duszy moye | vbogye yszeby aby yedno slowo mogla przemowycz | ktobye bo sercze moye

thego nyemosze dalye | snosycz bo we wszyczkye serokosczy swyatha nyenay | duye kym by sze ochlodzylo thelko | (*253*) thobąm panye wybrany y braczyskv moy ktory thylko | sąm vydzys y wyesz przyrodzenye sercza myeluyacze | go a wyesz ysze nygd nyemosze myelowacz thego kogo | nyeposna a przesto yeszly ya czebye mąm myelowacz | Odpowyecz. vyeczne madrosczy rzekla chceszly mye | ogladacz w roskoszy bostwa mego thedy sze vcz mnye | posnacz y myelowacz wscwyeczenstvje *[w zwycięztwie]* moym czyer | pyaczym a tha droga yestczy naprostsza kv zywothv | wyecznemv: Sluga boszy rzekl O panye yusz ya | czebye dzysza vpomynąm wyelkye myelosczy szkto | re raczylesz sze sklonycz znawyszego tronv y stolcza | krolyevskyego syercza oyczevskyego na nedzey | wszgardzenye przes trzy y trzydzesczy lath a nawyet- | sząm myelosczy ktorasz mnye y wsyczkym ludzom | vkazal vkasalacz sze w czyerpyenyv gorskye meky | y okruthne smyerczy thvoye panye thegocz sze wsyt | kyego vpomynąm dla thego yszeby sze duszy moye | vkazal w namyelosnyejsze postawye kv ktore cze | przywyodla nyewymowna myelosczy thwoya Oth | powyecz wyeczne madrosczy yem mye czlowyek | obaczy wyecze bycz smyerthelnym y czerpyaczym | s myelosczy thedy mv thym wyeczej bede mylym | bo nawysza myelosz moya vkasuyesze w czyerpyenjv | wyelkym gorzkye meky moyej yako sze slonczе | vkasuye w yasnosczy swoye rosza czudna wonnosczj | swoye a ogyen gwalthowny w goraczosczy swoye | a przestho sluchay thego s naboszensthwem yakom | ya czesko a okruthnye dla czebye czyerpyal. |

(*254*) O Rosmyslanyv meky bosze czo sze dzalo | przet vkryszowanym cap. primus. |

Po wyeczerzy wyelky czvarthek gdym przysedl | do ogroycza a thamom sze dobrowolnye poddal | nasmyercz thako oblyczną s wyelkyego vdraczenya | sercza mego y s wyelkyego vczyskv y vdraczenya przj | podzenya czala mego oblyalem sze wsystek pothym | krwawym bylem yeth od nyeprzyaczol moych okruthnje | bylem wyasąn y zalosznе wyedzon do myasta Jerusa | lyem Pothymem byl vplphanym oczv sawyasanyem | sromothnye vdraczon przeth kayphaszem phalszyvje | oskarzon yakoby wynny na smyercz wydan stego nye | wymowna salosczy byla na serczv mathky moye gdy | mye napyerwej vyrzala w thakym trudnym vdracze | nyv asz do smyerczy krzysowe bardzo rano bylem sro | mothnye oskarzon przet pylathem na smyercz pothe | pyon nyeprzyaczelye moy staly naprzecyvko mnye | zakrzywyonymy oczyma nyeprzyaczelskyego wejrzenja | smyely yako obrzymowye a yąm stal przet nymy | czychy yako baranek ya madrosczy wyeczna przet | herodem bylem wsgardzon wdzalem odzenye yako | szalony roskoszno czudne czalo moye bylo byczmy | sbythe y rosarpane slachethna glowa moya byla sbo | dzona czyernym oblycze moye bylo vplavanè *[uplwane]* y krwyąm obewrzale y bylem osa-

dzonẏ ẏ sromothnje | wẏwẏedzonẏ skrẏszem naszmẏercz wolalẏ na mẏe | okruthnẏe asze na powẏetrzv brzmẏalo zawẏśmẏ | slego czlowjeka na krzẏsv.

Rzekl sluga | boszẏ O panẏe poczatek mekẏ thvoẏe ẏestczj | *(255)* gorskẏ a ẏako thedẏ bedze konẏecz bẏch tesz vẏdzal | ẏ swẏerathko meczacz przet oczẏma swejma bodaẏ | bẏch tho mogl sczerpẏecz ẏakosz thedẏ sluszne bolescz | thvoẏa przechodzẏ sercze ẏ dusze moẏe alẏe o pa | nẏe tocz ẏest wẏelkẏ dzẏw w serczv moẏm ẏsze | ẏa telko szukąm bosthva thvego a thẏ podawasz | czlowẏeczenstwo thvoẏe szukąm slothkosczẏ thvoje | a thẏ mẏ vkasuẏesz gorskoscz O panẏe czos vmẏslẏl | semnąm czẏnẏcz.

Odpowẏecz wẏeczne madro | sczẏ nẏgd nẏemosze przẏcz kv wẏsokosszẏ ẏ slotko | sczẏ boskẏe alẏesz pẏerweẏ przẏdze gorskocz czlovje | czenstva mego czerpẏaczego przes ktorego ẏem bẏ | sze kto wẏsze wnoszẏl wsgore thẏm wẏeczej vpadl | czlowẏeczenstwo moẏe ẏestczẏ droga do nẏeba a me | ka moẏa wrotha przes ktore muszẏ ẏscz then ktorj | ma tho nalẏescz czego thẏ szukasz a przesto zapamẏe | taẏ nẏskosczẏ sercza thvego a przẏstapẏ kv mnẏe | w mocznosczẏ rẏczerstwa bo nẏezalẏeszẏ na sluge wscze | snosczẏ mẏecz gdẏ pan stoẏ smẏelẏe na walcze wlo- | sze sąm na cze sbroẏe odzenẏa mego bo wedlug | przemoszenẏa thvego ẏ laskẏ moẏej thobẏa vszẏ | czone bedzes mẏe nasladowal w mecze moẏe wẏ | daẏsze na odwaszenẏe zamego szebẏe bo szẏercze thvo | ẏe czestokrocz w thobẏe muszẏ semrzecz nẏszlẏ swẏ | czeszẏsz przẏrodzenẏe thvoẏe s wẏelkẏego vdra | czenẏa bedzes sze czesko poczẏl czerpẏacz prze czj | wnosczẏ ktorẏmẏ ẏa czebẏe sąm sobẏe chce przj | gothovacz bo ogrodek dusze thvoẏe chce czerwonąm | roszam oszadzacz bedzes nadswẏczaẏ podchvjczon | *(256)* w slowẏech ẏ wẏsan *[wiązan]* przeczẏwnosczamẏ od nẏeprzẏaczol | moẏch. bedzes czestho phalszẏwẏe pothaẏemnje ob | mawẏan bedzes ẏawnẏe sromoczon phalszẏwẏe be | dzes od ludzẏ sadzon alẏe thẏ slugo moẏ vstawj | czne nosz meke moẏe w serczv thvoẏm bedzes | mẏal sedząm ktorẏ bedze sadzẏcz ẏ szaczowacz | thvoẏ swẏethẏ dobrẏ zẏwoth obẏczaẏe thvoẏe dobre | bedąm thobẏe przẏlẏczene za salonoscz czẏalo thvo | ẏe bedzecz bẏczowane srogẏm ostrem zẏwothem | thvoẏm bedzes sromothnẏe vkoronowan a tho wsgar | dzenẏv ẏ podeptanẏv zẏwotha thvego swẏe | thego pothẏm bedzes wẏwẏedzon se mną na smẏercz: | a tho thedẏ obusczẏs dobrewolnẏe wszẏtke | swąm wolẏąm a zaprzẏsz sze sząm szebẏe ẏ vsit | kẏego stworzenẏa ktorebẏ cze moglo przethargnacz | we sbawẏenẏv thvoẏm masz bẏcz ẏako czlowẏek gdj | vmẏera a wszẏtek swẏat nẏcz nẏedba. |

S l u g a b o s z ẏ r z e k l O panẏe tocz sąm trudne | rzeczẏ wsẏczko przẏrodzenẏe moẏe wesdralo sztvo | ẏch slow O panẏe ẏakosz ẏa tho mąm czerpẏecz | O slachetnẏ panẏe musze nẏeczo ktobẏe przerecz | a zaszlẏ wẏeczne madrosczẏ thwoẏeẏ nẏemogl na- | lẏescz ẏnszẏm obẏczaẏem ẏ mnẏe sbavẏcz ẏ ẏnszẏm | obẏczaẏem mẏelosczẏ okazacz ẏedno thelko ẏsesz | thẏ czẏerpẏal a ẏa tesz czẏerpẏecz musze O panje | dzẏwne sąm sadẏ thvoẏe.

Odpowyecz vye | czne madroscży sadow wyeczne opatrznosczy moye ¦ nygd ogarnacz nyemosze telko ya ktorym yest | pan natury bocze czo przemoge sprawycz v na | (257) turze czlowyeczej obacząm tesz y poszytek kasdego | stworzenya a yakoszby czlowyek mogl lyepye po | snacz skrytoscz bostwa telko przes przyethe czlo- | wyeczenstwo yego gdy obaczys osadzenye smyerczj | moye ktorem dla czebye przyal obaczys ysemczj | nyemogl wyecze wyernosczy vkasacz y tesz wyeczej | czebye pobudzycz kv myelovanyv memv bowyem mo | ya nyewymowna myeloscz daye znacz moye nye | wymowne myeloserdze a yasnoscz bostwa mego przes | czlowyeczensthvo moye daye znacz braczkąm wjer | noscz y oblubyenycząm pryansz yeslyby cze the rze | czy nyepobudzyly kv goracze myelosczy bylo by ser | cze thvoyo kamyenne twardosczy zopytay rzadv | czudnego stworzenya wselknego yeslybych sluszniej | szym obyczayem mogl zachowacz sprawyedlywoscz | moye yeslybych slusne mogl vkazuyacz myeloserdze | swoye yeszly bych wyeczey mogl oslachczycz nature | czlowyecząm yeslybych slusnyej szym obyczayem | mogl syednacz wsytkye w nyebye y na szemy yedno | thylko czeskąm mekąm y okruthną smyercząm | moyam.

Sluga boszy rzekl myely panye yusz | pravdzywye poczynąm baczycz yze tak yest kogo | nyerostropnoscz nye zaslyepyla a kto sze na tho pra | wye rosmyszly then muszy czebye wyelbycz y | obyczay thwoy czudny a myely przechvalacz a | wsakosz czalv lenywemv czesko tho yesth. |

Odpowyecz wyeczne madrosczy nyelyekay sze | z nasladowanya meky moyej bo komv bog blysky | (258) yest themv wsytkye rzeczy sąm lyekye kv sczyerpje | nyv zadny mje tak nyepozywa slotkoscząm nye | swyczaynąm thelko then ktory sze mv ostoy w cze- | skym czyerpyenyv gorzkosczy. Lusczyny orzecho | we czlowyek madry nye baczy gorzkosczy dla the | go ysze wye ysze yadro slothkye yest then czlo | wyek na poly zbaczyl ktory ma dobrego wspomoszy | czelya.

Sluga boszy rzekl panye myely slo | wa thwoye vczesne tak mye vmocznyly yszemj | sze wydzy ysze wszytkye rzeczy przemoge czy | nycz y czerpyecz a przesto zadąm y prosze ysze | by my skarp meky thvoyey raczyl dostatecznye o | thvorzycz a yescze my vyeczey o mecze swoyey | racz powyedzecz.

Odpowyecz wyeczne madro | sczy Gdym stal na wysokosczy krzysza dla myelosczj | thwoye y wszytkych ludzy wszytka moya posta | wa bardzo sze zalobnye przemyenyla oczi moye | yasne saczmyly y wywroczyly sze vszy moye bily | pelne nasmyewanya y wsgardzenya Vonoscz | moya byla napelnyona gorskym pyczym oczthv | y solczy wsytko czalo moye bylo pelno rąn y by | cza na wsytkye szerokosczy swyatha nyemoglo | my sze dostacz myescze kv odpoczynyenyv alye mgla | glowa moya szchylyla sze na dol s czeskye bolye | szy, sya moya byla pelna bycza bolyesnego. | Czyste

oblÿczę moÿe bÿlo splugawÿono vplwanÿm | barwa moÿa czerwÿenÿala sze ÿakobÿch bÿl | czlowÿek tredowathj bÿlem thak wsgardzon | ÿakobÿch sÿnem boszÿm nÿgdÿ nÿebyl. |

(*259*) Slÿsacz tho sluga boszÿ rzekl o swÿerczadlo naÿÿasznjej | sze przes wselkne smaszÿ ktorego sze wsÿtczÿ ducho ¦ wÿe nÿebÿesczÿ napatrzÿcz nÿemogąm bÿch mogl mÿecz | vczesne oblÿcze thwoÿe w smÿertelnÿm podobÿen | sthvÿe ÿszebÿch ÿe lzamÿ oczv moÿch mogl polacz ÿ | thakÿes thvoÿc oczÿ naczudnÿeÿsze ÿaszne ÿagodÿ | lÿcza thvego vsta subthÿlne pobladle ÿ vmarle ÿsze | bÿch sze thego wsÿtkÿego mogl napatrzÿcz a sercze | moÿe lutoscz nad thobąm naÿdze ochlodzÿcz, ach mje | lÿ panÿe tocz meka thvoya nÿektorÿm ludzÿem tak | do sercza ÿdze ÿsze czebÿe vmÿeÿąm vluthowacz | ÿ tesz serdecznÿe oplakacz w mecze thvoÿeÿ ach | mÿelÿ panÿe bÿch mogl mÿecz w moczÿ swoÿe wsÿcz | kÿe luthosczÿ sÿercz nabosnÿch ÿ tesz lzÿ wsÿtkÿch | oczv bÿch tesz mogl wÿmowÿcz wsÿtkÿe slowa na- | rzekanÿa thedÿ bÿch czÿ chczal dzÿsza vkasuÿacz ÿze | ÿa luthuÿe ÿ zaluÿe mekÿ thwoÿe.

Odpowÿecz wÿeczne madrosczÿ Nÿgd mÿ lÿepÿe nÿe | vkasze luthosczÿ nad meką moÿąm ÿedno then | ktorÿ thego dokasuÿe vczÿnkÿ, czerpÿacz dla | mnÿe przeczÿwnosczÿ mÿlsze mÿ ÿest sercze wÿsvo ¦ lone oth mÿelosczÿ czesne czlowÿeka czÿerpÿa | czego anÿslÿbÿ mÿal thakąm luthoscz nad meką | moÿąm ÿszebÿ wÿlal thak wÿelÿe łesz ÿako vje | lÿe kroplÿ ze dzem s nÿeba moglo spascz bowjem | tha bÿla przÿczÿna smÿerczÿ ÿ mekÿ moÿe gor- | skÿe ÿzebÿ mÿe sludzÿ boszÿ nasladowalÿ a wsa | kosz. tesz ÿ lzÿ ktore bedą wÿlane slutosczj | (*260*) mekÿ moÿej sąm mÿ bardzo wdzeczne ÿ przÿemne. |

Sluga boszÿ rzekl O slachetnÿ panÿe gdjsz thobÿe | ÿest tak bardzo wdzeczne mÿelosne nasladowanÿe | zÿwotha thwego czÿstego ÿ tesz dobrowolne mekÿ | thwoÿe thedÿ wÿecz sąm pÿlnoscz na tho obrocze | ÿzebÿch cze dobrowolnÿe nasladowal nÿszlÿ ÿabÿch | sluthosczÿ plakal a wsakosz wedlug slow thwoÿch | oboÿe bÿch the rzecz mÿal mÿecz a wsakosz eze | prosze raczÿ mÿe nauczÿcz ÿszebÿch cze vmÿal | nasladowacz w mecze thvoÿe:

Othpowÿecz wÿeczne madrosczÿ oddalaÿ od oczv thvoÿch sprosne veÿrze | nÿa ÿ od vszv thvoÿch proszne sluchanÿe nÿechaÿ | bedze thwoÿ na lÿepszÿ smak ÿ roskosz mnÿe mÿe | lowacz odpoczÿnÿenÿa thwego we mnÿe sukaÿ: | przesladowanÿa luczkÿe skromnÿe czerpÿ zadaÿ | bÿcz wsgardzon ÿ ponÿzon dla mnÿe wsÿczkÿm sza ¦ dząm ÿ roskosząm swÿatha thego vmrzÿ a ten | czÿ ÿest poczatek naukÿ w skolÿe madrosczÿ boskÿe | ktorąm kasdÿ moze tcÿcz na kxegach othvorzonÿch | czala mego vkrzÿsowanego rosmÿslaÿ ÿ obacz bÿ | tesz czlowÿek wedlug przemoszenÿa swego wsit | ko tho vczÿnÿl we wsÿczkÿm swÿecze nÿebedze za | den nalÿeszon ktorÿ bÿ mÿe tak vmÿelowal | ÿako go ÿa mÿeluÿe.

Slÿsacz thÿ slowa sluga | bozÿ Amandus swjethÿ mÿelÿ panÿe gdÿ cze szem | przebacze darov thvoÿch pozÿtkow wsÿtkÿch rze- |

czÿ a wsakosz gdÿ sze rospamÿethom na obÿczaj | wÿbawÿenÿa naszego ÿ na wÿernosz vmÿelowa ! nÿa rodzaÿv czlowÿeczego nÿethelko smÿercz | *(261)* dla mnÿe czerpÿal alÿes tesz chczal ÿszebÿch ÿa tesz | dla czebÿe czerpÿal ÿakobÿsz nąm wsÿczkÿm chczal | rzecz Ogladaÿcze wsÿtkÿe sercze mnÿe mÿeluÿacze | ÿeszlÿ czÿ ÿe sercze ÿest thak wÿelkÿe mÿelosczÿ | Ogladaÿcze wsÿtkÿe czlonkÿ moÿe otho czlonek na | slachetnÿeÿszÿ sercze moÿe dalem vmorzÿcz ÿ sra | nÿcz abÿ we mnÿe nÿcz nÿe ostalo czegobÿch wąm | nÿedal ÿszebÿscze mÿeloscz moÿe wszÿscÿ posnalÿ. |

Sluga boszÿ rzekl ach mÿelÿ panÿe czos vmÿszlÿl | ÿsecz nąm thakąm mÿeloscz vkazal. |

Odpowÿecz wÿeczne madrosczÿ zadnÿ czlowÿek | thak bardzo nÿepragnal zÿmne wodÿ studnÿe anj | tesz czlowÿek vmÿeraÿaczÿ wesolÿch dnÿ ÿakom | ÿa zadal ÿ pragnal ÿzebÿch sbawÿl ÿ wspomogl | grzesne a ÿm kv mÿelowanÿv szebÿe vkasal sze | rÿchle bÿ mogl kwÿecze swÿedle sasze vczÿnÿcz | szelÿenÿeÿacze ÿ wsÿtkÿe krople sgromadzÿcz ddzo | we anÿslÿ bÿ mogl szlÿczÿcz moÿe mÿeloscz ktorąm | mąm kv thobÿe ÿ kv wsÿczkÿm ludzom a przestom | wÿlal tak wÿelÿe znamÿon mÿelosczÿ ÿsze tesz | nÿebÿlo gdze bÿ ÿglÿm tknacz zadnego mÿescza | na czelÿe moÿm ktorebÿ nÿebÿlo zmaczane ÿ sranjo | ne na osobne snamÿe mÿelosczÿ otho moÿa reka | prawa przebÿtha goszmÿ thakÿesz ÿ lÿewa rze | cze moÿe wsÿtkÿe wÿpÿethe nogÿ moÿe prze | bÿthe wÿszalem nÿewladnacz sam sobąm wjel | kÿe bolÿesczÿ czlonkov ÿ kosczÿ moÿch wsÿtkje | zlachethne czlonkÿ moÿe bÿlÿ nÿewladnÿacze | *(262)* rosczognÿone na krÿszv krew moÿa goracza gvaltho | wnÿe plÿnela thak ÿze czalo moÿe vmarle bilo | krwÿąm oblane a tak bardzo zalobnąm postawe po | sobÿe vkazalo obacz bardzo zalobnąm rzecz ÿsze | czalo moÿe mlode bardzo czudne kvÿthnÿacze po | czelo wÿednaczj ÿ chrÿbÿet moÿ slachethnÿ | na krzÿszv thvardÿm mÿal czeskÿe othpoczÿnÿenje | moÿe czalo krasne vczÿszÿlo sze ÿ s krÿsza sze | spusczÿlo wsÿczko moÿe czlalo bÿlo sbÿtho ÿ zranjo | no a tho wszÿtko snoszÿlo dobrowolnÿe sercze moje. |

yako dusza czlowÿecza przes rosmÿslanÿe me | kÿ bosze prÿchodzÿ kv serdeczne skrusze ÿ kv | laskawemv othpusczenÿv grzechow swoÿch ca. II. |

Rzekl sluga wÿeczne Madrosczÿ Amandus swÿethÿ po | wstanj duszo moÿa a wlosz ÿ vspokoÿ wsÿtkÿe wnatrzne ı ÿ zewnatrzne smÿslÿ thwoÿe ÿszebÿsz wsÿtkąm szÿ | ląm mogla wÿnÿknacz ÿ zbÿegacz sze w pucząm sza | losczÿ serdeczne a ÿsebÿ mogla wolacz ÿ narzekacz | szmethnÿm sercem azebÿ glos thwoÿ bÿl zlÿszan przes | gorÿ ÿ padolÿ ÿszbÿ przenÿkal powÿetrze ÿ oblo- | kÿ ÿzebÿ wstapÿl do nÿeba przet wsÿtkÿe dworza | nÿ nÿebÿeskÿe

thąm sze wẏecz rzeknẏ zalobnẏm | glosem domẏescząn nẏebẏeskẏch ẏ do wszẏtkẏego | stworzenẏa ẏ kto mẏ therasz da goraczego ognẏa | serczv memv ẏ kto da wodẏ ocząm moẏm kv pla | kanẏv lesz zaloblẏwẏch ẏszebẏch wasz wsẏtkẏch po | budzẏl kv luthosczẏ ẏszebẏscze mẏ pomoglẏ zalowacz | opczaszenẏa sercza mego otho mẏe bog oczecz nje | bẏeskẏ vszlachczẏl nad ẏnszę sthvorzenẏe ẏ sobje | mẏe wẏbral za oblẏubẏenẏcza a othom ẏusz | przes grzech od nẏego odstapẏl ẏuzem wẏbranąm. | . . . . . .

Na tem się urywa rękopis.

SŁOWNIK
wyrazów ważniejszych
bądź dla ich znaczenia, bądź dla pisowni.

Liczba przy wyrazach położona oznacza stronicę rękopisu a która i w przedruku niniejszym także jest ściśle oznaczona w tekscie w nawiasie).

(*a* jako samogłoska nigdzie nie kreskowana.
aby, *ażeby* = abÿch, aszebÿch.
acżżeś = adzes 94.
a dam cię = a dącze 94.
Agnieszka = Jagnÿska 9. 121.
Bernard = S. byernath 249.
Bóg = Bog, Buok, Buog, bug, w mÿlÿm bodze, w Panu Bodze, w Bodze...
brzemion = przemÿon 216.
w butach = w boczech 92. — w onych boczech.
całujesz = poczaluvasz 24.
w cennym = wdzenÿm 106.
chory, ktory teraz jest chor 86.
w ciele = w sczelÿe 10, wszczelÿe 157.
cięższej = czesze 147.
cmentarzyk klasztorny = ambÿt wąbÿt 54.
co chce = czochcze 127.
cząstek czathek, dal nabÿcz czathek ostrÿch konczatÿch zakovek mÿedzanÿch powÿerchu 64.
częściéj = czesze 94.
cztery = czterzÿ 193.
czterech = sterzeÿ 193.
czterdzieści = sterdzeszczÿ 86.
czwarty = czwÿarthÿ 3.
czwarte = czwarthe 52.
czytając = tczacz 14.
czytano = thcono 13.
deka (rodzaj broni siecznej) = deka 137.
na długość = na dlusząm 250.
doczesny = czeÿsnÿ 15.
dojrzałych = dosrzenalÿch 48.
drzewiej = drzewÿe rychle 107.
drzwi = dzwÿerze 73.
dufanie = duphanÿe 226.
dwanaście = dwunascze 201, 228.
dwóch rzeczy = dwv rzeczv 31.
dwoma trunkami = thwÿema trunkoma 35.
dziąsła = dzasna 103.
na dzień = na dzenÿ 27.
dziewięćdziesiąt = dzewÿeczdzÿesiad 249.
dziury nowe = czurÿ nowe 70.

Elżbieta = Halsbÿetha 173.
fundamentnie = wundementhnÿe 199.
gromnice = gromlÿcze 43.
grzbiet = chrÿbÿet 220.
gwiazd = gvasth 93.
gwoździmi = goszmÿ 261.
hymn = spiewal tą hymną 51.
jałmużna = zadustwo 164.
jeden = ÿeden 128.
jedenaście = odunascze 47.
jedwab = ÿedbaw 237.
jedza = pokarm ÿedza 143.
w jeństwie = wÿestwÿe 195, jaństwo ÿąnstwo 100.
Jeruzalem = Jeruzaliem 254.
imie gÿmÿe mÿal dwoÿe gÿmona.
infirmerya = nÿemocznjcza 147.
kolonia = kolno 235.
książka = xaska, kxaska, xąską.
księgi = ksegÿ kxegÿ xÿegÿ xÿągÿ.
ksiąg = kxag kzak.
księżyc = xezÿc, ksezÿc, xezyc, kxezyc.
książe = ksaże, kxaze, kxązą, xaze.
książęcia = xaszecza, ksazecza.
księżna = xesna xezna kxesna.
ku sobie = xobÿe, kxobÿe, xkobÿe.
ku stronie = kstronÿe, kxtronye.
kwitnące = quÿthnaczÿcze 192.
liczba = lÿsbÿa 42.
listek = lÿthek 90.
lituję się = luthuÿe 259.
ludzie = ludzie obaczamÿ po slowach.
majowa = maÿewa 39.
maleńkie = malvkÿe 41.
mali = malvsczÿ 23.
mglała = mgla 258.
miąższa = mÿasza, grubsza 249.
miejsce = mÿcÿsche 184.
mierziła = myerzała 222.
mistrzowie = cznothlÿwÿe mÿstrewÿe.
musiał = muszÿl 104.
z musu = zanÿowolÿą 218.
muszą = muscha 169.
nabycie = napÿcze 191.
nastawać = szarsowacz 256.
naznamienował = nasnamÿenowal 21.
nędznik = necznÿk 105.
nędzny = necznÿ 133.
nędzna = neczna 123.
niesięgaj = nÿezagaÿ 174.
niezapomniał = nesabÿl 213.
nijak = nÿkak 248.
nikomu = nÿekudomu 192.
nikt = nÿgd 259.
obciążyła = obczasÿla 263.
obcowanie = opczowanÿe 262.
obcy = opsÿ 94.
obfita = obfytha 12.
obfitemi = obkwÿthÿmÿ 124.
obiadował = obÿedwal 10.
objawił = opÿawÿl 248.
oblicznie = oblÿcznÿe 16 osobiście.
obliczną = oblÿcznąm 254.
w oblicznośći = woplÿcznoszÿ 107.
obrócił się = obroczÿsze 211.
oczy = przet oczyma myma 170, zakrzÿwÿonÿmÿ oczÿma 254.
ocknął się = ocznalszÿe 147.
odpowiedział robotę = (odmówił) odpovÿedzal robotę 101.
odpowiedź = othpowÿecz 260.
odważyć się = odwarzeczszÿe 103.
obaczam = (o g l ą d a m) *obaczą* 89.
jako olbrzymowie = ÿako obrzÿmowÿe 254.
opuścisz = obuszczys 256.
osięgnąć = oszegnacz 175.
ośmnaście = osmynaszcze 86, oszmaszcze 201.
oszukać = (f a l l e r e) krzycz 152.
pelikan = pelliką 176.
piąte = pyathe 52.
pięć = pÿecz 127, 164.
pierścień = pÿerczen 168.
pierścionek = pÿerczonek pÿersczonek 234.
pierwszy = pÿerwszÿ 103.

piłat = pylath 254.
pieszczoszek = pyesczek 95.
pismo święte = pysmo zwyethe 12.
pochopiwszy się = (pośpieszywszy) pochopywszy szye 23, 95, 131.
poglądał = (patrzył) gladal 29.
poglądając = gladayacz 59.
na poprzek = na przeky 250.
postradać = stradacz 37, 123.
postradanie = stradanye 79.
postradała = stradala 59.
potwarz = podwarsz 209.
przechwalać = przebuczacz 160.
przeciągnąć = przetargnacz 7.
przeczytał = przetczyl 15.
przeczytano = sthcono 13.
w przeczytaniu = w prethczenyu 4.
przeczytany = przeczthany 2.
przed = presth 14, 13.
przeto (przesto) = presz tho 5.
przednim = przedeny 34.
przepamiętał = (zapomniał) przepamyetal 141.
przyjaźń = przyansz 9, pryansz 257.
przyjść = prycz 5.
przykład = przykladnocz 149.
przysłuża (przysługuje) = przyslusza 15.
przystąpił = zbaczyl 258.
przysedłszy = przychedoszy 12, przysedszy zasze są kxobye 121.
przytrafiło się = (przygodziło się) przygadzalo szye 40.
w puszczy = w pucząm 262.
pytali go = bytaly gy 201.
ręka = na obu ręku y tesz na obudvu nogach 110.
równy = rownya 50.
różność = rosnocz 7.
rozpływała się = plynala 152.
rylec = grawka 20.
rzekł = rzelk 89.
w siebie = wsyą 27.
siedm = syadem 128.
skaplerz = skapvlyerz 20.
skosztować = zakuszyą 168.
ślubić = tam sze szlubyl Panu Bogu 235.
słodkość = slotkocsz.
we śnie = wesmye 40, we spyaczky 73.
śpiewak = szpyevag 29.
spotkał się = podkasze 87.
Strasburg = strosbark 138.
strzeż = trsez 185.
sumienie = zamnyenye 177.
szczęście = czoszcze 78.
szesnaście = szecnaszcze 65.
szkodliwy = wskodlywy 174.
szyja = sya 258.
trąbiono = drabyono 25.
trzy = trzy 162.
trzydzieści trzy = trzy y trzydzesczy 253.
ucisk = czysk 93.
umysł = nyśl 11.
upadła = ubadla 123.
upadek = wpad 174.
uszlachetnić = oszlachczycz 257.
wdzięcznie = wszecznye 45, wczeczne 168, wsdzeczne 33.
wdzięcznych = wdzenych 191.
wejrzeć = veyrecz 20.
westchnąwszy = vethsawszy 191. wethnawszy 221.
wewnętrzne = wnatrzne 262.
więcéj = wyecze 253.
większa vyecza 71.
w jego = wyeko 214.
wieczny = wczeczny 13, wieczy 179.
widzicie = vyczycze 135.
wolność = swolyenstwo 168.
wprawdzie = wprawscze 118.
wszelki = wslenkny 30, vselky, vselkny, vszelkny, wszelkny.
wszystek = wsyczky vsyczky, wszyczky, vszczyczky, wsysthek, wsytky, vsythky.
wszystko = wszytko 175, vsyczko, wsyttko, wszyczko, vsyczko.
wszyscy = wsyczy wszyczy.

wszystkich = wszÿckÿch vszÿtkÿch.
wyjaw się = (wyspowiadaj się) wÿawÿszÿe grzechu 7.
wymijał = wÿmÿnal 36.
wyrwał = wÿtargnal 70.
wywinął = vÿal 127.
w wyższéj = w swÿeszeÿ 21.
wyznawca (confessor) = spowÿednÿk 201.
wyznam = wÿzną 127.
wzgląd = wsgalt 34, wzgadl 188, wslad 224, wzgald 242.
wzruszyło się (zadrżało) = wezdralo 95, 256.
zaczął = naczal 13, 149.
zając = sayacz 90.
zamknął = sąknąl 64.
na zamku = na sąku 72.
zaniedbaniem = zamÿeskaloszczą 215.
zapomniawszy = sapamÿethawszÿ 47.
zapłaty = zaplathnÿe 217.
zaś = lÿepak 162.
zasięgnął = saszegnal 70.
zdarzenie = podanenÿe 49.
zdarza się = przÿgadza 214.
zdjęcie = sÿecze.
zdjęty (przejęty) = szÿeth 13.
zjednaj = snÿedną 196.
zieleniejące = szelÿenÿeÿacze 261.
zlitować się = vluthowacz 259.
złoczyńca = sloczÿcza 31.
znajdziesz = nasczÿ 108.
znamie = znamÿenÿe 30.
zniżon = znÿczon 94.
zobaczył = pobaczÿl 108.
Zoska = Zoska soska 121.
zrządzenie = sradzenÿe 126, srzaczenÿa 96.
zrządził = sradzyl 125.
zszedłszy = stczeszÿ 97.
w zwycięstwie = wscwÿeczenstvje 253.
żaczek = szaczek 47.
żądza = szacza 17.
żółć = solcz 258.
żonie (niewieście) = szenye 81.

Kilka aktów polskich
z archiwum krajowego
w Krakowie

podał

B. ULANOWSKI.

I.

Prócz ogłoszonych już w niniejszym tomie 96 rot polskich, znalazło się ich jeszcze 4, które umieszczamy pod liczbami bieżącemi 97—100.

W drugim tomie Star. pr. Pol. pomn. zawierają zapiski Nr. 4174, 4175, 4176, 4200 opisy położenia niw po polsku; kilka przez Helcla nieuwzględnionych podajemy obecnie liczbując je niezależnie od rot.

97. Coll. VIII. p. 312 (d. 2 Octobris 1436). Dominus Petrus prepositus de Msthow iurabit ad terminos proximos Lelouic contra Nicolaum aduocatum de Msthow actorem in hunc modum:

tako gẏemu pomoszẏ bog ysswati crzisz, ẏaco prawẏe rudda nẏeothworzila szye na rolẏ albo na dzedzinẏe rzeczonego Woẏtha, alẏ othworzila szye na roly Claszthorneẏ tego proboszcza; et si iurabit, tunc eundem agrum perpetualiter obtinebit, si vero non iurauerit, extunc alium agrum tam bonum longum et latum pro dicto agro dicto adwocato dare debebit inperpetuum possidendum.

98. Cr. Castr. VIII. p. 127 (d. 18 Januarii 1443). Nicolaus Zarzeczni de Cleparz iurabit feria quarta proxima erga Woynarowsky in hunc modum:

Ita me deus adiuuat, izem nyetargowal trzech wyeprzow v Jana, anim gich wyanowath placzicz.

99. Cr. Castr. VIII. p. 878 (d. 23 Junii 1444). Testes inducti pro parte Nicolai Nyewrad de Stralkouicze (1, 2, 3, 4, 5, 6):

Isti sic iurabunt ad duas septimanas: Ita nos deus adiuuet et sancta crux, quod scimus: ize gesth to Niccolayowo Nyevrzadowo tsos dzersal gest rola odeczstr lath podlug zapissu swego any Crczonowa nye dzirsal, tsos by Crczon cupil v sostri.

Secundi testes (1, 2, 3, 4, 5, 6): Isti sic iurabunt ad duas septimanas: ita me deus adiuuat et sancta crux, quod scimus et testamur, ize Nyewrzad nyepowinyl tego platu nacrznowye, any tam grodzil o tho, isz gy Crczon poswal ale naswem tsos myenil Crczon esby gy grodzil.

100. Cr. Castr. VIII. p. 107● (d. 24 Novembris an 1444). Testes Przibconis de Przibislauicze (1, 2, 3, 4, 5, 6). Isti sic iurabunt ad duas septimanas: ita nos deus adiuuat et sancta crux, quod scimus et testamur:

ize Jurka Strakowa sprzibislauicze nebral czinsu semlina tego v Przibislauicz od seseczi lath.

1. Cr. Castr. XX. p. 239 (d. 8 Novembris 1475). Nobilis Martinus Crusowsky de Raczslavicze gayum ipsius dictum Milovyecz, ktori liezi miedzi rolami Vyesczskego a Grzimalinem et agrum ipsius alias rolya, ktora liezi podle Skarbimirskyey drogy rzeczona klin dwoge stayan podlye Vgesdzkego rol, a staianie konczv nivi pana Mielstinskiego v Mogilek, dwoge stayanie podle kosczeiowskiey granicze a podle Vgesdzskego laky ibidem in Raczslauicze cum omni iure et toto dominio ... nobili Stanislao Zidowka ... in quadraginta marcis ... obligauit...

2. Cr. Castr. XX. p. 337 (d. 12 Februarii 1476). Margareta relicta olim Johannis Barthosovicz de Barthkouicze cum Jacobo filio suo niwa roley gich in Banthkouicze, ktora lyezy ku Crakowskyey drodze konczem a drugem koncziem ku swiaskowey roley miedzi Stanczikoviem a miedzi Sdziechoviczowa Andree Falkowicz de ibidem cum omni iure et dominio in una marca communis pecunie in totum obligauerunt......

3. Cr. Castr. XX. p. 474 (d. 2 Novembris 1476). Clemens de Onaszovicze dwye stayanie roley sweyg na rzecze na schawcze od granicze boyenieczskyey przesz dwoye staianie po oczeska kurzecze na dol kady do gory chodza ibidem in Owassouicze cum omni iure .... Johanni Lyeszyen de Boyanczicze in duabus marcis pecunie ... in totum obligauit.

4. Cr. Castr. XX. p. 549 (d. 21 Februarii 1477). Jacobus Thomovicz nywa roley sweyg na Chelmye ku Dobraslawowey konczem a drugem ku Bartosoviczowa lanu ibidem in Banthkouicze cum omni iure ... Andree de Falkouicz ... in media marca ... obligauit.

5. Cr. Castr. XX. p. 613 (d. 4 Junii 1477). Marcissius de Miroschow gaium ipsius ibidem in Miroschow alias czworo staianye na Ploskow a viszey stayanko za zapustka a na druga strona druge stayanko ploska v sosnek dwoyem Stayanek, a Staianko v czirnya v Slupowskey granicze, a drugie staianie v Lasnyeyv dolv y drugo na miedzi drosChu rzeczone Byernatowske et aream desertam penes

zavitek cum omni iure ... in octo florenis ungaricalibus ... Nicolao Zyelonka ... in totum obligauit.

6. Cr. Castr. XX. p. 695 (d. 16 Februaril 1478). Johannes de Czerzow tria stadia agri ibidem in Czerzow videlicet: wtore staianie od gumien w tile zagrody a dwogye staianek pollankowe polye roley. Lishnika kmyecza cum omni iure ... Petro filio Stanislai Kobylka quondam de Sboreziczе ... obligauit.

7. Cr. Castr. XXI. p. 154 (d. 11 Martii 1480). Johannes alias Puchala de Banthkouicze stadium agri sui alias staianye iacens nad Laczkamy podlye Kusovicz rolyeya konczem ku przesznicza gego a podle brata gego ibidem in Banthkouicze ... Andree de Falkouicz in media sexagena ... obligauit.

8. Cr. Castr. XXI. p 883 (d. 1 Octobris 1483). Johannes de Banthkouicze partem agri alias stayanko roley na Derbczem polye Osowskego konczem do konyecznego roley pol stayanka roley nad zapusta podlye ozogowskey myedze et z dolv Miskowska ibidem in Bantkouicze cum omni iure et toto dominio nihil excludendo Alberto filio Gelen ... in una marca ... obligauit ...

9. Cr. Castr. XXI. p. 1009 (d. 27 Aprilis 1484). Jacobus de Bartossovycz de Banthkouicze fideiubens pro fratre Johanne iuniore, quia huic inscripcioni consentire debet duo stadia agri sui nad laczkamy konczem ku drodze a konczem do roley Osowskego podle Pawlowey a podlye Dobroslawowey sdruga strona a druga za gumny zavyskoviczy a konczem na Osowskem a s dlusky myedzy Smylowskemy myedzamy zobustron ibidem in Banthkowycze cum omni iure ... Alberto Sdzech ... vendidit ...

10. (ibidem) Jacobum Bartossovycz de Banthkouicze agros suos in Syradow magna duo stadia na krzemyenyv druge na wyelem polye na trzeczyem myesczczv podlya Smylowicz myedze et podle Osowskego do granicze Irzmanowskey konczem in lazy, Stanislao de Lazy pro duabus marcis ... vendidit.

11. Inscrip. Castr. XXII. p. 2 (11 Novembris 1484). Johannes filius Barthek de Banthkouicze duo stadia agri unum nath laczkamy ku drodze, czo do studnyey gesdza a konyecz przybyega zachodv iako niwa Osowskiego a druge nad zapusczyskem konczem na Dominikowo na polnoczy a konczem na poludnye za Osowskego ibidem in Banthkouicze cum omni iure et toto dominio et omni proprietate prout solus tenuit habuit et possedit ..... iudicialiter resignauit.

II.

In consistorio Crac. (d. 16 Julii 1498) [1]).

(Acta. Offic. XX.). Tenor litterarum transumti de littera pergamenea ducis Zathorskiey ad ius patronatus et presentandi ecclesie parrochialis in Vythanouicze pertinens, ut sequitur.

---

[1]) Chociaż język, w jakim dokument ten jest spisany bardziéj zbliża się do czeskiego niż do mowy polskiéj, to przecież ogłaszamy go ze

Mў Hanus z bosўey mўlosczў knyeszўe Oszwўacўmskўe ў zatorskўe etc. vўsnawamў tўm tho lўstem obўecznўe przyedwsyemў ktorў gў vszrzўa anye, cztucў szlўsethў budu, ysze przўsel gesi przўednasz slavethnў panossą Mўchal Vўtanowskў hў szwўm sўnem Stanislawem szdravўem buducz na czelўe y na roszumўe hў vўsznal przўednamў dobrowolnўe zeprzedal szvyw polowўczu v Vўthanowўcz od szkavў Slavetnўemu panosszў Sbўgnyevowў szgrodczўa hў gecho herbym hў zaplatha vczўnўl ў wsdal gўemv przed namў srobotamў, lukamў pastwyskў, pastwyskamў, laszў, chraszcўnamy, ribyszkў, rybszkany, mlўkў, mlўnyszkў, rzekamў, gўezermў, vodamў czўkaczymў ў stoyaczymў hў szlovyemu brўeszўm, czo bўlo Mўchalouo, hў koszczўellyўm podavanўm, nўszcz szobўe nўeostavўaўacz, anў prўacyelom szwoym thym panstwўem pravўm vstkўch mўedzach, granўczach, ўako tho sbozўe Stavi davna zbucz vўmўerzonego ў vўmўerzono gўest, gўakosz szўam Mўchal Vўthanowszky myal, dirszalz ў poszўval thakowўm obўczaўem szwўrchў psathўm Szbygnўevovў ў yecho herbum, ў mўelў dyrszeti a poszўvati vyecznye a dzyeczye, ў myecz sthўm obўcyayem ў vczўnўti, predati ў nўechati ў zamyenyti zastawўthi ўku szvye pўrvye vyecznўe dzўczўne, hў proszyly nas obapolnўe abўchcham tego kupu dopusczylў a potheyerdylў y gўch proszbam przythny byly; a megў lystha thecho dopusczamў apothwirczamў vўeczne a dzyecznўe nyeszkodno badacz naszyeў szluszbўe hў naszemu praw, temv naszwadomўe a przelўepsv gўstotu naszu pacyth kthemv lysthovў zawўeszyti kazalysmy. A przythym szu byly naszy vўczny slavethnў panoszўe Jan Vўecz Sztonўcz, Mўchal Laszkowsky a Gyralthowsky Pўotr, Vythanowskў Pўothr, Paleyowskў Mўcolaў, Mўcolaў Conўczskў, Mathias Pyszarz. Gyey dan y pyszan w zyathorzўe vnўecyelą dyczўen szwatey Gўaknўeskў pod narodzyenўm szўna Bozyecho Lyetha Tyszyacz sztyrystha osmdyczatecho szўedmyecho pocўtan .... (21 Stycznia 1487).

III.

W archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie znajduje się pewna ilość zeszytów będących częścią dawnych ksiąg miejskich, księskich i proszowskich.

---

względu na to iż pochodzi z prowincyi niegdyś polskiéj, a która miała w XVI wieku znowu wejść w skład państwa Jagiellonów. O wystawicielu tego aktu por. Biermann *„Zur Geschichte der Herzogthümer von Zator und Ausschwitz“ Sitzungsberichte der phil. hist. Classe der Wien. Akad. B. XL p. 594—631.* Nadmieniamy przytem, że ani w księgach konsystorskich ani kapitulnych krakowskich nie ma, przynajmniéj w tym okresie, żadnych po polsku pisanych aktów; i niniejszy dokument tylko jako *„oblata“* dostał się do ksiąg officyalatu krakowskiego, mimo iż sformułowanym był nie po łacinie.

Obok nich jest téż wiele luźnych kart, które niejednokrotnie zawierają dość interesujący materyjał. Niektóre z tych aktów pisane są w języku polskim.

O ile niefachowy może sądzić przedstawiają akty miejskie po polsku pisane nieraz ślady dawniejszych form niż wcześniejsze chronologicznie akty zapisane do ksiąg sądu ziemskiego lub grodzkiego, dla tego nie ograniczyliśmy się w wyborze do pierwszéj połowy w. XVI. lecz uwzględniliśmy i akty nieco późniejsze.

I. z r. 1548.

Opatrzny Panowye! Waszey mẏlosti sdrowẏe nawẏedzawy listem tẏm, ctore panye boze racz dacz waszey mylosti na dlugẏe czaszy etc.

Przytym ze osnamyamy w. m. ize przysetsẏ przed nas Simon slẏosarz Myesczanẏn nasz zadal nasz o list ku Waszey mylosti w ten obiczay, ize Mikolay kowal mẏesczanẏn wasz hamvẏe mu dacz mẏechẏ.

Przetosz mẏ zadamy i barzo proszẏemẏ abysczẏe raczẏlẏ udzyalacz skutteczna sprawyedlẏwoscz a nyeodwloczna s tym to myesczanẏnem temu to Simonowi.

My tesz w. m. w rownych i w (inszych rzeczach chczemy szẏe zacho . . . . osnoseczy zyl naszych w . . . . mẏ.

Datum Zarnowcza we srode dnya s. Sczepana Lata Bozego 1548 [1]).

Mẏ Burmystrz y raycze
W. m. we . . . .
. . . .

2. z r. 1555.

Pecunia ciuitatis exposita solidi na Kobylẏenye et pro campana ciuitatis.

Item fecimus contractum cum molendinatoribus pro edificacione Kobylẏenẏa et dedimus eis grossos 20.

Item pẏecz chlopov czo pomagaly mlẏnarzom na dzẏen po pẏacz szelẏagow, tesz stravẏ tho czynẏ grossos 8 et 3 solidos.

Item Yanovẏ Maszurkovy dalẏsmy gr. 6 czo czynẏl szczeblye w kobylyenyv.

---

[1]) List ten bardzo jest uszkodzony zwłaszcza w zagięciach powstałych wskutek złożenia go w sposób zwykle przy listach ówczesnych używany. Opieczętowany był dwoma pieczątkami z których dochowała się tylko jedna. Adres znajduje się na stronie odwrotnéj i brzmi jak następuje: „*Circumspectis ac prouidis viris dominis consulibus in magna Xsyasz, amicis et vicinis nostris dilectis presentes dentur*“.

Item Chlopom czo grodzyly w szady. v Kobylyenÿa ploty gr. 6 dedimus.

Item Chlopom czo drzeva novozy nakladaly ÿ szkladalÿ, dedimus eis 5 solidos.

Item serifabri za povÿethcznyk dedimus grossum.

Item na oleÿ 1 solidum.

Item od dolu grossos 2.

Item goszdzy kopa lathnÿch ÿ brąthnalÿow 20 dedimus grossos $5^1/_2$.

Item za povrosz do svonka gr. 2.

Item kopa goszdzy gontovÿch 2 solidos.

Item czyeslom czo szlup robyly ku zavÿeszenyv szvonka na mÿeszczką pothrzebą dedimus mediam marcam.

Item solidum rusticis, czo obÿÿalÿ.

Item malyarzovÿ, czo farboval povÿethrznyk grossum.

3. z r. 1556.

15 . . . . [1])

Mathis M . . . .

Then tedi, gdi u oycza y v matki sluzila Dziewka Kachna Przezdenkowna, tedi yą nyerząndnye poz nal y dzierzal sie iei rok czaly poki tam bila.

Potim sluzila na drugi rok v pana Lucaszka, y tamze tak w noczi chadzal i vidal go gospodarz, a on oknem w noczi wiskakowal, ktorego slovi karal.

Y przed urządem opoviedal etc. y przed sie tak zanÿechalo asz do roku zupelnego tak w nyerządzie.

Potim na trzeci rok od god asz do tego czassu sluzila v Fariny, i tam takesz wcząscz chadzal tak w noczi iako ve dnye.

Y takesz przed vrzandem opoviedal tho y skarzil etc. gdze burmitrz p(an) Mathis Jaśko na Skarga iego zastal go tam (y bil go liaską) [2]), bo ye zastal oboye tak . . . . . biczoval polepszicz . . . . sie nycz ... gdi go w noczi . . . . chcząc mv movicz izbi mv dal pokoy domovi, bo go tesz takze zastal oboye, tedi on vchiczil go za gardlo y dusil go etc. Gospodarza, a to yvsz drugi gwald popelnyl ten to Malikovicz.

A takze go tamze po trzeczie v Fariny zastano y s stą Malpą, y wziato do kaznye oboye.

Skad pogorszenya y zelziwoscz tak panyam y dzieveczkam tesz mlodzienczom, a zwlascza esz to Shin ienego przisiaznika, y siedziely tak oboye kilka dny w kazny.

---

[1]) Rogu z dwoma ostatniemi cyframi daty brakuje.
[2]) Słowa w nawiasie przekreślone.

Item ten ze Malikovicz czassu tego, gdi Burmistrz p(an). Jassko bądącz na tim vrządzie vyrzawszi ogen za Myasteczkem, bądącz w noczi s Strozmy Myeyskemy biezal tam, chcząącz viedziecz, czo sie dzieye, y podkal sie s tim Malicskem, spitawszi kto bi bil, acz yvsz dobrze viedzial, esz bil burmitcz y wiedzial dla czego byekl. Uchiczil go w pas y powiedzial nye chocz ze yvsz sam do ognya, bo tam to bila Sobotka etc. a to pomniącz ono czo (karanye)[1]) v Fariny etc. bilo, a tho trzeczi gwalth y vistupek vczinil.

Aczkolwie ie. m. p(an) Voyewoda srodze o takove rzeczi kaze karacz a boyą sie abo na Gardlie, abo v pradgerza etc. — A wszakosz y temv folgvyące y zabiegaiącz temv abi iake mązoboystwo sie nyestalo, tedy tym obaczamy iest rąkoyemstwo postavil — et ad peticionem d(omini) Mislisz in primo:

o pokoy Myasteczkv, y panv Burmistrzowy Matiszovy, ktorego yvsz przeprosil;

o pokoy farinye, gospodarzowy, ktorego tesz creditur, esz przeprosil;

o pokoy strony tey Nyewiasty, ktorey za iey zelzivoscz, abo za vienyecz marcas tres, livdzie, ktorzi na tim zobastron siedziely naliezi. Abovim to myalo bicz spraviedliva, esz myal yą poyącz, ponyevasz ze ye tak zastano oboye. Ale yvsz iest iei prozen y vipusczila go s tego. A tak vinyen bądze dacz iey marcam primam per septimanas duas, aliam marcam per alias septimanas duas, et terciam pro Natinitate domini proxime, et hoc coram officio ciuili fieri debet.

A oczciecz yego we wszitkym go zastąpil, prout inferius habetur.

Pro his vero pecunijs soluendis fideiussores sunt hy, Erazmus, Andreas Serrifaber et knap Tczesczocz.

Alie, esz myenyly, iszbi miala dzieczmy chodzicz, tedi yą mayą oglądacz stateczne zony, a gdi bi tak bilo, tedi yna ma bicz iey nagroda, ku vichovanyv, y okrczenyv tego dzieczią̨czia — y iei samey.

(A gdisz oglądaly)[2]) A tho yvsz oczciecz w tym sam bądzie pod tymze rąkoyemstwem, choczby tesz shina iego nye bilo, iakosz nye ma bicz na czas.

A gdi oglądovaly tą Nyewiastą tedy powiedzialy dobre zony, ze iest brzemyenma y yvsz to czwarty Myessiącz.

Item kopą viny Nyerzondowego dacz ma oczciecz iego Myastu, y mayą Pradgesz spravicz etc. ato per septimanas duas.

Item tesz wolowczovey wdowye Myeyscze na layal, naganbil.

A gdi mv kazali stanącz, tedy nye stanąl a gdi pon poslano tedi vcziekl y wielie tego krocz czinyl; isz yvsz daley nye vyedziely czo s takovym czinicz myely. A oczciecz tesz iego mv tego pomagal, bo czaszem chczial go zastampicz, a czassem grozil snym vespolek oczciecz; iakosz to ffarina skarzil sie przed pany etc.

---

[1]) Słowo przekreślone.
[2]) Słowa w nawiasie przekreślone.

A takze owa na konyecz, esz nye ma bicz w myasteczkv do polroka dla vilubovanya (?), to iest od Srody przizley, asz do God przizlech. Sub marcis triginta pene, bo gdze bi go tv zastano, tedy occiecz w tem yvsz zostanye, abo kazn v pradgerza a takesz y o thą Nyevyąstą sye rozvmye, esz nye ma tv myeskanya, poki sie nyeony, abo ona za mązem nyebądzie.

(A gdi sie po)[1]) y ma go vipravicz abo do Chąnczin do przyacziol abo do Crawca, abovym nye ma bicz v zadnego Slachczicza to w okoliczi na oczu propter hoc nephas pod tąsz viną marcarum triginta.

A gdi sie yvsz po godziech na wroczy, tedy go ma vzenicz w Myassopusty blisko sub eadem pena marcarum triginta.

A gdisz yvsz nye mokl myecz rąkoymiech, abi to zan zaręczily, abi nye myeskal przy oyczv do God o yne. Tedy poddal sie pod swą maiątnoscz wszitką nye odpusczennye occiecz yego.

Presentibus tunc dominis: Mathia Jasko protoconsule, Alberto pissarz, Niccolao Lucaszek, Vaczlaw, tunc consulibus; Bienyasz vice aduocato; Erasmo, Andrea serrifabro, Nicolao fabro, iuratis. Acta in domo protoconsulis Mathie Jassko feria secunda ante sancti kiliany alias die tercio. 1556.

Nyewiasta tha tesz ma hinc vinyscz trzecziego dnya s Myasteczka, ut supra feria II ante s. Kiliani.

Fideiussores Waczlaw raycza a Janik Trelka, alie ku ręcze powroznika bratha iey, a k temv ma dwv ynych ze wssi do Nyedzielie przizley przistavicz.

4. z r. 1560.

Gratiam et pacem per dominum nostrum Jhesu Christum.. Przy thym moÿ laskawÿ mÿlÿ panÿe Gradowsky v . . . . thą dzÿeweczką, kthora thesz tham ma v Kxiezu . . . . ÿ tham czo ynssego pod Jego Msczya panem Bÿeczskyem ona ssama sserssą da sprawę v. m., y prossyla . . . . abÿch szÿe kto v. m. przyczÿnÿl za nyą therass . . . . . . byt yey, bo yey ssye nagadza dobry cznothlÿwy czlowyek z-Myechowa nÿaky kyelbaska, kthorego ya dobrze znam, yesth czlowyek kupyeczkÿ y osszadlÿ v Mÿechowye. A thak yey therass potrzeba yakieykolwÿek vypravy, bo y ssukyenky nyma a thak prosse, aby vssdy yednak v. m. tham przessliochacz raczil ÿeÿ, zeby vssdy czo yey daly tham czy opyekunowÿe albo choczia sczynssv, bo yey moze therass nye wssystkyego dacz, lyepyey iss tho z maszem sswem podnyessÿe a zeby ÿeÿ vssdy dalÿ therass na ssuknyą na thą ÿeÿ vyprawę czo wyerze o v. m. czlowyeku chrzessczyanskiem yss v. m. dopomozess they tho ubogiey ssÿroczye, bo vÿethszeÿ nÿmass

[1]) Słowa w nawiasie przekreślone.

odpłathy yeno gdy kto szyroczye ubogiey dopomoze, bo rozumÿem, ze tham bądzye y z mezem zass myeskala; a zathÿm sszye lasscze v. m. zalyeczam. Datum in Myrossow feria quarta post dominicam Misericordia. Anno Domini 1560.

Czo ya tho baczenya v. m. zalyeczam memu laskavemv przyaczielowy bo thą dzÿeweczkę cziothka yey z malyuczkiego dzyeczyeczya vichowala v Myrossowye, oczem szerszą sprawę v. m. dhadzą tham czy myesczanye kxyessczy [1]).

Życzlÿvy przyacziel
Franciscus Myrossowsky
subscripsit.

5. z r. 1565.

Gromada która z rosskazanya pana Sztarosthy Starhochorzowskiego 1565 post dominicam Oculi alias post Annunciacionis S. (Marie) Dolyeglÿwossczÿ abo krzÿwdÿ, ktore ssobÿe ludzÿe w mÿasteczkv mÿenÿa bycz thak od pana Starosthÿ thak tess od ÿnnÿch kmÿeczÿ, tho czo ssÿe nÿe moglo skonczÿcz na ssandzÿe, gdÿ obÿeral raÿcze pan Starosta, tedÿ w teÿ gromadzye opowÿadalÿ.

Na pÿerwey Mathÿss ffIak Ploczÿeunyk, ktorÿ gdÿ ÿego chlopcza wzÿal Sdanÿk a on ssye dzywowal, kÿedÿ chlopÿ na stawÿe rÿbÿ sdechle wybyeralÿ ze blotha; on tego chlopcza zastapÿl ÿ ssÿadł w kaznÿ bess zadnego prawa na rynkv kv zelzywossczy pan Starosta Sdanÿkowÿ powrozem hanÿebnÿe bÿcz, ktorego czy rzemÿessnyczÿ w czechu sgardzÿlÿ.

Item Albertus Bvnka nyeborak pÿekarz, ten ze mlÿna s czesstowÿcz ydacz zadney rÿbÿ nÿe maÿacz wzyety przess Sdanÿka tess na rÿnkv powrozem mordowan.

Item Mÿerzwa bartek faber bedacz czechmÿstrzem od pana wybranÿm tess ÿego dzÿeczÿe annorum octo dzÿwuÿacz ssÿe ten Sdanÿk poÿal, ktorego tenze oczÿecz zastapyl, powrozem go na rÿnkv absque iure mordowano.

Item tess Joannes Wessolowsky przed wssytka gromada splaczem a zalÿem, gdy tego mÿerzwa myano bÿcz, pana staroste vpomynal, aby ÿnssÿm zwÿczaÿem ssye w myessczÿe z ludzmÿ obchodzÿl a zwlasscza z rzemyessnÿkÿ; nÿechaybÿ ye prawo ssandzÿlo, gdÿ tego kowalÿa myerzwe a brata ÿego Sdanÿk bÿl, rzekl do nÿego: ÿss dalybog takÿess sta nyecznota wÿnÿdzÿess ÿakoss y pÿerweÿ wÿssedl prze twoÿe lotrowstwo, tham ze possedl do domv a ten Sdanÿk z ros-

---

[1]) List cokolwiek z kraju zniszczony na ktorym już tylko ślad pieczątki pozostał, na grzbiecie adres w tych słowach: „Memv laskavemv przyyaczielowy panu Gradovskiemv stharoszczie Kxyesskiemv przyacielyowy laskavemu“.

kazanÿa pana Starosty Zkrzosskÿ nan strelÿl, kedÿ nÿewÿastÿ Sdzÿeczÿem malo nye zabyl woknÿe ÿ dal onego do kaznÿ, gdzÿe tÿdzyen ssyedzÿal, o czo do yego mylossczy, i ÿesscze o wÿeprza chce zalowacz, ktorego pan Starosta ÿeslÿ zeszkodÿ zaÿanl ÿ dal ssobye karmycz do mlyna etc.

Czupka Stanislaus faber tess nyemoze sprawyedlÿwossczÿ mÿecz, ÿss go wyelgowssÿanye wssadzÿly w lanczuch.

Item temusz pszenÿcze pobrano, czo bÿl wszyal 8 kop.

Item o pozyczane pÿenyadze marcarum 2 kmÿeczÿowÿ pan Starosta ÿch nyedal wraczacz.

Item Mathiss zÿecz Multanow, czo mu drzewo splaczv, ktore ssobie kupyl, pan Starosta kazal pobracz.

Myerzwa faber czo mv gwossdzÿ 4 kop nyezaplaczono zaluÿe.

Item Ploczÿenÿczÿ ssye tess o luke rzemÿessnÿka opowyadalÿ, ÿss ssÿe rzemyesla wÿrzekl ÿ vczyl sse ssewstwa a za ssye roby w dworze ploczenycztwo nad ich prawo.

Item Koszyczkÿ Ploczenÿk o chlopye annorum 8, ÿss go pan Starosta kazal bÿcz, yss na bloczÿe wzÿal kylka rybek, a yss tho ten chlopyecz vczynÿl, wedlnk prawa wolÿalbÿ go sam oczÿecz bÿl skaracz nÿslÿ go kv zelzenyv dal pan karacz na rynkv.

Item thes ssewczyk postronny nÿemaÿacz zadney rÿbÿ wzyetÿ . . . bo nyelowÿl ÿest, przez pana Staroste na rynku bÿtÿ wolyalby bÿl na ssybyenÿcze ossandzony yeslyby wÿnyen.

Thv tess vbogy chlopek ogryzek na nowem myessczÿe, temv pan Starosta kazal wzÿacz ssÿecz zayecza dal mv od nych zayacza prossacz, aby drugyego vlowyl, nyechczyal. . . . .

Nyeznanowsky zaluÿe sÿe, yss mu plothy przy ogrodzÿe popalylÿ czy, ktorzy streglÿ stawu, a zwlasscza wyelgowssiane thess wssyssczÿ prossą, abÿ ÿdacz ze wssÿ przess ogrodÿ ssprzÿczek nÿczÿnyly.

Item Malÿczek Mathÿss opowÿadaÿacz ssÿe zaluÿe o zone, ktore ÿemv pan Starosta pokolathal.

Item czo szoltÿssÿ pobralÿ dzÿessÿeczyuny spÿerssych kopanÿn przess wÿadomossczÿ mÿesseczanow przesslego rokv y tego czo ÿego mylossez wolnossez ÿm dal etc. beda ssamy vstÿ mowycz.

Item Slÿossarz, yss nÿemoze sprawyedlÿwossczy myecz o skody, ktore mv byly skaząnÿ Skunassowÿany o pssenycze ÿ ÿnsse etc.

6. z r. 1569.

Actum prouidi viri Mathie Labuda cum prouido Marthyno Okruthÿ an D. 1569.

Przed oblicznosczya nassa radzeczka stanawsy obliczne przerzeczonÿ Mathÿs Labuda sasÿad nasz uczynyel vgode s przezeczonym Marczynem Okruthnym okolo rolye, kthora kupÿel przerzeczonÿ Mathiss Labuda v opaczthnego Mathisa Fiolka, kthora bil zastauyel opaczthÿ Mathis Fiolek v Okruthnego, tenze Labuda ma uczÿnÿcz na-

grode ẏ ẏus vczynyel mu dacz przerzeczonemu Okruthnemu grosy ... czo ma sobye wyrazẏcz Labuda na pyenyadze, kthore ma dacz przerzeczony Labuda opaczthnemv Fiolkowi na rathv, gdy czas przydze.

7. an. eodem.

Die Dominico a D. 1569 Stanislaw Lipek.

Przed obliczn oscyza naszą radzeczka stanavsẏ oblẏczne przerzeczonẏ Stanislaw Lipek myesczanyn Mẏechowskẏ zostavyel od syebye przemovcze sasyada thu nasego na ẏmẏe Marczẏna Okruthnego przeczywko thu yednemu czlovẏeku, kthory mẏeska vskolẏe oczecz. Florẏchova o dluk ẏ o insze rzeczy, kthore maya mẏedzy soba.

8. z r. 1570.

Dnẏa ponyedzyalkowego po svyetých .... slalýsmy po Sidoroua vpomẏnayacz okolo rzadu domovego, abẏ byla porzadna v domu svoym, aby bila statheczna, pothym zamyerzelysmy eẏ czas do dzyesyeczy nyedzyel, aby sla zamas pod vyna trech grzyvyen.

Dalem od volanya lẏsthv v Mẏechovẏe od yarmarkouego 3 gr.

Item zasye dalem v rarznovczv drugye ras obuolacz thenze lyst yarmarkovẏ, dalem od thego grossos 2½.

Item vybyerayacz then ...... vzyalem 6 zlothẏch za zẏtho czo mloczono po yego smyerczy thego voẏtha nyeboszczyka za 9 korczy od Chechnẏ po 20 grosẏ, stẏch dzẏevyaczẏ zlotẏch vẏdalem na bvdovanẏe domv thego nyeboszczẏka Voytha zlo 4, gr. 6, solidi 2, zostaẏe przẏmẏne marka una gr. 5. solidus unus.

9. an. eodem.

Przed oblẏcznosczẏa nassa radzẏeczka stanavsẏ oblẏczne przerzeczonẏ dva mozovẏe myesczanẏe nasy tho yest naẏmẏe Grzegorz Kordulya przysyesnẏk starsi, drugẏ solthys Jacub naprzerz Skonasowskẏ vẏznalẏ przed oblẏcznosczẏa nasa radzẏeczka, yze przerzeczonẏ Jacub soltis zastavyl rolya svoẏe u dzesyaczy grzywnach polẏe .... konasowskych stayan pyeczyoro do trzech lyath poczawsẏ od roku a 1570 opaczthemu Grzegorzovẏ Kordulẏ.

10. z r. 1573.

Proposicia spraw w Myasteczku odpravienyv czaszu prawa vielkiego abo napodszedek we dwye nẏedzielẏ. Anno Domini 1573. Die vero vigesima Februarii.

1. Naprzod raicze obracz zgodne y przyszieznyky vedlie zwyczaiv.

2. Rug (s) abi wydali wedlie zwyczayv ieden za drugiego przyszyegą dlÿa pohamowanych wielyv zlych spraw w Miasteczku: spalienie mlinka, pythalne.

3. Urzad przesli niech vkaze, iako szie sprawował w povinnosczi szwey, ieslÿ kto nievkrziwdzon od niego etc. kthemv lyczba vcziniona bycz ma, gdisz thak dawno zamieskali szye ieslibi thesz suspicie yakie mial urżad badzi strony Gromadi, badzi thesz y ossobi czÿeÿ i albo wadplÿwosczÿ iakie w porzadku abo w powinnosczi szwei, powini iawnie panv oznaymycz.

4. Za powiethrzem morowym przeszłym isz wielie spraw zathrudnionich kv vkrziwdzeniv luczkiemv: vodumorkach, wbliskosczyach etc. wczo pilnie veirzeczi, abÿ szie kasdi przi szwim osthal.

5. Isz nie znossne skodi dzieia szie w lieszìech od miasteczka prze nievschanovanie plothow, ktore sprossnie kradną, palą okolo syebie, czego ma bicz pylne ogladanie plothow albo spustoszenia plothow, thak y paniskych i oszaczowanie maya bycz, a gdzie szie thakie skodi naidą przesz kogo vczinione thakowÿ karan abi bÿl.

6. Isz bydly, szwiniami thesz niemnieisze skodi czinya w polyach aby pasterz porzadnÿ bÿl chowan od nich. Alias bendą zaimowaczi ilyekrocz ktho zaimÿe do paniskiei obori przyzenÿe od rogathego bÿdlÿeczÿa gr. 3, a od szwynie groszi 1.

7. Hultaie, ludzie lozne abi na spisku bÿli podani, ktori bÿ nie byl podeirzani a bawicz szie chczial przi miasteczku przÿ thakowim kazdim niech szie osziadly miesczanin opowie thak y zagrodnik y Mlynarz, ieslÿbi thaczi bÿlÿ, thosz szye y o komornikach rozumyecz ma.

8. Kthobi w liessie szwowolnie rabal a pobracz szÿe nÿedal i owssem bronicz szie chczÿal, yako gwaltownik karan bedzie, gdÿsz zdawna gaie paniskie szą zapowyedzÿane.

9. Isz Mÿasteczko czyeszy szÿe pozÿdky grunthow panyskych vziwaiacz vrodzaiow, paszch, thakze y wod mlynow etc, abÿ schuczią powabi pomoczą do szÿan przeprawowanyv rzek od powodzi y gwalthu bronienyv stawoff albo srodel odprawowaniv za roskazaniem, alias kasdi nieposlusny karan bendzÿe viną yako nieposlusny, a przy thakich robothach vinien Raicza bycz kolyeią kasdi nad mieiskim ludem, odprawywszi robothe ma oznaimycz kto niebil, thesz pod karaniem vini thakowy Raicza bendzie gdi by do thakiei sprawy albo poslugi omÿeskal.

10. Myari powinne slodowe abi oddawane bili od kasdego, nÿsz do mlyna slod spusczi, ktobÿ szie ynaczei wazil slod w mlÿnie na lyeszic bendzye iako przesthepczi do dwora bendzie wzyeth.

11. Czinschv paniskiego ktobi niewydal na czasz zwykli, thakze y schoszu aby thakowy zarasz vyezieniem bÿl karan, a za nieposlusenstwo thakie nie vinydzie asz da szowitho, czo powinien a tho szie rozumiecz ma, ktobi thydzien po czaszu thakowego podathku nyewydal.

12. Kobelyenўą aby porzadnie byli chowane, ktobi szie wazyl skazycz abo zrobacz bendzie karan ўako gwalthownўk vina ў poprawycz zasz bendzie powynien.

13. Rzemieszniczi ktorzi bywaią vzywany zaplacza do dwora, ktorўbi w thim niebil poslusny vyezyenyem y viną karan bendzўe.

14. Porzadek gothowosczy myeiskiey ku potrzebye, aby zaszye wvczeszwą(?) wstawyon byl, y zalozycz vine thakze strony ognўow ў ўnych porzadkow dolozycz.

15. Zakownўcze wczinicz mieiskўe abi w porzadku szwym bўli.

11. an. eodem.

Actum Jacobi Salyetrnўk cum Zatorska Helena vidua. A. D. 1573 feria quinta infra octauas corporis Christi.

Stanavsў oblyczne przed nasўm urzedem radzўeczkўm opatrzna Helena Zatorska vўznala pres opatrznego Janna Kosyczkyego przemovcze svego, ўze vўznal then tho Jan Kosyczkў, ўze dom naўelў nўeboszczўka Zatorskiego opatrzemv Jacubovў Salўetrnўkovў z Lўelová do pultora lўath z osmy grzўvўen, do czego maўa im dacz ogrot y blonў narok przўslў ma opravycz then to Jacub svoym grossem ў czokolvўek przўmўe sdomem ma zasye svўtko stathecznie oddacz ў ma bycz gosporzarem dobrym y tak ma przўglўodacz ў z ognyem ma sye stathecznўe rzedzycz y straz dla zleў przўgodў then to Jacub, ў dal przed urzedem nasym radzyczkўm na then naўem dve grzўvne a trzeczўa grzўvne ma dacz do urzedu nasego na dzўen bozego narodzenўa blysko przўslego a ta przerzeczona Helena Zatorska ma dacz pokoў themu tho mytnnykovў v thўm tho domv, ўze bў mv nycz nyeprzeszkadzala, abў on myal od nўeў pokoў.

12. an. eodem.

Actum feria tercia post octauas corporis Christi anno 1573.

Sthala szye vmova mўedzў Janem Nyesnanowskўm ў mўedzy Halsbyetha thatharowną vespolek s mezem ўeў Lucassem, ze onў poswolyly mv przed urzedem zaplaczўcz grzywўen dwўe dlugu na swyethy Barthlomyeў bes zadnych trudnosczy nўe bronўacz szўe zadnўmў furthy anў zadnўmў rzeczamy ynszўmy, ale pewne pўenўadze ma dacz.

13. z r. 1575.

Stala się wmoua miedzў Gosowa ў Przedborskiem okolo dlugu grziwien pultrzeczў y grosў 5, postanovienie vsielў miedzy soba ze yei ma dacz na swiatky blisko przislye grziwnie a ostatek nagody, a gdzie bў niedal przerzeczony Przedborskў na ten czas tedi Gosowa w iego ўmienie ma volnoscz, na czo pamietnўe zalozilў z obu stron, a tho sўe dialo przed koprasem burmistrzem w piersў piathek po przevodiech.

14. z r. 1582.

Ministerialis terrestris Generalis omnium terrarum regni prouidus Gregorius Farina ex oppido Xzyas cum nobili Joanne Nyeznanowsky coram officio et actis presentibus castrensibus surrogatoriis capitanealibus Cracouiensibus in vim sue fidelis relacionis libere, publice et per expressum recognouit, quia ipso et nobili prefato feria tercia ipso die sancte Zophie proxime preterito a proconsule, consulibus totaque communitate oppidi Xzyas obductum et protestatum est in et contra nobilem Adamum Pessyczsky et Jacobum famulos generosi Joannis Othwynowsky de Othwynow, quia ipse tempore certo non ita pridem preterito nulla causa legitima ad id habita, quando idem Adam Pessyczky et Jacobus cum domino suo prefato Joanne Othwynowsky per oppidum prefatum Xzyas proficiscerunt, thedy pana szwoyego przerzeczonego Jana Othwynowskyego pozossthaly y do nyeyaky Jadwygy Szlyossarky myesczky myasstheczka Xzyeza, kthora pywo nathenczas szynkowala wssthapyly zaszye do ynny gosspody, tho yessth do Sebestiana Wyeprzka v kthorego naczenye do zlyewanya pÿwa gothowano, mÿtho. Ono naczynye szyekly tho yeszth na kadze dwye obreczy dwa polyachthelky rossyekly, szlupy u domu thego thakze szyeklÿ w kthorych ssam ssyeczenya znaczne wyelkye czthery, a mnyeyssych nyemalo a gdy ych szthego chamowano, onÿ nÿedawssy ssye chamowacz gonÿlÿ byelÿ kogo yedno dossthacz moglÿ, thakze lyudzÿe w thamthym myasstheczku bÿelÿ przes ych thakową nyepochamowaney vszylnoscz, krzÿk, sztrzelyanye z rusznÿecz sztrwozeny, a pothym then tho Pessyczky y Jakub za lyudzmy bronyamÿ swemy czÿsskaly chczacz kogo skaradnye ranÿcz, albo zabÿcz y thamze yeden z nych bron szwoye szablye wÿczyssnyoną z reky zossthawyel, kthorą tho od thego tho Burmÿsstrza ÿ radzyecz myasstheczka Xzyeza woznym y szlyachczÿczem wyssyopyssanym do urzedu nÿnyeyschego oddal y kthora urzad od nyego przyal, czo thak nyeynaczy bycz then Wozny ÿ szlyachtha przerzeczony wÿdzÿely, przythym belÿ y nymÿ tho zaraz tham obwyedzyno y osswyadczono yessth.

Actum in Castro Cracouiensi Sabbato post Dominicam Exaudi proximo anno Domini Millesimo Quingentesimo octuagesimo secundo.

15. z r. 1583.

Mosczivi Panie, Mÿ vbodzi Raicze Miasteczka Wielkiego Xzięza vprzeimosczÿ szwe vnizone do laskÿ w. m. pilnie zalieczami a przitÿm zdrowÿa dobrego y sczeslÿwosczy wszeliakÿch na czaszÿ dlugie od pana Boga w. m. szwemu Mosczivemu Panu vprzeimie ziczemÿ etc.

Bendacz v nasz proboszczem swienthi pamieczÿ niebosczik Xziandz Jan Ostrowiczkÿ wzÿal bil s kosczioła xzieskiego na potrzebÿ Ich Mosczi panow s Tenczina dwiesczie zlothÿch pieniedzÿ, kthore oddal bel do kosczioła Kxsieskiego nieÿakÿ Xziandz Rabstÿnskÿ, kthorÿ tesz

bÿl z domu Tęczinskiego na kupienie czinszu wyderkaffowego na kaznodzieie kxsieskiego, kthore po thim panowie s Tenczina dalÿ wÿtrzimowacz niebosczikowi xziedzu Janowi Ostrowiczkiemu na wszy szwoici dziedzicznej w Boczkowiczach, abÿ ÿe stamthąd wÿbrawszy do kosciola Kxzieskiego zaszie oddal ÿ trzimal the Boczkowicze Folwark dosicz dobri ze dwanasczią kmieczy asz do szamei smierczy, sktorei nietylko dwiesczie zlothych alie y da(leko) wieczej wÿbracz mogl, yako nam o them sprawe dal . . . . nÿ godzinie niebosczik Maliarz sąsziad nasz brath . . . . . . Xziedza Bodzeczina Doctora, kthori za xziedza O(strowicz)kiego kosczielnem bÿwal, A gdi niebosczik Xziandz (Ostro)wiczkÿ thakowÿch dwuszeth zlothich za zÿwotha swego (do ko)sciola Kxsieskiego nieoddal, ÿednak zlieczfew te (dwieszcie zlotych) executorom szwem s kthorych przednieiszi bÿl niebosczik Xziandz Grzegorz Pakoslawskÿ, abÿ thakowe pie(niadze do ko)sciola Xsieskiego oddali nie naczo ÿnszego ÿeno (dla) czÿnszu wÿderkaffowego na kaznodzieię kxsies(kięgo) tedi doszicz niebosczik xziadz Pakoslawsky w ob(ecnoszci) Xziedza Ostrowiczkiego polozil sto zlothÿch thakowÿch pieniedzi v urzedu Officiala Krakowskiego niebosczika Xziedza Porebskiego, kthore pothim Xziandz Porebskÿ niebosczik w. m. oddal, gdys w. m. zaczol bÿdz Kanczlierzem v slawnej pamieczÿ niebosczika xziedza Zebrzydowskiego ÿako o thim kwÿth w. m. szwiadczy, ktoremesz w. m. niebosczika Xziedza Porobskiego stakowego stą zlothÿch kwythowacz raczil, czo abÿ w. m. liepiej wÿrozumial, poszÿlamÿ w. m. copiie extractow skxziąg duchownÿch tak polozenia tÿch sta zlotych przesz xziedza Pakoslawskiego yako tesz ÿ oddania ÿch przesz niebosczika xziedza Porebskiego do w. m. naszego Mosczìwego Pana. A tak w. m. pokornie proszimi szwego mosczìwego pana zebÿsmÿ moglÿ ku thÿm pieniadzom przÿscz, zebÿ bÿlÿ obroczone na kupienie czinszu wÿderkaffowego na kaznodzieię kosciola Xzsieskiego wedlug wolÿ niebosczika xziedza Ostrowiczkiego, gdysch ku ÿnszemu vzÿthkowÿ obroczone bÿdz niemogą (zwla)scza ÿs za laską bozą kosciol kxieskÿ ku sta(remv) porzathkowÿ z laskÿ milego Boga ÿest na . . . ostatecznie prziwroczonÿ. A mÿ tę laskę y dobro . . . . w. m. swemu Mosczìwemu panu ÿ odslugowacz ÿ pana Boga za dobre zdrowie prossicz niezaniechamÿ ÿ pan Bog wssechmogaczy w. m. tho hoinie nagradzacz bendzie zaczol. A stem sie lascze w. m. zalieczamÿ naszemu Mosczìwemu Pralathowi. Dan w Xziezu Wielkiem Dzien s. Maczieja Apostola Roku Pańskiego 1583 [1]).

W. M. wsego dobra ziczliwÿ ÿ sluzicz gothowi.

Burmistr ÿ Raicze miasteczka Xzieza.

16. z r. 1586.

Mÿ Burmistrz a Raÿczÿ miasta Gliwicz wÿznawamÿ tÿm to listem przedewssemy a zwlascze kdez nalezy, zie ÿest przed nas w plnu

[1]) List ten wielce jest uszkodzony w dwóch miejscach wskutek zbutwienia papieru.

Raddu z Porucznikÿ swymy przedstanpila poczciva ziona Anna Przedessla manzelka Nebosscika Jakuba Przechadzki samsiada nassego, a tu przed namÿ poddala a odewzdala w plnu mocznost a pravo Manzelowi swemu teraznieÿssemu Mikolayowi Golemu ssewczowi listu tego ukazatelowi Dlugi wszeliake podli czÿrograffu, ktore nebosscikowi Jakubowi Przechadcze za chmiel w Miescze Wielkim Kziendzu dluzny pozustalÿ ye wyupominacz a przÿancz ÿ stim uczÿnicz y niechacz ÿako swÿm wlastnÿm comu na swiadomy a lepssam gistote pieczancz miasta nassego ysme przycisknuly. Datum Gleiuitiae Dominica Post Natiuitatis Christi Anno 1586.

17. z r. 1586.

In nomine domini Amen. Anno a Christo nato 1586 in uigilia Visitacionis beatissime Marie Virginis hora die 12.

Prouidus Matias Labuda in uilla Glogowÿanÿ ac in domo sua et in presentia testium videlicet Jacobum (s) Brzoza Proconsulem et Simonem Woliaczek consulem ciues Xiazenses non coactus, nec seductus sed licet corpore eger, tamen mente sanus memoria repetens morte nihil cercius et hora eius nihil incercius esse prouidendo in tempore saluti anime sue et bonis suis mobilibus et immobilibus, ne occasione eorum post mortem suam inter propinquos suos lites et dissensiones contingat oriri. Ideo ex animo bene deliberato et spontanea voluntate, prout salubrius et (melius potuit) et debuit, ordinauit (ultimam suam) voluntatem in hunc qui (sequitur modum). Ante omnia in miseri (cordia in) effabili dei confidens, qui cor contritum et humiliatum non despicit, animam suam in manus dei omnipotentis commendauit. Postea corpori suo sepulturam secundum honestum modum circa ecclesiam parrochialem Xiazensem elegit, ultimo omnia sua bona, que in paratis et debitis confessus est se habere, ita ordinauit:

Naprzod Jagniescze Malzoncze swy namilsy wespol ÿ s sinem swÿm milem Woÿcziechem oddaÿe ÿ oddal krow dwÿe ÿ ialowek dwie.

Item Marczinowi szinowi swemu pierwssÿ zonÿ oddaie ÿ oddal krowe ÿedne ÿ z ialowiczą oboje bÿale.

Item temusz Marczinowi sinowi swemu oddaÿe konÿ dwoÿe rÿdzÿch ÿ ze srebiecziem sznÿch liatossiem.

Item zonie Jagniescze swÿ milei oddaÿe konÿ dwoie czarnÿch ÿ ze srebieczem lońskÿm.

Item teize Jagniescze zonie swoÿ oddaie wolÿ dwa.

Item owcze wssistkÿ zostawiam sobie dlia zÿwnosczÿ w chorobie swoÿ, a czobÿ ÿch zostalo po smierczÿ mej thedÿ na pol dzielÿcz sie benda pomiedzy . . . .

Item Marczinowÿ szinowi (swemu oddaie) szwinie starą ÿ . . . . . szÿmczem mlodszim ÿ . . . . . ,

Item Jagniescze zonie swy wespol z Woieziechem sinem oddaie szwÿnÿ spolnych siedmioro.

Item Dom w miesczie Xiezu na nowi uliczi ÿ rolią w Truskawkach oddaie Marczinowi ÿ Woÿcziechowy sinom szwym na spolnÿ rosdzial wszithkiego, a Jagnieska zona ma tą czesczią sie opiekacz szina Woÿcziecha.

Item zbozem ozimiem wssitkiem ÿ jarzina wssistka zboza wsseliakiego na spol zbieracz, sprzatacz maią, a sprzatnawssÿ rozdzielÿcz szie maią naspol Marczÿn z Woÿcziechem z Jagniesska zona ma.

Item Jedrzeiowi pasierbowi oddaie staianie zitha na nowakowÿm ÿ owiesz, czo szÿal s kuraiem naspol, i then oddaye temus Jedrzeiowy pasierbowÿ.

Item dlug v Tomassa Bunkÿ pulthorÿ grziwnÿ naÿmu ten dlug maia wÿcziagnacz ÿ na trzÿ czesczy sie maia podzielÿcz, alie pierwej tÿmÿ pieniedzmi pogrzeb maÿa odprawÿcz, to czobÿ zostallo ...... dzielÿcz.

...... Zeglienka iest kopa .... ÿ oddaie Jagniescze zo (nie mei) na suknÿą.

Wozÿ, plugÿ, bronÿ ÿ statek wsseliaky polny na spol maia bracz ÿ dzielÿcz szie.

Item ..... kapussna ÿedno Marczinowi szinowi swemu oddaie.

Item polecz miessa ÿeden czo wietssy Yagnieska zona sobie má przedacz na suknyą.

Item drugie miesso, sadlo naspol maÿa ÿescz przÿ sprathaniw zboza a czobÿ zostallo naspol sie maÿą dzielÿcz.

Item sprzety wsseliakie domowe tak zeliazne ÿako ÿ drewniane oddaye zonie swoÿ mily Jagniescze.

Jacobus Brzoza protunc procensul.

Simon Woliaczek consul ciuitatis Xiaz subscripserunt [1]).

18. z r. 1588.

Pamiecz rzeczi pozostalich po rozdziale ktori się stal in anno Domini 1588 in crastino Epiphaniarum inuentouanich, ktore wsieła pani Dorotha Przilusku od sinow swoich od Jacuba, od Pawla i Benedicta do zachowania.

Naprzód psenicze kop 50; Item namloczone skazdei kopi putora korcza, z drugiei thesz piecz czwierczi, zebi sie nagradzało iednei kopie tak drugiej, niechze bedzie po putora korcza. Item namloczono stei psenicze korczi 75; Item w then czas przèdawano na targu ieden korzecz psenicze po flor. 2; za the psenicze przislo flor. 150; kazdi zloti liczacz po gros. 30.

---

[1]) Testament ten spisany jest na karcie papierowéj złożonéj we dwoje. Srodek karty w znacznéj części zbutwiały.

Item zitha bilo kop 60; kazdei kopi namloczono putora korcza a stich 60 kop. zitha namloczono korczi 90; A na then czas przedawano na targu korzecz zitha po grziwnie, to uczini grziwien polskich 90; Tho uczini polskich zlotich 144.

Item grochu bilo kop 10; a skazdei kopi namloczono po putora korcza tego grochu stich kop namloczono korczi 15; Thegos roku przedawano groch na targu po gro 50; To uczini zlotich polskich 25.

Item ieczmienia kop 10; Skazdei kopi namloczono poputora korcza namloczono ieczmienia korczi 15; Na then czas w targu bil po gro. 20; To uczini flo 10.

Item Tatarki kop 12; Namloczono skazdei kopi poputora korcza bilo iei kor. 18; A na then czas bila po gr. 20; Za nie przidzie zlotich 12.

Item owsa bilo kop 60; skazdei kopi owsa namloczono putora korcza namloczonego korczi 90; Bil owies na targv po gro. 12; Za owiesz przidzie flor. 36; To uczini polskich flo 376 (377?).

Item krow bilo 8; Przedala krowi poputrzeczi grziwni za nie przidzie grziwien 15; A uczini zlotich polskich 24.

Item za ialowicze 4; po kopie to uczini flo. 8.

Item miesza polczi 6; ktore przedala po gro. 40.

Item sadel 3; a przedala po gro. 15; To uczini fl. 9 gro 15.

Item za pare koni dano flor. 18.

Item wolow bilo 6; A przedala ich 4, para za zlot. 16; To uczini flo. 32.

Item gesi bilo kopa a przedala ich po gro. 4; A tho czini flo. 8.

Kokosi, kapluni kur pospolitich bilo kop 2; przedala kokosi po grosu i kapluni to uczini flo 4.

Item kaczek bilo pukopi. Przedala ich po grosu tho uczini flo 1.

Item swini bilo 10; Nazimczow przedala po zlothemu 6, swini starich 4; po zlothemu przedala, vczini za nie flo. 10; suma facit flo. 49 gr. 15.

Item wosz kowani. Item broni 4; Item radla 2; Item plugow 2. Item inse sprzethi domowe iako siekieri, lanczuch, prosa, zitha iarego, siemienia konopnego, siemienia lnianego.

U w a g a. W rocie Nr. 99 wiersz 5 należy czytać „csos“ zamiast „tsos“.

CENNIK
wydany dla rzemieślników
miasta KSIĄŻA

PRZEZ

PIOTRA KMITĘ,
wojewodę krakowskiego w r. 1538

podał

Bolesław Ulanowski.

Wśród zeszytów będących pozostałością dawnych ksiąg miejskich księzkich a przechowywanych obecnie w Archiwum aktów grodzkich i ziemskich w Krakowie, odnalazłem zwitek złożony z 4 kart papierowych i mocno uszkodzony po brzegach i na zgięciach.

Po zaznajomieniu się z treścią zabytku wypełniającego 7 stron pięknego kaligraficznego pisma z w. XVI., przekonałem się, że mam pod ręką cennik wydany przez wojewodę krakowskiego Piotra Kmitę w r. 1538 dla rzemieślników miasta Książa. Ostatni ten szczegół wynika z umieszczonego na 8 stronnicy napisu: „Pro Oppido Kxyasz".

O ile mi są znane zabytki dawnego prawa polskiego podobnych aktów ogłoszonych jest dotychczas bardzo niewiele, a żaden ze znanych tak wczesnéj nie ma daty. Zwracam np. uwagę na ten, który umieścił Niemcewicz w III tomie swego „Zbioru pamiętników o dawnéj Polszcze" na str. 449—475, wydany również przez krakowskiego wojewodę, ale dopiero w r. 1573.

Że wchodziło to w istocie w zakres władzy wojewodzińskiéj ustalanie ceny przedmiotów wyrabianych do użytku domowego, jakoteż i materyjałów surowych, liczne na to mamy dowody w ustawodawstwie

naszem z XV i XVI wieku. Instytucya cechów bardzo po miastach naszych rozgałęziona, wywoływała ustawiczną potrzebę brania w opiekę ludności ziemskiéj, zmuszonéj nabywać sprzęty i przedmioty sporządzane przez rzemieślników miejskich, po cenach bardzo nieraz wygórowanych.

Ograniczamy się obecnie na przytoczeniu najdawniejszéj chronologicznie wzmianki w statucie wartskim:

„Ad praecludendam viam fraternitatibus, quas mechanici ciuitatum obseruant, statuimus, quod Palatinus, Capitaneus cum aliis dignitariis terrae illius singulis annis in certa die mensuras tam frumentorum, quam pannorum et aliarum rerum terrestrium, quae ad fora per cmetones adducuntur, et quae in regno nostro inueniuntur, pretia instituere, indicere et corrigere debet iuxta consuetudinem diutius obseruatam, ne circa easdem mensuras et pretia fraudes committantur, atque dolus et quod fraternitates huiusmodi omnino destruantur. Et si amplius contra hanc institutionem nostram dictae fraternitates in quibuscunque ciuitatibus nostris inter mechanicos inuenientur seu reperientur, tunc illi mechanici, inter quos talis fraternitas reperta fuerit poenam LXX marcas, alias Siedmdziesiąt, camerae nostrae applicandam nouerint se incursoros“. (Helcel Star. pr. pol. pomniki, tom I. p. 327 rozdział XXXI).

Najdawniejszym, o ile wiemy, aktem administracyjnym w podobnym wydanym celu, wprawdzie nie przez wojewodę, ale przez komisyję złożoną z dostojników koronnych wydelegowanych przez królowę Jadwigę, jest rozporządzenie wystawione w r. 1396, jak tego dowodzi wydawca p. Piekosiński, ale wprowadzone w życie dopiero w Maju r. 1413. Początek jego brzmi jak następuje:

„Validi ac nobiles viri domini Petrassius Rpiszka Curie, Jacussius coquine Magistri, Nawogius de Lankawa, Petrassius de Sczekoczin subdapifer serenissime Principis domine nostre graciose Regine Polonie Borko de Tschczenecz et Andreas de Sprowa per ipsam dominam Reginam ad infrascripta specialiter deputati, cum circumspectis Consulibus ciuitatis Cracouiensis de uniuersis et singulis infrascriptis vendibilibus et emptibilibus tam in terra quam ciuitate Cracouiensi constitutis, melioribus quibus potuerunt modis, saluo tamen meliori consilio concordarunt, composuerunt ac amicabiliter pro publico communitatis conseruando conuictu ordinare statuerunt“ (kodeks dypl. miasta Krakowa p. 392 ed. Fran. Piekosiński).

Nie będziemy na tem miejscu wchodzili w ocenę ogłoszonego przez nas zabytku jako pomnika prawnego, bo uczynimy to przy innéj sposobności w sposób bardziéj wyczerpujący, niżby to mogło nastąpić w niniejszéj publikacyi, na to jedno tylko zwracamy uwagę, że cennik nasz, przeznaczony jak mówiliśmy dla Księża, jest prawdopodobnie jednym tylko z większéj ilości egzemplarzy, rozesłanych przez wojewodę po wszystkich miastach kompetencyi jego ulegających. Czy wszystkie egzemplarze były całkiem jednobrzmiące czy też czyniono

w nich według okoliczności pewne zmiany trudno ocenić, ten jeden cennik mając przed oczyma.

Ogłoszenie niniejszego zabytku w Sprawozdaniach komisyi językowéj da się usprawiedliwić tym względem, iż wiele znajdujemy w nim wyrazów technicznych polskich, które tem są cenniejsze, iż użyte i wypisane są obok swych synonimów łacińskich.

Poprzestajemy na tych kilku uwagach, które uznaliśmy za niezbędne do najpobieżniejszego określenia natury i przeznaczenia naszego pomnika, a chcącego dowiedzieć się o właściwéj jego doniosłości, jakoteż o rozwoju ustawodawstwa nadającego wojewodzie moc wydawania podobnych rozporządzeń administracyjnych odsyłamy do osobnéj rozprawy, którą niebawem postaramy się ogłosić.

Constitutiones per Illustrem ac Magnificum dominum dominum Petrum Kmytha Comitem in Vysznycze Palatinum et Capitaneum generalem Cracoviensem ac Regni Poloniae Summum Marsalcum nec non Scepusiensem, Premisliensem Colesensemque Capitaneum etc. Ad Palatinatum Cracoviensem Anno Domini Millesimo quingentesimo trigesimo Octavo.

Constitutiones laniorum.

Item nullus laniorum audeat vendere cutes mercatoribus vel quibuscunque extraneis hominibus praeter cerdones Cracovienses aut alios artifices, qui laborant et exercent artificia sua cutibus sub poena XIV marcarum.

Item nullus laniorum audeat cutes bovinas meliores seu maiores maiori pretio vendere cerdonibus aut aliis artificibus nisi per 21 grossos, minores vero seu mediocres cutes minorum bovum non aliter nisi per 16 gr.

Item vaccarum cutes *Jalowicze* dictas meliores non audeat maiori pretio vendere eisdem artificibus nisi 12 gr.

Item cutes iuvencarum non audeant aliter vendere saltem per 9 gr.

Item nullus laniorum audeat vendere sepum sub poena praefata tantum smigmatoribus, sutoribus, candalistis, funificibus et aliis, qui indigent sepo ad artificia sua, et nobilibus civibus pro necessitate domestica; mercatoribus vero, qui illud ad alia loca et dominia extranea ducunt, vendere non praesumant.

Que singula inviolabiliter modo praescripto servari debent sub poena XIV marcarum domino Palatino irremisibiliter solvendarum et succumbendarum totiens, quotiens aliquis contra praemissa compertus facere fuerit.

Cerdones.

Item nullus cerdonum audeat extra regnum evehere cutes tam crudas quam elaboratas, nec aliis vendere mercatoribus aut extraneis hominibus solummodo opificibus et incolis cutibus indigentibus, quas cutes debebunt et tenebunt non alio pretio quam isto inferius descripto (vendere).

Item cerdones cutes bovinas maiores non alio pretio sutoribus et aliis artificibus cutibus laborantibus et indigentibus tam Cracoviae, quam Kazimiriae aut in Kleparz morantibus vendere debent tantum cutes potiores, quas circa lanios recipiunt, nisi per 21 gr.; tales cutes elaboratas debent dare ipsi et vendere per 29 gr.

Minores vero bovinas per 17 (s) gr. sunt constitutae, eas elaboratas vero dare debent per 22 gr.

Vaccarum cutes maiores vendi debent 11 gr., minores vero vaccinas et iuvencarum quas recipiunt per 9 gr. circa lanios seu in foro; tales cutes elaboratas debent dare per 14 gr.

Item nullus praefatorum cerdonum debent laborare cutes agnellinas aut caprarum seu arietum Polonicalium praeter cerdones, qui dicuntur albi sub praefatis poenis domino Palatino succumbendis.

Item praefati cerdones superius scripti, qui rubei aut *dębni* vocantur, debent cutes elaborare arietum Valachicorum et Montanorum et tenentur tales cutes elaboratas praefatis sutoribus tam Cracoviensibus, Casimiriensibus et Kleparzensibus non maiori pretio quam 7 gr. et crudas emere per 5 gr. sub poenis descriptis regalibus et palatinalibus, minores de praefatis cutibus leviori pretio debent dare pro quantitate cutis.

Item hircinae magnae hircorum submontanorum et Valachicorum crudae et non elaboratae emi debent per 10 gr. et non aliter.

Cerdones albi.

Cutes cuiuscunque generis vel materiey tam rubes (sic), quam *dębnich*, quam albas seu glaucas pro quacunque necessitate spectantes laborare debent, quibus albis cerdonibus, qui et *Zamesznyczy* vocantur, liberum erit ubivis locorum hic in Regno et in nundinis civitatum et opidorum cutes pro laboribus eorum emere et hic advehere, illasque elaboratas hic circa Cracoviam vendere pretio condigno praeter quam hic in civitate Cracoviensi, Kazimiriensi et Kleparzensi, ubi non debent cutes coemere pro necessitate aliorum artificium.

Item cerdones cutes communes agnellinas et arietum crudas emi debent pro $2\frac{1}{2}$ gr. et elaboratas vendi debent pro $3\frac{1}{2}$ gr.

Frenifices.

Item frena communia bona, ut pro equis parvis kmethonalibus pro 3 gr.

Item alia frena similia minora pro $2\frac{1}{2}$ gr.

Item frena, quae dicuntur *Voznycze* 4 gr.

Item frena *voznycze vyazane* pro $3\frac{1}{2}$ gr.

Item frena *voznycze szyte* 4 gr. tam rubeae quam albae aut nigre.

Item frena maiora *voznycze szyte* ad magnos equos pro $5\frac{1}{2}$ gr.

Item frena *vyazane* super eosdem equos magnos 6 gr.

Item frena equitum, quae dicuntur vulgariter *krigowe* cum duobus tenaculis de bona simplici cute 10 gr.

Item de *Jucht* talia frena 12 gr.

Item frenum maius *gోncza* 4 gr., minus vero 3 gr.

Item cingulus equinus alias *poprag*, qui *krzizouy* dicitur 4 gr.

Item cingulus kmethonalis pro $2\frac{1}{2}$ gr.

Item maior redda super magnos equos dicta *szita* pro $5\frac{1}{2}$ gr.

Item mediocris redda pro $4\frac{1}{2}$ gr.

Item redda kmethonalis super parvos equos 3 gr.

Item antilenae et postilenae de *Jucht* $7\frac{1}{2}$ gr.

Item simplices nigre antilenae et postilenae 6 gr.

Item *uszdzienycza szyta* bona cum duobus tenaculis 4 gr.

Item *uszdzienycza szyta* bona cum uno tenaculo,

Item simplex seu minor $2\frac{1}{2}$ gr.

Serrifices.

Item *grothy* simplices *plaskie* 1 gr.
Item *grothy bodzisthe na cteri grany dlugye* 1 1/2 gr.
Item *grothy kopiennycze* sine cupro 3 gr.
Item cum cupro elaboratae 6 gr.
Item strepae simplicia (sic) dealbatae 3 1/2 gr.
Item strepae nigrae 2 1/2 gr.
Item strepae *voznycze* 2 gr.
Item strepae turritae dealbatae unum *pare* 4 1/2 gr.
Item calcaria nigra *Raczkie* unum *pare* 3 gr.
Item hermanica 4 gr.
Item lupatum simplex equitum sine catecula pro 3 1/2 gr.
Item parvum truncellum *pilowana klothka* gr. 1.
Item truncellum maius *pilowana* 1 1/2 gr.
Item truncellum aduc maius *we dwoye skladana* 4 gr.
Item truncellum adhuc maius duplicatum *szokladem* 6 gr.
Item truncella secundum quantitatem et magnitudinem illorum capiantur.
Item seracula alias *zamki* simplicia minora ad cameras simplices cum duabus clavibus 4 gr.
Item seracula ad cistas, almarias, mensas 2 1/2 gr.
Item seracula cum uno *rigiel* et duabus clavibus 8 gr.
Item seracula maiora *Indrichowe* cum duabus clavibus 10 gr.
Item alia seracula iuxta quantitatem et (qual)itatem pensentur.
Item *strigiel* 1 gr.
Item minus *strigiel* 2 solidis.

Pistores.

Item pistores tam panem de siligine quam etiam album pinsere debent sub eadem mensura et quantitate, quemadmodum Cracoviae constitutum est sub poenis regalibus et domini palatini.

Sartores.

Item sartorum nullus et aliorumquoruncunque pro foris publicis tunicas rusticanas ad venditionem consuendam audeat ex nunc

de cetero panno tunicas modo facto ante ea factas facere et vendere, laborare. Quae ubi apud quempiam compertae et inventae fuerint, is poena falsi condempnandus est, ac huius modi vestimenta pro vicepalatinatu accipiantur.

Item sartores a tunica simplici de simplici panno nil magis accipere debent nisi 2 gr. et hoc tam Cracovienses, Casimirienses et Kleparzenses.

Item sartores a tunica simplici de simplici panno satellitum alias *Chlopczowy* 1 gr.

Item a tunica muliebri simplici de simplici panno 2 gr.

Item *Haszuky* Lundinensis cum sex plicis 6 gr.

Item a tunica panni Wratislaviensis ac aliis huiusmodi 2 gr.

Item a caligis integris cutibus 3 gr.

Item a caligis alias *od Siedzenya lissowego* 2 gr.

Item de simplici panno 1½ gr.

Item a veste aestivali de serico simplici 7 gr.

Item a diploi de sericeo 5½ gr.

Item a pallio 4 gr. de bono panno, ex deteriore vero panno 2½ gr.

Item a veste alias *polsayana* tam de panno aut harasio aut Quamletheo aut muchaiero seu sericco 4 gr.

Sutores.

Item sutores ocreas communes alias *Voznycze* magnas cum plica 10 gr. vendantur et emantur.

Item ocreas mediocres sine plica bonas 8 gr.

Item calceos bonos super genua ementur 8 gr.

Item ocreas aurigarum bonas sine plica 7 gr.

Item sotulares communes cum una planta 3 gr.

Item sotulares cum duabus plantis 4 gr.

Item sotulares muliebres *knaphlowky* 2 gr.

Item muliebres *sznurowky* 2 gr.

Item *knaphlowky* kmethonales 2 gr.

Item subsolia ocrearum au(rigar)um cum plica cum duabus plantis 4 gr.

Item subsolia ocrearum aurigarum sine plica cum una planta 2 gr.

Crepidae viriles cum korto bene elaboratae 4 gr. et sine corto 2 $^1/_2$ gr. Et debent praefati sutores constituere calceamenta universa alias *wywraczane.*

Item crepidae muliebres cum corto 2 $^1/_2$.

Item calcei boni alias *Chlopczowy* 3 $^1/_2$ gr.

Item maiori iuveni 5 gr.

Braxatores cervisiae.

Hodie triticum accipitur.

Item omnes braxatores cervisiam braxantes tam Cracoviae, Kazimiriae, Kleparz unanimi pretio quodlibet actuale de sua braxa non alio pretio nisi per (loc. vacuum) dare et vendere debent uno gr., excepto, quod dicitur *Nossowe* vel *Szolowa.*

Item braxatores cervisiae in Kazimiria alio modo actuale cervisiae debent et tenebuntur vendere videlicet pro (loc. vacuum); hoc tamen adiecto si triticum superius ascendat, est ex mandato domini palatini Cracoviensis seu ipsius vicesgerentis, — potest elevari unum actuale tot gr., quod sibi iustum fuerit esse visum.

Si vero descenderit triticum in pretium ex mandato domini palatini seu vicesgerentis minori ac leviori pretio unum Actuale constitui debent (sic).

Item coctores cervisiae debent habere media actualia ad minus tertiam partem, circa quam cocturam ut homines pauperes, qui non possunt emere actualia integra, media emant, in quo istis temporibus maxima deordinatio.

Pellifices.

Item pellifices tam Cracovienses, Kazimirienses et Kleparzenses ab elaboratione *scisini(s)* capere debent 3 denarios.

Item ab elaboratione *Gronostaia* solidum.

Item ab elaboratione marduris 1 gr. et 3 denarios.

Item ab elaboratione vulpis gr. 1.

Item ab subductione tunicae alias *Gyermaka* integro subductorio absque additamento sui subductorii tam etiam brami 5 gr.

Similiter tunicae antiquo modo factae a subductione.

Item a subductione tunicae antiqua ..... et modulare 7 gr.
Item a subductione pilei alias .... gr. 1.

Pannifices alias Knapi.

Item pannifices tam Cracovienses, Kazimirienses et Kleparzenses unanimiter debent stamina panni sui laborare secundum consuetudinem ab antiquo observatam, et exinde omnes civitates et opida sub palatinatu Cracoviensi eodem modo sese regere et stamina panni constituere debent, quemadmodum predictae civitates, ut quodlibet stamen panni tam de simplici lana quam etiam meliori ulnarum 30 sex ad longitudinem ad latitudinem vero duarum ulnarum; si vero aliquod stamen inventum fuerit continens in se pauciores ulnas ad latitudinem, tale stamen panni non habebitur pro stamine alias *varunkowy*; magister vero is, qui tale stamen ausus fuerit facere, aut apud eum inventum fuerit, debet puniri poena XIV marcarum, et super potiora stamina panni debent includere alias *sznowacz* 40 *gankow* et super spissiora debent includere 34 *gankow.*

Gladiatores.

Gladiatores a reparatione gladii alias od *oprawy* curatione alias *krom yedlecz* 5½ gr.

Item a reparatione alias od *oprawy* alias curatione *krom futrowanya* accipere debent 3½ gr., si vero gladiator dabit sua instrumenta alias *glowycze yelcze* extunc 7 gr.

Item pro gladio, qui vocatur *sassek* 10 gr.

Item pro gladio *Sassowski* 13 gr.

Item cultrum reparatum cum simplicibus *Jelczamy* 11 gr.

Item cultrum reparatum alias *Sandeczki* 9 gr.

Currifices.

Item currus alias *Ridwan* super duos equos ad cubitos 3 vel medium tertium — florenos 2.

Item currus maior seu mediocris ad cubitos 4 seu medium quartum flor. 3½.

Item currus magnus alias *Rydwan* flor. 5.

Item currus stipendiariorum alias cum omnibus apparamentis videlicet scirpeis *szwagamy, orcziky, skoly kowanemy y poklyethnyczą* flor. 5.

Rotifices.

Item rotifices rotas 4 ad minorem currum faciendum vendere debent pro 12 gr.

Item ad maiorem currum seu meliorem 16 gr.

Item ad currum simplicem, in quo solent laborare 4 equi 15 gr.

Item ad currum alias *skarbny* 18 gr.

Item currus vectorum debent facere rotas secundum antiquam consuetudinem.

Sellatores.

Item sellatores. — Sella equitum communis et bona antea et retro cum crucibus ferreis, ut mos facta, est pro 22 gr.

Item sella cum puluinari bona alias *B . . . . kowa* 18 gr.

Item sella aurigalis bona . . comperta cute 11 gr.

Item sella communis et bona comperta 7 gr.

Item sellae extranearum nationum more (Valachorum) . . . . . Tartarorum aut quarumcunque aliarum gentium contra communem us(um Re)gni Poloniae factae ad placitum sint, vendentur.

Item sella, quae dicitur *Valaskie*, ut hodie in u(sum) acceperunt, quaecumque sive cum rube nigra cute, quae dicitur *Jucht*, talis sella pro 23 gr.

Item talis sella, ut superius dictum est, *Valaskie* cupro reformata debet dari 17 gr.

Saponarii, Grifnyczy, Sadenyczy.

Item sepum liquidatum non aliter vendi et emi lapis debet pro 16 gr.

Item sepum crudum 10 gr.

Item aruinae lapis pro 19 gr.

Item smigmatis lapis pro 13 gr. et non aliter.

Item aruinarii *Grifnyczy* et alii, qui statera civili et iuxta vim revenditionis emere solent sepum aruinam et alia, ex nunc possunt(s) constitutione a talium emptione sint prohibiti, donec prius sutores, candellarii et alii cives sepo, aruina indigentes et similia laborantes; sive etiam civium pro necessitate domestica cuiuslibet ad usum proprium talia emant; qui tandem postquam ipsi emerint, deinde liberum erit illis aruinariis et *Grifnykom* talia emere pro venditione ipsorum sub poena praefata domini Palatini XIV marcarum.

In causa lintheonum alias Plocziennyczy [1]).

Quicunque linteonum laborant tellam, in qua tella sunt 36 *ganky* ex tunc a centum et decem ulnis amplius accipere non debent nisi 19 gr.

Item qui laborant tellam, in qua sunt 38 *ganky*, extunc a centum et decem ulnis amplius accipere non debent nisi 23 gr.

Item qui laborant tellam, in qua sunt 40 *ganky*, ex tunc a centum et decem ulnis pro labore accipere debent 23 (s) gr. [2]).

Et sic consequenter usque ad 60 *ganky* semper ad unum *gank* addi debet unus grossus.

Et sic consequenter, ubi unus additur *ganek*, extunc unus gr. pro labore addi debet et sic evenire debet pro 11 ulnis pro labore accipere debent 25 gr. similiter, ubi sunt 52 *ganky* in uno centum et decem ulnis, extunc accipere debet 32 gr.

---

[1]) Przy tym napisie uwaga: „sunt computati an bene".
[2]) W tym miejscu następujący znajduje się ustęp, który jednak został przekreślony: „Et sic consequenter, ubi unus additur *gank* extunc unus grossus pro labore addi debet, et sic cuenire debet, ut 60 *ganki* in uno centum et decem ulnis, extunc accipere debet 32 gr."

Spis wyrazów podhalskich.

Podał

August Wrześniowski.

W niniejszym spisie podaję wyrazy właściwe mowie górali podhalskich, a przedewszystkiém górali zakopiańskich, które obecnie w języku książkowym nie istnieją, oraz mniéj są pospolite w mowie ludowéj innych okolic kraju, zwłaszcza dolin.

W spisie zamieszczam tylko te wyrazy, które sam usłyszałem lub zawdzięczam łaskawéj uczynności prof. Chałubińskiego, p. Antoniego Kocyana i p. K. Łapczyńskiego. Ten ostatni udzielił mi wielu nazw botanicznych. Wreszcie, dużo mi dopomógł mój syn, który wcale nieźle włada mową podhalską.

Znaczenie każdego wyrazu starałem się określić zbierając co do niego objaśnienia rozmaitych górali, przedewszystkiém zaś opierałem się na wyjaśnieniach p. A. Kocyana, który koło trzydziestu lat przepędził na Podhalu i na Orawie jako leśniczy, doskonale zna wszystkie odcienia mowy górali polskich i słowackich i jako człowiek prawdziwie wykształcony i myślący, zdaje sobie sprawę z najmniejszych różnic w znaczeniu wyrazu. Pomimo to nie wątpię, że w moim spisie znajdzie się niejedna niedokładność.

Spisy i pojedyńcze wyrazy podhalskie poprzednio już podali: Staszic [1]), Zeiszner [2]), S. Goszczyński [3]), W. Eliasz [4]), Ks. Sutor [5]),

---

[1]) S. Staszic. O ziemiorodztwie Karpatów i innych gór i dolin Polski. 4. Warszawa 1815.

[2]) L. Zeiszner. Pieśni ludu Podhalan. 8. Warszawa 1845.

[3]) S. Goszczyński. Dziennik podróży do Tatrów 8. Petersburg 1853.

[4]) W. Eliasz. Szkice z podróży w Tatry. 8. Poznań i Kraków. 1874.

[5]) Ks. Sutor. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 8. Kraków 1876. T. I. str. 44 i dalsze.

J. Konopka [6]) i prof. Nowicki [7]). Niniejszy spis obejmuje więcéj wyrazów, chociaż usunięto z poprzednich spisów liczne wyrazy słowackie i wyszłe z użycia, jak: *gąbica*, *debry* itp. W wielu razach wypadło znowu sprostować znaczenie wyrazu mylnie przez moich poprzedników podane, w czém bardzo dużo dopomógł mi p. A. Kocyan.

---

[6]) J. Konopka. Encyklopedyja rolnictwa. 8. Warszawa. 1876. Tom II. str. 812–824.
[7]) Prof. M. Nowicki. Kozica. 8. Kraków 1868. Rzeźba Tatr. Pamiętnik Towarzystwa Tatrzańskiego. 8. Kraków 1876. Tom I. Str. 7—37. Zoologija obrazowa. 8. Kraków 1876.

Ajta, polano.
Baca, owczarz, zwierzchnik juhasów, ojciec szałasu.
bacówka, budynek czyli szałas na hali, w którym baca rozkazuje.
bakiesisty, kędzierzawy (człowiek, owca.
banadek, *Geum montanum* (roślina).
bandziochy, kiszki, bebechy.
bania, kopalnia.
banować, trapić się, smucić się.
bednarka, klepka.
bęś, bękart.
błoniarz, szklarz.
boczkować, tańczyć, mówiąc o kobiecie tańczącéj naokoło mężczyzny.
boisko, klepisko.
bór, *borowina*, torfiasty moczar.
borówki, jagody czarne. *Vaccinium myrtilus*.
bosakier, *Doronicum austriacum* (roślina).
browar, imbryk blaszany do gotowania wody.
brusek, krąg séra owczego.
brusić, ostrzyć na brusiku.
brusik, kamień do ostrzenia.
brusznica, borówka, *Vaccinium vitis idea*.
bryja, papka z mąki, pospolicie owsianéj, otrzymywana sypiąc małą ilość mąki na wrzącą wodę.
brzęk, *Syrphus* (mucha).
brzeszczeć, beczyć.
brzeżek, pagórek lub wzgórze. Najczęściéj spód większéj spadzistości.
budarz, budowniczy.
bugar, bąk (*Tabanus*) i wszelka mucha, która tnie bydło i konie.
bula, pryszcz. Wyskok skały zaokrąglony.
bulka, kulka. Kulisty guzik.
bursa, składkowa zabawa przy muzyce.
burzyć, niepokój czynić, hałasować, poruszać co z miejsca. *Burzyć w domu. Poburzyć skale.*
byl, łodyga kwiatowa.
bystry, zuchowaty, zamaszysty (człowiek), stromy (spadek), rwący (potok).

Cap, kożieł.
cetn, centnar; moneta krajcar.
cetena, *cetyna*, drobniutkie gałązki z jodły lub smreku; w ściślejszem znaczeniu tylko z jodły.
charkać się, kłopotać się, kłucić się, wzajemnie się o siebie sztukać; porozbijać się.

Pocharkali się, jako święci w torbie. Szedł chłop na kiermasz, więc go gazda prosi: „Masz papierki a kupże mi 9 świętych." Poszedł on chłop, wstąpił po drodze do karczmy, a jak wracał z kiermaszu zostało mu tylko na 7 świętych i tyle ich kupił. Wrócił do domu i owemu gaździe oddał 7 świętych, ale ten pyta: „A gdzie jeszcze dwóch?" — „At, jak szedłem to się w torbie charkali i charkali aż jeden drugiego zjadł." Ztąd, jak kto cudze uroni albo weźmie, powiadają: „Et pocharkało się jako święci w torbie."

chłop, chwat, junak. Wyrażenie wielce pochlebne: *a toście chłop*; *dobry chłop* albo *chłopiec*, zbójnik.

choćki, zamiast choć kiedy, kiedykolwiek, kiedybądź.

chodnik, ścieżka przez pole lub łąki.

chodza, chód, krok, *dobrą ma chodzę*, dobry ma chód, tj. dobrze chodzi.

chodzować, chodzić.

chorość, choroba.

chromać, kuleć.

chrząstka, skrzyp (*Equisetum variegatum*).

chybać, iść prędko, pospiesznie; spieszyć się dokąd.

chycić, chwycić, pochwycić.

chytry, szybki, rączy.

ciaporek, mały cap.

ciarać, frymarczyć czém.

ciekawy, chętny do poznania czego, do dowiedzenia się czego.

cieślica, siekiera do ciosania.

cisawy, lisiaty (koloru lisa); szaroczerwony; *cisawy koń*, *cisawa krowa*.

ciupaga, siekierka na długim trzonku (toporzysku).

clenie, leczenie się.

clić, leczyć.

cliwi mnie, *cliwo mi*, ckliwo, tęskno, nudno mi; przykrzy mi się.

clo mi, nudno, tęskno; *jest mi clo*, przykro mi.

ćma, ciemność, motyl nocny,

cni się, tęskno, smutno za czém.

co cud, niesłychanie, nadzwyczajnie, niewypowiedzianie, *taki dobry co cud*; *tak wiela co cud*.

cosi, coś, ktoś, *cosi tam strzela po lesie*.

cud robić, dokazywać, awantury czynić.

cupkać, tupać, uderzyć o co, ręką, nogą, kijem itp.

cupnąć, kucnąć.

cyganić, oszukiwać, szachrować.

cygan, cygan, oszust, szachraj.

czarna sójka, orzechówka (*Nucifraga cariocathactes*) ptak.

czerpak, drewniany kubek z uchem do czerpaaia żentycy.

czuba, czub, wyniosły szczyt zaokrąglony, *goryczkowa czuba*, *mięguszowiecka czuba*.

czuha, podhalska sukmana.

Dąga, klepka.

dawanisko, *dawań*, miejsce, na którém dają owcom siano lub cetynę, bądź na śniegu, bądź na ziemi.

dawać pozór; dawać baczność, baczyć na co.

dawić, cisnąć, wywierać ciśnienie.

dobry chłop; *dobry chłopiec*, rozbójnik.

do cna, zupełnie, całkowicie.

dokieta, dokąd.

dolina, dół, dołek, zagłębienie.

dolina na piersiach; *dolina na polu*. *jak się o ziem prasnął, głową dolinę na polu wybił*, jak się o ziemię uderzył (przewrócił), głową w ziemi dołek wybił.

dolski, dolinowy, z dolin, *dolski człowiek*.

dolu, na dół.
doma, w domu.
dosiela, dotąd.
dotela, dótąd.
do ziem, do ziemi; *chytaj do ziem*, ruszaj do ziemi, tj. do grobu.
doznać, poznać co gruntownie, doświadczyć czego.
do znaku, zupełnie, całkowicie.
dolało mnie do znaku, zmokłem do nitki.
dreć, *dreć się*, drzeć, drzeć się.
drewutnia, drwalnia.
drzewi, *drzewiej*, dawno, dawniej.
duć, dąć.
dudek, dwa centy tj. krajcary.
durknąć sobie, upić się.
durknąć kogo, popchnąć, pobić kogo.
durniać, wymyślać od durniów.
durnieć, stawać się zuchwałym, dumnym.
durny, dumny.
dymić, dymić, dym wydawać, mgły wydawać, wytwarzać; *wichry dymią*; mgły podnoszą się z wirchów.
dymy, mgła.
dziad, człowiek bez charakteru, nie zaradny, niedołężny, niezasobny, biedny; ojciec matki albo ojca (w ostatnim znaczeniu częściéj używa się wyraz *dziadek*).
dziadowski, biedny, opuszczony, niechlujny; *dziadowski wóz*, *dziadowski koń*, *dziadowski dom*.
dzierżawa, posiadłość.
dziewięciornik, *Carlina acaulis* (roślina).
dzieżka, stągiew.
dzięcioł, *dzięgiel*, dzięcioł większy (*Picus major*).
dziobać, kłóć, uwierać, urażać.
skale w nogi mnie dziobają, kamienie urażają mnie w nogi.
dziwoszka, dziewanna (*Verbascum*).
dźwierze, drzwi.
dzwonek, *Hypericum* (roślina).
dzwoniować, dzwonić.

Fajny, piękny, dobry.
farbić, malować, farbować.
ferecina, paproć.
ferula, wielka łyżka drewniana do mieszania żentycy.
folajtra, hamulec.
forsa [1]) pieniądze (po zbójecku).
frajerka, kochanka, nierządnica.
frajerz, kochanek.
fryszki, szybki, rączy, prędki.
fujawica, zamieć śnieżna, zawierucha.
fuknąć, poskoczyć, pomknąć.

Gacek, niedopérz.
gad, wąż, żmija.
gajdy, kobza.
gazda, gospodarz.
gazda szałasny, *Ruticilla tithys*, (ptak).
gazdowstwo, gospodarstwo.
gazdować, gospodarować.
gaździna, gospodyni.
gębica, naszyjnik czyli halstuch z licznemi a długiemi sznureczkami, na których dla ozdoby przywieszano kolorowe szkiełka i inne błyskotki. Gębicę nosili mężczyźni; obecnie zupełnie zarzucono.
gęsiorka, *Alchemilla* (roślina).
gęśle, *gęśliki*, skrzypce.
gieleta, kubełek z pałączkiem wewnątrz, z jednéj strony niższy, z drugiéj wyższy, używany zamiast skopka przy dojeniu owiec.
gil, gil (*Pyrrhula rubicilla*), krzywonos (*Loxia curvirostra*).
głuchoń, głuszec (*Tetrao urogallus*) ptak.

---

[1]) Wyrazu *forsa* w tém samém znaczeniu używają uczniowie szkół warszawskich.

gnatki, małe saneczki do zwożenia kloców. Z tyłu gnatek przymocowują dwie silne żerdki, tak zwane „włoki"; na tych ostatnich umieszczają koniec kloca, którego drugi koniec wlecze się po ziemi.
godnie, dobrze, tęgo np. pobić kogo skaleczyć się itd.
godny, duży, np. *godny chłopak*.
godne święto, Boże Narodzenie.
gody, Boże Narodzenie.
godziny, zegar.
gońba, bieganina, krętanina.
gonić, biegać; *gonić po drogach* biegać po drogach.
goryczka, *Gentiana* (roślina).
gościec, romatyzm. *Astragene alpina* (roślina).
grajcarz, moneta, krajcar (Kreuzer).
grań, ostra krawędź na wierzchu góry.
grapa, urwisty, mniéj lub więcéj wzniesiony grunt orny lub lesisty.
gliczarowa grapa, *kubinowa grapa*.
groń, wyniosły brzeg łożyska potoku, chociażby wyschniętego.
grulę, ziemniaki, kartofle.
gryzula, rzepa.
guda, świnia.
gwara. *hwara*, mowa, język.
gwoli, dla, z powodu; *gwoli roboty*.

Habryka, tytoń krajany.
haciar, młody koń, źrebak.
haj, tak, tak jest.
hajduk, sługa dworski.
hala, pastwisko w górach.
halny, górski, alpejski.
halny drozd, drozd obrożny (*Turdus torquatus*), *halny wróbel*, płochacz halski (*Accentor alpinus*) ptak.
hań, tam daleko.
hańbić się, wstydzić się.
haniok, tam.
haf, *hap*, tu, tutaj.
hasen, zysk, zarobek.
hamować, zarabiać, zyski ciągnąć. zarobek dawać, zyski przynosić.
hawiarz, górnik.
hawok, tu, tutaj.
heciak, awanturnik.
herba, *herbik*, grzbiecik góry.
heta, na prawo.
hipkać, skakać.
hodryk, *Raphanus raphanistrum* (roślina).
honielnik, chłopiec do naganiania owiec.
hotary, hrube gazdowstwa. Duża przestrzeń gruntu.
hrubo, dużo, wiele. Ze mnie hrubo nie wezmą.
hruby, duży, wielki, gruby.
hukać się, gzić się, bawić się, igrać, zbytkować,
hurkotać, turkotać; bełkotać.
huściawy, gęsty (np. las, krzaki).
hwara, *gwara*, mowa, język.

Iścizna, własność.
jafery, krzaki czarnych jagód.
jagody, poziomki.
jadwiga, gruby patyk w obu końcach haczykowaty do zawieszania kotła na odwodnicy.
jar, wiosna.
jarczak, *Sesleria eserulea* (roślina).
jarka, owca drugoroczna niedojona.
jarzec, jęczmień.
jasień, jesion (*Fraxinus excelsior*).
jastrząb kurzac, jastrząb gołębiarz (*Astur palumbarius*).
jastrząb ptaśnik, krogulec (*Accipiter nisus*).
jastrząb rybiarz, rybołów, (*Pandion haliaëtos*).
jaszczur, *Salamandra maculata*.
jawor, *Acer pseudoplatanus*.
jaz, wał na dnie potoku kierujący część wody ku pewnemu pun-

ktowi; tama odbijająca wodę od brzegu.
jedla, jodła.
jednać się, godzić się, zawierać ugodę co do zapłaty.
jegomość, ksiądz.
jerzyk, jaskółka oknówka (*Hirundo urbica*).
jeździować, jeździć.
juhas, owczarek pasający swoje lub cudze owce, pojedynczo lub pod kierunkiem bacy.

Kaifasz, skrzynka z dwoma drążkami do noszenia wapna.
kaj, gdzie.
kamieńce, kamieniec, brzegi dawnych lub dzisiejszych potoków kamieniami naniesionemi zasłane.
kania, orlik (*Aquila naevia*).
kania mała, myszołów zwyczajny (*Buteo vulgaris*).
kansi, *kęsi* (zamiast kanysi, kajsi), gdzieś.
kany, którędy, gdzie.
kapce, buty filcowe.
karapętniak, niezdara; gułaj (o ludziach, owcach i cielętach).
karapętny, brzydki, niezdatny do czego (np. kamień do budowy).
karpiel, brukiew.
karple, obręcze wewnątrz szpagatem zaplecione do chodzenia po śniegu.
kazować, kazać, przykazywać.
kaź, (zamiast kajże), gdzież.
kiela, ile.
kiela tela, trochę nieco.
kiełzać, ślizgać się.
kiełzko, ślisko.
kierdel, stado owiec, kóz swojskich lub dzikich, świń albo kur.
kiermasz, jarmark.
kierpce, obówie góralskie z jednego kawałka skóry wyprawnéj.
kipszyca, *Epilobium angustifolium* (roślina).
kira, zakręt na brzeżku.
kirować, kierować.
kirkak, kark, na kirkaku, na karku, na plecach, nieść na kirkaku.
kirzyć, zataczać się z pijaństwa; upijać się; *rad kirzy*, rad się zatacza, tj. upija.
kładować, kłaść.
klag, podpuszczka.
klapniak, kopka siana bez kulika, (kulikiem nazywa się *kopa*); siano na kupkę zgrabione.
klepać, kuć; *klepać łańcuszki*.
kłobuk, kapelusz.
kluski, gęsta papka z owsianéj lub kukurydzowéj mąki (gęstsza od lemieszki).
kocie łapki, *Anthyllis* (roślina); *Leontopodium umbellatum* (roślina).
kocisz, woźnica dworski.
kohut, cietrzew (*Tetrao tetrix*).
kolczyć, drętwieć.
koliba, wszelkie miejsce schronienia w górach: szałas, szopa, lub jakiebądź schronienie pod skałą, kamieniem itd.
kominiarka, jaskółka dymówka (*Hirundo rustica*).
komora, spiżarnia; schronienie zbójeckie w górach, w którem przechowywano pieniądze.
kopa, kopa siana; mniej wyniosły (w porównaniu z czubą) szczyt zaokrąglony, mniej lub więcej przypominający kształtem kopę siana; *kopa Magóry*, *kopa Królowa*.
kornik, ogólna nazwa dla chrząszczy z rodziny *Bostrichidae*.
korpiel, brukiew.
korzec, miara zboża w zwykłem znaczeniu. Owad skorek (*Forficula*).
kosik, pluszcz (*Cinclus aquaticus*) ptak.
kosówka, *Pinus mughus*.

kostki, drobne muszelki morskie z rodzaju *Cyprea*, po wierzchu oszlifowane i ztąd białe, rzędem na rzemyku przyszyte. Stanowią one powszechnie używaną ozdobę kapeluszy mężczyzn.
koszar, zagroda na bydło lub owce.
kotliczek, *kotliczka*, kociołek.
kotny, napuszony; kotna owca itp.
kotwić sobie, przykrzyć sobie, tęsknić.
koza, koza domowa; kozica, antylopa górska, *Rupicapra tragus*.
kozi muzyk, płochacz halski *Accentor alpinus*).
koziarz, kłusownik polujący w Tatrach na dzikie kozy.
kozłowiec, *Aronicum Clusii* (roślina).
kozodój, kozodój, lelek (*Caprimulgus europaeus*).
kraj, brzeg.
krążaki, szatkownica.
kroczyć, iść.
krogulec, kobacz (*Hypotriorchis sub-buteo*).
krowiarka, *krowiarz*, dziewczyna lub chłopiec pasający krowy na hali.
krużlik, puszka drewniana wytoczona z jednego kawałka drzewa z taką samą pokrywką.
krzept, połeć słoniny.
ku, do; *chodź ku mnie, idę ku lasu.*
kudłaj, żyd (po zbójecku).
kufa, morda, pysk.
kulchać, kuleć, chromać.
kulibaka, widłak (*Lycopodium annotinum*).
kulig, brodziec kwokacz (*Totanus glottis*), ptak.
kuliga, brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*), ptak.
kulik, kół, kołek z płota i w ogóle wbity w ziemię.
kulka, haczyk, rożek kozy dzikiéj.
kulon, kulig wielki *Numenius arquata*) ptak.
kurdziel, choroba wargi, języka u koni i owiec; *jako u człowieka rak, tak u konia kurdziel.*
kurnasisty, *kurnuty*, rogaty, z rogami.
kurniawa, śnieg padający.
kurzyć, palić tytoń; padać (o śniegu).
okurzony, śniegiem okryty.
kwas, kwas, nieporządek, śmiecie.
kwaśnica, sok z kapusty kwaśnéj.

Lach, mieszkaniec równin polskich.
lajśnia, zrzynek od tarcicy.
latowy, letni, co do wieku, *10-cio latowy*, 10-cio letni.
ława, *ławka*, ławka; kładka przez potok.
legnąć, położyć się; iść spać.
lejba, ulewa, *leki*, *leka*, *lekie*, lekki lekka, lekkie.
lelek, sowa włochata (*Ulula dasypus*) puszczyk.
lemieszka=*kluski.*
leśny, gajowy.
leterka, drabina.
lico, policzek.
limba, *Pinus cembra* (drzewo).
liścieniec, *Delphinium elatum* (roślina).
litwor, *Archangelica officinalis* (roślina).

Łom, las wyłamany.
łomiak, *Aconitum napellus* (roślina).
łyżnik, półka z otworami do wtykania łyżek.

Macherzyna, pęcherz moczowy.
mącić się w głowie, zawracać się w głowie, mieć zawrót głowy.
mądrować, patrz *szturderować.*
majer, *majerz*, folwark.
malowany, malowany, ładny, piękny.
matura, chęć, zdolność do czego.
maturny, kapryśny, grymaśny.
mentel, motyl; ptak *Tichodroma phoenicoptera.*

merdać się, bujać się, kiwać się, kołysać się w powietrzu.
miastowy, miejski.
mierędzać, przeżuwać paszę.
mierzać, mierzyć.
mierzić kogo, niemiłym, wstrętnym być dla kogo.
mierzić czas marnować czas.
mieszkać, ociągać się; bałamucić z czasem.
minąć się, wyjść na wydatki, być zużytkowanym, zniknąć, umrzeć.
minąć co, wydatkować; *moc mija pieniędzy*.
mir, miara.
miso, mięso.
młaka, mokradło.
młoducha, panna młoda.
moc, *mocki*, dużo, wiele.
moskal, placek owsiany.
mukinia, *Sorbus aria* (drzewo).
muszarka, muchar (*Boletus muscarius*).
myszołów zimowy, myszołów włochaty (*Archibuteo lagopus*).

Na, po; *iść na buty*, *na woły*.
nabrać kogo, obić, wyłajać, podrażnić, pogniewać, wykpić kogo.
nagodzić komu co, obdarzyć kogo czem.
najdziony, znaleziony.
najść, znaleść.
nakładać, nakładać na furę; łożyć, wydatkować na co.
nakładek, nakład.
na malućko, trochę, nieco.
namyśleć co, obmyśleć co.
napowiadać, nakazywać co komu.
młodemu napowiadaj, a z wilkiem pacierze mów, to wszystko jedno.
nalepa, przykominek, przypiecek do gotowania.
na nogach, piechotą.
naprać, narzucać; *naprać na wóz.*
naremnica, ulewa.
naremny, gwałtowny, porywczy, popędliwy, prędki.
nawidzieć kogo, odwiedzić kogo.
ni, nie.
niepeć, konieczność, gwałtowny mus.
nierównica, wielka choroba, epilepsia.
nietota, *Lycopodium selago* (roślina).
niewiasta, synowa.
nikaj, nigdzie.
nikczemny, mizerny, chudy, do niczego, niedołęga.
niżni, dolny.
no, tak.
nocnik, nocleg.

Obertnąć się, obrócić się.
obertny, obrotny.
obłapić, uściskać.
obłupić, obedrzeć ze skóry.
obońka, płaska beczółka do przewożenia płynów na siodle.
obzierać się, oglądać się.
obzywać się, odzywać się na wołanie.
odkazować, nakazywać, dawać zlecenie, posyłać ze zleceniem.
odskórek, obladew.
odszczepek, odludek, wyrzutek; *odszczepek ze wsi.*
od tela do tela, odtąd dotąd.
odwodnica, ruchomy drążek, na którym za pomocą *jadwigi* zawieszają nad ogniem kocieł z żentycą.
odżalić, odżałować.
ogniczek, królik czubaty (*Regulus cristatus*).
ojczysko, ojciec.
okaisty, pstry.
okłamać kogo, podejść, zwieść, oszukać kogo.
oklepca, żelaza do łowienia zwierząt.
oknarz, szklarz.
okno, okno; otwór prowadzący z koszara do stragi.
okowany, okuty.
okowice, podkowy żelazne przepinane posrodku podeszwy pod

kierpcem dla zabezpieczenia się od pośliżnięcia na upłazach.

okówczak, drozd obrożny (*Turdus torquatus*).

omaścić, okrasić tłuszczem, przenośnie: obić.

onaczyć, nudzić, trapić, męczyć kogo; szukać wykrętów, majaczyć, zwłóczyć.

opić się, upić się.

opity, pijany.

oreł, orzeł.

oreł skalny, orzeł zys (*Aquila chrysaëtos*).

ornat, spyrka (po zbójecku).

oset polny, *Cyrsium oleraceum* (roślina).

osotać się, zorientować się, zrozumieć co.

nim się osotałem już puharek puknął, nim się spostrzegłem, już szklanka pękła.

ostrysz, odosobniony pagórek.

oszczypek, owczy ser w kształcie baryłki odciśnięty, wagi ½ funta.

otawa, potraw, odrastająca trawa.

otrawa, trucizna.

o ziem, o ziemię; *prasnąć czem o ziem*, uderzyć czem o ziemię.

Pachołek, *pacholik*, *pacholiczek*, parobek służący.

papężniak, dziecko kachetyczne z dużym brzuchem; charłak; karłowate drzewo: smrek, jedla itd.

papierek, złoty reński, chociażby w srebrnéj lub złotéj monecie.

parzątka, czosnek, *Allium fallax* i inne gatunki.

parzenica, haft włóczkowy na przodzie spodni.

parzeniec, kobierzec z góralskiego sukna z takiemiż wyszywaniami.

paść, pułapka.

pastwa, pasza.

patryja, znak tryjangulacyjny.

patrzeć na co, na kogo, być podobnym do czego albo do kogo.

patrzy się jak, jak się należy, jak przystało, co się zowie; *na mnie ta funta mięsa niema, ale chłop jak się patrzy.*

patyczki, zapałki.

pazdur, pazur.

pelć, tratwa.

perć, ścieżka w górach skalistych.

pernica, trawa.

piargi, usypiska kamieni rozmaicie grubych.

piła, piła, tartak.

pilch, koszatka, *Myoxus*.

pisać się, nazywać się; *pisze się, albo piszą go Gąsienica.*

pistolec, pistolet,

pitwać, paproszyć.

płacić (nieosobiste), być wartym; *to nic nie płaci*, to nic nie warte.

płania, *ploso*, głębia w potoku, w rzece.

płazy, półokrąglaki do budowania domu używane.

plekać, karmić piersią.

pleń, gąsienice owadu dwuskrzydłego *Sciara militaris*, zlepione w poruszającą się wstęgę.

płony, lichy, nędzny, niepłodny, bezsilny, biedny; *płony dom, płony koń, płony wóz, płony gazda, płony grunt.*

ploso, płania.

płoszczyca, pluskwa.

płyce, płuco.

płucnik, *Cetraria islandica*.

pluta, deszcz ze śniegiem.

pobiedzie, biedactwo charłak.

pobierać z igły, skubać się w wydatkach, skąpić; *i ta z igły pobierają*, skąpią, zamiast widelcem igłą jadają.

pociążyć, zważyć w ręku.

poczytać, porachować np. owce.

podać się na kogo, być do kogo podobnym.

podhale, kraina na północ Tatr w granicach Galicyi położona.
podufały, honorowy, dumny.
pogródka, okop naokoło domu z ziemi lub kamieni, po którym można chodzić.
pohańbiony, zawstydzony.
pojąć kogo, schwytać, pochwycić kogo.
pokiela, dopóki.
polana, łąka w górach.
połownik, zasiew pół owsa pół jęczmienia.
pomącone w głowie mieć, mieć zawrót głowy.
poniechać, zaniechać.
popiwać, popijać.
popuścić komu (słowo nieosobiste), ulżyć w chorobie; *popuściło mi na wnukach*, ulżyło mi we wnętrznościach, tj. w brzuchu.
poruszować, poruszać.
pościel, łóżko; *stolarz robi pościel.*
potrawy, skoszone zboże lub rośliny pastewne.
potwora, potwór,
powódki, lejce, cugle.
pożenić, pożenić kogo z kim. Poprowadzić, popędzić dokąd.
praskać, rzucać.
prasnąć, uderzyć czém, cisnąć czém.
prawie; całkowicie, w zupełności.
prawo, prawo, proces; *wydać komu prawo*, wytoczyć proces.
prawocić się, procesować się, pieniać się.
precz, *preczki*, daleko; *z preczka*, zdaleka.
prędzej, dawniéj; *prędzej inni ludzie byli.*
przekopyrtnąć się, kozła wywinąć.
przelampować, *przelampkować*, wydać na lampki, tj. przepić.
przełęcz, siodłowate przejście na grzbiecie góry lub między szczytami.
przeonaczyć, przeinaczyć.
przesmykacz, włóczęga, zwierz przechodni.
przewyrtnąć, przewrócić, odwrócić.
przodek, przód.
przychodzić komu (w pokrewieństwie); być względem kogo w pewnych stosunkach pokrewieństwa; *on mi przychodzi stryk*, on jest moim stryjem.
przyczynić, dodać.
przykopa, wał ziemny na lądzie wzniesiony i kierujący wodę z górnéj części potoku lub rzéki do młyna, tartaka, kużni itp. poniżej położonych.
przyparka, *pryparka*, *przywary*, tytoń z dna fajki sokiem przesiąkły, przysmak górali słowackich.
przysiołek, drobna wioska, folwark do gminy należący.
przystać komu, dobrze leżeć (o ubraniu), być do twarzy; *ten serdak wam przystaje.*
przystroić się na kogo, zaczaić się na kogo.
przywary, patrz *przyparka.*
przyznać się do kogo, poznać kogo, znać kogo.
psik, piasek.
psota, słota.
puch, zaduch.
puciera, *pucierz*, stągiew do przechowywania żentycy.
puczenie, rozdęcie brzucha, *puczenie sera*, zgniatanie w jedną bryłę twarogu owczego, powstałego w ściętym mléku.
puharek, szklanka.
puknąć, pęknąć.
pur, taczki.
pustacie, nieużytki.
putnia, płaskie wiaderko z jedném uchem.
pytać, prosić.
pytanie, prośba; *chodzić po pytaniu* chodzić po prośbie, po żebraninie.

Rąbanica, siekiera do rąbania drzewa, dużo większa od ciupagi.
rąbanisko, las wyrąbany.
racie, racice.
radośniki, chrzściny.
radzić o kim, mówić o kim.
rafać, okrywać nasienie lnu.
rafy, narzędzie do obrywania nasienia lnu.
rajtok, wiaderko równo u góry obcięte z uchem z boku.
raszka, rudzik (*Dandalus rubecula*) ptak.
ratki, skrajne racice.
raty, co raty, aż strach, ogromnie, niesłychanie, wielce.
recek, zbiorowa nazwa dla wszystkich gatunków zwierząt rodziny *Soricinae*.
recica, sito (do owsa), arfa do piasku i żwiru; w każdym razie rzadsze od przetaka.
redyk, pędzenie statków na halę lub z hali do domu.
redykać, pędzić statek na halę lub z hali do domu.
redykałki, rozmaite sztucznie wyrobione figurki z séra, które baca wyrabia na podarunki.
regle, wzgórza i góry lasem pokryte u podnóża wielkich Tatr.
rodnik, krewny.
rodzina, krewni; *on mi rodzina*, on jest moim krewnym.
rokita, *Salix silesiaca*; w dolinach tę samą nazwę nadają innym gatunkom wierzby, a mianowicie według A. Wagi: *Salix arenaria* i *S. rosmarinifolia*.
rosiaty, pstry.
rosół, mocno osolona wodą lub serwatka do rosolenia serów owczych.
rosolenie, solenie serów przez zanurzenie na pewien czas w rosole.
rozpuczyć, rozdąć, nabrzmieć, napęcznieć; *rozpuczyć się*, stłuc się, rozbić się, pęknąć; *garnek, szklanka się rozpuczyła*, garnek, butelka pękła, stłukła się. Butorów, Butorów czegoś ty pękaty, czy cię *rozpuczyły* zbójeckie dukaty.
rozsad, rozłączenie owiec należących do rozmaitych gazdów, które były spędzone do jednego kierdela.
runko, *Chrysanthemum* (roślina).
ryma, katar.
rymacz, stempel żelazny zakończony grajcarkiem lub na końcu zaostrzony, rozmaicie gruby, do strzelby lub do sondowania ziemi poszukując świstaka albo zbójeckich pieniędzy, czyli téż do sondowania siana poszukując tchórza.
rzepa, ziemniaki.
rzyć, zadek, tyłek.

Sapka=kluski.
ścigać się, grzać się, parzyć się (o owcach).
serdak, krótki korzuszek bez rękawów.
siacie, zboże.
siaty, siany, las siaty, las zasiany.
sichła ziemia, zielonkowato-niebieska glina.
siedlaczka, szufla do wiania zboża.
siędnąć, siąść.
siedzieć u kogo, mieszkać u kogo.
siklawa, wodospad.
siplawa, chrypka.
siplawy, ochrypły.
siuty, bezrogi, mówiąc o zwierzętach należących do gatunku przynajmniéj w jednéj płci rogatego.
siwary, kwaśne trawy.
siwarnik, *Anthus spinoletta* (ptak).
skala, kamień.
skalany, kamienny, *skalany płot*, powalany, zwalany, *koń błotem skalany*.
skapnąć, umrzeć, zdechnąć.

skarpa, okop pochyły naokoło domu po którym to okopie chodzić nie można.
sklagać się, ściąć się od podpuszczki (o mléku).
skład, kupa kloców, szychta.
skorusza, jarzębina; *Sorbus aucuparia.*
skowany, skuty, okuty.
skowronek czubaty, dzierlatka, śmieciuszka (*Galerita cristata*).
skrada, *Luzula maxima* (trawa).
skróś, dla, przez; *skróś tego*, *skróś niego.*
skrudlić, bronować.
skucina, *Juncus trifidus.*
skurłat, wymię kozy, kozicy lub owcy.
ślebodny; swobodny.
ślibacz (zapewne zamiast *sliwacz*) giser, odlewający z metalu.
słuchanica, konfesionał.
smerek, *smrek*, świerk; *Picea vulgaris.*
śmiżno, żwawo.
smrekówka, tumak; *Mustela martes* (*Martes abietum*).
sokół torniowiec, pustółka (*Tinnunculus alaudarius*); *sowa młaczna*, sowa błotna (*Otus brachyotus*); *sówka*, sowa włochata *Ulula dasypus.*
sozrąb (*sosrąb*), podciąg, belka wzdłuż izby podtrzymująca poprzeczne belki pułapu.
spodek, spód, spodek góry, spód podnóże góry.
spólnik, współwłaściciel domu lub niepodzielonego gruntu; najbliższy sąsiad.
stać u kogo, mieszkać u kogo.
statek, dobytek; żywy inwentarz, wyjąwszy świnie.
hruby statek, bydło, konie, owce, kozy; *drobny statek*, cielęta i jagnięta.
stawić się, stawić się, założyć się.
sterkotać, sztukać, kołatać.
sternal, trznadel (*Emberiza citrinella*).
stolec, stołek.
stoliczka, przenośna ławka drewniana na 4 nogach.
stracić się, zabłądzić, zabłąkać się, zginąć tj. zostać zgubionym, uronionym; *straciła mi się fajka*, zginęła mi fajka, zgubiłem fajkę.
strąga, zagroda koło koszaru, w której owce doją.
stroić się, ładnie się ubierać, przygotowywać się do jakiego czynu.
stryk, stryj.
strząsnąć kogo, poszarpać kogo.
strzepać się, strząść się na wozie.
strzyżka, owca.
stuchy, kupki wymoczonego lnu.
stupaje, stopnie.
sturudaj, wykrzyk radości, wesołości.
suć, sypać.
suchaj (ze słowacka), żwawy chłopak.
suchar, sucharz, suche drzewo.
suczy komu, przystoi komu.
swarny, dzielny, tęgi.
świergotek, ortolan (*Emberiza hortulana*).
świerk, modrzew, *Larix europaea.*
świstak, *Arctomys marmotta.*
syćko, wszystko.
szafranik, wędrowny handlarz słowak.
szałas, domek pasterski i w ogóle wszelki budynek mieszkalny w górach.
szczypica, szczypawka (*Carabidae*).
szczypliwy, ostry, gryzący w smaku, *szczypliwa bryndza.* Skąpy, co szczypie z igły.
szczyt, najwyższy punkt, najwyższa wyniosłość góry, szczyt domu. tj. jego najwyższy punkt.
szerzyna, bryt sukni.
szerzynka, kwadratowy kawałek płótna, ścierka.

szklanka, wszelkie naczynie szklanne, przedewszystkiem butelka.
szklarz, blagier, łgarz, kłamca.
szklić, blagować, okłamywać.
szlakować, tropić (zwierza).
szmatka, chustka na głowę.
sznurek gruntu, długi a wąski pas gruntu,
szreń, drobna kra na potokach.
sztuderować, studyjować, badać, rozważać, obmyślać co.
sztuka, mięso, 12 motków.
szuflać (nawóz), zgarniać łopatą.
szumny, zdatny, pokaźny, grzeczny.
szybnąć kogo, popchnąć, pobić kogo.
szyszczak, krzywonos, krzyżodziób, *Loxia curvirostris*.

Tabak, tytoń niekrajany.
targać, rwać.
tela, tyle.
tele dole, tak daleko.
toki, taczki.
tracz, tartak.
tram, kloc.
tupka, łapka np. na myszy.
turnia, naga skała w łańcuchu Tatr.
turniowa jaskółka, jerzyk (*Cypselus apus*).
turnowiec, jerzyk (*Cypselus murarius*.
tyżeń, tydzień.

Ubocz, grunt w jedną stronę pochylony.
ucieszny, wesoły.
udziełać, zrobić, zdziałać.
ukiełznąć, poślizgnąć się.
ułapić, złapać.
umarty, umarły
upity, pijany.
upłaz, pochyłość w górach trawą porosła, bez drzew i krzaków.
upytać, uprosić; zgodzić do roboty.
urdzik, *Soldanella* (roślina).
urody, urodzaje.
uważować, uważać.
uwidzieć, zobaczyć, spostrzedz.
uwieść się, obsunąć się.
uwiesisko, *uwozisko*, usyp, usypisko.
uwyrtać się, uwinąć się, uwijać się.
użreć, zobaczyć, spostrzedz.
użreć, ukąsić, uciąć żądłem.

W, zamiast *do* dla oznaczenia celu podróży lub przechadzki; *jechać w Kraków*, *iść w Hamry*.
wągiel, węgiel.
wanta, kamień.
wantule, miejsce zawalone kamieniami.
warować się, strzedz się, unikać kogo albo czego.
wędruj suchaj wędruj jen się dobrze sprawiaj, starych ludzi szanuj a młodych się waruj.
wartki, rączy, prędki, żwawy.
watlarz, kij zbójecki opalony i nabijany gwoździami.
watra, zarzewie pód gołem niebem, w szałasie lub w kominie, także ogień w tych samych warunkach.
watrzysko, miejsce wypalone.
wereda, niedołęga, gamajda, brzydal, u mazurów *gramatyka*.
wetula, jednoroczna koza.
wiano, posag.
widno, widać.
widzieć się komu, podobać się komu; *to mi się widzi*, to mi się podoba.
wieść, *wodzić*, prowadzić.
winowaty, winien.
wirch, wogóle każda góra, wierzch, strych nad domem.
wiśta, na lewo.
witka, płaskie kółko z metalowej blachy wycięte, używane do ozdobiania uprzęży lub pasów.
właczuchy, sanie.
włoki, patrz *gnatki*.
włosiennica, *Sesleria disticha* (trawa).
wnęk, wnuk.

wnuki, wnętrzności; *źle mi na wnukach*, źle mi we wnętrznościach, tj. w brzuchu, albo jak mazury mówią, *na wnątrzu*.
wodny drozd, pluszcz (*Cinculus aquaticus*).
wołać kogo, mieć na imię; *wołają go Jasiek*, ma na imię Jasiek.
w podsłoń, od wschodu ku zachodowi; iść w podsłoń.
wrazić, wsadzić co dokąd, wetknąć.
wróbel skalny, *Accentor alpinus* (ptak).
wydać się, iść za mąż.
wykazować się, pokazywać się.
wykrocisko, miejsce z wywrotami.
wykrot, wywrot, tj. drzewo wywrócone z korzeniem.
wykroty, *wykrociska*, las połamany przez lawinę.
wylazować, wyłazić.
wymyślny, wyszukany, wykwintny.
wypadować, wypadać.
wypercić się, spaść z perci.
wyrek, łóżko.
wyskipieć, wykipieć.
wyskoczyć za buczki, iść na zbój, iść rozbijać.
wyszczerzać się, dużo się wyśmiewać.
wyżenić, wypędzić, wygnać, wyrugować, *duszyczkę z kogo wyżenić*, duszę z kogo wypędzić, tj. zabić go.
wyzierać, wyglądać.
wyżni, górny.
wziąść bez zęby, wziąść niechętnie.

Zadawek, zadatek.
zadek, tył, zadek wozu, tył wozu. *zadkiem się chycić*, oprzeć się plecami.
zagłówek, poduszka.
zahubić, zniszczyć.
zakosy, zakręty.
zalaty, zalany.
zamierek, kijek do mierzenia udoju.
zamieszkać, zamieszkać, tj. obrać sobie mieszkanie, zaniedbać np. obowiązku pewnéj sprawy, czynności.
zapapężony, to samo co *papężniak*.
zapaska, fartuch.
zaparty, zamknięty.
zapierać, zamykać.
zaskwierknąć, zamrzeć z głodu, z biedy.
za tela, dopóki.
zawierać, zamykać.
zawory, brama.
zawziąść, wziąć.
zaźgnąć, podpalić, błysnąć głownią.
żażreć na kogo, odwiedzić kogo.
zbeśnieć, wściec się.
zbijać, zbijać co do kupy, rozbijać, trudnić się zbójnictwem.
zbójnik, rozbójnik.
zbyrczeć, brzęczeć, dzwonić.
zbyrkać, brząkać.
zdechniony, zdechły.
zdolić co, być do czego zdolnym, *zdoleć kogo*, być od kogo silniejszym.
żeleźnica, kolej żelazna.
żenić, żenić kogo z kim, gnać, pędzić.
żentyca, pozostałość przy wyrobie sera owczego: serwatka zawierająca znaczną ilość drobniutko rozdzielonego twarogu i tłuszczu.
zgnity, zgniły.
zimnica, febra.
zleb, wgłębienie na boku góry przez wodę wymyte.
złotogłów, *Lilium martagon*.
zmięk, odwilż.
żrały, dojrzały.
ztępić kogo, zniszczyć majątkowo, zubożyć.
ztępić się, zrujnować się majątkowo, podupaść pieniężnie, zbiednieć, zubożyć.

zwyknięty, przyzwyczajony.

zwyrtać czem, wykręcać czém, *zwyrtać się*, wykręcać się np. kamień pod nogą.

zwyrtny, zwinny, zgrabny.

zwyszać się, pozostawać, zbywać od użytku.

żołna czarna, dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*).

żołna zielona, dzięcioł zielony (*Gecinus viridis*).

żywizna, domowe zwierzę, koń, bydlę, albo owca.

ARCHAIZMY

w języku

JANA KOCHANOWSKIEGO

zebrał i opracował

Gustaw Blatt,
kandydat nauk filologicznych.

Skrócenia:

Dziewosł. . . Dziewosłąb; *Epith. . . . Epithalamium; Fr. . . Fraszki wyd. drukarni Łazarzowéj r. 1617, Piotrkowczyka r. 1639; Mon. . . Monomachia Parysowa z Menelausem; Odpr. . . Odprawa posłów greckich*; *Phn. . . Phaenomena*; *Pieś. . . Pieśni; Prop. . Proporzec abo hołd Pruski; Ps. . . Psalmy wyd. druk. Łazarzowej 1579, 1583*; *Wtarg. . . Wtargnienie do Moskwy; Wykład. . . Wykład cnoty*; *Wzory. . . Wzory pań mężnych.*

Pisma, przy których wydania nie oznaczono, zawarte są w ogólnym zbiorze pism Kochanowskiego pod tyt.: „Jan Kochanowski" wyd. Andrzeja Piotrkowczyka 1617. Wydania używane przy niniejszéj pracy są własnością biblioteki Muzeum Puławskiego.

Arch. . . Archiv für slavische Philologie wydawane przez prof. Jagića.

Anec. . . Anecdota palaeopolonica rozpr. dr. Kaliny w Arch. tom III.

Kryt. por. gr. . . Krytyczno-porównawcza gramatyka języka polskiego przez ks. F. X. Malinowskiego.

Linde . . Słownik języka polskiego.

Mikl. lex. . . Lexicon palaeoslovenicum-graeco-latinum em. *auc. edidit Fr. Miklosich 1862—65.*

Mikl. Vergl. Laut. . . *Vergleichende Lautlehre der slavischen Sprachen*[2] *1879.*
Mikl. Vergl. Wort. . . *Vergleichende Wortbildungslehre der slavischen Sprachen*[2] *1876.*
Psalt. Flor. . . *Psalterii Florianensis partem polonicam etc. recensuit W. Nehring 1883-Lexicon.*
O poch. . . *O pochodzeniu wyrazów ście, ście etc. rozprawa prof. L. Malinowskiego, tom IX Rozpraw Wyd. filolog. Ak. Um. 1882.*
Scholv. Beitr. . . *Beiträge zur Deklination in den pannonisch-slovenischen Denkmälern des Altkirchenslavischen von R. Scholvin — Arch. tom II.*
Wacł. . . *Modlitwy Wacława. zabytek języka polskiego z wieku XV — wydał i objaśnił Lucyjan Malinowski. Pamiętnik Ak. Um. Wydz. filolog. II 1875.*

A. W zakresie dźwięków.

Samogłoski.

§ 1. *Samogłoska* e.

a) e *rodzime* (starosł. є) *nie zmienia się przed następującą spółgłoską miękką:* młodéj żenie Fr. II 40, żenie Mon., żenie każesz Pieś. I—18; w namiecie Ps. 61, Tren 11, w swym namiecie Ps. 68; wienie duch Ps. 147; siestrze Odpr. Sob. 9; szczebiece Tren 1; w zacnym ubierze Prop.; siedzim jak na ledzie Pieś. I 13.

b) e *rodzime przemienia się w polskiem drugorzędnie na* o *przed spółgłoską twardą:* rozczosała Epithal., *por. starosł.* чєсати Mikl. lex.; zwiotszeje Ps. 103, *por. starosł.* вєтъхъ.

c) e *odpowiada starosłowieńskiemu* ь: żdziebłka Fr. III 21, *por. starosł.* стьбліє Mikl. lex.

d) *nie ma* e *późniejszego w wyrazie:* wróbl Fr. III 87, Ps. 102, *por. Psałt. Flor. 10—1, 83—3 etc. wylicza Nehring w słown.*

e) e *rodzime, gdzie obecnie występuje drugorzędnie* ę: miedzy Fr. I 26, II 43, Ps. 1 etc., *por. Wacł. pag. 15, § 46.*

f) *samogłosce* ъ *w grupie starosł. dźwięków* trъt (*Miklosich Vergl, Laut.*[2] *pag. 29*) *odpowiada a*) *samogłoska* i: od wirzchu Ps. 38. wirzch Ps. 135; mirzk wieczorny Ps. 65; dopiro Ps. 105, Tren 5; *b*) *samogłoska* u: chłubliwe Ps. 9, chłubili się Ps. 94; *c*) *samogł.* o: zołwicam za bratową Odpr. cf. *starosł.* зълъва.

g) e *występuje zam.* i *w wyrazie przyswojonym:* lelią Fr. III 64; letanie Fr. I 34 [1]).

[1]) *podobnież w dyjalektach:* „kvitńij kvátku lelija, rośnij tylá, co ji já"; leta*nijá, *Rozpr. i Sprawozd. Ak. Um. Wydz. filolog. tom VIII pag. 75* (*Gwara Lasowska*), *tom IX pag, 151* (*Gwara Zebrzydowska*).

h) e *odpowiada starosłowieńskiemu* ѣ: tesknica Fr. I 46, II 36; teszno Fr. I 61, II 25, II 35; teskliwa Fr. II 63, *por. starosł.* тѣскнѣти *properare, studere Mikl. Vergl. Laut.*[2] *pag. 78, 4, Nehring Psal. Flor. 233 zestawia z wyrazem*: ciasny (?), *por. też Wacł. pag. 15 § 46.*

i) e *zamiast samogł. nosowej*: paszczeki Ps. 57.

§ 2. *Samogłoska* 'ę (ѧ).

ę *jest nieścieśnione w wyrazie:* plęsy trefne Sob. 12, *por. starosł.* плѧсати ὀρχεῖσθαι *Mikl. lex.*

§ 3. *Samogłoska* ê (ѣ).

a) ê *nie zmienia się przed następującą spółgłoską miękką:* przy biesiedzie Fr. I 50; na ściénie Fr. III 22; na sienie Fr. III 23; w czesie Ps. 69, w krótkim czesie Ps. 112, Zgd.; przy kolenie Phn.; cząstka ziemieńska Treh. 6; most warszewski Fr. II 99—suff.-ѣньскъ.

b) ê *pomimo następującej spółgłoski miękkiej przechodzi na* a: w tym gniaździe ojczystym Fr. III 35; gwiaździe Pieś. I 10.

c) ê *po* j *brzmi jak* a: jachał Sob. 10.

§ 4. *Samogłoska* ę (*starosł.* ѫ).

Samogłoska ę *nie ulega ścieśnieniu w wyrazach*: odstępcie Ps. 6 (2 r.); pogrężon Ps. 94, pogrężony Pieś. II 15.

§ 5. á *ścieśnione.*

a) *w wyrazach, w których przyczyny ścieśnienia podać nie można:* táńce Fr. I 3; prácą Fr. I 8; Káchna Fr. I 32.

b) á *ścieśnione odpowiada starosł.* ѣ *powstałemu z* e: strzáły (стрѣлꙑ) Fr. I 4, 8; miáł Fr. I 6; niechciáłem Fr. I 8; gwiázdy Fr. I 51; wołáłeś Fr. I 81; zniszczáł Fr. I 83; wiáneczek Fr. II 6; biáłe żágle Fr. II 53; z żálem Fr. I 28.

c) á *ścieśnione w grupie ra, ła:* sławá Fr. I 4; tráwa Fr. I 4; potráw Fr. I 10.

d) *w słowach częstotliwych*: zchádzają się Fr. I 3; dáwają Fr. I 10; zmácza Fr. I 15; skáczesz Fr. I 34; napáwała Fr. I 58; odnáwiaj Fr. II 67; roznászają Fr. II 92; przynászajcie Ps. 4; zmáwiają się Ps. 31; obráca Fr. II 51.

e) *słowa z końcówką i tematu inf.:* báczysz Fr. I 7; wáżą Fr. I 28; chwál Fr. I 50.

f) *w suffixach*: ár-: towár Fr. I 34; ák-: sajdák Fr. I 22; szyszáki Fr. II 11, prostáki II 12, 56, giermák Fr. III 23; árz-: gospodárza Fr. II 14, cesárz II 37; án-: kapłánów Fr. I 34, szatán Fr. II 66; át-: na Konráta Fr. I 24.

g) w przyimkach na, za, wchodzących w skład złożeń imiennych: náraczej Fr. I 5; nádalej Fr. I 8; nádobnie Fr. I 15; národu Fr. I 46; zácność Fr. I 4; zákazał Fr. I 5; záleżą Fr. I 42; zázdrościwy Fr. I 87; zápaśnik Fr. II 23; zákład Fr. II 52.

h) w nom. sing. deklinacyji rzeczownikowéj przed spółgłoską dźwięczną: dár Fr. I 14; pán Fr. I 31; dráby Fr. I 34; rád Fr. I 43; dzbána Fr. II 18; *podobnież przed ł w part. praet. II:* dáł Fr. I 3; porwáł Fr. I 4; nawiązáł *ib.*; śpiewáł *ib.*; słycháł Fr. I 15; rozmiłowáł się Fr. I 37; popsowáł *ib.*

i) w formach jednozgłoskowych pronom.: já Fr. I 4; nám *ib.*; wás *ib.*; sám *ib.*

k) przed pewnymi suffixami dla piewotnego akcentu: przed suff. ьno: dáwno Fr. I 6, 10; *przed suff.* ьk: rzádko Fr. I 11; dziátki Fr. I 34.

l) przed j *w imperatiwie:* żegnáj Fr. I 4; dáj Fr. I 34: nie zwierzáj się *ib.*; nie puszczáj *ib.*; śpiewáj *ib.*; chowáj Fr. I 75; uderzáj Fr. I 78; zmierzáj *ib.*; *w partykule* podáj Fr. I 71.

m) á ścieśnione powstałe z kontrakcyji: jêja=á *w słowie*: naśmiáwszy się Fr. I 4; aje=á: mász Fr. I 3, 4; má Fr. I 4, 8; bywá Fr. I 5; dá Fr I 7; opowiadá Fr. I 9; wzdychá Fr. I 9; szuká Fr. I 15; powiadász Fr. I 21; spowiadász *ib.*; chowácie Fr. I 24; chowámy Fr. I 29; stąpámy *ib.*; szczeká I 30; czeká *ib.*; dbá Fr. I 34; rozgniewász Fr. I 35; żądámy Fr. I 73; posiadá Fr. I 75; wykładá *ib.*; *podług analogiji słowa* dám: mám Fr. I 8; gniewám się Fr. I 17; powiadám Fr. I 32; przyrzekám Fr. II 5; znám Fr. II 11; jija=já *w nom. sing. rzeczowników żeńskich i gen. sing. nijakich*: lutniá Fr. I 4; praczá Fr. II 51; szczęściá Fr. I 42; mieniá Fr. II 9; zwątpieniá Fr. II 21; liściá Ps. 1, zamieszaniá Ps. 2; aja=já *w nominat. sing. przymiotników żeńskich podług deklinacyji złożonéj:* polná Fr. I 4; bladá Fr. I 9; pewná Fr. I 10; szczerá pajęczyna Fr. I 10; nadobná Fr. I 13; uczciwá *ib.*; má rada Fr. I 14; posypaná Fr I 20; miłá Barbaro Fr. I 34; nie bądź głupiá *ib.*; złá lwica Fr. I 58; biedná starości Fr. I 73; dobrá szkoła Fr. I 84; twá cnotá I 86.

§ 6. *Samogłoska* i.

i *pierwotne zachowane w wyrazie:* sirotę Ps. 146 *por. starosł.* сирота [1]), linąć: chmury z hukiem linęły deszcz Ps. 77, deszcz linie Ps. 79 *por. starosł.* лити χεῖν.

---

[1]) *Por. także dyjalektyczne:* śirota *Rozpr. i Sprawozd. Ak. Um. Wydz. filolog. tom IX pag. 151 (Gwara Żebrzydowska) i tom VIII pag. 184 (Gwara Brzezińska).*

§ 7. *Samogłoska* u.

u *pierwotne występuje w wyrazie*: nielutościwy Fr. III 32 *por. starosł.* лютъ, χαλεπός, *por. Wacł. pag. 15, § 44* [1]). u *zamiast nosowego* ę: niechutliwy Fr. III 3.

Spółgłoski.

§ 8. *Płynne.*

Grupy sr, zr przed miękką samogłoską następującą assymilują się na śrz, źrz podczas gdy w obecnym języku nastąpiła dyssymilacyja na śr, żr lub jrz: wyżrzał Fr. I 31; wyżrzycie Fr. II 8; wyżrzawszy Fr. II 15; wyżrzysz Fr. II 25; przeżrzoczysty Fr. I 54; przeżrzeć Fr. III 7; przejżrzał Pieś. I 8; z przejżrzenia Pieś. I 9; pośrzodek Fr. I 77; z pośrzodka Ps. 18; zajżrzał Fr. II 9, 91; ode śrzody Fr. II 14; śrzodkiem Phn.; śrzedni *ib.*; podejżrzany Fr. I 67 Phn.; orlica serce żrze Fr. III 8; obejżrzy Fr. III 18; obejżrzałem się Ps. 37; wejżrzy Ps. 6, 60; weżrzy Ps. 25; pojżrzy Ps. 10, 59; pojżrzę Sat.; żrzenice Ps. 17; dwie żrzenicy Phn. Tren 11; z żrzódeł Ps. 68; żrzódła Pieś II 1; śrzebro Ps. 68; na śrzebrze Pieś. II 5; najżrzeć Ps. 80; żrzetelne Ps. 144; śrzeż po ziemi jako popiół rozsiewa Ps. 147; dożrzała Ps. 148; w dojżrzałości Tren 2; żrzobek Dziewosł.; żrzobek Pieś. II 18.

Nie ma późniejszego l *w wyrazie*: obrzym niewściągniony Ps. 19 *por. dyjalektyczne* „obřym“ *Arch. V str. 634, starosł.* obrinъ *Miks. Vergl. Laut.*[2] *p. 67.*

„n“ *zachowane w wyrazie:* sumnienie Ps. 55, Odpr. *por. starosł.* съмьнѣние, съмьнѣти, *podobnież Wacł. pag. 17, § 55*: szamnyenye 101.

§ 9. *Zębowe.*

„t“ *powstało przez dyssymilacyją z spółgłoski* c *w wyrazie* więtszy *z* „więcszy“ *por. starosł.* вяштьшии: więtszą moc Fr. I 56; ku więtszej hańbie Ps. 8; nawiętszą trwogę Fr. II 17, 26, 58; świetcy Zgod.

„t“ *zachowane w wyrazie*: statczy Ps. 104; dostatczają Ps. 144.

„d“ *ginie w wyrazach*: szcie *por. starosł.* шьстиѥ *zam.* * шьдтиѥ: jedno szcie sobie przeglądał Szachy; zaszcie Mon. *starosł.* зашьствиѥ *occasus*; wyścia Fr. II 53, Ps. 88; *por. L. Malinowskiego*:

---

[1]) *Zachowane jeszcze w dyjalektach:* ŷitáj kruólowa ńeba i matko lutośći“ *Rozpraw i Sprawozd. Ak. Um. tom VIII pag. 76* (*Gwara Lasowska).*

O pochodzeniu wyrazów śće, šće etc. *odbicie z Rozp. Wydz. filolog. Akad. Um. tom 9.*

§ 10. *Gardłowe.*

„ch" *assymiluje się do następującej padniebiennej w wyrazie:* naliższemu Ps. 82, naliższą Odpr.

k *zamiast* p *dla fałszywej etymologii*: okwito Fr I 10.

§ 11. *Podniebienne.*

Spółgłoska j *powstaje z dyssymilacyji:* jejsca — nie masz po swym plecu jejsca Fr. II 84; płajca — a jako kto zasługuje, takim płajcą mię uczuje Ps. 62; jednowłajcy niebieskiemu Ps. 96.

„j" *ściągnięte z poprzednią samogłoską:* przydziesz Fr. I 3; przydźcie Fr. II 7; przydźcie Ps. 34; przyść Odpr.; wydzie Fr. I 25; pódź Tren 14; by uść mogli-Wróżki.

§ 12. *Wargowe.*

p *ginie w wyrazie:* ukanie — co z wąsa ukanie (Broda) *por. A. Kalina — Anecdota palaeopolonica Arch. III str. 61*: malą troche mleka na on tho kamyen vkanela albo vpadla.

§ 13. *Wyrazy przyswojone z języka czeskiego.*

Prazna kłopota ożywie cnota Ps. 75; przymówki prazen Pieś I 24.

Pamięć mojej ruki (*rym*: sztuki) Broda; niech się spuka Pieś. II 12.

W pytlu hrosza neni Fr. I 23; z przewróceniem ostatniéj litery w swoję hrubą — O Czechu; nieprawemi się hydzi Ps. 11.

B. W zakresie form.

I. Deklinacyja.

1. *Deklinacyja rzeczowników.*

§ 14. *Odmienny rodzaj od obecnie panującego w języku polskim widzimy w następujących wyrazach:*

a) *masculina:* skaz-*:* nie ma uczuć skazu Ps. 34; opiek-: swym szczyć opiekiem Ps. 61; zwierzonego nie wydawa opieku Pieś. I 10.

b) *neutra*: brzucho- brzucho-głodne mając Ps. 59: *por. Arch. IV str. 384* „brzucho *Bauch erinnert durchaus an das* čechische břicho" *Nehring*.

§ 15. *Nominativus singularis.*

Temata pierwotnie na jâ *feminina:* pogonia Fr. II 70 Odpr.; karmia-: łzy moja karmia Ps. 42; *ta sama forma wyrazu znajduje się w Psalt. Fl. 64—10, 110—4 etc.*
Temata na i *fem.:* tarcz Fr. I 8.

§ 16. *Genetivus singularis.*

Temata pierwotnie na a_2 *masculina. Z końcówką* a. Nie czekać obiada Fr. I 10; tego obiada Fr. I 48; od wieka Fr. I 99; do wieka Ps. 18; mego wieka Ps. 31; za nowego kwiata Fr. II 7; *w znaczeniu locativu:* doma nie naleziono Fr. II 18; miał doma kucharkę Fr. II 24; ciemnego pokoja Fr. III 65; pokoja Ps. 46; bać się kłopota Ps. 27; tam prazna kłopota ożywie cnota Ps. 75; do proga Ps. 42; pragnie jako dżdża ziemia Ps. 63.
Temata na jâ *feminina* (*i masculina*):
a) *z końcówką* e: do zarze Fr. I 55; różanorękiéj zarze Ps. 57; doczekać wieczerze Fr. I 69; téj krotofile Fr. I 90; rycerskiej krotofile Wtarg.; jeżlić się dziewice zachciało Fr. II 3; pytano kaznodzieje Fr. II 24; do kaznodzieje Fr. III 59; jednéj dusze pożyczają Fr. II 33; szuka méj dusze Ps. 7; póki dusze stanie *ib.*; nie przepamiętasz dusze mojéj Ps. 16; ze wszystkiéj dusze Ps. 18; dusze mojéj Ps. 28; broń dusze mojéj Ps. 35; dusze mojéj Ps. 40; dusze połowicę Tren 18; tesknice nie czuje Fr. II 36; zabywając tesknice Fr. II 73; mojéj tesknice Tren 3; z wielkiéj tesknice Pieś. I 6; nadzieje nie masz Fr. II 38, 67; nie masz nadzieje Tren 7; nadzieje nie lubi Pieś. I 14; tak wiele ziemie Fr. II 98; ziemie pięknéj dostali Ps. 44; płodnéj ziemie Ps. 67; z ziemie Ps. 83; do ziemie Odpr.; z ziemie Tren 5; swéj ziemie Pieś. II 5; murzyńskiéj granice Fr. III 9; od wschodniej granice Ps. 50; z granice świata Ps. 61; strzec granice Ps. 72; jako żrzenice bronić Ps. 17; śmiertelnej żrzenice Tren 11; zjęty jadem lwice szalonéj Ps. 17; władze nie mają Ps. 17; szerokiéj władze Ps. 24; władze wiecznéj Ps. 61; do łożnice Tren 7; z łożnice Ps. 17; do łożnice Ps. 50; z łożnice Broda; potrzebuję munsztuku i wodze Ps. 32; dobywszy ostréj szable mojej Ps. 35; mocą zwyciężonéj prawice Ps. 40; z prawice Phn.; strachem twéj zbroje Ps. 45; z zbroje Ps. 110; zdrajce śmierć nie minęła Ps. 55; podobni do żmije Ps. 58; od szyje Ps. 68, Tren 3; synogarlice swojéj Ps. 74; z świętéj stolice Ps. 80 (2 r.) stolice dosiągł Phn.; do winnice Ps. 80; nie miał obrońce Ps. 89; od sprawce Ps. 97; syn niewolnice Ps. 116; krzak winnéj macice Ps. 128; ze skrytéj skarbnice Ps. 135; w żywocie mojéj rodzice Ps. 139; od Boga rodzice Wróż.; tłustéj pszenice Ps. 147; u woźnice Phn.; z prace Sat. Pieś. I 12; z wielkiéj czasze Mon.; z Troje *ib.* strzegła czubatéj przyłbice *ib.*; u rozbójce Odpr.; z szklenice Dziew.; nędze bogatéj *ib.*; karmie nie wspomniała Tren 12; bez

tėj żądze Marsz.; wedle swėj obietnice Epithal.; zwycięzce wielkiego Prop.; do drukarnie-Wróżki; bez łodzie Pieś. I 6 *por. starosł.* ладии; u kądziele Pieś I 6; lutnie zaniechać Pieś. I 7, Pieś. II 6; mężnėj orlice Pieś. II 7; gościniec do siostrzyce Pam.; nagrobnėj tablice *ib.*; upstrzonėj tkanice Mon.

b) z końcówką analogiczną ėj: do paniėj Fr. I 13, 19, II 8, 50; sukniėj nie zmacza Fr. I 15; do gospodyniej Fr. I 58, 65; z piekarniėj Fr. 88; nie mam wolėj Fr. II 1; słucham wolėj twojėj Ps. 5; wedle wolėj Ps. 105; z niepobożnėj niewolėj Fr. II 75; z niewolej Ps. 12, 111; do mszėj II 18; do boginiej Fr. II 75, III 91; u deliej Fr. III 15; do łaźniėj Fr. III 86 (2 r.); nie weźmie lutniėj *ib.*; bez lutniėj Pieś. II 16; patrzać rolėj Sat.; uniėj nie chowajmy Prop.; tarczej nastawają Pieś II 5; do studniėj Pieś II 7; od pracėj Sob. 9, Tren 19.

c) z końcówką analogiczną i: do woli (rym) Fr. II 36; z niewoli (rym: boli) Fr. II 50; z ciężkiėj niewoli (rym: wyzwoli) Ps. 14; z ciężkiėj niewoli (rym: wyzwoli) Ps. 53; dar zwycięzcy Ps. 19; szabli okrutnėj Ps. 22; do stajni Odpr.; roli nie orał Marsz.; sen mię pracy nie zbawi Sob. 4.

Widzimy więc, że końcówka i *jest rzadka w genetivie i występuje najczęściej dla rymu.*

Temata na i *feminina:* do białėj skronie (rym: obronie) Ps. 71.

Temata spółgłoskowe:

a) feminina pierwotnie na û*:* pomścił się krwie niewinnėj Ps. 9; krwie mojėj pragnąc Ps. 25; nad czaszą krwie koźlėj Ps. 50; krwie chciwį Ps. 56; krwie nie czuję Ps. 102; niewinnėj krwie pomścić się — Wzory; beze krwie Wtarg.; u cerkwie *ib.*; cerkwie przypomnieć *ib.*

b) temata pierwotnie na er *feminina:* macierze szuka Pieś. I 11.

§ 17. *Dativus singularis.*

Temata na $ъ_2$ *masculina. Z starszą końcówką* u: temu grobu Fr. I 62; póki wieku dostawać będzie człowieku Ps. 27; przeciw człowieku Ps. 40; sił nie stanie człowieku Ps. 71; glowa człowieku zdrowa Tren 16; ludu swemu daje Ps. 29; ludu swemu Ps. 73; ku marnemu snu Ps. 39; ku marnemu snu Ps. 90; ku ratunku memu Ps. 40; wieku żadnemu Ps. 57; płodu ziemskiemu Ps. 65; ku pokoju Sat.; ku obiadu Zuz.; płaczu swemu Pieś. I 17.

Temata na jâ *feminina z końcówką analogiczną* ėj: Paphiėj swėj święci Fr. II 29; Paphiėj oddała II 94; folgujesz tėj paniėj Fr. III 88; coś paniėj czynił Fr. III 89; braciėj swėj objawię Ps. 22; nam braciėj twojėj Mon.; przywykaj pracėj i niewczasom Sat.; niezdarzonej gościėj Odpr.

§ 18. *Accusativus singularis.*

Temata na a_2 *masculina z pierwotną formą acc.:* przysiągł na Bóg żywy Fr. III 29.

Temata na jâ *feminina mające w nom.* â *ścieśnione mają w acc.* ą: maszli wolą Fr. I 16; w niewolą Ps. 105; na różą Fr. II 7, III 64; pieczą mieli Fr. III 4; władzą straciłem Fr. III 27; wzgardził chęć i wieczerzą twoję Fr. III 40; wieczerzą odprawiwszy Fr. III 84; nie stoi o mszą Fr. III 54; suknią zawieśmy Fr. III 78; o suknią moję Ps. 22; podbij żądzą Ps. 51; żądzą ująć Odpr; niech ci za wieczorną obiednią stanie Ps. 140; rolą oprawować Phn.; pochodnią zgasił Odpr.

§ 19. *Vocativus singularis.*

Temat pierwotnie na u syn *ma voc. z analogiczną końcówką* e*:* mój synie Tren 19.

Temata na ja_2 *masc. patronimika maja analogiczną końcówkę* e: królewicze Odpr.; Pryamicze *ib.*

Temata na jâ *feminina*:

a) *z końcówką pierwotną* e (*por. starosł.* змиѥ) co niesiesz, gospodze Fr. II 41 (госпожда),

b) *z końcówką analogiczną* i: moja lutni Ps. 69; powstań lutni moja Ps. 108; pomni się lutni Pieś. II 1; śmiéj się niebo, tańcuj ziemi (rym: swemi) Ps. 96; bój się wszytka ziemi (rym: swemi) Ps. 99.

c) *masculina mają często voc. = nominativovi*: o sędzia Ps. 7 (2 r.); ockni się sędzia Ps. 94.

§ 20. *Instrumentalis singularis.*

Temata na ja_2 *neutra kończące się na* jije (*por. starosł.* веселиѥ) *mają w instr. końcówkę* im *ściągniętą z* *jijem*:* miłosierdzim twoim Ps. 7; swym miłosierdzim Ps. 67; miłosierdzim swym Ps. 103; przejżrzenim Ps. 118; za staranim Pieś. I 15 *por. Wacł, pag. 34, § 95.*

§ 21. *Locativus singularis.*

Temata na a_2 *masculina:*

a) *z końcówką pierwotną* ê (ѣ) *przed którą zmiękczają się gardłowe na językowo-zębowe* (*zmiękczenie starsze*)*:* nasza ufność zawsze w Bodze (rym: trwodze) Ps. 62; mam nadzieję w Bodze Wtarg.; *pierwotnym jest także loc.*: w swoim panie Ps. 69.

b) *z końcówka pierwotną* ê, *przed którą gardłowe przechodzą na podniebienne* (*zmiękczenie późniejsze*): w człowiecze Ps. 116.

c) z końcówką analogiczną u*:* po tym boru Fr. II 78; po sadu Zuz.; w przybytku Ps. 60.

Temata na a_2 *neutra*:

a) loc. z końcówką ê (ъ), *przed którą gardłowe przechodzą na językowo-zębowe*: w trojańskim wojsce Mon.; *w pierwszej części złożenia:* w ocemgnieniu Ps. 73.

b) loc. z końcówką ê, *przed którą gardłowe przechodzą na podniebienne*: w wojszcze Wtarg.

Temata na jâ *fem. z końcówką analogiczną* ej: co po sykofancyej Fr. III 16; przy różej Fr. III 81; o gospodyniej Fr. III 86; o proporcyej Fr. III 88; w Trojej Odpr.; przy pracej Epithal; o wieczerzej Sob. 12.

Dualis.

Formy liczby podwójnéj w wielu wyrazach znajdujemy już wyparte przez odpowiednie formy liczby mnogiéj, stosunek obydwóch unaoczni nam dołączony wykaz form plur. tych wyrazów, któreby już dla znaczenia swego powinny mieć dualis.

§ 22. *Nominativus i accusativus.*

Temata na ja_2 *masculina*: oba końca mając Phn.; dwa miecza przyjmuje Prop.; dwa węgla Sob.

Temata na a_2 *neutra:* widać dwie wojszcze Prop.; dwie wojszcze czynią *ib.*

Temata na ja_2 *neutra*: mamy dwie słońcy Odpr.; bierze dwie poli Szach.

Pluralis zamiast dualu: obie dwie kolana Phn.

Temata na â *feminina:* głowie obie Fr. III 7; dwie szkodzie Fr. I 75; na obie stronie Phn.; na obiedwie stronie Szach.; na obie stronie Wtarg.; dwie rybie się chronią Phn.; puścili obie białogłowie Szach.; dwie pannie Zuz.; dwie są przyczynie Wykł.; dwie wielkie rzece biorą tryby swoje Wtarg.

Temata na jâ *feminina*: ma dwie żrzenicy Phn.; mamy dwie Troi Odpr.; na dwie niedzieli Szach.; uszedł dwie mili Wtarg.

§ 23. *Genetivus i locativus.*

Temata na a_2 *masculina*: po dwu rzędu Szach.; *genetivus w znaczeniu accusativu:* wyprawiłeś dwu szpiegu Wtarg.; dwu synu Fr. II 27.

Temata na ja_2 *masc. Genetivus w znaczeniu accusativu:* dwu mężu pochowawszy Fr. II 27; dwu sędziu obrano Zuz.; widzę Jagiełła i dwu Kazimierzu Pieś. I 10.

Temata na ja_2 *neutra*: w obu miejscu Wtarg.

Temata na â *feminina*: do ręku Ps. 60.

Pluralis zamiast dualu: twoich rąk Ps. 8.

Temata pierwotnie spółgłoskowe na s*:* w oczu moich Fr. I 37; w oczu twych Fr. II 3; w oczu waszych Fr. III 21; na oczu pańskich Ps. 61.

Pluralis zamiast dualu: w oczach Fr. III 22.

§ 24. *Dativus i instrumentalis.*

Temata na ja_2 *masculina*; *pluralis zamiast dualu*: dwiema królom Prop.

Temata na â *feminina. Pierwotniejszą końcówkę* „ama“ *zastępuje analogiczna końcówka* oma: nabierz obiema rękoma Fr. II 34; swemi rękoma Fr. III 18; kleszczmy rękoma Ps. 47; między dwoma rzekoma Wtarg.

Pluralis zamiast dualu: przed rękami twemi Ps. 2.

Temata na jâ *fem. singularis zamiast dualu:* nagrobek dwiema braciej Fr. III 82.

Temata pierwotnie spółgłoskowe na s: smutnemi oczema Tren 12.

Pluralis zamiast dualu: swema oczemi (rym: nieprzyjacielskiemi) Ps. 118; uszom twoim Ps. 38; oczom Ps. 127.

Temat nijaki na men *z plur. zamiast dualu*: pod dwiema znamiony Phn.

Pluralis.

§ 25. *Nominativus.*

Temata na a_2 *masculina:*

a) *z końcówką* i: krucy Fr. I 11; słowicy Fr. II 5; szpacy *ib.*; wilcy srodzy Ps. 22; wilcy otyli *ib;* wilcy Odpr.; wilcy Pieś. II 2; lwi drapieżni Ps. 34; psi głodni Ps. 59; psi nocni *ib.*; psi wyją Szach.; psi twoi Pieś. I 18; ptacy nieprzeliczeni Ps. 78, Pieś. I 2, Sob. 12; srodzy wielorybi Ps. 104; smocy Ps. 147; robacy *ib.*

b) *z końcówką analogiczną* owie: wielorybowie Ps. 148; szczurkowie Brod.; delfinowie gęści Prop.

§ 26. *Genetivus pluralis.*

Temat na a_2 *masc.*: ile sąsiad macie Zgoda.

§ 27. *Dativus pluralis.*

Temata na â *feminina*: rzekła pannam Zuz.

Temata na jâ *feminina*: kapelam Fr. II 18; tamtym ziemiam Pam.

Temat na i *fem. z końcówką analogiczną*: twym kościam Pam.; waszym złościam Ps. 94.

§ 28. *Accusativus pluralis.*

Temata na a_2 *mas. z pierwotną końcówką* y: o przeważne bohatery Fr. I 3; na pieszczone ziemiany Fr. I 17; szykują swe draby Fr. I 34; na teraźniejsze pany Fr. I 57; ganią dworzany *ib.*; aby nas za nos prostaki wodziły Fr. II 12; Persy zraził Fr. II 61; ufra-

sował żaki *ib*; powadził Polaki Fr. II 61; zakonnicy Polaki wygnali Prop.; bierzesz i doktory Fr. II 70; doktory czuję Fr. III 34; Francuzy nawiedził Fr. III 1; na heretyki Fr. III 21; ogarni strachem pogany Ps. 9; wygnał pogany Ps. 44; wszytki przeciwniki zgoni Ps. 21; przeciwniki o lekkość przyprawił Ps. 44; ukrócił przeciwniki Ps. 81; widzę świadki nieprawdziwe Ps. 27; twoje niewinne sługi biją Ps. 44; rozgrom groźne hetmany Ps. 68; proroki zachowajcie Ps. 105; fuka na chłopy Sat.; posły mamy Odpr.; szpiegi rozeszli *ib.*; wyprawiał szpiegi Wtarg.; przodki ścigasz Epithal.; Krzyżaki prowadził Prop.; mając podejżrzane sąsiady *ib.*; widzę mężne Bolesławy Pieś. I 10.

Temata na u *masc. zlały się w tym przypadku z powyższymi tem. na* a_2 *już w zabytkach starosłowieńskich (por. statystykę form. dekl. u Scholvina Arch. I i uwagę tamże str. 506)*: syny twoje widzę Fr. I 40; słać syny Sat.; wszytki ludzkie ogląda syny Ps. 33.

Temata na ja_2 *masc. z końcówką* e *(= starosl.* ѧ*?)*: zrazisz nieprzyjaciele Ps. 20; nieprzyjaciele nasze zetrzemy Ps. 44; widząc naśmiewce i nieprzyjaciele *ib.*; wyrwał smutne więźnie Ps. 44; rozgrom zbrojne harcerze Ps. 68; wytknie potwarce Ps. 72; prześladowce może pożarło Ps. 78; wyrzucił pohańce kłótliwe *ib.*; króle koronowane sądzi Ps. 81.

Temata na i *masculina:*

a) z pierwotną końcówką i: przewrotne złe ludzi pomsta goni Ps. 1: *por. starosl.* людн *Mikl. Vergl. Form.*[1] *str. 47;* prze ludzi łakome Sat.

b) z końcówką analogiczną e, *por. już starosłowieńskie* печате *zamiast* печатн *Mikl. loc. cit., Scholvin, Arch. 1 str. 518:* na goście Fr. II 100.

§ 29. *Instrumentalis pluralis.*

Temata na a_2 *masculina*:

a) z końcówką y: z temi pany Fr. I 69; z trzeźwiemi pany Fr. I 38; dziś mogą być pany Ps. 9; z pany Ps. 72; uczynił je pany wielkiej krainy Ps. 105; z przyjacioły Fr. I 66; miedzy nieprzyjacioły Fr. III 26; téj krotofile i włosy przypłaci Fr. I 90; z włosy Odpr.; przed kapłany Fr. II 3; łupy skrwawionemi Fr. II 11; moskiewskiemi łupy Wtarg.; przed czasy Fr. II 25; wiecznymi czasy Ps. 9, 16; z swaty Fr. II 32 Epith.; braty rodzonemi Fr. II 70; z drugimi braty — Muza; z biskupy Fr. III 14, 62; świeżemy przykłady Fr. III 19; służąc ojczyźnie przodków swych przykłady Fr. III 68; przeczytał między tytuły Fr. III 49; z jastrzęby się nie wdawał Fr. III 50; upiłem się rymy Fr. III 62; rymy swemi Ps. 45; z wiatry w zawód biegać Fr. III 74; z poety co znakomitszemi Ps. dedykacya; z anioły niepołożył Ps. 8; anioły lotnemi Ps. 99; miedzy anioły wiecznemi Tren 19; czyny swoimi Ps. 8; nad narody przeklętymi Ps. 9; nad ziemskimi narody Ps. 18; narody Słowieńskiemi (o Czechu);

przed języki wszetecznymi Ps. 31; przodki swemi Ps. 39; prędkimi psy Ps. 42; ze psy Odpr.; miedzy smoki okrutnemi Ps. 44; przed rówienniki twemi Ps. 45; który zastępy władnie Ps. 46; zastępy zbrojnemi Ps. 59; zastępy mocnemi Ps. 80; jako barany śmierć się karmi jemi Ps. 49; lwy srogiemi Ps. 57; naszemi grzechy Ps. 60; miedzy piaski niepłodnemi Ps. 63; z bębny Ps. 68; z ukłony *ib.*; pod ich namioty nie wiszą Ps. 69; twardemi młoty Ps. 74; z bogi obcemi Ps. 81; miedzy bogi siedząc — O śmierci Jana Tarnowskiego; pod dachy pozłocistemi Ps. 84; gromy ognistymi Ps. 97; cudy swemi Ps. 97; cudy swemi Ps. 111; wiecznemi czasy Ps. 104; z obłoki zrównała Ps. 108; skarby wszytkiemi Ps. 119; z skarby Mon.; znaki swemi Ps. 132; wszytkimi znaki Phn.; z cztermi znaki Phn.; miedzy padoły leśnemi Ps. 132; tyrany ziemskiemi Ps. 138; chwalcie harfą i regały Ps. 149; wesołemi cymbały *ib.*; biegi swemi Phn.; grzbiety do siebie są postawione Phn.; cztermi kąty Phn.; twardemi dęby Muza; z popioły Sat.; z chłopy *ib*; mieszkał miedzy bory *ib.*; miedzy bory Pieś. I 17; z wielkimi doktory Sat.; z Greki Mon.; postępki swojemi *ib.*; niesprawiedliwemi postępki Wzor.; z klejnoty Mon.: z pomocniki swemi *ib.*; z popy Szachy; z pięknemi przymioty Tren 2; miedzy prostaki Tren 11; z rozumy Tren 16; duchy wiecznemi Tren 19; sny Platonowemi Broda; trojakimi wały Zgoda; trojakiemi przekopy *ib.*; przedniejszemi urzędy Epithal.; uczęsniki byli pociech *ib.*; miedzy lasy Dryas; pustemi lasy Pieś. II 17; z Bolesławy Dryas; z wilki Prop.; z Krzyżaki *ib.*; z Polaki *ib.*; z Prussaki *ib.*; lodowemi mosty *ib.*; z jakiemi swary Wróżki; z Pogany *ib.*; naszemi występy *ib.*; oratores posły wykładać *ib.*; ludzkiemi affekty *ib.*; hojnością a dary Wykł.; z herby Pieś. II 2; niech się spuka jady Pies. II 12; cierpliwemi lody Pam.; pobitemi trupy Wtarg.; miedzy Radziwiły *ib.*; pewnemi noclegi *ib.*

b) *z końcówką analogiczną* „ami“: memi wierszykami (rym: wronami) Fr. II 90; zębami zgrzyta Ps. 37; zębami swemi Ps. 103; sądami Ps. 119; świeżemi przypadkami Tren 19; nad polnemi kwiatkami Pieś. I 6.

Jak więc z tego wykazu widać, jest końcówka ami *w instr. plur. tématów na* a_2 *dość rzadką w stosunku do panującéj końc.* y.

Temata męskie pierwatnie na u *uległy już zupełnie wpływowi tematów na* a_2 *męskich:* nad syny lichemi Ps. 90; z bohaterskiemi syny Pam.; z woły Sat; niebieskiemi domy Broda.

Temata na a_2 *neutra:*

a) *z końcówką* y: swemi usty Fr. III 18; co usty mówisz Fr. I 19; ustyć pochlebiają Ps. 12; usty mówię Ps. 17; z zwycięstwy Fr. I 50; góra drzewy natkniona Fr. I 54; przejdziesz laty Fr. II 32; nie ustępując laty nikomu Ps. 23; wroty rogowemi Fr. II 70; częstował jądry Fr. III 90; skrzydły swemi Ps. 36; skrzydły czarnawemi Tren 19; swymi skrzydły Zuz.; dobrodziejstwy Ps. 68; miedzy wszytkimi miasty Ps. 87; ludnemi miasty Pieś. II 24; pod jego pióry Ps. 91; pióry pierzchliwemi Ps. 104; kto mię odział pióry Pieś. I 110; pod jarzmy Ps. 144; mocnemi działy Zgoda; miedzy wojski Epithal.; miedzy państwy Prop.

b) z końcówką analogiczną ami: wojskami Ps. 56; pod skrzydłami temi Ps. 61; pod skrzydłami twemi Pieśń; skrzydłami Wtarg. *I tu jak powyżéj w tematach męskich na* a_2 *jest końcówka* „ami“ *bardzo rzadką w stosunku do panującéj końcówki* y.

Temata na â *feminina z końcówką analogiczną* y: szalonemi wełny Ps. 69.

Temata na ja_2 *masculina*:

a) z końcówką i: jéj szlachetne kości przyodziejcie wieńcy Fr. II 91; miedzy pohańcy niepobożnemi Ps. 26; z mieszkańcy swymi Ps. 96; z mieszkańcy Ps. 98; miedzy zbójcy jest mieszkanie moje Ps. 120; z Niemcy Sat.; miedzy ojcy swemi Mon.; Moskwa leci z koni Wtarg.

b) z końcówką analogiczną mi (пятьми): obyczajmi Ps. 106; obyczajmi znośnemi Fr. III 35; obyczajmi staremi Wróżki; zwyczajmi Pieś. I 8; przed promieńmi Ps. 19; ołtarzmi wzgardził Ps. 78; gospodarzmi Sat.; nożmi Sat.; z takimi mężmi Odpr.; mężmi zowiecie Dryas; mężmi Wróżki; stróżmi *ib.*; wodzmi *ib.*

Temata na ja_2 *neutra z końcówką* i: i dąb choć mjejscy przeschnie Fr. III 81.

Temâta spółgłoskowe:

Męskie na men: kamieńmi Pieś I 1.

Nijakie na men: z ramiony Phn.; z ramiony Prop.

Nijakie na ęt: miece cielęty pustemi Ps. 29; zwierzęty okrutnemi Ps, 57; pod bliźnięty Phn.

Nijakie na es: omylnemi słowy Fr. II 12; mówisz słowy Ps. 34; dotknion słowy Ps. 38; słowy trzymamy Wróżki; nad wszytkiemi nieby Ps. 123; koły niebieskiemi Ps. 138.

Przegląd końcówek.

Z końcówką	*Tem. na* a_2 *masc.*	*Tem. na* u *masc.*	*Tem. na* a_2 *neutr.*	*Tem. na* â *fem.* *)	*Tem. na* ja_2 *masc.*	*Tem. na* ja_2 *neutr.*	*Spółgłoskowe* men *mas.*	men *neutr.*	ęt *neut.*	es *neutr.*
y	113	4	23	1				2	3	6
ami	6		4							
i					8	1				
mi					13		1			

*) *Rozumie się samo przez się, że reszta tem. żeńskich na* â *tj. z końcówką* „ami“ *liczona nie była, ponieważ nie różni się od form obecnéj polszczyzny.*

Do tego przeglądu końcówek instr. plur. dołączam z rozprawy Bol. Szomka „Instrumentalis pluralis deklinacyji rzeczownikowéj w pismach Piotra Kochanowskiego“. Rozp. i Spraw. Akad. Um. VIII tabelę statystyczną końcówek tegoż przypadku, która nam uwidoczni, jak associacya morfologiczna w przeciągu niespełna pół wieku zdołała przeistoczyć kategorye językowe:

Z końcówką	*Tem. na* a_2 *masc.*	*Tem. na* u *masc.*	*Tem. na* a_2 *neutr.*	*Tem. na* â *fem.*	*Tem. na* ja_2 *masc.*	*Tem. na* ja_2 *neutr.*	*Tem. na* men *neutr.*	*Tem. na* ęt *neutr.*
y	238		215	1			3	6
ami	326		103			20		
i					5			
mi	3		1			3		

§ 30. *Locativus pluralis.*

Temata na a_2 *masc.*:

a) z końcówką pierwotną êch (ѣхъ): o swych rymiech Fr. III 16; w mych rymiech Fr. I 87; o wdzięcznych głosiech Fr. II 56; w lesiech Ps. 50, 102; w lesiech (2 r.) Dryaś.; przy lesiech oCzechu; w swoich murzech Ps. 51; po zborzech Ps. 68; w zamcech Ps. 78; w zamcech Pieś. II 13; w grobiech Ps. 88; na grobiech Odpr.; po wszytkich kąciech Ps. 104; po kąciech Ps. 106; w takich niewczasiech Ps. 143; o dawniejszych czasiech Ps. 143; w czasiech Odpr.; na kościelech Sat.; na sejmiech Dryas; na sejmiech Wróżki; o naszych poślech *ib.*; przy dolech *ib.*; w Inflanciech Wtarg.; w zagoniech *ib.*; w sądziech Ps. 51; o liściech Odpr.

b) z końcówką analogiczną ach: na zębach Fr. I 85; o jego zbytkach Ps. 10; w tych frasunkach Ps. 39; w ludzkich frasunkach Ps. 73; w tych dołach Ps. 35; w uciskach Ps. 46; w krzakach Ps. 104; po brzegach Ps. 105; po niskich brzegach Ps. 137; o cudach Ps. 107; przy wyrokach Ps. 119; w wszystkich postępkach Ps. 145; na poganach Ps. 149; po grobach Sat.; w rzędach Mon.; w żywiołach Zgoda; w długich obiadach Wróżki; w uczynkach Wykład. *Jak więc z tego wykazu widać, wyrugowała końcówka analogiczna* ach *więcej jak w połowie pierwotniejszą* êch.

Temata na a_2 *neutra*:

a) z końcówką êch: w uściech moich Ps. 30, 34; w mych uściech Ps. 109; po mieściech Ps. 72; w leciech Mon.; w młodych leciech Tren 19; w młodych leciech Zuz.

b) *z końcówką ânalogiczną* ach: na skrzydłach Ps. 18; we wszystkich królestwach Wróżki.

Temata na u *mas. z końcówką analogiczną* êch (*ze względu na starosł.* домохъ *por. stutystykę u Scholvina Arch. 1 str. 508*): w domiech Ps. 55.

Temata na ja_2 *masc. z końcówką analogiczną* êch: na koniech Szachy; na koniech Wtarg.

Temata na i *masc. z końcówką* ech: o ludziech Ps. 101; w ludziech Sat.; w ludziech Dryas.; o ludziech Wróżki; w ludziech Wykład; o ludziech Wtarg.; na niedźwiedziech Dryas. (*Miklos. Formenl. str. 46*).

Temata na s *neutra:* w słowiech Ps. 51; w słowiech Odpr.

Przegląd końcówek.

Z końcówką	Tem. na a_1 masc.	Tem. na u masc.	Tem. na a_1 neutr.	Tem. na ja_2 masc.	Tem. na i masc.	Tem. na s neutr.
êch	28	1	7	2	7	2
ach	18		2			

II. Deklinacya rzeczownikowa wyrazów rodzajowanych.

§ 31. *Nominativus singularis.*

Adiectiva masc.: rad obiecujesz Fr. I 41; jako żyw Fr. II 1, Ps. 38; jeślim jest praw Ps. 7; wolen Ps. 12; byłem jako głuch Ps. 38; czyst w sądziech Ps. 51; mił Ps. 119; mił sercu Sob. 4; mocen Wróżki; Polak mądr po szkodzie Pieś. II 5; krzyw méj duszy Sob. 4; alem nie myśliw Pieś. I 18.

Femininum: twá godna (a *nieściśnione*) cnota Fr. I 87.

Participia: przybit jestem Fr. III 8; dotknion Ps. 38; zabit — Wzory; zabit — Wtarg; być musi włożono Fr. I 52.

Nominativus dualis.

Participia: obaśwa się zwierzała Ps. 55.

Nominativus pluralis

Adiectiva: pieśni, tańce i biesiady schadzają się do nich rady Fr. I 3; nie kłamają rady Fr. I 14; osady będą serdecznie rady Ps. 97; panienki nie łaskawy Fr. II 42.

Pronomina: wszytki narody Fr. II 89; wszytki złości; łuki same się przepadną Ps. 37.

Accusativus pluralis.

Pronomina: zamieszaj wszytki rady Ps. 4; dałeś wszytki (*analogicznie*) bydła polne Ps. 8; wszytki sprawy będę podawał Ps. 9; po wszytki wieki *ib.*; odraziłeś przyjacioły wszytki Ps. 88; wszytki żądze wykorzenić Tren 9; i ony anioł niech pędzi Ps. 35.

Numeralia: w jedny kęsy Ps. 42; jedny Turkom zaprzedano Pieś. II 5.

III. Deklinacyja pronominalna.

§ 32. *Personalia.*

Nominativus dualis: obaśwa się sobie zwierzała Ps. 55.

Dativus dualis: aż nama przyszło do zwady Fr. I 8; tak nama I 34; nama pokwapić się godzi Zuz.; nie ugrozi zazdrość nama Pieś. II 2; ciężar domowy społeczny nama Pieś. II 20.

Temata na miękką spółgł., następuje zarazem wykaz form przypadkowych, nie mających przed przyimkami spółgłoski n.

Dativus singularis: przeciw jemu Ps. 2, 37; przecim jemu Phn.

Accusativus singularis: raczysz ji (*pisane* ij) pomniec Ps. 8; trudno gi zbadać Sat.; chcąc gi rąbać Mon.; gi Szach.

Instrumentalis singularis: konia dobrze dosiadać i dobrze im toczyć Sat.; dziś się ją karmi.

Accusativus pluralis: karz je Ps. 5; uczynił je pany Ps. 105.

Instrumentalis pluralis: wszędzie władną jemi Ps. 1; karmi sie emi Ps. 49; ja się cieszę jemi Ps. 119.

IV. Deklinacyja liczebników.

§ 33. *Liczebniki* dwa i oba.

Dativus: Nagrobek dwiema braciéj Fr. III 82; dwiema królom Prop.; dwiema i sam Herkules nie zdoła Pam.; obiema Sarmatiom Prop.; obiema panował Pam.

Instrumentalis: pod dwiema znamiony Phn.

Liczebniki od 5-ciu *do* 10-ciu *jako temata na* i.

Genetivus: nie masz więcej sześci Phn.; aż do dziewiąci Fr. I 62, II 82.

Instrumentalis: przed siedmią lat Fr. III 45; dziewięcią gwiazd Phn. *Locativus:* o siedmi Phn.; w ośmi milach Wtarg.

II. W zakresie form konjugacyjnych.

Tutaj należałoby właściwie podać tylko wykaz starszych form słowa, przechowanych w pismach Kochanowskiego, liczba ich jednak niewielka; natomiast mamy tu jeszcze liczne starsze temata, których obecnie język polski albo wcale nie używa, albo podług odmiennych klas słowa konjuguje, wreszcie i liczne już wtóro- i dalszorzędne nowotwory, stanowiące przejście niejako do obecnego stanu języka. Wszystkie te objawy językowe zostały uwzględnione; również umieszczono porównanie statystyczne rzadszych jeszcze niektórych form nowszych obok panujących starszych. Podział słów na klasy i rzędy uskuteczniony został podług systemu Leskiena por. tegoż: Handbuch der altbulgarischen Sprache. Następuje naprzód wykaz form tematu praesentis, a potem form tematu infinitivi.

Klasa I.

§ 34. Rząd I.

Temat infinitivi = słownemu.

Słowa z tematem (słownym) na t, d.

Formy tematu praes.

Praesens: dorościesz Sat.; roście chwała Ps. 8; roście Ps. 16; roście Ps. 76; roście Ps. 107; roście Tren 19; roście Zgod.; roście Wróżki; roście Pieś. I 2; rostą Ps. 144; rostą Wróżki; rostą Pieś. II 10.

Imperativus: tak rość mały Michniku Fr. III 63; wynajdzi Tren 17; najdzi prawdę Ps. 17.

Formy tematu inf.

Infinit.: przeczyść *tem.* чьт- Fr. I 89; *part. praet. act. II* komu nie przyczetł pan wady Ps. 32; *tem.* шьд- szlichmy przez ogień, przez wody srogie Ps. 66; *tutaj charakter aorystu sygmatycznego przystąpił niewłaściwie do formy utworzonej od part. praet. II* *); *tem.* pad- *part.*

---

*) *Por. dyjalektyczne:* zajonex (x=ch) mu bydwo, p$_u$ öżycyex ŏd ńeg$_u$ŏ k$_u$ŏpacki *Rozpr. i Sprawozd. Akad. Umiej. Wydz. filolog. IX pag. 182.*

praet. act. I upadwszy Ps. 97; upadwszy Pieś. I 9; upadwszy Pieś. II 18; *tu znowu zjawia się „w" w part. praet. II analogicznie do tematów zakończonych na samogłoskę.*

Słowa z tematem na wargową.

Formy tematu praes. жив- wesoło żywę Pieś. II 21; żywiesz Ps. 38; żywiesz Odpr.; żywie Fr. I 67; żywie wszetecznie Ps. 37; żywie Ps. 54; ożywie cnota Ps. 75; żywie Ps. 112; żywie Tren 19; żywie (2 r.) Wzory; żywie Sob. 12; żywiem Ps. 100; żywiemy Ps. 115; żywiemy Tren 19; drzewa dżdżem żywą Fr. III 6; *formy praes. utworzone drugorzędnie podług inf.* żyć, *jak* bić — biję; żyje Ps. 18 (*rym*: bije); żyje Pieś. II 19; żyjem Tren 19.

Part. praes. act.: miedzy żywiącemi Ps. 142; *temat* grzeb- grzebę Tren 12.

Temat inf.: grześć Tren 19.

Słowa z tematem na gardłową.

Temat praes.: rzekę Ps. 42; rzekę Ps. 59; rzeką Ps. 35; boć rzeką Fr. I 33; rzeką Zuz.

Part. praes. act.: nierzkąc Sat.; *tem.* ciek- nie uciekę Ps. 7; *tem. starosł.* лаг- *praes.* лагѫ: pod jego póry ulężesz Ps. 91; śmierci podlęże Ps. 49.

Słowa z tematem na nosową m. n.

Dualis: poczniewa się kwapić Zuz.

Imperat.: wyjmi Fr. III 21; *tak tu jak i w innych przykładach nie znajdujemy jeszcze imperativu słów z tematem na spółgł., zakończonego na* ij, *którato końcówką właściwą jest pierwotnie tematom zakończonym na samogłoskę* (pi-, bi-): zdejmi ze mnie Ps. 59; wymi gniew, wymi swe zapalczywości Ps. 37; ty nas sercem zepni Dryas.

Tem. чьн- zacznicie Ps. 96, 98.

Temata na samogłoskę.

Starosł. словти-словѫ, a to słowie na pięknym miesiąca nowie Ps. 81.

Rząd II.

Temat infinitivi = słownemu +a.

Temat praesentis.

Starosł.: зовѫ-зъвати-: zowę Fr. II 21; przyzowie Ps. 50; zowiecie Dryas.; zową — O Czechu; tak się zową Fr. III 18; zową Sat.; *formy drugorzędnie utworzone podług analogii drugiej osoby*: zowią

Phn.; zowią Odpr.; zowią Wtarg.; *tem.*: **жене/о-, гьна-** anioł niech żenie Ps. 35.

Imper.: (**ръвѫ-ръвати**) rwi panno różą Fr. II 7; wyrwi z niewoli Fr. II 50; ty mię wyrwi Ps. 25; porwi broń Ps. 35; wyrwi mię Ps. 59.

Rząd III.

Temat infinitivi = słownemu +ê.

Imper.: zetrzy sen z oczu Pieś. II 5; ten sen zetrzy z oczu Ps. 44; zetrzy niepobożnego Ps. 10; rozpostrzy sławę Ps. 57; pry- w on czas pry Fr. I 57; pry Fr. II 15; *etymologija tego wyrazu ciemna*; *prof. Suchecki Wyp. Galic. I str. LVII przypuszcza, że to jest part. praes. act. od słowa* prę, przeć, (*od*)*parł na wzór starosł.* **мръı**; *part. praes. z takiem zakończeniem język polski nie zna.*

Prof. Miklosich Wortbild.[2] *pag. 455 zestawia tę formę z czesk.* prý, *nowosł.* pre, *na stronie zaś 389 wyprowadza formę czeską* prý *z* pravi.

Klasa II.

§ 35. *Temat praes.*

Starosłowieńskie **помѧнѫти, въспомѧнѫти** *powinnoby w polskiem brzmieć:* *pomiężnąć, *wspomiężnąć [1]), formy te nie istnieją [2]); *natomiast po utracie rynezmu samogł.* e *przed twardem* n *suff.* nę *przeszło na* o, *i tę formę znajdujemy w pismach Kochanowskiego*; *obok tego jednak znajdujemy inną formę tego słowa powstałą z pomięszania z słowem* mnę, mniesz, miąć, *a więc* pomnę *zamiast* pomionę; *wreszcie mogła tu działać analogija słów z tematem na* i (*klasa IV*) *i stąd mamy formy jak* pomnisz etc., *wszystkie te odmiany jednego i tego samego słowa znajdujemy w pismach Kochanowskiego*:

1) *formy z samogł. pierw.* e (o) *zamiast* 'ę: gdy wspomionę Fr. III 76; wspomionę Ps. 77; wspomionę Ps. 87; wspomionę Ps. 120; wspomionę Ps. 138; przypomionę Wtarg.; po śmierci kto na cię wspomienie Ps. 6; wspomioną Pieś. I 1; *imperat.* pana wspomieńcie Ps. 33.

Temat inf.: wspomionął Ps. 78; wspomionęli *ib.*

---

[1]) *Uwagi niniejsze wzięte są z wykładów prof. L. Malinowskiego o konjugacyi polskiej w r. 1881.*

[2]) *Znajdujemy jednak Ps. 95*: pokój namięniony, *jeżeli nie jest omyłką drukarską, to przedstawia nam najstarszą formę tego słowa.*

2) *Na formy*: pomnę, wspomnę, *jeden przykład mamy*: pomni Fr. II 7.

3) *Podług analogiji słów klasy IV*: pomnię Fr. III 45; wspomnię Ps. 26; zapomnię Ps. 77; pomniąc Ps. 119.

Inne słowa: tarnę wszytek Ps. 119; twoim strachem ciało tarnie *ib.*; co z wąsa ukanie Brod. (*por.* § *10*); *imperat.*: chluśni Fr. I 68; odpoczyń sobie Fr. II 5; odpoczyń sobie Dryas.; *słowo to znajdujemy więc jeszcze w pierwotnéj formie* (*por. starosł.* почннжтн), *podczas gdy w obecnym języku pomięszane zostało z słowem*: począć, pocznę, *starosł.* уьнж- уатн, *tem.* уьн-; ogarni strachem pogany Ps. 9; rozciągni Ps. 35; dźwigni mię Ps. 38; ockni się Ps. 94; ockni się Ps. I 21; wytrząśni Ps. 139; przepadni — Muza; przymkni się Pieś. I 3; zgadnicie Fr. I 53; wykrzyknicie Ps. 66.

Temat inf.: odpoczynąć — Szach.; *por. powyżej*; po długim boju wytchła w pokoju Pieś. I 10; która dotkła Pieś. II 6.

Klasa III.

§ 36. Rząd II.

Temat inf. = *słownemu* +a

Imperativus: ani mię swym gniewem karzy (*rym*: twarzy) Ps. 27; ani mię ty karzy Pieś. I 7; rozeszli szpiegi Odpr.

Rząd III.

Słowa pochodne.

Temat infinitivi równa się jakiemukolwiek imiennikowi zakończonemu na a.

Temat praesentis: nie kłamają Fr. I 14; *słowo to należy w obecnym języku do innej formacyi* (*do rzędu 2-go*); niech się nie wstydają Ps. 69; oczekawaj Ps. 27; *obecnie słowo to uległo działaniu analogiji słów na* i (używać).

Temat inf.: aby na tobie nie pokłwali skóry Fr. I 44; wstydać się Ps. 71.

Rząd V.

Temat inf. tworzy się od pierwotnika zakończonego na u *zapom. suff.* a: przypatrować się Ps. 73; *obecnie odmienia się to słowo na wzór tematów na* „iwa“.

Klasa IV.

§ 37. Rząd I.

Temat inf. kończy się na i.

Temat praes.

Tutaj zanotować wypada, że po największej części przemieniają te słowa samogłoskę tematową „i“ drugorzędnie na e (*analogicznie do słów klasy I, II, III*) *przed końcówką osobową:* my. *Jestto zresztą objaw bardzo powszechny w obecnym języku* (*w Warszawie*): czyniemy Fr. I 3; co czyniem Ps. 2; chwalemy Ps. 44; mówiemy Fr. I 45, Ps. 90; trawiemy *ib.*; życzemy Pieś. I 1; straż dzierżem Pieś. I 13; odprawiemy Sob. 12.

Dualis: zmiękczywa Tren. 14.

Imperat.: pomści się Fr. I 68, Ps. 119; raczy dać ze swej strony Fr. III 36; ścieśni wilgotne chmury Fr. III 71; proszę, zdarzy Brod.; grzbiety zawżdy ku ziemi tłoczy Ps. 69.

Dualis: niechaj ci służywa Fr. III 11.

Part. praes. act: a śmierć nie próżnowała jednako morzęcy Ps. 78; *jestto jedyny przykład w pismach Kochanowskiego na nom. sing. particip. praes. act. fem. w pierwotnej formie, por. starosł.* **бєржѫшти, хвалѧшти** etc. [1])

Rząd II.

Temat inf. kończy się na ê.

Temat praes.: myślemy Fr. I 3; *por. powyżéj*; musiemy Ps. 68; Tren 19, Pieś. I 9; cierpiemy Tren 15; cierpiemy Wzory; widziem Tren 19; siedziem Pieś. I 9.

Dualis: niechcewa się rozumieć Fr. II 66.

Imperat.: obeźrzy III 18; wejźrzy Ps. 6, 60; pojźrzy Ps. 17, 59.

Dualis: ruszwa Ps. 57.

---

[1]) *Co do tej kwestyi, porównać można polemikę ks. Malinowskiego z prof. Małeckim przeciw tłómaczeniu formy part. przechowanéj w pieśni ludowej*: „zatonęła Kasia po wodzie płynęcy“. *Kryt. por. gram. str. 526.*

C. W zakresie wyrazów.

B.

Bełt — a gdy wszystkich strzał pozbyła, sama się w bełt obróciła Fr. I 8; bełt abo strzała, Bielski Kr. 187 Linde.

bracić się — Ps. 139.

C.

Chasza — nikczemna Ps. 35; chasa, chasza — zgraja, motłoch Linde.

chuć = chęć, było z chucią obiecano Fr. I 18; chuć moję więcéj uważ, niż to, co przynoszę Ps. 146.

D.

Dma — a nasze płonne nadzieje po powietrzu dma rozwieje Ps. 146; wianie wiatru, podmuch Linde.

drzewiéj — nie drzewiéj oka spuściła Pam. cf. *strsł.* дрєвлє, πάλαι, *olim Mikl. lex.*

F.

Fałeszny — pomści niecnoty i fałeszněj zdrady Fr. III 19.

H.

Hydzić się — nieprawemi się hydzi Ps. 11.

Ł.

Łątkom — iako czynią łątkom Fr. I 4; lalka dziecinna. Linde.

M.

Mirzk — wieczorny Ps. 65, мрькнѫти, σκοτίζεσαι, *tenebris obduci Mikl. lex.*

N.

Nogieć Fr. II 42.

Ó.

Obliczność = oblicze — przed świętą obliczność twoję Ps. 17.
ojczyzna = ojcowizna — ojca twego barziéj uszczuplona ojczyzna Tren 3.

P.

Pisany — letniczek pisany Tren. 7., pisany, malowany, pstry. Linde.
potka — nieprzyjaciele barziéj o biegu niż potce myślili Ps. 48; potka, potkanie, potyczka. Linde.
poszańcuje się — *patrz*: szańcować się.
przéć — nie chcę przeć Fr. III 9; próżno przéć Fr. III 62. cf. *starosł.* прѣти, χρίνεσϑαι, *contendere* Mikl. lex.
przyszlachci — *patrz*: szlachci.

R.

Rucho — których ty chciwe karmisz z ziemskiego rucha Ps. 17; złotorucha Wenus Epithal. cf. *starosł.* роухо, ἱμάτιον, *vestis*; *Mikl. lex. por. Biblią królowéj Zofii — Nehemiasz 300*; „rucho gich nye zwyotszalo."

S.

Ślizawica — niech ślizawice i ćmy niespędzone ich drogi będą. Ps. 35.
śrzeż — śrzeż po ziemi iako popiół rozsiewa Ps. 146 cf. *starosł.* срѣнъ, λευκός *albus*, *Mikl. lex.*
szampierz — fortelem szampierza. Szachy. cf. *starosł.* сжпрь, ἀντίδικος, *adversarius*, *Mikl. lex.*
szańcować się — jeżlić się komu poszańcuje Fr. II 45; szańcuje się komu, szczęści się. Linde.
szczęt — twych nieprzyjaciół szczęt nie zostanie Ps. 92.
szlachcić — miód szlachci pańskie stoły Fr. II 5; a mój kościół przyszlachci łupy skrwawionemi Fr. II 11.
sznupka — urąganie i sznupki odnoszą Ps. 69 (wyrazy synonimiczne).
szołdra — dobra lecie śmietana, dobra szołdra zimie Fr. II 60; *z niem. Szulter*, wieprzowa łopata, wędzona, solona = szynka Linde.

T.

Tarnąć — tarnę wszytek Ps. 119; twoim strachem ciało tarnię *ib.* drętwieć. Linde.

tepać — dziwnych dróg szukali, by dobre tepali Ps. 65; cf. *starosł.* тепѫ, тепсти, (?), παίειν, *percutere Mikl. lex.*
trzaskawice — Fr. II 93, grzmot, piorun. Linde.

U.

użalić się — raczyłeś się użalić mego udręczenia Ps. 31.

W.

Wełna — szalonemi wełny Ps. 68, cf. *starosł.* влъна, κῦμα, *fluctus Mikl. lex. Psałt. Flor. 106—29, 106—25, 10—7, 148—8.*
wiła — jako prawy wiła Fr. I 8; abo sam wiłujesz Fr. II 13; wiła błazen, błazeński Linde. *W starosł.* вила, νύμφη *Mikl.*
wiotchy — czyn Ps. 31; *w starosł. ma ten wyraz inne znaczenie:* ветъхъ, παλαιός, *vetus, Mikl. lex. to samo znaczenie jeszcze w Bibliji królowéj Zofiji 300, XL:* „rucho gich nye zwyótszalo, a nogy gich nye ustali.“

Z.

Zalba — żywiesz żalby Odpr.
zewłoki — zawieś zewłoki pojmania swego Fr. III 32.
zołwica — zołwicam za bratową Odpr. cf. *starosł.* ꙁълъва, γάλως *Mikl. lex.*
życzność — moc moję wyniesiesz z swojéj życzności Ps. 92.

MATERYJAŁY
do morfologii
języka polskiego.

Z początku XV wieku na podstawie zapisków sądowych w Księdze Ziemi Czerskiéj.

Zebrał i opracował

GUSTAW BLATT
kandydat nauk filologicznych.

Księga ziemi Czerskiéj zawiéra krótkie zabytki staréj polszczyzny z piérwszéj połowy XV wieku, od roku 1404 — 1425; są to w tekście łacińskim już to pojedyncze wyrazy, już to krótsze lub dłuższe notatki sądowe, pisane po polsku.

Niniejsza praca podaje materyjał językowy tamże zawarty, uporządkowany podług form deklinacyjnych i konjugacyjnych.

Liczby umieszczone obok każdego wyrazu podają odnośny ustęp naszego zabytku podług wydania warszawskiego z roku 1879: „Księga Ziemi Czerskiéj" przez T. xcia L.

Część pierwsza.

I. Deklinacya rzeczowników.

§ 1. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierwotnie zakończone na a_2: poklat 37; zaclad 1176; przewot 1492; powoth 121, 2000; pan 1513 (2 r.); sa-

pust 1655; pokow 870 *por. Miklosicha „Stammbildungslehre“ str. 6; list 8;* barthnik 171; szacczyk 311, 458; gnesdnik 351; ogrodnyk 906; (*de peplo*) swogik (=zwojik) 1237, 1238; poszag 53, 469, 849; brat 193

Imiona własne: sand 683; smark 139; koth 232, 402, 403; szmiszl 953; przemiszl 1517; wilk 629; glot 1122; bik 1646; Jan 62, 164, 756, 806, 813, 938, 1040, 1210 (2 r.); 1243 (2 r.); 1312 (2 r.); 1328 (2 r.); prusz 542; giwan 636; kaczor 62; swider 9, 210, 231; sweder 16, 41, 189; czader 352, 557; czicher 696, 703, 705, 837, 839, 892; szanthor 121, 554; jactor 237, 240; bobror 1417; paweł 1083 (3 r.); baran 141, 431, 541, 649; sczepan 916, 1706 (5 r.); balaban 488; cracowan 270; szodzan 1079; poman 1137; pabyan 1192; troyan 34, 94, 641, 645, 652; woyen 56, 108, 465, 565; marczin 1355; gunolth 107; jacub 1268 (3 r.); stognew 829, 921; msczignew 1992; borzim 50, 158, 649; dzik 1219; kolak 600; kozak 670; widlak 1642; zemak 230; smathlak 358; benik 50, 492, 756; janik 1429; koczik 266; Sobik 341, 342, 346, 369, 371, 399; lysnik 311; duchnik 1700; woyczik 2033; thomek 17, 726; vithek 29, 37, 45; przibek 20, 164, 193; scarbek 21; 22, 201; jactorek 22, 25, 180; szandek 77; szǫdek 700; sandek 645; szanek 279; franek 226; woythek 107, 570, 591; golǫbek 82, 132; janek 451, 576, 1259, 1432; dobek 179, 726; wlodek 194, 439, 797; vinek 298; lokethk (*sic*) 422; rudek 458; paszek 652, 667; slavek 710, 807; przibek 891; tphorek 925, 963; bartek 1342; pantek 1245; marszalek 1299; polucladek 1433; nyedzalek 1422; lutek 1623; nizolek 1700; nowek 1751; mroczek 9 16, 140, 363, 467; mroczecz (*sic*) 315; moroczek 358; dzirszek 13 (2 r.); 24 (2 r.); daszek 22, 150, 251, 275, 418, 434, 538, 546; sdzeszek 24 (2 r.); swǫszek 30, 50, 61, 72; francek 47, 63, 89, 98, 109, 134, 135, 217, 226, 276, 315; sulek 209, 227; meczek 98; zeniszek 102; zagǫczek 38, 105, 106, 349; kǫczek 120, 1980; moszek 195; miroszek 201; szuczek 244, 252, 294, 554; jaszek 418, 673, 703; maszek 420, 439, 483, 543, 563; brziszek 549 (2 r.), 554; miczek 554; roszek 559; sbrossek 610; viszek 699, 1518; stanyek 951; risszek 951; staszek 83, (2 r.), 1028; msczissek 955; krzeczek 1122; balek 1122; mislek 1259; strǫczek 1297; jaczek 1522; orzeszek 1642; msznyszek 2019; svanczek 2038; scirczek 1425; swanch 714; chelch 715, 915; wyąch 1765; woczech 892 (2 r.); woycech 1013; woyczech 625, 1255; hyndrzich 279, 357, 750, 1077, 1078, 1079; boguslaw 198, 465, 953, 1249; swatoslaw 602; sdzeslaw 13; sulislaw 39; meclaw 50; stanislaw 1406; velislaw 54, 952, 1752; wanczslaw 418, 951; hymislaw 134; dobeslaw 1129; swyslaw 1766; wirzchoslaw 1992; bogufal 39 (2 r.), 113, 346, 422; gosczirad 26, 34; starogroth 82; dobrogost 135; vilceluk 139; vilczyluk 728; kolomǫth 201; daczbog 853; czarnolasz 343, 543; lesnimlyn 402, 403, 1948; dukczymlin 460; raczibor 750, 821; Kazimir 830.

Temata męskie pierw. na ja₂*:* strij 1600 (2 r.); mǫsz 113; wlodarcz 486; szǫpyerz (*adversarius*) 1469, 1594, 2014; szyperz *(sic)* 2015; drewyerz 1495; panczerz 1855; pasturz 44; *wyraz ten w zabytku naszym tylko z suffiksem* -urz *znajdujemy*; *principalis alias gissczecz 1328;* oczecz 150; *quia licz Zbroslaus 266; obce:* walczinsz 232.

Imiona własne: Radom 232, 1323; frycz 451, 519; micolay 33, 38, 345, 625, 1365, 1724; andrzey 151; ondrzey 201, 875, 1243; Bozey 387, 390, 395; maczey 492; vesszey 951; bugay 1122; miloskay 1263; barthlomey 1918; przedwoy 554; przethwij 144, 1007; koszdroy 1495; Nemoy 2076; garbarz 2077; riczerz 183; welgerz 1984; wlodzimir 642; grochal 1642; nobel 141; wropl 107, 421; wrobl 253, 315; wrolb *(sic)* 319; szirzen 83; slawoszen 185; sobien 206; kmecz 1156; czeslavicz 3; slavoszevicz 8; wachlevicz 20, 39; cziborovicz 39; potrovicz 24; falenicz 54; przibouicz 62; mrukowicz 98; mirowicz 143; malastowycz 132; gǫszczewicz 132; mykoszkowicz 132; boruczewicz 132; pascouicz 155; falkouicz 155; karlovicz 164; smolczicz 167; mszcislawovicz 208; przipcowicz 208, 951; czadrowicz 209; poticz 211, 213, 220, 254, 255, 262, 264, 291, 299, 324, 353, 370; kotorzicz 251, 263; kotorydz 1863; czellicz 272; staszkovicz 319; bałdowicz 351, 382, 383; zasthovicz 483; lathowicz 557; jaccarowicz 642; czolcowicz 756; drwalewicz 758; koraczeuicz 790; plichczicz 893, 952; grzegorzewicz 716; maczeyovicz 951; maczeyevicz 1192; yaczicz 951; yagustinovicz 1115; lichanicz 1172; pilič 1190; benkovicz 1231; strzekczicz 1283; kuyawczicz 1296; bratostowicz 1296; pabianowicz 1438; lyatoszkowicz 1453; czurczepowicz 1513; kitlevicz 1513; przetwoyewicz 1584; pyechowicz 1642; pechnowicz 1955; nyedzeliszewicz 1751; payąkowicz 1753; tolyaczicz 1806; dobelotouicz 1980; pilykowicz 1983; czethrewicz 2016; mironegowicz 2046; kozirzicz 2054; ostrowecz 25; jaszenecz 50, 160, 683; grodzecz 85, 175, 206, 404, 520, 521; dobrzinecz 98, 171 (2 r.); kurzecz 134, 171; suczecz 214; vlinecz 236, 238, 264, 277, 290, 324; ulynecz 265, 290, 373, 451, 461, 478, 479, 550, 551, 677; wawrzinecz 239, 319, 365; slawecz 400, 434, 722; grambecz 447; tworecz 618; didzec 1241; vsczonecz 1711; szywecz 1751; szedlecz 1636; stromyecz 1778; garbacz 15; nastawacz 210; koracz 243; glowacz 758, 760; brodacz 1604; warnasz 291; miklasz 325; potrasz 462; petrasz 709; gerasz 927; dlucasz 1433; pacos 60, 482, 485; niklosz 89, 109, 134, 136, 147; hannos 297; mikosz 152, 1172, 1561; janusz 278, 311, 358; bogusz 1751; pǫczijsz 123; pǫczisz 2012 (2 r.), 2015 (2 r.); katrzisz 231; maciss 960; marczisz 1252, 1898; soczisz 1255.

Temata nijakie pierw. na a₂ : gnazdo 590; przanslo 224, 255; wardansztwo.

Imiona własne: poro 51; szodlo 22, 56, 114; ządlo 1828; czassto 1095; bozejajko 21; bogatko 241; piwko 422, 557.

Temata nijakie pierwotne na -ja₂: szalęsze 5; zalęsze *ib.*, losze 1340; othrobusze 1026; zaleszye 175, 176, 515, 908; grabe 135; brzescze 400, 606, 608, 853, 1100, 1106, 1114; dambe 401, 402; nabrzesze 2006, 1007, lyppye 1007; zastruze 1114; przedborze 2027.

Temata żeńskie na ā.

Należą tu również nazwiska męskie rodowe, które obok żeńskich podaję: oszada 81; *causa vulg.* spora 986; szona 1006, 1089; ręka 1011; wneka 2054; szekira 1432; chąszba 1473, 1747.

Imiona własne: gora 29, 56, 173, 174, 185, 203, 218; gorra 50, 97, 274; ruda 201; duda 129, 240, 318, 327; brzoza 674, 881 (3 r.); gloda 733: cloda 738; zagroba 1079; sowa 1082; luca 1122; ostrolanka 773, 776; slonka 1146; slanka 1154; sląka 1636; szaloga 164, 1366; pachura 1575; szekyra 288; chochla 27, 31; wisla 590; powala 410, 537, 590, 885; rikala 640, 642, 652; czenatala 1122; obarala 1191; grochala 1425; sarna 315, 556, 910; janna 649; hanna 1002; pechna 18; msczichna 127, 598; stachna 189, 190, 192, 255, 256, 349; swanchna 646; rochna 204; machna 219; sdzichna 221, 646; wanchna 238; boguchna 402, 675; thochna 403, 892; suchna 537; zuchna 1002; wichna 675; smichna 697; jachna 1012, 1013; mrochna 739; skrochna 829; scorochna 829, 1174; scarochna 921; ochna 922; koprziwna 454; suchusna 1006; paprotna 1079; promna 1845; pronna 1604; macdalana 1119, 1117; olszana 806; vodziczna 319; jedlna 724; plichta' 1235; starosta 1778; elszbeytha 767; margorzatha 1341 (3 r.); malgorzatha 1468; climętha 83; climytha 88; balotha 134; byalotha 688; prandotha 267, 331, 361, 365, 376; szegotha 285, 292, 320, 503; strachotha 659, 663, 665; benanda 271; benada 652; koczwa 1613; ohlanstawa 847; nurawa 1157; czanczìwa 406, 537; gostoma 401; soczeka 1122; hanka 2, 1006, 1058, 1402 (2 r.); sandka 41, 605; pelka 130; jacca 24; dębrowka 179, 577, 615, 622; jewka 193; mszurka 130, 230; warka 572, 798; pczolka 343, 344; przeporka 413, 421, 446; ganska 367, 858; ghęska 692; falca 577, 630, 907; strzepka 763; hymka 798; gymka 1053; katka 1044; tomka 1064; potrka 1057; qucholka 1079; garbatka; 1173, 1944; offemka 1218; mlothka 1306; offka 1354, 1433; carwaska 1425; pszonka 1487; myedzanka 1513; namyatka 1565; scorupka 1637; koluska 1914; riuulus vodinka 2010 (2 r.); dorothka 2070; lasczka 39; scrzeczka 210; mroczka 247, 248, 249, 366, 796; streczka 255; de wilka 349, 448, 470; helska 403; elska 405; smolka 1255; marchewfka 1394; kokoszka 1636; szaczka 1642; szeliga 89, 112, 147, 162, 228; czenczuga 422; widzga 1414; strziga 1751; yadwiga 1636; stanislawa 175, 176, 181, 182, 188; vislawa 216; woyslawa 1229; boguslawa 374; vanczslawa 465, 466; falisława 882 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na jā: otclaczcza 305, 1460; selcza 1226; *actor vulg.* percza 1228; szinowicza 1336; passirzbicza 1352; dzelnicza 1422, 1641 (2 r.); bracza 422.

Imiona własne: vola 391, 396, 656, 745, 1296; kula 401, 402; scorcza 449, 2028; falenicza 11, 84; szenicza 82; vsrzenicza 123; lankavicza 410, 590 (2 r.), 886; grambnicza 457, 1977; czeszenicza 593; blothnicza 537, 204, 779, 2057; pilcza (Pilica?) 860, 1795, 1820; clepaczevicza 1040; rochitnicza 1108; rokitnicza 1168; stąszicza 1783, 1951; lussna 10, 131, 142, 540; trzebina 745; truchonya 1533, 1547; boncza 62, 193, 201, 217, 226, 277, 283, 287, 294, 300, 329; junosza 130; malesza 1296; komossza 456, 463, 464; slyassza (?) 1771; jeszdzerza 134; nemerza 756; czesla 512, 515; swola 886, 1006; przethwoija 143; nastazya.

Temata męskie pierw. na i, *por. Miklosicha „Vergleichende Formenlehre“ str. 46*: golamb 239; losz 815, 2053; jelen 1685; jeleyn ib.

Temata żeńskie pierw. na i: szecz jelena 902; *mea vulg.* svescz 95, 224 (2 r.), 1286, 1287, 1295 (*stsł.* свѣсть); chisz 2008; (*wyraz ten odmienia się również podług tematów na* ā *fem.*) kolybel 171, 276, 328.

Temata męskie pierw. na u: suchodol 350; riczivol 981; powyrzch 82.

Temata spółgłoskowe.

Żeńskie na r-: macz mogya 1731, 1734.

Nijakie na s- (*przeszły do tematów na* a_2): koszeocco 184.

Męskie na en: korzen 439;

Nijakie na nt-: koczǫ 492, 844, 1134.

§. 2. *Genetivus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2.

a) Z końcówką -a: thich uszithka ne mam 79 (2 r.), 796; vszitka 407, 756, 806, 1575 (2 r.); othstǫpyla sui proprij dotalicij alias posaga 1398; owsa 1191 (2 r.); wǫczslawa wywodzil pszczoly 82; wanczslawa ne wiwosl etc. 853; podle bratha 418 (2 r.); ne mal marczina poswacz 208; ne ranczil lista 523; u sbrosca 609; ne bral bogufalowa plota 952 (2 r.), 970; do przothka plota 970; w (= u) bernatha 219; w (= u) gothartha 640; u sczepana 1268 (2 r.); ne ranczil werdunka 743; poltora morga 1273; pro kmethone vulg. obelnika 1063; oth pyothra 1296; oth pana 2025; oth pana paska 2025; nye przedala dwoyga scota 273, 485.

b) Z końcówką u: tego ia uszitku ne mam 13 (2 r.), 24 (2 r.), 1751 (2 r.), 1980 (2 r.); *por. wyżéj pod a).*, wecznego dzalu 1314; wstal roku 475, 493, 542, 546, 578, 858, 917 (2 r.), *de eodem sepe hoc est* jasu 1069.

c) Genetivus w znaczeniu accusativu. Kedim ia poslal swego paropka 1220; bartnika spusczy w moyǫ dzedzynǫ 938; za scarbnika 2066 (2 r.), 1615, 1822 (2 r.); pepulerunt pecora scotha 485; nobilem vitum stolnika 1322.

Imiona własne: szalowal na marczina 13 (2 r.); za marczina 1671 (2 r.); szalowal na scepana 24 (2 r.), 315, 1607; henrzich Scepana gǫl 1079, 358; na pabyana 806; ne ranczil za

goworka 734; na dobka zalowal 1283 (2 r.); dobka szacz (=zać=zajić=zajść nowopols.) 1487; na bartka zalowol 1355; na thomka zalowala 1402; stasska wipusczil 1424; na raczibora zalowal 756; na velislava zalowal 1600; szalowal na jana 50, 1366; ugednal jana 164; za yana 892 (2 r.); na pawla 193, 1438; na potra 554; za witha 523, 1523 (2 r.); na crcona zalowal 1040, 1575; na wyącha 1752 (3 r.); na jakuba 602, 1751, 2025; na woyczecha zalowacz 1341 (2 r.).

Temata męskie pierw. na ja₂.

a) Z końcówką -a: sz mego oczcza wolǫ 8, 2055 (2 r.), 2070; ne mam mego manszǫ (sic) ostatkow 399; w dom mańsza swego 1162 (2 r.); ne wszǫl kona 492 (2 r.), 652; ne mal wroczicz kona 758; ne winowat kona 963; od sandziwoga 1255 (2 r.); ya ne odegnal micolaya 1192 (2 r.); ne wszǫl walszynsza 2020.

b) Z końcówką -u: pol morga karczu 1273, 1240; *ad hoc pertinet gayv 1668;* fortilu 1641.

c) Genetivus w znaczeniu accusativu: statuere evictorem zachoczcza 1450, 1470; yączcza *ducere in turrim* 1788.

Imiona własne: zalowal na potrassza 451; za pakosza 491, 1259, 1401; na micholaga 1057; na maczega 1083 (2 r.); na andreya zalował 1243.

Widzimy więc, że w tematach na ja₂ *pierw. działała słabiéj analogia tematów męskich na* u, *jak w tematach na* a₂ *pierw.*

Temata na a₂ *pierw. nijakie:* rǫcoyemstwa 39, 1402; ne szemploczil (zmłócił) dobkowa dzytha 98 (2 r.); od gego szytha 1192 (2 r.); nye popasla szitha 1496 (2 r.); nigenego prawa ne mass 116; prawa ne begamy 800; wanszal pres prawa 1079 (2 r.); yednego gnazda 351: virzecze szǫ vana 353; ranczyl polosmy kopy vana 892; ne popasla prosa 210; osm skot srzebra 213; do szaroslego yeszora 883; o kobilǫ szana 1227 (2 r.); czascz bidla 1448; ne odbil samosoch-bidla 1730, 1733 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na ja₂: do licza 82; ne przeoral stasskowa dzerszena 1312 (3 r.); nabral tomkowa gymena 1370; *(por. wyżéj accusativus tego wyrazu)*, s chicz oprawanya 1424 (2 r.); podluk yednanya 1752 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: crowi ne szabil 62 (2 r.); oszady 81; grabyny 145; ne wynowath polkopy 146, ne winowath kopi 868; ranczyl polosmy kopy 892 (2 r.); polszosty kopy 1523 (2 r.); polponti kopi 2049, 2066 (2 r.); pol treczey kopy 2061 (2 r.); panthǫ czancz dzedzini 452, 774; prandothy negonyl, do kxanszey obory 482; do swey obori 693, 1733; do oborǫ (sic) 1730; *multum dampni sicut* ysczyny 446, 984, 1249; do sprawy 692; czthirzista cop grosszow szcody 462; teless skodi 884; elszki ne pobral na dwa woszi 667 (2 r.); nemal volney drogy 955 (2 r.); ne dayǫ mu viny 986; podluk smovi 1210; essze meyg vloki ugal 1255 (2 r.); wirąbicz osszy z kraty 1565; v hany 1731, 1734.

Temata żeńskie pierw. na jâ.

a) Z końcówką e: esset yedne dzelnicze 351; do czuczey zeme 1227; scrznie (= skrzynie) ne wszol 1980.

b) Z końcówką analogiczną -éj: neposziczil sukney 219 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i: *procurator amite sue vulg.* swesczi 438; anym pomoczy dawal 418 (2 r.); barczy marcowey 1565 (2 r.); *et etiam sepes I chiszi 2008; por. § 1.*

Temata męskie pierw, na u: ne wkralth (sic) wolu 652; z yego domu 21 (2 r.), 137; pokow modu 807 (2 r.), 817.

W znaczeniu accusativu: o tego wolu 1487 (2 r.); o czarnego wolu 1343 (3 r.).

Temata spółgłoskowe.

Nijakie na en: jenego snamena 1992 (2 r.); jenego imena 1992 (2 r.).

§. 3. *Dativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2.

a) Z końcówką u: cu dzalu 1411.

b) Z końcówką owi: stascoui crowi ne szabil 62 (2 r.); ne ranczyl staszkowi 743; staszcowi ne wszol 198 (2 r.); wanczslawowi 492; ne wynowath janowy 146, 1924 (2 r.), 2036; wszǫl yanowi woli 951; janowi dali vinǫ 1425; janowi mal dosicz ucznicz 1267 (2 r.); neuinowat pascoui 150; jacubowi 412; woyczechowy 151; voczechovi przivolil 1268 (2 r.); ne odbil woyczechowi bidla 1733 (2 r.); newinowat allexǫdrowi 199; adamowy 210; sbroscowi 523, 453; witcowi to vczinil 201; winowath potrowy 624, 2018; vczinil wafrzinec sczepanowi 319; wlothkowi newkralth (sic) kona 652; michalowi nemal wroczicz kona 758; roku dal chrczonowy 917 (2 r.); chrzczonovi debuisti oprâwicz 1287; pyechnowi newinowat kona 963; dopkowy wynowat 1028; climkovi czinil prawo 1210; climontowi czinił prawo ibid., stoli robil stanislawowi 1375; raczil (= ręczył) abrahamowy 1523; chelchowy 1882; bogufalowi 38; borkowi 2061 (2 r.); sbignewowi 2066.

Temata męskie pierw. na ja_2.

a) Z końcówką u: przeciwo kxanszu 418 (2 r.); zaplaczil kxandzu 807, 418 (2 r.); oczczu gey 1433 (2 r.).

b) Z końcówką ewi: (jo = je, *por. starosł.* кралєвн). Mykolaewy ne wynowa 126; micolayewi 868; micolayewi ne winowata 1995; marczissewi 407; bartlomyeyewy 1496 (2 r.); maczeyewy 1513; *luit dno principi* ysczewi 1194.

c) Z końcówką owi: wawrzinczowy 361.

Temata nijakie pierw. na a_2: temu gnazdu 590.

Temata nijakie pierw. na ja_2: ku szlączczanu 1615; *sum propinquior ad istam hereditatem vulg.* ymyenu 1589 (2 r.); *por. niżéj acc. tegoż wyrazu.*

Temata żeńskie pierw. na â: ku rosprawye 1639; *quidquid adiudicarerit vulg.* szkaze 2023; stanislao pirzchale 54; dorotchcze ten pasz dal 113, ne ręczył dorothcze 134; wynowath dorothcze 143; fideiussit laszocze 141; pelcze 354; gansczе 367; *non soluit* przeporcze 424, 425, 587; falce 577; powale 590; mroczcze 849; powanscze 870; vinowath katherzine 981; katcze 1044; obarale zaplaczicz 1191; mam dacz ninocze 1357; ne odbil bidla anne 1730.

Temata żeńskie pierw. na jâ: *nunccio dicto* otcclaczczi *jus decreuit* 305; ku mey dusi 1699, zaplaczył kathuszy 2016 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i: ku mey cziczi (= czci) 1699.

§. 4. *Accusativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: *super pastionem* o spasz 1292; obręczil mne potlik 38 (2 r.), 45; w moy las wegnal 44; o ktori jasz 50 (2 r.); za poszak 134, 143, 2036; debet dare pręth 145; dzelil bor 361; mimo rzeczony rok 453; *paruit termino vulg.* ustal rok 1189; *(genet. pluralis? por, wyżéj przy genetivie),* pod szemsky wclad 579; jaco mi (dal) moy męsz ten pasz 113 (2 r.); za pasz 1367; *peccora* sclad *dicta dare* 716; uszitek ma 33, 192, 875; zaplaczil pokow modu 807 (2 r.); dare pokow modu 817 (2 r.); o szlup 819; *et habeo descripta vulg.* zapis 1084; *medietatem porcionis vulg.* przibitek 828; *solvere* swogik 1234; w ten czasz 1432; *debet unum agrum alias* morg carczu 1240; *et unum vulg.* mork 2008; kedim drugi lup podawal 1432; o brzek 1507; czinil gwalth 1724; mne pan kaszal na przewoth 1513 (2 r.); percussit knyaski garnek 1895; ktori wansoch pobral 1607 (2 r.); o ktori wansoch zalowal 1607 (3 r.); *(niem. wandschoss).*

Temata męskie pierw. na ja_2: szalowal o kon 13 (2 r.), 24 (2 r.), 1243 (2 r.), 1751 (2 r.); y kon do kxanszey obory dal 482; za kon 2049; szalowa (sic) na micolay — *jestto jedyny przykład w naszym zabytku, gdzie accusativus rzeczownika osobowego nie jest zastąpiony przez formę genetivu;* o kthory sprzęszay 903; emit ogrodzecz 1778; *dare pignus alias* częsej 1207; *godna uwagi, że tylko w tematach na* ja_2 *znajdujemy accusativus rzeczowników żywotnych w pierwotnéj formie, gdyż w innych tematach wyparła go forma genetivu.*

Temata nijakie pierw. na a_2: o kthore rancoyemstwo 270, 1406; malem prawo 164; czinil prawo 1210 (3 r.); za zemske prawo 1267 (2 r.); szemske prawo obrączil 1671 (2 r.); *fecit fideiussere ius alias* zemskye prawo 1205; o vano 353; o kthore bydlo zalowal 554, 796; szayęla me bidlo 693; *dedit hunc honorem videl.* potszętstwo 702; o kthore szytho zalowal 806 (2 r.); poslal po sitto 1220: o ktore drewo zalowal 1607.

Temata nijakie na ja$_2$: o troye odzene 39; debet sedzane 346; habet vidzene 437, 819, 1987; o rozprawene 499, 913; na obrownanye dzedzini 774; *transitum fecit vulg.* zaszcze 800; o cthore rϕbene 1040 (2 r.): dare wansane 1189; swϕsane 1307, 1984; o tomkowo gymene zalowal 1370; sϕ poddal na sginene 1607 (6 r.); *non dedit* yednane 1637, 1652; (o ktore szuje zalowal tegom... 1799 (2 r.)); sz (za?) ego neyffstane 2025; *dimensuracionem vulg.* vidzelene 900.

Temata żeńskie pierw. na â: mimo godzino 20; sza copϕ 33, 460; uczinili mi scodϕ 44; na oszadϕ 49; o thϕ niwo (i niwϕ) 164, 964; *pro concremacione* o poszegϕ 236; na mϕ gospodϕ 422; o dzedzinϕ 451 (2 r.), 462; wpusczyl w moyϕ dzedzynϕ 938, 1032; za wiprawϕ 491 (2 r.); o pusczinϕ 583, 594; o yϕsz pusczina 602; chaszbϕ 720; o ctorąz chaszba zalowal 1753 (3 r.); o yansz kobilϕ 756, 1227; widal kobilϕ szana 1227; za lonkϕ zaplaczil 807; za lonka ibid., lϕkϕ 1296 (2 r.); o ctore lanka zaluge 1259; o ctoran lankan ibid., na moyϕ szonϕ zalowal 907; dayess mu vinϕ 986, 1425 (2 r.); per olszinϕ 1061; yest na stronϕ tϕ 1071; w clodϕ wasdzil (= wsadził) 1079 (2 r.); po szosnowo clodϕ 2010; o tąn krziwdi (sic) vstal 1255 (2 r.); o krziwdϕ 1296 (2 r.); o ctorϕ stodolϕ 1402 (2 r.); *super casulam* pod swą kopą 1639; oborą habere 1701; o wislϕ 198; na vanczslawϕ zaloval 465; boguslawϕ wyprawil 683; na hymkę zalowala 796; na margorzethϕ zalowal 903; na prandotan 1607; na prandota 1799.

Temata żeńskie pierw. na jâ: kasną swine wegnal 44; wszdal *suam* przϕ 95, 107, 238, 288, 760, 907, 974; virzecly prze 426; przekopales mϕ grobϕ 184; *w wyrazie tym nie znajdujemy jeszcze grupy:* labialis + l *powstałéj z pierwotniejszéj* labialis + j *jak w nowopolskiem*: grobla, kropla; vszules graniczϕ 184, 345; *exaras viam alias* koleya 1784; na mϕ braczϕ 422; yanl ponoszϕ mego 482; o kthorϕ zalowal skrziny tey ya... 829; *in latitudinem vulg.* na przeczϕ 881; *unam navem vulg.* lodzϕ 972: *per Andreas vulg.* selczϕ 1226; o ctorϕ zemϕ 1341 (2 r.), 1355 (2 r.); o ctorϕ zema 1341; *suam accionem* praszϕ (?) 2065; przϕ ibid.

Temata męskie pierw. na i: trzeci dzen 82.

Temata żeńskie pierw. na i: sza czescz 83 (2 r); panthϕ czancz 450, 1600 (2 r.), 2016 (3 r.), 688, 1268 (3 r.), 1287, 1448; o kthorϕ peczϕcz zalowal 465; *non dedisti* gazam chycz 1492; vim — mocz 1641.

Temata męskie pierw. na u: w dom micolayow 1162 (2 r.), 1724.

§. 5. *Instrumentalis singularis.*

Temata męskie pierw. na a$_2$: sz janem ugednal 164; s gotharthem 239; z woyczechem wyednana 1343; sz panem pasz-

kem 2025; za poczǫthkem 201, 319; za yacubowym poczanthem (sic) 422; poczanthkem ibid., veczoym dzalem 285; yanl gwalthem 482, 485, 492, 1636 (2 r.); scladem 532, 994, 1017, 1520, 1320, 1525, 1581, 1609, 1781; arasti plughem 697, 1787; *transiverint vulg.* pandem 883; z wozem 1220, 1370; mernikem 1422; *tenent racione obligationis vulg.* zawodem 1984.

Temata męskie pierw. na ja$_2$: pod pasturzem 210, 1192; sz konem 482; sz oczem 930 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a$_2$: pravem szǫ obidǫ 202; s szemskym pravem 853 (2 r.); wnosla dwanaczcze kop bidlem 1162 (2 r.); bydlem 1192; dobrim bydlem 1609.

Temata żeńskie pierw. na â: wegnal silǫ 44, 184, 190, 219, 937, 938; silan 1220; nye popasla szila 1496 (2 r.); sz radǫ 422; dorothka (z) stanislavǫ 2055; z margorzathǫ wyednam 1343.

Temata żeńskie pierw. na jâ: sz mego oczcza wolǫ 8, 331, 625; s braczǫ 422, 452, 1355 (2 r.); *cum suo intercessore vulg.* zachoczczǫ 980.

Temata żeńskie pierw. na i: moczǫ 44, 184, 190; 692; 693, 937, 938, 1220, 1496 (2 r.); sz osztrǫ bronǫ 365, 418, 1724; s ostran bronan 1192 (2 r.); z pomoczǫ 422; chǫszebnǫ rzeczǫ 875; neywidomą rzeczą 1491; nocznǫ rzedzǫ 1227.

Temata spółgłoskowe.

Żeńskie na r: sz maczerza 1468.

Męskie na men: czisnǫl kamenem 319.

§. 6. *Locativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a$_2$: po sczwythem woyczesze 82 (2 r.); przy pabiane 1375; ne szedzy na szastawye 1918.

Temata męskie pierw. na ja$_2$.

Końcówka jest tylko analogiczna u: wulinczu 452; po mem mǫszu 465; po yego oczczu 868; w pocoiu 1355 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a$_2$.

a) Z końcówką ê: v slachdnem (sic) prawe 1723.

b) Z końcówką u: na stauisku mem 184 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na ja$_2$: po vyednanu 1312 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: na tey drodze 19, 1636 (2 r.), 1730; po swey szene 193 (2 r.); na nassey dzedzyne 951 (2 r); w mey dzedzynye 1918: po mey sestrze 1249 (2 r.); *co do samogł.* e — *por. powyżéj*: szene; (po) swachne 1249.

Temata żeńskie pierw. na jâ: we przi 198.

Temata męskie pierw. na u: w moyem domu 1328; w mem domu 1243 (2 r.).

Dualis.

§. 7. *Nominativus.*

Temat pierwotnie na s *nijaki, po utracie suffiksu tematycznego* „es" *przeszedł do tematów na* ja_2 *neutr:* koszioczi 58, 2058.

§. 8. *Genetivus.*

Temata męskie pierw. na a_2: dwu policzku ne dal 151 (2 r.). *Temata żeńskie pierw. na* â: ne ręczyl thwu kopu 134; s moyu ręnku visli 981.

§. 9. *Accusativus.*

Temata na â *żeńskie:* wiszil dwe crowe 33; d (wie) koppe 1028; vszcodzil dwe grziwne 1406.

§. 10. *Locativus.*

Temata na a_2 *męskie:* na dvv woszu 853 (2 r.).

§. 11. *Nominativus pluralis.*

a) Z końcówką i: przyszęsznyczy recognouerunt 2012, 2013; *por. niżéj pod b).*

b) Z końcówką accusativu plur. y: przyszędznyky *recognouerunt* 2012 (2 r.); morgy 125; trzy dzaly 997; ti stoli sę 1375; yazowe koli 1732; *(sepes per aquam)* — gaszy 1069; plugi 1256; swydry 98, 666; cracowany 128, 269, 438; conary 387, 431, 1296; colaky 586; slassy 586; koszethuli 501, 541, 651; prussy 543; olszani 652; goliani 652, 662; sczithi 1877, 1940; szapochy 1690; vinari 62, 701, 702; drosdi 278, 417; smarky 814, 890; cichri 1933.

Temata męskie pierw. na ja_2: sunt gednacze 972; kowale 1338; lęczissicze 7, 913; grębnicze 21, 334, 342, 369, 371, 457, 553; potrowicze 24, 118, 210, 219, 335, 365, 465, 591, 562; petrouicze 360, 545, 548; dobrzyncze 134, 166; gosnevicze 62, 160, 201, 202, 208, 210; gosczenicze 62; lichanicze 157, 193, 804, 1036; pabirouice 154, 157, 642, 651, 652; lecarczicze 155, 319, 636; falenicze 135; stanisseuice 187, 211, 559; falanczicze 239; turowicze 251, 411, 1254, 1739; goszczanczicze 288, 307, 503, 546; gneuenicze 296, 302, 318, 429; swanthoslaovicze 319; sobanicze 408; varszovicze 422; tlubicze 431; rosnicze 506, 513; rekowicze 518; mirouicze 554; przeczslavicze 577, 599; jaczewicze 583; grzegorze-

wicze 810, 893, 700, 704; podgorzicze 812; sydlcze 670; boglevicze 768, 803; brancze 1236; grzegorzice 1213; wilczkowicze 1464; łąszenicze 1010, 1636; belszicze 1640; gąpczicze 1731; nemogevicze 1122, 1858; barczicze 1149, 1889; biskupicze 1908; hulonicze 1978; koszirzicze 2035; thworowicze 1116; szosnowice 1057; przedborzicze 1163; dzerzonowicze 1150; podstolicze 1464; jastrzambe 642.

Temata nijakie pierw. na a_2: male rutna 82; jeszora 401, 402, 403.

Temata żeńskie pierw. na â: sunt czeczothky 641; sǫ to scori 640; pszczoli 1826; stegni veczne 609; *por. starosł.* стьгнꙗ: *droga; ulica*; glinki 24, 50, 118, 270, 422, 544, 545, 548; osziny 36; rudki 201, 319; roguli 39; szanki 642; trampky 725; osszy 799; obori 212, 213; studzonki 951; studzanky 1066; praczki 1367; rithemoczadli 1513; zastrugy 1788; branki 1992; szamothi 20; lady 411 (2 r.).

Temata męskie pierw. na i: moy ludze 21 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na i.

a) Z końcówką i: sunt barczy 1565.

b) Z końcówką analogiczną e: chicze 1829.

§. 12. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2.

a) Z końcówką ъ: ne pobrala ramb 1731, 1734; do swanthek 917 (3 r).

b) Z końcówką ów: oth dzidow 315; od zidow ibid., od szidow 358; ostatkow 399; ustal rokoff 1292.

Temata męskie pierw. na ja_2.

a) Z końcówką pierwotniejszą ь: poslal do grzegorzevicz 1220.

b) Z końcówką analogiczną i: nemal groszy vroczicz 453, 624, 1028 (3 r.), 1438, 1523 (2 r.); ne wszal penandzy 407, 1924 (2 r.), 2061 (2 r.).

c) Z końcówką ów: ne wynowath trzech groszow 146, 462, 868, 1995, 2018: 2020, 2070; trzidzesczi korczow 1191.

d) Z końcówką ew *(t. j.* ow *po palatalnych spółgłoskach)*: korczew 1191.

Temata nijakie pierw. na a_2: wǫczey trzech lath 955 (2 r.); trzidzesczy lath 1468; daley trzech lath 50 (2 r.), 1355 (2 r.); seczdzesant lat 1600 (2 r.); nye szadal praw 1799 (2 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: ne pobrali wszeborovich dzesk 21; desk ibid.; za pocz cop 38, 126, 143, 462, 1162, (2 r.), 1357, 1401 (2 r.), 1438 (2 r.), 1942 (2 r.), 1995, 2036; nema viloszenich stghen (sic) 168; grziwen 491, 743, 824, 963, 981, 1009, 1175, 2025 (2 r.); szath 1319; perel 1731, 1734.

Temata żeńskie pierw. na jâ.

W naszym zabytku mamy wyłącznie końcówkę i, *por. stsł.* доушѧ — зимѧ; stascovich swini ne choval 20; sedmoro swyny 875.

Temat żeński pierw. na i: sza cztrzi (sic) copi rzeczi 1980 (2 r.); konopły indrzichowich 1636 (2 r.).

Temat męski pierw. na u: tich wolow scori 640.

Temat nijaki pierw. na s: na dztyrnacze ok 431.

§. 13. *Dativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na ja_2: yednaczom opowedzal 208 (2 r.); roku dal tym penandzom 917.

§. 14. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2: na dwa voszi 21 (2 r.), 667 (2 r.); *debet fodere duos* morgy 77; *proposuerunt tres* sdnamenyky 134; *recipere tres* pokowy 134, 2023; na przewody *(sepes)* 296; o kthore lysthy zalowal 466; *stetit terminos* cztirzi roki 620; *habeo mercipotores* litkupniky 1863; *percussit palos vulg.* jaszy 1061, 1069, 1070: *recepit se ad suum iudicium videlicet* przyszodznyky 2012, 2013; placzicz dlugy 2055 (2 r.); za dlugi 2070; *debet remanere* chlewi 1422; *tres cumulos alias* brogi 1422; za szmathlaky 358; dzirszal zagroby 930 (2 r.); po ti masty 750 (2 r.), 805.

Temata męskie pierw. na ja_2: na starcze 137, 1692; o ctore penǫdze 193, 315, 358, 734, 796, 916, 917, 1057 (2 r.); velke vecze 490; gednacze 570; po cztirzi grosze 1191 (2 r.); *duos equos* srepcze 1319; *w ustępie 1057 czytamy accus. plur.*: o ctore penǫdzǫ, *odpowiadający zupełnie starosłowiańskiemu accusatiwowi na* -ѧ. *prawdopodobnie jednak jestto omyłka pisarza.*

Temata nijakie pierw. na a_2: *porcionem dictam* kothowa sedliska *dividere* 841.

Temata żeńskie pierw. na â: wywodzil pszczoly 32; *fecisti semitas vulg.* sceski 117; predal lanky 331; o kthore łamky 625; wipusczil niwy 361, 717; o kthore kossy 767; *per gades dictos* czosny 883; *fecisti signa vulg.* czoszny 1031, 1032 (2 r.), 1045, 1046.

Temata żeńskie pierw. na jâ: o ktore swynye zalowal 1575 (2 r.).

Temat żeński pierw. na i.

a) Z końcówką e: reparare chycze 682, 1835.

b) Z końcówką i: o ctore rzeczi zalowal 1083 (2 r.); 1088, 1222; wirąbicz osszy s kraty 1565.

Temata męskie pierw. na u: wszal voli yanovi 951 (2 r.); o ctore woli 1425; czuzy voli vaszanl 1079 (2 r.); se mnǫ no poly 2055 (2 r.).

§. 15. *Instrumentalis pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2: dowodzila swimi dzewiory 1589; *quibusdam roboribus dictis* borthy 298.

Temate męskie pierw. na ja_2.

a) Z końcówką i: w micolayov dom wnosla dwanaczcze kop bidlem y penandzi 1162; *(czy może omyłka pisarza? por. pod b).*

b) Z końcówką mi: bidlem y penandzmi *ibidem.*

II. Deklinacya rzeczownikowa przymiotników.

§. 16. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: *filius* stolnikow 972; crotek mi sszy w stopǫ 2057; roslaow 74; pylikow 81; pawlow pasturz 44; osrow 180, 279, 750, 781, 793, 800, 805, 883, 1049, 1096; szorthow 301, 449; domaszow 490; strzelcow 584; lucow 595; strzelathkow 585; riszkow 630; szeczechow 801, 825; taczow 907; drogostow 926; gothow 954; prasmow 587, 588, oszǫnburow 960, 970, 983, 1158; kelbow 1002; myedzechow 1205; rossnisow 1208; poradow 1330; spikartow *filius* 1496; msczigneow brath 1992 (2 r.); sobikow 96, 217, 282, 587; staniszew 254; szaszin 21, 22, 35, 93, 98; pruszyn 91, 354, 388, 389, 398; drogiczin 445; wengřzin 641, 675; zǫbin 1107; lublin 311; mlothczin 1329; tarczin 295; staniszew 254; — *w złożeniach przysłówkowo użytych:* samowtor 345; szamopanth 365 (3 r.); 482, 485; szamopyth 98 (2 r.); samossot 1192; samosocht 1730; samosochot 1733; samoszedm 1724.

Temata nijakie na a_2: otwosko 25; odtwoczko 259, 260; othwoczsko 114, 237, 242; bedlsko 53, 221, 314; sobecursko 3, 91, 127, 207, 212, 458; mensko 278, 288; oszeczsko 475; rzszisko 831; przeworsko 1035; gorzensko 475, 1266; szecluczko 1460; goslino 4, 12, 17, 24, 61, 65, 74, 219, 281, 303, 306, 331; carwolino 6; unino 624; chabdzino 18, 118; chebdzino 229, 261, 285, 292, 298, 320, 324, 330, 345; czaplino 28, 76; budzissino 36, 430, 440; cruscino 60; grussiczino 49; grusczino 469, 474, 490; poffszino 77, 1201; falǫczino 118; falanczino 431, 492, 554, 650; faliczyno 1043; kobilino 129; vyszeczino 141; golǫczyno 185; brzunyno 144, 156, 168, 235, 236, 237, 267, 282, 291, 295, 310, 331; kancino 158, 206, 480, 492, 643; ganczino 476; slanczino 206, 253, 312, 315, 319, 324; tharchomino 218, 339; szestrzino 351; trzebino 305; galino 319; costnino 405, 418; zarambino 411; piwonino 310, 347, 384, 411; vissokinino 420, 483, 498; swanczino 421; zelanino 422, 517; susczino 450, 582; succzino 631; suchczino 284, 450, 463, 481, 549; krusino 579; cossnino 623; kasnyno 669; byczyno 673; zelawino 737; virdzisino 1064; trǫbiszino 1098; scarssino 1136; okunino 1136; kosziczino 1137; vitosszino 1268; swąszino 1827; sza-

moczino 1970; brzumino 2040; cuczino 2088; sobicowo 1, 30, 31, 51, 61, 63, 66, 74, 98, 104, 107, 207, 226, 238, 252, 265, 276, 290, 295, 325; smathkowo 4, 13, 39, 54, 118, 137, 203; osszǫborowo 20, 193; chinowo 24, 48, 98, 112, 227, 228, 244, 246, 252; ciszkowo 34; mrocowo 37, 46, 350; grochowo 50; glowszkowo 224, 558; sulistrowo 153; vilaslowo 164; michalowo 164, 776, 887; scurowo 179, 239, 417; lupkowo 240, 243, 250, 275, 311, 325, 334, 391; wichrowo 194; zawstowo 223, 281; chmelowo 1180, 1546, 1549, 1550; grzibowo 240, 770; magnuszovo 1343; szirovo 314; 417, 452, 479, 504; dibowo 350; banthcowo 271; pilchowo 352, strzelathkowo 352, 585; zaborovo 355, 631; crobowo 352; redwankowo 306, 365, 366, 565; beycowo 313, 316, 317, 668, 669; grabowo 348, 356, 798; tharnowo 240, 305, 469, 474, 482; budzichowo 415; kunowo418; rossochowo 451; regowo 491; rampkowo 516; rompchowo 1044; kelbowo 537; szathkowo 660; glowskowo 624; vidowo 315, 573; czichrowo 582; wirzbowo 584, 589; dzeczwinowo 591; lathowo 624; pasczewo 642; lisowo 643, 653, 654; strupechowo 266, 279, 652; strzalkowo 654, 988, 1013; blandowo 662, 667; brankowo 712, 758; szeczechowo 710, 817, 827; ostrowo 775, 786, 941; drogostowo 772; ossowo 778, 779; dancowo 779; taczowo 791; koszuchowo 799; ramberthowo 823, 930, 1103; czolcowo 830; boguszkowo 846; grothowo 312, 637, 649; lichowo 996; szanurkowo 1018; schrosczechowo 996; czichrowo 1154; unestowo 1368; koszowo 1457; myedzechowo 1533; bladowo 1590; mislechówo 1721; bubkowo 1880; chotelovo 1913; golodzinowo 1992, golandzinowo 2054; kaczkowo 2011; mlochowo 2054, roszechowo 2066; **tomkowo** gymene 1370; sluzewo 21, 232, 401, 575; czecziszewo 25, 140, 468, 593, 891; cisewo 26; mneszewo 38, 243, 518; szedzewo 90, 125, 203; yasgarzewo 128, 215, 251, 415, 430, 457, 569; sulistrigewo 158, 315, 677, 689; sulischewo 156; chroczessewo 154, 157; czanstonyewo 158, 285, 292, 320, 503; michalewo 1038; czanewo 179, 311, 681; bodzewo 221; belewo 229; chmelewo 223, 240, 243, 469, 474; magnuszewo 240, 730; zakrzewo 406, 409, 410; proszewo 421, 424, 425; galczewo 435; lasnewo 440, 582; domaszewo 490; gambarzewo 491; parznewo 497; strszewo 578; borzewo 580; oposdzewo 657, 716; dobriszewo 650; kowawalewo 730; rosniszewo 809; wroczissewo 973; palczewo 1059; pnewo 1101; pobrassewo 1148; zabrzewo 1130; grzegorzewo 1163; carczewo 1147; korzenewo 1209; lowszewo 1368, 1394.

Temata żeńskie pierw. na â: suchczina 82; susczina 84; biczina 465; powǫsczina 992; sestrzina 1123; lasszoczina 1327; dambrowa 499, 509; glowaczowa 7, 1536; scziskowa 13; pawlowa riczerzowa 78; msczískowa 92 (2 r.); szaszinowa 56; zayǫczkowa 188 (3 r.); roslaowa 204; glowaczowa 233, 247, 280; mroczkowa 249; omkowa 249; santhkowa 391; jaszcowa 777; michalowa 718; kaniszowa 1006; nossowa 977; petrasszowa 1060; baranowa 1064; sǫtchowa szona 1088; walibogowa 1089; wezborowa 1109; troyanowa

1491; dobkowa 1522; wola doctorowa 1845; grzegorzowa 1974; ne pobrala szamoszosta 1636 (2 r.).

§. 17. *Genetivus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2; bogufalowa plota 952 (2 r.); z ostrowa 955 (2 r.); poltora morga 1273.

Temata nijakie pierw. na a_2: dobkowa dzytha 98 (2 r.); stasskowa dzerszenya 1312 (3 r.).

Temata żeńskie pierw. na â: polczwartinacze grziwen 1175; polczwarthi copi 150; polosmy copy 892 (2 r.); polszsty kopy 1523 (2 r.); polponti kopy 2049; polpanthi kopy 2066 (2 r.); — *z zak. dekl. złożonéj*: zayczkowey 185; grotowey 1061; glowaczowey 1227; barczy marcowey 1565; powaliney 1816.

§. 18. *Accusativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: w dom micolayow 1162 (2 r.).

Temata nijakie pierw. na a_2: o ctoro rǫbene 1040; o fsiczko 1227; *w znaczeniu przysłówkowem*: na prawǫ 138; na prawo 750, 1367 (2 r.), 1579, 1699; na lewo 805, 1367 (2 r.), 1699; *indirecte alias* rosochato 1511; jaco 8, 13, 19, 20, 21 etc.

§. 19. *Locativus singularis.*

Temat nijaki pierw. na a_2: w oszimborowe 1341; *w znaczeniu przysłówkowém*: dobrzc 952.

§. 20. *Nominativus pluralis.*

Temat męski pierw. na a_2: o ctore woli zalowal, thi sǫ janowy 1425.

§. 21. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie pierw. na a_2: o ctore woli janowi 1425.
Temat męski pierw. na ja_2: czuzy woli waszanl 1079.
Temat nijaki pierw. na a_2: kothowa sedliska *dividere* 841.

III. Deklinacya rzeczownikowa imiesłowów.

Znajdujemy participia act. praet. na ł *i passiva na* ł *lub* n.

§. 22. *Nominativus singularis.*

Masculina: list ne piszan 8; wardąszen 1829; wynowath 143, 146, 150, 199, 624, 963, 981, 1028, 1361, 1438 (2 r.),

1924 (2 r.), 2018, 2025, 2036; ugednan 164; wyednan 1343, 1370.

Feminina. Margorzata wyednana 1343; ya ne wynowa 126; ne winowała 1995, 2070; pirschala 67, 185.

§. 23. *Nominativus pluralis.*

Masculina: thi sø zaplaczoni 1433 (2 r.).

IV. Deklinacya zaimków.

A. *Zaimki rodzajowe.*

Obejmują temata na twardą końcową, pierwotnie na a_2 *i miękką, pierwotnie na* ja_2.

§. 24. *Nominativus singularis.*

Temata męskie pierw. na a_2: a then jakub 2025; a on mimo tho szalowal 164 (2 r.), 358, 451, 756; on røbil 1040; on zaplacyl 1057; my sø on poddal 1607 (2 r.); on nye widal 1575; on zene do obory 1733 (2 r.), 1799; nigeyden 198; sam 1192.

Temata męskie pierw. na ja_2: moy møsz 113; moy oczecz 150; nye bil moy 1513; strig moy 1600; nas brath 1992.

Temata nijakie pierw. na a_2: to druge 2025; na owo tej 19.

Temata nijakie pierw. na ja_2: moye na prawo 1367, 1699; me ostrowske 750, 1579.

Temata żeńskie pierw. na â: ya szama 1496 (2 r.).

Temat żeński pierw. na jâ: moya macz 1731, 1734.

§. 25. *Genetivus singularis.*

Temata męskie na twardą: o kon; tego uszitku nemam 13; tego ne wiprzøgla 903 (2 r.), 1751 (2 r.).

W znaczeniu accusativu: tegom ya uchowal 1243 (2 r.); o thego wolu 1487 (2 r.).

Temata męskie na miękką: do mego domu 21 (2 r.); mego manszø (sic) 399; ne wzøl mego walszynsza 2020; dlugy mego oczcza 2054, 2070; do yego domu 21, 201, 319, 422, 868, 1600, 1513; w domu mansza swego 1162 (2 r.).

W znaczenin accusativu: yanl panoszø mego 482 (2 r.), 485; poslal swego parobka 1220.

Temata nijakie na twardą: tego ne ranczyl 270, 1594, 1980 (2 r.), 1799 (2 r.); s tego røcoyemstwa 1402 (2 r.); nigenego prawa ne mass 116.

Temat nijaki na miękką: s weszego 683.

Temata żeńskie na twardą: they ya ne mala 465; they ne winowath 829; tey uszithka ne ma 756; do tey 1355 (2 r.); nigeney 1249.

Temata żeńskie na miękką: any gey dirszǫ 219; yeg przeproszil 2016 (2 r.); yey czǫcz 2016 (3 r.); gey oczczu 1433 (2 r.), do swey obori 693; meyg vloki ugal 1256.

§. 26. *Dativus singularis.*

Temata męskie na miękką: iemu 418; gemu 1607 (4 r.), 2025; mu 39, 418, 986, 1255, 1268, 1283 (2 r.), 1402.

Temat nijaki na twardą: przeciwo themu 554.

Temat żeński na twardą: k tey blissy 602 (2 r.).

Temata żeńskie na miękką: o kthorǫ skrziny scorochna zalowa, they ya ye newinowath 829; gey zaplacil 1057, 1438; ku mey cziczi (sic) y ku mey dusi 1699.

§. 27. *Accusativus singularis.*

Temata męskie na twardą: ten ya biyǫ 50; w ten czasz 1432; o ten wansoch 1607.

Temata męskie na miękką: nan szalowal 164 (2 r.), 319, 1343; nan zalowal 917, 1341; on (=oń) zalowacz 1343; zan zaplaczicz 1752; gy wrenil 201; gy ymal zacz 451; szromoczyl gy 482; ma gy zagycz 1206; gi wipusczila 1402; czo mi gy podal 1487 (2 r.).

Temata nijakie na twardą: to wem 21, 24, 39, 50, 62, 164, 193, 201, 319, 683, 1040, 1401, 1594 (2 r.), 1699, 1752 (2 r.).

Temata nijakie na miękką: ye wyednacz 1370; ne odbil bidla woyczechowi, a on gey (=je) zene do obory 1733 (2 r.); szayǫla me bidlo 693.

Temata żeńskie na twardą: o thǫ niwo 164; o thǫ 451, 462; na tǫ stronǫ 1071; o tan krziwdi vstal 1255 (2 r.), 1259 (2 r.), 1341, 1484, 1600, 1752.

Temata żeńskie na miękką: dzirszǫ iǫ 1355 (2 r.); yǫsz (i) yansz 602; o yansz kobilǫ 756; o nǫ zalowacz 1341 (2 r.); na moyǫ szonǫ 903, 938; przekopales mon grobǫ 184; na mǫ gospodǫ 422; oprawicz swoyǫ czanscz 1287; poddawa sza pot swą kopą 1639.

§. 28. *Instrumentalis singularis.*

Temata męskie na miękką: s nym 361; s nim wyednana 1341.

Temata żeńskie na miękką: sz nǫ 1341; s moyǫ braczǫ 452.

Forma ściągnięta: s mo volǫ 331.

§. 29. *Locativus singularis.*

Temata męskie na miękką: przy nem 1375; w moyem domu 1328; w mem domu 1243; po mem mǫszu 465; po swem mǫszu 465.
Temata nijakie na twardą: przi tem 38, 892, 2016, 2066.
Temat nijaki na miękką: na mem stanisku 184.
Temat żeński na twardą: na tey drodze 19 (2 r.).
Temata żeńskie na miękką: na nassey dzedzyne 951 (2 r.); *ściągnięte:* po mey sestrze 1249; w mey dzedzynye 1918; po swey szene 193.

§. 30. *Genetivus dualis.*

Temat żeński na miękką: s moyu rǫnku wisli 981.

§. 31. *Accusativus dualis.*

Temat żeński na miękką: wiszil dwe crowe moy 33.

§. 32. *Nominativus pluralis.*

Temata męskie na twardą. Forma nominativu zastąpiona jest przez formę accusativu plur. ti stoli sǫ 1375; thi (woły) sǫ moye 1425; thi (pieniądze) sǫ zaplaczoni 1433 (2 r.).
Temata męskie na miękką: moy ludze 21.

§. 33. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie twarde; thich (groszy) ya ne zna (sic) 146, 916; thich (pienię dzy) ne wszol 193; thich (pienię dzy) ya ne ranczil 316, 358, 734, 796; thich (pienię dzy) ne bil winowath 1361 (2 r.), 1366, 1438 (2 r.); thich (listów) ya nemam 466; nyegdnich ostatkow 399.
Temata męskie miękkie: gich (pienię dzy) vszithka ne ma 407; na ych dzedzine 951.
Temata żeńskie na twardą: tich (kóp) ne winowath 1401 (2 r.); tichem (świń) nye widal 1575.
Temat żeński miękki: ani gich (świń) vszitka ma 1575 (2 r.).

§. 34. *Dativus pluralis.*

Temat żeński: kym=k' im (pszczołom) nechczal ycz 82 (2 r.).

§. 35. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie na twardą: tyj (pieniądze) on zaplacyl 1057 2 r.), 1283 (3 r.).

Temata męskie na miękką: ma mu ye (falanczicze) wszdacz 239; czo mi ye (stoły) rǫbil 1375.

Temata żeńskie na twardą: tym (= ty'm, łąki) poczǫl 138, 624, 750, 767; o ty (rzeczy) szǫ sze mnǫ ugetla 1083 (2 r.).

Temat żeński na miękką: czsom ye (skóry) rǫczil 640.

§. 36. *Instrumentalis pluralis.*

Temata męskie na miękką: dowodzila swimi dzewiery 1589.

Temat żeński na miękką: gymy (kosami) szeczono 707.

B. *Zaimek co.*

§. 37. *Accusativus singularis.*

czszo 13 (2 r.), 39 (2 r.), 24 (2 r.), 201, 319, 422, 1375; ne mayǫ nicz 1385, 1469 (2 r.), 1487.

C. *Zaimki osobowe i zwrotne.*

§. 39. *Nominativus singularis.*

ia 19 (2 r.), 21 etc.; ti 19, 164.

§. 39. *Genetivus singularis.*

mne ne szaszethl 462; u mne 1268, 1918; *w znaczeniu accusativu*: mne ymal zacz 451; czebe wgayl 19.

§. 40. *Dativus singularis.*

mne obrǫczil potlik 38, 892; mne powadal 83; mne ne posziczil 219; mne poranbil graniczǫ 345; mne dal 917, 875; mnye vinowath 981, 1028, 1191, 1267, 1268, 1432, 1513, 1523.

Forma mi: uczinili mi scodǫ 44, 113; my ne wynowath 143; mi dal 758, 1425; mi przecasacz 1268; mi kaszal 1683 (2 r.), my ne est wzǫl 2020, 2057; my po (mozy Bog) 1173.

§. 41. *Accusativus singularis.*

na mǫ 39, 50, 164, 193, 208, 269, 315, 454, 465, 466, 602, 625, 734, 767, 796, 829, 916, 917, 1040, 1057, 1083, 1341 (2 r.), 1355, 1366, 1701; men gǫl 1079; na mya 1169; popasl man sam

1192; zą mya zapłączicz 1752; na myą 1575, 1750, 1799; o czǫ 1469; szǫ obidǫ 202; sǫ 683, 1607; sszǫ 952.

§. 42. *Instrumentalis singularis.*

se mnǫ 168 (2 r.), 683, 1083, 2055; s tobo 164.

§. 43. *Nominativus pluralis.*

mi bili 208; mi ugetnali 1083; my wyednąly 1752.

V. Deklinacya złożona.

Podług téj deklinacyi odmieniają się adiectiva, pronomina adiectiva, numeralia i participia.

§. 44. *Nominativus singularis.*

Temata męskie na twardą.

a) adiectiva: in crastino santi Johannis swatli 1350; fuit czirwoni 1450; stary sapust 1655; szaleski 20, 32, 39, 49, 65, 119, 185, 512; turowski 42; woyski 43; scolimowski 22; beycowsky 49, 101; kobilski 57; bucowski 85; mrokowski 90; kǫczsky 96, 104, 107; plochoczsky 107; lubanszky 110; liwski 124, 127, 207, 391, 394; falǫczski 149, 1991; poticzski 67, 353, 375, 387, 395; koszetulski 179; lasky 220, 251; laskowski 201, 202, 570; gwansky 232; falomski 261; chebdzinsky 397, 570; lupkowsky 396, 593; wronsky 354; sobicowsky 391; pothrowsky 428, 1782; suchczinsky 450, 456, 464, 564; zalusky 451, 520, 521; lasnewsky 455, 486; colybyelsky 560, 571; chinowsky 618; glinyeczsky 562; duczsky 564; praszmowsky 570; kelbosky 590; geszkarzewszky 593; crusczinsky 614, 912; szwidersky 625; przeluski 704; lazesky 830; chmelowsky 747, 933; przetworsky 930; ostrowsky 939; gorzensky 954; korzensky 961, 948, 1747; zambrzicowsky 945, 1014, 1381; papirowski 955; dilewsky 1003; tarnowski 972; ostrochosky 1083; swanthochowsky 1088; szirzensky 1007, 1367; zelaffsky 1196, 1203; scurowsky 1196; powsinski 1207; mislkowski 1209; gloczski 1241; pileczski 1298; lichowski 1305; koszuchowski 1305; nedabilski 1315; wichroczski 1319; czechowski 1331; corzinski 1342; dǫbrowski 1355; prusinowski 1439; lasszcowski 1358; boneczsky 1366; wolski 1323; grzegorzewski 1220; budzisky 1613; palczewski 1929; falenyszky 1976; galinsky 1992; slathi 201; slothi 830, 1749; kuszi 974; lesni mlyn 1947; dzesantni 632; narosny 864, 959; kutni 1613; chabry 1799; kranczíwy 1969.

b) participia: poddany 569.

Temata męskie na miękką: afstacy 216, 624, 667; yest blissy 602.

Temata nijakie na twardą.

a) adiectiva: vissoke 12; wodinske 138; jprske 46; machelske 46; kelcerske 301; yest me othwoczske 414, 436; promne 1150.

b) Numerale: to druge 2025.

Temata nijakie na miękką: bosze 1122; pothczaszey 95.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: beycowska 32, 914; lupcowska 64; szaleska 73; laskowska 48; pothijczka 126; grabowska 764; magnuszewska, thurnowska wola 656, 665; ganska wola; mroczska 764; secluczka vola 937; trampinska 1007; przeczslawska 1152; chmyelewszka 1618; wolya stromyeczka 1789; strzelnyczka wolya 1829; pywoynska 1998; szelasna 193, 796; nagorna 832; gorna boncza 828; wola leszna 1592; wola gasczina 1854; sucha 210, 719; wisoka 642, 655, 899; stara warka 1804; pospolna r϶ka 1011.

b) participia: copana 1092, 1119; vcradzona szekira 1432.

Temata żeńskie na miękką: samogoszcza 972; jelena secz 902.

§. 45. *Genetivus singularis.*

Temata męskie na twardą: scota pospolnego 173; wecznego dzalu 1377; uxor szachego 1039; filia zlothego 1398, 1738; pyleckego 1761; keto rosznyszewszkego 1774; *erga familiarem* wosznego 1455.

w znaczeniu accusativu: dnum dutskego 1222; o czarnego wolu 1343 (3 r.).

Temata nijakie na twardą: szaroslego yeszora 883.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: zelasney 930; *versus partem* vitosskey 1301; agrum corczakowszkey 1641; laz϶czenskey 1309; ne mal wolney drogy 955.

b) participia: nema viloszoney 168.

Temata żeńskie na miękką.

a) adiectiva: do kxanszey obory 482; do czuczey zeme 1227.

b) numerale; pol treczey copy 2061.

§. 47. *Dativus singularis.*

Temata męskie na twardą: pothiczskemu 837; zastruszkemu 1754; ostrowszkemu 1758; ramczil gamborzewskemu 491.

Temata męskie na miękką: awstaczemu 624; poddr϶czczemu 1432.

Temata żeńskie na twardą: szaleskey soluere 60; laskowskey 48; falenskey 394.

§. 47. *Accusativus singularis.*

Temata męskie na twardą.

1) adiectiva: pod szemsky wclad 579; *literam dotalicii alias* wanny 1206; *percussit* knyaski garnek 1895.

2) participia: o kon cradzony zaluye 1751 (2 r.).

3) prommen: o ktori jasz 50 (2 r.), 903, 1243, 1607 (3 r.).

4) numerale: drugi lup poddróczczemu podawal 1432.

Temata męskie na miękką.

a) adiectivum: na biskupi dom 1724.

b) numerale: trzeci dzen 82 (2 r.).

Temata nijakie na twardą.

a) adiectiva: *mansit (sic) solutionem vulg.* pamanthne 836; graniczne solvere 1632; solvere prawyedlne 1681; gdze mal sprawne 1718; za semske prawo 1267, 1671 (2 r.); *summam vulg.* pomocne 1050; et przirodne *constituere* 1606.

a) pronomina: o kthore rancoyemstwo 270; o ctore róbene 1040; o kthore bydlo 554; o kthore szytho 806 (2 r.).

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: kasnó swine wegnal 44; po szosnowo clodó 2010; machninó czósez 688.

b) pronomina: o kthoró skrziny *(sic)* 829, 1259, 1341, 1401 (2 r.), 1438 (2 r.), 1402 (2 r.), 1600; o kthoró dzedzinó 451, 462; o kthoró peczócz 465.

c) numerale: pantó czancz 452.

§. 48. *Instrumentalis singularis.*

Temat męski na twardą: vecznym dzalem 285.

Temata nijakie na twardą; s szemskym prawem 853 (2 r.); dobrim bydlem 1603.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: s katherzininó voló 331; sz woczechowó woló 625; chószebnó rzeczó 875; nocznó rzedzó 1227; s osztró bronó 365 (2 r.).

b) participia. α) *praes.* nyewidomą rzeczą 1491.

β) *particip. praeter. pass. cum sexagena* — zaloszonó 820; s rodzonó braczó 452.

§. 40. *Locativus singularis.*

Temata męskie na twardą: po sczwythem woyczesze 82 (2 r.).

Temat nijaki na twardą: slachdnem *(sic)* prawe 1723.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiect. w suche 1600 (2 r.).

b) pronom. na ktoreg szedzal 1255.

§. 50. *Nominativus pluralis.*

Temata męskie na twardą: szaszinovi ludze 21.
Temat nijaki na twardą: male ruthna 82.

§. 51. *Genetivus pluralis.*

Temata męskie na twardą.

a) adiectiva: u szwiderskich 198; grossy gothowich 624; trzidzessczi syrokich grosi 1438 (2 r.), 2018; dzeszancinych penanczdzy 2061; rancoyemskych penandzy ib.

b) participia: nye winowath posziczanich pyenadzy 1924 (2 r.).

Temata żeńskie na twardą.

a) adiectiva: stascovich swini 20; wszeborovich dzesk 21 (2 r.); maczerzistich 974; yndrzichowich konopy ne pobrala 1636 (2 r.), gothowych dwu kopu 134, 1175.

b) partic. viloszonich stghen (sic) 168.

§. 53. *Accusativus pluralis.*

Temata męskie na twardą.

a) pronomina: o ctore woli 1425 (2 r.); o ktore penędze 193 (2 r.), 315, 358, 734, 796, 916, 1057, 1283 (3 r.), 1366 (3 r.), 1361, 1433; o kthore lysthy 466.

b) adiectivum: o ctore puste penędze 1433; velke vecze 490.

c) partic. o kthore penandze posziczone 734.

Temata żeńskie na twardą.

a) adiect. widal rzeczi solowe 1227.

b) pronom. o kthore lamky 625; o ctore rzeci 1083 (2 r.); o ktore swynye zalowal 1575 (2 r.), 1799 (2 r.).

c) partic. przerzeczone XXX; grziwen zaplacil 2025.

VI. Deklinacya liczebników.

Liczebnik jeden.

§. 53. *Genetivus.*

Temat nijaki: yednego gnazda 351.
Temat żeński: yedne dzelnicze 351.

Liczebnik dwa.

§. 54. *Genetivus dualis.*

Mascul. ne dal dwu policzku 151.
Femin. ne ręczyl thwu kopu 134.

§. 55. *Accusativus dualis.*

Mascul. na dwa voszi 21 (2 r.), 667 (2 r.).
Femin. wiszil dwe crowe 33.

§. 56. *Locativus dualis.*

Mascul. na dvv voszu 853 (2 r.).

Liczebniki trzy i cztéry (temata męskie na i wzoru starosł. пѧть).

§. 57. *Nominativus pluralis.*

trzi dzaly 997; *w złożeniach:* trzidzesczy 1468; trzicrocz 1370.

§. 58. *Genetivus pluralis.*

Zakończenie liczebnika trzy zmienione pod wpływem analogii deklinacyi zaimkowéj: daley trzech lath 50 (2 r.), 1355 (2 r.); od trzech lat 955 (2 r.); węczey trzech lath 930 (2 r.); ne wynowath trzech groszow 146; ne winowata trzech kop 1995.

ne ranczil cztirz (*starosł.* четырь) grziwen 743; przesz cztir grosszy 1523 (2 r.).

§. 59. *Accusativus pluralis.*

cztirzi roki 620; po cztirzi grosze 1191; sza cztrzi *(sic)* copi 1980 (2 r.).

§. 60. *Instrumentalis pluralis.*

W złożeniu: trzemynaczcze przeproszil 2016.

Liczebniki od 5—10 są tematami żeńskimi na i.

§. 61. *Nominativus singularis.*

szest grziwen 2046; deszęcz groszow 126; dzesęcz grziwen 981 (2 r.).

§. 62. *Genetivus singularis.*

ne wynowa p*ϕ*czy kop 126; nyewinowath szesczi kop 1924 (2 r.); przes szedmy grosszow 2070; nevinowath dzeszaanczi kop 2036.

§. 63. *Accusativus singularis.*

sza pocz cop 38, 143 (2 r.); *liczebnik sześć w złożeniu:* szeszczkrocz nawraczaj*ϕ* sz*ϕ* 952 (2 r.); za oszm grziwen 963; *liczebnik dziesięć ma acc. w złożeniach zakończony na* e (*por. stsł.* два на десѧте) lub a: dwanaczcze 83, 1328; trzinacze kopy 2070 i tresnacze 1028; dztyrnacze 431; panczn adzescze 279, 306, 339, 341, 367, 408, 425, 445, 480, 514, 565, 575, 588, 645, 713, 715, 837, 839, 876, 1178, 1208, 1284, 1397, 1957; p*ϕ*cnadzescze 615; panczn adzesthe 1186; banczn adescze 1169.

Z końcówką a*:* pyanthnadzescza 567, 568, 1010, 1107, 1144, 1371, 1385, 1387; pinadzescza 1635; pynadescza 1509, 1516, 1635, 1811, 1937; p*ϕ*cnascza 1077; pocnascza 1077; penam pancnadzest*ϕ* (?) 1078; pnadescza 1472.

§. 64. *Nominativus dualis.*

Liczebnik dziesięć w złożeniach: dwadzesscza 1357; *i forma pochodna na* e: dwadzescze 1731, 1734 (2 r.).

§. 65. *Genetivus dualis.*

ne r*ϕ*czyl thwudzeszthwu groszow 134.

§. 66. *Nominativus pluralis.*

Liczebnik 10 w złożeniach: trzidzesczi 1191, 1438 (2 r.); cztirdzessczi i czterdzesscze 1401; *por. starosł.* четыре десѧте *obok* десѧти. *A. Leskien „Handbuch der altbulgarischen Sprache" §. 64.*

§. 67. *Genetivus pluralis.*

Liczebnik 10 w złożeniach: p*ϕ*dzes*ϕ*t 209; panczdzesath 316; panczdzesanth 425, 481, 491, 558; pandzesanth 491; pydzesz*ϕ*th 2020; seczdzesanth 1600 (2 r.); szethmdzesand 331; ssedmidzessanth 624 (2 r.).

§. 68. *Liczebnik sto.*

Nomin. plur. czthirzista 462.

Część druga.

Wykaz form konjugacyjnych.

I. Zabytki dawniejszych form słowa.

§. 69. *Formy tematu* jes.

1. singularis: k tey yesm 'ya blissy 602; czym yeszm eyl *(sic)* przeproszyl 2016·

2. singularis: breuis es tu michi *(sic)* in planta — crotek sszy *(si?)* mi w stopǫ 2057.

3. singularis. a) yest 138, 414, 602, 750 (2 r.), 1575, 1579; est 2020; iest 1992 (2 r.); yst *(sic)* 1071; *tutaj jednakowoż mamy wyraz prawdopodobnie błędnie napisany; b)* po thi masti y e me gribowske 805.

1. pluralis; essze yeszmy sandzili jakuba 2025; mey geszmy skaszali ibid.

3. pluralis: sǫ tich wolow scori 640; thi sǫ przi nem 1375 (2 r.); thi sǫ moye 1525 (2 r.); sǫ zaplaczoni 1433 (2 r.); jako sza *(sic)* anna, malgorzatha.... nye wydzirszali trzidzesczy lath 1468.

§. 70. *Drugą osoba sing. imperativi zakończona na* i.

Tako my po[mozy Bog] 1175; *jestto zresztą jedyny przykład imperativu w naszym zabytku.*

§. 71. *Resztki form participii praes. na* ę.

Jakom ya nebral bogufalowa plota szeszczkrocz nawraczayǫ szǫ 952 (2 r.); *por. starosł.* дѣлаѩ; uwraczayǫ szǫ *(sic) ibid.*; pobral wraczayo sǫ wozem 1370; *constituerunt Johannem vim* mocz poleczaya *(sic) erga* etc. 1641.

§. 72. *Participium praet. I zakończone na* w.

Mikolay na biskupi dom przibezaw s ostrǫ; bronǫ czinil gwalth 1724; *quia mihi percussisti kmetonem vulgariter zayechaw mettercius 1465.*

§. 73. *Praeteritum compositum.*

Zauważyć należy, że formy praeteriti comp. po większéj części zastępują formy późniejsze praeteriti contracti.

1. singularis: kàndim (yest) szetl 740; czym yeszm eyl *(sic)* przeproszyl 2016.

3. singularis: jako my ne est troyan wzól walszynsza 2020; tich yest on nye widal 1575.

1. pluralis: mey geszmy slisszaly 2015; essze yeszmy sandzili jakuba ibid.

3. pluralis: jako sza *(sic)* anna, malgorzatha.... nye wydzirszali trzidzesczy lat 1468. *Jako formę przejściową do praet. contr. przytoczyć możemy następujący przykład:* czssosm vczinil 319.

§. 74. *Pierwotna forma infinitivu słowa* „iść“ *i jego złożeń.*

nechczal ycz 82 (2 r.); ne mal ycz precz 2025; *z praefixem* za-: ma gy zagycz 1206; on ymal zacz (*za—jić=*zajć=záć) 451 (2 r.); zacz intercedere 1470; jakom ya ne slubil dobba szacz 1487 (2 r.); *przykładu późniejszych form analogicznych na* ść *jeszcze nie znajdujemy, por. L. Malinowskiego „O pochodzeniu wyrazów:* ście, ście, etc. *osobne odbicie z Rozpraw Wydz. Akad. umiej. filolog. tom. IX.*

§. 75. *Infinitivus zakończony na* i.

Znajduje się tylko jeden przykład: debuit facere podnesczi 956.

§. 76. *Pierwotne formy słowa* „mieć.“

Pierwotnie brzmiało to słowo „imieć,“ *jak widzimy ze starosłowiańskiego* имѣти; *w zabytku naszym przeważają już formy późniejsze z utratą pierwiastkowéj samogłoski* i; *zachowała się samogłoska pierwiastkowa w następujących przykładach:* ya ymam panthó czancz dzedzini 452; vszysthek yma 875; on ymal zacz 451 (2 r.).

Przykładu form aorystu i imperfectum nie znajdujemy.

II. Wykaz form słowa podług klas.

Materyjał cały ugrupowano podług tematu praesentis i infinitivi na podstawie systemu konjugacyjnego prof. A. Leskiena, por. „Handbuch der altbulgarischen Sprache“ 1871.

A. Konjugacyja tematyczna.

Klasa I.

Temat praesentis kończy się na $\frac{e}{o}$.

§. 77. *Rząd 1.*

Temat infinitivi równa się tematowi słownemu.

a) Słowa z tematem zakończonym na s, z.

Participium praet. act. II i formy z niego powstałe: p a s (*sic*) moy szolocz 44; jacom ya ne popasla 210 (2 r.); pabyan popasl 1192; ya wnosla w dom etc. 1162; dorothka wnesla *ibid.*; *w tym samym wyrazie znajdujemy obok pierwotnego* e *drugorzędną jego zmianę, właściwą nowéj polszczyźnie* o; *infinitivus: debuit facere vulg.* podnesczi 986 *por. powyżéj §. 76; part. praet. II.* jacom ya ne wiwosl 853; andrzey neviwosl ibid.

b) Słowa z tematem zakończonym na t, d: *praes.* prawem szǫ obidǫ 202; *infinit.* nechczal ycz 82 (2 r.); ne mal ycz precz 2025; *złożenia z praefixem* za: on ymal zacz 451 (2 r.); *intercedere* zacz 1470; jakom ya nye slubil dobka szacz 1487 (2 r.); ma gy zagycz 1206; — *por. powyżéj §. 75; part. praet. II.* kǫdim ia szetl 436; kadym ya szedl 414; kǫdim ya szeth 1367; kandim (yest) szeth 750; kandym szedl 805; chady ya slet (*sic*) 1071; kadim ia szla 1579; neszaszethl 462; kandi szethl 750; zassetl 979; nye zassedl 1206; jan szetl 1367; — jakom ya neukralth (*sic*) kona 652 (2 r.); jacusz newkralth ibid.; ukratl 1328; *infin.* dowecz 1492 (2 r.); dowyescz 1524; — *part. praet. pass.* szekira vcradzona 1432; o kon cradzony zaluye 1751 (2 r.); — *partic. praet. II.* do szaroslego yeszora 883.

c) Słowa z tematem zakończonym na k, g: *praes. w znaczeniu futur.* wirzecze szǫ wana 353; *part. II.* wirzecla sǫ 1352; virzecly prze 426, 1597; *infin. debet se resignare* virzecz 353; wirzecz syǫ 1206; *part. praet. pass.* mimo p... rzeczony rok 453; przerzeczone XXX grziwen 2025, *part. praet. II.* bracza przibegly 422 (2 r.); *prt. pass.* gymy szeczono 767; *part. praet. II.* ona ne wiprzǫgla 903; *inf.* poprziszǫncz 2070; *imp.* tako my po[mozy Bog] 1175.

d) Słowa z tematem zakończonym na m, n: *part. praet. II.* panosz yanl panoszǫ mego 482; men hinzrich gǫl 1079 (2 r.); *w złożeniach z partykułą* въз: ne wszol 193 (2 r.); jan newszal 407; jacom ya ne wszǫl 492; maczey ne wszǫl ibid.; tym ya wszal 767; jakom ya wszǫl 951; wanczslaw wszal ibid.; wszǫl

1296 (2 r.); ya ne wszǫl 1366; on ne wszǫl ibid. (2 r.); on wszal 1469; ia ne wszol 1980; staszek ne wszol ibid.; jako my ne est troyan wzǫl walszynsza 2020; jakom ya ne wszal 2061; *z partykułą* za: szayǫla me bidlo 693; *part. praet. pass.* szayǫtho 693; *z partykułą* u: vloki ugal 1255 (2 r.); *part. praet. II.* tym ya poczǫl 625; micolay poczǫl ibid. (2 r.).

§. 78. *Rząd 2.*

Temat infinitivi kończy się na a: *praes.* berze 951; *part. praet. II.* yakom ya nebral 952; welislaw ne bral ibid.; boguslaw ne bral 1249; jacom ia pobral 667; czom ia pobral 1370; jakom ya ne pobrala 1636; awstaci ne pobral 667; pobral 1607; jakom ya ne pobrala 1636; yadwiga nye pobrala 1636; ne pobrala 1731; ne brala 1734 (2 r.); moy ludze ne pobrali 21 (2 r.); *tem.* жене, гъна: *praes.* jacom ne odbil bidla, ano zoną do oborǫ 1730; on zene do obory 1733 (2 r.); *part. praet. II.* wegnal 44; jacom ya neodegnal 1192; boguslaw ne odegnal ibid.; climek odendnal *(sic)* 1220; *infin.* poszwacz 208 (2 r.).

§. 79. *Rząd III.*

Temat inf. kończy się na ѣ: *temat* пьре-, пр-ѣ-, *adversarius* sząpierz *eum* wsparl 1594; *tunc eum* kstan wspar 1595.

Klasa II.

§. 80. *Temat praes. kończy się na* $\frac{ne-}{no-}$.

czisnǫl kamenem 319 (2 r.).

Klasa III.

Temat praesentis kończy się na $\frac{je-}{jo-}$.

A. Słowa pierwotne.

§. 81. *Rząd I.*

Temat inf. równa się słownemu.

praes. ten (jasz) ja biyǫ 50; ten on biye ibid.; *part. praet. II.* jacom ia ne szabil 62; jan ne szabil ibid.; strzelaly y bili 422 (2 r.); othbyl dzeszanczoro scotha gwalthem 485; jacom ne odbil bidla 1730, 1733; jan ne odbil ibid.; *praes.* [nye przy] zna-

y̆ǫ 974; *part. praet. II.* potr wisznal 83; thich mu ya neszna (nie znał?) 146; *pt. praet. II.* vszules graniczǫ 184.

§. 82. *Rząd 2.*

Temat infinitivi kończy się na a-.

Part. praet. pass. list ne pisan 8; *praes.* ne dayǫ mu viny 986; dayess mu vinǫ ibid.; *temat* вѧзѥ-, вѧз-а-, *pt. praet. II.* mnye Emrich obowǫzal sǫ zaplaczicz 1191 (2 r.); voly wanszal 1079 (2 r.); *temat* сълѥ-, съл-а-, *part. praet. II.* kedim ia poslal 1220.

praes. quomodo ius vulgariter przicasze 51; *part. praet. II.* pań kaszal 1513 (2 r.), 1671 (2 r.); przykazal 2013 (2 r.); mey geszmy skaszaly 2025; *infin.* przecasacz 1268; *part. praet. II.* jacom ya ne przeoral 1312; jan ne przeoral ibid. (2 r.).

B. Słowa pochodne.

§. 83. *Rząd 3.*

Temat słowny kończy się na a.

Temat infinitivi równa się słownemu.

Słowo „mám“ *należy tylko w temacie praes. do tego rzędu, w temacie zaś infinitivi odmienia się podług rzędu następnego, paradygm.* желѣ-ѭ, *gdzie też formy tematu infin. umieszczone będą: praes.* ne mam 13 (2 r.), 24, 399, 462, 466, 796, 806, 1357, 1575, 1751, 1980; ya ymam 452; *por. wyżéj §. 77*; prawa nemass 116; ne ma 24, 168, 407, 756, 796, 806, 1594, 1751; vszysthek yma 875; ne mayǫ 1355 (2 r.); *part. praet. II.* potr powadal 83; *locutus est* otpowyedal 1469; *należy tu także tem.* ѩх-а-, *od którego urabiają się tylko formy tematu infinitivi, porów. jednak Miklosicha „Vergleichende Formenlehre“ §. 131*; ia jechal 138 (2 r.); iechal 750 (2 r.); obyachal 997; ugachl mi dzedzinǫ 1032; *infin.* doliczacz 143; *part. praet. II.* jacom ia ugednal 164, 1341; jacom ia vyednal 1343; tom ia vyednal 1370; jacom ya yednal 2055; sǫ wyednal 683; zǫ ugetnal 1083; szǫ ugedla ibid.; mi ugetnali ibid.; my wyednaly 1752; *part. praet. pass.* ugednan 164 (2 r.); jacom ia vyednan 1343; otom ya wyednan 1370; ona vyednana 1341; margorzatha vyednana 1343; *part. praet. II.* przekopales 184; *part. praet. II.* machna ne viposziczala 219; *part. praet. pass.* posziczanich pyenodzy 1924 (2 r.); *praes.* othcziskam 330; othcziskasz ibid.; *praes. committit se vulg.* poddawa sza 1639; *part. praet. II.* anym dawal 418; kedim drugi lup podawal 1432; any dawal 418; *part. praet. II.* strzealy 422 (2 r.); *praes.* prawa ne begamy 800; *part. praes. act.* yakom ya nebral bogufalowa plota szeszczkrocz nawraczayǫ szǫ 952 (2 r.); uvraczayǫ sszǫ ibid.; pobral wraczayo sǫ wozem 1370;

por. powyżéj §. 73; part. praet. II. tegom ya uchowal 1243; *part. praet. II.* jaco ia dzirsza *(sic)* 688; ya dzirsal 930; andrzey dzirszal ib.; strig dirszal 1600 (2 r); sza (są?) nye wydzirszali 1468; *praes.* zacladasz 1784; *part. praes. act. constituerunt Joannem vim* mocz poleczaya *erga etc.* 1641; *praes. meum testem* przemycza 121; *part. praet. II.* obszilal 51.

§. 84. *Rząd 4.*

Temat słowny kończy się na ɪ, *temat inf. równa się słownemu.*

Partic. praet. II. malem prawo 164; jacom ya nemal vroczicz 453, 758; ya ne mala 465; on ymal zacz 451 (2 r.); ne mal 955 (2 r.), 1267 (2 r.), 1268 (2 r.), 1718, 2025; myal 1752; ona ne mala 465, 1341 (3 r.), 1343, 2055 (2 r.).

§. 85. *Rząd 5.*

Temat słowny kończy się na u-, *temat infin. przybiera jeszcze suffiks* a-.

praes. zaluesz 1469; swatoslaw zaluge 602; janek na mi zaluge 1259, 1751 (2 r.); *part. praet. II.* ya zalowal 451 (2 r.); tis szalowal 164 (2 r.); szalowal 13 (2 r.), 24 (2 r.), 39 (2 r.), 50 (2 r.), 164 (2 r.); szalowal 13 (2 r.), 24 (2 r.), 39 (2 r.), 50 (2 r.), 164 (2 r.); zalowal 213, 270, 315 (2 r.), 358, 465, 466, 554 (2 r.), 602, 625, 734, 756, 806, 903 (2 r.), 916, 917 (3 r.), 1040, 1227, 1243 (2 r.), 1259, 1283 (3 r.), 1361 (3 r.), 1370, 1401 (2 r.), 1575 (2 r.), 1600 (2 r.), 1607 (4 r.), 1751, 1799 (2 r.), szalowala 193 (2 r.); zalowala 767, 829, 1057 (2 r.), 1341, 1402 (2 r.), 1433 (2 r.), 1438 (2 r.); *infinit.* zalowacz 1341 (3 r.), 1343 (2 r.); *part. praet. pass.* szalowano 51; *pt. praet. II.* kdes ti pocasowa *(sic)* 19; *part. praet. pass.* wynowat 143, 146, 150, 199, 624, 829, 868, 916, 963, 981 (2 r.), 1028, 1361 (2 r.), 1401 (2 r.), 1438, 1924, 2018, 2025, 2061; ya ne wynowa 126; winowata 1995, 2070; *praes.* skupuye 1456; *infinit.* wkupowacz 137; *part. praet. II.* jacom ya sztargowal 239; wawrzinecz sztargowal ibid. (2 r.); *part. praet. II.* wanowal 554 (2 r.); *inf.* wanowacz 420; *praes.* stąpuye 1781.

Klasa IV.

§. 86. *Rząd 1.*

Temat infinitivi kończy się na i.

part. praet. II. jacom ia ne lupil michala 19; *part. praet. II.* jacom ia wgayl 19; *part. praet. II.* jacom ya ne ręczyl 134, 270; ya neranczyl 315 (2 r.), 523, 743; jacom ya ramczil 491;

czsom r*ǫ*czil 640; yakom ya obr*ą*czil 1671; mne obr*ǫ*czil potlik 38 (2 r.); ranczyl 358, 491, 734, 892 (2 r.); stanislaw r*ą*czil 1175, 1523 (2 r.), 1671; *part. praet. II.* jacom ya zaplaczil 807, 1283, 2066; jakom ya zaplaczyl 2016; tym ya żaplacil 1057; tom ja szaplaczil 39; on szaplaczil 39; slawek zaplaczil 807, 1283 (2 r.), 2066; on zaplacyl 1057; *inf.* zaplaczicz 119 (2 r.), 1752 (3 r.), 2070; placzicz 2055 (2 r.); *part. praet. pass.* thi s*ǫ* zaplaczoni 1433 (2 r.); *part. praet. II.* jacom ya wywodzil 82; staszek wywodzil ibid., dowodzila 1589 (2 r.); *inf.* dowodzicz 1492 (2 r.); *part. praet. II.* odlodzil 94; zaloszil 1451; roszloszil 1460; *part. praet. pass.* nema viloszoney 168; nema viloszonich stghen 168; *cum sexagena vulg.* zaloszon*ǫ* 820; *part. praet. II.* jacom ya ne szemploczil 98; szaszyn ne szemplocil *ibid.*; *infin.* roszgraniczicz 135; o tho noszicz 164; *part. praet. II.* czssosm vczinil 319; *por.* §. *74*; czom uczynil 422 (2 r.), 2016; jacom ya czinil prawo 1210; vczinil andrzey 201 (2 r.); czsso uczinil bogufal 422 (2 r.); jan czinil prawo 1210 (2 r.), 1724; uczinili scod*ǫ* 44; *inf.* uczinicz 1267 (2 r.); *part. praet. II.* esz gy pirwey vrenil 201; *part. praet. II* nye wyprawil 1469; *infin.* opravicz 281 (2 r.), 1290, 1291, 1295 (2 r.); vipravicz 315 (2 r.); 358, 1252, 1483; *part. praet. II* kedim dzelil 361; *inf.* rosdzelicz 285, 840; vidzelicz 828, 832, 899; *part. praet. II.* tom ya r*ǫ*bil 1040; micolay poranbil 345; on r*ǫ*bil 1040, 1375 (2 r.); *inf.* wirąbicz 1565; *inf.* wiprowadzicz 353; *part. praet. II.* jacom ya vipusczil 361; yan spusczyl bartnika 938, vipusczil 1424; wpusczil 1597; wipusczila 1402 (2 r.); *part. praet. II.* ya negonyl 365 (3 r.); *inf.* vroczicz 453, 758; *part. praet. II.* ya poszyczyl 624; neposziczll 219; *part. praet. pass.* o penandze posziczone zalowal 734; *part. praet. II.* szromoczyl gy 482; *inf.* scupicz 998, 1605; kupicz 1268 (3 r.); *part. praet.* m*ǫ*cil 1079 (2 r.); w clod*ǫ* wasdzyl (= wsadził) 1079 (2 r.); *part. praet. II.* sam vivosil 1259 (2 r.); jacub mne przivolil czanscz kupicz 1268 (2 r.); *praes.* dzirszi 1355; dzirsz*ǫ* 219; oni ne may*ǫ* nicz, a dzirsz*ǫ* 1355; *part. praet. II.* vszcodzil 1406; *part. praet. pass.* prziganono 1421; *part. praet. II.* żastawil 1469, 1559; *inf.* postawicz 1449; *part. praet. II.* ty straczil 1469; jakom ya nye slubil dobka szacz 1487; slawek nye slubil *ibid.*; *inf.* vgrodzicz 1567; ne chczal grodzicz 1718; *part. praet. II.* czym yeszm eyl *(sic)* przeproszyl 2016; jan przeproszil *ibid.* (2 r.): *part. praet. II.* essze yeszmy sandzili jakuba 2025.

§. 87. *Rząd 2.*

Temat infinitivi kończy na ѣ.

Temat starosł. хѣтн-, хѣтѣ; *part. praet. II.* nechczal 82 (2 r.); 1718; *temat. starosł.* вѣдѣ-, *tylko formy tematu inf. należą*

tutaj: alisbi opowedzal 208; *inf.* alibo opowedzecz *ibid.*; *temat* сѣди-; *praes.* ne szedzy 1918; *part. praet. II.* szedzal 1255 (2 r.); *part. praet. II.* wstal roku 475, 493, 542, 578; ustal roku 546. 858, 1189, 1255 (2 r.), 1292, 1296 (2 r.).

Klasa V

§. 88. *Słowa nietematyczne.*

a) Formy od tematu ѥс- *podano wyżéj w §. 70.*

b) Formy od tematu by. *pt. praet. II.* jacom ia bil 38, 83, 113, 151, 208 (2 r.), 418, 422, 688, 1057, 1210, 1267, 1268, 1283, 1312, 1366, 1402, 1523, 1607, 1671; jacom ya byl 143, 239, 365, 451, 491, 624, 625, 892, 917, 1191, 2016, 2066; ne bil 198, 1361 (2 r.), 1513 (2 r.); ne byl 418; mi bili 208.

c) Temat reduplikowany dad- *part. praet II.* jacom ya dal 151, 2049; tichem ya nye widal 1575; jacom ia przedala 173; dal 83 (2 r.), 151; 482, 917 (3 r.), 1425; wszdal 95; sdal 1547; widal 1227, 1575; predal 331 (2 r.); podal 1487 (2 r.); sǫ on poddal 1607 (6 r.); dali 1425; *infinit.* dacz 1357; wszdacz 239 (3 r.), 454; *part. praet. pass.* poddany 569.

d) Temat вѣд- *praes.* ia wiem 13, 21, 39, 62, 82, 98, 164, 193, 210, 219, 239, 315, 319, 358, 365, 407, 418, 422, 465, 491, 492, 554, 602, 625, 652 (2 r), 667, 750, 797, 806, 807, 853, 892, 903, 917, 930, 951, 952, 955, 1028, 1040, 1079, 1083, 1162, 1192, 1210, 1243, 1255, 1259, 1268, 1283, 1296, 1312, 1341, 1343, 1355, 1361, 1366, 1367, 1375, 1401 1424, 1425, 1433, 1438, 1487, 1496, 1513, 1575, 1600, 1636, 1733, 1734, 1751, 1752, 1924, 1980, 1992, 2016.

INSTRUMENTALIS
i Locativus Pluralis
deklinacyi rzeczownikowéj

w dziele

MIKOŁAJA REJA z Nagłowic:
Apocalypsis z 1565 roku

opracował

BOLESŁAW SZOMEK.

Skrócenia:

ded. . . . wstępna dedykacyja M. Náruszowiczowi; *przem.* . . . ku dobrym towárzyszom krothka przemowá; *przed.* . . . *Praefatio* co sie wykłáda Przedmowá i t. d. *arg.* . . . A tu iuż będzie Argument i t. d. *l.* . . . list: *kr.* . . . Krotkie á porządne ukazanie i t. d. *k.* . . . *k.* . . . ku temu co czedł.

A.

Instrumentalis Pluralis deklinacyi rzeczownikowéj w dziele Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 roku.

I. Temata męskie, pierw.- a.

§. 1. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* -y; ányoły l. 14, l. 16, l. 17, l. 36, l. 37, l. 101, l. 102, l. 102, l. 102, kr; apostoły

l. 73, l. 85; áltembásy l. 90; bárány l. 3, l. 148; bráciszki l. 69; báłwány l. 95; biskupy l. 109, l. 116; bogi l. 119, l. 141; czásy l. 104, l. 150; duchy arg. l. 159, l. 175, l. 54, l. 56; l. 102; dziwy l. 113, l. 114; dekrety l. 147, l. 163, l. 191, l. 197; ewanyeliki l. 115; gwałty przed. l. 92; głody przed.; głosy l. 54, l. 54, l. 61, l. 114; gaury l. 82; groty l. 102; heretiki przed. l. 115; jády l. 82; języki l. 84, l. 87, l. 108; interdikty l. 92; instrumenty l. 120, l. 138; kstałty (*por. niem. gestalt*) ded. przed. l. 4, l. 136, l. 178, l. 184, kápłany l. 6, l. 7, l. 8, l. 8, l. 9, l. 53, l. 55, l. 55, l. 79, kr.; koscioły l. 20, l. 76, l. 77, l. 77; klenoty l. 37; kámyczki l. 159; kámyki l. 160; lwy l. 22, l. 59; listy l. 113; mory przed.; mieszczány l. 127, l. 127, l. 171; miłosniki l. 174; mury l. 182; namiestniki przed.; niewierniki arg. l. 71, l. 86, l. 89, l. 92, l. 97, l. 99, l. 127, l. 132, l. 154, l. 158, l. 160, l. 160, l. 166, l. 174, l. 192; niedowiárki l. 3; narody l. 20, l. 26, l. 30; l. 32, l. 32, l. 82, l. 87, l. 102, l. 103, l. 108, l. 130, l. 141, l. 187, kr.; nędzniki l. 27, l. 95; nieprzyjacioły l. 61, kr.; *Temat męsk. pierw.* -ja; niewdzięczniki l. 71; odpusty l. 110, l. 111, kr.; obchody l. 110; obraski l. 160; okrutniki l. 171; przypadki przem.; pomocniki arg. l. 55, l. 74, l. 163; pożytki l. 9, l. 133; psy l. 14, l. 17, l. 179; postępki l. 31, l. 50, l. 113, l. 116, l. 146; przykłády l. 59; pogány l. 87, l. 108, l. 115; pirworodniki l. 119; pátrony l. 141: pány l. 144, l. 145, l. 160, l. 161; l. 161; przećiwniki l. 161; prokuratory l. 189; proroki l. 190; rozumy l. 49, l. 51, l. 68; rozumki l. 53, l. 68; stráchy przed. l. 160, l. 161, kr.; swieczniki przed. l. 14, l. 14, l. 90, l. 90; służebniki l. 62; skarby l. 62; sáráceny l. 82, l. 82; świádki l. 90; sprzećiwniki l. 97, l. 160; tytuły l. 24; upadki l. 59; ubiori l. 79, l. 142, l. 170; upominki l. 93; uczestniki l. 148; uczynki l. 175; wieki l. 9; wilki l. 14; wymysły l. 27, l. 64, l. 66, l. 76, l. 81, l. 83, l. 97, l. 109, l. 119, l. 154, l. 163, l. 170; wrzody l. 31, l. 59, l. 128; wálentiniany l. 74; wywody l. 75, l. 96, l. 104; włosy l. 142; zwolenniki przem. l. 14; żydy l. 22; zbytki l. 35; żywoty l. 61; złosniki l. 62, l. 99; złotokhawy l. 90. *Przy słowie tym zaznaczyć należy wyraźny wpływ języka czeskiego, częstokroć widoczny u M. Reja, por.* aleć rádzę ábyś sobie u mnie kupił złotá ohniem doświádszonego i t. p. l. 44; zakony l. 104; znáki l. 113; zęby l. 142; zastępy l. 162; zwody l. 170; domy l. 31, l. 41. *Temat męsk. pierw.* -ŭ.

§. 2. *Temata męsk. pierw.* -a *z końcówką* -mi.

Apostołmi l. 17, l. 18, l. 18; czármi l. 83, l. 154; dármi (*por. strrosł.* даръми) l. 141; doktormi l. 33; głosmi l. 84, l. 102; mormi l. 59 (моръ = mors); sznurmi l. 130; wormi l. 89, l. 90; żydmi l. 21, l. 38; synmi (*por. starosł.* сынъми) l. 21. *Temat męsk. pierw.* -

§. 3. *Temata męskie, piérw.* -a *z końcówką* -ami.

Cechámi l. 170 [1]; rogámi l. 30, l. 100, l. 100, l. 111, l. 115, l. 142 kr.; uczynkámi l. 75; zębami l. 17, l. 80, l. 106, l. 142.

§. 4. *Stosunki końcówek tematów męsk. pierw.* -a.

Temata męskie pierw. -a *w instrum plur. w dziele M. Reja z Nagłowic: Apocalypsis mają 3 końcówki: 1)* -y, *2)* -mi, *3)* -ami, *jak to §§. 1, 2. 3 uwidoczniają. Stosunek tych końcówek jest następujący:*

-y : -mi: -ami ≐ 226 : 16 : 13.

Z stosunku rzeczonego widzimy, że M. Reja panującą jeszcze końcówką w instrum. plur. było -y *(starosł* -ы*). Obok téj przeważnéj końcówki napotykamy zakończenie* -mi *w 10 rzeczownikach §. 2 wyszczególnionych. Rzeczowniki te kończą się po większéj części na spółgł. płynne:* r, t, *i są w znacznéj liczbie jednozgłoskowe:* czar, dar, głos, mor, sznur, wór, żyd, syn. *Prócz tych 2 końcówek napotykamy u M. Reja już 3 analogiczną* -ami *u następującyvh 4 rzeczowników:* cech, róg, uczynek, ząb, *(§. 3). W pracy mojéj „O instrumentalu plur. deklinacyi rzeczownikowéj w pismach Piotra Kochanowskiego“ uczyniłem spostrzeżenie, że analogicznéj końcówce* -ami *uległy u tego pisarza przedewszystkiem rzeczowniki z wygłosem na gardłową:* k, g, ch, *(por. §. 4 tamże). Spostrzeżenie to, jak widoczna odnieść można także i do M. Reja.*

Rzeczownik: róg, *występujący w formie instrumen. piur. w Apocalypsie 7 razy, zawsze w tym przypadku (również u P. Kochanowskiego) opiewa:* rogámi: „ząb“ma: zębámi i zęby.

II. *Temata nijakie, pierw.* -a.

§. 5. *Temata nijakie, pierw.* -a *z końcówką* -y.

báłwochwálsthwy l. 175; blnżnirstwy l. 107; l. 111; bogáctwy przem. l. 34, l. 42, l. 76, l. 77, l. 146; błogosłáwieństwy l. 25; dostoieństwy l. 25; dobrodzieystwy l. 28, l. 36, l. 141, l. 174; dobry l. 62; drwy l. 159; gárdły l. 14; krolestwy l. 144; kolány l. 174; łudárstwy l. 19, l. 141; názwiski l. 14; przełożeństwy l. 76; pismy

[1] *Trudno w tym miejscu rodzaj oznaczyć: dwie bowiem formy zárówno w Apocalypsie występują:* cech i cecha por l. 80, l. 115, l. 118, l. 149, l. 164 l. 179.

l. 92, l. 163, l. 182, l. 196, l. 196, l. 196, k., k.; przezwiski l. 92, l. 166, l. 198; proroctwy l. 137, l. 196; práwy l. 141, l. 152; piątny l. 170; sceptry l. 62; słowki l. 78; skrzydły l. 104, l. 122; swowoleństwy l. 152; ścirwy l. 164; usthy l. 37, l. 102, l. 109, l. 135, l. 177, l. 193, l. 194, l. 194; wędzidły l. 1, l. 127; złodzieystwy l. 83; żądły l. 78, l. 82, l. 86, l. 142, kr.

Wliczamy do téj kategoryi temata nijakie pierw. -s: ciáły (*por. starosł.* тѣло, *gen.* -есе *i serbochorw.* telo, *plural.* telesa) l, 61, l. 61, l. 94, l. 117, l. 168, l. 175; słowy l. 8, l. 16, l. 17, l. 18, l. 39, l. 44, l. 45, l. 45, l. 48, l. 87, l. 91, l. 102, l. 110, l. 125, l. 136, l. 156, l. 159, l. 159, l. 159, l. 163, l. 165, l. 166, l. 176, l. 177, l. 178, l. 179, l. 188, l. 189, l. 192, l. 193, l. 196, l. 197.

III. Temata żeńskie, pierw. -ā.

§. 6. *Temata żeńskie, pierw.* -ā *z końcówką* -ami.

árphámi l. 129; bułámi (bulla) l. 111, l. 113, l. 141; bronámi l. 182, l. 193; branámi l. 182; cnotámi ded. l. 158; chwałámi l. 83; dziurámi l. 14; drogámi l. 102, l. 158; dudámi l. 170; figurámi przed. l. 2, l. 3, l. 3, l. 3, l. 109, l. 181, kr.; fábułámi l. 82; gwiazdámi przem. l. 14, l. 17, l. 35, l. 74, l. 76, l. 76, l. 76, l. 99, l. 99, l. 109, kr.; grozámi l. 1, l. 92, l. 120, l. 163; głowámi l. 72, l. 105, l. 105, l. 105, l. 113; gorámi l. 111; insułámi l. 65; jászczorkámi l. 192, l. 192; koronámi l. 62; l. 79, l. 79, l. 105, l. 106; ksiąszkámi l. 88, l. 88; klątwámi l. 92, l. 144; koronkámi l. 142; klatkámi l. 199; łápámi l. 106, l. 107; liczbámi l. 116; lámpámi l. 138, l. 158; látorostkámi l. 198; modlitwámi l. 54, l. 73; modłámi l. 83; náukámi ded. przed. l. 39, l. 49, l. 75, l. 76, l. 92, l. 99, l. 104, l. 133, l. 182; nogámi przem przed. przed. l. 3, l. 13, l. 20, l. 38, l. 38, l. 39, l. 88, l. 98, l. 99, l. 99, l. 99, l. 103, l. 112, l. 114, l. 114, l. 115, l. 129, l. 129, l. 144, l. 144, l. 157, l. 159, l. 176, l. 190, l. 191, kr. kr.; namowámi l. 112, l. 141, l. 141; niewiástámi l. 117, l. 118; nitkámi l. 159; oponámi l. 25; omyłkámi l. 41; osobámi l. 157, kr.; ordámi l. 171; owieczkámi l. 198; plotkámi przed. l. 87; pomstámi arg. l. 1, l. 32, l. 163, l. 198; pociechámi l. 5, l. 45, l. 61, l. 121; piętámi l. 5, l. 87, l. 96, l. 124, l. 199; prośbámi l. 8, l. 88; pokusámi l. 22, kr.; plagámi l. 45, l. 47, l. 58, l. 91, l. 67, l. 92, l. 134; potrzebámi l. 72; pychámi l. 76; postawkámi l. 78; postáwámi l. 79, l. 170; pstrocinámi l. 90, l. 142; práktykámi l. 113; przygodámi l. 128; perłámi l. 140, l. 151; przestrogámi l. 153; rozmowámi l. 110; rybámi l. 113; spráwámi przed. l. 11, l. 31, l. 39, l. 44, l. 50, l. 76, l. 99, l. 107, l. 142, l. 165, l. 173, l. 175; s

łámi (stola) l. 47, l. 68, l. 65; sługámi l. 55, l. 175, l. 62; śirotkámi l. 167; śirotámi l. 195; trąbámi l. 71, l. 73; trzćinámi l. 89; ustáwámi l. 27' l. 67, l. 152, l. 152, kr.; walkámi przed.; wodámi l. 13, l. 119, l. 129, l. 130, l. 89, l. 131, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 133, l. 139, l. 140, l. 140, l. 140, l. 141, kr.; zasługámi l. 11, l. 28; żabámi l. 137.

IV. Temata męskie, pierw. -ja.

§. 7. *Temata męskie pierw.* -ja *z końcówką* -y.

Gárncy l. 28; iubileuszy l. 110; kupcy l. 148, l. 152; pálcy l. 25, l. 98, l. 189; stárcy l. 52.

§. 8. *Temata męskie pierw.* -ja *z końcówką* -mi.

Cesárzmi l. 110, l. 111, (*por. starosł.* цѣсарьми); dziedzicmi l. 9; fáłszyrzmi l. 95; háwtarzmi l. 25; krolmi l. 6, l. 7, l. 8, l. 8, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 9, l. 26, l. 53, l. 55, l. 55, l. 79, l. 108, l. 112, l. 116, l. 144, l. 144, l. 144, l. 144, l. 144, l. 145, l. 145, l. 160, l. 161, l. 161, l. 161, l. 164, l. 164, kr.; kluczmi l. 16, l. 39; kiymi l. 153; mocarzmi l. 55, l. 85. l. 164, l. 164; mánicheuszmi l. 74; mátáczmi l. 180; náuczycielmi l. 18; omyláczmi l. 180; pásterzmi l. 35; przywileymi l. 92, l. 111, l. 141, l. 194; pomágáczmi l. 104; reymi k.; strożmi l. 55 (стражь); wymysláczmi przed.; wieprzmi l. 14; węglarzmi l. 25; wyznáwáczmi l. 91; złodzieymi l. 14, l. 17.

§. 9. *Temat męski pierw.* -ja *z końcówką* -ami.

Latáwcámi l. 148.

§. 10. *Stosunki końcówek tematów męskich, pierw.* -ja.

Temata męskie pierw. -ja *posługują się w instrum. plur. w Apocalypsie Rejowéj 3 końcówkami*: *1)* -y, *2)* -mi, *3)* -ami *w następującym stosunku*:

-y : -mi : -ami = 8 : 63 : 1.

Właściwą końcówkę tych tematów -y (*starosłow.* и = ји = јы) *doahowały 4 rzeczowniki z suffix.*- ьць: gárniec, kupiec, pálec, stárzec *i rzeczownik*: jubileusz. *Obok téj końcówki znachodzimy w Apocalypsie końcówkę* -mi. *Stosunek powyższy dowodzi*, *że zakończenie to było tutaj górujące. Trzecią końcówkę* -ami *napotykamy w jedynym tylko wypadku*: latáwcámi. (*Por. §§. 7, 8, 9*).

V. *Temata nijakie, pierw.* -ja.

§. 11. *Temata nijakie, -ja z końcówką* -y.

Mieyscy l. 20; sercy l. 94, l. 95, l. 156.

VI. *Temata żeńskie, pierw.* -jā.

§. 12. *Temata żeńskie, pierw.* -jā *z końcówką* -a-mi.

Błyskáwicámi l. 49, l. 114; bestiámi l. 111, l. 114, l. 116; historiami l. 116; kłamcámi l. 17; kupiámi l. 151; nádzyciámi l. 118; l. 118; obyetnicámi l. 2, l. 153, l. 40, l. 45, l. 59, l. 96, l. 141, l. 157, l. 158, l. 174, l. 192; pochodniámi l. 14; procesyámi l. 110; pracámi l. 168; swiniámi l. 17, l. 179; sthudniámi l. 133; táiemnicámi l. 188; ulicámi l. 57; zdraycámi l. 14, l. 17; zbroiámi l. 102.

VII. *Temata męskie, pierw.* i.

§. 13. *Temata męskie, pierw.* -i *z końcówką* -mi.

Ludźmi przed., l. 10, l. 23, l. 89, l. 114, l. 114, l. 115, l. 131; l. 135, l. 170, l. 174, l. 189.

VIII. *Temata żeńskie, pierw.* i.

§. 14. *Temata żeńskie, pierw.* -i *z końcówką* -ami.

Bystrosciámi l. 49; ciemnosciámi l. 16, l. 136; chytrościámi l. 77, l. 100, l. 105, l. 113, l. 142, l. 142, l. 143, l. 148; drzwiámi (*por. starosłow.* двьрьми) l. 184; goleniámi (*starosłów.* голѣнь) l. 160; kaźniámi l. 31; kosciámi l. 159; myslámi l. 11, l. 11, l. 94, l. 95, l. 95, l. 181; możnoscyámi l. 146; niemocámi przed. l. 31, l. 31, l. 59, l. 128; nawałnosciámi l. 74, l. 105, l. 129; obłudnościámi przed. l. 70, l. 108, l. 148, l. 156; obłędnosciámi l. 43; odmiennosciámi l. 68; oblesnosciámi l. 79; opátrznosciámi l. 92; omylnosciámi l. 108; pieczęciámi (*por. starosłów.* печать *masc.*) przed.; przypowiesciámi l. 3; piersiámi l. 12, l. 14; przewrothnosciámi l. 77, l. 100, l. 142; pilnosciámi l. 129; poczciwosciami l. 189; roskoszámi l. 9, l. 148, l. 152, l. 188, l. 199; rádosciámi l. 50, l. 6 l. 69, l. 98; rzeczámi l. 76, l. 76, l. 76, l. 113, l. 151; smierciá przed. arg. l. 59, l. 120; srogosciámi l. 82, l. 114, l. 117, l. 19

twarzámi l. 142; trudnosciámi l. 168; wątbpliwosciami przed. zákrytosciámi l. 3, l. 3, l. 3, kr.; złosciámi l. 45, l. 45, l. 149, l. 154, l. 189; żołtosciámi l. 100.

§. 15. *Prof. Małecki w „Gramatyce histor. porów, jęz. pol.“ t. I. w §. 148 wypowiada zdanie, że w XVI wieku powszechniéj niżeli teraz używano form z końcówką* -mi *u tematów żeńskich pierw.* -i. *Że twierdzenie to mylne, dowodzi tego przynajmniéj stan rzeczy w poprzedzającem §. uwidoczniony. Temata żeńskie pierw.* -i *występujące w Apocalypsie w formie instrum. plur. 84 razy bez wyjątku mają w tymże przypadku zakończenie* -ami. *Niechaj okoliczność ta posłuży nam za nową zachętę, że historyją języka polskiego uzyskać jedynie można mrówczą i cierpliwą pracą. Bez takiéj mrówczéj i dokładnéj pracy ogólniki częstokroć muszą się okazać mylnymi i bezpodstąwnymi.*

IX. Temata nijakie, pierw. -t.

§. 16. *Temata nijakie, pierw.* -t *z końcówką* -y.

Cielęty przem.; książęty l. 108, l. 112, l. 116, l. 153; żwirzęty przem., l. 51, l. 58, l. 131, l. 131

X. Ogólny pogląd na stan końcówek wszystkich tematów.

§. 17. *Ogólny pogląd nu stan końcówek u wszystkich tematów w instrum. plur. w Apocąlypsie Rejowéj najlepiéj uwydatni nam następująca tablica:*

	Końcówki	-y	-mi	-ami
I.	*Temata męskie* -a	*226*	*16*	*13*
II.	*Temata nijakie* -a	*100*		
III.	*Temata żeńskie* -ā			*213*
IV.	*Temata męskie* -ja	*8*	*63*	*1*
V.	*Temata nijakie* -ja	*4*		
VI.	*Temata żeńskie* -jā			*32*

	Końcówki	-y	-mi	-ami
VII.	*Temata męskie* -i		*12*	
VIII.	*Temata żeńskie* -i			*84*
IX.	*Temata nijakie* -t	*10*		
X.	*Wszystkie temata*	*380*	*91*	*311*

B.

Locativus Pluralis deklinacyi rzeczownikowéj w dziele Mikołaja Reja z Nagłowic: Apocalypsis z 1565 r.

I. Temata męskie, pierw. -a.

§. 1. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* --êch.

Anyelech przem., l. 182; apostolech l. 104, l. 196; báłwániech l. 107; czásiech l. 16, l. 165; czesiech l. 93; dziwiech l. 12; dekreciech l. 31; dekretalech l. 191; fundámenciech l. 181, l. 181, 182 l. 182, l. 182, kr.; guziech l. 11; godziech l. 156, l. 158, l. 181, kr.; koscielech l. 19, l. 27, l. 76, l. 113, l. 154, kr.; kąciech l. 63, l. 64, l. 179; korzech l. 90 (chorus); lisciech l. 24, l. 196, l. 196, kr.; mieszczániech l. 142; obłocech l. 95, l. 156; obchodziech l. 136; prorocech l. 196, l. 16; pániech l. 149; roboámiech l. 106; staniech l. 115; sądziech l. 128; texciech l. 75; wymyslech l. 43, l. 141, l. 191; wykrętalech l. 139; węglech l. 179; żywociech l. 31, l, 47, l. 185, l. 186; zakoniech l. 90; zwodziech l. 156; żydziech l. 179; złotohławiech l. 142.

§. 2. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* -och.

Bárłogoch l. 80; czároch l. 156; członkoch l. 172; duchoch l. 118, l. 123, l. 129; fundámentoch l. 182; grzesznikoch l. 164; grzechoch l. 172, l. 173; heretikoch l. 75, l. 75; muroch l. 182; nędznikoch l. 139; osiewkoch l. 78; obłokoch l. 162, kr.; przypadkoch przed.; pożytkoch arg.; przestráchoch arg., arg., l. 84, l, 116, l. 117, kr.; postępkoch l. 29; prosthakoch l. 164; przybytkoch l. 185; rogoch przed.; stráchoch l. 54, l. 174; swiecznikoch l. 90; synoch 119. *Temat pierw.* ŭ: stołkoch l. 168; turkoch l. 179; ućiskoch 55, l. 129; wymysłoch l. 107; znákoch l. 87.

§. 3. *Temata męskie, pierw.* -a *z końcówką* -ach.

Dziwach l. 138; obłokach l. 7, l. 9; ogonach l. 81; prorokach l. 11; postępkach l. 106; rogach przed., arg., arg., l. 105, l. 112 l. 112, l. 143; uczynkach l. 93; zębach l. 107.

§. 4. *Stosunki końcówek tematów męskich pierw.* -a.

Temata męskie, pierw. -a *w locativie plural. w dziete M. Reja z Nagłowic: Apocalypsis mają 3 końcówki:*

1) êch *(starosłow.* -ѣхъ*) 2)* -och *(starosłow.* -охъ*) 3)* -ach *(por. §§. 1, 2, 3).*

Stosunek tych końcówek jest tutaj następujący:

-êch*:* -och*:* -ach = 60 *:* 39 : 15.

Stosunek powyższy wskazuje nam, że w Apocalypsie przeważającą jeszcze końcówką była pierwotna tychże tematów -êch. *Obok niéj występuje tutaj w znacznéj stosunkowo liczbie drugorzędna końcówka* -och, *widoczna w starosłowieńskich zabytkach (n. p.* домохъ, дворохъ) *a dzisiaj w słowackim narzeczu powszechnie używana. Końcówkę tę* -och, *która w Apocalypsie w ogóle 39 razy występuje, mają przedewszystkiem: a) rzeczowniki zakończone na gardłowe spółgłoski:* k, g, ch *(34 razy)*; *b) prócz tego następujące rzeczowniki*: czar, mur, syn *(temat pierw.* ŭ*!)* fundament, wymysł *(5 razy). Rzeczownik* „fundament“ *obok tego 6 rázy występuje w formie:* fundámenciech, „wymysł“ *3 razy w formie:* wymyslech. *Z wszystkiego więc wynika, że końcówka* -och *w języku Mikołaja Reja przysługiwała głównie rzeczownikom na gardłowe spółgłoski zakończonym. Dwa jedynie rzeczowniki z wygłosem na gardłową* k: obłok i prorok *znachodzimy w Apocalypsie z pierwotną końcówką* -êch *(por. §. 1)* obłocech, prorocech — *lecz obok tego*: obłokoch i obłokach *także* prorokach.

Prócz tych 2 końcówek napotykamy u M. Reja już 3 analogiczną -ach *w liczbie 15 u następujących rzeczowników:* dziw, obłok, ogon, prorok, postępek, róg, uczynek, ząb *(por. §. 3). Między tymi rzeczownikami największą (12) liczbę końcówek* -ach *przedstawiają zakończone na gardłowe* k, g. *Charakterystyczną jest rzeczą, że z wymienionych tu rzeczowników następne:* róg, uczynek, ząb *także w instrumentalu plur. końcówce żeńskiéj* -ami *najrychléj uległy (por. A. §. 3).*

II. Temata nijakie, pierw. -a.

§. 5. *Temata nijakie, pierw.* -a *z końcówką* -êch.

Bogáctwiech l. 33, l. 34; czelech l. 67: tedy im kazał náznáczyć známię T. ná czelech ná ich; również: l. 117, l. 117, l. 117,

l. 118, l. 118, l. 118, l. 167, kr., kr.; kupiectwiech l. 42; leciech l. 82; miesciech l. 82; niebespieczeństhwiech ded.; páństwiech l. 196; pismiech tytuł dzieła, l. 96, l. 99; usciech l. 42, l. 87, l. 87, l. 88, l. 88, l. 88, l. 88, l. 117, l. 133, kr., kr.; zwycięstwiech l. 68, l. 161.

§. 6. *Temata nijakie, pierw.* -a *z końcówką* -ach.

Bogáctwach l. 128; czołach l. 65, l. 115, l. 121, l. 187; pástwiskach l. 86, l. 128; podobieństwach l. 87; przezwiskach l. 181.

§. 7. *Stosunki końcówek tematów nijakich' pierw.* -a.

Temata nijakie pierw. -a *w Apocalypsie Rejowéj w locativie plural. mają 2 końcówki:*

1) -êch *2)* -ach *w następującym stosunku:*

-êch : -ach = 33 : 9.

Jeżeli z wymienionym stosunkiem porównamy stosunek tych 2 końcówek u tematów męskich pierw. -a (êch : -ach = 60 : 15 §. 4) *spostrzeżemy u M. Reja temata nijakie pierw.* -a *cośkolwiek, więcéj podległy żeńskiemu zakończeniu* -ach. *niżeli temata męskie pierwotne -a.*

III. Temata żeńskie, pierw. -ā.

§. 8. *Temata żeńskie pierw.* -ā *z końcówką -ach.*

árfach l. 117; burzkach l. 70, l. 73, l. 84, l. 129, l. 174, l 178; bitwach l. 161; branách l. 181, l. 181, l. 181, l. 182, l. 182 branach l. 182; bronach kr.; drogach przed., l. 29; ewányelistach l. 196; forthunach l. 47; głowach przed., przed., przed., przed., arg., l. 47, l. 48, l. 79, l. 98, l. 105, l. 105, l. 105, l. 111, l. 111, l. 111, l. 111, l. 112, l. 112, l. 121, l. 140, l. 142, l. 144, kr., kr., kr.; gorach przed., l, 105, l. 105, l. 106, l. 107, l. 107, l. 110, l. 111, l. 112, l. 121, l. 135, l. 137, l. 137, l. 142; gwiazdach l. 14; gębach l. 81, l. 82; insułach l. 65, l. 65, l. 101; księgach przed., l. 23, l. 37, l. 51, l. 55, l. 90, l. 107, l. 108, l. 127, l. 128, l. 140, l. 143, l. 171, l. 173, l. 173, l. 173, l. 173, l. 185, l. 186, l. 195, l. 195, l. 195, l. 197, l. 198, kr.; kończynach l. 13; koronach l. 50, l. 150; koronkach l. 142; kráinach l. 59, l. 65, l. 81, l. 81, l. 170; mękach l. 124; modlitwach l. 131; nogach l. 93, l. 114, l. 144; náukac l. 118, l. 139; osobach l. 53; osobách l. 68; opokach l. 64, l. 6

l. 64; prostotach l. 49; pociechach l. 68, l. 86, l. 87, l. 98, l. 123, l. 177, l. 195; przygodach l. 133; pogroszkach l. 134; pstroćinach l. 142; perłach l. 142, l. 142; personách l. 182; rozmowach l. 31; rękach l. 115, l. 167, kr.; rosprâwach l. 127, l. 138; ruinach l. 148; rzekach l. 188; sprâwach l. 3, l. 3, l. 18, l. 18, l. 42, l. 43, l. 88, l. 93, l. 101, l. 106, l. 124, l. 128, l. 136, l. 155, l. 159; sprâwách ded., l. 33, l. 48, l. 184; stołach arg. (stola); stołách l. 69; skáłach l. 64, l. 64; skáłách l. 64; thrąbach przed., l. 6; trwogach l. 72; troskach l. 129; ustáwach l. 116, l. 139; wdowach l. 35; wodach l. 151; zápłátach przed., l. 125; zapłátách l. 195; zámieszkach l. 73.

§. 9. *Temata żeńskie, pierw.* -ā *z końcówką* -êch.

Braniech l. 182: ná braniech nápisano imioná dwoygánascie pokolenia narodow żydowskich, á ná fundámenciech imioná dwunascie Aposthołow Báránkowych; braniech l. 182: A tu słyszymy, iż ich dwánascie stało około miástá tego á w braniech iego.

§. 10. *Stosunki końcówek tematów żeńskich pierw.* ā.

Temata zeńskie pierw. -ā *znajdujemy w Apocalypsie w formie locativu plural. 170 razy: 168 razy z końcówką pierwotną i właściwą tychże tematów* -ach *a 2 razy z końcówką analogiczną* -êch. *Mianowicie rzeczownik* brana *na miejscach w poprzednim §. wymienionych dwakroć okazuje się w postaci:* broniech, *obok prawidłowéj formy:* branach, *6 razy zresztą w Apocalypsie występującéj. Jest to zjawisko ciekawe i charakterystyczne. Charakterystyczne dlatego, iż świadczy, jak język Rejowski wobec trojakości końcówek w locativie plural. już poczynał tracić poczucie, co prawidłowe i przekroczył nawet w tym kierunku piérwsze szranki do zamieszania stosunków prowadzące.*

IV. Temata męskie, pierw. -ja

§. 11. *Temata męskie, pierw.* -ja *z końcówką* -och.

Cesárzoch l. 113; fáłszoch l. 156; kráioch ded.; kroloch l. 113, l. 149, l. 163; nędzarzoch l. 193; obyczáioch l. 110; płaszczoch l. 62, l. 113; páłacoch l. 176; stolcoch l. 47, l. 165; sanloch l. 106; wyznáwáczoch l. 89, l. 90, l. 91, l. 95; włodárzoch l. 181; zwyczáioch l. 66, kr.

§. 12. *Temata męskie, pierw.* -ja *z końcówką* -êch.

Koniech l. 160, l. 162.

§. 13. *Stosunki końcówek tematów męskich pierw.* ja.

Jak §§. 11, 12 jaśnie dowodzą, panującą końcówką u tych tematów w Apocalypsie było w locativie plural. zakończenie -och. *Wyłącznie rzeczownik:* koń *w tym przypadku znaleźliśmy z końcówką* -êch.

V. Temata nijakie, pierw. -ja.

§. 14. *Temata nijakie, pierw.* -ja *z końcówką* -ach.

Mieyscach przed., l. 19, l. 19, l. 24, l. 29, l. 32, l. 66, l. 84, l. 86, l. 90, l. 107, l. 109, l. 109, l. 113, l. 138, l. 139, l. 139, l. 142, l. 148, l. 154, l. 155, l. 162, l. 166, l. 178, l. 179; mieyscách l. 24.

VI. Temeta żeńskie: pierw. -ja.

§. 15. *Temata żeńskie, pierw.* -ja *z końcówką* -ach.

Bániach l. 6; bałwochwalcách l. 109; bestiach l. 171; duszach l. 132; dziewicach l. 158; historiach przed.; kápicach l. 60; káplicach l. 90, l. 113; łodziach l. 151; monárchiach l. 3; mszach l. 80; nádzieiach l, 87; obietnicach l. 25, l. 25, l. 87, l. 108, l. 137, l. 177, l. 177; pracach l. 178; stolicach l. 48, l. 76, l. 80, l. 96, l. 165, l. 168, kr.; szyiach l. 114; tesknicach ded.; táiemnicach l. 1, l. 3, l. 3, l. 52, l. 90, l. 56, l. 108, l. 143, kr., k.; tablicach l. 113; ulicach l. 91, l. 92, l. 93, kr.; ziemiach l. 78.

VII. Temata męskie, pierw -i.

§. 16. *Temata męskie, pierw.* -i *z końcówką* -och.

Dnioch l. 93, l. 94.

§. 17. *Temata męskie, pierw.* -i *z końcówką* -ach.

Ludziach ded.

VIII. *Temata żeńskie, pierw.* -i.

§. 18. *Temata żeńskie, pierw.* -i *z końcówką* -ach.

Burzliwosciach l. 71, l. 73; básniach l. 87, l. 140; brzydliwosciach l. 142; częsciach arg., l. 1; ciemnosciach l. 29, l. 99, l. 136, l. 137; ćirpliwosciach l. 123; kaźniach l. 135; możnosciach l. 33, l. 49; myslach l. 68; mądrosciach l. 173; niebespiecznosciach l. 56; niedbáłosciach l. 178; omylnosciach l. 28; opáthrznosciach l. 60; obfitosciach l. 150; osiádłosciach l. 176; pieczęciach przed., l. 6; piesniach l. 99; piersiach l. 131, l. 182; plugáwosciach l. 142; powinnosciach l. 148; przypowiesciach l. 170, l. 181; rádosciach przed., przed., arg., l. 48, l. 48, l. 50, l. 60, l. 117, l. 118, l. 124, l. 124, l. 128, l. 177, l. 129, l. 184, l. 185, l. 185; rádosciách l. 177; rzeczach przed., arg., l. 11, l. 57, l. 103, l. 120, l. 176; roskoszach arg., l. 33, l. 35, l. 97, l. 118, l. 124, l. 128, l. 148, l. 149, l. 152, l. 152, l. 168, l. 174, l. 177, l. 181, l. 182, l. 187, l. 193, l. 200; rospustnosciach l. 141; skrytosciach ded.; sthałosciach przed. l. 60, l. 60, l. 66, l. 68, l. 72, l. 73, l. 86, l. 98, l. 118, l. 136, l. 200; stałosciách l. 66; státecznosciách l. 33; srogosciach l. 33, l. 132; smierciach l. 60, l. 92, l. 95, l. 127; swowolnosciach l. 141; trudnosciach l. 178; upornosciach l. 126; wąthpliwosciach l. 16, l. 43, l. 43; wysokosciach l. 17, l. 188; wątpliwosciách l. 43; złosciách l. 35; złosciach l. 88, l. 102, l. 136, l. 173, l. 126; żáłosciach l. 66.

IX. *Temata nijakie pierw.* -s.

§. 19. *Temata nijakie, pierw.* -s *z końcówką* -êch.

Słowiech l. 16, l. 19, l. 41, l. 42, l. 44, l. 103, l. 161, l. 179; drzewiech l. 188 *(por. starosłow.* дрѣвесѣхъ *i serbo-chorwac, drevesich).*

§. 20. *Temata nijakie, pierw.* -s *z końcówką* -och.

Uszoch przed., l. 5, l. 22, l. 61, l. 61, l. 74.

X. *Temata nijakie, pierw.* -n

§. 21. *Temata nijakie, piew.* -n *z końcówką* -ach.

Rámionach l. 153; známionach l. 128.

XI. Ogólny pogląd na stan końcówek wszystkich tematów.

§. 22. *Ogólny pogląd ua stan końcówek u wszystkich tematów w locatiwie pluralis w Apocalypsie Rejowéj najlepiéj uwydatni nam następujaca tablica:*

	Końcówki	-êch	-och	-ach
I.	*Temata męskie* -a	*60*	*39*	*15*
II.	*Temata nijakie* -a	*33*		*9*
III.	*Temata żeńskie* -ā	*2*		*168*
IV.	*Temata męskie* -ja	*2*	*21*	
V.	*Temata nijakie* -ja			*26*
VI.	*Temata żeńskie* -jā			*46*
VII.	*Temata męskie* -i		2	*1*
VIII.	*Temata żeńskie* -i			*114*
IX.	*Temata nijakie* -s	*9*	*6*	
X.	*Temata nijakie* -n			*2*
XI.	*Wszystkie temata*	*106*	*68*	*381*

